

NOVA LITERARIA
MARIS BALTHICI

&

SEPTENTRIONIS,

edita

M DC XC IX.

LVBECAE,

Apud Iohannem Wiedemeyer, Bibliopolam,

Typis Christoph. Gothofr. Venatoris.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Ianuario M DC XCIX.

ROSTOCHII

Andreas Daniel Habichborst, Phil. & Theol. D. huiusque P. P. Seren. Duc. Mekelb. Consiliarius Consistorialis, Collegiique Professorum Ducalium & Fac. Theol. Senior, Dissertatione Patriistico-Theologica *Papam Romanum non universalem Christi in terris Vicarium, neque omnium Ecclesiarum caput*, ex ipsius antiquitatis Jurisque Canonici monumentis passim ibi latentibus, & contra *Papatum proprio Canonum gladio jugulandum* fortiter militantibus, aliisque Canonistarum & Pontificiorum suffragiis paulò planius pleniusque ostensum, d. 3. Decemb. superioris anni 1698. collationi Academicæ stitit, Respondente *Francisco Bredovv*, Berolinensi, (B. Petri Bredovv, Gymn. Berolin. Subrectoris, filio) continuaturus ità dissertationes, superiori an. p. 103. 153. & 226. sq. recensitas. (2½. pl. in 4.)

Die 6. Dec. *Cornelius Verdunck*, Hamburgensis, sub præsidio *Ioh. Ioachimi Schæpfferi*, I. V. D. & Cod. Prof. P. Com. Palat. Cæs. Consistorii Duc. Assess. ac Fac. suæ Decani, pro Licentia summos in utroque Jure honores & privilegia ritè capeffendi, Disputationem inauguralem habuit, de *Necessitate consensus paterni in nuptiis Liberorum*. (4. plag. cum Progr. in 4.) Candidatus hic an. 1675. d. 17. Sept. Hamburgi natus, patre *Cornelio Verdunck*, Seren. Electoris Brandenb. Commissario Bellico, & Veredariorum Præfecto, literis primùm in Scholâ civicâ & Gymnasio Joachimico Berolinensi incubuit, deinde in Academiâ Francofurtensi Juris studia tractavit, eademque Rostochii continuans, jam an. 1697 mense Nov. suum nomen inter Candidatos Facultatis Juridicæ professus est.

Eodem D. *Schappfero* Præside, 4. Juris Studiosi an. 1698. p. 173. laudati Disputationes suas super Theses maximè controversas ex Digestis continuârunt, dieque 3. Decemb. *Balthasar Schmalz* ex Lib. XXIII. XXIV. & XXV. Digestorum; die 10. Decemb. verò *Jacobus Henricus Zerneck* de Titulis disputavit.

Die 8. Dec. *Bogislaus Liebeherr*, Colbergâ Pomeranus, in patriâ ad D. Georg. & Nicol. vocatus Pastor, (de quò an. super. mense Dec. p. 235.) sub præsidio *Ioh. Nicolai Quistorpii*, SS. Theol. D. & Prof. P. Pastoris Nicolaitani, & Rev. Min. Directoris, pro Licentiâ consequendi summos in Theologiâ honores, Disputationem inauguracionem habuit, de *Propagatione fidei per ferrum & flammam*. (10. plag. cum Progr. in 4.) Natus est hic Candidatus Colbergæ an. 1670. d. 4. Dec. patre adhuc superstite *Frid. Liebeherr* quem c. l. diximus, & primùm Stargardiæ, deinde verò in Patriâ literis imbutus, cùm Academiæ maturus esset, Rostochium se contulit, ubi apud Patrum *Matthæum Liebeherr* / Reip. Rostoch. Consulem, per triennium commoratus est. Hinc studiorum causâ Lipsiam petiit, nec non itinere per utrumque Belgium, Angliam, Germaniam & Hungariam, instituto, in patriam redux, *B. Danieli Crügero*, in munere ecclesiastico successit. Id verò meliùs ut ornet, solennia gradus Doctoralis præstare voluit, præsertim cùm laudatus ejus patruus, Rostochiensis Consull, *vñ in æyiois* eximiam pecuniæ summam ipsi testamento legaverit, eâ lege, ut non tantùm Theologiâ studium prosequeretur, sed etiâ occasione sic ferente Doctoris titulum assumeret.

Die 10. Decemb. *Johannes Fechtius*, SS. Theol. D. ejusdemque Prof. P. Consist. Duc. Assessor, & districtus Rostoch. Superintendens, Disputationem de *Disensu doctrinæ inter Lutheranos & Pontificios in articulo de Missa*, Jac. Ben. Bossueto oppositam, (quæ Appendix est Dissertationum ejus de Missis in honorem Sanctorum celebratis, quas an. super. M. Sept. p. 149. recensuimus) proposuit, Respondente *Ioh. Friderico Fabricio*, Sedinensi, D. *Friderici Fabricii*, Ecclesiæ S. Nicol. apud Sedinenses Pastoris, filio. (5½. plag. in 4.)

Die 14. Dec. horâ octavâ vespertinâ, post 8. dierum decubitum, *Joachimus Lindemann* / Phil. & Theol. D. Physices & Metaph. Professor Senatorius, suæqve Facultatis h. t. Decanus, nec non primarii templi S. Mariæ Archidiaconus, febri malignâ (quam ex visitatione ægrorum contraxerat) extinctus est. Is natus fuit Rostochii an. 1662. d. 7. Sept. patre *Joachimo Lindemanno*, primium ad D. Petri apud Rostochiensis, per 18. annos Diacono, deinde autem ad D. Mariæ per septennium Archidiacono, avo verò *Thomâ Lindemanno*, Hervordiâ Westphalo, I. V. D. Com. Palat. Cæs. Seren. Ducis Meckelb. ADOLPHI FRIDERICI Consiliario, & Civitatis Rostoch. Syndico. An. 1679. studiorum gratia Wittebergam profectus, eodem anno sub præsidio *Georgii Schwarzen* / Fac. Phil. Adj. (deinde SS. Th. D. & Præpositi Stargard. in Pomeraniâ) de *Obligatione Conscientiæ* disputavit. Posthac in Academia patria literis incubuit, ac præside *D. Augusto Varenio* Disputationem habuit de *Proto-Canonicis & Deutero-Canonicis Scripturæ libris*. Gryphisvaldenfemeriam invisit Academiam, & inde revertis an. 1684. Decano *M. Christiano Hiltsebrando*, Log. Prof. P. summos honores Philosophicos ac *Magistri* titulum adeptus est. Quò factò mox sequenti anno duplici specimine, altero declamatorio de *Literaria artium venatione*, disputatorio altero de *Veritate imperante*, industriam suam probavit. Hinc denuò Wittebergam profectus, impetratâ ibidem docendi licentiâ, non tantum Præside *Christiano Röhrensee*, Phil. Pract. P. P. dodecadem *Thesum selectarum Moralium* publicè ventilavit, sed & ipse Præses de *Fortunæ fabro* disputavit, ac itinere per Germaniam, Belgiumqve instituto, domum redux, novo iterum specimine disputatorio de *Præjudiciis Philosophicis* an. 1687. se exhibuit. Sequenti an. 1688. Archidiaconus templi D. Mariæ in patria fuit electus, simulqve B. D. *Christiani Kortholii* Theologi Kiloniensis gener factus, immò etiam à Senatu Rostoch. Professione Philosophicâ ornatus, quam an. 1692. adiit. Tandem, præviâ Disputatione Inaugurali de *Sanctorum cum Christo redivivorum resurrectione*, ex Matth. XXVII, 53. sq. sub præsidio *D. Andreæ Danielis Habichhorstii*, Fac. Theol. Sen. & t. t. Decani, habitâ, *Gradu Doctoris Theologi* impetravit, suoqve muneri cum summâ facundiâ

fideique laude præfuit; unde factum, ut ipso ætatis flore, ejusdemque anno 37. abreptus, tanto majus sui desiderium reliquerit. Funus die 29. Dec. paratum est, cui frequenter comitando, non tantum Rector Academiæ, sed etiam Decanus, Senior, cæteri-que Facultatis Philosophicæ Professores, duplici Programmate exequias indixerunt.

Die 17. Decemb. Præside *Iohanne Rietn* / I. V. D. & Pandect. Prof. P. Consistorii-que Duc. p. t. Directore, *Nicolaus Pütter*, Stralfund. Pomer. Auct. & Resp. ventilationi publicæ exposuit meditationem Academicam, quæ exhibet Examen Juridicum Judicialis *Lamiarum confessionis, quâ prolem se humanam ex nefando cum Satana coitu suscepisse prætendunt.* (6. plag. in 4.)

Die 21. Decemb. sub Præsidio *Iohannis Schaperi*, Med. D. & Prof. P. Dissertationem de *Digitis manûs dextræ in quâdam femina, per conqvassationem nodositate, spinâ ventosâ & atheromate, monstrosâ*, publico eruditorum examini submisit Auctor & Resp. *Carolus Fridericus Belovv*, Holmenfis Svecus. (7½. plag. cum tabulis 2. xri incisâ, in 4.)

Singularis hæc Disputatione Casus Fœminæ rusticæ 38. annorum proponitur, cui sexto ætatis anno irruens ostium annularem & auricularem dextræ manûs digitum conqvassasit. Accessit post biennium violenta pollicis cum indice contusio, in clausurâ jugi bonum facta, quæ posterior ipsi maximos dolores peperit. Vtrumque malum, cui præter panem butyro illicitum (ob inopiam parentum) nihil consilii adhibitum fuit, nodosos maximè ac deformes miseræ paravit digitos, qui, tumore indies aucto, quoties aliqua inclementior aëris tempestas imminuit, vel etiam ægra fortè iracundior extitit, admodum dolere cœperunt. Imprimis autem dolor iste singulis mensibus immensum crevit, cum recurrens luna solenne suum tributum ab hæc fœminâ poposcit: imò tandem eò res devenit, ut quoties ægra menstrua paterctur, simul ex auriculari ipsius digito toto menstruationis tempore sanguis proflueret. Fœterem quoque spargere cœperunt digiti, ac paullatim varia eorum ossicula, pisorum majorum minorumque magnitudine, eximi cœ-

perunt, cum hæmorrhagiâ notabili, ac effluente materiâ purulentâ & serô copiosô, conjuncta. Hôc rerum statu denique ingravescente indies malô ægra D. *Schaperum*, Disputationis hujus Præsidem, adiit, ejusque consilium & operam imploravit, qui ipsi quidem svasor fuit, ut totam manum amputari curaret; sed cùm id nollet, in pollicis demum & auricularis digiti amputationem consensit, cui operationi se interfuisse, & ab examine monstrorum istorum digitorum, difficilis hujus casus explicandi occasionem captâsse, Respondens auctor asserit.

Eòdem D. *Schapero* Præside, sequentes hæctenus Disputationes, partim Inaugurales, partim exercitii gratia, Rostochii habitæ sunt :

Disp. de *Emeticis Antimonialibus*, Respond. *Gustavo Adolpho Sircio*; Gustrov. Mecklenb. 1693. (4. pl.)

Disp. de *Acidorum efficacità*, Resp. *Iacobo Bartholomæi*, Parchim. Mecklenb. 1693. (4½. pl.)

Disp. Inaug. de *Valvulis vasorum Lacteorum, Lymphaticorum, & Sangvi ferorum*, Resp. *Ioh. Iacobo Döbelio*, Rostoch. cum Programme de *industria Anatomicorum singulari*. 1694. (4½. plag.)

Disp. Inaug. de *Morbo Arqvato*; Resp. supradictô *Iacobo Bartholomæi*, Parch. cum Programm. de *Morborum congerie* vel ex humorum vel vasorum labe oriundâ. 1694. (3½. plag.)

Disp. Inaug. de *Epilepsia*, Resp. *Hieronymo Matthæo Bartholomæi*, Arnstadio-Thuringo, cum Progr. de *Epilepsia*. 1695. (3½. pl.)

Disp. Inaug. de *Vucido; Sanitatis offendiculo*, Resp. *Ioh. Christophoro Gottwald*/ *Gedan*. cum Progr. de *Vucido humorum salutari & nocivo*. 1695. (4½. plag.)

Disp. Inaug. de *Febre petechiali*, Resp. *Georgio Lofhagen*, Leonstin. Marchico, cum Progr. de *frequentiori febrium malignarum causa*. 1695. (4½. plag.) Vid. Nova nostra Liter. an. 1698. p. 126.

Disp. Inaug. de *Arthritide*, Resp. *Gerhardo Matthia Röhr*, Hamburg. cum Progr. de *Mucilagine juncturis & salutari & nocivâ*. 1698. (5½. pl.) Vid. N. L. 1698. p. 52. & 126.

Disp. quâ *Medicinæ Curiosa Specimen* quatuor quæstionum enodatione ostenditur, Resp. *Ernesto Henrico Fesht*, Durlaco-Marchico-

co -Badensi. 1698. (8½. plag.) Vid. N. L. 1698. p. 85.

Porro idem *D. Schaperus* edidit *Judicium de morte Seren. Marchionis Badensis IACOBI*, quod insertum est Colloquio Emmendingensi à *D. Ioh. Fechtio* an. 1694. edito.

Denique evulgavit tria *Programmata*, quibus Physicæ Experimentalis amatores ad Experimenta tum Physica tum Anatomica invitavit.

Die 24. Decemb. Præside *Matthiâ Stenl* I. V. D. & Prof. P. nec non h. t. Academiæ Rectore, Auct. & Resp. *Carolus Ernestus, L. B. à Schwan* (*Ioh. Ernesti* filius) Saxo-Misnicus, (cujus an. 1698. p. 127. & 153. mentionem fecimus) Disputationem Juridicam, *fasciculum Conclusionum Theoretico-practicarum de Delictis* exhibentem, publicè proposuit. (2½. plag. in 4.)

Idem præcedentis Disputationis Præsès *D. Matthias Stenl* Academiæ Rector, d. 25. Dec. publicavit Programma, quò inter solennia Natalium Christi, Civibus Academicis *duplicem Vitæ arbo-rem* devotâ mente considerandam exhibuit. (1. plag. in 4.)

Die 31. Decemb. Præside paulò antè memorato *D. Iohann Fechtio*, P. P. Au&. & Resp. *Georgius Fridericus Diehenc* Rostochienfis, (qvi an. sup. p. 154. nobis dictus est) de admirando *Generationis Processionis & Missionis mysterio* disputavit. (7. pl. in 4.)

Eòdem denique die sub præsidio *D. Habichhorstii*, Fac. Theol. Senioris, XII. illi Respondentes, quos an. præced. p. 174. sq. laudavimus, Disputationes in *selectiores universæ Theologiae quaestiones*, d. 21. Septembris inchoatas, absolverunt.

GRYPHISWALDIAE

Superiori anno 1698. d. 2. Sept. *Iohannes Wiranius*, Gothoburgensis Svecus, Seren. Holfato-Gottorpiensem Ducem FRIDERICVM, cum lectissimâ Coniuge, HEDEVIGE SOPHIA, ex Sveciâ reducem, solenni *Oratione* excepit; indicente hunc Actum Oratorum *M. Christiano Eaalbach*, Poët. ac Orat. Prof. Ord.

Eòdem invitante, die 30. Sept. *Christianus Hoffmann*, Witteberg.

teberga Saxo, Orationem de *Pacis laudibus* habuit.

Succesit d. 14. Dec. *Franciscus Jäde*, Pomeranus, recitavitque in Collegii Ernestini Auditorio majori Orationem de *Aurora Felicitatis*, in auspiciato per CAROLVM XII. Regno Svecico, ad celebrandam anniversariam Vnctionis Regiæ memoriam.

Idem paullò ante dictus *M. Christianus Saalbach*, Poëtices ac Oratoriæ Prof. P. typis exscribi curavit Orationem funebrem, quam in funere CAROLI XI. Svec. Regis; & gratulatoriam, quam in festo Vnctionis CAROLI XII. R. Academiæ Gryphisvvaldensis nomine & iussu habuit, ceu anno præced. mensè Ianuar. p. 9. & Apr. p. 54. memoravimus (Prior constat 19. plagulis, posterior. 10. plag. in fol.)

REGIOMONTI

Denuò prodiit Dissertatio *D. Godofredi Wegneri*, SS. Theol. Prof. Ord. & Aul. Eccles. Luther. de *Salvo Conductu*, *D. Martino Luthero Wormatiam eunti*, ab Imp. Carolo V. impetrato & servato; priori (quæ superiori anno, d. 27. Maji fuit habita, & cujus an. isthoc præced. p. 109. mentionem fecimus) longè auctior, cum appendice salvorum Conductuum pro *Athanasio*, *Luthero* à Principibus datorum, *Bohemis* Concilii Basileensis, *Protestantibus* Concilii Tridentini, &c. (7. plag. in 4.)

Superiori anno 1698. mensè Octobr. p. 181. mentionem fecimus *M. Georgii Thegen*, Philosophiæ Practicæ Prof. P. Hòc partim Auctore partim Præside (præter eas, quas d. l. recensuimus) sequentes hactenus Dissertationes lucem viderunt :

Diss. 3. ad 1. *Ethic. Aristotel. ad Nicomachum*, c. 8. §. 28. sq. Præside *M. Cour. Voigt*, Polit. Prof. Regiom. & Antecessore suo, habitæ; item de *Instrumentis & Ornamentis Felicitatis Practicæ*, 1672. & 73.

Disp. de *Auditore Philosophiæ astroamatico*, Resp. *Iusto Mohr*, Rostoch. 1676.

Positiones Philosophicæ XXX. pro receptione in Facult. Philosoph. Regiom. Resp. *Alberto Pomian Pesarovio*, R. P. 1676.

De *Rectâ Ratione in Negotiis Civilibus*, Resp. *Joh. VVilb. Dingen*, 1677.

Theses de Numeró Planetarum, de Telluris figurâ & quantitate, de
IV. Problematum Dialect. generibus, de V. Sophistarum Scopis, Resp.
Daniele Erasmi, Reg. Pr. 1677.

De Jure Primogenituræ, Resp. Joh. Christoph. Endtemanno, Pilla-
lav. Pr. 1677.

De Summo Malo, Resp. Joh. Buntten, Reg. Pr. 1678.

Theses Politicæ XIV. pro loco Professionis Politicæ, Resp.
Henr. Pusch, 1679.

De Bonitate Naturæ, Resp. Daniele Erasmi, Reg. Pr. 1680.

Positiones XXX. Resp. Petro Mich. Mollero, Reg. Pr. 1680.

De Differentiâ Ethicæ, Politicæ & Oeconomicæ, Resp. Joh. Si-
gum. Mollero, 1681.

De Eversione Rerum publ. Resp. & Auct. Christiano Sahmio, Reg. P. 1682

De Judæis, utrum in benè constitutâ Rep. tolerandi? Resp. & Auct.
Christoph. Godofr. Tilesto, 1682.

De Philosophiæ Practicæ Naturâ & Definitione, Resp. Daniele
Bruno, Pom. 1682.

De Philos. Pract. Auditore & Divisione, Resp. Gothofr. Bernh.
Kanngieffer, Pom. 1682.

De Curâ Reip. in genere, Resp. Joh. Adolph. à Kempen, Nob. Nco-
Batav. Indó, 1683.

De Majestate in genere, Resp. & Auct. Christiano Mantey, R. P. 1683

De Justitiâ Univerfali, Resp. & Auct. Georgio Funccio, R. P. 1683.

De Justitiâ Particulari, Resp. & Auct. eodem. 1685.

Problemata Politicæ: An deterior sit dives improbus, quàm pauper
talis? An vir honestus se ipsum laudare possit? An distinctio Imperantis &
Parentis sit à naturâ? Resp. Georg. Zimmermann, Olec. Pr. 1683.

Triga Positionum Politicarum, Resp. & Auct. Joh. Raben, Ra-
gnet. Pr. 1685.

De Prognostico Statûs Rerum, Resp. Reinhold Heinv. à Derschau,
R. P. 1686.

De Aristocratia, Resp. Adamo Frid. Hess, Brandenb. Pruf. 1686.

Controversiæ Politicæ explicatæ: An omnes conjugium inire que-
ant? An Polygamia sit licita? An autokratia possit esse licita? Vtrum
Tyrannum interficere liceat? Num omnia Duella censenda sint. Resp.

Resp. & Auc̄t. *Jacobo Röhfa*, Welav. Prof. 1686.

Virum Vir fortis in Bello Mortem, an verò Captivitatem eligere debeat? Resp. *Georg. Joach. Boretio*, Seest. Prof. 1686.

Triga Positionum Politicarum, exhibens: 1. *Principem absolutum à Jure dicundo.* 2. *Quæstionem, Num fortunâ vel Industriâ concilietur aulica gratia?* 3. *Modos effugiendâ in aulis Invidiæ,* Resp. & Auc̄t. *Joh. Richardo Febr.* R. P. 1687.

Theses Politicæ: *Vtrum Silentium juramento Latroni id vi exi- genti promissum jurantem obliget? An juramentum equivocè proferre fictum? Vtrum ab ἀνοχησίας crimine absolvendi sint Navarchi illi, qui jussu Superiorum expresso, aut ex genere belli rectè presump- to, ignem pulveri pyrio injiciunt potius, quam ut unâ cum navi in pote- statem hostium perveniant? Vtrum Mari-famini si potestatem utro- que utendi sexu habeant, matrimonium concedi possit? Vtrum laz- nutricum infantibus ad educationem sit conducibilium maternò? Vtrum duarum civitatum unus Civis propriè sic dictus fieri possit? An forma Imperii Rom. Germ. sit purè Monarchica? An Majestatis titulus solè Imperatori & Regibus sit proprius? Vtrum Tyrannus rectè vitâ prive- tur à subditis? An quis ad suscipiendum Magistratum cogi possit? An fœdus cum Infidelibus à Christianis Imp. injuri possit? An Consiliarii ad Regimen Civile necessarii?* Resp. & Auc̄t. *Christoph. Reinò.* VVeckero, Pr. 1688.

Virum sint facienda mala ut inde eveniant bona? Resp. & Auc̄t. *Dan. VValther*, R. P. 1688.

De Iure Regio, ex I. Sam. VIII, 10. Iqq. Resp. *Joh. Christiano Dietzelio*, 1688.

De Ultimo sine Hominis, Resp. *VVilh. Diet. à Budembrock*, Eqv. Prof. 1690.

Quæstiones Politicæ, Resp. *Georg. Reinholdo Lau*, 1690.

Conclusiones Politicæ, Resp. *Theod. Ludov. Lau*, 1690.

De Nobilitate, Resp. & Auc̄t. *Frid. VVittich*. Reg. Pr. 1692.

De Virtutib⁹ Homileticis, Resp. & Auc̄t. *Reinh. Stürmer*, Reg. Pr. 1695

Trifolium Politicum, Reservata mentalia, Indifferentissimum Mo- ralem, & Polygamiam sistens, Resp. & Auc̄t. *Joh. Reinh. Neumann*, Pr. 1695.

De *Ostracismo*, Resp. & Auct. *Dan. Hintz*, Reg. Pruf. 1696.

De *Statu Hominis Naturali*, Resp. *Hieron. Voglero*, Reg. Pr. 1697.

De *Expositione Infantum*, Resp. & Auct. *Ioh. Frid. Günther*,
Reg. P. 1697.

RIGAE

Præfens *Gymnasti Rigensis* facies hæc est: Theologiam docet *M. David Caspari*, Regiom. Prusfus, Eccles. Cathedr. Pastor, Con-
sistorii Assessor, Prof. in Gymnasio, & Scholæ Inspector. Juris-
prudentiam & Mathesin profitetur *Iohannes Paulus Möller*, Er-
furt. Thuringus, ad utramqve professionem vocatus 1636. Eloquen-
tiam & Historias, nec non Poësin & Græcæ Lingvæ præcepta tradit
Christophorus Zeitgener, Rigensis, antehac in Academiâ Equestri
Guelpherbytanâ Eloqv. & Mathem. Professor, jam verò ab an.
1697. Gymnasio Patrio suis studiis inserviens. Logicam deniqve
& Physicam, nec non Ethicam & Politicam proponit *M. Michaël*
Winsdörffer, Regiom. Prussus, à Reçtoratu Scholæ Rigensis ad
hanc Spartam promotus an. 1698. ceu mense Octob. anni superioris
p. 183. diximus.

MARIAEBVergi in LIVONIA

Ernestus Blüct, Præpositus Mariæburgensis, (de qvò an. 1698.
p. 94. *Orbem pictum Comenii*, in gratiam vicinorum Russorum,
jam indies magis magisque literis incumbentium, *Græcè, Latinè,*
Germanicè & Russicè editurus est.

DORPATI

Superiori anno, die 25. Septemb. obiit *Iohannes Rigemann*,
Nobilis Livonus, Regiùqve Dicafterii Assessor, cui muneri per 32.
annos cum magna eruditionis, experientia, justitiæqve laude
præfuit.

Calendis Novembris sub adventum Illustrissimi Academiæ Dor-
patensis Cancellarii, Comitæ *Erici Dahlberg*, Generalis Livo-
niæ Gubernatoris, *Franciscus Theodorus Kopf*, Rigensis, Orati-
onem habuit de *Reformatione Lutheri*, ad quem Actum Orato-
rium

rium *Michael Dau*, Eloquentiæ Professor, omnium ordinum Auditores Programmate invitavit.

Sequenti die 2. Novemb. *Gabriel Stöberg*, Phil. Moral. & Civil. Prof. Ord. nec non h. t. Academiae Rector, Respondente *Andreas C. Kiemmer*, Ost. Bothnico, S. R. M. Alumno, Exercitium Academicum, de *Curâ Animi*, proposuit

VPSALIAE

Superiori ann 1698. sequentes Dissertationes & Tractatus prodierunt :

De *antiquitate Monarchiæ Sveo-Gothicæ* Schediasma Historico-Philologico-Politicum, auctore *Svenone Vahlberg*, sub præsidio *Iacobi Arrhenii*. (2½. plag. in 8.)

De *Fontibus Nili*, Exercitium Academicum auctore *Io. Sparman*, sub præsidio *Haraldi Wallerii*, Math. Prof. (2. plag. in 8.)

Vita Caesaris Germanici, per *Iohannem Steuchium*, (6. pl. in 8.)

Babylon Orientalis stans & cadens, Disputatio *Samuelis Petronii*, Præside *Iacobo Arrhenio*, (2½. plag. in 8.)

De *antiquis humandi ritibus*, Dissertatio *Iohannis Huf*, sub præsidio *Andree Göding*, (3. plag. in 8.)

De *Natalitiis veterum Romanorum*, Dissertatio *Olavi Bone*, sub præsidio *Hemmingi Forelii*, Poës. Prof. (2. plag. in 8.)

De *Tribunis Romane plebis*, Dissertatio Academica *Nicolai Brunell*, sub præsidio *Petri Lagerlöf*, Eloqv. Prof. (5½. pl. in 8.)

De *Luxu Persarum*, Dissertatio *Olai Aspmann*, præside eodem. (2½. plag. in 8.)

De *Hospitalitate Hebræorum*, Exercitatio *Nicolai Barchii*, sub præsidio *Iohannis Palmroth*, Lingg. Or. Prof. (6. plag. in 8.)

[De *Idololatriâ Hebræorum* tractatus *Iohannis Norlandri*, eodem Præside, (8. plag. in 8.)

Ejusdem Academiae Vpsaliensis Mathematicus, *Iohannes Spole*, haud ita pridem in Comitibus Regni exhibuit *Specimen Calendarii novi Juliani, sine periculo erroris per secula futura duraturi, quod ipsum*

an Evangelicæ Religioni addicti accepturi sint, tempus docebit.

Biblia etiam *Suecana* textu ferè invariato imprimi cœpère, cum Indice, qvi Concordantiarum instar erit, ac præterea Chronologicis & id genus aliis observationibus, præstantior editio, quàm unquam antea visa est.

NIDROSIAE in NORVEGIA

M. Simon Hoffius, SS. Theol. Lector Nidrosiensis, superiori anno 1698. menis Novembri, viventium numero ereptus est.

BERGIS in NORVEGIA

Celebris Poëtria & Skialdra, *Dorothea Engelbrechtia*, (*Borishio* & *Morhoso* olim in de Poësi & Ling. Germ. p. 409. laudata) crebris etiamnum Carminum vernaculorum speciminibus, novâque, quam meditatur, *Hymnorum suorum* editione, insigni auctario locupletatâ, monstrat, ne in illâ quidem effectâ senectute exaruisse felicissimam, quâ hucusque polluit, venam Poëticam.

M. Severinus Lintrupius, Scholæ Bergensis hæctenus Rector, jam verò designatus Phil. & Theol. Professor Hafniensis, præter Opuscula & Schediasmata Academica, Hafniæ olim publicata, v. g. (α) *Vindicias Danicæ Orthodoxæ*, contra Theol. Marpurg. (β) *Specimen calumniæ Papæo-Calvinianæ in Aug. Conf. invariata*, cum Appendice de *Breviario Ubiquetistico*. (γ) *Exercitationes 3. de Polymathia Scriptorum S. speciatim D. Pauli Apost.* (δ) *Specimen Angliæ Lutheranizantis*, seu de contemptu Concilii Dordraceni in *Ecclesia Anglicana*. (ε) de *Ἐπιτομή τῆς Paulina*, 1. Cor. XV. (ς) de *Campis Elysiis*, &c. in unum fasciculum colligenda, & cum aliis argumenti Critici Schediasmatis, v. g. de *Pansophiâ Biblica*; de *Polymathia D. Lucæ*; de *Libertinis Stephani antagonisti*, Act. VI; de *Plagio Gentilium è S. literis*; de *fame Danorum literaria*, contra obtrectatores externos vindicata (ut pridem Anonymus *Vindicias nominis Germanici contra Gallos* dedit); de *felicitate Ecclesiæ Danicæ post Reformationem*, &c. edenda, affecta habet præloque matura opuscula sequentia:

Harmoniam Ecclesiæ Anglicanæ & Augustanæ Confessionis in dogmatibus & ritibus.

Dissert. de Rei Literariæ, cum primis Theologicæ, defectu moderno,

ac de *Libris in Theologia & Historia Eccles. adhuc desideratis.*

Dissert. de Orthodoxia Lutherana, inter dua extrema, excessum & defectum, in singulis Articulis media.

Historiam denique Religionum omnium Synopticam, in gratiam popularium suorum per certos Tomos σὺν Θεῶν edendam.

Quod reliquum est, omnes Norvegiæ Literati auctoritate publicâ pridem invitati fuerunt, ad colligendum *Lexicon Norvagicum*, quorum etiam plurimi specimina sua & pensa jam tum exhibuere Episcopis in Dioccesibus ac Provinciis singulis, Hafniam illicô transmissa, ut ex his symbolis plenum aliquando Dictionarium prodeat; Sicut in simili *Lingvæ Danicæ Lexico* dudum versatur industria Virorum aliquot in patriis antiqvitatibus præcipuè exercitatorum, cujus aliquot Literas jam absolutas esse accepimus.

HAFNIAE

Die 4. Decemb. superioris anni 1698. *Iohannes Trælund*, Hafnienfis, Professor designatus, Lector Theologiæ urbis *Christianiæ* in Norvegiâ constitutus est.

Die 16. Decemb. *Gotthardus Braem*, Respondente *Johanne Thomæ Montagne*, in Collegio Medicô, Dissertationem Historico-Criticam II. de *Carpocratianorum Hæresi*, ventilavit. (2. plag. in 4.)

In memoriam Principis CHRISTIANI (primogeniti, at vix terris ostensi, Seren. FRIDERICI, Hereditarii Regni Dan. Norveg. &c. Principis, ex LVDOVICA Mecklenburgicâ, filii) qui sub exitum superioris anni 1698. vivis excessit, *Nummi aurei argenteive*, quadratâ formâ, cusi sunt, quorum altera facies figuras duas muliebres aræ adstantes exhibet, cui vasculum lacrymatorium impostum est, recumbente ante eam infante, & Insignibus *Daniæ, Norvegiæque*, nec non *Mecklenburgici Ducatus* additis, cum epigraphe: SEPTEM SPES LAPSA TRIONVM. Alterò latere extat hæc inscriptio: FRIDERICI. D. N. V. G. PRINC. HAEREDIT. ET. LVDOV. PRINCIP. PRIMOGEN. FIL. CHRISTIANVS. NAT. 28. IVN. 1697. DENAT. 1. OCT. 1698. Similes ferè Nummi in memoriam *Natiuitatis* huius Principis signati sunt, eò sal-

faltim discrimine observatò, quod priores illi nataliti loco urnulæ lacrymalis *Thuribulum* aræ impositum ostenderit, cum epigraphe: SEPTEM SPES AVCTA TRIONVM; omisò etiam in posticò latere anai lucisqve emortalis numerò. Funerisejusmodi Nummi (è locuplete penu *Jacobi Pagendamii*, Cantoris Lubecensis, amœnitatum istarum studiosissimi, depronti) accuratam delineationem Tab. I. exhibet.

Tab. I.

Typis exscripta est Oratio *Johannis Wandalsini*, SS. Theol. D. & Prof. P. Primarii, quam habuit in funere *Marci Gjøe*, (de cujus obitu an. præced. p. 80. egimus) hòc titulò: *Piam memoriam Illustrissimi Herois, Dni. Marci Gjøe, Domini de Brabesborg, Equitis Aurati, S. R. M. Dan. & Norveg. Consilarii Intimi Status & Justitiæ, ac Supremi Regiæ Academiæ Equestriæ Præfecti, nunc indigetis beatissimi, perennitati temporum debito hoc encomio dedicat Johannes Wandalinus, D. Hafniæ, literis Viduæ Ioh. Phil. Bockenhoffer, 1698. (23. plag. in fol.)*

Eidem Academiæ Equestriæ Præfecto Inscriptione Latinâ parentavit *Magnus Wijngardus*, (Rector olim Aarhusiensis, nunc Hafniæ degens), cui titulus; *Cæli Epinicium, Soli Epicedium, Tumbæ Epitaphium, in Illustris. Heroem, Marcum Gjøe, &c. Hafniæ, 1698, (4. plag. in fol.)*

Reinholdi Wagneri, Regiomontani, Med. D.
Observatio de borrendo vulnere
abdominis.

A. 1698. d. 7. Octobr. Mulierem 40 annorum, Cholera quarto die defunctam, cultro anatomico subjeci. Hæc in Regia Hafniensi (vulgo in der Adlersträß) ex graviore lapsu tantum vulnus abdominis transversale sibi inflixerat, ut intestina omnia prolapsa, ultra duarum horarum spatium aëris injuriæ exposita, demum à Chirurgo per Gastrorrhaphiam reponerentur. Cadavere quarto mortis die dissecto, memorabile erat, quod intestinum Ileon, quoad externam tunicam læsum, non tantum futuræ jamjam agglutinatum, sed & tunicæ ipsæ intestinorum medianre glutinolo humose adeo

cohærent, ut non nisi cum alterius & exterioris tunicæ dilaceratione divelli potuerint : qui sane casus meditationibus nostris de *Ileo innoxie ulceribus perforato, per Generosum atqve Excellentissimum Dn. D. de Frankensu* Miscellaneis Naturæ Curiosorum inferendis, pro adstruenda *Vulnerum intestinorum consolidatione*, haud parum lucis foenerari poterit.

Scholium Jo. Jacobi Stolterfohræ D. P. P.

Horrendi vulneris, huic ferè analogi, mentionem facit *D. Gustavus Casimirus Gahlriep Ephem. Nat. Curios. D. III. A. 1. obs. LXXXV. p. 132.* quod Nutrici 25. circiter annorum Berolini A. 1692. d. 18. Novemb. ex casu quoque contigit, felicem tamen curationem admisit. At gravius hoc, cum intestinorum plane denudatione accedente aëris injuria, cui per bihorii spatium expositæ fuerunt chordæ, facillime potuit Cholera, cum subjecti interitu, præbere fomitem; utpote quæ ex frigore nervis inimico haud rarum est contingens. Ne dicam de ejusmodi dejectionibus funestis, intestinorum labe aut vitio contractis, quarum præter *Sponium* in *Harderi* Apiar. observ. LXII. p. 249. infinita passim habent documenta Naturæ Curiosi pariter ac Practici. Notatu interim digna est observatio *Albucafis L. 2. c. 58. Meth. Med. in Viro*, cujus intestina ex vulnere ventris 24. horis propendentia, reposita sunt, ita ut vulnus ipsū quindecim dierū spatio sit curatum. Conf. *Schenk. Observ. L. 3. f. m. 367.*

Ipsa autem intestinorum vulnera non semper esse lethalia, evincunt *Nicol. Gulp. L. III. obs. XX. Carolus Patin. M. N. C. Dec. II. A. 1. obs. XX. p. 45. Luc. Schræk. in Schol. p. 47. sq. Joh. Petr. Albrecht. M. N. C. Dec. III. A. III. obs. CXXIX. p. 227. Godofr. Thomasius l. c. obs. 190. p. 319. Alard. Maurit. Eggerdes l. c. obs. X. p. m. 19. Joseph. Zambecarius in Experim. diversorum viscerum à diversis animalibus dissectorum, latinit. donat. à Joseph. Lanzon. in App. M. N. C. D. III. A. IV. p. 106. Schenk. l. c. 367. sq. Harder. l. c. obs. LXVII. p. 263.* Ab intestini particula resecta alvum, non autem excretionem, nec ipsam vitam clausam refert *Jo. Christian. Mack. M. N. C. Dec. II. A. VIII. obs. CCXXIX. p. 552.* Hunc dum volvo casum, grata mente recolo brevem quidem at jucundam, cum Nobilissimo Dn. D. *Alberti, Physico Hannoverano* Experimentissimo, conversationem, cujus beneficio inter haud

paucas ex Praxi sua rariores observationes, quas candidè mecum communicabat, in Collectaneis nostris video Historiam Rustici in Ducatū Cellensī adhuc forsā degentis, cui cultri icu intestinum rectum discissum cum foramine in sinistro latere facto coaluit, ita ut absq̄ue ullo incommodo illuc faeces semper deponat. Ne dicam de intestinis innoxie à Lumbricis perforatis, ex communicatione D. Christiani Friderici Garmanni M. N. C. Dec. I. A. I. obs. CXLV. p. 283. D. Ernesti Sigismundi Grassii l. c. D. II. A. V. obs. XIV. p. 87. &c. Quinimo ipsius Ventriculi vulnera non semper esse lethalia, docent Corn. Stalp. v. der Viel Cent. I. obs. XXXIX. p. 235. Georg. Sebastian. Jungius M. N. C. Dec. I. A. I. obs. CXV. p. 235. Christian. Menzel l. c. D. II. A. V. obs. I. p. 2. 3. Jo. Jac. Manget. Bibliothec. Medico-Practice. L. XVIII. f. m. 1130. Fallop. de Cap. vuln. c. 12. Schenk observ. L. III. f. m. 332. &c. Tragicus sane casus est Rustici propria intestina in delirio pro vermibus extrahentis, ex liter. Jac. Joann. Venceslai Dobrzensky de Negroponte ad D. Phil. Jacobum Sachs M. N. C. Dec. I. A. I. obs. LXVIII. p. 166.

Ejusdem Keiboldi Wagneri, Med. D. Relatio Anatomies Embryi Humani fœminini.

Anno 1698. die 10. Novemb. Infanticidæ cujusdam Infans recens natus inquisitioni nostræ Anatomicæ tradebatur, cum placenta integra & portione Chorij & Amnij. (1.) Cutis tenuis satis separabatur a pingvedine. (2) Pingvedo erat quæ si ex meris glandulis aut acinulis composita, terque superabat crassitie cutem. (3) Panniculus carnosus nil erat, nisi tendinum à Musculis abdominis proceduntium membranosa expansio. (4) Sequebantur Musculi abdominis cum suis propriis membranis, uti (a) Recti (c) obliquè ascendentes, & (y) descendentes (d) transversi quoque à peritonæo separabantur facili negotio, pyramidalis denique appendix rectorum in sinistro latere unica etiam in hoc subjecto fœminino d'etegebatur. Imprimis erat memorabile, quod musculus obliquè descendens principio suo musculum pectoralem attingendo à quinta, sexta, septima, octava, nonaque costa serata quadam specie originem duceret, se-

sefeque applicando ferato majori antico membranofus in transver-
fis processibus vertebrarum coccygis hinc in offe Ileo, denique in
in offe pubis lato tendine finiretur. Ut autem originem hujus
musculi clarè demonstraremus, separandus ab eo fuit latissimus dor-
si: obliquè ascendens substernebatur priori, sed oriebatur carno-
sus ab offe Ileo, & desinebat in ultimis costis spuriiis. (5) Perito-
naum non erat juxta Galenum simplicissima membrana, sed duplex
erat, sefeque in linea alba super musculos rectos evidentè dividebat.
(6) Separato musculo recto dextrilateris, vasa mammaria cum hy-
pogastricis proximè & quasi per anastomofin coire videbantur, hoc
prope cartilagineam ensiformem abscisso & peritonæo inciso (7) Su-
spensorium Hepatis ostendebatur, cum vena umbilicali ingredien-
te Hepar. (7) Arteriæ duæ ad utrumque latus vesicæ descendebant
ad arterias iliacas. (9) Vesicâ urinariâ incisâ, flatus injectione at-
que setâ inquisivimus, an daretur via extra umbilicum, s. Ura-
chus, sed omni modo ligamentum hoc erat tenuissimum cum cæco
sacumine sive apice, in cartilagineam umbilici substantiam desi-
nens. (10) Intestinulo separato in conspectum veniebant vasa umbi-
licalia; nimirum vena umbilicalis simplex, quæ amplitudine bis
superabat arterias, ingrediebatur fissuram hepatis. Arteria ve-
rò bifida, ad utrumque vesicæ latus descendebat. Notatu autem
dignum, quod (contra sententiam *Diemerbroekij*) in vena nullas
invenerimus valvulas, quin potius stylum atque flatum versus pla-
centam, absq; ullâ remora admitteret, nisi quod tortuosa in gyrum
provolveretur. In arteriis contra nodi s. aneurismata innumera,
quæ ob pelluciditatem suam varices mentiebantur, erant conspi-
cua. In unam harum arteriarum cum *Eccell. Dn. D. Franck de
Franckenau junior*, (qui unâ cum *Dn. Licent. VVulfen*, aliisque
Fautoribus & Machaonis filii inquisitioni huic *Anatomicæ* intererat)
rubicundam ceram injecisset, factum, ut non tantum nodi se ma-
gis manifestarent, sed & altera arteria per regurgitationem tota im-
pleretur, adeoque cum priori communicaret. Imprimis verò
erat memorabile, quod non tantum cera hæc minima quæque ca-
pillaria vasa arteriarum turgida fecerit, sed &, quod vena ipsa in-
jectionem ceræ carulæ facillè admiserit, ceramque multo profundi-

ora oscula capillaria ingredi nullis valvulis prohibuerit, adeò ut placenta in convexa parte multis glandulosis distinctis corporibus, quasi totidem cotyledonibus constare videretur. Remotis integumentis abdominis, Omenti vestigia erant exigua, quippe membrana erat instar telæ aranearum, nulla pingvedine notabilis. Ventriculus incisus mucum gelatinosum, sanguinemque coagulatum continebat, qualem in faucibusprehendimus. Intestinum cæcum meconio haud repletum, colon tamen eodem distentum erat. Hepar, Lien, Pancreas, cœteraque viscera omnia erant sana, Lienis tamen figura ex asse phascolum repræsentabat. Renes ex plurimarum glandularum collectione erant compositi, toti ferme latebant sub renibus succenturiatis magnitudine insignibus. Partes genitales, uterus, cum ligamentis & tubis, ovariisque, maximè conspicuæ aderant, & notatu erat dignum, quod non tantum tubæ Fallopiæ utrinque flatum facillimè admiserint, sed & ligamentum rotundum similis coloris & substantiæ penium quasi videretur. In pectore glandula Thymus eximie erat magnitudinis, pericardio dissecto Cordis bini corni parallelos duos mucrones repræsentabant, Auriculæ solito erant ampliores. Pulmones, cum Corde, Thymo, diaphragmate, & lingua, simul exempti, atque aquæ injecti, minimè fundum petebant, sed semper in alto natabant. Cellulæ enim vesiculares aëre conspiciebantur turgidæ, quem admodum verò in dextra duobus, in sinistra autem tribus constabant lobis, ita in altera horum vasa ipsa lymphatica extremitates cellularum jucundo spectaculo ambiebant. Vt verò Vasorum in Corde uniones (foramenque ovale detegeremus, flatum in arteriam aortam per tubulum intrusimus, atque factum, ut primò auricula sinistra, hinc dextra, flatu distenderetur, scilicet ob foramen ovale in septo superiori cordis infra auriculas situm, valvula tamen munitum. Canalis arteriosus, utrinque similiter pervius, arteriam pulmonalem & aortam combinabat. Cerebri vasa sanguinea admodum erant turgida, unde quoque suffocatum quocunque modo fuisse fœtum vero videbatur simillimum, imprimis cum ipsa pars medullaris cerebri, præter fibrosa albicantia, plurima quoque sanguine tincta turgidaque ostenderit filamenta.

Cæteræ partes omnes sanæ, in tantâque perfectione, ut distinctè non tantum pericranium à periostio, imprimis sub musculo temporali, à Naturâ & summo Motore divisâ, sed & musculi omnes à capite ad calcem demonstrati fuerint.

Die 10. Decemb. *Johannes Nôrholm* Disputatione Historicâ ventilavit quæstionem: *An Simon Magus primus fuerit Hæreticus?* Quæ quæstio (præmissis nonnullis de Judæorum Sectis ante natum Christum, ut Pharisæorum, Sadducæorum & Essenorum) ex *Ignatio, Irenæo, Tertulliano & Augustino*, affirmativè deciditur. (1½. pl. in 4.)

Die 15. Dec. *Severinus Kierulf* in Auditorio Medicéo proposuit *Introitum ad adyta Astronomiæ*, sive Dissertationem primam de *Eclipsibus*; quâ in genere consideratur, quid Eclipsibus Lunæ & Solis proprium sit, & in quibus differant. (1½ pl. in 4.)

Die 19. Dec. *Petrus Friderici Kragelund*; Ripensis, in auditorio Collegii Medicéi exhibuit Dissertationem Historicam de *Defectu Oraculorum ethnicorum circa Christi adventum*, quem §. 1. ex *Svetonio, Horatio, Martiali & Tacito* omninò negat; antagonistarum verò argumenta, ex *Cicerone, Juvenali & Lucano* de sumpta, §. 2. & seq. destruit. (1¾. pl. in 4.)

Die 21. Dec. *Olaus Thèstrupius*, Francisci filius, præcox illud ingenium, de quo super. an. 1698. p. 58.) præsidendo disputavit de *Syringe in sugendâ aquâ*, egitque sectione 1. de Aquæ pretio & usu. 2. de instrumentis, quibus aqua commode ducitur. 3. de derivatione, 4. de significationibus, 5. de significatione Syringis hóc locò. 6. de sententia eorum, qui causam ascensionis aquæ fugam vacui esse putant, quæ sententia sect. 7. rejicitur, & 8. probatur, vacuum possibile esse. 9. de illorum sententiâ, qui hunc motum per suctionem fieri putant; quam sect. 10. refutat, exempla de respiratione, cucurbita & folle, ab adversariis allata, sect. 11. explanans. (2. plag. in 4.)

Quod reliquum est, præsens *Vniuersitatis Regiæ Hafniensis* hæc est facies: Patronus ejus est Illustr. Heros *Conradus*, Comes de

Reventlou, Dominus de Clausholm, Callœ, Frisenvold & Løystrup, Ordinis Elephanti Eqves auratus, S. R. M. Consiliarius Intimus & Provincialis, Regiæqve Venationis Summus Praefectus. *Theologiam* docent: 1. *Henricus Bornemann*, SS. Theol. D. & P. P. Selandiæ Episcopus, Facultatis suæ hodie Decanus, & Consistorii Assessor. 2. *Iohannes Wandalinus*, SS. Theol. D. & PP. Primarius, nec non Consist. Assessor, (44. annorum circiter) 3. *Hector Gottfried Masius*, SS. Theol. D. & PP. Assessor Consist. & Concionator Aulicus German. (itidem 44. annorum). 4. *Johannes Bartholinus*, Thomæ fil. SS. Theol. D. & P. P. ac Consist. Assessor, (33. circiter annorum). 5. *Bartoldus Botsaccus*, SS. Theol. D. Ecclesiæqve Teutonice Pastor, (quinqvagenarius). *Juridicam* Facultatem constituunt: 1. *Christianus Reitzer*, I. V. D. & PP. Assessor Consist. & h. t. Vniversitatis Rector, (34. annorum) cui sparta conscribendi *historiam Augustusimi Danicæ Regis* CHRISTIANI V. demandata est. 2. *Henricus Weghorst*, I. V. D. Consiliarius Cancellariæ, Academiæ Equestris Professor, & Adjunctus Facultatis Juridicæ Vniversitatis, nec non ab excessu *D. Erasmi Bartholini*, Metaphysices Prof. (44. annorum). *Medicinam* profitentur: 1. *Wilhelmus Wormius*, Med. D. & P. P. S. R. M. Consiliarius Conferentiæ, Status, Justitiæ, & Cancellariæ, in supremo Justitiæ Tribunali Iustitarius, Assessor in Consistorio, Facultatis Medicæ Decanus, & Vniversitatis Senior, (62. annorum). 2. *Oligerius Iacobaus*, Med. D. & post obitum *D. Erasmi Bartholini*, Prof. P. Consiliarius Justitiæ, Assessor in supr. Justitiæ Tribunali & Consistorio, (46. annorum). *Philosophi* sunt: 1. *Casparus Bartholinus*, Thomæ fil. Med. D. Consiliarius Justitiæ, Assessor in Trib. Iust. supr. Cancellariæ & Consistorio, Fac. Phil. Senior, Physicesqve & Anatomix P. P. (45. annorum). *Olaus Römer*, Consil. Iust. & Cancellariæ, Assess. in supr. Just. Trib. & Consist. Mathematicus Regius, & Mathematicum superiorum Professor, (50. annorum). 3. *Paulus Vindingius*, *Erasmi* fil. Consil. Iust. Assess. in supr. Iust. Trib. Cancell. & Consist. Græcæ Lingvæ P. P. & h. t. Fac. Phil. Decanus; (43. annorum.) 4.

Iohannes Mulerius, Med. Lic. Assessor Consistorii, Philosophiæ Moralis, & designatus Medicinæ Prof. (48. annorum). 5. *M. Iobannes Bircherodius*, *Iani* filius, Assessor Consist. Logices & Historiarum P. P. (35. annorum). 6. *Andreas Aagaar*, Consiliarius Iust. & Cancellariæ, Assessor Consistorii, Philosophiæ, Medicinæ, ac Chirurgiæ Prof. (34. annorum). 7. *Olaus Wormius*, *Vilhelmi* fil. Eloquentiæ P. P. Collegiique Consistorialis Secretarius, nec non in Acad. Regiâ Equestri Historiarum Prof. (32. annorum). 8. *Iohannes Fridericus Bartholinus*, *Erasmii* filius, Mathematicarum inferiorum P. P. (31. annorum). 9. *Iohannes Steenbuchius*, Lingvæ Hebrææ Prof. & Facultatis Theol. Adjunctus, (32. annorum). Extraordinarii Professores sunt: *M. Stephanus Reitzer*, Præpositus Collegii Regii & Communitatis, nec non designatus Professor Philos. (30. annorum). *Severinus Glud*, Professor Musices, & Rector Scholæ Regiæ Hafniensis, (35. annor.). Præter hos designati Professores sunt: *M. Esaias Steischer* (31. annor.). *Christiernus Wormius*, *Vilhelmi* filius, (29. annor.). *Arnas Magnus*, Islandus, qui an. 1695. Lipsiæ *Incerti Auctoris Chronica Danorum*, & præcipuè *Sialandiæ*, edidit. (36. annorum), *Iohannes Traland*, quem paulò ante Lectorem Theologiæ in urbe Christianiâ factum esse diximus; (quò in munere successit *M. Petro Holmio*, Cimbro, primùm officio Præpositi Communitatis Regiæ Hafniensis, deinde Rectoris Christianiensis, & tandem Lectoris Theol. functo). *M. Severinus Linstrupius*, Rector Scholæ Bergensis, (de quò itidem hoc ipso mense p. 14. dictum), & denique *Iacobus Lodbergius*, qui de *Valentino & Valentiniæ* scripsit Disquisitionem Historicam, ac nuper *Aarhusii* Theologiæ Lector constitutus est.

CARTEMVNDÆ in FIONIA

Matthias Henricus Schachtius, Rector Scholæ Cartemundensis, præter ea, quæ mense Octob. an. præced. p. 186. seq. memoravimus, ingenii monumenta; etiam tractatum molitur, de
fauc-

facie humanâ in vegetabilibus, quò plurima curiosa tam ex Historicis, quam Physicis exhibebit.

FLENSBURGI

Stephani Clotzii, SS. Theol. D. Consilii Regii, & Superintendentis Generalis per Ducatum Slesvico-Holsaticum, nec non Pastoris Flensburgensis, *Catechismus illustratus*, lingvâ vernaculâ conceptus, operâ *Casparis Schwencken* Hamburgi prodiit hóc titulo: *Erläuterter Catechismus/ oder weitere Erklärung des kleinen Catechismi D. Mart. Lutheri, zu bessern Verstand der Jugend und Einfältigen/ in Frag und Antwort hiebevör abgefasset/ antewo aber aus des Sel. Autoris Schrifften vermehret/ und denen Erwachsenen zum Besten mit Sprüchen der H. Schrift bestätiget; &c. Hamburg bey G. Lieberntschel/ 1699. (17. plag. in 12.)*

Johannes Mollerus edidit *Bibliothecam Septentrionis Eruditi*, (mense Febr. superioris anni 1698. p. 23. promissam) sive Syntagma Tractatum de Scriptoribus illius, seorsim hactenus editorum, quò continetur: I. Auctoris *Præfatio Historico-Apologética de Gentium Borealiûm in Literas Meritû & Historiæ Literariæ atqve Ecclesiasticæ Scriptoribus*, aculeato imprimis Regnorum Septentrionalium Censori, *Molesvorthio*, opposita. II. *Alberti Bartholini* Liber, de *Scriptis Danorum Norrvagorum & Islandorum*, posthumus, plurimis in locis emendatus atqve auctus, & Hypomnematis insuper Historico-Criticis prolixioribus, istorumqve Spicilegio, ac Indice Cognominum Alphabetico, recens illustratus. III. *Johannû Schefferi Sveciæ Literata*, itidem Hypomnematis Historico-Criticis illustrata. IV. Auctoris *Introductio ad Historiam Ducatum Slesvicensis & Holsatici*, (non quidem recusa, at tamen à Bibliopolâ ob argumenti cognationem addita) rerum utriusqve Ducatû Scriptorum universos, aliosqve præterea complures, fusè & accuratè recensens, ipsamqve simul Chersonesi Cimbricæ Historiam novâ passim luce perfundens. Lipsiæ, sumptibus *Gothofr. Liebezeit*, Bibliop. Hamb. 1699. (5. Alfab. 19. plag. in 8.) In Præfatione hujus Syntagmatis p. 14. sq. Auctor eqvidem utriusqve libri, tam *Bartholiniani* quam *Schefferiani*, Continuationem promisit, sed

sed eâ saltim lege , nî ex indigenis regnorum Borealium eruditus quispiam huic operi se accincturus sit. Jam verò hóc labore se superscedere posse arbitratur , postquam amicorum literis accepit, fore ut utriqve libro haud mediocri supplementum ex ipsâ Daniâ Sveciâqve accedat , quod aliquando totum Bibliothecæ Septentrionis Eruditi alterum constituere poterit. Deinde etiam monendum putat, se quidem editori negotium dedisse , ut *Emendationes* suæ atqve *Addimenta* utriqve libro plurimis in locis accedentia, diversis ab ipso textu typis imprimerentur; Sed hoc à typographo Lipsiensi sæpius neglectum qveritur , simulqve sphalmata hinc inde commissa benevoli Lectoris emendationi commendat.

Quod ad Auctorem ipsum, *Ioh. Mollerum*, attinet, is an. 1661. d. 27. Febr. Flensburgi natus est, & ex quò Academiam (quam an. 1676. ætat. 15. petiit) reliquit, nec non itinere literariò institutò Germaniam Daniamqve perlustravit, ab. an. 1685. Scholæ patriæ inserviit. Edidit hæcenus:

Prodromum Cimbricæ Literatæ Epistolicum, ad *Marquardum Gudium*. Slesvici 1687. in 4.

Isagogen ad Historiam Chersonesi Cimbricæ quadripartitam. Cuius Pars I. prodiit Hamb. 1691. Pars II. III. & IV. Lipsiæ, 1692. in 8.

Homonymoscopiam, sive Tractatum Philologico-Historicum quadripartitum, de Scriptoribus homonymis. Hamb. 1697. in 8.

Præ manibus autem habet;

Opus ingens *Cimbricæ literatæ*, quo 2500. (& quod excurrit) Scriptores Ducatum Slesvic. ac. Holsat: Civitatumqve Libec. & Hamburg. Indigenæ & Adoptivi, eâ Methodò, quam partim in *Prodromo*, partim verò cap. ult. Part. II. *Isagoges* indicavit, erunt recensendi. (Vid. *Nov. n. Liter. An.* 1698. p. 63. sq.)

Apparatum ad Notitiam Historiæ totius ferè Orbis regionum, urbiumqve & locorum in his præcipuorum, Literariæ & Ecclesiasticæ, (quatenus isti hæc cohæret) Geographicam, *Bibliothecarium*. (Spisum & prolixum opus).

Molam Musarum Castaliam, sive Centurias VII. vel VIII. Scriptorum, cognominibus à Molis, & re molari, derivatis gavisorum, ac eatenus Auctori *ὀμωνύμων*.

Animadversiones in Scriptores aliquot Historiæ Literario-Librariæ potiores, præcipuè modernos, Critico-Historicas.

Mucellanea & Amœnitates Historiæ Literariæ.

Diatribam de Naturæ ductu, in Studiorum ac vitæ generum delectu sequendo.

Diss. de Ephemeridibus sive Calendaris Historicis, horumque scriptoribus.

Historiam Vitæ & Fatorum Hugonis Grotii, Eruditorum seculi nostri Phœnicis, ac Monumentorum illius Literariorum, prolixam atq; accuratam; à Cimbria Literata (cujus ille scriptoribus adoptivis annumeratur) ob molem, in quam excrevit, justo majorem; separandam & seorsim edendam.

*Historiam Vitæ ac Fatorum Tychonis Braheii, Cimbriæ itidem Hospitis Eruditi, prolixiorẽ, sive Operis ejusdem de illo *Ἀποσπασμάτων*, ob molem suam, sub formâ Spicilegii ad *Petri Gasfendi* de Vita ejusdem Herois libros, publicandum.*

Biographias Scriptorum complurium, Seculi hujus pariter atque superioris, imo & utroque vetustiorum, ἐξοχωτέρων sed hætenus minùs accuratè celebratorum, prolixiores, in Decadas ordine congruo distribuendas.

Alia varii generis Meletemata affecta, Historiam Civilem, Ecclesiasticam, Literariam, & Chersonesi Cimbricæ patriam, maximam partem illustrantia.

KILONII

Die 2. Decembris superioris anni 1698. Prorectore *Wilhelmo Hulderico Waldschmidio*, Med. D. & P. P. Procancellario verò *Christophoro Franckio*, S. S. Theol. D. & P. P. Primario, *Gunterus Christophorus Schelhammerus*, Med. D. & P. P. nec non Fac. suæ Decanus, *Iohanni Hartmanno*, Dano, Practico Hamburgensi, (de quò anno præced. p. 26. egimus) supremos *Doctoris Medici* honores contulit.

Die 15. Decemb. *Iohannes Henricus à Sallern*, (de quò anno præced. p. 7. dictum) Hamburgi, Kilonii, Francofurti ad Viadrum

& Rostochii literis imbutus, (nec non juvenilibus annis tam excellenti memoriâ præditus, ut *Panegyricum Plinii jun.* memoriæ traditum, quatuor ferè horarum declamatione continuâ, de cathedrâ recitavit) sub præsidio *Simonis Henrici Musæi*, I. V. D. Institution. ac Jur. Nat. & Gent. Prof. Ord. nec non Facultatis Decani, pro Licentiâ summus in utroque Jure honores & privilegia Doctoralia legitimè consequendi, Dissertationem Inauguralem de *Jure Immunitatis à Vectigalibus, certis personis competente*, publico examini submitit. (8. plag. in 4.) Cap. I. hujus Dissertationis agit de Jure Vectigalium & immunitatis in genere. Cap. II. de Personis, quæ à vectigalibus sunt immunes; quò spectant: Ipse Princeps, ejusque Fiscus, Legati, Consilarii & Ministri, nec non Camera Imperialis Senatores & Camerales reliqui, cum Exassessoribus, Illustres ac Nobiles, in specie Nobiles Imperii immediati & Nobiles Holsati, Equites Teutonici & Iohannitæ, Clerici, Professores Academiarum, Doctores & Licentiati, Studiosi, Milites, Navicularii, & denique Corpus exanime. Adduntur nonnulla de Rebus à vectigalium præstatione exemptis, utpote Pecuniâ, rebus furto vel vi ablatis, servo fugitivo, &c. Cap. III. agit de Effectu hujus Immunitatis, qui in primum & ortum dividitur.

Job. Ludovici Hannemanni, Med. D. & Phil. Nat. PP. Acad. N. C. Nestoris II. Ducenta Porismata de Infinito & Infinitis, de quibus jam XVII. communicantur, reliqua successu temporis sequentur.

- I. Infinitum est, cujus nulli dantur termini & limites vel in concreto vel abstracto.
- II. Infinitum absolute tale fato divisionis & distinctionis non subjacet.
- III. Infinitum absolute tale & independens tam ratione essentia, existentia, potentia & durationis modo datur unum; taliaque duo nec simul nec successive existere queunt.
- IV. Infinitum ratione essentia existentia potentia & durationis non nisi infinitum facere potest, aut dependentia fato hoc obnoxium est.
- V. Creans ex nihilo est infinitum ratione essentia existentia potentia & durationis.

- VI. Ens creans infinitum nihil creat, vel creare potest, nisi sub forma infiniti aut dependentiæ fato obnoxium.
- VII. Innumera infinita ab uno infinito, independenti dependentia simul existere possunt & existunt.
- VIII. Injurius est in Deum Triunum asserere ipsum creare aliquid finitum.
- IX. Omnis Creatura est ens, in tantum in quantum est Substantia & prædicata essentialia habet infinitum in suo fieri esse & operari dependens.
- X. Omnis creatura in tantum in quantum quantitate gaudet, ratione divisionis, numeri, extensionis est infinita, ut & dotium. In quantum quantitatis expers quoque illimitatam, sed sub fato dependentiæ potentiam habet.
- XI. Infinita tribus modis in ordinem redacta notiora sunt finitis.
- XII. Ignorantia verarum causarum oritur ex eo quod cuncta creata finitatis circulo includamus.
- XIII. Natura non nisi in infinitum sed per modum dependentiæ operatur.
- XIV. Infinitarum creaturarum in Natura septem dantur gradus; quædam sunt infinitæ in gradu primo, quædam in gradu secundo, quædam in gradu tertio, &c.
- XV. Totum universum, Lux, ignis, aqua, aer, sunt in gradu primo infinita, terra in gradu secundo est infinita.
- XVI. Rerum creaturarum virtutes in gradu tertio sunt infinitæ.
- XVII. Substantia quam dicimus cælum, ratione extensionis in altum latum & profundum est infinita per modum dependentiæ in gradu primo.

LVBECÆ

Sub exitum superioris anni Rev. *Ministerium Lubecense* Programmate vernaculo, d. 29. Novemb. edito, publicè negavit, se per B. Superintendentem Celeb. Theologum Kiloniensem D. *Christophorum Franckium* monuisse, fore ut orthodoxi Theologi nomen amitteret, nisi M. *Friderici Grammii* imputationibus responderet: id quod dictus M. *Grammii* peculiari Epistola vernaculâ, typis excusâ

cusâ & R. huic Ministerio inscriptâ, asserere, simulque ut luculentum causæ suæ patrocinium laudare non dubitaverat.

Ioachimus Iohannes Rango, I. V. D. Tractatum suum de *Fide Bellicâ*, anno præcedenti, mense Aug. p. 144. promissum, edidit, qui impressus est Rostochii stanno Iacobi Richelii, & iis, quas d. l. recensuimus; Sectionibus articulisque absolvitur. (i. Alph. 2. plag. in 8.)

Ovum prægnans,

ex Museo Jo. Jacobi Stolterfohti, D. & P. P.

Ab ovo ad mala, imposterum, Divino annuente Numine, cum orbe erudito Naturæ joco-feria, quæ in Physicotheca nostra asservantur, communicaturus, non Satyrici *prægnantem flamine fufum*, sed *ovum sisto prægnans ovo*, ex anserino, quod moles docet, genere natum, cuius foetus, latens intus nobilis satisque conspicuus, *ovum* Gallinæ domesticæ ordinarium magnitudine æquat. Ejusmodi partus, quotidie si contingeret, Regio non dignus foret palatio, cum in illustri Museo Hafniensi, quod Naturæ Majestas tot ornat donis, ut in vicinia ibi collocata diceres, quæ toto orbe disident, hujus farinæ ovum servari, testetur *Th. Bartholinus Cent. 3. Ep. 42. p. 158. Act. Medic. Hafn. Vol. V. obs. XVII. p. 72. Ephem. Nat. Curios. A. I. D. I. obs. XXXVI. p. 104.* ubi Rusticum sibi A. 1669. *ovum* ostendisse, cui aliud quadratæ quasi figuræ inclusum, asserit. At speciosius hoc fortassis est, quod *Serenissimo GVILIELMO Bavaricæ Duci* olim obtulit *Abbas Allerspergensis*, hodieque superesse credit *Georg. Hieronym. Velsch. M. N. C. Dec. I. A. III. obs. 32. p. 51.* ubi sinul mentionem facit *ovi prægnantis*, quod in ditissima sua Pinacotheca quondam custodivit *Ludovicus Guetius Sulcensis. Ovum tale pro-liferum* prima vice visum fuisse *Elsholtio* ex Donatione *Illustriss. Dn. Caroli Mieg*, ipse fatetur *M. N. Dec. I. A. VI. & VII. obs. LXXX. p. 112.* Illustris Societatis Indiæ Orientalis Chirurgus quidam in Regno *Aracan* observavit, Gallinam aliquando insolitæ magnitudinis *ovum* exclusisse: id cum aperuisset, invenit in ejus vitello aliud ovum sua testa septum, suoque vitello similiter præditum, licet dimidio minus, referente *D. Andr. Clevero M. N. C. Dec. II. A. I. obs.*

XVII. p. 38. Nobilissima Domina Kunigunda de *VVangelin* coquum suum ex *ovis* Gallinarum Indicarum præparare jusculum aliquando jubebat, quæ dum frangerentur, in uno aliud *opum* continentis *ovi* vitello & albugine circumdatum inveniebatur, quod columbino majus sedulo se aservare scribit *Dn. D. Jo. Georg. Sommer*. M. N. C. Dec. II. A. I. obs. XLIV. p. 122. Idem fere contigit Ancillæ *Dn. D. Georg. Sebastiani Jungii*, uti testatur M. N. C. Dec. I. A. II. obs. CCL. p. 348. A quodam Consanguineorum suorum ovum sibi donatum refert *Cornelius Stalpart van der VVjel*, intra quod, cum comedendum frangeretur, aliud quoddam ovulum, dura etiam obductum testa magnitudine ovi columbini, aut olivæ, repertum fuit. *Cent. III. obs. XLIX. p. 174.* *Ovum monstruosum Dn. D. Olai VVormij* p. m. quod habet in *Museo L. 3. c. 21. f. 311. prægnans* itidem nobis videtur, si ad sublimiorem maturitatis gradum pervenisset.

Quid causæ vero huic subsit contingenti indagaturus, primo statim limite falsitatis crimine notabit Peripatheticos, testas non in culeo Gallinæ, sed externo demum aëre accedente indurescere, putantes, haud secus ac corallorum in aqua mucilaginosâ substantia aëri exposita lapideam acquirunt duritiem. Quibus hinc strenue se opposuit *Marsilius Cagnatus L. 1. variar. observ. c. 9.* sunt enim concretum quasi hermaphroditicum, simul de Regno animali & minerali participans, dum materiam nanciscuntur ex lapillis sive calculis, quos devorant Gallinæ; quorum subtiliores particule in ventriculo, sub mucilagine sua glutinosa agglutinantur in substantiam testarum. Hujus rei veritatem demonstraturus *Etmullerus Oper. T. 1. f. m. 373. edit. à VVestphal.* patet hoc, inquit, quod si Gallinæ inclusæ sine lapidibus vel arena nutriuntur *ova* hvetestis excludantur: lapilli enim hi dissoluti, in concretum testarum abeunt. Chemiæ autem examini subjectæ testæ, ratione substantiæ animalis suggerunt Spiritum volatilem urinosum, cum phlegmate paucò & oleo foetido; e contra, quatenus de natura minerali participant, relinquunt caput mortuum affusione aquæ instar calcis vivæ effervescentes: conf. *Sengverd. Exercit. Pöyfic. 45. Fromann. de Fascinat. Magic. L. III. P. VI. c. XX. p. 886. Harv. de Generat. Animal. Exercit. XI.* quamvis hic in eo pollicem præmat Aristoteli, concedendo, in-
du-

durationis perfectionem in ipso ejus exitu ab ambiente aëre accedere; quod ab *ovis caudatus* edocti, adeo plane negare non possumus, ut proxime demonstrare B. c. D. proposuimus. Deficiente vero calculosa vel fabulosa haec materia, haud raro contingit, quod duo pluresve vitelli ex ovario in uterum delapsi uni includantur testæ, tanquam communi involucro. vid. *M. N. C. Dec. I. A. II. obs. CCXLI. p. 342. A. III. obs. CLXXXVIII. p. 349.* Certas dari Gallinas *ova* duplici vitello excludentes, suo jam observavit tempore *Aristoteles Hist. Animal. L. VI. c. 3.* sed unde *ovum* speciali testa donatum alteri includatur, res dubio plena videtur *D. Georg. Sebastiano Jungio M. N. C. l. c.* ita ut ejus ætiologia meris innitatur conjecturis; cui sententiæ pariter subscribit *D. Joh. Sigism. Elsholt. l. c. A. VI. & VII. p. 113.* At nostram sententiam tribus si includere liceret verbis, *partum monstruosum* esse superfœtationi analogum, diceremus. Hac facie enim haud raro se sistit in triplici suo Regno Natura polydædala; Sic *Fœtum* alio *Fœtu imprægnatum* notat *Bartholinus de insolit. Partus viis c. 16. p. 124. Cent. VI. Hist. Anat. 101 Cent. III. Ep. 23. conf. Stalp. v. der Viel. l. c. p. 478; M. N. C. Dec. I. A. I. obs. XXXVI. p. 105. D. II. A. III. obs. 72. p. 164.* Idque nonnunquam ex vindicta Divina scelerum indice contingere refert *Isibord. ab Amelunxen*, quod sc. An. 896: puella 19. annorum ob ingravidationem famosa, coram judice accusata, negaverit omnia strenue, dicens: si grvida sum, faxit Deus, ut & infans in utero meo talis sit! paulo post peperit puellam mortuam ventre nimis prætumido, ut jamjam rumpi videretur. Mulierculæ rem insolitam mirantes, judici indicant ordinario. Aperto corpusculo, ecce alia puella in puellæ modo nata. App. *Ephem. Nat. Curios. A. IV: D. II. Hist. XX. p. 198.* Mulam alia Mula gravidam fuisse refert *Rejes in Camp. Elyf. qv. XXXVI. n. 28.* Lumbricus Lumbrico fœtus notatur *Act. Med. Hafn. Vol. IV. obs. LIV. p. 157. Panarol. Pentec. V. obs. 15.* De *Citreo prægnante* vid. *Bartholin. Cent. III. Ep. 41. p. 154. Ep. 42. p. 157. Jo. Bapt. Ferrar. L. III. Hesperid. c. 19.* quamvis hic errorem aut lusum naturæ subesse neget *Jo. Sigism. Elsholt. M. N. C. Dec. I. A. VI. & VII. obs. LXXX. p. 112. conf. D. II. A. II. obs. XI. p. 34. Museum*
VVermi-

Vermianum f. m. 206. Pyrum pyro innatum vid. *Act. Med. Hafn.* Vol. II. *obs.* LX. p. 162. Scabiola prolifera singularis offertur L. c. *obs.* LXV. p. m. 168. Qua occasione non possumus, non mentionem facere *Rosæ prægnantis*, quam præterita æstate in gremio suo fovebat Flora nostra Lubecensis, cujus superfotationis causam cælo frequentiori fillicidio madenti non sine sale tribuebat quidam Hortorum delicias curans Amicus. De *Lapidibus impregnatis* vid. *Bausch. in Ætit. curios. c. VIII. p. 21. sqq. Sachs in Gammarol. L. 1. c. VIII. p. 145. &c.* Quomodo vero Archeus Faber in hoc puncto circa Idearum explicationem & involutionem se gerat, prolixior omnino, quam ut his includi valeat cancellis, requirit Discursum, quem commodiori occasioni servamus.

Paulus Jacobus Marperger P. L. C. & Notarius Publ. *Versionem Germanicam Theatri Historici D. Christiani Matthiæ* adornavit, quæ rerum ab an. 1688. ad hæc usque temporum gestarum additamento aucta, propediem sumtibus Jo. Justi Erythropoli, Bibliopolaris Hafniensis, lucem videbit.

Idem in gratiam eorum, qui Mercaturæ dediti sunt, librum vernaculum editurus est, cui titulus: *Der allzett. fertige Handels-Correspondent*. Tractatus hic (prima tantum pars trium vel quatuor aliarum, de *Negotiis mercatoris totius Orbis* agentium) mercaturæ studiosos non tantum literas congruè formare docebit, sed etiam Cambia, Contractus, & id genus alia, quæ Negotiatoribus salamo expedienda sunt.

Sub ipsum denique anni hujus auspiciis denuò prodiit hominum eruditorum, *Lubeca* degentium, publicoqve vitæ academicæ testimonio ad Literatos pertinentium, Catalogus, cui titulus: *Lubeca Literata anni 1699. Calendis Januarii exhibita.* (1. plag. in 8.) Nec deerit nobis occasio, brevi plures ejusmodi Syllabos, magno rei literariæ comodo passim vulgatos, seseque multiplici usu commendantes, recensendi.

**

**

**

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Februario M DC XCIX.

ROSTOCHII

D. *Andreas Daniel Habichhorst*, Fac. Theol. Senior, & Consiliarius Ducalis Mecklenb. Consistorialis, sub initium hujus anni 1699. typis tradere cœpit *Rostochium Literatum Anni MDCXCVIII. cum Vitis Professorum & Doctorum*, sex omnino Ordinibus distinctum, quorum I. Professores utriusque Collegii Ducalis & Senatorii, horumque omnium vitæ curriculum sistit. II. Ordo Graduatōs alios, nempe Consules Literatos, Doctores & Licentiatos, nec non Candidatos, recenset. III. Ordo exhibet Senatores literatos, verbiq̄e divini Ministros non-Doctores nec Professores, uti & Philosophiæ & Scholarum Magistros. IV. Secretarios, & Procuratores non graduatos, uti & Ministros Academiae, Notarios publ. aliosq̄e cives & incolas urbis literatos complectitur. V. Ordo sistit Studioforum coronam, juxta Societates à Patria nominatas, serieq̄e alphabetica recensitas, ordinatam. VI. denique annotat illos, qui anno eodem 1698. & sub initium anni præsentis 1699. Rostochio abierunt, & ibidem obierunt. Tractatus hic sub prelo sudans, minimùm 10. vel 12. plag. in 8. constabit.

Die 4. Januarii *M. Iustus Schæpffer*, Quedlinburgensis (*D. Ioh. Ioach. Schæpfferi*, Cod. P. P. frater) Disputationem Academicam, de *Natalibus Philosophiæ Sinensium*, proposuit, Respondente *Iohanne Antonio Etgen* Sedin. Pomerano, egitq̄e Cap. 1. De Philosophiâ Sinensium in genere. 2. De Existentiâ Philosophiæ Sinensium, 3. De Natalibus Philosophiæ Sinensium maximè fidei, & 4. De Natalibus ejusdem verioribus. (5. plag. in 4.)

Eodem die 4. Januarii, horâ 4. matutinâ, è vivis excessit (adeoq̄e Collegam suum, *B. D. Ioachimium Lindemannum*, brevi sequutus est) *Bernhardus Müller* SS. Theol. D. & templi B. V. Mariae

riæ Diaconus. Is lucem vidit Rostochii an. 1643. d. 7. Febr. patre *Francisco Müller*, Mercatore & Ædis S. Catharinæ Præfector, genitus, jactisque in Scholâ patriâ, nec non B. D. *Dorſchêi* (affinis sui) ædibus, literarum fundamentis, Stralsundam primò, deinde quoque Sedinum Studiorum causâ concessit. Hinc Regiomontanam Academiam petiit, visòque Belgio in patriam redux, Theologiæ sedulo operam dedit, ac præside D. *Ioh. Qvistorpio II.* Disputationem Anti-Papisticam de *Oratione Dominicâ* defendit. - In Grypticam quoque Academiam se contulit, & ibi sub præsidio D. *Abrahami Batti*, tam respondendo quam opponendo suam probavit industriam. Postea Helsingoram Daniæ evocatus B. D. *Iusto Valentino Steinmanno*, Pastori Regio, habendis ipsius loco Concionibus sacris operam suam præstitit. Tandem an. 1673. functioni ecclesiasticæ in patriâ fuit admotus, quam per 26. ferè annos eximiè ornavit, nec non an. 1693. Gryphisvaldiæ, præviâ Disputatione inaugurali de *Heresi* generatim spectatâ, sub præsidio D. *Iacobi Henningii* habitâ, *Doctoris* Theologi gradum obtinuit. Sed nuper, unâ cum uxore & 4. liberis febri malignâ correptus, non ipse tantum, sed etiam uxor, & unica quam habebat filia, morti succubuit; quibus omnibus d. 17. Januarii iusta facta sunt.

Die 11. Januarii M. *Iohannes Ehrenfried Pfeiffer*, Misena-Misnicus, Parenti suo B. *Augusto Pfeiffero*, SS. Theol. D. & Superintendenti Lubecensium: meritissimo (cujus obitum superiori an. 1698. p. 28. recensuimus) ipsò emortuali die, hòc anno recurrente, *Oratione* solenni parentavit, prævio Programme invitatorio *Henrici Christiani Tietſſen*, I. V. D. & Eloqv. PP.

Die 14. Januar. *Iohannes Klein*, I. V. D. & Pandect. P. P. nec non Consistorii Mecklenb. Director, Disputationem Juridicam tertiam, Ipsius *Annotationes Theoretico-præcticas ad B. Lauterbachii Compendium Digestorum*, & in specie *Historiam Juris Canonici, cum Libri I. Tit. I.* exhibentem, proposuit, Respondente *Gustavo Adolpho von der Lühe*, Eqv. Megapol. (3. plag. in 4.) De primâ & secundâ harum Disputationum vide *Nova Liter.* super. anni 1698. P. 153. & 224.

Die 18. Ianuar. Præside *Ioh. Nicolao Qvistorpio*, SS. Theol. D. & Prof. P. ad S. Nicol. Past. & R. Ministerii Directore, nec non Fac. suæ Decano, *M. Franciscus Albertus Epinus*, Meklenburgensis, (B. *Iohannis Epini*, Superintendentis quondam Hamburgensis, Abnepos) Disputationem *qvintam Collegii Disputatorii, Theses ex universâ Theologiâ selectas exhibentis*, Commilitonum examini submit, eâque inter alia expendit Scriptum, anno 1697. sine nomine auctoris locique impressionis editum, cuius titulus pollicetur causas & rationes, quæ Lutheranæ Religioni addictos homines, & vel illustres personas, commovere possunt, ut hæc relictâ Pontificiæ sese addicant. (1. plag. in 4.)

Die 27. Ianuarii *Hermannus Henricus Pagendarm*, Osna-brugâ Westphalus, (*Iacobi Pagendarmii*, Cantoris Lubecensis, præced. mense p. 16. nobis dicti, filius) *Orationem* publicam habuit, quâ itineris sui in Indiam Orientalem, & præcipuè Bataviam (præpotent. Belgii Ordinum in Javâ Majori metropolin) suscepti molestias, nec non læti nuncii de potestate in patriam remeandi (ab Ill. V. *VVybrando Lycophtone*, extraordinario Indiæ Senatore, super. an. 1697. d. 27. Ian. ipsi factâ) memoriam, gratâ mente, & ex voto, recoluit, simulque Auditorum (ad hunc Actum à *D. Henrico Christiano Stelcke* Eloqv. P. P. peculiari Programmate invitorum) aures ac animos singulari prorsus argumenti novitate demullit.

Eodem quoque die 28. Ianuar. Præside *Iohanne Ioachimo Schæpffero*, I. V. D. & Prof. P. Com. Palat. Cæsar. & Consistorii Ducalis Assessore, *Disputationes Iuridicæ*, superiori anno cœptæ, & *Theses maxime controversas ex Digestis* exhibentes, continuatæ sunt, atque ex *Libr. XXXIX. XL. XLI. & XLII. Digestorum* disputavit *Balthasar Schmaltz*, Stargard. Pomeranus. (½. plag. in 4.)

Præsens Academia Rostochiensis facies.

I.

Facultatis *Theologicæ* Professores.

Andreas Daniel Habichhorst, Phil. & SS. Theol. D. hujusque Prof. P. Ducalis, & Seren. Duc. Mecklenb. Consiliarius Con-

historialis, Collegiique Professorum Ducalium & Facultatis Theologicæ Senior.

Johannes Fechtius, SS. Theol. D. ejusdemque Prof. P. Ducalis, Consistorii Ducalis Assessor, & Districtus Rostochiensis Superintendens.

Johannes Nicolans Qvistorpius, SS. Theol. D. ejusdemque Prof. P. Senatorius, Templi S. Nicolai Pastor, & R. Ministerii Director, nec non Facultatis Theol. h. t. Decanus.

Johannes Petrus Grünenberg / Phil. & SS. Theol. D. hujusque Prof. Ducalis, ac tractus Mecklenburgici speciatim sic dicti Superintendens, nec non Consistorii Ducalis Assessor designatus.

II.

Facultatis Juridicæ Professores.

Johannes Sibrandus, I. V. D. Decretal. Prof. P. Ducalis, Facultatis Jur. & totius Academiae Senior.

Albertus Willebrandus, I. V. D. & Institut. Prof. P. Ducalis, Facult. Jur. h. t. Decanus.

Johannes Klein / I. V. D. & Pandect. Prof. P. Ducalis, nec non Consistorii Ducalis Mecklenb. Director.

Matthias Stein / I. V. D. & Codicis Prof. P. Senatorius, nec non h. t. Academiae Rector.

Johannes Ioachimus Schæpfferus, I. V. D. & Codicis Prof. Ducalis, Consistorii Ducalis Mecklenb. Assessor, & Comes Palat. Cæsareus.

Johannes Barnstorffius, I. V. D. & Institutionum Prof. Senatorius.

III.

Facultatis Medicæ Professores.

Bernhardus Barnstorff, Med. D. & Instit. Med. Prof. P. Senatorius, ac Poliater, Collegii Professorum Senator & Facultatis Medicæ Senior, nec non h. t. Decanus.

Johanes Ernestus Schaperus, Med. D. & Medicinæ Practicæ ac Chymicæ Prof. P. Ducalis.

Georgius Dettinger, Med. D. Anatomiae & Botanices Prof. P. Ducalis.

IV.

Facultatis Philosophicae Professores.

Caspar Matthaeus Müller, L. V. D. & Moraliū Professor Senatorius.

Henricus Christianus Zietze, Phil. & L. V. D. SS. Theol. Candidatus, & Eloquentiae Prof. P. Ducalis.

Christianus Hiltbrandus, Logices Prof. P. Ducalis, suaeque Facultatis Senior.

Jacobus Burgmannus, Ebraeae Linguae, & Catecheseos Christ. Prof. P. Ducalis, simulque ad D. Nicolai Diaconus.

Petrus Becker, Matheseos Prof. P. Senatorius, ac Facultatis Philosoph. h. t. Decanus.

Professiones vacantes:

Vacat (1) Professio Theologica Ducalis, quam resignavit D. Samuel Starckius, ad Pastorum S. Jacobi vocatus, & paulo post mortuus. (2) Professio Theologica Senatoria, quae non ita pridem functus fuit D. Franciscus Wolffius, nunc Pastor Hamburgensis ad S. Nicolai. (3) Professio Physices ac Metaphysices Senatoria, quam obitu suo vacuam fecit D. Joachimus Lindemannus, Archidiaconus Marianus, nuper defunctus. (4) Professio Poeseos Ducalis. (5) Professio Graecae Linguae Senatoria, quam vacuam reliquit D. Johannes Gottlieb Müllerus, Phil. Primae & Practicae Prof. in Gymnasio Danubiano, νῦν ἐν ἀγίοις. (6) Professio Historiarum Ducalis.

GRYPHISWALDIAE

Præfens Academiae Gryphiswaldensis facies:

I.

Theologiam profitentur:

Cunradus Tiburtius Rango, SS. Theol. D. & Prof. P. Primarius Consistorii Regii Praeses, & Ducatus Pomeraniae Occidentalis Principatusque Rugiae Superintendens Generalis, nec non Fac. Theol. h. t. Decanus.

Jacobus Henning, SS. Theol. D. & Prof. P. Facultatis Theol.

log. Senior, Consistorii Regii Assessor, & Pastor ad D. Iacobi.

Nicolaus Daffovius, SS. Theol. D. & Prof. P. nec non Pastor Mariannus.

II.

Juriconsulti sunt:

Conrad Fiedtke von Friedensberg / I. C. & Eqves Pomeranus, S. R. M. Sveciæ Justitiæ Consiliarius, & Antecessor.

Petrus Mascovius, I. V. D. & Prof. P. Consistorii Regii Director, Facultatis suæ Senior & h. t. Decanus, nec non Rector Academiæ.

Alexander Caroc, I. V. D. & Prof. P. Dicafterii Regii Assessor, & Syndicus Provincialis.

Johannes Schack, I. V. D. & Prof. P.

III.

Medicinam tradunt:

Johannes Gerdesius, Phil. & Med. D. hujusque Prof. P. nec non S. R. M. Sveciæ Archiater, & Fac. Med. h. t. Decanus.

Matthaus Clemasius, Med. D. & Prof. P. ac Civitatis Physicus.

Johannes Iacobus Stolterfoht, Phil. & Med. D. ejusdemque Prof. P. jam Lubecæ degens.

IV.

Philosophiam docent:

M. Ioachimus Rosenow / Matheseos Prof. P. & Facultatis Philosophicæ Senior.

M. Christianus Saalbach / Poësis & Eloquentiæ Prof. P.

M. Brandannus Henricus Gebhardi, Lingg. Orient. Prof. P. & Facultatis Philosoph. h. t. Decanus.

M. Benjamin Poxerne / Logices & Metaphysices Prof. P.

M. Iohannes Philippus Palthenius, Philos. Moralis Prof. P.

M. Theodorus Hornius, Historiarum Prof. P.

SEDINI

Sub ipsulum hujus anni auspiciu[m] prodiit: *Catalogus Lectionum pro Illustri & Regio Gymnasio, quod Sedini est, in Annum Christi & Ære Dionysianæ M. DC. XCIX. felicem utinam Christianis omnibus & salutem*

lutarem! Consensu ac Auctoritate Generosiss. Dn. Curatorum, juxta cum Speciminibus & industriâ juvenili & vitiorum, anno priori exhibitis, publicatus pro more ad ipsas Kal. Januarias à Ioan. Georg. Rösero, SS. Theol. D. & Prof. P. nec non Athenâi istius Regii Rectore.

HOLMIAE

M. Nicolaus Bergius, Ecclesiæ Gallicæ Holmenfis Aug. Conf. Pastor, & Consistorii Assessor, superiori anno 1698. jubente *Olo Swebilio*, SS. Theol. D. & Regni Sveciæ Archiepiscopo, nec non Academiæ Upsalienfis Pro-Cancellario, in Synodo Cleri Svecici Disputationem Theologiam habuit in *Art. XIV. partis III. Articulorum Smalcaldicorum, de Votis Monasticis*, Respondentibus *Chrysofomo Linnelio*, Pastore in *Segerstad & Hanebo*/ *Nicolao Riselio*, Pastore in *Esteröön* & *Achatio Gåse*, Pastore in *Husby Schedri*. (5. pl. in 4.)

Idem *Nicolaus Bergius*, etiam superiori anno cum *Notis Historicis* edidit *Abrahami Calovii*, SS. Theol. D. & Prof. VVitt. *Syntagma Locorum Anti-Syncretisticorum*, CC. Erroribus oppositum, & à *Ioh. Adamo Schertzero*, SS. Th. D. & Prof. Lips. *Programmate commendatum*, quò *Pacem Religiosam Syncretisticam*, imprimis cum *Calvinianis salvâ conscientia iniri posse negat*. Holmiæ, typis *Wankifwianis*, 1698. (3½. plag. in 12.)

Cætera *Bergiani* ingenii monumenta, quæ hactenus nobis innotuerunt, sunt sequentia :

Disquisitione de *Existentiâ Philosophiæ Anti-Diluvianæ, ejusque Propagatione*, sub præsidio *Davidis Clodii*, SS. Theol. D. ejusdemq; Prof. Extraord. Lingv. Oriental. verò ordinarii, pro obtinendo *Gradu*, Gieslæ proposita, 1684. (3½. pl. in 4.)

Sermon Funebre prononcé dans l' Eglise Frangoise le 28. Nov. 1693. à l' occasion des Funerailles Royales de feu sa Majesté VLRI-CE ELEONORE, Reine de Suede, &c. à Stockholm, 1694. (5. plag. in 12.)

Abregé des Articles de la Foi, tiré de l' Ecriture Sainte, pour l' usage de la Jeunesse Svedoise par *Olaus Laurelius*, Evêque de *Westeråhs*, & traduit en Frangois. à Stockh. 1694. (5½. plag. in 12. oblong.)

L' *infaillible Pierre de touche de la Religion Apostolique Lutherienne & Papistique Romaine*, selon les Articles les plus controversez & les plus connus au peuple, dont les plus simples peuvent puiser cette connoissance, que la Religion Lutherienne a son fondement dans l' Ecriture Sainte aussi bien que dans les Ecrits des Peres, & que la Papistique s' est bien éloignée tant de l' Ecriture S. que la doctrine de S. Peres: Traduite en François. à Stockh. 1695. (9. plag. in 12.)

D. Augustini de moderatè coercendis Hæreticis ad Bonifacium Comitem Epistola, in quâ praxin Ecclesiæ ostendit: Edita, & Notis illustrata, quibus *Erasmii* lectio contra *Lovanenses* vindicatur, & quidam præsi ac hodierni ævi Hæretici comparantur. Holmiæ, 1696. (8. plag. in 12.)

Episcoporum & Cleri in incluto Regno Sveciæ Censura de instituto & actionibus Johannis Duræi, Ecclesiæ Scoto-Britanni, in oblato nobis pacis & concordie Ecclesiasticæ inter nos & Reformatos Calvinianos conciliandæ studio, facta in Conventu Comitiali Stockh. an. 1638. & notis nonnullis illustrata. Holm. 1697. (4. plag. in 12.)

Superiori quoque anno typis exscribi cœpit liber cui titulus: *Ex Iohannis Messenii Scondia illustrata Tomus primus, seu Chronologia de Rebus Scondiæ, hoc est, Sveciæ, Daniæ, Norvegiæ, atque una Islandiæ, Gronlandiæque, tam Ecclesiasticis quam Politicis, à Mundi Cataclysmo, usque annum Christi M. CL. gestis. Accurante Iohanne Peringskiöld.* Stockholmæ, Typis Olavi Enzi, Anno Chr. 1698. (in 4.) Auctor hujus libri, *Iohannes Messenius*, Ostrogothus, Ph. D. & Poëta coronatus, nec non Professor Eloquentiæ & Juris in Acad. Vpsaliensi fuit, post Assessor Dicasterii Holmensis, tandemque carceri Cajanoburgensi inclusus vitam finiit. Opera ipsius recenset *Joh. Schefferus*, Svec. Liter. p. 83. sqq. ubi etiam *Scondiæ* hujus *Illustratæ*, in varios Tomos distributæ, meminit. Editor verò Chronologiæ hujus, *Iohannes Peringskiöld*, (*Gustavi Peringeri* *Stilleblad*, Dissertationibus Philologicis quamplurimis celeberrimi, frater) Regii Archivi Secretarius, & Collegii Antiquitatum Assessor est, qui haud ita pridem curiosâ *Snorronis Sturlesonidæ* editione Orbis eruditi applausum

plausum meruit: de quâ vide *Nova n. Liter. super. an. 1698. mens, Apr. p. 57.*

Idem *Io. Peringskiöld* librum imprimi curat, hęc titulõ: *Vita Theoderici Regis Ostrogothorum & Italia, Auctore Ioanne Cochleao, Germano, cum Additamentis & Annotationibus, quæ Sveo-Gothorum ex Scandia expeditiones & commercia illustrant, opera Iohannis Peringskiöldi.* Stockholmæ, Literis Enzænis, An. Chr. M. DC. XCVIII. (in 4.) Tractatum hunc ante 153. annos in civitate Eyste-tenfi (sive Eichstadiensi) conscripsit, Ingolstadiiqve an. 1544. edidit *Iohannes Cochleaus*, Wendelstenni (oppido Norimbergæ vicino) circa an. 1503. natus, Theol. Doctor, & Moguntinus ac Wormatiensis Canonicus, nec non Francofurtensis in Monte B. Mariæ Decanus, qui *Luthero & Melanchthoni* summâ contentione se opposuit, & partes Romanæ Ecclesiæ acriter defendit, tandem an. 1552. Vratislaviæ, vel Viennæ mortuus. Is præter Theologica quamplurima, etiam Historica nonnulla scripsit, & in his non tantum eam, de quâ agimus, *Theoderici Regis Vitam*, sed etiam *Historiam de gestis Totilæ Gothorum Regis*, cuius ipse in præfatione huius libri meminit, quæque si superesset, vetustis atque sepultis Sveo-Gothorum rebus multum lucis posset affundere. Benè tamen est, insignem illam iacturam abundè compensari præsentis libro, quem Celeberrimus Editor, *Iohannes Peringskiöld*, meritò dignum iudicavit, cui (ob exemplarium defectum) recudendo, *Notique* longè eruditissimis illustrando, operam impenderet. Præsertim ex quò curiosus ille Orbis Europæi atque Africani lustrator, *Iohannes Gabriel Sparfvensfeldt*, inter alia suppellestilis librariæ eximia donaria, etiam huius libri apographum ex Codice MS. Pragenfi, cum alio Hamburgensi Bibliothecæ S. Iohannis collatum, Regii Collegii Antiquitatum Archivo addidit; cui etiam *Elias Obrechtus*, Eloqv. & Polit. Prof. Skyttianus, ac Academiæ Vpsal. Bibliothecarius, (cujus obitum an. super. p. 21. memoravimus) antiquæ illius impressionis Ingolstadiensis exemplar legavit. Horum igitur Codicum fidem sequutus Cl. Editor, novam hanc *Cocleani* libri editionem adornavit, eidemque *Annotationes* uberrimas, variis antiquitatibus patriis;

cipporumque Runicorum delineationibus, refertas, adjecit; quæ unâ cum ipsa *Theoderici* Vita, sub auspiciis hujus anni jam ad tria, & quod excurrit, alphabeta excreverant.

Prodiit quoque *Concio funebri* Germanica, quam *Johannes Jacobus Leibnitz* SS. Theol. D. & Ecclesiæ Teutonicæ Holmensis Pastor, nec non Consistorii Assessor, superiori anno 1698. è pericopâ cantilenæ ecclesiasticæ: *Gesegne auch Gott der Herr* &c. in funere Vxoris *Vverneri Grön* Mercatoris, habuit. (20½. plag. in 4.)

Tandem hîc ipsò anno 1699. die 2. Januarii typis excubri cœpit *Lexicon Latino-Suecanum*, multisies Lat. Germanicè antehac impressum, & nuper in gratiam Svecicæ Juventutis, omni, quæ par est, industria, translatum. Stockholmæ, typis Burchardinis. (in 4.)

Speciminis loco, è primâ nitidisissimi hujus Lexici plagulâ, in exterorum *Φιλολογίων* gratiam, sequentia notâsse juvat:

Abduco, duxi, ductum, abducere, bortleda/ bortföra/ abducere vi, seu per vim, met wâld bortföra/ abducere in secretum, allena isfrån andra affides afföra. Abducere sibi aliquem convivam saga enom med sig til Gåst. Ter. memores abducere noctes. Abducere à meretricio quæstu, afwenda enom isfrån horerj/ abduco me à republ. jag undandrager mig isfrån Regimentet/ abducere animum à curis, wenda igen at sörja. ex ab & duco.

Abies, ietis, scem. 3. pr. furutrâ/ Tall/ abies crispa, lurfwoet Tall/ enodis, thet som ingen Knop har/ umbrosa thet som gifwer stor Stugga. Meton. Abies audax, Virg. et snällt Stjep.

Abietarius, rij, m. 2. Sntckare/ Timberman/ Wagnmakere. Abietarium negotium, abietarii negotiatores.

Abjicio, jeci, jectum, abjicere, bortkasta/ förtwista/ abjicere arma defatigatione, låta falla Gewâret för tröthet/ abjicere se in herbam, låggia sig til Grâset/ abjicere se, ware admuuck/ förringa sig sielf/ abjicere se ad alicujus pedes, falla enom til sora/ abjicere ædificationem, wenda igen at byggia/ abjicere animum, förtwista/ abjicere cogitationes in res humiles, yppå gemeene saker tänkta. Obœdientiam abjicere, Intet mera willia lyda/ abjicere timorem, Intet mera fruckta sig/ Ex ab & jacio.

VPSALIAE

Sub initium hujus anni 1699. mense Januario in vivis effe-
desit *M. Petrus Lagerlöf*, Wermelandus, Eloquentiæ Professor
in Academiâ Vpsaliensi, quem super. an. 1698. p. 94. *universalem*
Regni Sveciæ Descriptionem, nitidissimis figuris æneis exornandam,
moliri diximus. Quæ nobis hæctenus ab ipso edita innotuere, sunt
sequentia:

De *Comparatione Corporum Cælestium ad Tellurem*. Vpsal.
1675. in 8.

De *Fontium Fluminumque origine* Dissertatio. Ibidem, 1675. in 8.
Dissertatio de *Aqva*. Holmiæ, 1685. in 8.

Disp. de *veris & antiquis Gentis Gothicæ Sedibus*, Resp. *Petro*
Salano. Vpsal. 1691. in 8.

LONDINI SCANORUM

Superiori anno 1698. die 5. Decemb. *Actus Promotorius in Fa-*
cultate Philosophicâ celebratus fuit, quò *Andreas Riddermarck*,
Mathes. Prof. P. & h. t. Academiæ Pro-Rector, *XXIII. Candidatis*
Honores summos Philolophicos sive *Magisterii* gradum coatulit.

Idem præfenti anno 1699. d. 28. Januarii fascis Academicos &
Pro-Rectoris munus *Richardo Ehrenborg* Jurisprudentiæ Professo-
ri, tradidit.

MALMOGIAE

Die 4. Januarii hujus anni 1699. septuagenario major obiit
Wilhelmus Laurembergius, Ecclesiastes Malmogiensis, in Tem-
plo Svecano. Is Soræ Danorum an. 1628. d. 27. Febr. natus fuit,
patre *Iobanne Laurembergio*, Med. D. & Mathefos in Acad. So-
ranâ Prof. P. unicumque filium *Iohannem* (an. 1683. natum) reli-
quit, ad exemplum Majorum, apud Rostochienses celeberrimum,
Medicinæ operam daturum.

Iohannes Iacobus Döbelius, Med. D. ac Ducatus Scanicæ
Medicus Provincialis, d. 12. Januarii & seqq. *Anatomiam* Militis (ob-
delicta globulis confossi) publicè Malmogiæ instituit, quam non
tantùm ipse nitidâ Inscriptiõne Latinâ typis excusâ indicavit, sed eti-

am in vicinâ Academiâ Londinensi paullò ante dictus *Andreas Risd. dermarck*, Math. P. P. Ord. & Pro-Rector, ad hanc demonstrationem Anatomicam, in his oris oppidò raram, frequenter & attentè spectandam Cives Academicos peculiari Programmate invitavit, eosque gratisimo animo agnoscere iussit, quam grata otia sub præfecturæ suæ initia ipsis concesserit *Illustriusimus Excellentissimusq; Heros, Dn. L. B. Carolus Rehnshööld*, Militiæ Equestræ Generalis Locum tenens, ac Provinciæ Gubernator accuratissimus, nec non, quid laudabili industriæ Celeberrimi & Experientissimi Professoris debeant.

HAFNIAE

Die 9. Ianuarii in foro publico Carnificis manu Vulcano consecrata fuit Satyra quædam, à *Centurione Gallò* tam ligato quam libero sermone scripta, quâ (præter personas Regni publicas) imprimis famæ *Casparis Antonii de Bou Clair*, Lugdunensis Galli, ex Presbytero Pontificio primùm Reformatæ, nunc autem Evangelico-Lutheranæ Religioni addiçti, & S. R. M. Concionatoris Aulici, detrahere conatus est; ceu latius patet ex Epistolâ Gallicâ dicti Ministri, cui titulus: *Epître aux fideles Sujets de sa Majesté Le Roy, ou aux fideles Professeurs de la Religion Evangelique Lutheranne.* (1. plag. in 4.)

Die 12. Ianuarii, horis vespertinis in æde SS. Trinitatis sepulchro suo illatus est *Bollerus (Bolle) Luxdorff*, Dominus de *Sandbye & Rosengaard* Ordinis Danebrogici Eques, S. R. M. Secretarius Supremus, Consiliarius Status & Cancellariæ, nec non ad Aulam Svecicam Ablegatus; cuius obitum an. super. mens. Octob. p. 184. memoravimus. Is, postquam an. 1643. d. 19. Iulii Hafniæ lucem vidit, & in Scholâ Herlovianâ (cui pater ipsius præfuit) literis fuit imbutus, an. 1663. per Germaniam, Belgium, Angliam Galliamque iter fecit, indeque in patriam redux an. 1669. Secretarius Cancellariæ Regiæ, an. 1672. Ceremoniarum Director, an. 1676. Equestrium Ordinum Secretarius, an. 1677. Collegii Cancellariæ Assessor, an. 1680. ejusdem Consiliarius, & Regiæ Cancellariæ Secretarius fuit constitutus. An. 1681. in numerum Nobilium

receptus fuit, factusque an. 1681. Consiliarius Status, an. 1688. Supremus Secretarius, & tandem an. 1691. Legatus Extraordinarius in Sveciam, quò ipsi à S. R. M. Equestri Ordinis Danebrogici insignia an. 1694. transmissa sunt. Cùm autem in procinctu esset, ut in patriam reverteretur, superiori an. 1698. d. 5. Septemb. ætatis quinquagesimo sexto, vitam cum morte commutavit, Scholæ Herlovianæ 1500. argenti uncias testamento relinquens, quarum annui reditus duorum alumnorum educationi destinari sunt.

Die 25. Ianuarii sepultus est *Andreas Günther* S. R. M. Iustitiæ, Cameræ, Admiralitatis & Commerciorum Consiliarius, nec non Vestigialis Regii fretò Balthicò Director. Is Halis Saxonum an. 1635. d. 30. Novemb. natus fuit, Patre *Melchiore Günther* suburbanorum prædiorum rationibus à Senatu Hallensi præfectò, jactisque tam in Lycèò patriò, quàm Gerandò Gymnasio, literarum fundamentis, Lipsiæ Iurisprudentiæ studiis incubuit. Inde redux *VVettimensis* & *Lebechimensis* oppidi Præturam suscepit, ac paulò post Cæsarei Notarii titulus insignitus, primò quidem Ill. Comiti *Christiano Rantzovio*, deinde verò Excell. Dn. *Christophoro Gabel*, S. R. M. Daniæ Consiliario intimo & Vicario, fuit à secretis, nec non FRIDERICI III. R. gratià an. 1658. *Marco Meibomio* in curà Freti Balthici ac Vestigalium colligendorum munere succesit. Variis postea honoribus ornatus, & quidem an. 1679. in Camerà Regali asfidere iustus, an. 1683. Admiralitatis & Commerciorum Consiliarius constitutus, ac tandem an. 1693. in Supremum Iustitiæ Tribunal fuit receptus, quibus officiis & dignitatibus non sine laude præfuit. Vxorem bis duxit, & multiplicem ex utràque prolem suscepit, cujus potior pars (4. scilicet filii, ac filiarum triga) adhuc superat. Labente denique superiori anno 1698. die 29. Decemb. *Helsingoræ* obiit, & inde *Hafniam* delatus, in templo Germanico tertæ fuit traditus.

Die 28. Ianuarii *M. Enevaldus Dalhuus*, (quem superiori anno 1692. p. 113. laudavimus) Respondente *Henrico Greve*, in Auditorio Collegii Medicèi Dissertationem tertiam de *Epistola ad Abgarum, quæ vulgò Salvatori tribuitur*, publico examini stitit,

quâ supposititiâ illam prolem, cui hactenus (1) *sistenda* & (2) *arguenda* operam impenderat, jam planè (3) *damnandam* & rejiciendam aggressus est. (3. plag. in 4.)

Quem superiori anno 1698. p. 246. sub prælo calere diximus, is nuper officinâ typographicâ exiit liber, sequenti titulo insignitus: *Orthonis Sperlingii, Consiliar. Regii & V. I. D. de Crepidis Veterum, nunc vulgò Pantoffeln dictis, Diatribè.* Hafniæ, ex Typographéo Regio, typis Lauerentinis. 1698. (2 $\frac{1}{2}$. plag. in 8.) Libellò hóc (qui inter Latinos, novâ istâ Typographiâ Regiâ exscriptos, primus est) Cl. Auctor non tantùm varia lectû digna de *Crepidis, Sandaliis, Soleis, & Soccis*, aliisque pedum tegumentis ac eorum nominibus, tam apud veteres, quàm modernos, præsertim Græco-Barbaros, Belgas & Hispanos, affert; sed imprimis etiam in eò occupatus est, ut verum etymon vernaculæ vocis *Pantoffeln* (Danis *Tøffel*, Gallis *Pantouffles*, Italisque *Pantufola*,) evolvat. Existimat autem vocem illam in Italiâ natam esse, postquam Gothi linguam illic miscuerunt, & esse compositam ex *pan* (retentâ ex Latino *pannus* syllabâ) & *tufola*, quod Italis *rem leviclam* designat; eam ob causam, quod *pannis* sæpè pro corio hoc genus crepidarum supernè vestitum fuit, gratâque *levitate* sese commendavit pedibus. Ad calcein operis Auctor indicat, se etiam de *Calceis Veterum* nonnulla commentatum esse, quæ forsân aliquando in lucem proditura sint.

*Reinholdi Wagneri, Med. D. Observatiò de Embryò
Suillò petrefactò.*

A. 1699. d. ult. Novembr. Differentiam Animalium, quoad nutritionem Fœtus in utero, ostensurus, cultro anatomico subjeci *Veterum Scrofæ*, in cujus cornu sinistro tres inveni fœtus spithamæ longitudine, totidemque offendi in ovario sinistro carunculas carneas. In dextro verò cornu uteri, utut tres itidem fœtus latitare prima specie viderentur, quinque tamen distinctæ carunculæ carnæ, tot quoque affuturos fœtus, svadebant. Cornu itaque hoc dissecto, prope tubam Fallopiam corpus subnigrum, durum, instar nuclei prunorum, deinde tres fœtus integros & perfectos;

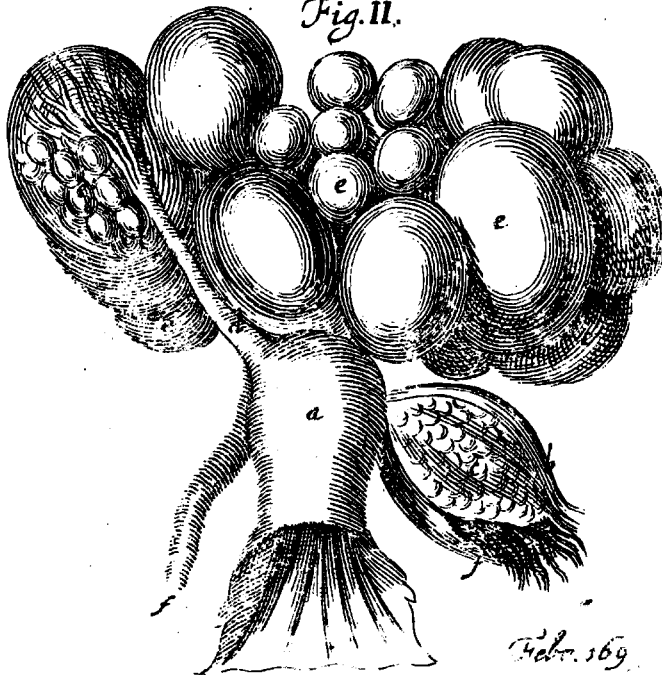
de

TAB. II.

Fig. I.

Fig. II.

denique in ipso antro communi Uteri, foetus digiti saltem longitudine, sed sub forma & colore Mumiae petrefactum inveni, omnis foetoris & corruptionis expertem. Vid. Tab. II. Fig. I. ubi denotatur litera

a. Embryon Suillum petrefactum.

b. Funiculus umbilicalis, cum portione tunicarum Chorii, Alan-toidis & Amnii.

Scholion Jo. Jacobi Stolterfohti, D.

Si quo unquam in oeconomia animali vires suas conferunt Arcei, ut loqui amant non infimae sortis Philosophi, Satellites, in foetus sane hoc fieri formatione videmus. (conf. *Disp. n. de Idea errante in Monstrorum generatione, habit. Gryphiswald. A. 1695.*) Quicquid vero moliantur, ex praescriptis Naturae agunt legibus, vel in Monstris quoque producendis, aut ipsa foetus jam formati substantia iterum evertenda. Idem jus in Microcosmo exercent, quod universalis ille, salinae sit sive sulphureae profapiae, Mundi Spiritus, in Macrocosmo: quod enim hic in Terrae condit mineris, illi in domiciliis sui exercent visceribus, adeo ut nullus fere ibi detur angulus, in quo mineralis Regni non possit generari iacola, quod vel mille probare possemus Curiosorum documentis, Praesenti vero observationi haud quotidianae adjungi meretur Lepusculus, quem in utero materno petrefactum vidit D. *Georg. Hannes M. N. C. Dec. II. A. X. obs. CXLVIII. p. 234.* qui & uteri oris lapidescentis mentionem facit *l. c. obs. CXLIX., p. 235.* Mumiam Leporinam vidit D. *Petrus Rommelius, teste Phil. Jacobo Hartmanno l. c. A. VII. obs. XX. p. 45.* In Muliere 37. annorum uterum totum lapideum, ponderis septem librarum, observatum refert *Schenk. L. IV. de Foetib. obs. XX. f. 587.* nec admirationi cedit Lithopaedii historia de Foetu exacte conformato & 28. annis in utero gestato, in marmoream duritiem converso *l. c. obs. XXI. Sennert. L. IV. P. II. S. IV. c. VII. p. m. 323. sqq. Joh. Henr. Seyfried Medull. Mirabil. Natur. L. II. c. X. p. 533. Phil. Jac. Sachs de miranda Lapidum natura. p. 86.* Augustissimo Regis Daniae Museo associatum aeri que incisum exhibent *Th. Bartholinus Hist. Anat. Cent. II. N. C. p. 359. & Oliger. Jacobaeus Mus. Reg. Scit. 1. f. 1.* & quem quaevis historia Foetus Muscipontani, extra uterum mulieris in abdomine retenti, tandemque

Tab. II.
Fig. I.

semque lapidescente, latet? quamvis suspecta illa sit *Gvid. Patino & Thom. Bartholino*, quorum rationes vid. *Cent. III. Ep. VIII. p. 24. Ep. LXXXIII. p. 356. Cent. IV. Ep. LVIII. p. 368. de Insolit. Part. viii c. XI. p. 79. sqq. conf. M. N. C. Dec. I. A. I. obs. I. p. II. Phil. Jac. Sachs l. c. obs. CX. p. 225. An Gestantis Soror vel Filia fuerit? disquirat Anton. Deusing. Vindic. Fœtus extra uterum geniti, Sect. I. p. 20. sqq. De Cerebro Bovis petrefacto historiam condidit oculatus testis *Sebastianus Scarabicius Patav.* 1678. in qua humanum quoque cerebrum in petram se commutare posse ostendit. conf. *Joh. Theod. Schenck. M. N. C. Dec. I. A. I. obs. XXVI. p. 80. Joh. Jac. Dobrzensky de Nigroponte l. c. obs. CXXX. p. 254. Phil. Jac. Sachs in App. ad has observationes p. 8. In fœmina Viennensi Renes petrefactos vidit Mich. Textor, ex relatione Schenckii in Lithogenes. p. 69. Utrumque Renem petrefactum in Nobilissima Fœmina *Helena de Scalin.* vidit *D. Henr. Sturmius*, teste *Phil. Jac. Sachs M. N. C. l. c. obs. XXVII. p. 82. Servare se adhuc Renem perfecte siliceum ex cadavere Norvagi cujusdam excisum, aliquot uncias pendentem, asserit D. Christian. Franciscus Paulini in App. M. N. C. Dec. II. A. IV. p. 211. Venæ pulmonariæ truncum prope cordis insertionem lapidescentem vidit *Bonetus Sepulchret. Anat. L. 2. Sect. I. Obs. 9. Ne dicam de integro illo homine petrificato, quem ipsemet Romæ in Villa Ludovisiana vidi, cujusque mentio facta à Celeberrimo Tenzelio Monatlichen Unterredungen A. 1696. M. April. p. 401. Phil. Jac. Sachs l. c. p. 85. aut siliceo illo Homine Wormiano, quem habet *Mus. L. I. Sect. II. c. XIII. f. 82. vel petrificatis aliis animalium partibus, quorum M. Joh. Reiskius in Ep. de Glossopetris Lunenburgensibus, Joh. Daniel Major, de Cancris & Serpentibus petrefactis p. 6. sqq. Rolhinc. de Vegetabilib. L. II. Sect. IV. c. II. p. m. 147. &c. mentionem injecerunt, præter infinitos alios passim Naturæ curiosos.*****

Haud sane sufficit ætas humana exhauriendæ vel decimæ portentorum parti, quæ quotidie in scenam rerum prodeunt, nosque ad quendam stuporem commovent, inquit *Dn. D. Major. l. c. p. m. 8. Nomina tu lapidis, qui quotidie oculis obverfatur, formam, & Phylidida solus habeto, verba sunt Scaligeri Exerc. 307. t. 12. & 21. Ita sane nostra scientia quasi umbra est in sole, ut vulpecula à ciconia elusa yas vitreum lambimus. Spiritus animales in Generatio-*

nis negotio virium summam conferre, antea diximus, & tamen proposito cadere, Lapidicinas in Laboratorio Microcosmi extruendo, videmus. Sed unde tanta metamorphosis? num vis lapidifica erit accusanda? ita quidem est, sed eo ipso nihil dicis. Spiritibus totum incumbit negotium, qui agendo fiunt omnia, ita ut non essentia sed officii ratione differentiam nominalem admittant. Prodeat itaque in Scenam Lapidificus ille Archei Minister, quem salinae esse profapiae credunt Doctores nostri, & in Macrocosmo *sal* universi *centrale* vocant. Nullam enim petrefactionem fieri sine certo quodam praedominio & activitate salis, erudite ut solebat, docet *B. Dn. D. Major l.c. p. m. 13. sqq.* pro qua adstruenda sententia ex Theophrasti scriptis varia collegit loca *Matth. Unzerus de Nephritis. c. IV. p. 18. sqq.* hujus particulas dum induit Archeus Microcosmi, ejusdem cum illo Macrocosmi, vel Alite Hermetis profapiae, abditissimos formati jam foetus, aut cujuscunque sit visceris, angulos permeat, sensimque fluidas partes cum muscutorum fibris coagulat, usque dum lapideam tandem induant durtiem. Procedendi modum, quomodo sc. Salino-Nitrosae particulae coagulationis opus absolvant, aut calculi generatio in Regno fiat animali, ex principiis deducere chymicis paginae verat angustia: arbitrio hinc *B. L. reliquimus* quae habet *Vvilis. de Ferment. c. XII. Harder. Exercit. Anatomico-Medic. 1. & 2. Ettmull. de Tinctur. Corall. §. 2. 6. sqq. Rolfinc. de Vegetabil. L. II. S. I. c. XVIII. p. 107. Tenzel. Monast. Unterred. A. 1696. Mens. April. p. 374. Malpigh. Anat. Plant. f. m. 20. Becher. Physic. Subterr. L. I. S. I. c. IV. p. m. 40. Ol. Borrich. Act. Med. Haffn. Vol. V. obs. CXXXI. Sennert. Prax. L. IV. P. II. S. IV. c. VIII. p. 327. Barzholin. Centur. III. Ep. VIII. p. 27. de Insollt. Part. Viu c. XI. p. 84. Reiskius de Glossopetris Luneburgens. p. 20. 38. Scarabic. de Lapidis concretione in homine p. m. 8. Major de Cancris & Serpentibus petrefactis passim. Phil. Jac. Sachs de miranda Lapidum natura p. 65. Favr. Ephem. Nat. Curios. Dec. III. A. I. obs. CXXI. Joh. Jac. Schleuchzer. de Generat. conchil. in App. M. N. C. Dec. II. A. IV. p. 157. Theophil. Bonet. Sepulchret. Anatomico-Pract. L. I. S. I. obs. CXI. f. 63. Sinap. de Remed. dolor. c. IV. p. 87. Gvalther. Charleton. Spirit. Gorgonic. vi sua saxipara exut. Vvedel. D. de Morbis Tartareis. habit. Jen. 1695. Ettingshausen Diss. de*

Microcosm. Lapidicin. habit. Erford. 1695. aliique infinitis ferè experimentis. Non autem Transsubstantiatio hæc momentaneo actu, sed temporis longo sæpe tractu contingit, exemplo fœtus Muscipontani. Hunc itaque Embryonem suillum prius reliquis, quos docta simul cum hoc exemit manu Nobiliss. Dn. D. *Wagnerus*, prope tubam Fallopiam delituisse, credere quid impedit? cum salinum huncce spiritum rebus non tantum compactionem soliditatem & durationem largiri, sed etiam corporum dissolutiones retardare, ac putredini resistere, optima rerum doceat Magistra.

*Ejusdem Reinholdi Wagneri, D. Observatio de
Hydrope Ovarii Muliebris.*

Labente quoque anno præterito, in Anatome Mulieris 26. annorum, quæ se gravidam esse putabat, tandem vero Hydrope ovarii stupendæ magnitudinis (frustra præmissa Paracenthesi abdominalis) defunctæ, ovarii pondus præsentis Excell. Dn. D. *Jacobo Haqqart*, deprehendi XIV. librarum; serum vero glutinosum in ipsa administratione anatomica ex cellulis Hydatidum extravasatum pondus LVI. librarum superabaa. Vide Tab. II. Fig. II. ubi designatur literâ

a. Uterus.

b. Tuba Fallopiana sinistra.

c. Ovarium sinistrum.

d. Tubæ Fallopiæ dextræ situs præternaturalis, cavitasque solito amplior, stylo majori pervia.

e. e. e. e. Hydrops Ovarii dextri, sive Hydatides.

f. f. Ligamenta uteri rotunda.

Scholium Jo. Jacobi Stolterfohti, Med. D. & P. P.

Inter varia illa symptomata Mulierculas vana conceptionis spe lactantia, quorum nonnulla recenset *D. Phil. Jac. Sachs in Schol. ad obs. I. M. N. C. Dec. I. A. I. p. 9. sqq.* sunt uteri inflatio ejusque Hydrops, quem cum Mola aquosa confundendum minime censet *D. Ertmiüll. Colleg. Practic. f. m. 1076.* Ab hoc verò iterum toto differre cœlo illum qui in ovarii hydatidum membranosis cellulis contingit, præsens testatur curiosa satis observatio. Pathologiam ejusmodi inundationis microcosmicæ, loco specimenis inauguralis publico Eru-

dito-

ditorum examini submitit D. *Justus Theodorus Schorkopf. Basil. 1685. d. 13. Febr.* ansam subministrante Dn. D. *Jo. Jacobo Hardero*, cujus glandiolo anatomico commissa fuerat A. 1684. d. 7. Jun. Rustica 40. circiter annorum, quæ triennio ante obitum, cum menstrua deficerent, atque hypogastrium intumesceret, gravidam se quoque credidit. Conf. *Apiar. observ. Anatomico-Præct. LXXXVII. p. m. 325.* Ex communicatione Dn. D. *VVeppersi* duarum meminit Fœminarum idem D. *Schorkopf. l. c. §. 16.* quæ affectu hoc detentæ singulæ post mortem ultra libr. CXX. feri exhibuerunt; & vetulæ cujusdam sexagenaria majoris, quæ tumorem in ovario gestavit mole & contentorum copia his majorem, ultra XX. annos. D. *Frideric. Ruysch.* in hoc affectu ova animadvertit ita mutata, & in tantam aliquando molem aucta, ut infantis caput non raro superasse viderit. *Obs. XVII. p. 22.* Legi quoque meretur *Melchioris Sebizii Historia memorabilis de Fœmina quadam Argentoratensi*, quæ ventrem supra modum tumidum atque distentum ultra decennium gestavit, edit. *Argent. 1627.* Uterum in Fœmina Hydropica admodum observavit exilem, ovaria vero sive testes & Tubas Fallopianas, glandulis & Hydatidibus in & extra ita refertas & compactas, ut partes has invicem discernere nemo valuerit: dextrum corpus conglomeratum materiam fudit pultaceam albam sine foctore, decem ponderans uncias D. *Jac. Augustin. Hünerwolff. Ephem. Nat. Curios. Dec. II. A. IX. obs. XCIX. p. 171.*

Paracenthesis quam tuto, si sat cito, instituat, docent *Thom. Bartholin. Act. Med. Hafniens. Vol. I. obs. VIII. p. 16. Joh. Henr. Brechtfeld. l. c. obs. CIII. p. 194. Joh. Zachar. Fürst. M. N. C. Dec. II. A. X. obs. LXXVI. p. 344. Joh. Conr. Brunner. l. c. A. VIII. obs. C. p. 217. Dn. D. Dan. Crüger. l. c. Dec. A. IV. obs. CXXVII. p. 260. conf. Bernh. Albini Disp. de Paracenthesi Thoracis & abdominis, habit. Francof. ad Oder. 1687. Joh. Hadrian. Slevogt. Disp. de Scarificatione Hydropicorum remedio Paracenthesis succedaneo. habit. Jen. 1697. Ejusd. Disp. de Paracenthesi Thoracis & Abdominis, habit. ibid. eod. Henr. Meibom. Disp. de Paracenthesi in Hydrope, Helmst. 1670. &c.* In hydropico autem utero posse quoque simul fieri conceptum, multis probat exemplis *Schenck. L. IV. obs. XV. f. 551. conf. Salom. Reifel. M. N. C. Dec. II. A. X. obs. XXVII. p. 66.*

Georgius Francus de Franckenau, S. R. I. Eqves, Palat. Cæs. Comes, Confiliarius & Archiater Regius, &c. (de quo super. an. 1698. mens. Iul. p. 114.) variis hætenus Scriptis inclaruit, quorum Catalogum filius ipsius *Georgius Fridericus Francus de Franckenau*, Argentorat. Med. D. & Academiae Leopoldino-Imperialis Collega, *Philaretus*, Dresdæ an. 1692. edidit. (3. plag. in 4.) Eundem verò Scriptorum & Disputationum celeberrimi istius D. *Franci* syllabum, nunc auctum & ad hæc usque tempora continuatum, exhibere, ob rariores, quas continet, materias, operæ erit pretium.

Disp. de *Colica*, Argentorati Præside D. *Sebizio* habita 1665. in 4.

Disp. Inaug. de *Pleuritide*, ibid. 1666.

Lexicon Plantarum, Argent. 1672. in 12. sub titulo *Floræ Francicæ* ibidem recusum 1685. & denuò Lipsiæ 1698. in 12.

Programmata varia Botanica, Heidelbergæ ab an. 1677. ad 1687. edita.

Synopsis Institutionum Medicinæ, Heidelb. 1672. in 12.

Methodus ducendi Medicinam, ibid. 1672. in 12.

Delineatio communis *Dosum Medicamentorum*, ibid. 1672. in 12.

Disp. de *Hæmorrhoidibus*, Resp. *Ioh. Georg. Carisio*, Silec. Heidelb. 1672. in 4.

Disp. de *Musica*, Resp. *Bened. Hermanno*, Meranunga-Svevo. ibid. 1672.

Disp. de *Respiratione in integrum*, sive Chirurgia curtorum, Resp. *Rosino Lentilio*, Waldenburgo-Eranco. Ibid. 1672.

Disp. de *Umbilico & vasis umbilicalibus*, Resp. *Bened. Hermanno* præced. ibid. 1673.

Disp. Inaug. de *Abortu*, Resp. *Sigum. Christiano VVinclero*, Vratislav. Ibid. 1673.

Disp. Inaug. de *Suffocatione Hypochondriaca*, Resp. *Ioh. Dolæo*, Palatino. Ibid. 1673.

Disp. Inaug. de *Philtris*, vulgò von *Hebes Fräncken* / Resp. *Nic. Casp. Elvverth*, Franco. Ibid. 1673.

Disp. de *Saliva & vasis salivalibus*, Resp. *Rosino Lentilio* præced. Ib. 1673.

Disp. Inaug. de *Sterilitate muliebri*, Resp. *Ioh. Valent. Schadio*, Homburgo-Hasso. Ibid. 1673.

Disp. de *Alapis sive Colaphis*, Resp. *Georg. VVicken*, Hasso. Ibid. 1674.

Disp. qua *Lupanaria* ex principiis Medicis improbantur, Resp. eodem, ibid. 1694.

Disp.

Disp. Inaug. de *Febre militum diætetica*, Resp. *Petro Zypel* / Francof. Ibid. 1674.

Disp. Inaug. de *Soldana sive Sodanella*, Resp. *Ioh. Hartmanno Soldan*, Wetteravo. Ibid. 1674.

Disp. Inaug. de *Scorbuto*, Resp. *Georg. VVicken* præced. Ibid. 1674.

Disp. Inaug. de *Amputatione artuum*, vulgò *Abstossung der Glieder* / Resp. *Christiano Pilger* / Frisio. Ibid. 1675.

Oratio de *Studiorum noxa* & ex iis oriunda lerna morborum. Ibid. 1675. in 4. & Icnæ 1695. in 12.

Satyra Medica, sive miscella curiosa variorum thematicum Philologico-Physico-Medicorum, e. g. de Præputio, Hymene, Rifu Splenis, &c. nec non variis fabulis Physicis ac Medicis. Ibid. 1673. in 4.

Satyra Medica XIX. Continuationes : 1. de Castratione Mulierum, Succino, atqve Venæ Sectione. 2. de diverso Purgantium agendi modo. 3. de Impuberibus generantibus & parientibus, de fetu in fetu, de mortuis liberos parientibus. 4. de Testium natura & substantia in Viris ac Mulieribus. 5. de Sangvinis menstrui natura. 6. de defectu partium nobiliorum. 7. de Angvillarum natura &c. de Osfium pubis luxatione in puerperis, ac de Methodo medendi in compendium redigenda. 8. de Vaticiniis futurorum in ægris. 9. de Lingvis peregrinis, quas loqvuti sunt earum rudes per morbum. 10. de Auribus humanis mobilibus. 11. de *Pianchette*, Gallico instrumento mundi muliebris, ejusqve noxa. 12. de Superfetatione. 13. de Terra Lemnia. 14. de triplici Lacte Virginis. 15. de Vitro, & *υαλοφάγους*, von *Glasseffern*. 16. de Rhachitide Anglorum, cum epimetro de Cometarum natura. 17. quam diu dormiendum. 18. de Ovis Paschalibus. 19. de Incisu freni sub lingua. Heidelbergæ, variis Respondentibus, ab an. 1673. ad an. 1682. in 4.

Tractatus Philologico-Medicus de *Cornutis*. Ibid. 1676. in 4.

Disp. Inaug. de *Carbunculo*, Resp. *Anton. Schachtler* / Helvet. Ibid. 1682.

Disp. Inaug. de *Nakir Arabum*, seu flatu furioso, Resp. *Ioh. Herm. Dulcken*, Crucenac. Ibid. 1684.

Agoniamata Physico-Medica XI. 1. de Aqvis coctis, Topicis Stomachicis, elective purgantibus, pilularum imparitate, Convulsivonibus, Meconio sive Papaverculo, & Catharrhis per hyemem collectis. 2. De Transplantatione, Variolis, Tussi, Inunctione pingvedinis Lucii piscis in soleis, & signis è Lingva petendis. 3. de nimis longis Medicamentorum formulis, de Pretiosis tanquam Cordialibus rejectis, de Pleuritide vera, & Antimonii diaphor. noxa. 4. de Obstetricum necessitate & incitia, de superstitione, quid sit *das Wangen-Weh!* de Vroscoptæ fraudibus, de falso Lienis morbo, de Cinifionum ac Agyrtarum audacia, de Liberorum contumacia in assumendis pharmacis, de prophylaxi à Catharris per collum noctu probè munitum. 5. de Scabie capitis Infantum, de Chirurgiæ præstantia præ diætâ ac Pharmacia, an septum cordis pervium? Febrifuga varia. 6. de Imprudentia venam secantis, de Instrumento V. S. de Arteria per errorem pro vena sceta, de Hydropicorum siti immani. 7. Clysteres improbat, laus eorum & usus multiplex, &c. 8. de Clysterum numero, an in Dysenteria noceant, &c. In Ileo feces, clysteres & subpositoria per os rejecta, de fonticulo in hydrocephalis & Catarrhis, de num ero Sedium à purgante. 9. von Anwachsen oder Herz-Gespan der Kinder/encomium unguenti Sylvii, Nugæ Obstetricum ac Susceptorum, querela bonorum Practicorum, Methodus medendi strictè observanda. 10. Physicæ in Medico necessitas, Nugæ circa Puerperarum morbos, Errores circa Nutrices & Susceptores, Erysipelatis ridiculum remedium. 11. de Paresi è Colica, Simplicium Medicamentorum laus. Heidelbergæ, an. 1682. & 83. in 4.

Disputationes privato-publicæ VII. 1. De Nervis, Nutrimento partium, Eclipsibus Lunæ, Fluviorum origine, arte Culinaria. 2. de Calido innato, an Concoctio ab Acido? de Animalium origine ex Putrefactione, influxu Astrorum, Plantis sensitivis, Nævis, Musicæ usu in morbis. 3. de Transmutatione Metallorum, Spiritu Panis, de abhorrentibus à Pane. 4. de Acido in aëre, cibo & potu, de Columbarum felle, glandularum divisione; an Lien sedes Melancholiæ? de Glandula Pineali,

- Angvillarum productio. 5. de Uromantia , Prærogativa inter Medicos & ICtos. 6. de Aëris subtilitate & noxa , Aqvis destillatis , Cerumine. 7. de Aqvis destillatis nutrientibus ex Animalibus , de Morbis supernaturalibus , de Cœna ac Prandio. Heidelbergæ, an. 1679. & 1680. in fol.
- Collegii Disputatorii ad Institutiones Medicinæ Conamina IX.* Heidelbergæ, 1686. & 1687. in 4.
- Bona nova Anatomica* , Heidelb. 1680. in 4.
- Disp. 1. de *Morbis acutis Gravidarum* , Resp. *Ioh. Herm. Dulcetti* / Ibid. 1684.
- Programmata Anatomica V.* Heidelb. ab an. 1679. ad 81.
- Disp. Inaug. de *Atrophia* , Resp. *Ioh. Christ. Bogelsanck / Cassellano* , Ibid. 1683.
- Disp. Inaug. de *Casu laborantis Apoplexia* , Resp. *Conr. Philipp. Scipp, Wetteravo.* Ibid. 1676.
- Disp. Inaug. de *Medico Monstroso* , Resp. *Jerem. Cotta, Henac.* Ibid. 1677
- Disp. Inaug. de *Phtiriasi seu morbo pediculari* , Resp. *Ioh. Vlrico Schmidt / Ulmenfi.* Ibid. 1680.
- Ουσχορυπαφία* , five Disp. Inaug. de *Asellia seu Millepedis* , Resp. *Dan. Birr* , Ibid. 1679.
- Demens idea*, seu Disp. Inaug. de *Mania* , Resp. *Ioh. Bernh. Matthæo* , Ibid. 1680.
- Disp. Inaug. de *Naso* , Resp. *Franc. Dan. Fislser, Palat.* Ibid. 1679.
- Disp. Inaug. de *Hælices Natura & Curatione* , Resp. *Henr. Vveiperto Seipp, Darmstatt.* Ibid. 1679.
- Disp. Inaug. de *Morbo Virgineo* , Resp. *Ioh. Frid. Eckarto* , Hala-Svevo. Ibid. 1680.
- Disp. Inaug. de *Ambustis* , Resp. *Ioh. Dan. Geiero* , Ibid. 1681.
- Ατμορυπαφία Microcosmica* , seu Disp. Inaug. de *Halitu Humano* , Resp. *Dan. Wscherer.* Ibid. 1681.
- Disp. Inaug. de *Risu Sardonio* , Resp. *Ioh. Richier* , Ibid. 1683.
- Disp. Inaug. exhibens *Casum Viri Colica laborantis* , Resp. *Anton. Blommart.* Ibid. 1681.
- Disp. de *Coryza seu Gravedine* , Resp. *Ioh. Conr. Apfelsiatt / Francof.* Ibid. 1685.

- Disp. Inaug. exhibens *Casum Viri Empyemate ex Pleuritide laborantis*, Resp. *Ioh. Henr. Fliccio*, Vlinga-Nassov. Ibid. 1685.
- Disp. Inaug. de *Malo Citreo*, Resp. *Dan. Nebel*/ Ibid. 1686.
- Disp. Inaug. de *Primaria ferè omnium Morborum causa*, Resp. *Ioh. Phil. Stetter*/Idstein-Nassov. Ibid. 1686.
- Disp. Inaug. quæ *Casum Dysuria ad Stranguriam vergente laborantis* resolutum proponit, Resp. *Ioh. VVilh. Christiani*, Ibid. 1686.
- Disp. Inaug. de *Labis Leporinis*, von *Haseno Scharten*, Resp. *Ioh. Phil. Hoffmann*/ Trarbac. Ibid. 1686.
- Disp. Inaug. de *Verracis*, Resp. *M. Phil. Frid. de Hasfels*, Ibid. 1688.
- Programma de *Calumniis & differis in Medicos & Medicinam*, Ibid. 1686. in fol.
- Programma de dicto : *Ubi desinit Physicus, ibi incipit Medicus*, Ibid. 1686. in fol.
- Grilielmus Maxwelllus*, Med. D. Scoto-Britannus, de *Medicina Magnetica*, è MSS. primum editus. Francof. 1679. in 12.
- Dispp. III. de *Lapidicina Microcosmi*, præsertim in Capite & Thorace, Heidelb. 1685. & 88.
- Pauli Zacchie*, Romani, *Quæstiones Medico-Legales* auctæ, Francof. 1688. in fol.
- Præfationes*, in Opera D. *Mich. Ettmulleri*, Francof. 1688. in fol. In *Dendrologiam sive Arboretum Ovidii Montalbani*, Ibid. 1691. in fol. In Opera D. *Christiani Langii*, Ibid. 1688. in 4.
- Programmata* varia, Heidelbergæ edita, ab an. 1678. ad 1686.
- Programma* ad Orationem inaug. de *Salute Reip. Medica*, Wittebergæ, 1690. in fol.
- Disp. Inaug. de *Syphilitis* Natura & Cura, Resp. *Dan. Hake*, Kemberg. Wittebergæ, 1690.
- Flumen Dysentericum* Speciminis Inaug. loco propositum, Resp. *Frid. Gothofr. Glück*, Naumburg. Ibid. 1690.
- Disp. Inaug. de *Hydrope Ascite*, Resp. *Ioh. Diterico Eöser* / Desfav. Ibid. 1690.
- Disp. Inaug. de *Theriaca Cælesti*, Resp. *Ioh. Diter. Hoffstatt*/ Düsseldorf. Ibid. 1691.
- Disp. Inaug. de *Variolis*, Resp. *Ioh. Frid. Nicolai*, Hala-Sax. Ibid. 1692.
- Epi-

- Epistola de *Medicis Philologis*, ad D. *Godofr. Thomafum*, Ibid. 1691.
Programma in Promotione X. *Medicinæ Doctorum*. Ibid. 1691.
Sonne nach der Sonne/Wonne über Wonne / das ist/ diejenige Rede/ so D. Franck an S. Churfürstl. Durchl. zu Sachsen/ den 20. Dec. 1691. im Nahmen der Universitet zu Wittenberg/ als Rector, bey dero Erb-Huldigung abgelegt/ Dresdæ 1692. in fol.
Disp. Inaug. de Hydrope, Resp. *Henr. Eman. Ruel*, Stargard. Pom. Wittebergæ, 1693.
Programma ad *Philiatrosophos*, Ibid. 1693.
Disp. de Morbo Q. Ennii Poeta, seu de *Podagra ex Vino*, Resp. *Ioh. Iacob. Chudenio*, Soltqvell. Ibid. 1694.
Propempticon Inaug. de Ψαμμοσμῶ ad *Disp. Inaug. de Imflammatione*, quam Præside D. *Ioh. Godofr. Bergero*, *Pathol. P. P. Iacobus Marchand*, Hanovienfis, habuit. Ibid. 1695.
Oratio Panegyrica, de Ortu & progressu Vniversitatis antiquissimæ in Germania *Heidelbergenfis*, habita 1686. Heidelbergæ 1687. in 4.
Observationes Physico-Medicæ XLIX. communicatæ cum Academia Leopoldino-Imperiali, & Miscellaneis Curiosis insertæ, ubi Decuria I. II. & III. leguntur.
 Sunt & *Epistolæ* multæ atqve *Carmina*, tam Latina quam Germanica, quæ passim edidit; & longè plura adhuc servantur in scriniis, olim, si Deo visum, proditura.

Hector Gothofredus Masius, S. S. Theol. D. & Prof. P. (de quo An. 1698. p. 164.) jam ab aliquot annis *Historiam Daniæ & Norvegiæ Ecclesiasticam* auctoritate Regiâ condidit; ceu non tantum è *Ioh. Brunsmanni Specimine Errorum Varillasii*, sed ipsius etiam *Auctoris* indicio, in præfatione *fideliæ Lutheranismi*, contra *Becmannum* vindicati, licet cognoscere: *Dissertationem* quoque de *Longævi Daniæ*, ut alia in Catalogo Francof. jam an. 1692. promissa taceamus, editurus.

Sed commoda hîc denuò *M. Iohannis Brunsmanni*, (super. an. 1698. p. 116. nobis dicti) suboritur mentio. Is an. 1637. d. 3. Oct. *Nidrosiæ* in Norvegia (Patre *Bernhardo Brunsmanno*, *Assessore Capituli & Oeconomo*, ac *Ptochotrophii Nidrosensûs Pastore*) na-

tus, in Academiâ Upsalienfi & Hafniensî literis incubuit, primùm-
que per novennium Scholæ Herlovianæ in Selandiâ Rector, dein-
de verò ab an. 1679. Gerontocomii, Pædographii & Nosocomii Haf-
nienfis Pastor fuit, quorum officiorum parte adhuc hodie fungitur.
Scripta, quæ Latino idiomate edidit, sunt sequentia:

Observationes miscellaneæ, Hafn. 1664. in 8.

De Proprietate verborum. Ibidem, 1668. in 8.

Monogamia. Francofurti, 1679. in 8.

Leges concludendi. Francof. 1679. in 8.

Particula Adverbiorum & Macte funeratum. Francof. 1680. in 8.

Epistola duæ adversariæ D. Nicolai Stenonii & Joh. Brunsmanni,
Francof. 1680. in 8.

De Ceto Ionæ, Dissertatio, quâ eum verum fuisse Cetum osten-
ditur. Jenæ, 1686. in 8.

Gratia Naturæ interpres, sive *Christophori Wittichii Consensus*
veritatis refutatus, Francof. 1687. in 8.

Specimen Errorum Antonii Varillacii, Danicâ in *Historicâ*.
Hafn. 1689. in 8.

Propositiones de propinquo Papatus interitu, Hafn. 1690. in 8.

Henlecas Dissertationum. Hafn. 1693. in 4.

Apologia Ecclesiæ Lutheranae circa amoris divini necessitatem, con-
tra *Bosluetum*, Episcopum Meldensem. Hafn. 1694. in 8.

Energumeni Coagienses, Lugd. Bat. 1693. in 12. & cum Auctario
de *D. Beckero*, Lipsiæ, 1695. in 12.

Ignoti Philalethis Trias Schediasmatum Apocalypticorum, Hafn.
1695. in 8.

Ignoti Philalethis Phosphorus Apocalypticus. Hafn. 1696. in 8.

Ignoti Philalethis Schediasm. Apocal. lib. 3. Hafn. 1697. in 8.

Inedita Latina sunt:

Diei exordium & exodium sive Dissertatio de die civili & natura-
li, nec non diei civilis quadruplici exordio, à mane, à vesperâ, à
mediâ die, & mediâ nocte: quibusque potissimum gentibus ea di-
ei exordia usitata aut fuerint aut adhuc existant.

Collecta quædam Testimoniorum, ex genuinis Lutheranae Ec-
clesiæ Doctoribus super *Tolerantia Reformatorum*.

Theologiae Didacticae elementa; juxta *Brochmanni* aliorumque methodum.

De *Horâ Crucifixionis Christi* Dissertatio; in quâ Servatorem nostrum horâ ante meridiem *tertiâ* Judaicâ, sive Europæa *nona*, cruci esse affixum, latè ostenditur, & dissentientium contrariæ objectiones dissolvuntur. (25. circiter plag.)

Commentarius Apocalypticus, juxta *Period. temporumque ordinem.*

De *Regno Papatus ante finem mundi corruturo* Dissertatio; in quâ id certò fore ostenditur, contrariaque dissolvuntur argumenta.

De *Millenario Apocalypitico* Dissertatio; in quâ illud initio Reformationis incepisse, & circiter annum 1600. desuisse, annosque mille, ex quibus constat, *menstruos* duntaxat esse, docetur.

Polygamia triumphata, sive Monogamiæ victricis adversus *Athanasii Vincentii* (vel veriùs *Iohannis Lyseri*) Polygamiam triumphatricem vindiciæ.

De *annu Ministerii Christi* Dissertatio; quâ Christum æræ Christianæ 33.mo mortuum esse ostenditur, & veros anni emortualis Christi characteres in nullum alium quadrare annum, ex eâque occasione *Antonii Pagi* Critica in *Baronium*, aliorumque dicentium, annos regnantis *Tiberii* ante mortem *Augusti* incepisse, sententiâ latè refutatur.

De *quarta apud Dan. cap. 7. Bestiæ decem cornibus* Dissertatio; in quâ ostenditur, ea 10. cornua esse veteris Romani Imperii decem circiter potiores partes, vel regnantes vel regno sufficientes provincias.

De *tribus præcipuis Christianæ Ecclesiæ Persecutionibus*, nempe sub Romano Imperio *Ethnico*, sub *Papatu*, & sub *Mahometanis Principibus*, Dissertatio, in quâ persecutionem sub *Papatu* cæteris duabus longè graviolem fuisse ostenditur.

De *Ordine Creationis* Dissertatio, quid quâque primi hexaëmeri die creatum sit, demonstrans.

De *Rakia*, (רקיע) sive secundi in hexaëmero primo diei *Expanso*, Dissertatio, Cælum propriè dictum id fuisse ostendens, & in quò die quarto *Sol*, *Luna* & cæteræ stellæ sunt locatæ.

De *humanis in Codicum sacrorum syntagmate accessioibus* Dissertatio.

Leges concludendi, editis multò auctiores (Reperiuntur in Bibliotheca *Resenii* Ac. Hafn.)

Index omnium vocum Græcarum in Phocylide, nec non aureis Pythagoræ carminibus. (In eâdem invenitur Bibliothecâ.)

Supplementum Fori Romani. (In Bibliothecâ Collegii *Medicæ* vel *Borrichiani.*)

Annotationes in Bangii minorem Grammaticam Latinam, in quæis ex lectione auctorum partim dubia firmantur, partim erronea emendantur, partim denique deficientia suppletur. (In eodem *Borrichiano* Collegio.)

Quæ sequuntur scripta magis affecta sunt,
quam perfecta:

Theatrum VValdensium & Albigensum, sive de Waldensibus & Albigenibus Christianis, à Romana Ecclesia persecutionem passis, *Dissertatio*; quâ eos multò meliores, quàm Romana Ecclesia, ostenditur fuisse Christianos.

De Romanæ Ecclesiæ Corruptione inde à seculo usque V. *Dissertatio.*

De Christi juxta Carnem Omnipræsentia, *Dissertatio.*

De hodiernâ Acceptuum in Codice Hebr. arte distinctivâ *Dissertatio*; contra *VVasmuthum* & ejus sectatores.

Correçtio Calendarij.

Necessitas amoris Divini.

Inter *Danica* Auctoris hujus scripta, quæ edita sunt, hæc potiora existunt:

Malum Domesticum Coagense, s. *Energumeni Coagienses*, tribus vicibus impress. (*Rieger Nuusfors*) in 12.

Historia Francisci Spira, ex potioribus, qui de eò scripserunt, collecta, in ordinem digesta, & à *Papistarum*, *Syncretistarum*que nonnullorum objectionibus vindicata. 1698. in 8.

Calendarium perpetuum, in quò præter alia *Calendarii* quoque *Gregoriani* utilitas latè demonstratur. Hafn. 1688. in 8.

Hymnorum novorum Danicorum liber. 1687. in 8.

Reliqua Auctoris scripta *Danica*, nonnullorum duntaxat *librorum Germanicorum translationes* sunt, ut: *Kegelii* meditationum, *Arndiani Hortuli Paradisi*, & *Martini Mølleri* meditationum de præparatione ad mortem.

AARHVSII CIMBRORVM

Die 23. Ianuarii hujus anni 1699. *M. Hilarius Iacobi Eilertz*,
 Affessor in Collegio Consistoriali, munus Lectoris Theologiae ad
 eadem Cathedralem, cui per 13. annos praefuit, publicè deposuit,
 locumque fecit *Iacobo Lodbergio*, B. Doct. *Christiani Lodbergii*,
 Episcopi Ripensis, filio primogenito, designato Professo-
 ri Theol. in Academia Hafniensi, (ceu mense praeced. p.
 23. diximus) : qui praeter ibidem memoratam) Dissertatio-
 nem de *Valentino & Valentinianis*, Hafniæ an. 1695. habitam
 (10. plag. in 4.) jam ante susceptam ad exteros, Belgas praecipuè &
 Britannos, peregrinationem, in eadem Academia an. 1690. sub praes-
 idio D. *Hest. Gothofr. Maffi*, de *Iure Communionis sub una*, contra *Bos-*
suetam disputavit, (11. plag. in 4.) adeoque praecalam publico de se
 concitavit expectationem.

KILONII

Praesens Academia Kiloniensis facies:

I.

Theologiam profitentur:

Christophorus Franck, SS. Theol. D. & Prof. P. Primarius, nec
 non Procancellarius Academiae.

Henricus Opitius, SS. Theol. D. & Prof. P. Ordinarius.

Henricus Mublius, Superintendens per Ducatum Slesvico-
 Holsaticum Generalis, Concionator Aulicus supremus, & Praepositus,
 simulque Theologiae Prof. Ord.

II.

Iuris prudentiam docent:

Nicolaus Martini, IC. & Antecessor Primarius.

Samuel Reyher, I. V. D. & Codicis Prof. Ord.

Simon Henricus Musæus, I. V. D. ac Institutionum, nec non
 Juris Nat. & Gent. Prof. Ord.

III.

Medicinam tradunt:

Guntberus Christophorus Schelhammerus, Med. D. & Prof. Ord.

Wilhelmus Huldéricus Waldschmidt, Med. D. & Prof. Ord.

H 3

IV.

IV.

Philosophi sunt:

Samuel Reyher, D. (de quò supra) Mathematicum Prof. Ord.

Nicolaus Martini, D. (quem etiam diximus) Philos. Civ. Prof. Ord.

Iohannes Ludovicus Hannemann, Med. D. & Philosophiæ Naturalis Prof. Ord.

Iohannes Clausen, Metaph. & Log. Prof. Ord.

Georgius Pasch, Philos. Moralis Prof. Ord.

Henricus Muhlins, (supra memoratus) Græcæ ac Orient. Lingg. nec non Homiletices & Poëti. Prof. Ord.

Iohannes Burchardus Majus, Eloqv. & Histor. Prof. Ord.

Nicolaus Moller, Histor. Eccles. & Antiqv. Prof. P.

Wilhelmus Huldericus Waldschmidt D. (antea dictus) Philosophiæ Experimentalis, Prof. Ord.

Bernhardus Matthias Franck, Med. D. Prof. P.

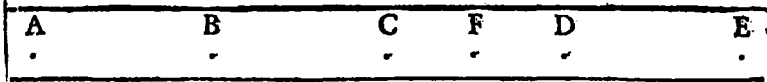
LVBECAE

Die 15. Ianuarii vivis ereptus est *Lucas Stettin*, Med. D. & Practicus. Is lucem vidit Lubecæ an. 1664. d. 16. Februarii, patre *Luca Stettin* Templi S. Iacobi Archidiacon. & postquã in Lycéo patria literis imbutus fuit, Kilonii Medicinæ operam dedit, ubi sub præsidio *D. Ioh. Danielis Majoris*, an. 1686. de $\alpha\sigma\mu\omega\delta\epsilon\lambda\epsilon\iota$ *Satanica* ex Matth. IV, 8. disputavit. Inde alias Germaniæ Academiæ, Helmstadium, Lipsiam, Jenam, &c. invisit, & foederatum Belgium studiorum causa petiit, ubi an. 1692. Traiecti ad Rhenum, præviâ Disputatione Inaugurali de *Dysenteriâ*, supremis in Medicina honoribus, ac Doctoris titulo ornatus est. Hinc lustratâ Britannia in patriam redux, ægris suam commoda- vit operâ, & nuper ad conjugium animû adjiciens, Virginem quidẽ primariâ, Mercatorii ordinis, sibi matrimonio copulavit; verum, ut mortalium res lubricæ admodum & incertæ sunt, sex nondum septimanis elapsis & thorum maritalem & vitæ hujus scenam deseruit.

J. G. J. C. Solutio Problematis Physico-Mechanici, ab ipso

Philexoticis natura & artis ante annum

mens. Febr. p. 32. propositi.

Detur Tubus Cylindricus AE , divisus in 4. partes æquales, ut AB , BC , CD , DE . Educatur ex parte postica secundum præscripta artis materia tertii elementi, quæ post globum versatur, (quod quando ex voto præstitum sit, ejusdem diagnosis sponte manifestabit). Concesso tunc aditu & aperto foramine, mox effectus testabitur de sua causâ; aer enim externus deorsum ruens atque descendens versus centrum telluris aerem Cylindri foramini elliptico subjectum in Cylindrum coget, & pulveris pyrii instar globum ex tubo ad scopum suum propellet. Pro globo autem notandum (1) quod incumbere debeat orbiculo concavo; aer enim hoc modo majore vi & efficaciâ in globum agere potest, nam præstat semper impulsus, qui in medio ac centro cujusdam corporis fit. (2) Globus fortiter in tubum adigendus, ne aer externus aditum ex Cylindro aereo in Cylindrum evacuatum quærere valeat: sic etiam sequitur major effectus in globum & impulsu aeris in Cylindri foramen ellipticum immissi: teste experientia in tormentis bellicis, quorum globus si tam arcte claudat tormentum, ut non nisi a duobus vel tribus granis pulveris pyrii moveri queat, tunc accelerato ejusdem motu majus spatium percurret, quam si haud fortiter in tubum esset adactus. (3) Satius videtur, si locus globo assignetur in D , quam in F , vel in C . Quo enim longior cæteris paribus erit Cylinder, seu ejusdem spatium aere exhaustum, eo major erit pressio seu vis intrantis aeris externi, & consequenter eò efficacior explosio; Quæ cum haud difficilis sit conceptu, non opus erit ad trutinam & libram eam expendere. Dico inde, sicut B, D , est ad D, E ; Et uti B, C , vel B, F , ad C, E , vel F, E . ea quoque proportio erit inter explosionem, quæ fit in D vel in C vel in F . De certitudine effectus quem promittit nostrum Sclopetum, si non aliunde constaret, ex variis Experimentis a vi aeris desumptis concluditur. Inter tot, ut brevitati consulam, unum vel alterum indicasse sufficiat. (1) Imple vitrum incurvum aquâ, si hæc superficies fluidi horizonti parallela contra legem fluidorum corporum inæqualiter prematur, parte magis pressâ

expelletur ea, quæ minus premitur, &c. De quibus aliqua apud *Archimedes* libro *περὶ τῶν ὀχυμένων*. (2) Si duo Hemisphæria invicem jungantur atque ducto aere foramen aperiatur, in illud cum violentia irruet aer, atque in obvia corpora vires suas exeret: Quos ex parte descripsit Vir Illustris *Otto a Gverike* in *Exper. Magdeburg. l. 3. c. 3. Aperto Epistomio*, inquit, *aer tantâ vi irrumpebat in globum cupreum, ut vel hominem ex opposito stantem quasi ad se rapere videretur. Admoventi os satis eminus impediabatur respiratio, nec sine periculo quâvisquam manum super epistomio extendere poterat, ne cum vehementiâ attraheret.* (3.) Si ex Sphæra vitreâ aer educatur per antliam & postea immittatur aquæ, hæc cum stridore ac vehementia illam irruet, sique Sphære tubum inferas per illum adscendet aqua in modum fontis: ut & (4) si Tubo globum immittas, aqua hunc fursum coget; certo argumento ducto a minori ad majus, quod aer externus in Sclopetum Pneumaticum simili effectu operetur, & quamprimum spatium ejus vacuum intraverit, motu deorsum globum ejiciat. *Corollarii* loco tene, quod idem effectus sperandus, five Experimentum cum tubo Cylindrico instituat per tellurem, vel in profundissimis terræ cavitatibus, vel altissimis montium caecis: Quamquam enim atmosphære gravitas, consequenter quoque aeris pressio vel major vel minor detur, prout in cavernis profundius descendas, vel in montibus altius assurgas; attamen licet in totæ atmosphære massa hæc differentia gravitatis notabilis admodum sit, in ratione tamen ad illud spatium, quo aer ductus, vix percipitur: Observante enim *Vallisio* maxima altitudinis differentia in pede cubico fuit digitorum, & adeo vix confecit circiter $\frac{1}{3}$ totius gravitatis. Atque hæc pro theorica veritate Experimentis *ἀπὸ μηχανῆς* & per *ἐμπειρίαν* Philosophis sufficiant, reliqua enim cujusvis peritia ac dexteritas gratis supplebit: Nos autem alio loco, quo de explicandis & augendis Experimentis *Magdeburgicis Gverikii* agetur, altius forsan hoc argumentum repetituri.

Mense Octobri superioris anni 1698. p. 192. lin. 19. legendum est:

$$\frac{2\sqrt{fe}}{4} - \frac{fed^2}{f_1 - 2fe + f_2}$$

••(0)••

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Martio MDCXCIX.

ROSTOCHII

Praeside *Johanne Nicolao Quistorpio*, SS. Theol. D. & Prof. P. Past. ad S. Nicol. & R. Min. Directore, nec non Facultatis suae h. t. Decano, *M. Dietericus Schröder*, Wisnariensis, d. 4. Februarii, *Collegii Disputatorii*, *Theses ex universa Theologia selectas exhibentis*, Disputationem sextam habuit; quae agit de *Illuminatione*, & Corollaria Disputationis de *Heresi*, Halis Sax. an. 1697. d. 20. Nov. à *M. Joh. Gvil. à Lich*, sub praesidio *D. Breithauptii*, defensionae, examinantur. (1½. plag. in 4.)

Die 3. 11. & 18. Februarii sub praesidio *Johannis Joachimi Schœpfferi*, I. V. D. & Prof. P. Com. Palat. Czf. ac Consistorii Ducalis Assessoris, *Exercitationes Disputatorias*, d. 10. Sept. superioris anni inceptas (vid. N. L. 1698. p. 173.) absolverunt, thesesque maximè controversas ex *ultimis octo Digestorum Libris* ventilarunt: *Jacobus Henricus Zerneke*, Thorunensis Prussus, *Erdmannus Sigismundus Bartholdi*, Francof. Marchicus, & *Balthasar Schmalz*, Stargard. Pomeranus. (1½. plag. in 4.)

Die 13. Februar. in locum Consulis *Dieterici Vvalfrath*, cujus obitum superiori anno 1698. mense Octob. p. 173. memoravimus, novus Consul electus est *Jacobus Diesteler*, haecenus Senator, & Casae Provincialis Secretarius.

Die 14. Februarii *M. Henricus Becker*, Rostochiensis, Ecclesiae patriae S. Iacobi haecenus Archidiaconus, ad officium *Pastoris* ejusdem Templi fuit promotus, inq; eo munere *B. D. Samueli Starkio* successit, quod olim quoque pater ipsius *M. Hermannus Becker*, egregia pietatis, facundiae, & vitae exemplaris laude gesit, simulque inferiorum Mathematicum Professor extitit.

Die 19. Februarii *Matthias Sicin*, I. V. D. & Cod. Prof. P. h.

t. Academiæ Rector, *Programma* publicè proposuit, quò Salvatoris nostri Passionem & Mortem piis Civium Academicorum meditationibus subternere, eosque à comessationibus & heluationibus Bacchanalium dehortari voluit. (1. plag. in 4.)

Die 22. Febr. in locum *D. Francisci Wolffii*, Stralsundensis, Pastoris quondam & Professoris Rostochiensis, jam verò apud Hamburgenses ad *D. Nicol. Passoris*, *M. Georgius Niehenck*, Luneburgensis, antehac Scholæ Rostoch. Confectòr, postea Rector, deinde Diaconus Petrinus, & tandem Pastor, jam septuagenarius successit, ac *Pastoratum Ecclesiæ S. Mariæ* obtinuit.

Die 23. Februarii *Albertus Ioachimus Stråteviß*, Eques Mecklenburgicus, ac SS. Theol. Candidatus, (cujus anno superiori 98. p. 52. & 198. mentionem fecimus) B. Proavi sui *Bartholdi Krakevitii*, SS. Th. Doctoris, ejusdemque in Acad. Gryphisvald. Professoris, nec non Generalis Pomeraniæ Ecclesiarum Superintendentis, vestigia lecturus, rarò admodum inter Nobiles & Equestres dignitatis homines exemplò, ad supremos Honores Theclogicos adspirans, sub Præsidio paullò antè laudati *D. Iohannis Nicolai Qvistorpii*, pro Licentia primi in Theologiâ gradùs privilegia & honores impetrandi, disputationem inauguralem habuit, de *non speranda extra Eccelsiam Lutheranam Salute*; & Capite 1. Occasionem hujus Disputationis enarravit, quam ipsi non tam maledica Pontificiorum, varia in Ecclesiam nostram convitia fundentium, lingua suppeditavit, quam potius viperina illa (ceu loqui amat) hodiernorum Sanctulorum progenies, quæ præ ceteris gloriam pietatis affectat, impiis verò suis dictis & conatibus animum à verâ pietate alienissimum abundè prodit, &c. Cap. 2. explicavit Terminos in tituló Disputationis occurrentes, & simul Doctrinam de Ecclesia, quatenus suo proposito inservire potest, pertractavit. Capite 3. denique invictis argumentis assertum suum probavit. (5. plag. in 4.)

Die 24. Februar. *D. Matthiæ* sacro, sex novi *Senatores* electi sunt, quos inter eminent: *Henricus Conovius*, I. V. D. & *Iohannes Ioachimus Beselinus*, I. V. L. Rostochienses.

Die

Die 25. Februarii *Andreas Daniel Habichhorst*, SS. Th. D. ejusdemque Prof. P. Facult. suæ Senior, ac Seren. Duc. Mecklenb. Consiliarius Consistorialis, Dissertationem Patristico-Theologicam, de *Peccato Originis*, (quâ ex ipsius Juris Canonici monumentis passim latitantibus, & contra Papatum proprio Canonum gladio jugulandum fortiter militantibus, inter alia ostenditur, *B. Virginem Mariam ab eodem non fuisse immunem*) ad *συστήσιον* Academicam proposuit, Respondente *Francisco Bredovv*, Berolinensi, quem præcedenti mens. Januar. p. 3. memoravimus. Tribus hæc Dissertatio Thesibus, nervosè enucleatis & assertis, constat, quarum prima ita habet: *Subjectum Peccati Originis omnes sunt homines. post lapsum Adæ secundum naturam propagati, ita ut nec B. Virgo, Domini nostri mater, excipiatur.* Secunda Thesis est: *Prava Concupiscentia, cum quâ omnes homines secundum naturam propagati nascuntur, peccatum est verè proprièque dictum,* Tertia denique Thesis his verbis enunciatur: *Peccatum hoc Originis suâ naturâ proximè efficit damnationem; est remotè æternam homini mortem affert, nisi fuerit ordinariè in Baptismo remissum.* (1½. plag. in 4.)

GRYPHIS & ALDIAE

Præcedenti mens. Febr. p. 37. 19. præsentem Academiæ Gryphisvaldensis faciem exhibuimus: at illa (ut mundana omnia sunt inconstantia ac rarè perennant jam mutata est, postquam nuper admodum, eodem mens. Februario, *M. Benjamin Pöyerne*, Logices ac Metaphysices Professor, in vivis esse desit. Natus fuit is Sedini Pomeranorum, an. 1665. d. 22. Aprilis, patre *Daniele Pöyerne* supremo rerum censualium & vestigalium per Pomeraniam Regiam Inspector, ac in Scholâ primùm patriâ, nec non privatâ *Henrici Reinectii*, Ecclesiastæ Petri, institutione literis imbutus, Lycæum *Lubecense* petiit, habitâque ibidem, post triennium diligenter & cum laude exactum, speciminis Scholastici loco, sub Persona *Lutheri*, Oratione de *Oratore sacro Perfecto*, an. 1685. in Academiam *Vittebergensem* se contulit. Hic Philologicis & Theologicis studiis se totum consecravit, ac indefessè à celeberrimorum Doctorum ore pendens, inprimis magni nominis Theologo, D.

Ioh. Frid. Mayero, dignus visus fuit, qui filiis studiorum morumque moderator præficeretur. Licet etiam à *Cl. Schurtzfließchio* sollicitatus fuerit, ut doctis quorundam è Sveciâ Comitum peregrinationibus præfesset, maluit tamen studiis Academicis adhuc diutius inhærere, quàm ab iis tam maturè avelli, quapropter Disputationem Theologicam solennem, de *sacris studiis non deserendis*, proprio Marte conscriptam, defendit, ac an. 1687. Lauream Philosophicam obtinuit. *Lipsiam* inde & *Helmstadium* adiit, nec non *Hamburgum*, ob magnam Literatorum copiam, Academiæ instar merito reputans, Muſarum suarum sedem destinavit, ut ibi instructissimâ laudati *D. Mayeri*, amantissimi Hospitis, & Fautoris incomparabilis, Bibliothecâ frui, eodemque præeunte studium Theologicum prosequi posset. Sed & *Kiloniensem* non neglexit Academiam, ubi binas Disputationes Theologicas, alteram de quæstione: *utrum pro veritate Religionis sacramento aliquo sit contendendum?* alteram de *variis inque selectis Positionibus Theologicis*, Auctor & Respondens habuit. Ad *Rintelensem* quoque Academiam excurrit, & inde redux Augustissimi Potentissimique Sveciæ Regis CAROLI XI. gratiâ, per ipsius Proregem *Bielkium*, in locum *B. Licent. Remlingii* an. 1691. *Professor Logices ac Metaphysices* in Academiâ *Gryphusvvaldensi* fuit constitutus, quam Spartam d. 17. Aug. Oratione inaugurali de *Logicâ & Metaphysicâ*, nec *Elegantiarum quidem Studioſo assernandis disciplinis*, auspiciatus est, & hæctenus per septennium, & quod excurrit, tam docendo, quàm disputando egregiè ornavit.

Quod reliquum est, cœlibem quidem vitam duxit, at tamen fetus ingenii ipsius, partim editi, partim affecti, nobis innotuerunt sequentes:

Logica Sacra, de diversis Novi Testamenti Locis (scil. Act. II, 15. & XXVI. Rom. IV. & X, 18. 1. Cor. XV, 12-33. Hebr. I, 4. 1. Ioh. I, 1. Apoc. XIX, 10.) *vestigata*.

Mens humana à Cogitativo Cartesiano vindicata.

Catechismus Ideasticus. i. e. brevis & perspicua enarratio Doctrinæ de *Ideis*, quidque illa Encyclopædiæ conferat.

Osculum divine Præscientiæ & Bonitatis, liberum quoddam in hominibus arbitrium & rerum contingentiam firmans.

Individua substituta, eorumdemque natura & usus.

De Entitate & Entitatulâ.

Nestorius imperitus Disputator, quod, concessis præmissis Conclusionem negaret.

Epiphaniî Solacium Logicus, in Divisione Hæresium Panatiî commissus.

Philosophaster, operosè nugans, & obscuræ diligentiz reus.

Philosophia pro Tribunali sedens, & Philologiam judicans.

*Licentia Philosophorum τῆ ἐνομοτοποιεῖν, ac civitatem No-
minibus dandi.*

Logica Medico atque Historico operæ pretium reddens.

*Diogenes instantiarum Architectus, in exemplum felicitatis eatenus
Disputationis propositus.*

Christiani quasi Pythagoræi.

*M. Brandanus Henricus Gebhardi, Sanctæ Lingvæ Pro-
fessor P. suæque Facultatis h.t. Decanus, d. 28. Februarii Disputati-
onem primam, מונמין פידעו seu Munimini Fidei R. Isaaci
Ben Abraham, Novum Testamentum oppugnanti, oppositam, ha-
buit, Respondente Petro Eshöppdy, Cryna Anclamenti. (3½. plag-
in 4.) Scripsit scilicet Rabbi Isaac Ben Abraham Hebræo idiomate
circa medium superioris sæculi tetrum ac blasphemum librum ad-
versus Christianos, quem מונמין פידעו Munimen Fidei vocat.
Hic, cum antehac inter solos Judæos celebritatem haberet, à
quibus etiam in lingvam Hispanicam fuit conversus, anno 1681. à
Celeb. V. D. Ioh. Christoph. VVagenseilio latinitate donatus ac publici ju-
ris factus est. Dividitur in duas partes, quarum alterâ 50. Ob-
jectiones Christianorum considerantur, alterâ verò 100. N. T. lo-
ca urgentur in Christianos. Cum itaque, censente VVagenseilio,
vehementur dignum sit hoc Munimentum, in cujus disturbatio-
nem Christiani nervos intendamus nostros, quandoquidem non
extat aliud Judæorum in hõc infelici argumentò scriptum, quod ma-
gis eos in erroribus suis confirmet, agnitionemque veritatis im-
pediat; Cl. Disputationis hujus Auctor illud meritò aggredi, in-
versòque refutationis ordine, à dictis Novi Testamenti vindicandis*

initium facere voluit. Postquam igitur in Proœmio Judæum cavillantem, Marcum & Lucam Apostolos non fuisse testes *αυτοπτας* eorum, quæ scripserunt, sed diu post mortem IESU vixisse, item, verba Scriptorum N. T. in plerisque locis non consentire cum verbis Prophetarum, refutavit; Loca Matth. I, v. 15. 16. 22. 25. II, 14. 16. 23. & IV, 1-7. ab Objectionibus & convitiis Apellæ vindicat.

REGIOMONTI

Die 5. Febr. anni currentis 1699. *M. Michaël Schreiber*, Eloqy. Prof. P. Ord. & Bibliothecarius Wallenrodianus, (de quò an. super. 1698. p. 132.) Respondente *Iohanne Findenblad* / *Bartenst.* Prusso, disputavit de *Imperio Mariti in Vxorem.* (3. plag. in 4.)

Præses hic an. 1691. d. 20. Aprilis Eloquentiæ Professor constitutus (eodemque prius anno Jenæ in Magistrum promotus) pro Receptione in Facultatem Philosophicam Regiomont. *Theses, locum Aristotelis lib. 3. Rhet. c. 7. de eo, quod in Elocutione τὸ πρῶτον dicitur, illustrans,* proposuit, Respondente *Iohanne Tilefia.* Gold. Pr.

Paullò post pro Loco obtinendæ Professionis Eloqy. disputavit de *Argumentis Affectuum in genere,* Respondente *Henrico Tilefia.* Porro de eo, quod in Eloquentiâ Divinum est, Respondente *Christiano Zetzke,* Regiom. Prusso. 1696. Proposuit etiam *Theses ex universâ Ethicâ,* Respondente & Auctore *Iohanne Wolz,* Regiom. Prusso; nec non *Theses ex universâ Politicâ,* Respondente & Auctore *Theodoro Wolz,* Regiom. Prusso, 1696.

Die 17. Februarii *Petrus Schwennert* / Regiom. Prussus, (cujus an. super. 1698. p. 132. mentionem fecimus) pro Licentia summus in utroque Jure honores ritè capessendi, secundum statuta sine Præside disputavit de *Jure Pœnitentiæ,* & Cap. 1. Ius Pœnitentiæ circa Personas; Cap. 2. circa actus in vivos; ac Cap. 3. circa ultimas voluntates, examinavit. Quâ Disputatione finitâ, dictus Candidatus à *Theodoro Pauli,* I. V. D. & Prof. Primario, Seren. Elect. Brandenb. Consiliario, & Judicii Aulici rerum Criminalium Præside, nec non Facultatis suæ Decano, in superiorem Cathedram vocatus & in *Licentiatum utrimque Juris* fuit promotus.

Die

Die 23. Februar. *M. Henricus Liedert*, Regiom. Prussus, (an. 1696. d. 30. Januar. Ienæ in Magistrum promotus) pro Receptione in Facultatem Philosophicam Regiom. disputavit de *Talmudis utilitate*, Respondente *Vladulao Henrico Gensichen*, Tapiav. Cremitt. Prusso. (5. plag. in 4.)

EX CVRLANDIA

Synodi speciales, jam superiori sæculò, cùm Provincia hæc in Ducatum erigeretur, providò majorum consiliò institutæ, & de nuò auspiciis hodierni Superintendentis Mitaviensis, *M. Iohannis Adolphi Hollenbagen*, an. 1697. restaurari ceptæ, per singulas Ducatûs hujus Præposituras, quarum numero septem sunt, concionando, disputando, ac de rebus Ecclesiasticis conferendo, strenuè continuantur.

RIGÆ

Superiori anno 1698. *M. Adrianus Preußmann* Rigenfis, ad munus *Rectoris Gymnasi Regii* Rigenfis (quod habitu suo in Academiam Dorpatensem vacuum fecerat *M. Ioh. Vppendorffius*) vocatus est. Literis is incubuit in Lycèò patriò, & in Kiloniensi ac Giesfensi Academia, quæ postrema illum quoque an. 1695. de *Clave Cognitionis*, Præside *D. Ioh. Henrico Majo*, &c. nec non, postquam anno sequenti 96. *Magistri* titulo ornatus fuit, de *Fonsibus Salutu*, ad *Loc. Esai. XII. 3.* pro Licentiâ, aperiendi Scholas, publicèqve præsidendi, disputantem audivit. De *Rigâ Literatâ*, anno 1698. Calendis Iulii ab ipso exhibitâ (quam brevi iterata editio sequetur) super. an. mense Aug. p. 136. diximus.

Apud Ioh. Georgium Wilcken, Typographum Regium, typis exscribitur *Grammatica Esthonica*, cujus auctor est *Andreas Horniok*, Pastor Curolensis, haud procul Dorpato, qui unâ cum *Adriano Virginio*, Pastore Odenpeensi, de lingvâ atqve libris Esthoniensibus egregiè meruit.

DORPATI

In locum paullo antè dicti *B. M. Iohannis Vppendorffii*, (cujus obitum superiori anno 1698. mense Octob. p. 183. sq. recensuimus) *M. Daniel Eberhard*, Strelitz, Mecklenburgicus, (è Conrectore
Rc-

Regii Licēi Rigenſis, haſtenus ab an. 1694. Eccleſiaſtes Dorpatenſis ad D. Ioh.) *Profeſſor Graecæ & Orientalium Lingvarum* conſtitutus eſt.

VPSALIAE

Olaus Hermelin, Wermelandus, in Academia Dorpatenſi haſtenus ab an. 1689. Eloquentiæ, & ab an. 1695. Juris Profeſſor, Civi ſuo B. M. *Petro Lagerlöf*, (cujus mortem præcedenti menſe Februar. p. 43. memoravimus) in munere *Hiſtoriographi Regii* ſucceſſit.

MALMOGIAE

Johannis Jacobi Döbelii, Med. D. ac Ducatus Scaniae Medici Provincialis, *Obſervatio Phyſica de Salis Gemmae gravitate in - & extra fo-*
dinas.

Ex omnibus, quæ ex Sale gemmæ, forma panis Cracoviensis, Roſarii, Cunarum, Clepſydræ, ac Libri, exſculpta è ſaliſodinarum quâdam attuli, Clepſydræ & Librum retinui, illamque aliquot annos in mente poſtam conſpexi, eâ potiſſimum intentione, quâ olim ſeclata vel in Sympoſiis circumlata fuiſſe leguntur. Sed verò poſtquam ob aëris vicifſitudinem, cum libro clepſydræ fornaci reſiſtorio proximo exſiccandam imponerem, eò ipſo, quo mortalitatis monebar, tempore, domesticarum quædam januam impetuoſè nimis claudens, heu infelici motu piarum meditationum invitationem loco ſuò in minutifſimas dejecit particulas. Quapropter ſtupore magis quam irâ permotus in feriâ mortis meditatione religioſè detinebar, donec diſcuſſis, quas humana imbecillitas ſibi inaniter ſæpè fingit vaticinationibus, vel potiùs vanitatibus, ad ſe rediret mens, atque intelligeret, vel ſuò lapſu uſui eſſe poſſe clepſydræ, præprimis, cum liber ſuperſtes illud tractandum ſignificaverit, quod paſſim in Eruditorum ſcriptis de Sale gemmæ fuit traditum. Ex illis enim diu jam fuit creditum, quod Sal gemmæ, quamdiu ſub terra eſt, minus ponderis habeat; ſupra verò gravior ſit, partim ob aëris ſubterranei denſitatem, in quo Sal ſicuti lapis intra aquam facilis movetur: partim ob aëris recentis affluſum, quò effluſus Sal rigeſcit, ac compactior & gravior redditur,
quem

quemadmodum P. *Adalbertus Tylkovski* docet in *M. A. N. C. Dec. I. an. II. in append. ad Obs. LXXVIII. & Celeberr. D. Ertmüll. in Schrödero dilucidato, part. I. c. XXII.* atque novissime studiosissimus *Dn. D. Koschwitz* in der vollständigen *Apothek/lib. III. c. XXII.* hisce verbis: Dabey ist zu merken / daß das Stein-Salz in der Erde leicht ist/wenn man es aber an die Luft leget/ so wird es schwer/ also/ daß dasjenige / was ein Mann in der Erde hat bewegen können / von & ausserhalb nicht fortgebracht werden kan. Hac Physicorum traditione motus *Varfaviâ olim Cracoviam* perrexi, atque experimenta nonnulla institui, quæ cum Salariorum relatione, aliisque argumentis conjuncta illam sententiam de gravitate & levitate Salis sub & supra terram si non vanam, minimum tamen dubiam reddunt. Itaque ponderavi *Cracoviæ I. Salisfragmentum*, quod in fodina ejusdem erat ponderis. II. Sumpsi ex Sulphure & Cinnabari paratam massam, cujus quantitas in & extra fodinas pariter erat eadem. III. Utrumque ex fodinâ receptum in *Dn. Bourgunni Civis Viliticensis* aedibus probavi, absque ulla quantitatis immutatione. IV. In fodinâ duo Salis frustra ponderibus examinavi, quæ extra eandem & *Vilitcii, & Cracoviæ*, postquam ab aëre riguerant, suo pondere cum priori examine æquivalebant. Rogatus insuper instrigator quidam (ita enim certum officialium genus vocatur) an Sal in fodinis levior esset, quam extra easdem, respondebat: Nunquam id ipsum sumus experti; interim tamen mecum deinde observare poteris, quod rustici è fodina extracti, omnem in crumenas & sacculos reconditum abjiciant salem, quod illum non nisi numerato aëre retinere debeant. Qui ergo aut clanculum aliquid suffurari nequeunt, aut pretio sibi salem comparare detrectant, se vix pares esse oneri, extra fodinam ferendo, quod antea levissimum erat, jocosè regerunt. Rationes in *M. A. N. C. à P. Tylkovski* redditas hisce positis vix operæ pretium erit expendere. Sufficiat, argumentum hocce tetigisse, quò *Mercurius Polonicus* eò paratior hujus phænomeni suppeditare dignetur certitudinem. Tertii interim partes Celeberrimus *Hartmannus*, nunquam nisi devotâ mente memorandus, explebit, qui in responso quodam ad me *Regiomonto* transmissio hisce usus est verbis:

Wegen der Relation von denen Salifodinis Vitæcensibus bedauere mich / und ist mir absonderlich lieb / daß man accurate Proben angestellet von dem Gewichte / weils durch dergleichen rumores vulgi gelehrte Leute betrogen werden. Nur fragt es sich: ob nicht ein dubium machen möchte / daß es im kleinen nicht so zu erkennen / als im grossen? Halte aber / daß es einigen leichter mag ankommen im herausziehen / weils bey den ersten Ansaß die Kräfte frisch / (hoc ad equos, qui sal extrahunt, pertinet) weils auch ins gemein / da das Gewichte kurzer gehalten wird am Strange / es uns schwerer vorkome. Daß, einlege aber in der unterirdischen Luft es geringer oder leichter schägen / wegen der Art der Luft / deuchte mich / refutare die hydrostatica.

Ejusdem D. Joh. Jacobi Döbelii

*Observatio de Foetu extra uterum in abdomine
reperito.*

Mercatoris ejusdam primarii consors, carnosa, sed temperamento proli melancholico jam bis ob foetum grandiozem partus difficilis labores perpessa, cum anno ætatis suæ circiter XXIII. tertium parturiens vitam cum morte mutaret. Vix equidem hic de foetus vita spem moestissimo viduo facere poteram, cum ob funiculum XXIV. horas jam propendentem, & aquas pariter effluxas, non nisi ante matrem extinctum expectare posset. Interea tamen ut eo facilius annueret, atque de partus frequenter difficilis conditione constaret, foetum forte vivum superesse credidit. Abjectâ hinc omni morâ Culatorum recepi, incisivæque caute abdominis integumentis cunctis grandem femineum foetum super intestinis supinum, multo cruore & membranarum laciniis quasi obvelatum, in abdominis cavitate reperi, dextrâ ad uteri orificium porrectâ, capiteque in dextrum matris latus reclinato, sinistrâ vero pedibusque sursum sinistrorsum extensis. Hem! quantus cum Sacerdore, qui solus mecum aderat, nos corripiebat stupor! foetum erore

ore contusum in abdomine conspexi, priusquam uterum conspicerem. Hic enim in latus sinistrum conglobatus recesserat atque corrugatus; ita ut tumorem quendam præternaturalem durissimum ferè mentitus fuisset, nisi funiculus cum placenta instar filii Ariadnæi uterum indicasset. Fœtum hinc suis tunicis liberatum elevavi; atque in uteri reclinati parte inferiore magnum aliquod foramen, quod in abdomen transferat, inveni. O latrunculam innocentissimam! quæ non ostium intravit, sed aliunde ascendit, quæ absque lædendi animo matricem perfodit, matrem enecavit, & à cujus in abdomen introitu vitæ dependebat exitus! At verò dicis, fuitne artis, ut funestus introitus felici exitu, & funestus exitus exoptato in mundum introitu præveniretur? Respondeo: quidni in aliis, ubi situs præternaturalis scita manu mutari, atque ad faciliorem partum facile disponi potest? at, quicquid in aliis præcaveri potest mali, hic præcaveri non potuit, quod ipse fœtus mole suâ obtemperare noluerit, aquæ effluerint, funisque prolapsus reponi non potuerit, quin imò, ipsa parturiens non nisi crudam ac rudem admittere voluerit obstetricem, qualem parturientium morem dexterrimus *D. Soling, in Embryulcia c. VIII. p. m. 56.* reprehendit. Cæterum, si quaritur, quomodo uteris fuerit ruptus, & quando fœtus in abdomen ascendere? respondeo: ad naturalem partum sufficientem orificii uterini pro fœtus magnitudine requiri amplificationem, quæ dum non fit, fœtus, effluxis jam aquis, progredi nesciens, concussando uteri tunicas læsit ac quasi contrivit, idque eò citius, quo fœtus robustior fuit: & quod fœtus in utero extinctus non dilaceravit, rigorosa uteri contractio, quæ uteri fundus ad fœtus pedes, tanquam ad totidem sudes adigitur, perfecit. *Conf. D. Scalpartii van der VViel Obs. Rarior. Cent. post. part. pr. obs. XXX.* cum notis ad eandem. Cum itaque in principio fœtus claustra perrupturus uteri tunicas leviter, continuus vero fibrarum spasmus penitus perforatas reddidit, eò ipsò, dura via fuit facta, momentò, in abdomen coactus fuit fœtus, brevi nimirum ante matris obitum, & quidem mortuus, quem ad-

modum, præter supra memorata incipiens fontanellæ gangræna testabatur. Quod verò foetus eo tempore in abdomen fuerit progressus, exinde statuendum, quod parturiens absque ullo sanguinis profluxuri vestigio non solum jacere, sed & interdum deambulare valeret, imò, quod funis semper propenderet, neque ulla mortis signa nisi brevi ante mortem apparent. Cœterum, si cum illa familia mihi, vel potius illi haud fera contigisset notitia (VI. enim ante partum hebdomades vocabar) venæ sectionem bis vel ter instituendam tempestivum contra nimiam foetus corpulentiam sivalissem remedium, præsertim si deliciarum quid detractum, ac vita sedentaria exorta fuisset.

D. Jo. Jac. Stolterfothi Scholion.

Quam contemta, quæso, res est homo, nisi, docente severo illo morum Castigatore, supra humana se erexerit! Ex fragili quippe & peritura, quinimo, juxta illud Jo. Riolani L. VI. *Anthropograph. f.m.* 363. effatum, titillantis lasciviæ materia formatus, inter stercus & urinam per novimestre spatium volutatur. Sordidum, fateor, at commune singulorum hospitium. Multorum vero fatale existit receptaculum, aut hospiti recipiendo impar, ruinam experiri, sicque contentum admittere, ac in vicinia Libitinæ sacrificium accendere cogitur. Rei veritatem sagacissima Nobil. *Döbelii* nostri evincit manus; quam suffulciunt haud adeo absimiles passim Curiosorum observationes: inter quas huc quadrat illa de Fœmina Lipsiensi historia, quam habet *Salmuth. Cent. I. obs. XVI. p. 12.* Ruptis enim parietibus ampliorem locum in cavitate abdominis foetum nonnunquam eligere, testes sunt *Th. Bartholin. Centur. III. Ep. VIII. p. 39. Cent. IV. Ep. XXXI. p. 199. de Insolit. Partûs viis c. XII. p. 105. Cornel. Stalp. v. der Vviel C. I. obs. LXVI. p. 284. C. II. obs. XXX. p. 315.* Utero rupto non tantum, sed & illæso eodem, Fœtum in cavitate abdominis repertum narrat *Phil. Jac. Sachs Ephem. Nat. Curios. Dec. I. A. I. obs. CX. p. 224. sq.* Fœtum masculinum perfectum cum intestinis extra uterum dilaceratum inter intestina lati-

tan-

tantem vidit *Sim. Scholz. M. N. C. Dec. I. A. 2. obs. LXXXV. p. 159.* Infantem chorda adhuc umbilicali secundinis suis annexum, cum magna sanguinis quantitate extra uterum inter intestina natantem, cultro denudavit anatomico, *Monfr. Dion. Chirurgus Regius Parisiensis in historica relatione uteri duplicis in Faemina.* In Muliere Stutgardiana rupto utero foetum intra abdomen exclusum observat *Salom. Reifelius M. N. C. Dec. II. A. VII. obs. X. p. 16.* Raram se fecisse in uxore Lanionis apertionem, quæ in se ipsa peperit disrupto utero, & mox cum maxima hæmorrhagia Spiritum emisit, refert *Joh. Ludov. VVizel. l. c. p. 17. conf. Fabric. Hildan. Cent. I. obs. LIV. LXVII. Cent. IV. obs. LVII. Plazzon. L. 2. de Partib. Generat. inserv. c. 14. Rosin. Lentil. Miscell. Medico-Pract. P. III. p. m. 304. Jac. Guillemaus L. 2. de Puerper. c. 13. &c. &c.* Ne dicam de infolitis Partûs viis, quarum meminit *Th. Bartholin. Tr. peculiar. Cent. III. Ep. XVIII. LXXVIII. & LXXXIV. conf. Jo. Jac. Manget. Bibliothec. Medico-Practic. L. XIV. f. m. 859. sqq. Schenck. observat. Medicinal. L. IV. de Fatib. f. m. 570. sq. River. Prax. Medic. L. XV. f. m. 482. Theodor. Craan. Tr. Physic. Medic. de Homine. p. 709. Grabner. Medicin. Vet. restit. p. 649. Rouffet. de Partu Cæsar. Sect. IV. c. 2. Justin. Ortholph. Marold. M. N. C. Dec. I. A. 1. obs. CVIII. p. 215. Joh. Conr. Brunner. M. N. C. Dec. II. A. VIII. obs. C. p. 223. Rosin. Eentil. l. c. A. VII. obs. CCXXXVII. p. 450. Joh. Bapt. VVenckh. l. c. D. III. A. IV. obs. LXXXVII. p. 184. Sennert. L. IV. Prax. P. II. S. VI. c. VII. p. m. 420.* Sed quo rapimur?

Causarum rupturæ uterinæ spatiosissimus nobis pateret campus, si ingredi eundem paginæ permitterent? Hoc tamen mecum B. L. carpe trifolium..

I. Nimius infantis motus calcitrando uteri parietes dissolvit.

II. Violentia casus ab alto, aut nimius laborum impetus, ruinam minatur charissimi hospitis domicilio.

III. Pharmaca pellentia intempestive adhibita, præclusa via regia, maxime infontem latrunculum qua data porta pellunt.

Ita tamen de corio ludere humano malunt Mulierculæ, sapientię plus ex naribus suis quam cerebello spirantes, Medici prudentis potius quam implorent auxilium. Quorqvot enim

Sibyllarum ministras Lucinae præbent manus, aut quæculam ut conferant operam simul advocantur, optime consultum credunt Parturienti, si omnes ut conferat pro enitendo vires, blandiloquo impetrant sale, non expectantes exclusionis maturitatem, legitimum multo minus Pulsionis situm considerant. Si votis non succedunt verba, ex marsupio depromunt illud *exi foras* arcannum, quod ad debellandam Junonis ignaviam temeraria Sephasarii cujusdam manus brutali corrasit impetu, suæ ut prospiciat ærumenæ, pauperculas aut superstitionis luto madidas emungat argento, Libitinæque alumnos, nescio qua pieratis specie, formet. Sic de corio luditur humano. Vah! quantum scelus, dices; at *Mundum vult decipi*.

HAFNIAE

Johannes Nicolaides Beenius (de quo super. an. 1698. p. 140.) diè 28. Januar. in Auditorio Collegii Valckendorffiani *quinque Quaestiones Philologicas* publicè ventilandas proposuit, quarum *primâ* negatur, Hebraismum esse, quando Substantivum genitivi casus cum alio Substantivo jungitur & pro Adjectivo construitur. *Secundâ* adstruitur, quod *Môdi* Matth. V, 15. sit vox origine Latina; *Tertiâ*, quod *Posthumus* sit vox simplex, idem significans ac postremus sive ultimus; *quartâ*, quod *Ful* Danicum sit nomen Festi Christianorum ex Julio Cæsare, & *quintâ* denique, quod vocabulum *Academia* è Scholâ Platonis ortum sit.

Prodiit quoque Scriptum, cui titulus: *Incerti Auctoris Diatribæ de Novo Anno apud veteres, è manuscripto eruta, atque edita à Julio Conrado Rüdemaun, Brunsvic. Hafniae, impensis Joh. M. Giesen / Reg. Acad. Bibliop, 1699. (2. plag. in 8.)* In Præfatione hujus Schediasmatis fatetur Editor, frontem Manuscripti sibi persuadere voluisse, habendum id pro foetu ingenii Celebrissimi Biographi, *B. M. Henningi Witten / Riga-Livoni*; at quoniam graves dubitandi causæ supervenerunt, Dissertatiunculam hanc inter scripta *adversota* referre maluit.

Dividitur autem ipse tractatus in partes tres; quarum I. agit de Præsede Novi Anni, *Fano*, pag. 14. de ejus Templo p. 16. ac de ejus Sacris sive Cultu, p. 18. II. Pars agit de Ritibus novi anni sacris sive superstitionis p. 16. publicis p. 21. & privatis p. 23. III. denique Pars agit de Strenarum origine p. 25. materia p. 26. & forma p. 30. Similem *Dissertatiunculam auspicalem de Strenâ* parenti olim ac literato orbi anno 1677. exhibuit *Paulus Vindin- gius*, h. t. Consiliarius Regius Justitiæ, ac in supremo Justitiæ Tribunali, Cancellaria & Consistorio Assessor, nec non Græcæ L. in Vniuersitate Hafniensi Professor; ac hodie Fac. Philos. De- canus; (2½. plag. in 4.) Qui etiam an. 1678, Oxonio ad pa- trem misit שנה ראשונה, i. e. *Tractatum Talmudicum ex Miscbnae parte prima, de Novi Anni initio, ejus juribus & solemnitatibus*, cujus 4. Capita Latinè reddidit & notis illustravit. (3. plag. in 4.)

*Reinholdi Wagneri D. Observationes Anatomicae
Mensis Januarii 1699.*

Anno 1699. d. 2. Januar. in Hepatis Scrofæ castratæ parte con- vexa propæ Venam cavam reperi tumorem cysticum, sub for- mâ Steatomatis pugni magnitudine, cum hepate planè conti- num; quò dissectò osciculum primò prodiit cranii ex fron- te foetus suilli, remotoque hoece involucro carneo, (cujus interna pars tota erat rugosa, multisque vasibus sangviferis distincta,) in conspectum venit massa in globum compacta gypsea quasi, quæ ob varias heterogeneas particulas gravi odore putridoque nates offendens, aquæ calidæ injecta, distinctè ostendebat sca- pulas, artros, aliaque plurima oscicula femorum, vertebra- rum &c. setis quibusdam porcinis subtilioribus mixtam; qualem osseam compagem cum perfectis foetuum rudimentis, por- tioneque hepatis atque folliculò antedictò, cum tunica hepatis planè continuò, in thecâ mihi oblata ex *Officina Mersfordiana*, mecumque examinara à Dn. D. G. F. de *Franckenan* Fautore meo Honoratissimo.

Anno 1699. d. 10. Ian. Sæ. Rix. Majestatis incomparabilis Clementia, quæ Arti salutiferæ insigniter favet, Infanticidam matrem, (cujus foetum recens editum præterlapso mens. Dec. dissectui) pro Anatome publicâ curiosis Artis & Chirurgiæ Amatoribus iterum concessit. Hæc quatuordecim Demonstrationibus additò simul Usu Chirurgico & Physiologicò absolvetur.

Inter cæteras verò abdominis partes, Generationis Organa præcipuè notatu erant digna: Uterus enim crassus satis & fungosus; Ovaria multis vesiculis turgida utrinque conspiciabantur. In sinistro tamen Ovariò caruncula quædam carnea, cicatrix alii dicta, aderat conspicua. Tubæ Fallopiæ sive Oviductus flatu adeò erant pervii, ut non tantùm Uterus facili negotio per tubulum inflaretur, sed & flatus ex uterò iterum per tubas foras prorumperet, nullo obstaculo.

Vena spermatica dextra à trunco Venæ Cavæ, sinistra verò à Vena emulgente, variis tandem anfractibus ad Ovaria descendebat, venasque hypogastricas, cum majoribus solito & distinctis Vesicæ urinariæ ramis, cæterisque venosis uteri vasis, jucundò spectaculo inter se uniebat. Cætera quæ circa varios & elegantes Vasorum anfractus in Visceribus cum cerâ præparatis, Utero, Rene, ad pollicis latitudinem usque fisso & quasi bifidò, notatu digna, Nob. & Experientiss. Dn. D. *Georgius Fridericus Franck de Frankenan* nicidè elaborata Curiosis C. asservat; B. c. D. plura singularia circa Vasorum conjunctiones peculiari Epistolâ illis Naturæ Scrutatoribus propalaturus.

In Craniò suturæ aderant notabiles. Sutura namque sagittalis ad ossa narium usque decurrebat, frontemque repræsentabat bifidam. Imprimis verò erat memorabile, quod Ossa triquetra, Wormiana dicta, utrinque in Ossum parietalium anticâ parte, adeoque in ipsâ sutura coronali distinctè ostendi potuerint. Non ita diu, an. 98. d. 12. Junii, aliud solitarium tantùm ossiculum triquetrum in ipsâ fontanella hominis adulti, (servi cujusdam Regii infeliciter ex equò lapsi,) peculiari sutura triangulari cinctum, in Regiâ hæc Hafniensi Fautores quidam & Amici mecum observaverunt, quos iater Nob. & Experientiss. Dn. D. *Herford*
Me.

Medicus Aulicus; atqve Dn. de *Frankenau* cum Chirurgorum Seniore Dno. *Blanckenheim* aliisque, nonnullis paulò ante obitum horis, Trepani Applicationi, hincqve ob infortunatum tale Cranii malum, Examini Anatomico præsentem interfuere.

AALBURGI in IVTIA

Hujus diœcesis Episcopum, *Ianum Bircherodium*, diplomate Regio SS. Theologiæ *Doctorem* renunciatum esse, super an. 1698. mense Junio p. 95. diximus. Is an. 1658. d. 15. Ianuar. Othoniæ in Fionia natus est, patre *Iacobo Bircherodio*, *Iani* filio, SS. Theol. D. & Professore primario Gymnasii Othoniensis, nec non Consistorii Assessore, (qui *Vardbergæ* Hallandorum an. 1624. d. 30. Septemb. in hanc lucem editus, Othoniæ an. 1688. d. 13. Jun. obiit, ac præter librum *Ionæ* propheticum, expositione literali & exegetica illustratum, qui Hafniæ an. 1686. in 4. prodiit, varia MSS. typis destinata reliquit, ut: de *Manu* libros tres; *Historiam Stellarum*; *Commentationem* exegeticam in 1. *Paraschab Geneseos*, *Librum Obadiæ*, *Psalms poenitentiales*, & alia plura). Ipse *Ianus Bircherodius*, hujus *Iacobi* filius, Regiæ primum Communitatis Præpositus fuit, hinc Lingvæ Hebrææ & postea Theologiæ Professor, ac Consistorii Regii Assessor, tandem verò Episcopus Aalburgensis constitutus est. Monumenta ingenii ab ipso hæcenus edita, hæc sunt:

Dissertatio Philologica de Corona, Hafniæ, 1676.

Arctos Alexandriae, Hafn. 1685. in 4.

Oratio Iubilæa de gestis anni octogesimali quarti præcedentis sæculi, habita an. 1684. edita 1686.

Cordati Leones, sive de Insignibus Regni Daniæ disquisitione antiquaria, cum figuris. Manuscriptum Bibliothecæ publicæ Resenianæ in Universitate Regiâ Hafniensi ab auctore donatum.

Paraphrasis rhythmica *cap. VII. Apocal. v. 13.* in memoriam *Catharinæ Rübriich*, Hafn. 1686. in 4.

Avdsvria Punctorum Hebraicorum, Hafn. 1687. in 4.

Palæstra antiqvaria, Disquisitionum curiosarum centuriam exhibens, Hafn. 1688. in 8.

SLESVICI

Daniel Hartnaccius (de quo super. an. 1698. p. 23.) in eò occupatus est, ut novam *Continuationem Historiæ Ecclesiasticæ Micrælii* perficiat, quæ Lipsiæ typis exscribitur; & quidem eâ methodò, ut primùm Sectæ ejusvis recens natæ historia, deinde auctores illam propugnantes & propagantes, nec non scripta pro & contra edita, theses denique & verba præcipua Scriptorum, quibus mentem suam explicant, afferantur. Hòc opere absolutò Idem quoque *Historiam Politicam Micrælii*, nec non *Historiam suam universalem*, an. 1686. editam, continuaturus est; brevi etiam *Hamburgi prælo commissurus Geographiam*, novà ratione secundùm Flumina adornatam, quæ Vrbes & Emporia, Regias & Ducales Sedes, Propugnacula, Portus, Academias, &c. item *Historiam Regiminis Provinciarum*, earumque ortum, incrementum & decrementum, facultates, axiomata Politica, & scriptores, qui de singulis egerunt, enarrabit. Ne dicamus de *Auctoribus Classicis*, ab eòdem Notis, Phrasibus atque Imitationibus, in usum juventutis Scholasticæ illustratis, *Curtio* scilicet, *Terentio*, *Iustino*, & *Sallustio*, qui brevi lucem videbunt.

Ejusdem *D. Hartnaccii* filius, *I. V.* Candidatus, molitur *Notas in Lauterbachium*, ostensurus præcipuè, quibus in rebus alii *ICTI* à Celeberrimo isthòc Viro dissentiant. Idem quoque *Regiomonti* (ubi per quinquennium literis incubuit) argutas variorum *Inscriptiones & Elogia* collegit, in primis *B. Philippi à Lavy*, Consiliarii quondam *Tribunalis Prussiæ*, qui in hòc genere scribendi excelluit.

Typis haud ita pridem excusa est *Concio funebris vernacula*, quam *B. Petrus Zitscherus*, Pastor & Præpositus *Tunderensis*, (jam ante biennium ferè, annò scilicet 1697. mense *Majò*, vità functus) in funere *FridERICI Jürgensen* / ex *Apoc. III, 10.* habuit, cui titulus: *Rühmliche und selige Beständigkeit eines redlichen Christen* &c. (12. plag. in 4.)

KILONII

Superiori anno 1698. *Fridericus Ionsius*, Holsatus, sub præsidio *Guntberi Christophori Schelhammeri*, Med. D. & Professoris Primarii, Seren. Cimbricæ Ducis Archiatri, Academiae Leopoldiæ N. C. Adjuncti, & Recuperatorum Socii, Disputationem inauguralem, pro Licentia Doctoris privilegia consequendi, habuit, de *Spinâ ventosâ*, egitque Cap. 1. de Definitione nominali & reali. Cap. 2. de Morbi Subjecto in genere. Cap. 3. de morbi Subjecto proprio. Cap. 4. de morbi Causis. Cap. 5. de Signis, & ratione Symptomatum; ac denique Cap. 6. de Curatione. (5 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.)

Hoc ipsò annò 1699. prodiit: *Calendarium Novum, juxta verissimam anni solaris quantitatem 365. dies. 5. hor. 47. 150 // 16 $\frac{2}{3}$ 7. // // mediosque Lunæ motus exquisitissimos, cum Sole singulis 592. annis modo perquam mirabili præcisè in orbem redeuntes, accuratè constructum*, ità ut Æquinoctium vernum cum Feriis suis hebdomadicis, iisque justis atque debitis, in 21. Martii constanter retineat, additisque Terminis Paschalibus veris, unà cum Paschatum diebus ipsis, per omne ævum existat invariabile: quale in Concilio Nicæno si introduxisset Antiquitas, de Correctione temporum, quæ consequuta sunt, cogitare non debuisset Ecclesia: ex Opere majori, *Anno Magno Luna-Solari Cyclico*, ad prelum jam parato: in quo, præter Cursum Solis, omnia totius Mundi & Novilunia & Plenilunia cum Feriis suis hebdomadicis Motibusque Lunaribus, ordine enumerantur, adjuncto Stylo ubique Juliano, hæctenus usitato: in specimen productum, ac publici juris factum à *Ioachimo Tiedio*, Neo-Marchico. Kilicæ Holsatorum à Ioach. Reumanno impressum, anno 1699. (1. plag. in forma patente, chartæ augustæ.) Speciminis loco duorum, nempe 1700. & 1701. annorum *Dominicæ ac Festsæ*, tam *mobilia*, quam *immobilia*, ex *Tabulâ* hæc (cujus accurata Explicatio, ac brevis pro usu ejusdem Instructio margini addita est) in ordinem redacta, simul sistuntur, quibus tamen duo præcedentis an-

ni 1699. mensis ultimi præponuntur, ubi *Novembrius Gregoriani* diebus, *Iuliani* dies à latere junguntur, ut appareat, qvo die *Iulianum* commodè coalescere queat cum *Gregoriano*, nempe ipsà *Adventus* Dominicà, cujus vigilia secundum *veterem* stylum in 18, juxta *novum* autem in 28, & juxta *novis*. in 29. Novembris diem incidit. Nulli enim totius anni aptiores inveniuntur, qvi absque *Festorum* confusione omitti possunt, quàm *postremi* hi *Anni Ecclesiastici* dies. Ad horum speciminum imitationem quilibet *Compositi* aliquantulum gnarus *Fastos* componere poterit.

D. Iob. Ludovici Hammemanni Continuatio Porismatum de Infinito & Infinitis. (vid. Ian. b. a. p. 27.)

- XVIII.** Totum universum cujus limites & termini humanâ industriâ non investigabiles, est ens infinitum in gradu primo ratione extensionis, amplitudinis & complexus rerum, quas in se continet.
- XIX.** Totum universum ut ut creatura Summi Numinis. non potest concipi nisi sub forma infiniti: Si aliter conciperetur, prædicato universi non gauderet.
- XX.** Totum universum est etiam infinitum ob virtutes, ac quasi in circulo nunquam non sese multiplicantes.
- XXI.** Totum universum est Ens infinitum etiam ratione durationis, ita ut nunquam sua culpa pati interitum possit, nisi Deus aliquando infinita sua omnipotentia destruat annihilatque.
- XXII.** Totum universum est ens infinitum ratione alicujus reciprocae virtutis & efficaciae.
- XXIII.** Totum universum habet virtutem infinitam reciprocam.
- XXIV.** Totum universum etiam in minimis particulis producendis non nisi virtutem exercet reciprocam infinitam, aut ab infinito independenti ante dependentem.
- XXV.** Minima particula totius Universi virtualiter modo infinito totum universum in se includit, ita ut totum universum Dei jussu ex se parere queat.
- XXVI.** Quamvis totum universum numero, pondere & incensura dicatur factum, tamen hoc non destruit ejus infinitatem.

XXVII.

- XXVII. Totum univcrsum ratione suæ unitatis indivisæ est infinitum in gradu primo.
- XXVIII. Omnia entia quæ numero & specie una sunt, excepta terra, sunt infinita in gradu primo.
- XXIX. Totum univcrsum quatenus ens infinitum & unum, non potest nec simul nec succeslive in binario numero existere; simul ne quidem per omnipotentiam Divinam; succeslive autem possunt duo universa existere per omnipotentiam Divinam.
- XXX. Totum univcrsum quatenus infinitum nullas positiones in dextrum vel sinistrum, in altum vel imum, in oriens vel occidens recipit.
- XXXI. Unitas fundamentum & basis infinitatis.
- XXXII. Totum Univcrsum ut ens aggregatum non tamen nisi numero unum, & ratione unitatis infinitum.
- XXXIII. Eo ipso quo Ens vel absolute vel secundum quid infinitum, eo ipso non nisi unum.
- XXXIV. Ens absolute & independenter infinitum, & Ens secundum quid & dependenter infinitum ratione unitatis vel in puncto unitatis formaliter conveniunt. Verum unitas in ente absolute infinito nec actu nec potentia est divisibilis: Verum unitas in Ente dependenter infinito est potentia divisibilis.
- XXXV. Totum univcrsum, quæ actu vel potentia liquidum & fluidum, est infinitum.

PLOENAE

Caspar Questelius, Vratislaviensis, IC. & Sereniss. Ducis Holsatiæ Aulae & Consistorii Ploenensis Consiliarius, (Dissertatione Academicâ de *Pulvinari morientibus non subtrahendi*, tertiâ vice superiori annò edita, aliisque ingenii fœtibus celebris) duos nuper Tractatus vernaculos evulgavit, quorum alter *Christianum in ipsò mortis articulo imparvidum* exhibet; alter verò de *Votis legitimis eorumque solutione* agit. Prioris tractatus titulus hic est: *Caspar Questels / ICti, Hochfürstl. Holslein-Plönschen bestaltten Hoff- und Consistorial-Raths / kurze doch gründliche Vorstellung eines auch im Tode getrosten Christen / dessen Ursachen / bey*

diesen letzten fast glaublosen Zeiten/ aus Göttl. Worte/ zu nützlichen Unterrichte / sonderlich aber den Schwachgläubigen zu erbaulicher Aufmunterung / von selbigem wohlmeinende mit angeführet werden. Ploen/ gedruckt durch Tobias Schmidt/ Fürstl. Hoff-Duchdr. 1698. (7. plag. in 8.)

Posterioris tractatus, praesenti anno editi, titulus ita habet: Caspar Queffels/ IC. &c. nützlicher Unterricht von schuldiger Beobachtung der rechtmäßigen Gelübden / derer Beschaffenheit vornehmlich auß H. Göttl. Schrifte / und dabey sowohl auß Geist, als Weltlichen Rechten/ gründlich angezeiget/ auch mit alten und neuen Exempeln deutlich erkläret/ und samr einer kurzen Vorrede in unerschiedlichen angezeigten Capiteln vorgetragen wird. Ploen/ bey Tobias Schmidt/ 1699. (9 $\frac{1}{2}$. plag. in 8.) Caput 1. hujus libri Onomatologiam Votorum expendit. Cap. 2. disquirat, an Vota adhuc licita, & in usu sint. Cap. 3. docet, quid sint, Vota, & quotuplicia. Cap. 4. Quis possit vovere. Cap. 5. Quorsum Vota debeant tendere. Cap. 6. Quā de re Vota qveant concipi. Cap. 7. Quomodo Vota comparata esse debeant. Cap. 8. Cui fini Vota suscipiantur. Cap. 9. An Vota necessariò semper servanda sint, vel minus. Cap. 10. de nique agit de Cognatis & Repugnantibus Votorum.

L V B E C A E

Menſe Februario hujus anni 1699. dirigente *M. Martino Christia-*
nò Gödeliò Conrectore, à Juvenibus in Lycéo Lubecensi operam li-
teris navantibus Drama Tragicum, de *Cade HENRICI III. Gallie*
Regis, exhibitum fuit, cujus Argumentum prodiit hóc titulò: Die
vom zweyfachen Sturme zerscheiterte Französische Krone / bey der
Enelebung HENRICI des Dritten/ Königs in Frankreich/ in einem
Traur-Spiele auff der Schaubühne vorgestellt von der studirenden
Jugend. (1 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.)

Adami Brand / Civis & Mercatoris Lubecensis, *Itine-*
rarium sinicum, haud ità pridem vernaculo sermone editum,
ac anno superiori p. 16. recensitum, in *Gallican* nuper Lingvam
versum, unà cum Anonymi Epistolà de praesenti *Moscoviae Sta-*
tu, prodiit, hóc titulò: *Relation du Voyage de Mr. Evert Is-*
brand,

brand, *Envoyé de sa Majesté Czarienne à l'Empereur de la Chine, en 1692. 93. & 94. par le Sieur Adam Brand. Avec une Lettre de Monsieur * * * sur l'Etat présent de la Moscovie.* A Amsterdam, chez Jean Louis de Lorme, 1699. (16. plag. in 8.) Accesit huic translationi Tabula Geographica, ex authenticis Celeberrimi Amstelodamensium Consulibus, Nicolai VVitsen, Tabulis, ipsius consensu, extracta, quâ accurata totius itineris series traditur.

Promissus *Pauli Jacobi Marpurgeri* liber, iis, qui Mercaturæ student, intersiens, cujus mense Januar. p. 32. mentionem fecimus, prelo nuper typographico exiit, hęc titulõ: P. I. M. allezeit fertiger Handels-Correspondent, oder der in Handels Wissenschaften / derselben Scripturen und Brief-Schreiben geübte Kauffmann; anweisende / wie nach einem wolgesetzten und heutiges Tages auff vornehmer Kauffleute Contoir- und Schreib-Stuben üblichen Stylo, allerhand Kauff- und Handels-Scripturen / als Adviso-Fracht-Credit-Vollmacht-Wechsel-Vodmercy-Rent- und Recommendations-Briefe / sampt allerhand Obligationen, Qvitancen / Assignationen / Connoissementen / Contracten / Vollmachten / Facturen / Courant-Zeit-Verkauff- und Factorie-Rechnungen / &c. wie solche auch Nahmen haben mögen / und bey wolbestalteten Handlungen vorkommen können / sterlich zu concipiren, und richtig aufzufertigen / die in Handelsbriefen vorkommende frembde Wörter geschicklich zu employren / auch hohe und niedrige Standes-Personen mit den ihnen zukommenden Titulis recht zu beehren sind.

Allen Kauffleuten und Handels-Bedienten / die mit Brieffschaffren und Rechnungen umgehen / sehr nützlich und nothwendig zu lesen, Raxenburg /
drucktes Sigismund Hoffmann /

1699. (1½. Alphab.
in 8.)

Iacobi à Mellen, Ecclesia Lubec. Presbyteri; Relatio de curiosis nonnullis circa Tumulos Sepulchrales Cimbricos Observationibus, quas cum illo communicavit V. Cl. Christianus Dethleuus Rhodius, Ecclesie Barmstettensis in Comitatu Ranzovio Pastor.

Quandoquidem ii de bono publico egregiè merentur, qui eò allaborant, ut abstrusis; majorum nostrorù antiquitatibus solerti ipsorum operà aliquid lucis accedat; laudanda sanè est eximia Adm. Rev. Viri, *Christiani Dethleui Rhodii*, Pastoris Barmstettensis, (super. an. 1698. p. 248. memorati) industria, quà varios hæc tenus *Sepulchrales veterum Cimbrorum Tumulos*, ubiq; passim in Comitatu Ranzovio, ubi degit, (immò omni hæc Chersoneso nostrâ) obvios, scrutatus est, & accuratè partim eorum structuram observavit, partim verò studiosè collegit, quicquid in antiquissimis istis monumentis inveniri potuit. Quæ cum ita comparata sint, ut meritò curiosis eruditorum oculis animisq; se commendent, temperare nobis non possumus, quin ea juris faciamus publici, quæ laudatus antiquitatis scrutator, pro benevolo, quo erga nos est, animo, per amicas nuper literas nobiscum communicavit; sperantes, pace ejus illud factum iri, ipsumque non habiturum, cur nobis utilitati publicæ litantibus succenseat.

Primo igitur loco de *Vrnu sepulchralibus*, quæ plerumque tumulis istis continentur, (ac ossibus humanis, à cadaverum crematione reliquis, impletæ sunt) sedulus noster Observator monet, se triplici hæc tenus situ eas collocatas vidisse. Nonnullæ enim, ait, duorum saltim vel trium pedum altitudine sub humo latent, ac modicà arenæ lapidumve mole injectâ coopertæ sunt. Aliæ ipsam terræ superficiem premunt, ingesto tamen desuper arenæ lapidumve cumulo, qui ad trium circiter cubitorum, vel viri unius, altitudinem assurgit. Aliæ denique tumulis majoribus inclusæ sunt, & vel superiorem ipsorum locum occupant, quando mediocres tantum sunt acervi, vel medium, si planè magni & immodici existunt; cum dentur, qui vel 120. passus ambitu suo complectantur. Haud vana inde Dn. *Rhodio* conjectura nascitur, primi ordinis ossuaria plebejæ saltim vel inferioris sortis hominum cineres asservare; præsertim, cum in iis, præter fibulas, uncas, & id genus alia, nullius pretii

pretii ἐργαλεῖα, nihil ferè reperiatur : teste figurâ II. Tab. III. Tab. III. quæ uncinulum ferreum exhibet, an. 1697. in pago Hembdingen Fig. II. ex urnâ sepulchrali erutum, iisque non abfimilem, quibus adhuc hodie focminæ rusticæ utuntur, quoties suppara sua, ab antica genuum parte levata, retortis tergo fimbriis connectunt. Secundi ordinis urnas hominibus paullo digniori loco constitutis inserviisse putat, cum in iis cultellos, acus discriminales sive comatorias, & alia ejusmodi æramenta, invenire liceat; qualia Fig. 4. 6. Fig. 4. 6. 9. 10. 12. delineata sunt. Tertii denique ordinis tumulos non nisi Heroum & Belli Ducum, eorumque familiarum, monumenta sepulchralia esse existimat, cum ex iis plerumque arma, monilia aurea, & varia id genus pretiosa alia, eruantur.

Quod ipsam *Tumulorum structuram* sive *internam faciem* concernit, in primis notari meretur sequens collium aliquot hujus generis sepulchralium descriptio. Primus horum, ad unum alterumve teli jactum à templo Barmstettensi versus Septentrionem situs, cum an. 1689. aperiretur, & terra trium circiter pedum altitudine effossa esset, in plagâ orientali stratum quoddam lapideum habebat, lecti instar formatum, ac latitudine duos, longitudine verò 6. vel 7. pedes æquans, cujus superior pars utrinque certis (ut ita dicam) prominentiis, instar crucis alicuius rudioris, erat prædita. Nulla autem circa vel subter lectum huncce saxeum apparebant urnarum ibi olim conditarum vestigia; neque lati ejusmodi lapides, quibus aliàs ossuaria intercepti solent, aderant. In parte tamen inferiori, Occidentem versùs, & quidem trium aut quatuor pedum altitudine depressiùs, duæ occurrebant cavitates sive cellulæ, fornicum instar è lapidibus structæ, sibi que oppositæ, tantæ amplitudinis, ut hominem sedentem possent capere; in quibus haud obscura tam urnarum, quàm ossium ibi antehac reconditorum, licet jam temporis longinquitate consumptorum, vestigia cernere licebat.

Ad istam tumuli hæcenus descripti formam curiosus ipsius Scruator observat, apud veteres non tantum cremationem sed etiam humationem mortuorum in usu fuisse, adeoque harum antiquitatum peritis expendendum relinquit, annon utriusque ritûs hic apparuerint indicia? Addit etiam, eo quo ipse vivit loco an. 1679. ab

operariis nonnullis, puteum fodientibus, ad 8. vel 9. pedum à superficie terræ altitudinem, inter plurimos lapides fornicem quasi constituentes, integrum Sceleton humanum, unà cum ferrei ensis frusto, repertum fuisse. Vbi simul obiter recenset, paullò profundius jacuisse parvum homunculi orichalcei (modò non aurei) simulacrum, cum nonnullis annulis; quorum tamen ipse potiri non potuerit, cum se absente fuerint reperta, & Mercatori Hamburgensi donata, qui postea negaverit, sibi constare, quorsum ea devenerint.

Si nostram qualemcunque hìc sententiam exponere licet, stratum illud lapideum, in tumulo suprà memorato repertum, nihil aliud fuisse videtur, quam ustrina, sive focus, qui comburendis olim cadaveribus interviiit. Nam ejusmodi lapidum compages, huic usui quondam apud veteres destinata & adhibita, in cœmeteriis eorum non infreqvens est; uti dudum in *Historiâ nostrâ Vrnæ Sepulchralis Sarmaticæ*, Ienæ an. 1679. editâ, observavimus, ubi p. 11. de lapideis id genus lectis, in Posnanensi Poloniæ Palatinatu detectis, legas: *Focorum instar erant facti, ad duas ulnas terræ tecti. Forma erat quadrangularis, longitudo ulnarum quatuor, latitudo duarum: nonnulli tamen paullò minores fuerunt.* Nec dissentientem habemus celeberrimum, nostrique dum viveret amantissimum, Academia Kiloniensis Polyhistorum & Medicum, D. Io. Danielem Majorum, ultimo quem edidit libro, cui titulus: *Bevôlckerres Simbrien/* cap. 28. p. 40. dicentem: *den mittlern Platz aber desselben/ (loci scilicet, cremationis funeris destinati) machren sie gang eben/ und pflasterten ihn mehrentheils erliche Fuß lang und breit/ mit theils platten/ theils andern Steinen/ aus: Worauff sie hernach den Körper der ihrigen verbrenneten.* Interim tamen haud negaverim, præter cremationem mortuorum, etiam nonnunquam (licet rariùs) hinc cremationem apud veteres obtinuisse, cujus documentum Sceleton illud, cum armis aliisque reculis protractum, liquidò præbere potuit.

Sed alium videamus tumulum præ cæteris notandum, quem Dn. Rhodius ad pagum quendam, Cölln dictum, ac dimidio milliari (notozephyrum versùs) Barmstedio disitum, se offendisse memorat. Is ità comparatus fuit, ut duplicem sepulturæ locum, &

quidem unum alteri substratum, continuerit. In medio enim colle uxor fuit condita, & sub eâ, versùs terræ superficiem, maritus; ceu ex diversis utriusque sexûs cimeliis, utensilibus & armis, mox describendis, patuit.

Priusquam verò talia in tumulis reperta memoremus, notandum est, *ferri* usum in his oris multò recentiore usu *æris* fuisse. Nam ubi *ferri* quidquam effoditur, ibi urnam quoque unam vel alteram sepulcralem adhuc integram licet offendere; at ubi tantùm æramenta eruuntur, ibi figulina ossuaria nuniâ temporis longinquitate dudum perièrè & consumpta sunt: quod plurimis exemplis, & vel centum collium perlustratione se observâsse, Scrutator noster asserit. Pari modo etiam supra laudatus *D. Major*, d. l. c. 43. p. 65. annotavit, *Das bey weitem nicht so viemahl Eisen als Kupferne Dinge/ denen alten Nordisch- und Cimbrischen Urnen beygelegt/ gefunden werden. Und solches daher / weil entweder die Erfindung und Gebrauch des Eisens nicht so alt; oder weil man das Eisen zu gering gegen das Erz gehalten / den Verstorbenen eine letzte Ehre das mit anzuthun/ &c.* Nec mirum, cùm reapse ætas ærea mortalium multò antiqviore sit ferreâ; de cuius æræ (quam & fraxineam appellant) ætatis hominibus *Ascræus Poëta* (ἔργ. κ̄ ἡμέρ. vers. 149. sq.) dudum cecinit: τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τέυχεα, χάλκεοι δὲ τῆ εἰκοι, χαλκῶ δ' ἐργάζοντο. μέλας δ' ἦν ἔσκε σίδηρον. i. e. *Hic erant ænea arma, æneaque domus, ære verò operabantur; nigrum enim nondum erat ferrum.* Ad hæc verba *Cl. D. Olavus Rudbeckius*, Celeberrimum *Academix Vpsaliensis* decus, *Atlanticæ* part. III. Cap. 7. p. 145. ait: *Dåt Hesiodus förmåler/ att de i den Alderen före Kopperwåpn / så finnes der til här i Sverige många gamla Es terdomen; såsom en Kopperwåpn/ den i Hans Kongl. Månz. gamla Archivo förvaras / såsom och en Kopperwårja/ tämlig tiocck och floor/ &c.* i. e. *Ejus rei, quod Hesiodus homines æneâ ætatis armis ex ære fabrefactis usos fuisse memoret, Sveonia nostra plurima documenta præbet. Facit enim huc ænea securus, quæ in veteri Archivo Regio asservatur; item æneus gladius ingens satis, &c.* cuius effigies d. l. p. 98. conspicienda est.

Sed cùm ejusmodi utensilia, arma, aut fragmenta ænea, quæ

antiquissimis veterum sepulchris insunt, haud rarò viridem (eumque sæpe nitidè splendentem) colorem præferant; non desunt quidem, qui existimant, illa certò quodam pigmento sive vernice, imò succinò fortè liquefacto, obducta esse. (vid. Cl. *Tenzelii* *Mosnati*. *Unterred.* an. 1695. p. 982. & D. *Major* *Cimbr.* p. 73.) At Dn. *Rhodium* rectè observat, viridem hunc colorem nil aliud esse, quàm veram *aruginem*, temporis longinquitate & telluris uligine contractam; quod præter validas D. *Majoris* rationes, d. l. p. 73. legendas, inde probat, quod æramenta illa non ubivis æque vireant, sed modò hìc modo illic pristinum adhuc servant fulgorem: ejus rei exemplum Nos quoque in *Histor. Vrnæ Sepulcr. Sarmaticæ* p. 22. & 26. dedimus. Imò addit, æruginem istam, antiquis ejusmodi instrumentis æneis abrasam, præsentissimum contra febrem quartanam esse remedium; quod (à B. Doct. *Schönquist*/Medico primùm *Hamburgensi*, deinde S. R. M. *Daniæ* *Consiliario*, & supremo *Ducatûs Holsatiæ* *Physico* *Provinciali*, edoctus) vel viciis expertus sit.

De *Ferri* etiam rubigine memorabile est, quod idem refert: scilicet se an. 1698. ad pagum *Aspern* (quartà milliaris parte, *Euroaqvilonem* versùs, *Barmstedio* remotum) in urnà quadam sepulchrali *Cultrum ferreum*, iis, quibus hodie utimur, non absimilem, reperisse, sed laminà adeò turgidà, ac si flatu intumuerit; quæ dum fortè improvidi amici contrectatione fracta fuit, pulverem sparsit pulchrè rubentem, cujus *λείψα* quidem curiosus Possessor adhuc servat, sed illum *Chymico* examini subjicere non potuit.

Jam ad ea accedimus, quæ hætenus ab Amico nostro in tumulis uniusque sepulchralibus reperta sunt. Vbi primo loco ex Regno Animalium occurrunt *Ranæ*; mirum dictu, at verissimum. Nam an. 1689. circa veris initium contigit, duos plebejæ sortis ac futorii opificii homines, istiusmodi tumulos eruendorum thesaurorum gratia fodi putantes, clam unum alterumve collem rimatos fuisse; ubi quidem auri argentiqve nihil, at duas tamen urnas, ferè integras, totidemque ranas iis incumbentes, offenderunt. Hæc res, postquam innotuit, superstitiosum nonnullis terrorem incusit, aliis verò mendacii peperit suspicionem. Ipse Dn. *Rhodium*, portentis certitudinem exploraturus, fossores hosce seriò interrogavit, an ea,

quæ

qvæ referrent, veritati essent consona? Affirmarunt illi, & sanctè admodum testati sunt, se ranas istas medio colle, in ipso urnarum orificio, reperisse. Nec eos mentitos fuisse exitus probavit. Cùm enim sequenti anno, circa idem veris auspiciam, ad pagam *Heede* (quarta miliaris parte euro-aqvilonem versùs à templo Barmstedeni remotum) tumulus sepulchralis aperiretur, jamqve ad urnam usqve deventum esset, prope illam quinque bufones, sive annuæ Ranæ jacebant, nec non, simul ac soli calidiori exponebantur, & vitam & morùs vires recuperabant. In viam igitur, qvâ coaxantia ista animalcula in collem pervenerint, inquiri cœptum; tandemqve foramen rotundum, à muribus forsan agrestibus paratum, apparuit, per quod ea intrasse, sibiqve de hybernis latebris prospexisse est credibile.

Sed misso regno Animali (qvò *Ossa* etiã *humana*, à cadaverum crematione reliqua, ac urnis asservata pertinent) è Minerali potius ea contemlemur, qvæ tumulis sepulchralibus sunt eruta. De *Auro* hîc præcipuè dicendum erit, ac Ornatu muliebri, è nobiliori isto metallo constante, cujus exempla Tabula nostra III. subministrat. Figura enim 3. *Annulum* spiralem, multis circumvolutionibus notabilem, exhibet, è purissimo auro confectum, simulqve adeò nitidè splendentem, ac si recens ex aurifabri officinâ prodierit. Qvâ in re planè similis est aureæ isti *Helici* sepulchrali, qvam B. D. *Major* d. l. p. 81. describit, & non tam digitorum, qvàm potius capitis ac crinim olim ornamentum fuisse existimat. Fuit autem præsens *κεκμηλιον* nostrum an. 1693. repertum, in tumulo quodam ad viam publicam, juxta pagum *Wonslosh* milliari integro aqvilonem versùs Barmstedio dissitum, ac Bordesholmensi quondam Monasterio subjectum, jam verò ad Breitenburgense Dominium pertinentem. Ibidem quoqve fuit eruta Armilla, qvam Fig. 5. & bini illi Cultelli, qvos Fig. 9. & 12. sistit; Sed ista tantum *ærea*, nec non virente penitus æruginè obducta, *λείψανα* sunt. E quo metallo etiã in vicino colle gladius inventº fuit; unde colligas, amantium fortè tumulos, sive conjugum sepulchra, ibi quondam extitisse, cùm præter ea, qvæ ad mundum muliebrem spectant, etiã arma viros decentia continuerint.

At ista tamen *Armilla*, qvam Fig. I. ostendit, planè *antea* est; li-

Tab. III.
Fig. 3.

Fig. 5. 9.
12.

Fig. 1.

çet aurum, ex quo constat, Arabico non par sit (cujus generis armillam B. Ioh. Riffius olim, haud procul Albi fluvio, in urnâ marmorea invenit) sed illi saltim, quod ex Gvineâ, Africâ provinciâ, afferi solet. Pendet autem unciam cum dimidia, sive 3. lothones, & tortilis admodum & flexibilis est, nec non singulari prorsus modo ad Dn. Rhodium pervenit. Is enim cum an. 1693. ingentem tumulum sepulchralem ad pagum Eölln (cujus supra mentionem fecimus) perfoderet, non tantum medio ipsius loco urnarum atque ossium reliquias, sed etiam versus plagam orientalem foramen quoddam sive cavernam reperit, tantæ magnitudinis, ut exprorecto brachio fornicem illum perscrutari licuerit. Extraxit inde *forcipem*, evellendis crinibus inservientem, (*Haar-Kneipe*) quam Fig.

Fig. 4.
Fig. 6.

4. exhibet, nec non aliud *instrumentum* Fig. 6. delineatum, & uno latere acutum; quod eque (cum B. D. *Majore*) capillis sive discriminandis, sive complanandis, olim destinatum fuisse credimus. Ità enim ille d. l. cap. 44. p. 68. ubi simile ferè instrumentum affert: Ein $\frac{3}{4}$. Zoll langes / und 1. Zoll breites / aber ganz dünnes kupfernes Haar-Messer / daran vermuthlich ein hölzerner / aber nachgehends verrotteeter Handgriff gefessen. Der Gebrauch mag wol vielleicht gewesen seyn / die zwar gut genug geschneit / aber da und dort sich aufwerffend und gleichsam brausende Haare an und über die Stirne damit zu complaniren / und sehr sanffte wiederumb nieder zu legen. His duobus cimeliis Scrutator noster contentus, domum petiit, ignarus, longè potiora adhuc ibi remansisse, suamque fefellisse industriam. Elapsis enim aliquot septimanis, pueri rustici, ibi fortè pecori pascenti custodes dati, dum glebas tumuli perfossi pedibus conculcant, *Monile aureum*, unâ eum aliis duobus ejusdem metalli *instrumentis oblongis*, & aliâ, quam Fig. I. exhibuimus, *Armilla*, offendunt; quibus omnibus integro isto die non tantum crepundiorum loco utuntur, sed eadem quoque, ingruente vesperâ domum abituri, abijciunt. Major tamen natu puer ad suos reversus, narrat, quid invenerit, eamque crepundiorum partem, quam ipse habuerit, se facillè recuperaturum asserens, unâ cum fratre adultiore eâdem adhuc vesperâ denuò rus petit, ac *Armilla*, quam diximus, matri affert. Hanc illa tantum æream, seu ex orichalco paratam existimans,

locò

loco annuli, claves ferreas continentis, aliquantisper usurpavit; at postquam, luto striis detrito, auri splendor apparuit, mulier rustica, id quos res est suspicans, armillam istam aurifabro vicini vicus *Elmeshorn*/ ostendit, qui eam ex purissimo constare auro videns, ipsi quindecim imperiales obtulit. Sed abnuvit fœmina, & majus inde lucrum sperans abiit. Paullò post Dn. *Rhodium* *Elmeshornii* resciscens, quid contigerit, armillam istam sibi monstrari petiit, idque difficulter satis à muliere obtinuit; immò, licet eam consequendi modica initio vel nulla spes affulserit, tandem tamen ope patris rusticæ voti sui compos factus, *καμήλιον* hoc quinquaginta marcis Lubecensibus redemit. De reliquis autem puerorum natu minimorum crepundiis nihil comperire potuit; nisi, quod *Monile* illud, cujus mentionem fecimus, armillæ huic planè simile extiterit, & quod *oblonga* ista *instrumenta* à pueris *fletine Schwengels* / i. e. talia, quæ hinc inde vibrari possunt, appellata fuerint: unde fortè colligas, ex gemina fuisse illis, quæ B. D. *Major* d. l. p. 68. exhibet, & vocat *zwey Haar. Niegel, zu ohngefahr 2½. Zollen/in der mitten mit einem/ unten einen kleinen Ring habenden/ jedoch nicht beweglichen/ und vielmehr an der ringsherumb vielmahl eingekerbten Etange fest-sitzenden Würbel. Derer Gebrauch etwa dieser gewesen; über und hinter den Ohren/ zwischen den Haaren verborgen zu seyn/ und an gedächten Ringlein einige Zierraten des Haupts/ als heutiges Tages die Ohren-Perlen/ und andere kostbare Pendenten seyn/ daran zu hengen.* Quod reliquum est, ex quò res ista pluribus innotuit, tumulus ille, quem diximus, à nonnullis auro inhiantibus majori adhuc curâ fuit perfoßus; sed præter bustum è magnis lapidibus quadratâ formâ structum, & urnarum fragmenta, nil nisi *gladium æreum*, longitudine duos pedes totidemque pollices cum dimidio æquantem, detexerunt, quem Dn. *Rhodium*, unâ cum aliis id genus armis, possidet.

Idem verò & *Lignum* inter ea numerat, quæ tumultis veterum sepulchralibus extracta servat. Nam an. 1693. ad Pagum *Sunhorn* / (dimidio milliari, æquilonem versùs, Barmstedio remotum) capulum gladii, vel potius supremum ipsius nodum (*Degen-Knopff*) ex ære factum, invenit, cui adhuc notabilis pars ligni abiigni inhaeret, quò olim gladius firmatus fuit. Quadratæ autem figuræ

nec

nec inelegans est nodus hic; cum quò conferri poterit similis ferè capulus, quem B. D. Major l. sæpè dicto, p. 72. delineatum sistit, qui etiam p. 62. vaginae lignæ, in tumulto quodam repertæ, meminit.

Sed nec *Lapidum* singularium sepulchretis erutorum obliviscendam est. Quò spectat haud vulgaris ille perforatus sphaericæ formæ Lapis, quem Tab. III. fig. 8. exhibet. Is an. 1695. ad supra memoratum pagum *Aspern* à filiis Dn. *Rhodii* eorumque Informatore in urnâ quâdam sepulchrali repertus fuit, & si non capulo gladii firmando olim inserviit (quale exemplum ap. *Ol. Rudbeckium* Atlant. To. I. cap. 24. p. 653. legas, ubi ejusmodi perforatum lapidem, Tab. 7. fig. 15. lit. B. expressum, een *Schwertschnay af Green* appellat) certè tamen inter arma veterum referendus est, cum tales globuli lapidei, loris funiculisque innexi, scuticæ cujusdam seu flagelli militaris vicem præstitisse videantur; quod eruditè probat laudatus D. Major, d. l. p. 46. sq. Nec defunt nobis oblongi, & vel utrinque vel ab unâ parte in cuneorum modum acuminati lapides, ex urnis Cimbricis extracti, ac eo sine perforati, ut vel funiculo trajecto, vel immisso etiam baculo, in hostium capita vibrari possent; de quibus, ut & de quadratis illis *Cuneis*, ex silice paratis, qui perperam vulgò pro *Cerauniis* haberi solent, fortè alibi nobis dicendi occasio nascetur. Inrerim Dn. *Rhodius* testatur, se nullo hæctenus tumulto ejusmodi *cuneos* invenisse, licet tales possideat alibi erutos, nec non *eotem*, quinque pollicum longitudine, duorumque latitudine insignem, quem an. 1691. *Bramstedii* effossum, à Commissario Regio *Aperhofsio* accepit.

Superest, ut de *Æramentiis* tumulorum adhuc pauca moneamus. Vbi præter ea, quorum jam abundè mentio facta est, nec non *Acum*, *fibulasque*, *stylos*, & id genus alia, à Dn. *Rhodio* hæctenus diligenter collecta, instrumentum illud æreum notari meretur, quod Tab. III. Fig. 2. expressimus. Duplicis illud annuli quasi majoris minorisque, formam præfert, & Possessori sui hunc olim usum habuisse videtur, ut transmittendo atque sustinendo gladio inservierit. Quid autem sibi velit bulla sive fibula ærea, Fig. 7. delineata, & quem antiquivertus usum præstitit, nos æquè ac curiosum Possessorem latere ingenuè fatemur.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Aprili M DC XCIX.

ROSTOCHII

Matthias Stettin/ I. V. D. & Cod. Prof. P. nec non Academiae Rector, die 6. Martii *Programma* publicavit, quo exequias *Johannis Christiani Sandtritters/* Lipsiensis, Philof. Baccalaurei & SS. Theol. Studiosi, (an. 1674. nati, ac d. 10. Januarii anni hujus 1699. mortui) frequenter eundas indixit.

Die 18. Martii *Johannes Petrus Grünenberg/* Phil. & SS. Theol. D. hujusque Prof. P. Ord. ac Tractus Mecklenburgici speciatim sic dicti Superintendentens, & Consistorii Ducalis Assessor designatus, primam Praeses Disputationem habuit, Respondente (Conjugis fratre) *Davide Henrico Kapkenio,* Luneburgensi, quæ *sexuplicem usum Locorum Matth. II, 25. & Hof. XI, 1. de Filio Dei ex Aegypto divinitus vocato,* exhibet. Nam ex duobus hisce Locis, idem D. Grünenbergius auctoritate Facultatis Theologicae, jam anno superiori, binas Disputationes inaugurales conscripsit, & praeside Facult. Theol. Decano ac Seniore D. Andrea Daniele Habichhorstio proposuit, priorem quidem pro *Baccalaureatu,* alteram verò pro *Doctoratu;* ceu in *Novis Literariis* an. 1698. p. 19. & 34. memoravimus. Sub finem posterioris Disputationis inauguralis, Sciographiam novæ hujus, quam nunc habuit, Dissertationis jam delineavit, *sexuplicem* illum *usum* certis metris comprehendens, ubi 1. *Dogmaticus* ita habet: *Est Scriptura sibi sine fraude gravissima testis.* Succedit 2. *Elencticus,* ex hoc epigrammate cognoscendus: *Turpe, Dei Christum quod Filius esse negatur.* Hunc excipit 3. *Pædenticus,* cum inscriptione: *Quod te sancta vocant caelorum fata, segravi.* Sequitur 4. *Epanorthoticus,* cum dicto mnemonenticò:

N

Egy.

Ægyptum quid vis, contemnens astra, timere? Additur 5. *Paracleticus*, cum lemmate: *Non sibi; pro nostrâ Jესus est pace vocatus*. Vltimus denique est *Docimasticus*, hęc carmine monocolor comprehendens: *Pulchrum Scripturę sensum quis ritę frequentat?* (5. plag. in 4.)

Respondens hujus Disputationis, D. H. *Kępkenius*, antehac Ienę sub pręsidio D. *Ioh. Andrea Schmidii*, (hodie Theol. Prof. in Academia Iulię) proposuit Λ & Ω *omni Theologię*, ut *Ens & Summum Bonum*. Deinde Helmstadii, eodem Pręside, *Johannis Baptista Helmontii*, *Philosophi per ignem, in doctriną de Statu integritatis & corruptionis errantes ignes* examinavit.

Die 22. Martii pręlaudatus D. *Matthias Stett*/Academiae Rector, Respondente *Meinone Iohanne Sassen*, Fris. Orientali, Disputationem Juridicam de *Dissonantią Juris Civilis, Canonici & Hodierni*, ex Tit. 9. 10. 11. & 12. Lib. I. Instit. publicę Disquisitioni exposuit. (4½. plag. in 4.) Hęc ipsą Disputatione continuatur Dissertatio de eadem *Dissonantią* ex Tit. I. & seqq. Instit. jam antę aliquot annos proposita, ceu ex sequenti Pręsidis hujus Dissertationum habetenus habitarum Syllabó patebit:

Disp. Inauguralis, exhibens *Conclusiones forenses de Contractibus, á Jurisprudentią Justinianę diversis*. 1689. (4½. plag. in 4.)

Disputationes aliquot Juridico-Politicę, in *Ioh. Christoph. Beckmanni Meditationes Politicas*. 1690. & 91.

Disp. exhibens *Dissonantiam Juris Civilis & Moderni*, ex Tit. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. Libri I. Instit. Justin. eorumque occasione collectam. 1692.

Disp. Juris Publici de *Monarchią Limitatą*, Respondente Pręsidis Fratris *Conradó Steinió*, Rostoch. 1696.

Disp. exhibens Fasciculum Conclusionum Theoretico-Practicarum de *Delictis*, Resp. & Aucť. *Carolo Ernesto L. B. de Schvvan*, 1698. (vid. p. 8.)

Die 28. Martii Natalis Sereniss. Ducis Mecklenburgici Regentis, **FRIDERICI WILHELMI**, Academiae Rostochienfis Patroni & Cancellarii Magnificentissimi, *Orationibus Panegyricis*, inter applau-

plausus Musicos, (præviis Programmatibus iuicatoriis, ab *Henrico Christiano Tielcke*, I. V. D. & Orator. Prof. P. conscriptis) solenniter celebratus est: & quidem horis antemeridianis à *M. Gabriele Martiano*, Panormitano-Siculò, olim Pontificiæ religioni, nunc Orthodoxiæ Evangelicæ addicto, (de quò an. super. 1698. p. 174.) horis vero pomeridianis ab *Hannone Henrico Grünbergiò*, Harburgo-Luneb. (prædicti *D. Ioh. Petri Grünbergii*, SS. Theol. Prof. & Superiut. fratre.)

Die 29. Martii Præside *Iohanne Nicolao Quistorpiò*, SS. Theol. D. ejusdemque Prof. P. Pastore Nicolaitanò, ac R. Ministerii Directore, Collegii Disputatorii, *Theses ex universâ Theologiâ selectas exhibentis*, Disputationem septimam proposuit Auctor & Respondens *M. Iohannes Ioachimus Poltzius*, Rostochiensis, (*Iohannis Mauritii Poltzii*, SS. Theol. D. & Pastoris ad D. Ioh. nec non Rev. Min. Senioris, filius) quâ Disputatione è Locò de *Scripturâ sacra* inter alia agitur de *Inspiratione* ejus, contra illos, qui sanctis Scriptoribus *Sphalmata mnemonica* tribuerunt, ac pluribus resolvitur dubium ab ipsis inde motum, quòd *Mattheus* cap. XXVII, 9. *Jeremiam* pro *Zachariâ* citaverit, &c. (1 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.)

Caroli Friderici Ferberi, Hereditarii in Kassebom, ICTi, & summi Dicafterii Mecklenburg. Advocati, Discursus Historico-Politicus Thuaneus, de *Principe Christianò Politicò, prudenti Belli Pacisque Moderatore & Arbitro*, Typographi manus sumtusque exspectat. Tribus verò libris Discursus hic absolvitur, quibus funestissimi Belli Civilis & externi motus componendi, Pacemque tam inter Aulicos Principisque subditos conservandi, quàm inter Principes vicinos stabiliendi remedia, ex Ill. *Thuani* 1. 2. 3. & 4. Historiar. volumine, nec non ex *Taciti*, *Stradæ*, *Hug. Grotii* Ann. Hist. aliorumque Histor. & Polit. nec non *Saavedræ* scriptis adducuntur, rationibusque & exemplis illustrantur.

Tres denique *Conciones Funebres* nuper Rostochii impressæ sunt, quarum primam *Georgius Fridericus Wärck*, Pastor Buzoviensis Senior, in funere *Iohannis Alberti à Plückow*, Consiliarii

Provincialis Mecklenburgici, & Principatus Sverinensis Marſchalli, Hereditarii in Trechov, Trebſov, &c. ex Apoc. XIV, 13. Buzovii habuit, hęc titulõ: Das in der Siebe Jeſu ſterbende und zur Ruhe gebrachte Kind Gottes (21. plag. in fol.) Secundam Schvvanæ habuit *Ioachim Müller*/Pastor Schvvanenſis, & Circuli Præpoſitus, in funere *Sophie Eliſabetha Schwarztopfſin*/Conjugis *Dieterici Wolſtrath*/Capitanei Ducalis arcis Schvvanenſis, & Hereditarii in Warſtorff & Brockhuſen, filiæqve *B. Caſparis Schwarztopf*/ I. V. D. & Conſulis Wiſmarienſis, ex Loco 2. Tim. IV, 7. 8. hęc titulõ: des H. Apoſtels Pauli und aller Gläubtgen ſchwerer Kampff und Glaubens-Steg. (15. plag. in fol.) Tertia ſu- it habita ab *Albertò Helmichio*, Paſtore Rittermanshagenſi, in funere *Anna Barbara Müllertin*/ Conjugis *Danielis Statii*, Buzovi- enſis, Paſtoris Eccleſiæ Mega-Givizenſis, prope Warenam, ex Ierem. XXXI, 3. hęc titulõ: die ewige aus Güte uns zu ſich ziehende Siebe Gottes. (7. plag. in 4.)

GRYPHISWALDIAE

Superiori menſe Martio typis Sedinenſibus impreſſus eſt liber, cui titulus: *Macarismi, ſeu de verâ Beatitudine libellus*, b. e. *Synoptica Concionis Matth. V, 1-10. à Salvatore Chriſto Jeſu habita Tractatio Exegetico-Polemico-Moralis*, auctore *Conrado Tibur- tio Rango*, SS. Th. D. & Prof. Publ. Primario in Academ. Gryphicâ, Conſiſtorii Regii Præſide, Pomerania & Rugia Superint. generali, ac Facult. ſuæ Decanò. (10. plag. in 12.)

SEDINI

Præſens *Gymnaſii Regii Sedinenſis* facies, ibidemqve docenti- um ſeries hæc eſt:

L. Hermannus Witte / Paſtor Marianus & Theol. Prof. Pri- marius.

L. Gottlieb Eckſtein / Theol. & LL. OO. Prof. P.

N. A. Pompejus, I. V. D. ejusdemqve & Eloquentiæ Prof. P.
Chriſtianus Lembe, Med. D. & Prof. P.

Johannes Georgius Röſerus, SS. Theol. D. Prof. P. & Rector.

Paulus

Paulus Ietze, Græcæ Lingvæ & Poëseos Prof. Ord.

Johannes Petrus Gergerus, Gallicæ & Italicæ Ling. Prof.

GEDANI

In Athenæo *D. Samuel Schelgwigius* disputavit ex Theologiâ *contra Quackeros* (1) 27. Novembr. 1698. de *Eucharistiâ*, Resp. *Bartholomæo Hauckio*, Stargardiâ-Boruffo. (2) 11. Decembr. de *Ecclesiâ*, Resp. *Immanuele Kühn*, Colbergâ Pomerano. (3) 22. Januarii 1699. de *Hierarchiâ Ecclesiasticâ*, Resp. *Marco Mohr*, Elmshornio Hol-fato. (4) 29. Januar. sub eodem titulo, Resp. *Iohanne Salomone Rish-tero*, Gedan. (5) 19. Febr. sub eodem titulo, Resp. *Bartolomæo Hauckio*, Stargard. Boruffo. (6) 19. Martii de *Hierarchiâ Politicâ*, Resp. *Iohanne Matthæo Hesio*, Colbergâ Pomer. (7) 2. Aprilis sub eodem titulo, Resp. *Iacobo Zytzau*, Pentzlinensi Mecklenb. (8) 9. Aprilis de *Hierarchiâ æconomicâ & de Novissimis*, Resp. *Paulo Theophilo Hoff-manno*, Torgensi Misnico. Quælibet Disputatio continet 3½. p. f.

D. Iohannes Godofredus à Dießfeldorff, ex Iure disputa-vit (1) 14. Decembr. 1698. de *Iudice erubescente ut Viro bo-no*. (2) 26. Febr. 1699. de *Iudice erubescente ut Iurisperito*. In utraque Disputatione respondit Auctor *Matthias Mannius*, Elbingen-sis. Quælibet earum continet 3. pl.

Sub moderamine *Christophori Bebrii*, Eloq. & Poëseos Prof. P. (1) 18. Decembr. 1698. Actus Progymnasticus de *Templo Mnemo-synes* exhibebatur, perorantibus sex Adolescentibus, patriâ (ex-cepto uno) Gedanensibus, nempe *Iohanne Ephraim Gnosio*, *Salo-mone Theophilo Pomian Pesarovic*, *Christiano Nicolao Hoppio*, *Soll-qvellâ Marchico*, *Michaele Gottlieb Hansibio*, *Samuele VVolfio* & *Sigismundo Alberto Rosenbergo*. (2) 15. Januarii de *Nativitate Christi* versibus heroicis, suo studio concinnatis, publicè perorabant *Gottlieb Schelgwigius*, *Iohannes Georgius Rosenberg*, *Ludovicus VVol-ters*, & *Daniel Fremauth*, omnes, præter tertium Holmiâ Sve-cum, Gedanenses.

Sub moderamine *Constantini Wolffii*, Græcæ & Hebr. Lin-gvæ Prof. P. 5. Februarii, præmisso programme 1. pl. Orationem

Græcam de Christo θεαυθωσανω solenniter habuit *Paulus Theophilus Hoffmannus*, Torgâ Misn.

Præterea ibidem 27. Octobr. & diebus sequentibus 1698. publicâ auctione distrahebatur exquisitissima Bibliotheca *Möllariana*, à Patre *M. Salomone Möllero*, & Filio *D. Iohanne Gottlieb Möllero* collecta. Catalogus constat. 29. pl.

Sub finem an. 1698. recusum edebatur *D. Iohannis Gerhardi Cimmeliæ spirituale piorum cordium*, Germanice: *Frommer Herzen Geistliches Kicimod/das ist / Vitz unerschiedene Tractâcten/ deren das Erste in sich begreiff eine Erklärung des Catechismi, durch auserlesene Sprüche heiliger Schrift: Das Andere/ Geistliche Gespräch Gottes des Herrn und einer gläubigen Seele. Das Dritte/ Trost- Sprüche und Trost- Gründe in allerhand Noth und Aufschung. Das Vierte/ die Litaney mit andächtigen Herzens- Geuffhern erkläret. Auf gnädige Anordnung einer hohen Fürstlichen Person zusammen getragen durch Iohannem Gerhard D. mit etner neuen Vorrede D. *Samuel Schelwigs/ Danzig/ Druckts und verlegts Johann Zacharias Stolle.* (12 $\frac{1}{2}$. plag. in 12.)*

7. Januarii 1699. vesperi circa horam undecimam placidè obdormivit *Michael Strausius*, Ecclesiæ ad D. Mariæ Minister, in orthodoxâ doctrinâ solidè fundatus, ejusdemque tenacissimus. Nascebatur Gedani 1641. d. 15. Septembr. studiis primùm in patrio Athenæo, usque ad annum 1660. hinc Wittebergæ, Lipsiæ, Jenæque incubuit. Ministerium à 1672. obire coepit in Gütlland, Insulæ Gedanensis pago, altero autem abhinc anno in urbem vocatus Ecclesiæ ad D. Iohannis usque ad 1682. atque posthac Ecclesiæ Marianæ ad finem vitæ fideliter nec sine Zelo pro veritate inservivit. Bibliotheca illius per auctiorem 4. Febr. seqq. divendebatur. Defuncto in functione succesit *M. Johannes Christophorus Kostenuscherus*, qui an. 1685. primùm in Academia Gryphisvaldensi Logicæ & Metaphysicæ, atque hinc ab anno 1686. per decennium ferè integrum in Athenæo patrio Gedanensi Philosophiæ primæ & practicæ Professionem publicam, unâ cum Bibliothecarij munere obiit: Inde Ecclesiastes ad D. Barbaræ factus, nuper die 15. Martij auditoribus pri-

pristinis valedixit, & 22. ejusdem mensis primâ concione cœtum ad D. Mariæ salutavit.

ELBINGAE

1. Octobris 1698. circa horam X. antemeridianam rebus mortali-
 um eximebatur *Ernestus Röntg*/ Philos. Mag. & Gymnasti Re-
 ctor, qvi anno 1635. 28. Aprilis in oppido Pomeraniæ Uchtenha-
 gen, prope Stargardiam, natus, anno 1660. in Regio *Stetinesium*
 Gymnasio Professionem Eloquentiæ nactus, anno 1667. *Thorunicen-*
si, atqve hinc anno 1688. *Elbingensi* Gymnasio Rector præfectus est,
 Vir plurimæ eruditionis & indefessæ diligentæ, cui 23. Octobris
 Thorunii *Johannes Czimmermannus*, Præconsulis ibidem Fi-
 lius, Patri cognominis, in splendidâ Panegyri *Orationem* enco-
 masticam habuit, typis excusam (6. plag. in fol.)

REGIOMONTI

Die 16. Martii, post decem dierum decubitus, feбри malignâ
 extinctus, ac 25. Martii funeratus fuit *Michaël Pantelius*, Med. D.
 cujus an. superiori 1698. mense Octob. p. 182. mentionem fecimus.
 Prodiit is in hanc lucem Gedani an. 1665. d. 30. Septembris, ac pri-
 mùm in Scholâ patriâ, deinde in Athenâ, qvòd ibidem viget, li-
 teris humanioribus imbutus, an. 1687. in Regiomontanam Acade-
 miâ se contulit, ubi integrum ferè quinquenniũ commoratus, Me-
 dicinæ operam dedit. Hinc Lugdunum Batavorum petiit, ibi-
 demqve an. 1693. præviâ Disputatione Inaugurali de *Calculo Renum*
& Vesicæ, solenni ritu *Doctoris* titulum adeptus est. Vnde domum
 se recipiens, excursu in Germaniam & cum primis Saxoniam infe-
 riorem factò, an. 1695. ad suos rediit, eòdemqve annò denuò in Aca-
 demiâ Regiomontanâ nom. en suum professus, ibidem, pro obtinen-
 dâ docendi facultate, an. 1698. d. 11. Septembris Disputationem Me-
 dico-Chymicam, de *Mercurio*, & *ejus in usu medico. operandi ratio-*
ne, habuit, qvam d. l. recensuimus.

Die 31. Martii *Godofredus Wegnerus*, S. S. Theol. D. & Prof.
 Ord. Disputationum Theologicarum qvibus *Enanthiophania in*
Libris Symbolicis Lutheranis occurrentes conciliantur, primam
 pro-

propofuit, Respondente *Iohanne Iacobo Storbeck/ Quednav. Prus-
fo. (3. plag. in 4.)*

REVALIAE

Sub ipfum præfentis anni aufpicium prodiit *Revalia, Eſthonie
Metropolis, Liber ata, exhibita Calend. Januar. MDC LXXXIX:*
(1. plag. in 8) Catalogus hic hominum Literatorum, *Revalia*, degen-
tium, (quos inter, præter plurimos Nobiles Svecos, etiam Comes
quidam, & Liberi Barones nonnulli referuntur) eâdem profus ra-
tione adornatus eſt, quâ hæcenus in Livoniâ *Riga & Dorpatum* (ad
Lubece Literata exemplum) eruditos ſuos exhibuerunt. Con-
cinnavit autem hunc Syllabum *Iohannes Rudolphus Brehm*, Erf-
furto-Thuringus, Eloquentiæ & Hiſtor. Profeſſor in Gymnaſiô Re-
valienſi, quem an, ſuper. 1698. p. 77. laudavimus.

Gebhardus Himſelius, Med. D. novam hæc ita pridem *Salis*
ex aquâ (certâ modificatione motûs & quietis) præcipitatâ coquen-
di rationem adinvenit, cujus Specimen ſuperiori anno in Inſulâ
VVormsö (è regione Haptaliæ ſitâ, & operi huic ἀλωποιητικῷ de-
ſtinatâ) edidit. Meretur hæc de re legi *Teſtimonium* vernaculum,
memorato *D. Himſelio* ab iis, qui documento iſti interfuere, datum,
*Revaliæ*que typis impreſſum, quod ita hæbet:

*Atteſt, welches dem Tit. Herrn Doct. Gebhard Himſeln, von
denen bey der Salz-Probe geweſenen Bevollmäch-
tigten ertheilet worden:*

Wir unterſchriebene Wittgewercke / und zu Unterſuchung der Pro-
be des neu-angelegten Salzwerckes auf *Wormsö* Bevollmächti-
ge / habê hiemit und kraft dieſes / nach unſerm beſten Wiſſen und Gewiſ-
ſen / dem Hn Doct. Gebhard Himſeln, über dem / was wir geſehen / er-
fahren / und wahr zu ſeyn erkand / unſerer Vollmache gemäß attesti-
ren ſollen und wollen:

1. Nachdem er uns das Geheimniß der Präcipitation kund ge-
ſhan / und wir ihm auff unſere Treue und Redlichkeit / die Sache nicht
zu offenbaren / verſichert; ſo haben wir das præcipitirte Waſſer / ſo
in Küſſen geſamlet / und worinnen die Präcipitation aus Noth und
wegen Mangel nöthiger Bau-Materialien zur Anfertigung der dazu
ſonſten

sonsten gehörigen Zeiße geschehen müssen/ probiret und befunden/ daß nachdem das Gewitter und die Zeit es ihm zugelassen/er auch unterschiedene Arten präcipitirten Wassers in obgedachten Rüssen in Vorrath gehabt/nemlich im ersten/ welches nicht lange in der Präcipitation stehen können/ wug ein Glas 30 $\frac{1}{2}$ Loth / welches wilden Wassers 30 Loth hielte / und des gemeinen Salz-Wassers/ so starck mans auch ohne Präcipitation und von Natur bisher haben können/ 30 $\frac{1}{2}$ Loth/ die andere Art des präcipitirten Wassers wug 31 $\frac{1}{2}$ Loth/die dritte 31 $\frac{1}{2}$ Loth/ die vierdee 32 $\frac{1}{2}$ Loth/die fünffte 32 $\frac{1}{2}$ Loth.

2. Ferner befinden und erkennen wir warhafftig zu seyn/ daß diese Präcipitation und Scheidung geschehe bloß allein durch eine Modification der Bewegung und Ruhe/ ohne künstliche Maschinen oder andere Arbeit / (welche viele Unkosten zu erhalten und auszubalten erfordern /) als Einschöpfen des Wassers in die zur Präcipitation bereiteten Zeißen/und Ausschöpfung des präcipitirten so wohl / als des über demselben stehenden süßen Wassers.

3. Attestiren wir/ daß diese Präcipitation eben solchergestalt/ wie das Getreyde / denen Veränderungen des Gewitters unterworfen / demnach / wenn wir die Gewitter/welche wir ordinaire zu haben pflegen/betrachten/befinden wir/ daß man eben solchen Staat hierauff machen kan/ als ein Land-Mann auff seinen Acker-Bau.

4. Befinden wir der Warheit gemäß zu seyn/ daß in eben solcher Zeit/als in einem kleinen Zeiße die Präcipitation geschlehet/es auch zu gleich geschwindler Zeit in einem neben liegenden grossen Zeiße geschehen kan / sie mögen auch so groß seyn wie sie wollen/wenn nur ihre Höhe einander gleich seyn.

5. So viel wir durch den Geschmack und das Gesichte urtheilen können / ist das davon gesortene Salz ohn allen Tadel/ so wohl nach dem Geschmack als nach der Farbe/weil so wohl die in dem gemeinen Salz-Wasser steckende Bitterkeit als auch Rösche durch ihn in unsern Gegenwart davon geschieden worden.

6. Was übrigens bey dem Salz-Steden vorgegangen / wird das darüber geführte Proccoll auswelsen / wie neml. von der ersten Gattung präcipitirten Wassers mit 350. Scheit Holz / 3. Külmee
und

und ein Stoff Salz gefotten worden. Von der andern Gattung mit 400. Scheit Holz/ 6. Rülmet und $7\frac{1}{2}$ Stoff. Von der dritten Gattung mit 450. Scheit Holz/ 6. Rülmet $9\frac{1}{2}$ Stoff Salz; von der vierten Gattung mit 504. Scheit Holz/ 16. Rülmet Salz/ von der fünften Gattung mit 285. Scheit Holz 8. Rülmet Salz.

7. Das Holz/ welches beyhm Sieden verbraucht worden/ war gemengt mit Ellern/ Bircken und Espen/ und so viel wir auff das genaueste abnehmen können/ eine Revalsche Elle lang.

8. Wir haben eines in das andere gerechnet/ und den Faden von 700. Scheit Holz befunden/welcher 6. Reinländische Fuß lang und hoch war.

Dieses haben wir zu Steuer der Wahrheit hienit unrer eigenhändiger Unterschrifte und beygedruckten Perschaffe bekräftigen wollen. Gegeben bey dem Salz-Sied-Hause auff der Insel Wormsöo/ den 14. Maji, Anno 1698.

Christ. Mariaest. Hasselblatt/
p. t. Past. Nuck.

(L. S.)

Isaac Aulin/
Professor.

(L. S.)

Caspar Henrich Sperbach/
Pastor zu Haysal.

(L. S.)

Joh. Joachim Helwich/
Direct. Mus. G. R. R.

(L. S.)

Jacob Meyer/
Gräfl. Königsmarck. Inspector.

(L. S.)

HAFNIAE

*Christianus Wormius, VVilhelmi, Conferentia Consiliarii, filius, M. Michaëli Hendrichson in Pastoratu Ecclesiae D. Nicolai ab-
quando successurns, iphis Calendis Martii sacrum Vicarii Pastoris
munus suscepit, & in Templo D. Mariae inauguratus fuit; die 5.
Martii verò à Praeposito M. Iohanne Dorschéo introductus & Ecclesiae
D. Nicolai fuit commendatus.*

Die 8. Martii *Iohannes Wandalinus*, SS. Theol. D. & Prof. Primarius, Respondente *Jacobo Meulengracht*, Philosophiae Baeca-
taurco, disputavit de *Notis vera Ecclesiae*. (7. plag. in 4.) Para-
gra-

graphus 1. hujus Dissertationis agit de Donatistarum sententiâ, quâ sibi olim in Africâ veram Ecclesiam arrogârunt, exclusis reliquis omnibus per totum orbem Christianis cœtibus. 2. Comparat Pontificios cum Donatistis. 3. Demonstrat, Pontificios abuti Augustini effatò de Ecclesiâ, quòd qui eam habere nolunt matrem, nec Deum habituri sint patrem. 4. Probat, extra veram Ecclesiam neminem salvari posse. 5. Recenset Notas Ecclesiæ apud Adversarios. 6. Proponit quæstionem inter Nos & Romanenses agitatam, quorum sit vera Ecclesia? & asserit, hoc non nisi ex Scripturis sciri posse. Quapropter 7. & 8. dictum Ioh. X, 27. explicat, simulque demonstrat, per vocem Christi intelligendam esse vocem Legis Moralis, vocem *ἰσαγγελίας* in scriptis Prophetarum V. T. vocem Apostolorum & Evangelistarum, ac vocem Pastorum in Ecclesiâ; non autem vocem Legum Ceremonialium, vocem Traditionum, vocem Carnis & Sangvinis, aut vocem Spiritûs Enthusiastici. 9. Probat, Principium Ecclesiæ constitutum, quod ei dat esse, Verbum Dei esse. 10. Asserit, Notas veras Ecclesiæ esse puram Verbi Divini prædicationem, & rectam administrationem Sacramentorum. 11. Respondet ad Objectiones Pontificiorum, dum nostras Ecclesiæ notas ut minùs sufficientes traducunt. 12. Occurrit eorum exceptioni, Ecclesiam ipsam notiozem esse, purâ Doctrinâ & rectâ Sacramentorum administratione. 13. & 14. Diluunt Socinianorum & Arminianorum argumenta & argutias, non easdem solùm tibias cum Pontificiis instantium, sed etiam dicentium, quòd illud, quod est instrumentum colligendæ Ecclesiæ, non possit esse certa Nota Ecclesiæ collectæ, & quòd prædicatio pura, non sit nisi sola Pastoris actio, adeoque non possit esse nota Ecclesiæ. 15. & sequentes, Notas illas examinant, quibus Pontificii nituntur, dum suam Ecclesiam veram Christi Ecclesiam esse contendunt, & quidem 16. Vnitatem, 17. Sanctitatem, 18. Miracula, 19. & 20. Catholicismum, 21. & 22. Antiquitatem, ac denique 23. 24. 25. Successionem Episcoporum, ventilant.

Eòdem d. 8. Martii horis pomeridianis, *M. Andreas Frölundt*, in Auditoriò Collegii Medicæi, Respondente *Iohanne Alberti Vith*, Exercitationem sentam de *Χείρο-κρη προδουψία* *Sacerdotum Eberca-*

rum, stante Templo, proposuit. (2. plag. in 4.) De præcedentibus quinque hujus argumenti Exercitationibus vide super. an. 1698. p. 79.

Sequenti die 9. Martii, Præside *Bartoldò Botfaccò*, SS. Theol. D. & Prof. Regiò, nec non Ecclesiæ Teutonicæ S. Petri Pastore, *M. Henricus Schleeff*, Sulzâ-Mecklenburgicus, Disputationem Theologicam habuit, de *Omnipræsentiâ Christi Hominis, in Exinanitionis statu consideratâ*, divisitque illam in tria Capitula, quorum primum agit de Omnipræsentiâ in genere, afferens §. 1. vocis hujus Etymologiam, §. 2. Homonymiam, & §. 3. Synonymiam. §. 3. & 4. probatur, quòd Omnipræsentiâ non sit attributum Dei essentialè, §. 5. quòd nec ipsâ immenitas, §. 6. quòd Omnipræsentiâ Dei non à solâ essentiâ divinæ immensitate, sed quoque à divinâ potentiâ & voluntate dependeat, §. 7. quòd omnipræsentiâ carnis Christi unica & adæqvata causa non fuerit unio personalis, §. 8. quòd præsentia Dei in Philosophorum scholis depicta non sit consideranda. §. 9. Definitionem Omnipræsentiâ sistit, cujus formalis conceptus involvit & propinquitatem substantialem §. 10. & universalem operationem §. 11. quæ probatur ex Ierem. XXII, 23. 24. ab aliis præsentia divinæ speciebus §. 12. ab oppositò hujus præsentia §. 13. & à suffragiis Theologorum §. 14. Caput secundum agit de Majestâte Omnipræsentiâ Christi Hominis, in statu humiliationis nondum plene usurpatâ, quam, præmissâ §. 1. controversiâ inter Tubingenses & Marpurgenses, §. 2. 3. & 4. probat à verâ *κένωσει* in genere factâ, §. 5. ab exinanitione omnipotentia, §. 6. à Christi glorificatione, §. 7. & 8. à causâ finali & fructu ascensionis Christi in cœlos, §. 9. à veritate mortis Christi, §. 10. à Theologorum orthodoxorum testimoniis. §. 11. Respondet ad Objectionem ex Ioh. III, 13. & §. 12. ex Ioh. V, 17. desumptam, §. 13. destruit illam exceptionem, quâ præsentia partialiter & inadæqvate pronudâ *ἀδιασασία* seu indistantiâ sumitur, §. 14. Diluitur argumentum, petitum ab assumptione humanitatis in infinitam *τῆ λόγου ὑπόστασιν*, itemque §. 15. aliud, quod fundatur in intimâ duarum naturarum unione, earumque *περιχωρήσει* mutuâ &

& profundissimâ. Caput tertium denique agit de Majestate Omnipræsentia hominis Christi in statu exinanitionis particulariter usurpatâ, quæ §. 1. & 2. ex operibus Christi apud homines ratione loci absentes peractis; §. 3. è divinò cultu à credentibus ipsi exhibitò; & §. 4. ex institutione Eucharistia; demonstratur.

Sumptibus Iohannis Iusti Erythropili, Bibliopolæ Hafniensis, at typis Hamburgensibus, exscripta est Translatio Germanica Concionum Anglicarum *Nehemia Rogers*, quibus explicavit *Parabolam de Divite Stulto*, Luc. XII, 16-21. Accedit ejusdem Auctoris *Comitas Christiana*, sive *ultimum Vale Paulinum*, concione quâdam, Londini habitâ, ex 2. Corinth. XIII, 11. propositum. Vtriusque versionis titulus hic est: *Der Reichhe Thor/ oder gelehrte und Schriftmäßige Erklärung des Gleichnißes Luc. 12, v. 16-21. Und er sagte ihnen ein Gleichniß und sprach: Es war ein reicher Mensch/ des Feld hatte wohl getragen / &c. beschrieben in Englischer Sprache von den hochgelehrten und berühmten Nehemia Rogers, Diener des Evangelii Jesu Christi zu Doddinghurst in Essex. Noch ist hiebergesüget ein Tractatlein eben dieses Auctoris, genant Die Christliche Freundlichkeit / oder Pauli letzter Abschied / vorgetragen in zwo Predigten über 2. Corinth. 13, v. 11. in St. Mariagarten Kirche zu London, bey seinem Abschied von dieser Kirche zu einer andern. Dummehro dem zuechhaber zu Dienste ins Hoch Deutsche übersetzer. Copenhagen/in Verlegung Johann Just Erythropilus/ 1699. (3. Alphab. in 4.)*

Sub prælo calet *Historia Romana L. Annaei Flori*, clarissimi scriptoris, *versio Danica*, adornata à à *M. Magno Wyngaard*, olim S. holæ Tistedensis in Jutiâ Rectore. (in 8.)

Nec non Relatio Danica de *Energumenis Tistedensibus*. (in 8.)

Observationes Anatomica mensis Februarii 1699.

Die 14. Febr. ex Regina Serenissima prædiò Seelandicò *Monstrum Suillum* Hafniam perlatum & cultro anatomico subjectum

fuit, constans ex capite grandiori unicò , perfectis oculis & auribus, dentibus 4. inferioribus acutis caninis, & 2. superioribus, collò & pectore unicò, sed bifurcatò abdomine, & spinà dorsì duplici, caudis duabus, quatuor pedibus posterioribus ritè formatis, & unguis bifidus, setisque tenerioribus instructum. Apophyses pedum & superiorum artuum teneræ valde molliter tantum hærebant, rectèque distingvi poterant ab ossibus; 2. pedes anteriores quoque debitæ magnitudinis possidebat, cum unguis bifidis, & in dorsò pariter adhuc alios duos pedes, dimidiâ sui parte concretos intus omoplata dextra dependentes foras, reliquâ sui parte intus latentes. Cujus sexûs fuerit hoc monstrum suillum, accuratè dici nequit, (videtur tamen foemini fuisse) nam antequàm in urbem allatum est, ab imperitiori vulgò rusticò jam visceribus & interaneis suis fuit spoliatum, ac rudiori futurâ ex filò trajectò coagmentatum, ut umbilici insertio, utrum unica vel duplex fuerit, non apparuerit amplius, nec reliquæ partes internæ examinari potuerint. Quilibet pes duas anteriores latiores, totidemque angustiores posteriores habebat unguas. Edebatur hoc monstrum cum aliis viventibus, licet mortuum: Videtur tamen ex justâ magnitudine suâ, legitimum partûs terminum attingisse. Sub colli vertèbris spina dorsì demum dividi conspiciebatur; Costæ tenuiores oblongæ satis utrinque transparebant, & obliquè versùs spinam sursum excurrabant. Proboscis, oculi & aures, mucò quasi conglutinati connivebant; ob metum putredinis saluginosum foetorem spirabat, nares ferientem. Sed accuratam duplici hujus fetus suilli descriptionem, unâ cum *Monstrò Humano bicipite* Lundbyensi, Celeberrimus Archiater Regius, *D. Georgius Francus de Franckenau*, brevi editurus est.

Die 20. Februarii S. R. Maj. Clementiâ denuò curiosis Artis Medicæ & Chirurgiæ cultoribus *Cadaver Mulieris* (quæ se ipsam laqueò jugulaverat) ad Anatomem concessit; ubi præter alias Demonstrationes Anatomicas, *Dn. à Buchwald* peritâ manu nitidisque instrumentis varias operationes Chirurgicas instituit, nimirum: In Abdomine, Paracenthesin, Gastrorhaphiam, Lithotomiam, Sectionem Herniæ, & fistulæ ani; in Thorace, Paracenthesin

theſin Pectoris, & amputationem Mammæ; in Capite, Polypi extractionem, fiſtulæ lachrymalis ſectionem, ac Trepani applicationem; in Artubus, futuram tendinum, arteriarum, ſectio- nemque aneyrismatis, &c.

*Ottobonis Sperlingii, IC. & Conſiliarii Regiæ,
de Ambactis apud J. Caſarem Scholiom.*

J. Caſar locus ad quem quædam annotaturi ſumus exſtat l. 6. p. m. 229. *Omnes, (Galli) in bello verſantur, atque eorum, ut quivisve eſt genere copioſque ampliffimus, ita plurimos circum ſe Ambactos Clientesque habet.*

Per *Ambactos* poſſet dici intelligi debere ſervos & miniſtros, per *Clientes* verò Nobiles, ingenuos, Comites, amicos. Veriſſima dixit Cæſar, ita enim non ſolum Galli, ſed & Germani, omnesque retrò Septentrionales vixerunt, his ſervis & Amicis ſti- pati, prout illorum hiſtoriz quavis pagina ferè docent.

Primus fuit Cluverius, cui ſuboluit de Germanicâ vocis origi- ne in *Ambactis*. Et rectè quidem ab *Ambt*/munere ſeu officio no- men deduxit quod Belgæ *Ambacht* vocare ſolent, & cum *Ambactis* propiùs facit.

Hoc ſaltem quæritur, an *Ambacti* fuerint ingenui veteribus? quod exiſtimarunt multi. Ex omni autem antiquitate Septentri- onalium conſtat eos ſervos fuiſſe; nulli verò ſervi antiquis ingenui & liberi; neque Romanis, neque Græcis, nec apud Septentriona- les populos ullos. Nam aut ipſi in ſervitutem ſe tradiderant, aut in ſervitutem accepti & capti erant. Sive igitur miniſtri ſive famuli ſint dicendi, ſervi tamèn erant *Ambacti*. Ennium illâ vo- ce *Ambacti* uſum ſcribunt, & exſtat in ejus fragmentis, quæ colle- gerunt docti viri, ſed & Cæſarem ſuos *Ambactos* ex eo petiſſe Turnebus voluit: quod non video opus eſſe, cum Cæſar illà ſcribens in Galliâ vixerit & nomen illud inter Gallos ſæpius audive- rit. Hinc itaque Gloſſarium vetus *Ambactus* δῦλα μισθωτός, ὡς ἔννι. Ex Ennio Feſtus attulit, & ex Feſto Paulus, qui Gallicam linguam agnoſcit in voce

At non soli Galli sic loquebantur, sed omnes Celtæ, h. e. Septentrionales. Celtica enim lingua a Scythis ipsis totum Septentrionem usque ad Alpes & Illyrios pervasit, quæ deinde, Danis linguam illustrantibus, Danica coepit vocari, non Gothica, non Norvegica, non Islandica, non Suecica, ut in meâ dissert. de linguæ Danicæ prærogativâ inter Septentrionales pluribus docui, & adhuc docere poterò. Ad hanc igitur linguam communem Septentrionalium *Ambactus* & *Ambatt* pro Servo & Servâ originem suam refert, eoque spectant Diodori Siculi verba l. 5. p. m. 212. ubi loquitur de Gallis: *ἰσχυρόντα δὲ καὶ θερμάωντας ἑλευθέρους, ἐκ τῶν πενήτων κατελεύγοντες, οἷς ἠνιόχοις καὶ παρασπισαῖς χρωῖνται κατὰ τὰς μάχας.* Vixisse autem Diodorus Siculus videtur, & paulo ante Cæsaris in Galliam expeditionem, & cum J. Cæsare, & cum Augusto.

Ideo non negandum mihi sumam fuisse Gallis Ambactos etiam liberos homines & ingenuos Et *Θεράποντας* idcirco vocavit Diodorus, & quidem *ἑλευθέρους*, non verò *δούλους*. Nam eadem vox sæpe significationem extendit aut contrahit in hæc vel illâ gente. Et fuisse Septentrionalibus omnis generis ministros, & famulos, & libertos & Servos discimus, tam ingenuos, quam mancipia spectantes. Ingenuos vocabant *Frialsir*, *Frælsmand* Danis, qui aut erant *Devoti*, aut *Soldurii*, ut Cæsar illos vocavit, Comites & Amici, ut Tacitus eos appellat, *παρασπισαί*, ut Diodorum audivimus interpretantem. Et rectè quidem Cæsar illos describit, l. 3. B. Gall. p. m. 112. nisi quod Devotos & Soldurios confundat, cum multi fuerint Devoti, qui non erant Soldurii; Sunt enim *Soldurii*, qui ex quadrâ & stipendiis Domini sui vivebant, licet se non devovissent. Fuerunt nihilominus multi ex illis Solduriis, qui etiam devoti erant. Alii erant *Devoti*, per solam amicitiam, nullâ Domini mercedè vel stipendiis intervenientibus, comitantes & commorantes: sicque vera sunt, si sic distingvantur, quæ Cæsar habet: *Adcantuannus*, inquit, cum 600. *Devotis*, quos illi *Soldurios* appellant; quorum hæc est conditio, ut omnibus in vitâ commodis cum his fruantur, quorum se amicitia dediturint. Si quid in per vim accidat,

dat, aut eundem casum unâ ferant, aut sibi mortem consciant. Neque adhuc hominum memoriâ repertus est quovquam, qui eo interfecto, cujus amicitia se devovisset, mori recusaret. Eadem ratio apud Septentrionaliores, etiam ultimos, in ipsâ Islandiâ, qui ex Norvegiâ, Angliâ, Daniâ, Sveciâ, Gothiâ, coaluerunt, obtinuit. Dicitur enim de Audâ divite, in Landnama Sagâ p. 52. quando ex Scottiâ Islandiam petiit: *Epter það for Audur at leita Islands; hun hafði a skip, með sér þriatigi Karla frialsa: h. e. Posthæc Audâ ad Islandiam quærendam navigavit: Habuit illa secum in navi triginta nobiles & ingenuos viros; scilicet præter servos & servas alias.* Sic quoque de Geirmundo prædicat idem liber p. 60. *Geirmundi thotti Landnam sitt oflitid, er hann hafði rausnarbu oc fjölmönt, svo at hann hafði 80. Frelsingia. h. e. Geirmundo videbatur possessio quam ceperat nimis angusta, erat enim ipsi magnifica domus, & familia magna: ita ut 80. nobiles & liberos aleret.* Hi igitur, quos Cæsar Devotos & Soldurios ibi vocat, illic Ambactos & Clientes appellavit; Infra illos erant liberti, quibus Libertas ex servitute manumissis dabatur, & Septentrionalium aut Danicâ lingvâ dicebantur *Leysinger, lösgiffvæne*; ex soluti servitute: quibus idem jus cum ingenuis, nihilque differebant, nisi quod aliquando in servitute fuerant, adeo ut Domini & Patroni non vererentur filias suas illis collocare. Hos quoque ingenuos & libertos sub alio nomine comprehendebant communi, *Övænt Danicè & Sveinir* Islandicè appellantes. Sed *Ambatt* etiam in Septentrione usitatisimum mansit vocabulum, at non tam latâ significatione ut apud Gallos: neque enim Viri *Ambatti* dicuntur, sed *þrælle* h. e. mancipia: fœminæ solæ illis *Ambatter* audiunt, & quidem non ingenuæ, sed servæ & mancipia. Ex *Ambatt*, & ex eadem radice descendit *Ambod*, quæ sunt *utensilia servilia* sive marium sive fœmellarum, cum quo convenit *Ambes* Germanorum, tanquam præcipuum inter Instrumenta, *Incu*.

Sed Germanis hodie *Trælle* & *Ambats* dicuntur *Schlayen* & *Schlayinnen* quod perpetua ipsis cum Slavibus & Sarmatis bella essent, ex quibus captivi & mancipia quæ serviebant, propriè *Schlayen* dicti cœperunt; postea ad omnia mancipia translatum vocabulum,

Erat & aliud Septentrionalibus nomen, quod ad *Ambatt* perti-

net, nec minùs antiquum: vocabant enim illas etiam servas *Fleckotta*, propriè maculatas, *gesflechte* vel quod ex servitute maculam retinerent, vel quod Domini peculiaribus maculis illas notarent. Occurrit illud vocabulum in Landnamâ Islandicâ jam dictâ p. 173. ubi permutatur Hecla *Fleckotta*, *Enska*, *serva Anglica* a Steinunâ Dominâ cum terris quibusdam, quas sibi comparavit. Hæ notæ & maculæ in servis sunt fortè vibices, & ὑπωπιασμοί, quibus servi sæpius afficiebantur, quos idcirco S. Paulus 1. ad Corinth. 9. non sine causâ conjungit; ὑπωπιάζω με τὸ σῶμα, ἕ δαλαγωγῶ. Et propterea *μασιγίαι* servi sunt dicti, Verberones, Flagriones. Nonio, *νωτοπληγίαι*. At ὑπωπιασμοί & ὑπόπια sunt propriè, ut Suidas explicat, ὑπὸ τὰς ὀπας τῶν πληγῶν ἴχνη. Hæc igitur varium ac maculosum tergum ac faciem reddebant, ut est apud Plautum, quoniam vibices & fugilla, Danis *Fluß* / maculas insignes relinquunt. *Μολυβδίδας* appellat has maculas. Clemens Alexandr. l. 4. Stromat. p. m. 580. εἰδὲ καθαράν ἀπολύσει τὴν ψυχὴν, ἀλλ' ὡς περ. μολυβδίδας τὰς ἐπιθυμίας μετ' ἐαυτῆς φερομένην. Sunt igitur istæ maculæ lividæ instar plumbi vel plumbeatis flagris factæ, ut verè talia mancipia *Fleckotta* dici potuerint. Sic idem Islandi *Flecka* ovem vocant variegatam, et in bund *gesflechte* Schaff. Atque inde Sueci tam ex *Flecka* quàm *Fleckotta* suas in hunc usque diem puellas *Stlechter* appellare perrexerunt.

Ambactis igitur nihil cum Latinâ lingvâ commercii, nec ut *actus* aut *circumactus* *Ambactus* dici debet, prout Festus voluit & Paulus: sed manet Gallicum, Celticum, Septentrionale, & Danicum: vocabulum: Gallis honestius & latius, cæteris Septentrionalibus servilius. Hinc de operariis & opificibus hæc vox Germanis quondam familiaris erat, ut & hodie die *Empyret* / & ein *Ambtmann* idem quod *Handwercksmann* / quin & veteribus *ambachten* verbum, idem erat quod manibus operari, ut apud Willeramum: *Sic ambachten themolui*, id est, cibum vitæ operabantur. Et apud Otfriedum in Evangelio l. i. c. 25. *ambachten*, operari. Nec Keronis Glossarium aliter: Minister, *Ambacht*. miniſtraverit, *ambachtis*: Officina, *Ambathi*. Rectius.

Rectius vertissent, Operarius, operatus sit, Officina opificis. Prout Norvegis *Verskmadr* etiam dicitur operarius, parum differens a *Threll* seu mancipio.

Et de antiquitate hujus vocis apud Septentrionales Germanos & Gallos eò minus dubitandum super est, quod Gothi in Italiam venientes & Galliam & Hispaniam, prout ante Celtae vocem in sua Lingua retinuerint, ut ostendunt loca quaedam Evangeliorum 4. Gothicorum, quæ Franc. Junius edidit, Marci 9. v. 35. *Der soll der letzte seyn für allen/und aller Knecht.* Ubi Gothicè *Andbaths* reperitur, quasi ultimus Servorum omnium. Quamvis eruditissimus Junius hoc nomen honoratoribus servis existimet tribui, locus tamen ipse Marci, ejusque argumentum, aliud videtur suadere. Nam de *Scalck*, quod etiam servum significat, hoc potius verum est, illud honoratoribus convenisse. Multis nomina data fuerunt *Scalcorum*, & nobilissima munera Mareskalki, & Godscalcki, &c. tribuerunt, quod non fecissent, si servile quid in illis nominibus fuisset, quod omnino omnis causâ devitabant. Nec tam apud Danos quam apud Saxonas & Germanos *Scalci* nomen familiare fuit, ut Suenonis apud Danos, ita ut *Svenne* & *Schâtse* pari passu ambulasse videntur, atque commune nomen fuisse, quando de ministris tam honoratoribus quam vilioribus sermo erat. Ein *Schalck* Germanis hodie aliquantum usu detortum est in pejorem partem, *hominem nimis versute lepidum* indicare volentibus. *Andbaths* verò non ita, sed ad veros servos pertinet, ut ostendit locus Marci jam dictus, & alter locus ejusdem c. 10. v. 45. ubi *andbatjan* exstat; *Des Menschen Sohn ist nicht kommen / daß er ihm dienen lasse/sondern daß er diene / und gebe sein Leben zur Bezahlung für viele.* quod erat mancipiorum vilissimorum. In Gallia ergo *Ambaßi*, Ministri honoratiores, in Septentrione reliquo mancipia.

Nec vereor *Ambubajas* apud Suetonium & Petronium huc trahere. Scortilla enim erant & servæ etiam illæ. *Cænitabat*, ait Suetonius in Nerone, *inter scortorum Ambubajarumque ministeria in publico.* Interpretor servas a barbaris captas nomine *Ambatt* detorto in *Ambubajas*. Sic Petronius, quando Trimalchio Fortunatæ suæ irascens eam *Ambubajam* vocat. *Ambubaja* nunc me misit, si

de matrâ illam sustuli, hominem inter homines feci. Procul erat Trimalchio à Bajis positus, indicat autem eam servam fuisse, & liberioris conditionis per se factam, & servam ab exteris regionibus petitam, ideo *Ambactam* & *Ambubajam*. Facile enim apud Romanos talia vocabula invertuntur.

Illud autem dicendum adhuc superest, cur *Ambacti* & *Ambachts* nomen hodie servitutem reliquerit, nec supersit nisi inter ingenuos, aut planè defecerit aliis substitutis nominibus. Nam non rarò contingit, tempore nomina vel deleri, vel mutari in pejus, vel in melius. Sic *Tyranni* nomen olim honestum, hodie nequissimum habetur: *Bondonis* nomen olim dignissimum, nunc vilissimum censetur: contra *Comitum* nomen olim mediocre, nunc inter illustria valde positum est: *Cancellarii* nomen non ultra Scribam aut Notarium intra cancellos quondam significavit; hodie quot dignitatibus, quanta luce circumfusum eminet? Ita quoque *Ambacti* aut *Ambats* deserunt: aut ad Illustria munera conversi ascenderunt: Germanis *Ampmann*, Danis *Kononß Embidßmand*, Norvegis *Ombudßmand* vocati: quæ post Christianam religionem introductam in usum venerunt, cum servi & mancipia desinerent, aut ne essent lex Evangelica & Christiana veller, & nomen quidem *Ambat* a servitute liberavit, servos & servitutem ipsam tollere non potuit, manet hic durior, illic liberior, & ut dicatur quod res est, ingenuè serviunt.

Hæc habui de *Ambactis* brevissimè dicenda.

CARTEMVNDÆ in FIONIA

Excerptum è Literis Matthiæ Henrici Schachtii,

Scholæ Cartemundensis Rectoris, datis

an. 1699. ipsis Nonis

Martiiis.

Instituti nostri (de *Facie Humanâ*, in *Vegetabilibus* & *corporibus inanimatis*, nonnulla commentandi) ratio Imaginibus iis solummodo occupatur, quæ humanam quandam speciem, vel in solido, vel in partibus, naturæ ludentis beneficio referunt. Pri-

Tab. IV. manuscribendi ansam dedit *Radin Curiosa Bryoniæ*, in olitoris nostri hortu,

Fig. I.

horto, dum terram purgaret Hortulanus, effossæ, quæ & formâ & magnitudine infantulum recens natum, ex plurimis partibus ex-
 primit. Caput (referente Hortulano) oblongâ rotunditate in-
 star cranii humani, cirrhum in vertice novis foliorum caulibus &
 Cymatiâ mentiens, improvidè amputatum fuit & comminutum,
 anteqvam in nostras pervenit manus. Brachiis caret, sed in sini-
 stro latere vestigium quoddam effracti brachii visitur; Reliquum
 autem corpus papillis, umbilico, pene, fœmoribus & tibiis (flexo
 tanquam poplite) leviter reclinatis, humani æmulum est, excep-
 ptis pedibus, quorum alter gracilior, alter paulò crassior, in lon-
 giusculas radices desinit, sed ligone itidem laceratas & obrunca-
 tas, anteqvam Musæoli nostri custodiæ inter alia naturæ rariora
 hæc radix concederetur. Cujus iconem hic damus, sed minus
 artificiosam, propter præcipitantis temporis festinationem, quæ nos
 ad alia vocat. Ex variis variorum Scriptorum Herbariis, Mi-
 scellaneis, Relationibus, Itinerariis, Musæis, &c. non pauca huc spe-
 ctantia congesimus, præter nonnulla à nobis ipsis observata, quo-
 rum specimina aliquot nostrâ possessione tenemus. Paucis ab-
 hinc annis ad littus Cartemundianum lapillum invenimus, saxeæ
 substantiæ, ad rubedinem vergentem, in quo Naturæ adumbra-
 tio hominem agrestem, tibias instantem, obscurioribus ductibus
 delineavit. Monachi effigiem in rhombo vitreo congelato, cum
 permultis astantibus testibus oculatis, ante biennium vidimus,
 cujus & delineationem veram & descriptionem *Observationibus* no-
 stris *Miscellaneis* inseruimus Obs. XIII. Clarissimi *Th. Bircherodii*
 Musæum, quod Othenis nitet, pro inveteratâ inter nos amicitia,
 curiosa quædam instituto nostro inservienda porriget. Alia aliis
 debemus, sed in schedulis nondum in ordinem redactis elucubran-
 tur, anteqvam Doctorum oculis & censuræ exponi possunt. Opu-
 sculi nostri Sectio prima in singularia divisa capita *Plantas* inspicit,
 quarum vel ligna, vel flores, vel denique radices & spongiæ, hu-
 manam quandam effigiem monstrant. Secunda Sectio *Lapides*
 tam ignobiles quàm pretiosos examinat, quorum modicam con-
 gesimus seriem. Tertia *metallorum, mineralium*, aliorumque cor-
 porum inanimatorum figuras describit cum suis historiis & rationi-
 bus

bus quibusdam Physicis. Hic Scopus noster est; Sed quò nos trahit calamus? Ignoscite his pagellis, ne tedium vobis obrepat, dum ex undis maris Balthici insuetos quosdam incolas extrahamus è genere *testaceorum*, qui in oris nostris, ut natu majores piscatores & nautæ referunt, nunquam antea visi, proximè tamen elapsò autumnò unus post alterum captus est, & nostro Musæolo tanquam portentum allatus. Primus est *Cancer echinatus*, qui mucronatis spinis, iisque satis validis, in extremitatibus testæ horret, in plano autem dorsi brevioribus gaudet aculeis sed æque robustis. Inter oculos cornu quadrifidum tanquam proboscis eminent, cæteris partibus cancro vulgari non adeò dissimilis est testa quam hic delineatam damus. Qvales fuerint forcipes seu chelæ hujus animalculi, utrum aculeis ejusmodi horridæ an verò glabræ, dicere pro certo nequimus, quia nobis non fuerunt visæ, nec viderunt nautæ, qui hunc cancrum ita mutilatum & quidem mortuum ceperunt. Forsitan in consueto certamine & consuetu cum aliis sui generis, forcipes pedesque demorsos amisit, antequam ex undis fuit extractus. Rarum certè est naturæ spectaculum, in quo hoc peculiareprehendimus sæpius, quod cum status cœli pluvius, & madidæ ventorum procellæ ingruant, ex omni tum parte nigrescat testa tanquam pice obducta; serenitate autem cœli instante in rubedinem, & quidem miniatum dilutum, vergat. Quoties itaque hanc testam colores mutare videmus, toties aëris temperamenti mutationem vaticinari audeamus, ut facti tam certi non sint in dubio cœli statu indicando, quam dictum in hac testa indicium.

Fig. 4. Secundus est *Cancellus, turbinem Norvagicum inhabitans*; Ad Insulam Promontorii Cartemundani Romsøam inter haleces retibus irretitos quatuor ejusmodi cancellos ceperunt piscatores nostri, nec plures, nec pauciores. Mare Americanum id genus animalculorum copiosè frequentat, ut habet *Carolus Rochefort* in Historia Insularum Americanarum, *Antilles* à Geographis vulgo appellatarum; sed in hisce Balthicis fluctibus, nec post nec ante id tempus reperti sunt Cancelli. Peculiaris Cancellorum est progenies, Americanis Cancellis admodum similis, ut ovum ovo, nisi quod hic turbinem Norvagicum, ille nautili concham, in hospitium & corpo-

peris sui munimentum contra hostium insidias eligat Cancellus. Totius animalculi præcipua pars anterior caput est, cum annexis pedibus ac forcipulis. Hæc parte corporis cancrum quodammodo refert testâ rubescente munita: Inferior autem pars à capite ad caudam tenuis est, imbecillis, nuda & mollis ad instar locustarum, testâ carens sed cuticula vestita, quæ inseritur conchæ, duobus tamen pedibus in acutum desinentibus, tanquam retinaculis existit, quibus forsâ corpus in testâ retinet ne elabatur. Historiam Cancellorum satis accuratam descripsit Gesnerus, quem gnauiter secuti sunt Aldrovandus Ionskonius, alii, sed nullam apud eos inter variantes figuras delineationem inuenimus, huic nostro Cancello simillimam. Quâ ratione in litrus nostrum iactati sint hospites hi infrequentes, autumare nequimus, nisi forsâ è Norvegia vel aliunde navium carinis huc venientium adhæserint, easque ad Insulam Romsøe, ubi frequens ad anchoras navium est statio, reliquerint; Namque turbines Norvagici, quibus teguntur, in mari hoc Balthico non ante sunt reperti, sed è Norvegia ad nos transferuntur. Hæc modò in fretò Helsingoram versus Cancer Moluccanus Annò 1633. captus est, & Musæo Wormiano Hafniæ dicatus.

Tertius Cancer est monstrosus, quem expiscationibus redemptus plebejus civitatis hujus dono nobis obtulit. Primò aspectu cum monstrum illud in manu accedentis piscatoris lustrarem, bufonem vel tale quid portenti credebamus, sed propius animalculum intuentes, insolitæ formæ cancrum, non sine admiratione deprehendimus. Caput instar bufonis elatius protuberat, sed mucronatum & in acutum desinens, non quidem mobile & separatum per se, sed cum reliqua parte testæ solidum. Medio dorsi testula quædam balani Norvagici crispâ insidet cum sua apertura absque operculo vacua. Hujusce conchæ icones ac descriptiones videat Lector curiosus in Dissertatione nostrâ Physico-Historica de Cochleis, Conchis & Conchylis Class. 1. Num. 10. Corpus ad latera cum quâdam rotunditate declinat, tuberculos hinc inde rotundos, tanquam in serie, inprimis circa extremitates habens. Caudam versus lineâ incurvatâ finitur dorsi testâ, quam cauda lata vulgaris formæ, ut in cancris foemellis videmus, excipit, sub quâ

Fig. 2.

ova

ova permulta indurata & rubescentia conspiciuntur. Corpus hujusce canceri hoc anomalum monstrat, quod in longitudinem abeat, reliquis canceris domesticis in latitudinem crescentibus, quâ insolitâ formâ bufonem non ineptè repræsentat. Pedes tenuiores sunt & præacuti, cum vulgariis cancerorum pedes complurimi forcipibus in ultimis articulis muniuntur. Torus hic cancer aëri à nautis expositus & induratus, qualis jam in nostro deprehenditur Musæo, subcinereum refert colorem, interspersis undiqve maculis ad albedinem vergentibus. Uberiorem hujus & reliquorum descriptionem in Observationibus nostris Miscellaneis expectet Lector. Hisce missis manum de tabula ut tollamus, monet angusta charta. Latitant evidem in Bibliothecâ nostrâ Beati Parentis & aliorum Manuscripta non pœnitendi fructûs, quibus hæc vice superfedebimus.

RENSBVRGI

B. *Christiani à Stöcken* SS. Theol. Doct. & S. R. M. Daniæ ac Norvagiæ Consiliarii quondam Ecclesiastici, nec non per Ducatum Slesvico-Holsaticum Superintendentis Generalis, Tractatus posthumus nuper typis Glückstadiensibus prodiit, quò eximia *quatuor Cantica vernacula nostræ Ecclesiæ*, tempore Adventûs, Nativitatis, Passionis, & Resurrectionis Christi adhiberi solita, explicantur. Titulus Operis hic est: *Vier auserlesene Gesänge / als Advents / Weihnaches / Passions und Ostern /*
 1. Nun komm der Heyden Heyland. 1. Ein Kindelein so lbbelich. 3. O wir armen Sünder. 4. Christ lag in Todes-Banden. Wie solches alles mit der Heil. Schrift übereinstimmet / und sind selbige erkläret von Christian von Stöcken / D. &c. Glückstadt / in Verlegung J. Herrel / Buchhändl. in Hamburg / 1699. (1. Alph. 6. plag. in 8.)

KILONII

Henricus Opitius, SS. Theol. D. & Prof. P. Ord. in signe *Opus Biblicum*, cui hætenus plurimum laboris impendit, brevi (volente Deo) typis exscribi curabit. Titulus operis, unde totam in-

instituti rationem cognoscere licet, hic est: *Biblia Sacra, eaqve Hebraica Veteris & Græca Novi Testamenti; & quidem quoad Textum Hebraicum cum variis Codicibus & Manuscriptis, & optimis impressis omnibus, per multos annos collata, ac juxta Masoram aliaqve principia critica denuò recognita, accuratissimeqve emendata: Quoad Textum Græcum verò juxta Exemplar Oxoniense Anglicanum expressa, Variisqve Lectionibus selectis ex plurimis Manuscriptis instructa. Cum novâ Versione interlineari, Vocum vim & emphasin sollicitè exprimente, ac Textui Originali (& quidem in Vet. Testamento etiam quoad Accentus) accuratissime respondente; itemqve cum Summariis & Partitionibus Librorum & Capitum singulorum iisdem præmissis, ut & cum Lociis Parallelis ac Notis succinctis Marginalibus, idiotismos Hebrææ & Græcæ Lingg. illustrantibus; nec non cum Mappis Geographicis, Terram Sanctam, ac Patriarcharum, Christi item & Apostolorum Itinera, accuratè monstrantibus, ut & cum Figuris æneis, Tabernaculum & Templum Salomonæum, Arcam fœderis, Altare holocausti, Vasaqve Cultûs Levitici, & Instrumenta Musica olim in iis usitata, exprimentibus. Studio & operâ Henrici Opitii, SS. Theol. D. & in Academ. Kiloniensi Prof. Publ. Kilonii & Hamburgi, apud Gottfried Liebezeit. (in fol.)*

Henricus Müblius, Ecclesiarum ac Scholarum Slesvico-Hollaticarum Superintendens Generalis, Concionator Aulicus Primarius, ac Præpositus, nec non Professor Theologus atqve Philologus Ordinarius, tres hæctenus Disputationes, de *Apodixi s. Demonstratione ac Probatione Scripturariâ*, habuit: Quarum primam ipsò Præside, mense Februario hujus anni 1699. defendit *Albertus sum Seldes Palæog. Bremænsis*. Secundam Auctor Inauguralem esse voluit, eamqve, pro supremis in Theologiâ Honoribus consequendis, sub præsidio *Christophori Franckii*, S. Theol. D. & Professoris Primarii, nec non Academiæ Pro-Cancellarii, d. 7. Martii publicæ solenniqve disquisitioni submitit. Tertiã deniqve, ipsò iterum Præside, die 14. Martii proposuit *Henricus Albertus Schumacher*, Bremænsis. Omnes tres 18. plagulis in 4. absolvuntur,

Mense Februario hujus anni *Johannes Bartholomaeus Nasser*, Slesvicensis, Præsidæ *Simone Henrico Musæo*, I. V. D. Institution. nec non Jur. Nat. & Gent. Professore Ordinariò, ac Facult. Jurid. h. t. Decanò, pro Licentiâ summos in utroque Jure honores & privilegia Doctoralia legitime consequendi, Positiones Inaugurales de *Jure, quod Marito circa personam Vxoris obtingit*, publico examini submitit. (4. plag. in 4.)

Wilhelmus Huldericus Waldschmidt / Med. D. ejusdemque & Philosophiæ Experimentalis Prof. P. in illustrem nuper *Societatem Leopoldinam Academia Naturæ & Curiosorum* receptus est, ac *Dioctis* nomen obtinuit.

Johannes Ludovicus Hannemann, Med. D. Philos. Natur. Prof. P. Ord. ac Societatis Leopoldinæ Collega, dictus Nestor II, *Apologiam Astrologiæ* nuper evulgavit, sive Tractatum vernaculum, cui titulus: *Berchädigung der Astrologie; oder rechtmäßige Erklärung der Sprüche / so von dem Hn. Professore Stürmiò in seinem Tractat, genandt; Die Abfertigung Bileams, gegen die Artes divinandi sind angeführet worden; worinnen gezeigt wird, daß die Astrologia judiciaria, Chiromantia, Metoposcopia und Geomantia, aus den Gründen der H. Schrift und der Naturfüglich können behauptet werden.* Hamburg, bey *G. Stebezeit*. 1699. (5. plag. in 4.) Oppositus est hic Tractatus (omni licet humanitate & modestiâ) Scripto vernaculo *Celeb. Mathematici Altorffini; Johannis Christophori Stürmii*, quò ille Astrologiam judiciariam, aliasque divinandi artes, aggressus est. Inprimis autem S. Scripturæ dicta, ab eò ad stabiliendam suam sententiam allata, vindicantur & explicantur, ut: Cap. 1. Locus Gen. I, 14. Cap. 2. Loca Levit. XX, 6, 27. & Deut. XVIII, 10-12. Cap. 3. Historia Bileami. Cap. 4. Locus Judic. V, 20. Cap. 5. Locus Jobi XXXVII, 7. Cap. 6. Locus Jerem. X, 2. & denique Cap. 7. Locus Matth. II, 9, 10. de Stellâ, quæ tempore natiuitatis Christi Magis in Oriente apparuit. Clauditur tandem hic Tractatus distinctione Artium divinandi (1) in *Licitas notas*, quales sunt Astrologia judiciaria, Chiromantia, Metoposcopia, & Geomantia; (2) in *illicitas secretas, sive mysticas*, quæ pan-

paucis innotescunt; & (3) in *illicitas*, quæ diabolum auctorem habent, & pactum cum eodem, vel implicite vel explicite tale, involvunt,

Ejusdem D. Iob. Ludovici Hannemanni Continuatio

Porismatum de infinito & infinitis.

(*vid. Mart. p. 84.*)

36. Totum universum non nisi infinitam in se reciprocam & reciprocantem habet operationem, à Deo per suum Omnipotens Verbum, Fiat, inditam.
37. Totius universi operatio reciproca & reciprocans a Deo indita ideas ideatas & ideas ideantes infinitas presse sequitur.
38. Ideæ, quas Totum universum in sua operatione modo & ordine immutabili sequitur, sunt infinitæ.
39. Per totius universi infiniti infinitam œconomiam sese diffundunt innatæ ideæ infinitæ tam ideantes quam ideatæ.
40. Ideæ Ideantes numero & specie sunt infinitæ.
41. Omnes Ideæ Ideantes ut ut numero infinitæ, ratione reciprocæ & reciprocantis operationis ideæ Deo ab æterno innatæ nunquam non conformes & ejus voluntati analogæ sunt, & ab ejus nutu absolute dependentes.
42. Quemadmodum Ideæ Ideantes modo infinito sunt activæ, eodem modo ideæ ideatæ sunt passivæ sub fato non reciprocatæ sed reciprocata operationis.
43. Ideæ Ideantes numero infinitæ infinitos per œconomiam rerum spiritualium & corporearum spargunt suæ infinitatis Characteres.
44. Ideæ Ideantes non nisi veræ existentie Omnipotentis Numinis characteres ac signaturæ sunt.
45. Ideæ Ideantes suæ operationis centrum ex quo manant, habent modo unum, quod est omnipotens Dei verbum Fiat.
46. Verbum hoc Dei Fiat omnes Ideas ideantes regit, disponit, activat, movet ad rerum productionem.
47. Ideæ Ideantes in mente humana principia innata omnium scientiarum artium & lingvarum gignunt.

48. Omnium idearum ideantium præter centrum primarium acti-
vum quod est verbum Dei Fiat; habent & centrum secunda-
rio movens, quod est idea Dei hominum mentibus innata; ac
Signatura Numinis Omnipotentis omnibus rebus insita.
49. Ideæ Ideantes vel operatrices quoniam numero & Specie sunt
infinite, in operatione sua sine intermissione æquali ordine &
harmonia nunquam non operantur.
50. Ideæ Ideantes operationis suæ initium habent in fluido &
liquido.
51. Nullæ idearum operatricum operationes sunt vel esse possunt
nisi sub fato liquidi & fluidi.
52. Totum universum non posset sustinere nomen universi, nisi a-
ctu vel potentia esset liquidum.
53. Liquidum & fluidum est primum omnium rerum principium.
54. Nullum corpus adeo solidum est aut adeo firmum cujus opera-
tio non in fluido & liquido consistat.
55. Fluidum & liquidum in se nullis circumscribitur terminis & nun-
quam non est activum vel & movens.
56. Omne liquidum & fluidum violenter in nexum solidi coit, suam
tamen sub hisce vinculis formam fluidi & liquidi illasam tenet
& servat.
57. Quæ ad liquida & fluida referuntur sunt vel liquidissima, liqui-
quidiora & liquida.
58. Liquidissimum omnium modo datur unicum, quod & per omnes
creaturas meat, activat earumque vita est & anima.
59. Illud liquidissimum fluidissimumque abstracte purum in exten-
sione & operatione sua est infinitum.
60. Illud liquidissimum, fluidissimum abstracte purum est omni-
um creaturarum formosissimum activissimum.
61. Ideæ Ideantes hoc fluidissimum ac liquidissimum non materia-
liter sed formaliter constituunt absolvent movent activant.
62. Fluor est idearum ideantium vel operatricum ut & ideatarum
principium in quo, principium ex quo & principium per quod.
63. Ideæ ideantes vel operatrices in rebus solidis & contextu firmo
gaudentibus fluorem suum innatum illasum servant & retin-
ent

nent ejusque beneficium solum sunt operatifices.

64. Fluor est rerum omnium ut inter se cohæreant & amico commercio gaudeant indissolubilis nexus.
65. Fluor est in universo infinitatis tam ratione extensionis quam operationis principium constitutum.
66. Fluor Deo T. O. M. ita volente est totius universi essentia, cuncta in pulcherrimo ordine & harmonia combinatis.
67. Totius universi esse, operari ac moveri, unice consistit & fundatur in fluore.
68. Omnium rerum creatarum perfectio & pulchritudo solum & duntaxat in fluore consistunt.
69. Quicquid in toto universo pulchrum, perfectum & formosum, est floris particeps.
70. Quod si Deus T. O. M. ex universo fluorem tolleret, eo ipso in chaos omnis ordinis & harmoniæ expers converteretur.
71. Natura totius universi non nisi in fluido, cum fluido, & per fluidum operatur.
72. Fluor non duntaxat hujus universi præsentis & perituri, verum & futuri in vita beata universi in æternum permansuri, humano concipiendi modo, pulcherrima essentia est, & erit.
73. Omnium rerum vita in fluore consistit.
74. Omnium rerum commercium in fluore fundatur, & quod caret fluore tam actuali quam potentiali, est non ens.
75. Fluor est æternæ ac infinitæ durationis solius Dei omnipotentia annihilabilis.
76. Fluor, ut omnium primo entia per omnipotentem Dei creationem ex nihilo in existentia apparere fecit; sic vi floris hæc Mundi compages tandem, Deo jubente, dissolvetur.

Idem *D. Ioh. Lud. Hannemannus* in eo occupatus est, ut *B. D. Georgii Hamai*, Physici Othoniensis, ac Insulæ Fionæ Medici Provincialis, nec non Polyhistoris eruditissimi, vitam consignet. Is antehac Ethices in Gymnasio Othoniensi Professor fuit; deinde Rendsburgi in Holsatiâ Regiâ per quinquennium praxin Medicam

exercuit. Denique an. 1697. Othoniam revesus, Poliatri, Medicique ceu diximus, Provincialis munus ibi obiit, ac mense superiori Martio labente è vivis excessit. Commentarium doctissimum de *Rore marino*, ut & alium de *Thure*, nec non aliquot *Epistolarum* Centurias ad prælum paratas reliquit. Vitæ ipsius curriculum ut cum erudito orbe communicet laudatus D. *Hannemannus*, se non tantùm Heredum precibus, sed ipsi etiam Defuncto *ex pacto* debere, in literis profitetur; *Siquidem cum B. Viro*, ait, *quocum mihi fraterna intercessit amicitia, tale pactum ininitum, quod si ego prius vitâ defungerer, hic meam vitam describeret, si ille prius idem falcis mortu expiriretur, ego illi hoc beneficium præstarem.*

Observatio singularis de futurâ annonæ caritate vel vilitate, ex literis D. Ioh. Ludovici Hannemanni,

Prof. P. Kilon.

Rustici Holfatiæ nostræ seniores *ex ramorum numero radicibus secalis annatorum* de caritate vel annonæ vilitate iudicium ferre solent. Sicque elapsi anni (1698.) ætate radices secalis *quindecim* vel & *sedecim* habuere ramos annatos, hinc quoque secalis tonna *quindecim* & *sedecim* marcis vendita; hęc autem vere radices secalis *septem* vel & *octo* ramos habent annatos, hinc & conjiciunt hęc annò tonnam frumenti secalis octo marcis venditum iri. Arbitrantur, se in hęc præfagio esse indubitato certos, & per traditionem a rusticis senioribus ad seniores & juniores esse propagatum.

LV BECÆ

Superiori mense Martiò prodit: *Series Regum Hungariæ è Nummis aureis, quos vulgò Ducatos appellant, collecta & descripta, ac Imp. Caf. LEOPOLDO, P. Fel. Aug. P. P. Optimo Principi, humili ac devotâ manu oblata à Jacobo à Mellen, Lubecensi.* Lubecæ, sumptibus Io. Wiedemeyer, 1699. (9½. plag. in 4.) Librò hęc, à trecentis & quod excurrit annis, *Hungariæ Regum*, sibi ordine succedentium, Series repetitur, & quidem juxta *Nummos aureos* à singulis culos, qui historicè, genealogicè ac heraldicè explicantur, eâ profus ratione, quâ idem Auctor haud ità pridem *Nummos unciales argenteos, sive Thaleros*, illustrare cepit,

pit, ceu anno superiori mens. Mart. p. 44. sq. diximus. Sunt autem Reges Hungariæ, quorum Nummi aurei, accuratè æri incisi, hic afferuntur, (simulque S. Imp. Majestati humillimè offeruntur) sequentes: 1. *Ludovicus I.* 2. *Sigismundus.* 3. *Albertus* Austriacus. 4. *Vladislaus* Jagellonicus. 5. *Iohannes Hunniades*, Hung. R. Gubernator. 6. *Ladislavus* posthumus. 7. *Matthias I.* Corvinus. 8. *Vladislaus II.* 9. *Ludovicus II.* 10. *Ferdinandus I.* Austriacus. (11. *Iohannes I.* Sepusienfis. 12. *Iohannes II.* Sepusienfis.) 13. *Maximilianus II.* 14. *Rudolphus II.* 15. *Matthias II.* 16. *Ferdinandus II.* 17. *Ferdinandus III.* 18. *Leopoldus.*

Henricus Lubbertus, Pastor Ecclesiæ Bælendorffienfis, in ditione Lubecensium, postquam superiori anno evulgavit *Pseudo-Christianum Lutheranium, à Gentilibus damnatum, in iis rebus; quæ ad cultum divinum & statum ecclesiasticum pertinent*, ceu an. 1698. p. 146. sq. memoravimus; simili operâ nuper edidit *Pseudo-Christianum Lutheranium à Gentilibus damnatum; in iis rebus, quæ ad Statum Civilem & Politicum spectant*, cui operi vernaculo titulus est; *Der von den ehrbaren Heyden verdammtæ Lutherische Scheyt-Christi, in denen Stücken / die zum Weltlichen und Regier. Stande gehören / &c. Rakeburg, bey Sigm. Hoffmann, 16, 9. (8. plæg. in 8.)*

Caput 1. hujus libri agit de Religionè, tanquam fundamènto Reipublicæ: 2. De Zelò imperantium pro religionè: 3. De unitate religionis in Republicâ: 4. De Sumptibus ad cultum religiosum necessariis. 5. De observatiõne publici & communis commodi. (6) 7. De Legibus: 8. De Pœnâ Mali: 9. De ejectione hominum male feriatõrum & nocivõrum: 10. De Judiciis & Processibus judicialibus: 11. De Bellõ. 12. De Servatiõne Fœderum: 13. De Jure Monetæ: 14. De Contributionibus Censu & Vestigialibus. 15. De Civium & Subditorum debito. 16. De Concordiâ Reipublicæ.

Apud Iohannem Wiedemeyer, Bibliopolam, prostat *Archontologia Pugillaris, Seriem Regum & Principum, tam Ecclesiasticorum quàm Sæcularium, Historico- Genealogico- Heraldicam, ab anno Christi M D. ad hæc usque tempora repetitam, compendiosè exhibens.* (80. pagg. in 16.) Libellus hic, totus æri incisus, (& ab eodem Auctore profectus, qui simi-

simile ferè opusculum, *Lumen Historiarum nostri Temporis* appellatum, sed absque iconibus insignium, & typis tantummodo impressum, an. 1696. 7½. plag. in 8. evulgavit) exiguâ suâ mole curiosis Historiarum, eoque pertinentium Genealogicorum ac Historicorum Studiorum cultoribus se commendat. Facile enim marsupio condidi potest, ut semper ad manus sit, quoties è recentiori præsentis ac superioris Sæculorum historiâ aliquid notatu dignum occurrit, cujus accurata Chronologia desideratur. Itâ etiam est adornatus, ut (relictò ubiis chartæ puræ spatiò) nova indies regnantium nomina & insignia facili negotio addi queant. Quod ipsum (præfatiunculâ teste) non tantum privatæ cujusvis industriæ relinquitur, sed curabitur etiam, ut subinde nova libelli hujus editio, aucta & emendata, prodeat, quam curiosus possessor levissimo pretio sibi comparare, & (Calendarii instar) cum editione defectuosâ veteri commutare possit.

Apud eundem Joh. Wiedemeyerum venalis est *Euclides Germanicè loquens* s. *Teutsch-redender Euclides/ oder acht Bücher von denen Anfängen der Mess-Kunst / auff eine neue und gangliche Art/ zu Nutzen allen Generalen/ Ingeniern/ Natur- und Warheit-Kündigern/ Baumeistern/ Künstlern und Handwerckern/ in Teutscher Sprach/ eingerichtet und bewiesen/ durch A. E. B. V. P. Zuberbeck und Franckfurt/ 1699. (2. Alphab. in 4.)*

Item B. *Theodori Reinckings Vita Animarum in morte, s. Das Leben der Seelen im Tode* oder kurzer/ auß H. Cöstlicher Schrifft und sonst den alten Kirchen-Vätern/ Herrn Lutheri, und anderer berühmten Theologen/ auch theils der vernünftigen Heiden Schrifften zusammen gebrachter Discurs, von dem Zustande der Seelen/ wann sie von dem Menschlichen Leibe geschieden/ bis an den jüngsten Tag, Samps nachgesetzten und erbaulich erörterten vierem Problematis vom Tode und seligen Sterben; 1. Der Tode ist schrecklich. 2. Der Tode ist tröstlich. 3. Wohl gelebt/ wohl gestorben. 4. Übel gelebt/ übel gestorben. Auß heilliger Lust und seligem Verlangen zusammen getragen/ durch Theodorum Reincking Conslern/ (in 12.)

Accedit Johannis Raschii (Rectoris Eckernfordensis) de Immortalitate Anima Commentatio, von der Seelen Unsterblichkeit. (in 12.)

** ** *

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Majo, M DC XCIX.

ROSTOCHII

Die 4. Aprilis de *Iesu patiente* Carmen elegans Latinum Heroicum, in Auditorio majori, (præviò Programmatae invitatoriò *D. Henrici Christ. Etelæ* / Orator. Prof. P.) recitavit *Johannes Ernestus Chrysanther*, Hertzbergâ Cheruscus, (cujus anno superiori 1698. mens. Decemb. p. 223. 230. & 231. in Syllabo Disputationum Tractatumqve *D. Andreae Danielis Habichhorstii*, Fac. Theol. Senioris, hodieqve Decani, sapiensculè facta fuit mentio, quippe quò præside an. 1687. sqq. sex Disputationes publicè respondendo defendit).

Sequenti die 5. Aprilis *M. Petrus Becker*, Math. Infer. Prof. P. & Facultatis suæ Decanus, Horosophiæ Mathematicæ Exercitationem secundam, *Definitiones Mathematicas ex universâ tam generali quam speciali Arithmeticâ* exhibentem, proposuit, Respondente *M. Iohanne Ehrenfried Pfeiffer* / Misena-Misnico (B. D. *Augusti*, Superintendentis Lubecensis, filio) qui specimen hoc pro Receptione in Facultatem Philosophicam voluit edere. Prima istius Horosophiæ Mathematicæ Exercitatio, quæ Definitionum Mathematicarum caput proœmiale de *Mathesi universali* exhibuit, eodem *M. Beckero* Præside jam an. 1697. à *Christiano Dieterico Haltermanno*, Rostochiensis, (nunc Phil. Magistro) fuit ventilata. (3. plag. in 4.)

Diè 12. Aprilis sub Præsidio *Johannis Fechtii*, SS. Theol. D. & Prof. P. Consistorii Ducalis Assessoris, & Districtus Rostochiensis Superintendentis, *Samuel Schmalzcius*, Stargard. Pomèranus, Respondens & Auctor, Academicæ collationi stitit Considerationem

Concomitantia Sacramentalis, tanquam fulcri Communioni sub
 unâ à Pontificiis suppositi, egitque Cap. 1. De Origine Concomitan-
 tia Pontificiæ. Cap. 2. Dogmaticò (1.) Thesin Pontificiam de Con-
 comitantia; (2.) Nostram Lutheranam, eamque veram & genui-
 nam, de Materia hujus Sacramenti sententiam proposuit. Cap.
 3. Polemicò, ipsius Concomitantia Examèn & Refutationem in-
 stituit, ac demum Cap. 4. Practicò, usum institutæ tractationis bre-
 viter ostendit. (5½ plag. in 4.)

Seqventi die 13. Aprilis, *M. Iacobus Burgmannus*, Pomera-
 nus, Ebrææ hæctenus Lingvæ in Academiâ Rostoch. Professor, nec
 non Ecclesiæ D. Nicolai Minister, Amplissima Senatûs Rostochi-
 ensis auctoritate vocatus ad Professionem *Græcæ Lingvæ* Ordinari-
 am, quam *M. Iohannes Gottlieb Möllerus*, Gedanensis (postea SS.
 Theol. D. & in Athenæo patrio Philos. primæ practicæque Professor,
 jam piè defunctus) abitu suo vacuum fecerat, novum istud munus
 sibi commissum *Oratione* publicâ de *Lingvæ Græcicæ cum ce-
 teris Restitutione & usu presentissimo*, auspicatus est.

Die 14. Aprilis *Matthias Stein* I. V. D. & Codicis Prof. P.
 Academiæque Rector, Programme indixit funus *Erdmanni Sigis-
 mundi Bartholdi*, Francofurtensis Marchici, (Consulis filii) qui
 in patriâ primùm, deinde in Rostochiensî Academiâ Juris studio in-
 eubuit, suamque industriam aliquoties publicè disputando proba-
 vit, ceu an. superiori 1698. p. 173. & 199. nec non hòc ipsò an. 1699.
 p. 65. memoravimus.

Die 18. Aprilis *Zacharius Grapius*, Rostochiensis, SS. The-
 ol. Baccalaureus, & nuper electus Archidiaconus ad D. Iacobi, (cu-
 jus frequens in his *Novis Literariis* mentio facta fuit) Amplissimi Se-
 natûs Rostochiensis decretò, B. Doctori *Ioachimo Lindemanno* (de
 cujus obitu vid. p. 5.) in *Professione Metaphysicæ ac Physicæ* Ordina-
 riâ surrogatus, Orationem inauguralem de *Immoderata Physi-
 corum quorundam recentiorum Curiositate* habuit.

Die 19. Aprilis sub præsidio *Ioh. Nicolai Quistorpii*, SS.
 Theol. D. & Prof. P. Past. Nicol. & R. Min. Directoris, Disputatio-
 nem

nem *Ottavam Collegii Disputatorii*, Theles ex universâ Theologiâ selectas exhibentis, proposuit Auctor & Respondens *Sigismundus Lange*, Gedanensis, egitque de *Religione Adami*. (1½ plag. in 4.)

Die 20. Apr. paulò ante laudatus *D. Matthias Stehn* / hactenus Academiæ Rector, præviâ Oratione de *Rigore Legis benignitate temperando*, novo Rectori (d. 14. Aprilis, qui Tiburtio factus est, electo) *D. Iohanni Ernesto Schapero*, Medicinæ Practicæ, Chymicæque Professore P. suæque Facultatis Decano, fasces tradidit; qui simul de *conservandâ Studioforum sanitate* peroravit.

Die 25. Apr. supra memoratus *Zacharias Grapius*, novellus Metaphysices ac Physices Professor, ad *Archidiaconatum Templi S. Iacobi*, in locum *Henrici Beckeri*, nunc ejusdem Ecclesiæ Pastoris, introductus est.

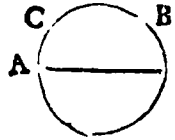
Die 26. Aprilis *Iohannes Sensius*, Neobrandenb. Mecklenburgicus, per multos hactenus annos Ecclesiæ *Fürstbergensis* in Diocesi Stargardiensi Mecklenburgicâ Pastor, (de quo vide N. L. super an. 1698. p. 252.) in locum *B. D. Ioachimi Lindemanni*, die 14. Decemb. 1698. defuncti, *Archidiaconus Templi D. Mariæ* fuit electus.

Eòdem die 26. Aprilis Præside paulò ante dictò *D. Iohanne Fechtio*, Disputationem de *Consensu Doctrinæ inter Lutheranos & Pontificios in Articulo de Missâ*, *Iohanni Dezio*, Iesuitæ, oppositam, placidæ collationi submitit *Iohannes Fridericus von Stade/Stadensis*. (7½ plag. in 4.)

GRYPHISWALDIAE

M. Theodorus Dyle, Ecclesiastes Templi primarii *D. Nicolai* circa *Eclipsin Lunarem*, quæ superiori die 1½ Martii contigit, observavit, appulsus corporis Lunaris ad umbram Terræ non (ex vulgarium Calendariographorum calculo) in C. sed potius in A. notandum fuisse; nec extitisse (ex illorum sententiâ, Latitudinem

Australē *ascendentem*, sed potius australem *descendentem*, cum Eclipsis in A cœperit & in B. deserit. Quod autem ipsa quoque obscurata pars Lunæ animadverti potuerit, ejus rei causam non putandam monet, quod Luna propria luce gaudet; cum alias an. 1696, d. 30. Octob. horâ matutinâ 3. sq. in Eclipsi totali cum morâ, corpus Lunæ debuisset conspici, quod tamen plane quasi cœlo evanuerat. Sed ratio hujus rei, ipso iudice, inde petenda, prout Luna intersectioni umbræ aëris & terræ propinqua aut remota est. Vbi enim propinqua, aliquo modo conspicua; ubi remota, nihil advertitur; ubi proxima, rubicunda vel subfusca observari solet.

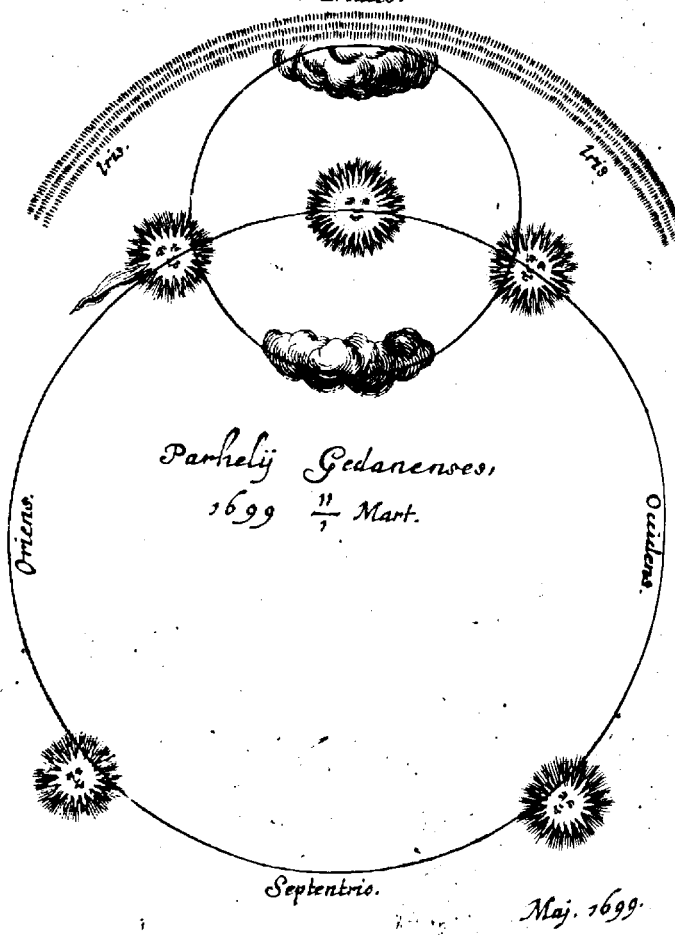
Idem M. Pyle (præter *Carmina varia Cabalistica, & Consiones nonnullas funebres*) Tractatum vernaculum, aliquoties recusum, edidit, quò *Horologiorum ad cursum Solis ritè conformandorum modum* exposuit, hœc titulo: *Die gerechte Uhr/ das ist gründliche und gnugsame Anweisung/wie die Schlag-Uhren in Städten richtig/ und der algemeinen Welt-Uhr/ oder dem Himmel und lauff der Sonnen an demselben / alsß dem rechten Zeit-Messer / gerecht und gleichförmig mögen und billig sollen gestellet werden; &c.*

SEDINI

Die 21. Martii è vivis excessit *M. Ioachimus Erythraeus*, Templi SS. Petri & Pauli Pastor. Is Belæ, in superiori Hungariâ natus fuit an. 1637. d. 13. Decemb. Patre *Tobiâ Erythrao*, Pastore ibidem & Seniore per 24. Regias Ecclesias. Literarum rudimenta didicit in Scholâ Neundorffensi, & per triennium in Barthfeldiensi Gymnasio institutus, Academiam Wittebergensem petiit, ubi contra *Maccovium* in Articulo de *Prædestinatione* duas Disputationes publicè habuit. Hinc in patriam redux, Archidiaconus *Leutschoviensis* & Assessor Consistorii an. 1662. fuit constitutus. Mox autem Pontificiorum persequutionibus patriâ solò ejectus, *Bregam* in Silesiâ, & hinc *Francofurtum* ad Viadrum concessit; inde *Sedinum* veniens, commodum ibi subsistendi locum invenit, ac an. 1674. Ecclesiæ primùm *Hobenzadeliensis* Pastoratum obtinuit, deinde post biennium in ipsâ urbe Ecclesiastes *Marianus* fuit vocatus, & tandem an. 1687. Pasto-

TAB. V.

Meridies.

Pastoris munus in Æde SS. *Petri & Pauli* adeptus est; quod summâ fide & industriâ ornavit, scriptis etiam, in primis *Apodemica Sacra*, celebris.

STOLPAE in POMERANIA

Dominicâ Reminiscere hujus anni in cœmeterio Templi Palæo-Stolpenſis terræ mandatus fuit *Petrus Mitzlaw*, Rusticus pagi Stolpenſis *Schmag*, qui die 24. Febr. annò ætatis *centesimo quarto* exspiraverat; Vir nunquam interruptæ valetudinis, nisi quod biennium ante mortem per aliquot dies morbi malum senserit. Sex ante obitum menses domestica negotia, quæ hactenus quotidiè administraverat, curare desiit. Præterlapſo etiam anno 1698. d. 9. Decemb. *Johannes Kramer*, civis Stolpenſis, *nonagesimo sexto* ætatis anno obiit.

GEDANI

Die $\text{V} \frac{1}{2}$ Martii præſentis anni 1699. horâ 10 $\frac{1}{2}$ matutinâ, usque ad horem 1 $\frac{1}{2}$ pomeridianam, quinque Soles Gedani visi sunt. Die 9. Martii $\odot \text{H} \text{S}$ in 25 ∞ . Die 10. Martii $\ast \text{Z} \text{S}$ in 26 $\times \infty$. C die 9. Martii in 27 Π . die 10. Martii Π . Q . die 11. C in 25. $\text{Q} \Delta \odot$. Ex Tab. V.

Observatione & delineatione *M. Friderici Bûbneri*, Mathes. P. P. Singulare de Parheliis hæc *Prognosticon* vernaculò sermone concinnavit *Johannes Krteger*, quò significationem eorum tam generalem quam specialem sibi rimandam proposuit.

Samuel Schelguigius, SS. Theol. D. & Prof. P. Athenæi Rector, & ad SS. Trinit. Pastor, nuper edidit alteram *Quakerismi confutati* partem, ex promisso in *Novis Literariis* superiori anno p. 74. 75. factò. Recensio prioris partis occurrit in *Actu Erud. Lipsiensi* ad annum 1697. p. 17. seqq. Totum opus, ut titulus habet, eâ methodò tractatum est, ut primum *Hypotheses Adversariorum*, ex omnibus, quæ haberi potuerunt, illorum scriptis, summâ fide excerptæ & convenienti ordine, sîlo quasi historico contextæ: Atque hinc orthodoxæ *Antitheses*, cum demonstratione veritatis, objectionumque solutione exhibeantur. (Constat Pars I. Alph. 2. pl. 9. Pars II. Alph. 3. pl. 7.)

Reliquorum scriptorum, eo Autore aut Pafide editorum, syllabus hic est.

De *Boni Politici requifitis*, Præf. D. *Michaele VVendelero Wittbergæ* 1663. 4to pl. 1½.

De *Seditionum caufis*. Ib. pl. 2.

Differtationes Morales tres. Ib. 1664. pl. 6.

De *Amore Patriæ*. Ib. 1664. pl. 2.

De *Neutra parte* ex Politicis. Ib. 1664. pl. 2.

De *Principe & Tyranno*, Resp. binis vicibus *Carolo Auguffo à Neitzschitz*, Eqv. Mifn. Ib. 1665. pl. 4.

De *Forma* ex Phificis. Ib. pl. 2.

De *Societate Nuptiali*, Autore & Resp. *Hartvricho Holffe*, Racc-burgo Saxone. Ib. pl. 2.

De *Belifario* ex Historicis. Ib. pl. 2.

De *Virtute heroica*. Ib. pl. 2.

De *Terræ motu*. Ib. 1666. pl. 2.

De *Iuribus Majestatis*, Resp. *Ernefto Friederico Katt*, Eqv. Magdeburgico. Ib. pl. 2.

De *Bello*, Aut. & Resp. *Iohanne Ioachimo Franck*, Lipf. Ib. 1667. pl. 2.

De *Legatione*. Ib. pl. 2.

De *Speâris*, quæ pro Substantiis mediis inter Spiritum & Corpus à *Theophrasto Paracelfo* habentur, Ib. pl. 2.

Pronuntiata politica II. Duernionibus inclusa & toties publicè ventilata. Ib. 1666. & 1667.

De *Modis confequendi Majestatem*, difputatio pro Loco inter Adjunctos Facult. Philofoph. concesso 31. Octobr. habita, Resp. *Maximiliano à Mauſchvvitz*, Eqv. Silef. Ib. 1667. pl. 4.

De *Magia naturali*, Autore & Resp. *Andræà Helvigiô*, Gorlicenfi Lufato. Ib. pl. 2.

De *Magnificentiâ*, Aut. & Resp. *Iohanne Schelvgigio*. Gura-Silefio, Præfidis Fratris, (qui Witebergæ 24. Maji 1669. obiit. Ib. pl. 2½.

De *Iure lingvæ*, Resp. *VVolffg. Abrah. à Gersdorff*, Eqv. Lufato. Ib. 1667. pl. 2½.

De *Iuribus Majestatis Ecclefiasticis*, Aut. & Resp. *Godofr. Ebersbach*, Hirschbergæ Silefio. Ib. pl. 2½.

Programmata varia in Actibus Oratorio - Poëticis Thorunni edita 1668. seqq. Fol. in formâ patente.

De Necessitate ex Metaphysicis. Thorun. 1669. 4to pl. 1 $\frac{1}{2}$.

Duerniones 7. Controversiarum Metaphysicarum, pro totidem Disputationibus. Ib. 1669.

Idea Metaphysica. Wireb. 12mo 1670. pl. II.

Theses de Succino, Thorunii, 4to 1671. pl. 1 $\frac{1}{2}$. *de Musica.* Ib. pl. 1 $\frac{1}{2}$. *de Fortitudine.* ib. pl. 3.

Anweisung zur Tischkunst, 12mo Wittenb 1671. pl. 6.

Timon, oder Mißbrauch des Reichthums / ein Schauspiel. Thorn/ 8vo 1671. pl. 9.

Theses de Veritate ex Metaphysicis. Thorun. 4to 1672. pl. 1 $\frac{1}{2}$.

De Metaphysica Præcognitis, Auct. & Resp. *Daniele Schelgwigib*, Silesio, Præsidis Fratris, jam supremorum Iudiciorum in Ducali Borussia Advocato. Ib. pl. 6 $\frac{1}{2}$.

De Causâ, Aut. & Resp. *Davide Fehrfeld*, Libaviâ Curlando. Ib. pl. 7.

De Præadamitis, Aut. & Resp. *Andreas Benjamin Hempelio*, Silesio. Ib. 1673. pl. 5.

De Humanitate, Aut. & Resp. *Davide Zaellero*, Thoruniensi Ib. pl. 2.

Carmen in obitum Friderici Hoffmanni, Rectoris Elbingensis, Poetæ celeberrimi. Ib. pl. 1.

Idea Logica. 12mo, ib. 1672. pl. 17. *it. Idea Pneumatica.* ib. pl. 2.

Vistula exundans, carmine German. descripta. Gedani, 1674. 12mo.

Connexio Præceptorum Logicorum & Metaphysicorum in gratiam repetentium tabulis repræsentata. Ib. 4to 1674. pl. 7.

De Urbe Romuli. 4to Gedani, 1675. pl. 2 $\frac{1}{2}$.

Specimen Bibliosophistarum Gedanensium, s. Erudita colloquia in Bibliotheca publica intra trimestre habita, cum Invitatione ad frequentandam Bibliothecam. ib. 8vo, pl. 7.

Disputationes Politicae 14. totidem duernionibus inclusæ. Ib. 4to 1675. 1676. 1677.

Disputationes Theologicae ex libris Symbolicis 7. totidem duernionibus inclusæ. Ib. 1675. 1678.

De Morte & Sepulturâ Christi, ex Es. LIII. 9. *Dissertationes duæ*, Aut. & Resp. *Christiano Lockervvitz*, Strallund. Pomer. hinc Academiæ

mia Gryphisvvald. Prof. P. tandemque in Patriâ Ecclesiaste, sed morte jam abrepto. Ib. 1677. pl. 9.

De *Incrementu Bibliothecæ Gedanensis.* ib. 1677. 4to, pl. 2½.

De *Concilio Hierosolymitano*, Act. XV. 1-31. Gedani 4to 1678. Alph. 2. pl. 8. (inter XVI. Respondentes, quihanc materiam intra biennium & quod excurrit, pertractarunt, quartus erat *Benjamin Schelgwigius*, Silesius, Frater Præsidis, jam Pastor Ecclesiæ Steidnicensis in Silesiâ.

Disputationes *Ethicæ* quatuor. Ib. 4to 1678. 1679. pl. 12.

De *Subsistentiâ & Inherentiâ*, ex Metaphysicis. Ib. 1678. pl. 3.

De *Autoceiria* Aut. & Resp. *Ernesto Godofr. Heyseo*, Gedanensi. postea Philos. & Med. D. ac Prof. P. in Athenæo Patrio, qui Anno 1692. d. 20. Augusti obiit. Ib. 1678. pl. 5.

De *Providentiâ*, Aut. & Resp. *Constantino Feblavio*, Gedanensi, jam in Patriâ Ecclesiaste ad D. Salvatoris & Gertrudis. Ib. 1678. pl. 5½.

De *Civili Institutione* ex Plutarcho, Aut. & Resp. *Iob. Nathanaels Ferbero*, Gedan. jam Quartarum in Patriâ Magistro & ad D. Mariæ Antistite. Ib. 1679. pl. 1½.

De *Duello*, Aut. & Resp. *Iob. Gerbaro Bartsch à Demouth*, Gedanensi, postea Dicastræ in primariâ patriæ Civitate Assessore & Conseniore, Orthodoxiæ addictissimo, qui anno 1698. d. 26. Junii sepeliebatur. Ib. 1679. pl. 6.

De *Vitâ & Civitate optimâ*, ex *Aristot.* Auct. & Resp. *Friderico Daniele Titio*, qui publicæ functioni proximus anno 1697. 29. Aprilis obiit. Ib. 1679. pl. 1½.

De *Lycanthropiâ*, Aut. & Resp. *Ioh. Gabriele Schmidt*, Gedan. postea Philos. & Med. Doctore, qui anno 1686. d. 18. Aug. in ræditu ex peregrinatione, Helmestadii obiit. Ib. 1679. pl. 4.

Axiomata Philosophica, juxta seriem plerorumque capitum *Metaphysicæ* disposita ac explicata, limitata & ab objectionibus vindicata, quæ eodem Respondente II. Disputationibus inclusa ventilabantur. Ib. 8vo, pl. 8. Liber hic recudebatur Gedani 12mo 1696.

De *Memoriali libro Dei*, ex Malach, III. 16. Ib. 4to 1679. pl. 1.

De *Adventu Christi ad Iudicium*, ex 1. Thess. IV. 16. Ib. pl. 1.

De *Rechabitis*, ex Jerem. XXXV. Disputationes sex. 1679. 1686.

1681. habitæ, (in quarum ultimâ respondebat *Georgius Pasch*, Gedan. jam in Academia Kiloniensi Moral. Prof. P.) Hæ sub formâ tractatûs Ged. 1689. 4to prodierunt, cum præmissis Animadversionibus contra *Joh. Franc. Hackium* Theologum Jesuitam pl. 20. Recensebantur in *Act. Erud. Lips.* Tom. 1. Supplementorum p. 359. 1699.

De Statuâ salariâ ex Gen. XIX. 26. Aut. & Resp. *Joh. Laurentio Fishero*, Neuteich-Boruffo, jam ad D. Johannis apud Gedanenses Diacono. ib. 1680. pl. 3.

Detectio veritatis, Scrutinio veritatis iniquo & sophistico (*J. F. Hackii*) opposita. Ib. 4to. 1680. pl. 7.

Christi Lincerrichte, wie sich ein Rechtgläubiger auff die verführtsche Fragen des so genandten Erforschers der Wahrheit (*J. F. Hackii*) verhalten solle. Ib. pl. 5.

De *Legibus inter arma loquentibus*, Resp. *Dieterico à Bandewier*, Eqv. Pomer. Ib. 1681. pl. 2.

De *Electiōe* ex Eph. I. 3. Ib. 1681. pl. 4.

Predigt von der lobwürdigen Selbstliebe ex Rom. XIII. 14. Ib. 1681. pl. 7.

De *Bethesda* ex Joh. V. 2. 1699. Dissertationes duæ, Aut. & Resp. *Godofredo Vveisfo*, Thorun. hodiè in patriâ ad D. Mariæ Eccles. Ib. 1681. pl. 5.

Examen Scrutinii Veritatis (à *J. F. Hackio*) iterati. Ib. 1682. pl. 2. Jam ad Disputationes XV. Respondentes præsto erant, quæ intercedente Magnifico Senatus autoritate, ob causas Politicas, institui prohibebantur. Hinc opus mansit imperfectum.

Castigatio *Trutinæ* (contra *J. F. Hackium*, qui sub nomine *Lucæ Marckieviez Trutinam contra Examen Scrutinii scripserat*.) Ib. 1683. pl. 10.

De *Capillamentis*. Dissert. duæ Aut. & Resp. *Nathanaële Falckio*, Gedan. (qui SS. Theol. D. & in Gymnasio Carolinò, quod Stetini est, Prof. P. ad D. Mariæ Pastor, & Synodi Præpositus, obiit 18. Aug. 1693.) Ib. 1683. 1684. pl. 8.

De *Ratione Status in religione Pontificiâ*, Dissertationes duæ Aut. & Resp. *Constantino VVolf*, Gedan. hodiè Lingv. Græcæ & Hebr. in Patriâ Prof. Ib. pl. 13.

De *Lege Natura*, Aut. & Resp. *Jacobo Stuve*, Gedan. qvi-Pastor Ko-
belgrubensis in Insulâ Dantiscanorum Nehringensi 20. Aprilis
1698. obiit. Ib. pl. 7.

Catechismus Reinigung / das ist augenscheinlich. Erweis des
mannigfaltigen Verrugs / womit die Pöbster in Verfertigung und
wiederholten Druck des so genandten und gebeßerten Catechismi D.
Martin Luthers umgegangen. 12mo Danzig / 1684. pl. 16.

De *Statu Ecclesiæ Evangelicæ à Lutheri morte, per 30. annos*, di-
sputatio pro Licentia 7. Maji habita, sub præsidio *D. Andr. Qvenstedii*,
Witteb. 1685. pl. 4.

Ab- und Anzugs- wie auch Licentiaten Predigt/derer erste den 8.
p. Trinit. zu S. Cartharinen bey Ablegung des Diaconats, die andere
über 8. Tage darauff zur S. Dreysaltigkeit bey Anrretung des Pasto-
rats in Danzig/ und die dritte Dom. Misericordias in Wittenb. gehab-
ten worden. Danzig 4to 1685. pl. 8½.

De *Articulis fidei ad unionem Ecclesiæ nostræ cum Romanâ promoven-
dam*, è Galliâ Argentoratum transmissis, ibidemque die XX. Julii
currentis anni valvis omnium Templorum & Collegiorum, *ut
Inscriptio habet*, affixis, Oratio Inauguralis, cum *Rektoratus* Gedanen-
sis Athenæi & *Professione Theologiæ* ordinariæ publicâ Auctoritate
die 11. Septemb. solenniter præficeretur. Accedit Programmata
invitatorium *D. Joachimi Hoppii*, tunc Juris & Histor. P. P. & Gy-
mnasii Inspectoris, postea Syndici, jam Consulis Gedanensis.
Ibid. pl. 6.

Meditationum Biblicarum duerniones quinque in Joh. V. 39. Hebr.
VI. 16. Eph. II. 13. Es. LII. 11. Matth. XX. 1. seqq. totidem Disputati-
onibus excusæ. Ged. 4to 1686. 1687.

De *Stante post parietem* ex Cant. VI. 9. itemque de *Otioso verbo*
ex Matth. XII. 36. 37. Dissertationes duæ, Aut. & Resp. *Martino Schüt-
ze*, Stralsundensi, hodiè Facult. Theol. in Academia Upsaliensi Asses-
sore & Ecclesiæ Germanicæ Pastore. Ib. pl. 5.

De *Collyridianis* Exercitatio. Ged. 1686. pl. 5.

De *Philosophicâ Turcicâ*, Oratio inauguralis, cum *M. Joh. Chri-
stophorus Rostkuschibus*, Gedan. Philosophiæ Professioni in Athenæo
patrio 30. Julii præficeretur, unâ cum programme. ib. pl. 7.

Neueste Catechismus-Reinigung / das ist abgedruckte Antwort / auff ein Oltwisches Lasterbuch / so man dessen / im Jahr 1684. herausgegebenen Catechismus-Reinigung entgegen gestellt. Danzig 1686. 4to, pl. 16.

Die Gottwolgefällige Studenten-Pflege / welche der vorstreichen Gemeine zur H. Dreysaltigkeit / am 1. Sonntag nach der Offenbarung Christi / auff Luc. II. 41. u. f. w. in der ordenlichen Frühpredige fürgestellt / und nunmehr auff Liebe Christi Jesu / und dessen nachbleibenden Gliedern / auff Erbfinden des löbl. Collegii Professorii, im Druck befördert worden. Ib. 1687. 4to, pl. 3½.

De Unione Ecclesiarum Tridentinae, atque Augustanae Confessioni adhaerentium, Disputationes VI. Tubæ Pacis Matthæi Prætorii, Apostatae, oppositæ, annis 1686. 1687. habitæ, atque tunc cum præfatione editæ. Gedan 1689. 4to, pl. 20. Recensentur in *Act. Erud. Lips.* T. 1. Supplem. p. 558.

Schriftmäßige Prüfung des Pabstthums / das ist kurzer und bescheidenlicher / jedoch deutlich und aufrichtig gestellter Bericht / was man im Pabstthum gläube / und nach Gottes Wort billig gläuben solle. Nebenst Beschreibung der fürnehmsten Ceremonien und Kirchen-Gebräuchen / welche aus den Bullarien, Pontificalien, Ceremonialen, Ritualien, Missalien, Breviarien, und dergleichen / auff Seiten der Pabstler / unverwerflichen Bücher / treu und fleißig angeführt / auch hin und wieder / nach ihrem Werth oder Unwerth / betrachtet werden. Danzig 8vo 1687. Alph. 2. pl. 21. Recensentur in *Act. Erud. Lips.* ad annum 1688. p. 178. seqq.

Leichpredigt über Herrn General Majoren Joachim von Sydö / Ober-Commendanten in Danzig / welcher den 26. Sept. 1686. entschlief / auff 2. Tim. II. 3. 4. 5. gehalten. Ib. fol. pl. 12.

Marci Eremitæ Capitula, de iis qui putant se ex operibus justificari, cum Thesis Theologicis libelli huic illustrando inferuentibus de Justificatione & bonis operibus. Ged. 4to 1683. pl. 3. Recensentur in *Act. Erud. Lips.* T. 1. Suppl. p. 558.

De Fructu Resurrectionis Christi, ex Hof. XIII. 14. Ib. pl. 3.

De Materia Baptismi, Aut. & Resp. Joh. Gottlieb Millero, Gedan. (de 8vo vid. an. super. 1698.)

De *Furtis Dæmoniâcâ* oratio, cum *Ernesto Godofredo Heyfco*, Phil. & Med. D. Professio Physico-Medica 22. Januar. committeretur, unâ cum Programmata. Ib. 4to, pl. 4.

De *Hæreticis fugiendis*, ex Tit. III. 10. II. Aut. & Resp. *Carolo Mæring*, Gedanensî, qvî Kiloni 1691. obiit. Ged. 4to 1689. pl. 3.

De *Antiquitate Consecrationis nuptialis*, Aut. & Resp. *Ernesto Gottlieb Lûschnero*, Gedan. jam in Hoffariâ Pastore. Ib. pl. 2.

De *Patrinis Matrimiqve*, Aut. & Resp. *Daniele Kollio*, Ge. 1. Ib. pl. 3½

De *Concilio Gangrensi* Disputationes tres 1688. 1689. 1690. habitæ. Ib. pl. 8½. Recensentur in *Actis Erud. Lips.* ad annum 1680. p. 542. seqq.

Leichyr. aus Tit. II. 11. 12. 13. über *Hn Joh. Petrum Titium*, Eloqv. & Poëf. Prof. Publ. welcher den 7. Septembr. 1689. verschieden. Danzig fol. pl. 16.

Hypomnemata Hutteriana, id est, *Analysis & Observationes compendio Locorum Theologicorum Hutteriano*, succinctâ methodo accommodatæ, Ged. 12mo 1690. pl. 16.

In *Libros Hypognosticis* Tomo VII. Operum *Augustini* insertos, *Dissertationes* duæ. Ged. 4to 1691. pl. 7.

De *Unione mysticâ fidelium cum Christo* *Θεωρητικῶν*, Aut. & Resp. *Christiano Dæblero*, Gedan. Ib. pl. 3.

Die *Nachfolge Christi* nach *Anleitung der Sonn- und Festtags-Evangelien* gesetzt. Franckf. u. Leipz. 1691. 4to, Alph. 4.

De *Lingvâ Beatorum in alterâ vitâ*, Aut. & Resp. *Gabriele Grodeck*, Gedan. jam *Literaturæ Talmudicæ* in *Academiâ Lips.* Prof. Publ. Extraord. Ged. 4to 1692. pl. 3½.

De *Stolis Beatorum*, Resp. *Nathanaële Gryschovv*, Ged. Ib. pl. 5.

Cynosura Conscientiæ, od. *letz Stern des Bewissens* / das ist deutl. und schriftmäßige Erörterung vieler / mehrentheils seltsamer und ungemeyner / auch einiger zwar noch niemals vollständig ausgeführter *Bewissens-Fragen* / dabey einer jeden ein denckwürdiger Anhang von alerhand erbaulichen *Geschichten* / oder andern nützlichen *Lehren* / so aus alten und neuen *Scribenten* mit Fleiß und aufrichtig zusammen getragen worden / sich befindet. Franckf. u. Leipzig 4to 1692. Alph. 4. Recensetur in *Act. Erud. Lips.* ad annum hunc p. 450.

Programmata inauguralia cum Athenæo Gedanensi præficerentur 23. Septembr. 1688. *Joh. Schultzzius*, I. V. D. ejusdemqve & Histor. Prof. ac Athenæi Inspector, hodie Consiliarius Electoralis ac Juris in Academia Francof. Prof. P. 26. Octobr. ejusdem anni *Christophorus Behrius*, Eloqy. & Poet. Prof. 27. Martii 1692. *M. Constantinus VVolfius*, Græcæ & Hebr. Lingvæ Prof. 5. April. 1696. *Joh. Glosmayerus*, Medic. ejusqve ac Physicæ Prof. 12. Julii *Joh. Gottlieb Möllerus*, Philos. Primæ & Pract. Professor ac Reip. Bibliothecarius: item in obitum R. *Johannis Salomonis*, Hebr. Lingvæ Prof. qvi 1. Julii 1683. obiit; ac invitatorium ad nuptias suas cum Adalgundâ natalibus Schrœderiâ celebratas 5. Novembr. 1686. Fol.

Der Theologischen Facultet in recipita Bedencken von der Pöfisthery/mit einer Vorrede. Dantzig 4to 1693.

Kurze Wiederholung der Evangelischen Wahrheit/ in einigen Lehr-Puncten/ betreffende die Artickel vom Geseß und Evangelio/ von Glauben und den Wercken/ von der Rechtfertigung und Heiligung/ um der unverantwortlichen Neugierigkeit zu steuren/ und die Rechtgläubigen für Gefahr und Schaden zu warnen. Francof. und Leipzig 4to 1695. pl. 7½.

Predigt von Aufreibung des Schwarm-Teuffels Dom. Oculi, nebenst einem Anhang von dem Informatorio Biblico. Ib. pl. 4-

Wollgemeine und brüderl. Erinnerung &c. Ib. pl. 2½.

Denunciation unter dem Titul *Catalogi Errorum* &c. Ib. pl. 4-

Schriftliche Nachricht an E. Ehrw. Ministerium in Dantzig/ wegen des Informatorii Biblici &c. Ib. pl. 7-

Unerschrockenes Gewissen für Hn. D. *Philip Jacob Spenern*, mit welchem er/ den nicht gesuchten/ aber nummehr öffentlich angebotenen Krieg des HErrn/ zur Beschirmung der Evangelischen Wahrheit/ gegen die Pöfistische Schwärmeren/ freudig antritt. Ib. pl. 4½-

Itinerarium Antipietificum, das ist kurze Erzählung einiger Dinge/ so er auff seiner/ schon im vorigem 1694sten Jahre verrichteter Reise/ der Pöfisten wegen/ in Teutschland wahrgenommen/ auff veranlassung zweyer Pasquillen/ nunmehr durch öffentlichen Druck gemein gemacht/ Eteckholm 4to 1695. pl. 16-

Ursachen warumb er denen/ so ihn eine zeitler mit Schrifften angegriffen/

griffen/ noch nicht antworre; nebst einer Versicherung/ daß er ihnen/ samt und sonders/ mit Gottes Hülffe/ nichts schuldig bleiben werde. Anno 1696. 4to, pl. 1.

Gewissenhafte Rüge/ der Gewissen-losen Gewissens-Rüge/ welche Hr. D. Philipp Jacob Spener, Consistorial-Rath und Probst zu Berlin/ wegen des Itinerarii Antipietistici angestellet/ nebenst einer brüderlichen Auffmunterung/ an Hn. D. Carpzovium, und Hn. D. Hannekenium, der neuen Pietistischen Secte, wie bishero geschehen/ also auch hinfüro/ in Hoffnung auff den Gott der Wahrheit/ herzhafftig zu wiedersehen. Dantsig 4to 1696. pl. 11.

Der Sectirischen Pietisterey 3. Theil. (vid. *Nova Literaria superioris anni* p. 10.) Hamburg 4to 1697. 1698. Alph. 4. pl. 3.

Erwäh/ daß D. Spener in der eysfertigen Vorstellung sich sehr über-essel/ und daß die Pietisterey in denen bisher ausgeführten Articeln mehr als zu viel Sectirisches in sich habe/ auch der Erweisende sonst in keiner Beschuldigung unterlege. Dantsig 4to 1696: pl. 8.

Concionum Ecclesiasticarum Reformatio Dornkrelliana, jam annò M. DC. XC. coram studiosâ Juventute Athenæi Gedanensis, in publicis lectionibus, examinata, nunc verò totius Ecclesiæ Evangelicæ judicio & censuræ exposita. Ib. 4to pl. 3½.

Klag und Trauer Predigt über den am 17. Junii 1696. sich zugetragen Todt Königs Iohannis III. in Pohlen aus 2. Reg. XXII. 20. Ib. pl. 3.

Reliqua & quidem recentiora jam exhibita sunt in *Novis Literariis* anni superioris p. 10. 36. 55. 74. 108. 177. & h. a. p. 101.

Prodijt etiam nuper M. Friderici Christiani Bûcheri, Verbi divini ad D. Cathar, Ministri, *Plato-Mysticus in Pietistâ redivivus*, Das ist Pietistische übereinstimmung mit der Heidnischen Philosophia Platonis und seiner Nachfolger/ besonders in der Lehre von denen so genandren himlischen Entzückungen/ alle und jede/ welche die wahre Gottseeligkeit lieben/ für der Tiefe des Satans zu warnen/ in einem augenscheinlichen Parallelismo richtig gezeiget/ schriftmäßig erörtert/ und dem Urtheil der Evangelischen Kirchen übergeben; dabey auch dem Präposito zu Nauen H. Baschazar Köpfen/ beyläuffig geantworret wird. Dantsig/ gedruckt und verlegt durch Simon Reintjern/

1699. 4to, (Alph. I. pl. 2.) *Palmaria*, quæ in hoc tractatu exhibentur, sunt sequentia: I. Præfatio (1) præcipue opponitur *Balthasari Kÿpken*, insertis quibusdam, quæ ad *M. Andr. Stiefelium* vel *Stübélium* spectant. (2.) Pietissimum *Svengfeldianismi*, & *Pelagianismi* convincit. (3) & vel ex unicâ propositione *Platonica*, *palmaria* *Pietistarum* dogmata deducit. II. Tractatus ipse, in primo quidem capite, exponit (1) *Pythagoricam* & *Platonicam* scholam *Magicis* artibus infamem. (2) *Errores* *Patrum* *Philosophiam* illam cum verbo *Dei* conciliantium, contra monitum *Pauli Col. II.* (3) *Epitomen* *Platonismi*. (4) *Pernitissimum* ejus cum doctrinâ & religione *Christianâ* *Syncretismum*. (5) *Cujus* se *Pietismus* participem fecerit, in aliquot doctrinæ capitibus, de principiis *Deum* ac *creaturas* cognoscendis: De *Ecstasi*: de *Deo* ejusque *essentiâ*, *attributis* & *operationibus*: de *homine* & *partibus* ejus *essentialibus* *animâ* & *corpore*: de *homine* *externo* & *interno*: de *literali* & *vivâ* *cognitione*, ac *superstitiosâ* illâ ἀποθεώσεσ: de *tribus* *statibus* *Hierarchicis* *rebusque* *adiaphoribus*: de *novissimis*, *consummatione* *mundi* & *vitâ* *æternâ*, addito *Chrysoctomi* de *Philosophiâ* *Platonica* & *Pythagorica* *notabili* *judicio*. III. In capite secundo examinat præcipuum *Fanaticismi* *fundamentum* *doctrinam* de *Ecstasi* in quæstionibus seqq. (1) *An* *Ecstasis* sit *perfectio* *naturæ*? (2) *an* *aliquid* *divini* sit in *affectibus* *splenicis* & *Melancholicis* & quæ sint *causæ* *Ecstasis*, & *an* *hodie* *adhuc* *piis* *contingat*? (4) *An* *Pietistarum* *raptus* *divinæ* sint & *supernaturales* *operationes*? (5) *An* de *illorum* *divinitate* *possint* *esse* *certi*? (6) *An* *ad* *Paulinam* *Ecstasin*, *velut* *ad* *exemplum*, *rectè* *provocent*, *cujus* *inconvenientia* *cum* *Pietisticis* *raptibus* *per* *omnia* *causarum* *genera* *ostenditur*. (7) *An* *doctrina* *de* *verè* *divinâ* *Ecstasi* *ab* *inexpertis* *non* *possit* *intelligi*? (quâ *occasione* *in* *hac* & *sequentibus* *de* *Experientiâ* *prolixè* *differitur*, *quid* *illæ* *præstet* *in* *rerum* *divinarum* *cognitione*.) (8) *An* *Paulus* *Ebr. VI.* *per* *gustum* *Virtutum* *futuri* *seculi* *intelligat* *vel* *raptum* *iporum* *in* *terrium* *cælum*, *vel* *ejus* *fructus* & *effectum* (9) *An* *Experientiâ* *non* *possit* *de* *divinitate* *raptuum*, *vel* *aliarum* *rerum* *γυστικarum*, *certiores* *reddere*? (10) *quid* *sit* *diabolica* *Ecstasis*? (11) *An* *Pietistarum* *raptus*, *prout* *ab* *ipsis* *describuntur*, *per* *injuriam* *appellentur* *diabolismi*, &c.

THORVNII

M. Georgius Wendius, Gymnasii Thorun. Rector & Prof. P. (præter editam nuper *Tabulam Genealogicam*, quæ Potentissimi Poloniae Regis AVGVSTI II. Cognationem cum 4. sæcularibus S. R. I. Electoribus docet, 1. pl. in fol.) d. II. Februarii disputavit de *Passione Christi, mirandis quibusdam figuris in Regno Mineralium representatâ*, Respondente *Ioh. Christiano Herzog/Olsna-Silesio*, & discurrendi materiam præsentibus *Christophoro Lau/Mariæburg. Prusso*, *Davide Henrico à Kotwitz/ Eqv. Silesio*, ac *Ernesto Friderico Vahlen, Caminensi Pomeran.* (1. plag. in 4.)

Die 19. Febr. sub Præsidio *M. Iohannis Sartorii*, Gymn. Thorun. Prof. P. de *Panâ ob alienum delictum inflictâ* disseruit *Iohannes Czimmermannus*, Thoruniensis, Patris cognominis, Præcon- sulis Thorun. & Senatus hodie Præsidis, filius. (3½. plag. in 4.)

Die 25. Febr. paullò ante laudatò *M. Georgiò Wendio* iterum Præside, *Veteris & Novi Testamenti Miraculorum Parallellismus*, brevi collatione, utrum illa his, an hæc illis, extantiora sint, expendens, Divinorum Operum Admiratoribus ad considerandum exhibitus fuit, à *Iohanne Matthesio, Liptov. Hungaro*, occasionem uberius colloqvendi porrigentibus *Iohanne Q'etichel/ Cælareopol. Hung.* *Isaaco Dõmani. Colberg. Pomer.* & *Philippo Iacobo Nachlig, Thorunensi.* (1. plag. in 4.)

REGIOMONTI

Die 4. Aprilis *M. Christianus Sabinius*, Alumn. Elector. & Comm. Convict. ab an. 1694. Inspector secund. Respondente *Michaële Engel, Tilsâ Prussò*, *Theses Philosophicas* ad disputandum proposuit. (2. plag. in 4.)

Idem Præses hæctenus edidit:

Disp. de Regressu Solis, tempore Hiskie Reges Iudæ, ex Reg. XX, 6-II. & Esa. XXXVIII, 7. 8. cuius partem priorem pro receptione in Facultatem Philosoph. an. 1689. ventilavit, Respondente *Georgio Christophoro Woseginio*, Regiom. Prusso, nunc Juris Candidato,

Poste-

Posteriores verò exhibuit an. 1696. Respondente *Vladislaus Henrico Gensichen*, Tapiav. Pruffo.

Disp. de *Eclipsium causis & calculo*, an. 1689. Resp. & Auct. *Andrèa Hedione*, Regiom. Pruffo.

Disp. de *Divisione Circuli*, in quâ potissimum examinatur nova Methodus *Caroli Renaldi*, an. 1691. Resp. *Ioh. Vilhelmo Schultz*, Eichholtz. Pruffo.

Quæst. *Vtrum ea, quæ sunt Iuris Naturalis, mutationi obnoxia sint?* an. 1697. Respondente *Daniele Cornelio Sahmio*, Regiom. Pruffo, Præsidis fratre.

Die 7. Aprilis sub Præsidio *Bernhardi von Sanden* junioris, SS. Theol. D. & Prof. P. *Georgius Henricus Portus*, Holland. Borussus, (*Henrici Porti*, Rectoris Hollandini filius) Disputationem Theologicam de *duobus Hircis, Fcsto Expiationis, pro peccatis Israelitarum, juxta legem Dei oblatis, & perfectam satisfactionem pro peccatis generis humani, per Mesiam futuram, præfigurantibus*, examini eruditorum subjecit. (5½. plag. in 4.)

Feriis Paschalibus *Fridericus Deutsch* SS. Theol. D. & Prof. Ord. Sec. Pastor Löbnicensis, & Sambiensis Contistorii Assessor, nec non h. t. Fac. Theol. Decanus, nomine Rectoris & Senatûs Acad. Regiom. in honorem Jesu Christi à mortuis redivivi *Programma* edidit de *Pollincturâ ejusdem à mulieribus tentatâ*; Accedit Carmen *M. Hieronymi Georgi*, Poët. Prof. P. (2. plag.)

Die 28. Aprilis *M. Andreas Hedio*, Logices & Philosophiæ primæ Prof. P. Ord. Facultatis suæ Senior, & præteriti semestris Decanus, Electoral. Alumnorum Collegii & Convictorii Inspector primarius, ac Bibliothecarius Electoralis, Respondente *Arnoldo Henrico Sahme*, Regiom. Pruffo, quæstionem Physicam: *An detur Divinatio per Somnum nec ne?* publicè ad disputandum proposuit. (4. plag. in 4.)

Idem Præsides varia hætenus edidit, ut: Dispp. 3. de *Theologiâ Aristotelis*.

Dipp. 4. de *Vacuo*.

Dispp. 3. de *Definitione τῶν πολλαχῶς λεγομένων*;

Disp. de *Afyllis*.

Dispp. 2. de *Naturalisciendi desiderio*.

Dispp. 3. de *Causis corruptæ Philosophiæ*.

Disp. de *Prudentiâ & Scientiâ de eâdem*.

Dialecticam & Analyticam secundum mentem Aristotelis.

Hoc tempore in perficiendo & continuando Opere, de *diversis rerum à Deo dependendi modis*, occupatur; commentatur etiam in *Iobum*, & *Physica* ac alia istiusmodi in eodem libro evolvit.

Prælo autem parata habet sequentia :

Metaphysicam secundum mentem Aristotelis, planè diversam à vulgariibus libellis *Metaphysicis*.

Magnam partem *Librorum Physicorum Aristotelis*.

Opus de *Differentiis Philosophiæ Veterum & Recentiorum*, quæ se *Experimentales* vocant.

Opus de *Phænice* ave.

Opus de *Causis corruptæ Philosophiæ*, & alia plura.

Superiori anno 1698. p. 183. mentionem fecimus *M. Laurentii Wegeri*, LL. Orient. Prof. P. Eodem Præside (præter Disp. ibidem memoratam) hæcenus prodierunt :

Theses Philosophicæ, pro Receptione in Facult. Philosoph. Resp. *Bernhardo Reimanno*, Prusslo. 1677.

Decas Thesium Philosophicarum, pro loco Profess. Hebr. L. Resp. *Matthæo Corbero*, Prusslo, 1680.

Disp. Philolog. de *Verbo Dei*, Resp. *Davide Blessing*, Regiomont. Prusslo, 1682.

Theses Philologicæ, Resp. *Christiano Erasmi*, Regiom. Pruss. 1684.

Disp. Philolog. super *Mosæ Cap. III, v. 4.* Resp. *Antonio Pfeiffer* / Regiom. Pr. 1686.

Disp. Philolog. in *Psalmi XXII. partem priorem*, Resp. *Gothofredo Leichert*, Elbing. 1686.

RIGAE

Præside *M. Michaële Pindörffer* / Phil. Prof. & Scholæ Rectore, *Johannes Caspari*, Rigensis; in Gymnasio Patrio d. 17. Ianuar. Disputa-

spurationem Philolophicam habuit, quâ *Analyticam & Dialecticam specie diversas disciplinas esse* ostendit. (1 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.)

Johannes Knoll, Lycæi Regii Rigenfis Corrector, (cujus an. 1698. p. II. mentionem fecimus, quique an. 1697. *Vocabularium Biblicum Novi Testamenti* edidit) sumptibus Johannis Wiedeneyeri, Bibliopolæ Lubocensis, evulgavit *Lexicon Cornelii Nepotis tripartitum*, quò secundum excellentium Imperatorum vitas 1. *Vocabula simplicia*, 2. *Phrases atque Formulæ*, 3. *Vocum difficiliorum enucleationes continentur*. In eum finem ita digestum, ut inde usque à primis studiorum initiis ad Autorem hunc maturè cognoscendum imitandumque pueris expeditior pateat aditus. 1699. (1. Alphab. 4. plag. in 8vo.

DORPATI

Michaël Dau, Poëtos atque Eloquentiæ Prof. P. d. 21. Januarii Orationem solennem habuit, quâ beatis manibus V. Cl. *M. Johannis Vppendorffii*, Professoris quondam Græcæ & Orientalium Linguarum, in almâ ad Emmam, h. e. Dorpatensi, Academiâ, parentavit; invitante ad hunc actum peculiari Programme *Suene Cameen*, Histor. Prof. P. & Academiæ Rectore. De obitu hujus *Vppendorffii* (d. 20. Ian. sepulchro Dorpatensi illati,) vide *Nova Liter.* an. 1698. p. 183. sq.

NIDROSIAE in NORVEGIA (vulgo DRONTHEIM)

Die 12. Martii vivis excessit *Petrus Schumacher*, illustri quondam *Greiffenfeldii* nomine, non Septentrione tantum, sed toto etiâ orbe notissimus. Quantò enim is Fortunæ lusu à mediocri vivendi sorte ad summa honorum culmina ascenderit, eademque hand satis reverenter habitâ ad ima iterû fuerit prolapsus, nemo est, qui ignoret; sed & nemo facile est, quem eruditio, rerum usus, & præclara vis ingenii viri hujus πολιτικώτατος lateat. Post varia, & plus quam vicennialia, relegationis, custodiæ, ac mortis civilis tædia, gravissimis calculi doloribus expiravit, fueruntque è vesicâ & renibus defuncti insolitæ magnitudinis Calculi protracti, qui Musæo Regio

Hafnienſi aſſervantur, delineati etiam in *Novellis* vernaculis, quæ ſingulis ſeptimanis Hamburgi prodeunt.

CHRISTIANIAE in NORVEGIA

Die 13. Aprilis ſeptuageſimo quarto ætatis ſuæ anno obiit *Johannes Roſing*, per triginta quinque annos *Chriſtianiæ* Episcopus. Huic in Episcopatu iſto die 25. Aprilis ſuffectus fuit *Johannes Munch*, hactenus Episcopus *Chriſtiansandensis* in Norvegiâ. Illius locum rursus occupavit *M. Ludovicus Stud*, Præpoſitus *Fionia* & Paſtor Eccleſiæ D. Canuti *Othonienſis*; cui ſucceſſit *M. N. Deichmannus*, Paſtor *Coldingenſis* in Jutiâ, (qui nuper admodum cum Principe Regio CAROLO, cui in itinere ad exteros a Concionibus ſacris fuerat, domum rediit) habuitque ſucceſſorem *M. N. Leigh*.

HAFNIAE

Johannes Steenbuchiſ, Lingvæ Hebr. Prof. P. Reſpondente *Antonio Muſæo*, *Ioh. filio*, Philoſophiæ Baccalaureo; d. 28. Mart. Diſſertationem primam *Examinis Verſionis vernacule ad ſtateram Ebraei Codicis* propoſuit. (7½. plag. in 4.) In Præfatione Auſtor dicit, ſe in vernaculam (i. e. *Danicam*) Bibliorum verſionem incidiſſe, quæ auſpiciis CHRISTIANI IV. Regis an. 1647. in 4. impreſſa eſt, ac multa ibi offendiſſe, quæ medicam manum poſcunt. Hanc igitur admoturus, ea loca, in quibus transferendis pii Interpretes aliquid humani paſſi, ad tres præcipuè ordines redigit, quorum primus exhibet *omiſſa*, quæ ſupplenda; ſecundus *ſuperflua*, quæ reſcindenda; & tertius denique *menda*, quæ corrigenda ſunt.

Die 29. Martii *M. Jacobus Raſcb*, in Auditorio inferiori habuit Diſputationem, cui titulus; *Abdas in aula, ſeu ſubitarie quædam cogitationes circa Perſecutionem Perſicam*, (quæ Sæculo V. Eccleſiam lacesſivit) defendente *Brodero Hörup*. (4½. pl. in 4.) Præfatio hujus Diſp. in genere agit de Perſiâ in Chriſtianos injurioſâ, Tractatio autem ipſa in ſex ſectiones dividitur, quarum 1. Perſecutionis occaſionem, 2. auctorem, 3. tempus, 4. durationem, 5. finem, & 6. martyrologiam recenſet.

Eödem

Eòdem die *Olaus Jani Due*, Respondente *Iohanne Matthia*, in Auditorio Collegii Regii *Trigam Quaestionum Chronologico-Philologicarum* ventilandam proposuit: Quorum 1. statuit, fundationem Templi secundi, & quidem interioris, factam esse annò secundo Regni Cyri; at non simpliciter, hoc est, quò Astyage victò Regnum adiit; sed limitatè, nempe annò secundo Monarchiæ ipsius, quò verè dicere potuit, Deum omnia terræ Regna sibi dedisse. 2. Negat, Templum, quòd vulgò hodie Hierosolymitanum appellatur, montem Morijah pro fundamento habere. 3. Denique Sepulchrum, quòd peregrinis hodie monstrari solet, revera Christi sepulchrum esse inficiatur. (1. pl. in 4.)

Die 31. Martii *Henricus Hierild*, *Nicolai* filius, Respondente *Henrico Brunovv*, in Auditorio Collegii Medicèi examini publico subjecit *Romam Deam*, sive Dissertationem de *Cultu Roma apud antiquos*, partim exteros, ut Smyrnenses, Athenienses, &c. partim verò Romanos. (3. pl. in 4.)

Henricus Weghorst, I. V. D. Consiliarius Cancellariæ & Prof. P. *Jus Danicum Regis CHRISTIANI V.* superiori anno 1698. (ceu pag. 58. sq. ejusdem ann. memoravimus) sermone Latino redditum, in *Germanicam* nuper linguam transtulit, hòc titulò: *Königs Christians des Sunffren Dänisches Gesez. Auß dem Dänischen ins Teutsche übersetzt. Woben die Gleichstellen und einige Dertter / die Verwandnis mit einander haben / sowohl auß dem Geseze / als auß denen Königlischen Verordnungen / die nach Verkündung dieses Gesezbuchs von A. 1683. bis A. 1698. herausgegeben worden / am Raude mit angeführet seyn. durch N. W. Copenhagen, Gedruckt bey Ihro Königl. Hoheit Buchdr. Joachim Schmedtgen. 1699. (1. Alphab. 13 $\frac{1}{2}$. plag. in 8.)*

M. Johannis Brunsmanni, Pastoris Hafniensis, (de quo pag. 37.) *Phosphorus Apocalypticus*, Hafniæ an. 1696. editus, secundà nuper editione auctior prodiit, hòc titulò: *Ignoti Philalibis Phosphorus Apalypticus, sive periodorum Apocalypticarum exactius supputatarum recensus. Editio altera, priore auctior, corre-*

Etiorque. Accessit geminum de Septuaginta Hebdomadibus, & Dario Templum secundum adificari curante, Auctarium. Hafniæ, literis Iustini Hög. Acad. Typogr. 1699. (1. Alphab. 2. plag. in 8.)

¶ Prodiit etiam liber Danicus de *luctâ Jacobi cum Angelo*, hęc titulõ: *Jacobs Strid med Engelen / ubi hwiilcken den Swagere blev mäctigere end den Stärcke / Jacob een Isra-El / sårst forhandlet af Historien selv, bestrevit Genes. 32, 24-32. Siden henwist til andre Striftens Ståder / og deraf vtiløsttugere forhandlet / med hessoyet Register paa begge Materier. Fremstillet af M. Jacobo Andrea, Sogner Præst til gammel Hollander byes Meenighed paa Amoger. Kjøbens hafn / hos Johann Jacob Bornheinrich / Aar 1699. (1. Alph. 17. plag. in 4.)*

Die 5. Aprilis *Hector Gothofredus Masius*, SS. Theol. D. & Prof. P. &c. Respondente *M. Severino VVinthero*, publicè disputavit de *Doctrinâ Damoniorum, ex 1. Tim. IV, 1. sq. in abstinentiâ ab esu carnis potissimum monstratâ*. (5 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.) Post præloquium de perversâ apud Pontificios Passionis Christi memoriâ, Sectio I. hujus Dissertationis locum Apostolicum exponit, monstratqve clarissimas in eo Anti-Christi notas latere, scilicet, apostasiam magnam, hypocrisin, jactationem miraculorum, mandatum de abstinentiâ à carne, & prohibitionem matrimonij, quæ omnes Ecclesiæ Romanæ convenire docentur. In Sectione II. responderetur ad Objectiones Pontificias, ac repetitâ orthodoxâ veritate, mantissa adjicitur, quæ effugia *Iohannis Dez*, Iesuitæ, in scripto quod vocatur *la Reunion des Protestans à Straubourg à l'Eglise Romaine*, allata, examinat.

Die 15. Aprilis Augustissimo Regi CHRISTIANO V. de Natali quinqvagesimo tertio Oratione solenni gratulatus est *Christiannus Reitzer*, I. V. D. & Prof. P. nec non Vniversitatis Regiæ h. t. Rector.

Idem quoque fecit *Castanus Wormius*, *Matthiæ* filius, Academiæ Equæstris alumnus.

Sed & *Ludi scenici* (vulgo *Opera*) in honorem Regii Natalis ab Equitibus Ordinum Elephantis & Dancbrogici exhibiti fuerunt, quorum titulus hic est: *Les Plaisirs des Heros*, octo die 4. edictum Pas-

Passionen; als Ihrer Majestät unsers allernädigsten Erb Königs allerhöchsterfreulichster Geburts Tag An. 1699. den 15. Aprilis feyerlichst begangen wurde/ auff dem Schlosse zu Copenhagen in der Music vorgestellt. (4. plag. in 4.) *Oblectationum* istarum *Heroicarum* promi condierant: *Cupido*, qvi Italicè; *Diana*, qvæ Gallicè; *Mars*, qvi Germanicè; & *Neptunus*, qvi Danicè loqvebatur. Hi per *Mercurium*, qvi Dialecto Germaniæ inferioris utebatur, in scenam evocati, pro salute Regiâ tandem junctis vocibus vota suscipiebant.

Eodem die Potentissimo Regi de Natali suo gratulaturus *Julius Conradus Nüdeman* / Brunsvicensis, opusculum Philologico-Chronologicum de *fine currentis & initio futuri Sæculi* obtulit cui titulus: Kurze Gedancken von dem Ende des gegenwärtigen und vom Anfang des zukünftigen Sæculi, worin gründlich erwiesen/ daß dieses mit dem Ausgang dieses Jahrs/ dieser aber mit dem Eintritt in das zukünftige zu machen sey. Copenhagen/ bey Sel. J. P. Wockenhoffers nachgelassener Wittwen/ 1699. (6. plag. in 8.) Tractatum hunc, prævio præfamine de occasione scripti, in duas partes Auctor divisit, quarum unaqvæque 4. capitibus absolvitur. In Capite 1. partis *prioris*, qvæ ad statum controversiæ spectat, quæstionem non esse dicit, an Sæculum semel & semper cum anno centesimo finem habuerit? agitqve hæc occasione de Sæculo triginta annorum apud veteres Gallos, & de Nestoris ætate, de Sæculo 50. annorum apud Israëlitas, de Sæculo 70. annorum ex Jerem. XXV, 9. de Sæculo 110. annorum apud Romanos, & de Ludis Sæcularibus, de Sæculo mille annorum, & de hodierno 100. annorum Sæculo. Cap. 2. ait quæstionem pariter non esse, an Sæculi currentis finis, secundum supputationem aliorum nostri vel veteris ævi populorum, in futurum annum, qvi vulgo 1700. vocatur, incidat? & illustrat hanc quæstionem variò anni tam politici quam ecclesiastici, apud Israëlitas, Romanos, Persas, Græcos, Egyptios, Moscovitas, Asiaticos, Brætos, Christianos Alexandrinos, Anglòs, Hispanos, Norvegos, Islandos, Danos, ac veteres Germanos, initio. Cap. 3. demonstrat non esse quæstionem, an Sæculi primi finis fuerit, cum Christiani primitivæ Ecclesiæ annum nonagesimum nonum numerarent? Probatqve hoc ex ætate Dionysii Exigui, qvi sub initium

Sæculi VI. vixit. Hæc occasione differit de supputationibus Christianorum veterum secundum annos Consulares, de quarum defectu ex primo quidem & secundo Sæculo queritur, ex tertio tamen & sequentibus ad initium usque sexti Sæculi easdem illustrat. Hinc agit de supputatione temporum apud Christianos secundum Indictiones, secundum æram Hispanicam, secundum annos Regum & Imperatorum; imprimis æram Diocletianam, quam Dionysius Exiguus reperisse dicitur. Porro afferuntur inscriptiones, quæ videntur evincere, æram Christianam hodiernam quoque ante Dionysium in usu fuisse, simulque docetur, in posterioribus etiam Sæculis Christianos veteri supputatione usos esse. Capite 4. denique removetur quæstio, an Sæculi finis sit annus nonagesimus nonus? assumitur autem ea: *An currens annus finis hujus, & futurus annus novi Sæculi initium sit?* quæ disceptatio inde illustratur, quod annus currens non sit nonagesimus nonus, sed centesimus. Hanc thesin verò, ceu fundamentum suæ assertionis, Auctor pluribus in Parte secundâ demonstrat, & quidem Capite 1. ex Historiâ Sacrâ & Profanâ. Quod ut eò feliciter procedat, ostendit è Scripturâ terminum à quo, nempe Nativitatem Christi ejusque annum; deinde brevibus rejicit falsas sententias, & ex Historicis undecim Sæculorum probat, Christum annò 42. Imperii Augusti natum esse; Dionysium denique & Bedam annos completos numerasse ait, quam supputationem etiam à nobis teneri monet, aliisque exemplis, nimirum supputatione conditi Mundi, Urbisque conditæ, illustrat. Capite 2. hæc supputatio ex ratione probatur, & Capite 3. testimoniis Baronii, H. Grotii, Petavii, Pontani, ac Calendariographorum, imprimis Brunsmanni & Morerii. Capite 4. demum Objectiones resolvuntur, e. g. quando dicitur, annum nonagesimum nonum non esse centesimum, nec octiduum illud à nativitate Christi esse habendum pro primo anno; item objectio de Jubilæo Judæorum & Papistarum. Tandemque generale argumentum opus claudit, unâ cum Carmine sæculari ad Regem CHRISTIANVM V.

Die 29. Aprilis M. Severinus Wintherus, Respondente Niccolao Fosio, Laurentii filio, in Collegio Medicæo Dissertationum Physicarum quintam (quæ hujus materiæ altera est) de Pulvere Pyrio, ejusque

ejusque partibus constitutivis, Sulphure, Nitro & Carbonibus, habuit (s. plag. in 4.) De priori vide N. L. 1698. p. 204.

D. Reinholdi Wagneri
Observatio Medica de abscessûs inguinalis
Curatione, cum perforatione Intestini
Ilei, & eruptione Lumbricorum.

De Intestino Ileo innoxie lumbricis & ulceribus perforato, intra triennium jam quartum observatu dignum occurrit mihi exemplum; quippe priora duo Ephemeridibus Naturæ Curiosorum, proxime lucem aspecturis, inseri curavit gratiosissime Illustris N. Archiater Regius, *Georgius Francus de Frankenu*: Sequentia verò adhucdum in Regiâ hâc Hafniensi Metropoli recentiore memoriâ prostant. Nimirum Anno proxime præterlapso, Mense Februario, Paupercula quædam quadragenaria, in plateâ vulgo dictâ *Geogerstrasse* abscessu inguinali cum doloribus punctoriis in sinistra pubis regione corripiebatur; ex quò sua sponte tandem disruptò nullus quidem lumbricus, foetidissimum tamen pus ipsissimaque alimenta liquida paulò ante assumpta, hæc inter semina anisi, feniculi, prodierunt. Adhibita a me internè Essentiâ balsamicâ de Peru, Vulnus Intestini per Dei gratiam restitutum, ulcerè tamen externo adhucdum fistuloso remanente, utpote cum manus auxiliatrices Chirurgorum Senioris Dni *Vilhelmi à Blanckenheim*, serò admodum admisisset misera. Similiter anno labente die 15. Dec. Miles, *Andreas Glaser*, in ingvine dextro tumorem instar bubonis Venerei perferens; Chirurgus Regii Exercitus Pedestris, Dnus *Jacobus ab Aspern*, Vir in Arte suâ Experientissimus, præmissis emollientibus tumorem incidit; ex quò foetidissimum ferum sanguine mixtum promanabat. Iniectione itaque Ess: Aloës, Myrrhæ, Mastichis, Ol. bani, A. Hyperic. & Bals. de Peru Ulcus hocce cacoëthicum à putredine vindicavit. Interèa temporis propinata Essentiâ amarâ cum Ess. balsamicâ de Peru, æger lumbricum per Vomitus rejecit, paulòque post unum alterumve lumbricum vivum per Vulnus incisione reiteratâ dilatatum eliminavit. Hinc

assumptò alternis vicibus semine Santonici, commemorata non tantùm semina, sed & putamina ex pane secundario aliisque siliqvosis alimentis assumptis ex vulnere profluxisse mecum observavit Nobiliss. D. *Georg. Fridericus Francus de Frankenau*. Excernebantur autem talia ultrà duorum Mensium spacium, nullis symptomatibus, nullàque febre ægrum infestante, quippe qui per totum curationis tempus quoad cætera sanus incedebat, suaque munia satis commodè peragebat, nisi quòd hocce mense Aprilis domi clinicus teneretur ob vulneris extremi feliciorè consolidationem, quam Divina gratia quoque clementissimè concessit. Paret itaque, Intestinatorum tenuium vulnera non semper esse lethalia; quemadmodum plurimis fide dignissimis Exemplis illustravit nuperrimè eruditissimum Scholion Excell. D. *Joh. Jacobi Stolterfohtii*, quò mense Jan. in his Novis Literariis Observationi meæ, de horrendo Vulnere abdominis, singulari gratiâ lucem affundere dignatus est: quocumque conferantur *Ephem. Germ. N. C.* de Lumbricis intestina innoxie perforantibus Dec. II. A. V. obs. 45. item: Dec. I. A. I. obs. 35. & 45. Dec. II. A. I. p. 252. & 308. Dec. II. A. III. p. 282. Dec. II. A. V. obs. 45. Dec. II. A. VI. p. 381. Similiter *Bleigny Zodiac. Med. Gall. A. I. p. 84.* it. *Bonettus* in *Medic. Septentrion.* L. 3. Sect. 17. C. 6. P. 640. alii.

OTHONIAE.

M. Elias Naur, Professor Græcæ Lingvæ in Gymnasio Othoniensi, (de quo N. L. 1698. p. 116.) Scriptum nuper vernaculum edidit, cui titulus: *Langfredags Spynl ter Spectakel. fremset af en Hedning Joh. XIX, 5. forklarer af en Christen, der til sin Siâtte Ankerhold i Christt Idelfer icke vil forglemme Et Ehiste Naale-gab. i. e. Speculum. Paracæves &c.* quò occasione verborum Pilati: *ids è àbþwæ* &c., tota Christi patientis Historia secundum præcepta Theologiae Moralis proponitur. *Kiøbenhavn hos S. Joh. Ph. Bockenhoffers Esterleverste/ 1699.* (4. pl. in 12.)

Idem typis evulgavit *Orationem Valedictoriam, de Clarissimis & beatissimis Scholæ Othoniensis Rectoribus, habitam in*
Au-

Auditorio Scholæ Othen. die 9. Maji, 1694. Hafniæ, literis Viduæ Io. Phil. Bockenhoffer, 1699. (4½. plag. in 8.) Rectores Othonientes, quorum nomina & merita Oratione hæc recensentur, sequentes sunt: *Christiernus Scytte, circa an. 1551. Laurentius Cholding, Iohannes Bangius, Iohannes Nicolai, Iohannes Petri Glandorph, Nicolaus Hammer, Canutus Besche, Iohannes Michaëlius, Ianus Petri Vedel, Canutus Richardi, Svæno Petrus, Christianus Janus, Iacobus Sperlingius, Christiernus Lundius, Ingvarus Nicolai, Georgius Falsterus, Henricus Rontoppidanus, Henningius Althonius, Matthias Bangius, & Nicolaus Halsius, cui Auctor noster successit, ac an. 1694. Rectoratus fascēs Thomæ Brodero Bircherodio (super. an. p. 143. & 186. nobis dicto) tradidit.*

Superiori mense Apr. p. 125. mentio facta est obitus *D. Georgii Harnai*, Physiци Othoniensis, ac Insulæ Fioniæ Medici Provincialis; de quo sequentes adhuc vitæ ipsius factorumque circumstantiæ notari merentur. Natus fuit Othoniæ in Fioniâ an. 1647. die 19. Martii, patre *Hermanno Hahn*, Senatore mercatorii ordinis Othoniensis, qui Lubecâ fuit oriundus. In Scholâ Cathedrali, ac Gymnasio patrio literas didicit, indeque an. 1665. Academiam Hafniensera periiit, ubi præter Philosophiæ studium, (cujus primam Lauream an. 1666. est adeptus) Theologiæ non tantum sed & Medicinæ se consecravit, celeberrimi imprimis *Viri, D. Thomæ Bartholini*, in formatione usus. Hinc an. 1668. auspiciis Regiis *Corrector Scholæ Cathedralis Othoniensis* fuit constitutus, & paullo post summum in Philosophiâ gradum assumpsit. Nec renuit quidem ecclesiasticum munus *Adjuncti Pastoris* Templi *D. Canuti Othoniensis*, an. 1671. ipsi oblatum; Sed anno sequenti Regi placuit, cum vocare ad publicam *Ethices & Eloquentiæ in Gymnasio Othoniensi Professionem*, cui officio per undeviginti annos præfuit. Interim præ in Medicam non infeliciter exercuit, ac an. 1684. præviâ disputatione inaugurali, *Hafniæ Doctor Medicinæ* fuit renunciatus, simulque cooptatus in *Academiam Leopoldinam Naturæ Curiosorum*, cujus Ephemerides. ut & Acta Medica Hafniensia, variis auxit observationibus. Anno 1692. *Rendsburgum* fuit vocatus ad obeundum Poliatri munus; sed inde post quinquennium in patriam revocatus, *Medici Provincialis*

alius ac *Physici Othoniensis* spartam sibi conferri passus est. Matrimonium bis contraxit, & primò quidem an. 1674. filiam *Georgii Bartholini Tavvlovii*, *Ethices & Eloquentiæ Professoris Othoniensis*, duxit; hâc autem an. 1683. mortuâ, seqventi anno filiam *Christiani Henrici Lujæ*, *Med. D. & Practici Fionix nec non Conistorialis Collegii Assessoris*, sibi copulavit. Quod utrumque conjugium licet pluribus utriusque sexûs liberis beatum fuerit, duo tamen adhuc saltim è priori supersunt filii. Tandem à generosi cujusdam (per ipsum divinâ ope sanitati restituti) ægri visitatione redux, morbo correptus fuit, & ipsis Calendis Aprilis, inter horam undecimam & duodecimam meridianam exspiravit.

FLENSBUURGI

Johannes Mollerus, (ob egregia tam in Historiam patriam, quam literariam merita, sæpius nobis laudatus) *Introductionem* suam ad *Historiam Ducatum Cimbricorum, Slesvicensis & Holsatici*, jam ante aliquot annos evulgatam, & nuper etiam *Bibliotheca Septentrionis Eruditi*, (pag. 24. memoratæ) insertam, *Novâ Præfatione* ornavit, quâ (præter subnexum potiorum Sphalmatum typographicorum Bibliothecæ Septentrionis Eruditi Indicem) variâ partim *Introductionis* istius *ωραλογεπόμενα* exhibentur, partim verò *Chersoneso Fusico-Holsaticæ* priscum *Cimbricæ* agnomen, contra *Olaum Rudbeckium* & *Job. Dan. Majorem*, inclytam Cimbrorum veterum gentem in fines Sveciæ extremos perperam relegare conatos, breviter quidem, sed solidè tamen asseritur. Hamburgi, ap. G. Liebezeit, 1699. (4½. plag. in 8.)

SLESVICI

Auspiciis Ducalibus impressus est *Liber Precum*, vernaculo sermone conceptarum, quarum tam in publicis Cœtûs Ecclesiastici conventibus, quam privatis domibus usus est. Titulus operis ista habet: *Goetgefälliges Räuchopfer/ und Schantzammer Geistscher Gebete und Andachten.* (4. Alphab. circiter in 4.)

Prodiit quoque iterata editio tractatum vernaculorum B. *Augusti Stiefen* Secretarii olim Husumensis, quibus miseram *Ele-*

mesynarum conditionem, aliosque sui temporis defectus perstringit, hoc tituló: *Epiegel des heutigen Christenthums/ an unsern elenden Almosen; &: Wehschreyender Stein über den Greuel/ daß man zu Zusum die Diener der Justitz nicht zu Grabe tragen wollen.* Uterque tractatus, unâ cum Auctoris vitâ, & præfixis epistolis encomiasticis, *D. Kortholti, D. Morhesii* (qvi virum hunc magni ob ingenium, pietatem & doctrinam, faciebat) ac *M. Ioachimi Giesen* Past. primarii Kiloniensis, fratris ejus, primâ vice Hamburgi an. 1687. prodit. (26. plag. in 8.)

Idem Auctor inter alia Msta reliquit *Animadversiones in Opu Grammaticum Germanicum Jussti Georgii Schottelii*, quæ fortè propediem lucem videbunt.

KILŌNIŪ

Diē 3. Aprilis sub præsidio *Henrici Muhlī*, Prof. P. &c. summis in Philosophiâ honoribus impetrandis; de *Pœtis Episcopis* disputavit *Sebastianus Kortholt*, Cēleb. Theologi Kiloniensis, *D. Christiani Kortholti* filius. (10 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.) Dissertatione hâc Auctor plus quam 150. Pœtâs Episcopos enumerat, meminitque ultimo loco vaturni Præsulum etiamnum superstitum. Pag. 4. Opitium S. Annonis Archiepiscopi Coloniensis rhythmos publicasse negat; p. 6. probat è Duporto, Apollinariū non esse auctorem Metaphr. Plalmorum; p. 9. affert exempla Pœtarum, qvi cum versibus vitam finierunt; p. 13. è literis Datimii MS. probat, Barthium Ceponio versus supposuisse; p. 14. contra Freherum tuetur; Adrianum VI. non fuisse Pœtam; p. 16. prolatis probat exemplis, Bezam, Io. Auratum, Dan. Heinsium, I. C. Scaligerum, Grotium & Hugenium navos prosodicos admisisse; p. 17. de Allusionibus agit, & Bailleti errorem exponit, ac Barthii. Pag. 38. producit exempla vaturni, qvi veterum nomine versus confinxerunt; p. 40. notat Frehetum Cleopatram Castilion. rhythmos Etrufcos affirmantem; p. 46. contra Adr. Bailletum tuetur non existere pœma Casæ, cui de *Laudibus Sodomis* titulum indidit Bailletus, qvi nomen auctoris, typosothetæ, impressionisque annū & locum perperam annotavit. Hâc occasione parentem suum, *D. Christianum Kortholtum*, defendit;

cujus libri *de tribus Impostoribus M.* titulum reprehendit Bailletus, quod ance Morinum (prodiisse autem post Morinum patrum librum indicat) non dubitavit in memoriam revocare titulum detestabilem. Porro observat, Bailletum falli, cum à patre suo profectum dicat Anti-Salmasium & Anti-Baronium de Pane Eucharistico, cui errori præbuerint anam Disquisitiones Anti-Faronianæ, quibus annexa est Dissert. de Pane *ἐπιπέτω*. Pag. 51. Brouckhusium coram promississe ait Judicium de Poëtis Batavorum Latinis; quorum meminerit Bailletus; p. 54. luce dignas putat literas, quas possidet MSS. Pauli Peliisonii, ob limata de Philosophis, Politicis, &c. Judicia; p. 55. Canutum poëtam, quod Medicinam in Septentrione solus ante Sæc. XVI. illustravit, malè à Bartholino in libro de Poëtis Medicis omissum scribit; p. 58. indicat à Bailletto, auctore libri de pueris doctis, 23. pueros poëtas, quos nominat, prætermitti; p. 66. ejusdem errores plures refellit & Bælii; p. 69. memorat R. *Blackmorum* de Rege Athuro poëma epicum XII. librorum publicasse, quod die 18. Mart. 1697. Potent. Britan. Regi stiterit, quocirca in ordinem Equestrem, collato aurei torqvis munere, receptus sit.

Idem præcedentis Dissertationis Auctor & Respondens anno 1692. Præfide parente suo D. *Christianò Kortholtò Theses Theologicas*; ac anno 1696. sub præsidio *Henrici Muhlîi*, Disquisitionem de *Enthusiasmo Poëtico*, publicè defendit.

RACEBURGI

M. Joh. Augustus Röschius, V.D. in Ecclesià Raceburgensi Minister, librum vernaculum prælo parat, quo *fata urbis Raceburgensis, Phœnicis instar è cineribus suis resurgenti*, describuntur. Titulus operis hic est: *Phœnix in cinere extinctus, & ex cinere redivivus. Der in seinem Neste erstorbene und neugebohrne Phœnix; das ist/ Die vormahls durch Göttl. Verhängnis gang in die Asche gelegt/ und wieder zum Theil erbauete Stadt Raceburg, dabey unerschledliche Predigten/ welche sowohl vor/in/als nach der Belagerung/ wie auch bey der darauff erfolgten wieder Erbauung der publicquen und privat-Gebäuden/ nach und nach gehalten/ und nunmehr zum stetswährenden Denck- und Danckmahl der Göttl. Wunder-Güte/ wie auch der hohen*

ben Gnade/ welche die Durchl. Häuser Braunsch. und Lüneburg höchstpreißwürdig erzeigen/auffgerichtet: Nebst der gründlichen Relation der merckwürdigen Particulariteten/ welche sich vor/ in/ und nach der Belagerung dieser Stadt Raceburggetragen/ und durch öffentlichen Druck noch niemahls bekandt worden; mit angehängtem Gebet und Dancksagung/ so zur Zeit der Belagerung geschehen/ auff Begehren vieler Liebhaber in Druck gegeben von M. Iohanne Augusto Röschio, 20-jährigen Predigern daselbst.

LVBECÆ

Franciscus Wörgerus (de quo vid. Nov. Liter. an. 1698. p. 45.) Exercitationem Biblicam evulgavit, de *Samfone instructis ad incendium Vulpibus agros comburente Philistorum*; cum Appendice ad Historiam Simsonianam, ubi de *Maxilla Asini*, quæ percussæ sunt mille Philistæi, quæ restant dubia ventilantur, ad R. Ministerii Lubecensis Senioresm, Dn. M. *Bernhardum Kreckwagium*, hujus à puero Philologiæ ad extremam usque ætatem sedulum pariter atque gnarum maximè Cultorem. Lubecz, ap. Ioh. Wiedemeyer, 1699. (4½. plag. in 8.)

Die 26. Aprilis in Lycéo Lubecensi (præviò Programmate invitatoriò *Enochi Swantenit*, Rectoris) *Iohannes Christophorus Tesdorff*, Lubecensis, Orationem solennem habuit, de *Artificio multiplici*, ut homo homini admirabilis evadat.

Ultimo deniq; Aprilis die vivis excessit *Georgius Radovius*, I. V. D. Rev. Capituli Præpositus, Reip. Lubecensis Syndicus, & Consistorii Præses. Is Libevvaldiæ in Prussiâ natus fuit an. 1635. d. 6. Apr. patre *Friiderico Radovio*, Regiomontano, Ecclesiæ Libevvaldensis, viciniquè Castri Electoralis *Preußschmarck* Pastore. Salfeldiæ, Hollandiæque literis imbutus, an. 1651. Academiam Regiomontanam petiit, ubi sub præsidio M. *Funcii de Imperante* & parente publice disputavit. Hinc an. 1653. Rostochium delatus, Theologiæ primùm operam impendit, & non tantùm *Michaële Vvasonto* Præsidente, ex Philosophicis de *Substantiâ mobili & immobili*; sed etiam in Collegio *Isaiano D. Augusti Yareni* Disputationem Theologicam ha-

habuit. Mutavit autem paullò post consilium, & Jurisprudentiæ studium amplexus est, in quò tantos fecit progressus, ut non modo sub *Henrici Rudolphi Redekeri* D. Præsidio tam in *Collegio Institutionum*, quam de *Majestate* publico eruditè configentium colloquio sese stiterit; sed etiam, præviâ Disputatione Inaugurali de *Successione Conjugum*, ad *Auth. Præterea C. unde Vir. & Vx.* Præside *D. Henrico Rabnis* an. 1660. habitâ, post susceptum iter literarium per Germaniam, Helvetiam, Galliam & Belgium an. 1662. supremis utriusque Juris honoribus, sive *Doctôris* titulo, ornatus fuerit, Eòdem annò à Statibus Provincialibus Ducatus Mecklenburgici ad *Syndicatum* fuit vocatus; & quadriennio post à Senatu Rostochiensis Ordinariam *Juris Professionem* obtinuit. Sed istis valedixit muneribus, cum anno 1686. à Magnifico Reip. Lubecensis Magistratu ad *Syndici* officium evocaretur, cui an. 1692. *Præpositura Ecclesiæ Cathedralis* accessit. Ad exteros sæpius Orator fuit missus, & quamplurimis negotiis publicis ac civilibus, tam in Aulâ Cæsareâ, quàm apud Potentiss. Daniæ Regem, Electorem Brandenburgicum, Duces Brunsvico-Lunenburgenses, aliosque Germaniæ nostræ Proceres, imprimis autem in nuperâ pacificatione *Risvicensi*, operam suam impendit. De his negotiis ipse ita: *Quid ubique egerim, loquentur post fata mea Dissertationes typis expressæ, docebunt Relationes ex Actis, in Archivis asservatæ, sed & expeditiones apud varios Principes, præcipuè verò Imperatoriam Majestatem, & summa Imperii Tribunalia, quibus divina benignitas me Legatum beare non dedignata est.* Ab anno 1664. vixit in Conjugio filiæ *Henrici Sibrandi*, J. V. D. & *Syndici* Provincialis Mecklenburgici; sed sterile fuit hoc matrimonium. Tandem à visitatione *Bergerdorffensi* redux in morbum incidit, ac ipsâ *Dominicâ* Jubilatæ vitam cum morte commutavit.

Superiori mente Aprili, p. 122, lin. 16. pro *Alterffini, Iohannis*; legendum: *Gelpherbystani, Leonhardi*,

NOVA LITERARIA MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Iunio, MDCXCIX.

ROSTOCHII

Præside *Iobanne Petro Gûnenberg* / SS. Theol. D. & Prof. P. Consistorii Ducalis Mecklenb. Assessore, & Districtus Mecklenb. Superintendente, *Casparus Eberhardus* jur. Jôden/ Kierspensis, *Marco-Gvestphalus*, vocatus Ecclesiæ Patriæ Kierspensis Minister, die 21. Aprilis Disputationem Theologicam ante abitum ventilandam proposuit, quâ *Dei Minister impius, cum censurâ Thomasiânâ*, Academicis observationibus modestè sistitur. (6½. plag. in 4.) Dissertationis hujus Proœmium agit de constituto per Christum Novi Testamenti Ministerio efficacissimo, & Professoris Hallensis *D. Christiani Thomasi* Thesin, *nullum Ecclesiasten impium esse Ministrum Christi*, examinandam sistit. Cap. 1. Circumstantias quasdam hujus controversiæ, 2. Terminorum explicationes, 3. Statum controversiæ, ac denique 4. Constatutionem sententiæ Thomasiânæ, ad incommodum deductæ, proponit.

Die 2. Maji sub præsidio *Iobannis Ioachimi Schæpfferi*, I. V. D. & Prof. P. Com. Pal. Cæs. & Consistorii Duc. Mecklenb. Assessoris, de *Vsu & abusu Elenchi Ecclesiastici, ejusque præmiis & pœnis*, disputavit Auctor *Georgius Adamus Schleusînga* / Budisâ Lusatus (*Christiani Adami Schleusîng* / Supremi, quod Wismariæ est, Tribunalis Regii Assessoris, filius primogenitus) cujus sæpe in his Novis Literariis mentionem fecimus. (6½. plag. in 4.) Cap. 1. Juridicæ hujus Dissertationis Generalia Elenchi Ecclesiastici, ut Etymologiam, Homonymiam, Synonymiam, Definitionem, Divisionem, &c. sistit. Cap. 2. Vsum Elenchi Ecclesiastici ejusque præmia exhibet. Cap. 3. denique Abusum Elenchi Ecclesiastici ejusque pœnas proponit.

Die 3. Maji *M. Iohannes Ioachimus Weidnerus*, Rostochiensis, (quem superiori an. 1698. p. 34. & 223. diximus) in locum *B. D. Bernhardi Mülleri*, (de cuius obitu vid. p. 33. a. c.) *Diaconus Templi S. Mariæ* fuit electus.

Die 16. Maji *M. Zacharias Grapius*, Rostochiensis, SS. Theol. Baccalaureus, Physices ac Metaphysices in Academiâ Patriâ Prof. P. Ordinarius, & ad *Ædem S. Iacobi* Archidiaconus, Præside *Iohanne Fechtio*, SS. Theol. D. & Prof. P. Consistorii Ducalis Mecklenb. Assessor, ac Dioces. Rostoch. Superintendente, nec non Facultatis Theol. ad hunc actum Decano, pro Licentia impetrandi summos in Theologiâ honores, Disputationem Inauguralem habuit, quâ *Libellum recentissimum sub rubricâ: das ewige Evangelium/der allgemeynen Wiederbringung aller Creaturen/ &c. h. e. Eternum Evangelium Ἀἰωνοπαράδοσις omnium Creaturarum, &c.* examinavit. (12. plag. cum Programm. in 4.) Natus est hic Candidatus Rostochii an. 1671. d. 6. Octobr. Patre *Zachariâ Grapio*, SS. Theol. D. & Prof. P. primùm ad *D. Petri* Pastore, dein Superintendente Districtus Mecklenburgici, qui an. 1679. obiit; Matre verò filiâ *Balthasaris Rhavv*, Professoris olim Theologi Gryphisvaldensis, ac postea Superintendentis Stralsundensis, quæ primis nuptiis *D. Iohanni Friderico König* Theologo Rostochiensis, iuncta fuit. Literis non tantùm in Academiâ patriâ, sed etiam Gryphisvaldensi, ubi an. 1694. supremos honores Philosophicos s. *Magistri* gradum nactus est, operam impendit, ac Lubecensium Patronorùm gratiâ in numerum alumnorùm Schabbelianorùm receptus, varia solidioris doctrinæ specimena edidit. Conscriptâ deinde & sub præsidio *D. Ioh. Fechtii* habitâ Disputatione de *æterna Messæ generatione ex Ps. II. patriæ* ad tempus valedixit, & in *Wittebergensem* ac *Lipsiensem* Academiam se contulit; ubi non tantùm in privatis Collegiis Ebraica, Rabbinnica, Metaphysica, Moralia, artemque disputandi, & ipsam quoque Theologiam, cupidæ bonorùm studiorùm Juventuti tradidit; sed etiam è cathedrâ superiori Præses disputavit de *Talmude Hierosolymitano*, de *Talmude cremando*, de *alumniâ Ono- & Chorolatris*, *Iudeis olim & Christianis adpersa*, ut & de

de Rosâ aureâ, quotannis à Papâ consecratâ. Hinc visâ quoque Jenenli Academiâ in patriam redux, præviâ (sub ejusdem, quem paulo antè memoravimus, D. Joh. Fechtii præsidio) Disputatione Inaugurali, de recentioribus circa Versionem B. Lutheri Germanicam controversiis, an. 1697. d. 20. Maji Baccalaureus Theologia fuit renunciatus. Variis inde (præter Lectiones privatas) exercitiis publicis inclaruit, quibus egit: de Thalmude Babylonico, de Menau & Menologiis Græcorum; de Controversia inter Juricum & Bayleum, utrum Atheismus necessariò ducat ad corruptionem morum? de Victore ab Edom, sine socio sociâque torcular calcante, ad Esa. LXIII. ut & de Pajonismo, s. Controversiâ recentissimè in Galliâ & Belgiâ agitatâ, de verbi divini influxu in conversionem hominis; ceu in superioris anni 1698 Novis Literar. p. 8. 20. 151. sq. & 233. diximus. Tandem B. D. Ioachimo Lindemanno, in Professione Physices ac Metaphysices; nec non Henrico Beckero in Archidiaconatu Templi S. Jacobi, apud Rostochienses, fuit surrogatus, quod ex relatione mensis præcedentis p. 130. sq. repetendum est. Ad ipsam Disputationem Inauguralem quod attinet, ipsius Sectio I. Historica, titulum, argumentum, economiam &c. Scripti, quod Auctor sibi refutandum sumisit, exhibet. Vocatur autem illud: Das ewige Evangelium der allgemeinen Wiederbringung aller Creaturen/wie solche unter andern in rechter Erkânntniß des mittelern Zustandes der Seelen nach dem Tode tieff gegründet ist, und nach Aufsführung der endlichen Gerichtes Gottes diermahleins völliç erfolgen wird. Vorgesteller und zum Preiß des ewigen liebreichen Gottes, auch zu erreckung etner heiligen Begehrthe verkündiget von einem Mitsaliede D. Ph. G. (i. e. der Philadelphischen Gemeine). 9. plag. in 8. Sectio II. sistit Examen Libri Theologicum, & quidem Subsectio 1. statum illum medium (animarum post mortem) quem Auctor fingit, per certas theses ac argumenta tollit. Subsectio 2. ad Exceptiones & Objectiones, quæ pro mediò hõc statu adducuntur, respondet; Subsectio 3. ἀποκατάστασι illam universalem (quam Auctor dicti libri statuit) per theses orthodoxas & argumenta negat; Denique Subsectio 4. ad Exceptiones & Objectiones Adversarii pro hâc ἀποκατάστασι respondet.

Die 20. Maji, paullò antè dictò *D. Iobanne Ioachimo Schæpf-fero* præside, *Gustavus Adolphus* vònder Lübe! Eqves Megapolitanus, Auctor & Respondens, Disputationem Juridicam, de *Egregiarum Personarum privilegio circa juramenta*, examini publico submitit. (7. plag. in 4.) Dissertationis hujus Caput 1. rubrum declarat, singulasqve tituli voces exponit. Cap. 2. docet, quæ personæ hodie dicendæ sint egregiæ; ut, præter Imperatorem, Papam, Electores, Duces, Principes, &c. qui abusivè dicuntur egregii, Cardinales, Episcopi, Abbates, Presbyteri, Rotæ Romanæ Auditores, Cameræ Imp. Assessores, Cancellarii, Consiliarii, Ministri majores, Comites, Barones, Nobiles, Professores, Doctores, Licentiati, Magistratus municipales, Iudices, Advocati, & honestæ foeminae. Cap. 3. agit de Egregiarum Personarum immunitate à juramentis, & Cap. 4. denique de Egregiarum personarum privilegio circa externa juramenti.

Die 23. Maji *M. Johannes Ehrenfried Wessler*, Misena Misnicus, (B. D. *Augusti*, Superint. Lubec. filius) jam aliquoties nobis dictus, *Oratione* solenni *D. Georgio Radvio*, Rev. Capituli Lubecensis Præposito, ejusdemqve Reipublicæ Syndico, nec non Consistorii Præsidi, nuper (ceu mensè præced. p. 159. memoravimus) defuncto, parentavit; prævio Programmate invitatorio *D. Henrici Christ. Zitelken* / Eloquent. Prof. P.

Sequenti die 24. Maji suprà laudatus *M. Zacharias Grapius*, SS. Theol. Doctorandus, &c. Respondente *Joanne Gerckenio*, Rigà Livonò, de *Judeorum & Muhammedanorum Chibbut Hakkebber*, i. e. *Percussione Sepulchrali*, vulgò von denen Schlägen im Grabe, disputavit. (2 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.) Est autem *Chibbut Hakkebber*, sive *Percussio Sepulchralis*, tormenti genus, quod (ex sententiâ Judæorum & Muhammedanorum) defunctos manet, ipsò judiciò Gehennæ acrius. Ità enim *R. Elias Germanus*, citante Auctore nostro §. 20. ex *Pauli Fagii* versione: *Postquam separatus est homo ab hoc seculò, venit Angelus mortis, & sedet super sepulchrum ejus. Statim intras anima ejus in corpus ejus, & facit illum stare super pedes suos.*

suos, &c. Et in manu ejus est catena, cujus media pars est ferrea, & altera ignea, quâ verberat (ipsum hominem) & primâ vice dissolvuntur membra ejus; altera vice ossa ejus dissipantur, tum veniunt Angeli & colligunt ea. Quod ubi tertiâ vice ipsum percusserit, redigitur in pulverem & cinerem, & redit in sepulchrum suum, &c. Similem in modum ferè Muhammedani ineptiunt; quorum tamen æque ac Judæorum nugas Auctor noster meritò explodit, absurdæ eorum sententiæ *Masticationem mortuorum*, quàm vulgò das *Schmecken der Todten im Grabe* appellant, originem dedisse conjiciens.

Die 28. Maji denique *Johannes Ernestus Schaper*, Med. D. & Prof. P. Facultatis suæ Decanus, & Academiæ Rostochiensis Rector, *Programma Pentecostale*, de *Verâ Dei Agnitione*, proposuit, quò omnes, qui ad eandem pervenerunt, sibi gratulari, vitamque illâ dignam agere jusfit atque monuit (r. pl. in 4.)

GEDANEN

Constantino Wolff, Græcæ & Hebr. Lingg. Prof. P. dirigente, *Johannes Krieg*, Gedanensis, in Gymnasio patrio d. 30. Aprilis Orationem Græcam de *Sanguine Christi* habuit.

Andreas Kühn, SS: Theol. D, ad S. Mariæ Pastor primarius, & R. Ministerii Senior, *Concionem* edidit, in Coronatione AVGVSTI II. Poloniæ Regis, ex Apoc. XII, 7. sq. habitam. (7. plag. in 4.) Idem hætenus scripsit:

Dissert. de Jure Dei in Creaturas, contra *Trviff. Maccov. Amyrald. Schydlor*. Argentor. 1646. (10. plag. in 4.)

De Ordine Decretorum Divinorum, contra *Trviff. Placæum*, &c. Argentor. 1647. (9. plag. in 4.)

De Origine Schismatis, contra *VValenburg*. Fribërgæ 1650. (15. plag. in 8.)

Vindicias Pacis Religiosæ, pro *Dorscheæ* contra *Melchiorem Cornæum*. Francof. 1656. (47. plag. in 4.)

Weylage zur Helmstädtischen Absertigung, wegen D. *Calixti Ab-schied*. Witttenb. (7. plag. in 4.)

De Concordiâ Ecclesiasticâ, contra *Reinboth*. Wittebergæ, 1659. (15. plag. in 4.)

De Puncto & momento Discrepantiæ inter Luth. & Reform. ad Relat. Colloqvii Cassellani. Budiss, 1663. (20. plag. in 4.)

Discretum Catholicum Autocatacritum Dn. Ernesti Landgravii Hassiæ, cum discussione motivorum ad Kom. Eccles. Annabergræ, 1677. (46. plag. in 4.)

Cuneum contra cuneum, & Ducreti Catholici Secretarium, ibid. 1677. (6. plag. in 4.)

De Mysticornum Quietismo contemplativo, contra Molinos. 1688. (20. plag. in 12.)

*Georgius Reinholdus Curicke, Dicafterii in primariâ Civitate Gedanensî Actuaris, Historiam splendidissimi Ingressus, quem AVGVSTVS II.) Rex Poloniæ, Gedani an. 1697. d. 17. Martij celebravit, figuris æneis illustratam edidit, hęc titulõ: Freuden-Bezeugung der Stadt Danzig / über die höchstern-ünschre Königl. Wahl / und darauß glücklich erfolgte Krönung des Durchlauchtigsten / Großmächtigsten Fürsten und Herrn / Hn. AVGVSTI des Andern / Königs in Pohlen / &c. Ihres allergnädigsten Königs und Herrn; Wobey höchstgedachter Königl. Maj. Königl. Einzug in besagte Stadt / die daselbst auffgerichtete Ehren-pforten / Hulbdigungs Actus, gehaltenes Feuerwerck / und was sonst denckwürdiges vorgefallen, bis an Dero Königl. Abzug / warhafftig beschrieben / und mit schönen Kupfern repræsentiret wird. Danzig / bey O. J. von Waessberge. 1698. (16. plag. & 9. fig. æn. in fol.) Auctor hujus libri idem est, qui an. 1687. Parentis sui Reinholdi Curicken, Gedanensis dum viveret Secretarii, *Historiam vernaculam Gedanensem*, quæ vocatur: *Der Stadt Danzig Historische Beschreibung / &c.* (4. Alph. 21. plag. in fol. cum plurimis figuris æneis) evulgavit.*

Christophorus Bebrus, Eloqv. & Poës. Prof. P. Schediasma Paracleticum edidit, quo Daniele Schlieff, Reip. Gedanensis Consulem Seniore, Ararii Præfectum, & in Collegio Scholarchali Proto-Bibliothecarium, super obitu Conjugis Agathæ Bodeckæ, in vigiliâ Dominicæ Palmarum mortuæ, consolatur. (2. plag. in fol.)

Idem, præter Carmina varia, & Programmata diversi argumen- ti,

ti, ut: de *Fortunâ in Casus aduersos magnorum Virorum excubante*; De *Memoriâ Cl. V. Ioannu Petri Ticii*; De *Terrâ Borussia viru Mathematicus præcipuus*; De *Laude Gymnasti Gedanensis*; De *Polonia Regibus cognomento Tertius*. De *Pace & Concordiâ*; De *Comparatione duorum Regum Polonia, Iohannis III. & Boleslai Chrobrii*; De *Legatis*; De *Gedano Regibus suis semper fideli*; De *Coniunctione duorum studiorum, Mercaturæ & Literarum*, De *Abusu Litium*; De *Peregrinatione*; De *Morte Iesu Christi*, &c. edidit etiam:

Panegyricum in Obiitum Seren. Polon. R. Iohannis III. (12 $\frac{1}{2}$ plag. in fol.)

Commentariolum de origine nominis Angustoduni, Civitatis olim in Burgundiâ. (1. plag. in 4.)

De Memoriâ antiquâ Terræ Borussia breue quoddam initium. (1. plag. in 4.)

Introductionem in M. T. Ciceronis libros 3. de Oratore (1. plag. in 8.)

Rivos Plinianos, seu limitationes è Plinii Panegyrico. (4. pl. in 12.)

Jam clathros mordet propediem in publicum proditurus liber de *Muris Urbis Romæ*, ubi conciliantur de ambitu illorum tres hactenus diversæ visæ sententiæ, *Plinii* in H. N. lib. 3. c. 5. *Vopuci* in *Aureliano*, & *Ammonii Geometræ apud Olympiodorum*, teste *Photio*. Ibidem à *Plinio* ad muros illos metiendos pedem Romanum adhibitum fuisse; & quomodo is à *Pede Romano Marliani* atque aliorum differat, ostenditur.

Mense Aprili hujus anni p. 102. *M. Iohannem Christophorum Rosteuscherum*, Ecclesiæ B. Mariæ Gedan. præfectum esse diximus; Is varia hactenus ingenii monumenta edidit, quorum Catalogus hic est:

An. 1678. prodit *Dissertatio Historico Philol. de Colosso Danielis τετραμσταδίου Quatuor Monarchiarum simulacro*, novem quaternionibus constans, habitaque in Athenis Gedanensi sub umbone *Christiani Rosteuscheri*, I. V. L. Ejusdemque & *Historiarum P. P.*

Eod. anno secuta est *Witeb. Diatribe Philosoph. de Qvæst: An Deo conveniat Scientia Media*, sub Præsidio *M. Georgii Schuyartzii*, Fac. Phil. Adj. publicè discussa.

Anno 79. successit Commentatio Philologica, quâ *Sapientia & liberu suis δικαιωθεϊσα* è Matth. II, 19. in disceptationem vocabatur, Præsìde *Balthasare Stolbergio*, Græc. L. P. P.

Eod. anno disputationes binas Philologicas habuit sine Præsìdis suppetiis, de *Sepulcris calce notatis* ad Matth. c. 23. v. 27. in quibus ritus ille Hebræorum Sepulcra affusâ calce designandi ad præcavendam pollutionem ac immunditiem è contactu loci sepulcralis aliàs juxtâ tenorem Legis contrahi solitam, è scriptis potissimum Talmudicis eruitur. Respond. fuère, ad priorem *Tobias Henricus Asman*, Greussenâ Thuringus, ad alteram *Ephraim Prætorius*, Gedanensis, nunc in Patriâ ad Ædem B. Lazari V. D. M.

Ann. 80. Witeb. habuit disput. Philos. de *Angelicâ Futurorum præscientiâ*. Resp. *Anton. Schuberto*, Lign. Sil.

An. 81. Rostochii eod. Præsìde prodiiit *Dodecas Thesium Politicarum* de Orig. Civ. & Majestatis. Resp. *Johanne Rebeschke*, Gedan. It. Disput. Philos. de *Amore Dei*, cui adnex. Corollar. de *Panibus faciei*, genuinam eorundem figuram contra communem sententiam, ex scriptis Rabbīnorum exhibens. Resp. *Friderico Neuman*, Fridl. Megap.

A. 82. Disp. Metaphysica de *Distinctione reali & rationis*. Resp. *Jacobo Burgman*, Pomer. nunc Rostochii Græc. L. P. P. & ad Æd. Nicol. V. D. M.

A. 83. Disp. Scholastica de *Visione Dei*. Resp. *Rütgero Gros*, Lib. Curland. it. Disp. Metaphys. de *Subsistentiâ speciali*. Resp. *Ioh. Francuco Kockerto*, Wismar.

An. 84. Disp. de *Causis essentialiter subordinatis*. Resp. *Ioh. Christ. Cramero*, Sedinensi, nunc S. Theol. D. & Temp. Jac. Pastore.

Et cum à Vener. Colleg. Theologico facultatem impetrâset docendi privatim Theologiam & disputandi publicè super A. C. secuta est *Exercit. Theol. de Deo ad Art. 1. A. C.* Resp. *Gabriel Starcke*, Primisl. March. itemque altera de *Homine integro & Corrupto ad Art. 2. A. C.* Resp. *Abrah. Richter*, Dirschavienſi Pruffo.

A. 85. Log. & Metaph. Prof. Ord. in Acad. Gryphicâ constitutus excusit *Platonis* olim, post *Renati des Cartes* & sequacium, præcipuè *Ludovici de la Forge*, Problema: *Quod Mens humana semper cogitet*,

gitet, quâ occasione de cogitatione Mentis, & Extensione corporis essentiam ex Cartes. sententiâ absolvente, quæsitum, Resp. *Christiano Segero*, Anclam. Pomer.

Anno vero sequente ventilavit bis Positiones alias Philosophicas assertis quibusdam Cartesian. Physicis & Metaphysicis oppositas, Resp. *M. Rötgero Grot*, Lib. Curl. & *Melchiore Eppen*, Pom.

In Patriam eodem anno vocatus habuit in Athen. Ged. Diff. *Philos. de Iudicio mentis rectè formando*, in quâ de Scepticismo Cartesiano, de Iudicio mentis utrum actus sit voluntatis, de privilegio mentis nunquam errandi, nisi velit: de negato sensuum usu in indaganda rerum veritate; de purâ & à phantasmatibus prorsus liberâ intellectiõne, de clarâ & distinctâ perceptione à Cartes. pro regulâ generali & adæquatâ cognoscendæ veritatis venditari solita, de glandulâ pineali animæ sede, de præjudiciis &c. prolixius actum Resp. *Philippo Christoph. Pyl*, Strallundenfî, nunc in patriâ ad *Æd. Nicol. Ecclesiastæ*.

Ao. 87. Dissert. Moral. de *Origine potestatis domesticæ*. Resp. *Courado Schilder*, Lib. Curl. it. aliam de *Origine Moralitatis*, eod. Resp. it. de *Defensione sui*, Resp. *Davide Hornicco*, Rig. Livon.

An. 88. Subjecit exâmini *Renati des Cartes Metaphysicam divinam*, s. doctrinam de Deo, in quâ dogmata de dubitatione circa exist. Divinam, de Ideâ Dei innatâ, de Aseitate Dei positivâ, de extensione Mundi infinitâ, de omni præsentia Dei in solâ ejus intimâ operatione in omnibus consistente, de radice possibilitatis in voluntate Dei ultimato quærendâ, de contradictoriis Deo possibilibus &c. fusius excussa reperiuntur. Resp. *Ioh. Samuele Laurentio*, Berol. it. Dissert. Politic. de *Iure puniendi delicta*. Resp. *Gottfr. Benj. Textore*, Siles. it. Diss. Moralem de *Obligatione naturali ex promissione oriunda*. Resp. *Fabiano Michael. Harders*, Gedan. it. Diss. Polit. de *præcipuis Majest. juribus*. Resp. *Christ. Andr. Nixdorffio*, Gedan. it. de *Lege Civili*. Resp. *Ioh. Maske*, Gedan. it. de *Obligatione Hominis erga Deum*. Resp. *Carolo Maring*, Gedan. it. de *Oblig. Hom. erga seipsum*. Resp. *Ernesto Gottlieb Lüschnero*, Gedanensî.

An. 89. Disceptat. instituit de *Quæstione à Severino de Monzambano motâ*, An Resp. *Mixta sit irregularis*. Resp. *Gabriele Friderico*

Henrico Schuman, Gedan. it. de Iustitiâ armorum. Resp. Henrico Theodorico Schuman, Gedan.

Prodiit etiam *Probabilissimus Moralium circa alapani cæde vindicandam fusiis examinatus, Resp. Nathanaele Schlodt, Gedan. it. Diss. Philos. de Divinâ Futurorum Cognitione, Resp. Adamo Eckhardi, Rummelsb. Pom. it. Diss. Moral. de Temperato proprietatis jure, in qua Quæst. de Communione rerum primavâ, de jure hominis extremâ gestatæ pressi in rem homini abundantanti propriam, de Jure innoxiz utilitatis &c. ventilantur, Resp. Constantino Gabr. Hecker, Gedan.*

An. 90. Diss. Philos. de *Vtopiâ Spirituum Cartesianâ, Resp. Thomâ Babrio, Strales. hodie Ecclesiæ in Pomer. præposito.*

An. 91. Diss. Philologica de *Jejaniis Veterum Hebræorum ex Maimonidis aliorumque Rabbinorum scriptis deducta. Resp. Nicolao Richterô, Gedan. hodie Pastore Munsterbergens.*

Diss. Moralis de *Ογκολυσία s. de Causis dissolvendi obligationem Jurisjurandi. Resp. Joh. Heinricho Leis, Gedan.*

An. 92. Diss. de *Indigna Philosopho servitute modoque Philos. ecclesiastico. Resp. Christ. Frider. Crockisto. it. Dissert. Moralis de Mischpath Kinah s. de Iudicio Zeli apud Hebræos usitato, in puniendis citra præviam inquisitionem publicam, ex privato tantum Zelo, atrocioribus delictis, Resp. Sigismundo Lange, Gedan. it. Dissert. de Immoderatâ Philosophi Curiositate, Resp. Joh. Schelovigio, Thorun. abhinc Facult. Philos. in Academiâ Witteberg. Adjuncto. it. de Syncretismo Philosophico, in quâ conciliationes plurimæ sententiarum circa Controversias præsertim Physicas & Morales occurrunt. Resp. Joh. Voetio, Gedan. jam Medic. Doctore.*

An. 94. Dissert. de *Hypocrisi Politicâ, per præcipua Politicæ capita deducta & assertis periculosis Machiavelli, Lipsii, Naudæi, Joh. Bened. Spinosa &c. opposita Resp. Caspate Corsvran, Gryph. Pomer.*

An. 95. *Triga Quæstionum Physicarum; An Aqua contineat aërem? An visio fiat per receptionem? An dentur qualitates occultæ. Resp. Christiano Bucky, Ged.*

REGIOMONTI

Die 6. Maji *M. Ernestus Segers, Regiom. Prussus, Respondente*

dente *Johanne von Sanden* / Heilgenb. Prussò, Problema Politicum publicè ventilavit: *Virum delicta Ebriorum veniam mereantur, aut an mitius punienda sint quàm Sobriorum, nec ne?* (2½. plag. in 4.)

Die 16. Maji *M. Christianus Sabmius*, Alumnor. Elect. & Comm. Convictorii Inspector Secundarius, disputavit de *Fine Hominis*, Respondente *Jacobo Jack*, Lycc. Prussò, Alumnoque Electorali, qui ipse d. 25. Maji à Facultate Philosophicà examinatus est, pro obtinendo munere *Corrector. Scholæ Provinc. Lycensis.*

Die 26. Maji, Præfide *Friderico Deutsch*, SS. Theol. D. & Prof. Ordinar. *Trigam Positionum, ex Antiquitate Ecclesiasticà selectarum*, ad disputandum proposuit *Henricus Oelemannus*, Colbergâ Pomeranus. (1. plag. in 4.)

HAFNIAE

Natalibus Regiis, quorum alter d. 15. Aprilis, alter d. 27. ejusdem mensis recurrit, bini *Nummi*, ex auro & argento, dicati fuerunt. Horum primus, (Tab. VI, fig. 1. expressus) auspiciis Illustriſſ. Comit. *Güldenlovii Senioris* signatus, Effigiem Regis CHRISTIANI V. exhibet, cum inscriptione: VTINAM NON POSSET MORI. Inferiùs additur: cIo IDC XCIX. 15. APRIL. Aversò latere Pietas aræ adſtat, accenſo igne vina libans, cum perigraphæ: HAEC CVRA HOC VOIVM. Siglæ aræ inscriptæ denotant *Christianum 5. Daniæ Norvegiaqve Regem*, & nomen Monetarii A. MEYBVSCH subjungitur. Nummus secundus (fig. 2. delineatus) quem inter alia pretiosa S. R. Majestas Seren. Regiæ obtulit, adversà facie blandissimæ Principis hujus iconem & titulum præfert; aversà autem nomen tetragammaton Divinum $\Gamma\Delta\Delta\Gamma$ radiat, ambeuntibus verbis Gallicis: DIEV. POVR. MON. PARTAGE.

Tab. VI.
Fig. 1.

Fig. 2.

Die 13. Maji *Johannes Bartholinus*, Thoma filius, *Theſum Theologicarum* Disputationem quartam, de *Personâ Christi*,

Respondente *Iobanne Matthiâ Hammericô*, Phil. Baccalaureo, proposuit. (2 $\frac{3}{4}$. plag. in 4.) Disputatione primâ egit de *Scripturâ s. eamque* sub ipsius præsidio an. 1694. d. 23. Apr. defendit *Sintus Aspachi*. Secundâ, Respondente *Petro Ansgarii Fil.* Phil. Baccalaureo, an. 1695. d. 20. Nov. *Deum Triunnum* consideravit; & *tertiâ* denique, an. 1696. d. 3. Dec. à *Christiana VVilichio* Phil. Baccal. ventilatâ de *Peccatô* disseruit. (7 $\frac{3}{4}$. plag. in 4.)

Die 15. Maji *M. Focbo Vith*, *Alberti* filius, Respondente *Christophoro Nicolai Müller*; in Auditoriô Collegii Medicî Disputationem Historico-Criticam *secundam*, de *Formulis jurandi*, habuit. (2 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.) De *primâ* hujus argumenti Dissertatione vide *Nova Liter.* an. 1698. p. 244. Continuatâ alterâ hâc Disputatione Caput secundum, atque agitur de *formulis jurandi* apud *Ebræos*, tam *Biblicis* quàm *Talmudicis*; nec non apud *Christianos*, tempore plantandæ non solum, sed & plantatæ *Ecclesiæ*. Accedit Caput tertium, quò *juramenta* non omninò *illicita esse*, probatur.

Die 22. Maji octoginta quatuor *Laurea prima Philosophica Candidati* defenderunt *Pauli Vindingii*, Ordinis Philos. h. t. Decani, *Æstatem Græcam*, s. Dissertationem *secundam* de *variis Lingue Græcæ Scriptoribus*. (5 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.) *Prima* hujus argumenti Dissertatio, sive *Ver Græcum*, prodiit an. 1693. d. 19. Maji, eorumque *Græcæ Scriptorum vitas & elogia* recensuit, qui usque ad expeditionem *Perfarum* in *Græciam* sub *Dariô Hytasp.* & *Xerxe*, vixerunt, ut *Orpei*, *Mufæi*, *Lini*, *Hesiodi*, *Homeri*, *Arctini*, *Cynæthonis*, *Eumeli*, *Lefehis*, *Archilochi*, *Hipponactis*, *Alcmanis*, *Terpanctri*, *Tyrtæi*, *Mimnermi*, septem *Sapientum*, *Æsopi*, *Ibyci*, *Sapphûs*, *Alcæi*, *Anacreontis*, *Onomacriti*, *Phalaridis*, *Stesichori*, *Pythagoræ*, *Phocylidis* & *Theognidis*. *Secunda*, quæ *Æstatii* nomen gerit, Dissertatio, Auctores *Græcos* affert, qui usque ad *Romanorum victorias & stabilitum* in *Græciâ*, imperium floruerunt, ut: inter *Historicos* *Thucydidem*, *Xenophontem*, *Ctesiam Cnidium*, *Polybium*, *Palæphatum*, *Apollodorum* & *Antigonum*. Inter *Geographos* *Seymnum*, *Scylacem*, *Dicæarchum*, & *Artemidorum*. Inter *Oratores* *Isocratem*, *Demosthenem*, *Æschinem* & *Lysiam*. Inter *Phi-*

Iſophos Socratem, Platonem, Ariſtotelem, Theophrastum & Ocelum. Inter Medicos Hippocratem & Nicandrum. Inter Mathematicos Euclidem, Archimedes, Apollonium Pergæum, Aratum, & Geminum. Inter Poetas Æschylum, Sophoclem, Euripidem, Aristophanem, Pindarum, Lycophronem, Apollonium, Callimachum, Theocritum & Molchum; quibus denique Grammatici adduntur.

Die 24. Maji *Johannes Nicolaides Beemius*, brevi dissertationulâ Logicâ ($\frac{1}{2}$ plag. in 4.) ostendit *Vitia Dilemmatis Biantis Prienæ*, unius ex septem Græciæ Sapientibus, quod is conjugium sapienti cuique & sapientiæ studioso dissuadere conatus esse memoratur. In proœmio hujus Dissertationis Dilemma Biantis ejusque causa proponitur; sectio prima vitia Dilemmatis pandit, & secunda idem in auctorem suum retorquet.

Die 25. Maji *Promotio Baccalaureorum* facta fuit, ubi Ordinis Philosophici Decanus *Paulus Vindingius* Orationem habuit de *prosperâ & adversâ Univerſitatis Hafniensis hęc sæculò fortunâ*; *Johannes Mublenius*, autem primi Candidati Problema de *Affectibus animi* resolvit, & *M. Stephanus Reitzerus* lauream impoſendam petiit.

Post receptionem *D. Oligeri Jacobæi* in Facultatem Medicam, sequens in Facultate Philosophicâ mutatio accidit: Professionem Geographiæ & Historiarum suscepit *Johannes Bircherodius*, Jani filius; huic verò in Professione Logices *Andreas Aagaar* fuit surrogatus, & Metaphysica *D. Henrico Wegborſt* docenda obligit. (Conf. N. L. a. c. p. 22. 1q.)

Prodiit denique *B. Johannis Lassenii*, SS. Theol. D. & Prof. P. nec non Ecclesiæ Teutonicæ Pastoris, scriptum posthumum Germanicum, quod vocatur *Sulamitha amans*, sive *Meditationes in 29. selecta S. Scriptura dicta*, publicis quondam concionibus cætur Dei propositæ, jam verò aliqua ex parte dilatatæ, & Odis sacris illustratæ, hęc titulò: *D. Johannis Lassenii, weiland Prof. P. und Pastoris bey der Teutschen Gemeine / Verliebte Sulamithin / oder*

heilige Betrachtungen über 26. außerlesene Macht - Sprüche H. Schrift / zu Beforderung der Liebe des gekreuzigten Jesu in den himmlischen Herzen und Gemüthern seiner Auserwählten hiebvor in öffentlichen Predigten der Gemeine Gottes vortragen / nachgehends in etwas erweiterte / und mit so vielen Liebes - Liedern / auch erbaulichen Kupferstücken / der Kirchen Gottes und deren heiligen Gliedern zur Freude / Trost und Erbauung / mitgetheilet. Copenhagen/bey Johann Jacob Bornheymrich / 1699. (1. Alphab. 17 $\frac{1}{2}$. plag. in 8.)

Introductio hujus libri, quæ Tractationi ipsi præmittitur, quinque capitibus constat, quorum 1. agit de Necesitate Amoris erga Deum, 2. de Tempore, 3. De Causa, 4. de Modo illius, & 5. denique de Amore soli Christo præ omnibus præstando. Tractatio ipsa moralem explicationem 26. Scripturæ dictorum continet, quæ desumpta sunt ex Esa. XLII, 1-4. Ioh. VIII, 12. Hof. II, 19. 20. Esa. XXV, 4. Heb. II, 17. 18. Apoc. I, 8. II. XXI, 6. XXII, 13. Cant. I, 3. Ioh. IX, 25. 26. Esa. XL, II. 12. Joh. X, II. Ioh. III, 16. Pl. XXIII, 4. 1. Ioh. I, 17. Ioh. XIV, 6. Esa. XLIII, 1-3. Pf. IV, 4. Ioh. VI, 68. Ioh. X, 9. Esa. XLI, 10. II. Thren. III, 24. 25. Hof. XIII, 14. Esa. LV, 1. Col. II, 14. Pf. XVIII, 36. Marc. VII, 37. Mich. VII, 7. Vnicuique Meditationi in fronte addita est figura ænea, & in fine Oda amori sacra.

*De Origine Veterum Gallorum à Dite, h. e. a Germanis
& Septentrionalibus ad Dnm. Collectores Lubecenses Novorum Literarior. Epistola Ottonis Sperlingii, Consilarii Regii
& U. J. D.*

Obscurum hæcenus argumentum, Viri Clarissimi & Eruditissimi, hoc explicare nemo tentavit, aut quod Gallos offendere nollent, qui Germanos vel Septentrionales dici æquo animo ferre vel concoquere non potuerunt, aut quod illam antiquitatem vix quisquam satis attenderit.

Hodie tamen, cum Francisci sanguinis sint, in illudque nomen Galliarum veteres transferint, gaudebunt etiam, ut puto, cum ostendero, Gallos nunquam alios fuisse quam Germanos & Septentrionales:

nales: ipsisque Gallis antiquis fatentibus hoc agam, ne me calumniari vel ignota prorsus fingere mihi possint obijcere.

Cluverius quidem Germ. Antiqu. l. 1. p. m. 221. aliquid horum vidit, dum *Δία* & *Θεός* & Deum, & Ditem ex unico Theut descendente, & cum eo idem esse prodidit; sed parum hanc rem explicavit, imò confudit potius dum *Thoth*, & *Toyth* Ægyptium etiam eò trahit. Et post omnia fateri cogitur se nescire quid *Theuth* vocabuli sit. *Ceterum*, inquit, *quid vocabulum hoc antiquissimis illis mortalibus significaverit, haud facile in promptu est.*

Ego autem Ægyptiorum & Africanum *Thoth* semper distinguo ab Europæo *Theuth*, nec facile in aliena castra transeo, nisi manu ducar. At cum toto cœlo distent Europæa & Ægyptia vel Africana, non video ob aliquam affinitatem vocum *Theuth* & *Thoth* confundenda hæc esse, & ad unam originem referenda, præsertim cum nemo docuerit, *Theut* ille Europæus quomodo in Africam aut Ægyptum venerit, nec quomodo aut quando *Thoth* Ægyptiorum in Europam descenderit.

Unde nec facile concedam Græcorum *Θεός* aut *Ζεύς* aut *Δία*, aut *Titanes* aut *Deum*, licet Europæa nomina sint, ad *Theut* quidquam spectare: vix enim illam vocem in Septentrione natam Septentrionales terras egressam fuisse statuere licet. Nulla monumenta certiores nos faciunt hujus rei, & sola allusio aut similitudo quædam vocabulorum firmum ullum argumentum præbent. Itaque hæc sinamus valere quantum possint, & ubi *Theut* in usum fuerit tandem videamus.

Nullibi autem quam in Septentrione certa ejus ac manifesta sedes ac vestigia colliguntur? ibi tot dialecti hujus vocis inter Germanos Gallosque Danos Norvegos & Svecos locum habuerunt, quas enumerat Cluverius p. m. 82. quarum præcipuæ sunt *Thiod*, *Theod*, *Theut* & *Thiet* & *Died*, *Dit*, *Dout* & *Dud*: eò enim ferè cæteræ omnes se referunt, ita ut rectè concludat Cæsaris locum L. 6. Bell. Gall. huc collimare, qui ita se habet: *Gallos Deum maxime coluisse Mercurium, & se a DITE Patre prognatos ex Druidum prodizione predicasse.*

Falsò Gallis tribuitur Mercurius à Cæsare, falsò etiam Germanis:

nis a Tacito; nesciebant enim illi Mercurios aut Joves aut Junones, aut Ditem Patrem aut ejusmodi nomina, Romanis solis Deorum instar cognita. Sed cum Galli Cæsari referrent, *Dit* sibi Patrem esse & progenitorem, non mentiti sunt sed verissima retulerunt & illi, & Druides; quamvis Cæsar de Dite Patre hæc intellexerit, cujus nomen non a *Dit*, Septentrionalium sed à $\omega\lambda\epsilon\iota\omega$ & Plutone Græcorum inter Romanos Latinâ Lingvâ frequentari coepit. Falsus igitur opinione suâ Cæsar fuit, dum *Dit* Septentrionalium & Gallorum aud. to, Ditem Latinorum protinus sibi finxit. Hos errores pariunt allusiones vocabulorum, sicque Cæsari quoque imposuerunt: adeò ut habeant hic Rudbeckius Suecus ejusque affectæ, quo se tueantur, dum tota horrea allusionum in suis scriptis nobis aperiunt, non solum Cæsaris, sed & aliorum doctissimorum exemplis tuti, qui pari ratione seipos aliosque decipere non cessant, modò sciant etiam, exempla, quò plura sunt, eò magis illorum errores illustrare ac manifestare.

Et quoniam Cluverius ingenuè falsus est, nihil sibi de ejus vocabuli *Theut* aut *Dit* significatione in promptu esse dicere, nostrum est videre nunc, num originem & significationem veram exculpere possimus.

Hic Septentrionalium lingua omnino venit excutienda, nam quoniam & Teutones & Galli & Celti omnes ex Septentrione se diffuderunt, tanquam ex vaginâ gentium, per multas in vicinis regionibus provincias, etiam illic scaturigo nominum & dingvarum istarum est querenda. Hinc est, quod Teutones Melæ in mediâ Daniâ seu Codanoniâ ponantur, nimirum quod ex ulteriore Septentrione eò usque primum sedes & nomina propagarint, deinceps per totam Germaniam se disseminarint, nomenque clarius reddiderint. ;

Quin & Celtarum veteris nominis obscurum etiam, aliquod in illis regionibus vestigium remansit, cum aliàs ubique ferè sit extinctum illud nomen, quo post Scythas, ex quibus Celta prodierunt, nullum in Septentrionalibus fuit quòndam celebrius vel latius patuit. Asiatici, *Aeser* Septentrionalibus dicti, postquam Septentrionem inundarunt, sive ante Pompejum M. sive fugientes cum in Asiâ grassantem, nomina quoque veterum quâ venerunt
mul-

multis modis mutarunt & obruerunt; quod exitium ad Celtas etiam se porrexit in omni Septentrione, ita ut Celticum nomen non nisi in solâ Galliâ omnium diutissimè perstiterit, postquam cæteris retrò regionibus non ampliùs audiebatur, sed propter Asarum potentiam delierat.

Asæ quippe in Septentrionem venientes miseram hanc vitam censebant, quam Celtæ priores incolæ ducebant veteris simplicitatis memores; unde non mirum in Septentrione Celticum nomen penitus deletum esse, cum nemo Celtis ampliùs similis esse vellet, sed omnes ut Asæ magnificentius vitam instituire cuperent. Hinc in *Lardnama Saga* libro de origine Islandorum scripto *part. 3. c. 10. p. 102. varo their sva vel buner, at menn hugdu at Aeser vero shar kvamner. h. e. tam bene vestiti erant, ut existimarent homines Asas illuc advenisse.* Hinc Asas quoque vix homines sed Deos potius credebant esse, atque Othinum suum inde *Helgi As*, Sanctum Deum & Magnum Asam vocarunt. Jam & duodecim Septentrionalium Dii *Aeser* appellabantur indigenis, sic *Svinafials As* in *Nialá* Islandico scripto Deaster quidam in monte porcorum cultus legitur, & *Bardur Snæfells As*, Bardus Deaster in monte nivium, quem coluerunt postquam in fata concesserat, & superest de eo *Saga* seu Relatio, ab Islandis in scripta redacta, *Bardur Saga Snæfells As* appellata. h. e. Bar-di historia nivosi montis Deastri.

Talem igitur factum cum se facerent Asæ & Asiatici in his regionibus, Celtæ ut mendicabula quædam hominum haberi ceperunt, & ab Asis *Keltringer* ideo dicti fuerunt, quod vocabulum apud Danos adhuc in usu, sic enim mendicos & vilissimos quosque hominum vocare pergunt. Terminatio tanè vocis in *ing* significat talem qui a Celtis prodiit, ut *Yngling* dicitur qui ab Ingo descendit, *Skjoldinger*, qui a *Skjoldo*, *Lodbroockinger* qui a Regno Lodbroock Rege: ita *Keltringer* illi dici ceperunt Asis, qui a Celtis non ab Asis exierant, quos pro despiciatissimis & mendicissimis Asæ regionibus illorum occupatis, traduxerunt: sicque hac significatione *Keltringer* vox adsumta adhuc inter Danos & Septentrionales perseverat, ut omnes hodie ex vilissimis orti, & non nisi mendicitate ac miseriis illustres *Keltringer*, *Keltringer* dicantur, olim nomine non

nisi ad Celtas distinguendos illorumque simplicitatem contemendam spectante.

Sic Islandi etiamnum *Kelsturni* vocant puerum pamosum & mendicium, & *Kelsturni* domum vilem & nullius pretii: non a *Kiste* & *Keste* vel *Kioste*, ut existimat Gudmundus Andreae in Lexico suo; quæ nihil habent commune eum dictis *Kelstrinaer*, sed ab aliâ radice manant, nempe a *Kiel*, vel *Kyll*, qui est in corpore humano locus a medio homine inferius tendens ad verenda, unde Islandis *Kyll* culcolus verendis tegendis aptatus, ut rectè explicat Gudmundus suo loco. Nam *Kyll* significat & verenda eorumque partes, & vestem, quæ partes illas tegit. Inferioribus Germanis illa vox est usitatissima, eodem sensu quo Danis & Septentrionalibus, hinc *Kiste* Danis & *opfiste*, vestes succingere, & ab inferioribus partibus ad superiora paulum reducere, cinctu quodam adhibito & fasciâ stringente, quæ Danis *Kittebaand*, audit. Germani inferiores *sförten* & *opfsörten* vocarunt, a foeminarum supparis *sförten* appellatis, quæ his fasciis succinguntur *Opfsörtelband* dictis. Ita quoque *Kistebuyet* Danorum, Germanis *Echürkhofen* appellantur, quod & illæ braccæ ab inferioribus ad medium superius succingantur. Inde ergo Islandis *Kistla* & *Kiöla* hic actus dicitur, quando quis se succingit, & *Kistting* sinus vesti anterior ad verenda spectans, quibus tamen nihil convenit cum *Kelstrinaer*, quorum originem veram a Celtis deducendam veteribus harum regionum incolis, nunc monstravi, non a *Kyll* quæ alia res est & alterius originis.

His ita probatis redimus ad vocem *Theut* & *Dit*, unde die *Teutsche* & *Dütsche* nomen adhuc retinent, ac illam æquè ex Septentrionalium lingua fluxisse probabimus. Est enim illis vocula *Thiod*, quæ magnam gentem, & multarum nationum colluviem significat. Hinc in compositis Suecia ipsi *Svythiod*, Suonum gens magna appellatur; hinc *Thiodkonnung* Rex multarum nationum dictus fuit; hinc in *Ulfila*, sic dictis, Evangelii Gothicis *Thiudans*, Rex, & Rex manus multarum nationum vocatur, & *Thiudanassom*; Regnum, aut Regnum ex multis nationibus constans. Hinc *Dithmarschen*, vicina *Dithmarsia*, *Teutomarsia* multis olim dicta, quod Teutones illam *Marsiam* & regionem paludosam mari contiguam occuparint;

hinc

hinc *Didrich* nomen Islandis *Thiodrekr*, quod significat Magnum ex magna gente. *Rik* enim antiquis Septentrionalibus *magnum* significat, ut *Knut binriker*, in Annalibus Septentrionalium, Canutus Magnus est, Rex Danix celeberrimus. Sic *Ditherrus* quoque, Dominus magnæ gentis & *Ditmarus*, *Ditmet* ex *Ditmadur* contractum, Vir ex magnâ gente, ut *Stormaderen* contractè *Stormar* Vir magnus, & *stormarii* nostri, Viri ad Storam fluvium habitantes. Tale nomen est etiam *Δευδοπιξ* Betoriti filius Sicamber, qui reperitur apud Strabonem l. 7. p. m. 192. Nihil enim est aliud quam Theudericus, Theodoricus vel Dietericus.

His addi potest *Dietenhofen* ad Mosellam, quæ rectè Paulo Diacono l. 1. Longobard. c. 5: *Totonu villa* vocatur: meliùs scripserit *Thiotonu villam*, unde Reginoni est *Theodonu villa*, Francis *Theonville*: Germani enim prædium seu villulam *Doff* vocarunt. *Jungamus Dirmelle* in Westphaliâ, quod Teutoburgium Latinis dici cœpit, quasi *Teutschburg*, adeò ut saltus ei vicinus Teutoburgienſis inde denominatus sit. Non verò a molâ vel *Môle Dirmelle*, quod volunt aliqui, compositum est. *Wöple* siquidem vel *Wühle* Germanicæ originis vox non est, sed quoniam a Romanis molas fabricare didicerunt, vocem quoque *mola* suam fecerunt, *Wöple* vocando. Dicitur verò *Dirmelle* ut *Ditmallum*. Nam *Mallum*, quod sapius legitur in inferioris ævi Scriptoribus, *Judiciorum* locum publicum significat, omnemque locum, ubi conventus publicus instituebatur, à *mâl* & *Waal*, quod est loqui & lingua (ac si diceret Francicè *Parlement*) deductum, unde Germanis *melden / vermellen* superest. Hæc verò loca, quò publicè conveniebant, munitiora cœteris erant, quod Romanos Teutoburgium vocare hunc locum docuit, Germanis rogatis procul dubio sic explicantibus & Romanos docentibus. Huc pertinet quoque non procul à *Dirmelle* situm *Didenhill*, nunc oppidulum, olim collis, quod ex eadem origine *Teutonum collis* explicari debet, in eum enim se recipiebant pugnaturo, ut in locum munitum pauidibus, aut alio situ naturali.

Jamque facile, puto, liquet, cur Galli ipsi *Ditem* sibi progenitorum fuisse dixerint, dum *Dit* idem est quod *Theut* & *Thiod*; quod ex magna Septentrionalium istâ gente prodierint, κατ' ἐξοχὴν
 Z 2 sic

fic dictâ Septentrionalibus, idque gloriæ sibi duxerunt inde exordia sua repetere. Islandi distinguunt inter *Thidd*, quod est fœminini generis, & significat gentem ac naturam, prout dixi; & inter *Thiod* quod est neutrius generis, & significat Regnum Hellesponticum ut accuratissimè observavit Gudmundus Andreæ in Lexico suo Islandico: quod me docet magnam hanc gentem *Thidd* ex Hellesponto & Scythiâ occidentem versùs in oras Septentrionales se infudisse, & *Thiodingar*, Teutones die *Teutsche*; ex iis propagatos: nam eæ terminationes non gentem ipsam magnam, sed ex gente magna derivatos significant, ideoque *Thiodungr* Lexicon idem explicat *Virum generosum*, optimo scil. & nobilissimo genere ac gente natum, quem Havamal vocat *Thiodungs Barn*/ filium sc. generosissimum & ex amplissimâ stirpe natum.

Hoc voluerunt Germani indicare, dum se Teutones & *Teutsche* vocarunt, & Galli, cum Ditem sibi progenitorem jactarent, se nimirum ex nobiliss. & numerosissimâ omnium gente prodiisse Septentrionalium. Ex eâdem radice adhuc apud Islandos *Thyde* Colluvies & turba. *Illthyde* Turba latronum, & *at thydast* coire & coacervari, aliaque vocabula obtinent.

Nam qui *Theut* Deum aliquem Septentrionalibus fuisse credunt, eumque cultum & adoratum, quin & ab eo Teutones appellatos, nã illi Septentrionalium antiquorum mores & ordinem in Diis suis colendis perspectos minimè habent; qui nullos omnino homines Deos fecerunt, nullas imagines aut statuas eorum præfigurarunt, sed lucos, arbores, fluvios, saxa, Solem, Lunam & astra venerabantur. Unde de *Trifone Deo terrâ edito*, prout est apud Tacitum in Germaniâ, altum prorsus silentium in omnibus aliis Annalibus, ut & de Mercurio &c. cum etiam Taciti tempore nondum Germani Deos alios nossent quam lucos sacros. Verum hæc a Romanis fluxerunt commenta, qui ex suis moribus omnia solebant interpretari. Et si qui fortè pauci fuerunt in Germaniâ, qui τῶν ἰδῶλων cultum adsciverunt, edocti sunt illi has religiones a Gallis vicinis, Galli verò prius à Romanis, quæ sanè contra mores antiquos istarum gentium adoptata fuerunt a peregrinis & exteris. Hinc illa quæ de Gallis Lucanus l. i. & eorum

rum Diis, Teutate, Heso, & Tarane Dianã commemoravit
dicens:

Et quibus immitis placatur sanguine diro
Teutates, horrens quæ feris altaribus Hesus,
Et Taranis, Scythicã non mitior, ara Dianã

jam talia sunt, quæ cultum Idololatriæ Romanorum & Græcorum sapere videntur. Quamvis & sic interpretari hos cultus liceat, ut loco cuidam Teutatis nomen impositum & Hesi, & Taranis apud Gallos fuisse concedi possit, ibique sacrificia peracta. Nam a *Thiod* etiam multa nomina hominibus sumta dataque in Septentrione legimus. In Landnama occurrunt *Thiodus Fridleifi*, *Thiodrekus*, *Thiostolfus*, *Thiostolfus Kodrani*, *Thiodgerda Floki*, *Thiostarus*, & similia: unde & lucus, quem coluerunt, Teutatis, & fluvius *Hesi*, & saxum *Taranis* quoddam dici potuit apud Gallos & Septentrionales, licet Teutates ibi non coleretur, sed lucus; non Hesus, sed fluvius; nec *Taranes*, sed saxum. Non igitur a *Viro* quodam *Theut* Teutones denominatos esse statuam, sed a *Theut* vel *Thiod* gente illã magnã, quæ in Septentrione sedit, multasque ex se provincias coloniis implevit.

Possẽm hic addere de *Allemanis*, ex eadem ratione nomen hoc sibi sumentibus, quã Teutones a *Thiod*: nam & *Allemanorum* vox nihil nisi magnam gentem significat, ut *allarff* magnã & universam hereditatem; *allsting* magnum & universale judicium ac forum hominum multorum confluentium, & quæ sunt in Septentrionalium lingua notissima alia hujus significationis, quæ veram originem *Allemanicam* complectuntur, eaque omnia, quæ hactenus à Scriptoribus de *Allemanico* nomine falsò prodita sunt, evertunt. Sed nolo hæc nunc urgere; cum peculiarem desiderent enodationem, qui unicum tantum vocem Septentrionalium *Thiod* tam Teutonibus quã Gallis originem suam conservasse propotuerim exponere, quod nunc haud levibus argumentis me præstitisse confido. Valete. Dabam Hafniæ a. d. XXIX. April. Anni c) Is cXCIX.

SLESVICI

Typis Slesvicensibus excusus est liber vernaculus; de *Susceptio-*

ribus lustricis, cui titulus: *Unordentliche Kirchen-Ordnung mit Befahren oder Tauffeugen / in der Furcht des Herrn zu verbessern vorgestellt von M. Johanne Paschio, Hoff-Predigern zu Grafenstein, 1699. (16. plag. in 12.)* Hęc librę Auctor disquirir; 1. an necessarium sit, uti Susceptoribus lustricis? 2. Qvot Susceptores invitari debeant? 3. Qvò locò, & 4. Qvò tempore Baptismus peragendus sit. 5. An Spuriè publicè in Templis, adfidentibus tribus patrinis, sint baptizandi? 6. An ii censuram incurrant, qvi tribus patrinis haud contenti, plures invitant? 7. Cujus ætatis, 8. Conditionis, 9. Indolis, & 10. Religionis Patrini esse debeant? 11. An salvà conscientià apud eos, qvi ejusdem nobiscum religionis sunt, susceptoris munus renuere liceat? 12. An illi obeundo alium liceat substituere? 13. Vtrum pecunia lustrica, & quanti pretii, eroganda sit? 14. An Parentes baptizati infantis convivium parare debeant? 15. An & qualia Nomina baptizandis imponenda sint à Susceptoribus? 16. An solennes illa baptizantis quæstionis: *Renunciasne Diabolo &c. item: Credisne in Deum Patrem, &c.* Infantem baptizandum, an verò Susceptores, concernant?

KILONII

Johannes Fridericus Mayerus, S. R. M. Svec. & Reverendiss. Abbatissæ Quedlinburg. Consiliarius in Sacris Primarius, SS. Theol. D. & Prof. P. Ord. nec non Collegii Theologici Decanus, superiori mense Aprili disputavit de *Pontificibus Romanis uxoris, & filiis Patrum in Pontificatu successoribus*, Respondente *Gregorio Langemack* Utersâ-Holsatò, (5½. plag. in 4.) Thesis 1. hujus Dissertationis asserit, Pontifices falsò se vocare Sponfos Ecclesiæ, cum illud nomen soli Christo competat, 2. Probat, quosdam ex illis fuisse maritos propriè dictos, & contraxisse matrimonium. 3. Disquirir, qvo jure Servator noster in Catalogis Pontificum primo loco ponatur, & utrum ejus exemplo Cœlibatum suum Pontifices Romani tueri possint? 4. Agit de Petro Apostolo, num Romæ fuerit, & per 25 annos Episcopus fuerit Romanus? ubi simul de Conjugio Petri, ejusque filiâ Petronillâ, disputatur, nec non de quæstione, utrum Petrus filium habuerit? 5. Probat, Paulum non

minu-

minori jure inter Episcopos Romanos referendum quam Petrum,
 moveturque controversia de Ecclesiâ bicipite, sive Petro & Paulo
 Pontificum Prædecessoribus. 6. Asserit, Paulum quoque maritum
 fuisse videri, quod peculiari diatribâ probandum promittitur. 7. de
 Clemente Romano agit, eique uxorem & liberos fuisse ex Episto-
 lâ ad Corinthios ostendit, rejectâ Decretali Pseudo-Clementis Epi-
 stolâ. 8. Assert Platina in Vitâ Cleti assertionem, Lucam Evan-
 gelistam conjugio junctum fuisse, quæ obiter ex antiquis Platinae
 editionibus contra recentiorum castrationem vindicatur. 9. Do-
 cet, constitutionem de cœlibatu Sacerdotum, quam Calixto I.
 quidam tribuerunt, rectius referri ad Calixtum II. certè diu post Ca-
 lixti I. tempora cœlibatum clericorum improbatum Sylvestro Papæ
 & Leoni M. Siricium quoque Pontificem svasisse potius cœlibatum,
 quam severius præcepisse. 10. Pontificum uxuriorum illustre ex-
 emplum sistit, Amadeum scilicet Sabaudia Ducem, postea Fe-
 licem V. de quo Æneæ Sylvii postea Papæ: II.) egregium testi-
 monium affertur. 11. Producit Hornisdani & Sergium III. Pa-
 tres Pontificum. 12. Denique agit de Sylverio & Iohanne XI. fi-
 liis Pontificum, eorumque in Pontificatu successoribus.

Idem Collegii Theol. Decanus, D. Io. Frid. Mayerus, editò
 nuper *Programmate* Studiosos in Academiâ Kiloniensi ad Prælecti-
 ones suas de *novis Controversiis*, illustri trigæ recentium Gallorum,
Ludovico Eliæ Dupinio, Iohanni Mabillonio, & Francisco de Salignac
Fenelonio, Archiepiscopo Cameracensi, motis, invitavit, (i. plag.
 in 4.) Nec non die 24. Maji alio *Programmate*, quò Sacra solennia
 Pentecostalia piè celebranda indixit, vexatissimam hujus æqvè ac
 superiorum sæculorum quæstionem: *An speranda sit Spiritus S. In-*
carnatio? ventilavit, eandemque meritò negavit, utpote (α) scopo
 ac fini unico incarnationis (β) numero duorum Testamentorum,
 & Novi Fœderis perfectioni, ac denique (γ) jam factæ Spiritus S. sta-
 tim post ascensionem Christi missioni, adversantem. Notandum
 verò, p. 10. hujus *Programmat*is lin. 4. Typographi culpâ verba a-
 liqvot omiſſa esse, quæ sequentem in modum resarcienda sunt:
Equidem Florimundus Remundus, sive potius, ut veri auctoris nomen ad-
dam, Ludovicus Richeomus, Jesuita, libro 2. &c.

Celeberrimi hujus Academiæ quondam Polyhistoris, B. *Danielis Georgii Morhofii*, *Dissertationes varia*, seorsim hæcenus editæ, nec amplius apud Bibliopolas venales, uno nuper volumine comprehensæ prodierunt, hæc titulò: *Danielis Georgii Morhofii Dissertationes Academiæ & Epistolica*, quibus rariora quædam argumenta tractantur, omnes: in unum volumen collatæ, & consensu Filiorum editæ. Accessit Autoris Vita, quæ cum Lectiones ejus Academicas, tum Scripta edita & edenda; Elogis item ac Judicia Clarorum Virorum exhibet: & Præfatio Joannis Burchardi Maji, quæ institutum hujus operis declaratur, &c. Hamburgi, sumptibus Gottfr. Liebernickel, 1699. (3. Alph. 15½. plag. in 4.) Dissertationes, volumine isthòc comprehensæ, sunt sequentes:

Diff. de *Morbis & eorum Remediis*, sub Præsidio D. Henr. Raschen Rostochii an. 1658. habita.

Diff. de *Jure Silentii*, habita Fanékeræ, 1661.

De *Enthusiasmo seu Furore Poetico*.

Diff. I. de *Divinitate Principum*, Resp. Herone Hersenio Rostochii habita 1662.

Diff. II. ejusdem argumenti.

Gratulatio in Doctoratum *Christiani Korsholti*,

Princeps Medicus, Dissert. Resp. Reimaro Nicol. Stapeln Rostochii habita 1665.

Descriptio *Actorum Promotionis* in omnibus Facultatibus Academiæ Christian-Albertinæ, quæ Kilonii est.

Diff. de *Sole Igneo*, Resp. Martino Bützer Kilonii habita 1672.

De *Metallorum Transmutatione*.

Diff. de *Paradoxii Sensuum*, Resp. Andréâ Plomann, Kil. 1676.

De *Scypho vitreo per certum humanæ vocis sonitum fracto*.

Diff. de *Eloquentiâ in tacendo*, Resp. Antonio Hardvici, Kil. 1684.

De *Patavinitate Lipianâ*.

De *Quintâ Essentiâ*, catholicò morborum remedio.

Epistola, quæ Juvenem in Academiâ viventem dehortatur à Disputatione de *Latinitate in Digestis*, de quâ ipsi lis erat cum Professoribus suis.

Fragmentum Dissertationis de *Meritu Germanorum Literariis*.

Lucem quoque nuper denuò in Germanià vidit *Gumberi Christophori Schelhameri*, D. Archiatri Gottorpiensis, in Acad. Kilon. Prof. Med. Primar. & Nat. Cur. Leopold. Adjuncti, de Motu Mercurii in Tubo Torricelliano Epistola; cui accessit altera ejusdem argumenti *Bernhardini Ramazzini*, in Mutinensi Lyceo Medic. Professoris celeberrimi, & ejusd. Acad. Leopold. Collegæ; itemque tertia, sive ejusdem Schelhameri ad objectiones Ramazzinianas Responsio. Kilonii, sumt. Sebast. Richelii, 1699. (10. plag. in 8.) Occasio trium Epistolarum istarum hæc est. Postquam Torricellianæ fistulæ, hydrargyrò impletæ, ad gravitatem aëris computandam usus innotuit, inter alios eruditos curiososque viros etiam D. Ramazzini, Professor Mutinensis, per annum integrum quotidianas hujus rei observationes instituit, easque postmodum Illustri Societatis Leopoldinæ Præsidi, *Luca Schræckio* transmisit, qui illas an. 1696. publici juris fecit. Addidit quoque laudatus D. Ramazzini observationibus suis discursum, quò inter alia causam reddere voluit, quâ impulsus Mercurius serenò tempore ac sudò cœlò in fistulà ascendat, decidat contra atque decumbat, cum pluvix aut tempestatibus vel instant vel aërem jam tum conturbant occupantve. Sed quoniam ipsius sententia, opusculò illò proposita, D. Schelhamero haud satis congrua visa est, datà is ad eundem D. Schræckium Epistolâ, problema istud aliò convenientiori modò solvere conatus fuit. Opposuit autem D. Ramazzini huic Schelhamerianæ Epistolæ aliam, quàm unâ cum priori illâ in Italiâ edi curavit. Has duas D. Schelhamerus jam in Germaniâ recudi fecit, tertiamque addidit, quâ ad objectiones Ramazzinianas respondet.

Oratio illa solennis, quam anno præcedenti 1698. p. 124. à *Iohanne Burchardo Majo*, Eloqv. & Histor. Prof. P. occasione Nuptiarum Ducalium Cimbricarum habitam fuisse memoravimus, typis exscripta est, hòc titulò: *Panegyricus Nuptialis, cum Serenissimus Princeps ac Dominus, Dn. FRIDERICVS, Heres Norvagiæ, Dux Slesvici, Holsatiæ, Stormariæ & Ditmarsiæ, Comes Oldenburgi & Delmenhorstii, &c. Serenissimam Principem ac Dominam, Dn. HEDVIGEM SOPHIAM, Serenissimi ac Potentissimi Svecorum Regis CA-*

ROLI IX. *Filiam natu maximam, Viraginem excelsissimam, sibi reiqve publicæ utiliter atqve auspiciato Anno 1698. d. 2. Iunii Conjugem adsciveret, nomine ac iussu Academia Kiloniensis dictus à Io. Burchardo Majo, Eloq. & Hist. Prof. Kilonii, literis Ioach. Reumanni, Acad. Typogr. (8. plag. in fol.) Accedit Samuelus Reyheri, IC. in almâ Christian-Albertinâ Codicis & Mathematicum Prof. P. Tabula Genealogica, quâ is Serenissimis Neogamis, ex multiplici Augustissimorum Majorum nexu ortis, mentes vegetas, sanitatem incorruptam, vires integerrimas, vitam perennem, regimen pacificum, prolem optatam, felicitatem perpetuam, ardenti voto humillime precatur.*

Idem Samuel Reyherus edidit *Versionem Germanicam priorum 6. Euclidis Librorum*, hoc titulo: *Samuel Reyheri, ICti, und bey der Hochfürstl. Holsteinischen Vniversitet Codic. und Mathematicum Prof. in Teutscher Sprache vorgestellter Euclides, dessen 6. erste Bücher/auff sonderbare und sehr leichte Art/ mit Algebraischen/ und aus der neuesten Löse-Kunst entlehrenen Zeichen/ also daß man derselben Beweis auch in andern Sprachen gebrauchen kan/ eingerichtet/auch des 2. Buchs Vorträge nebst der gemeinen auff Algebraische Art bewiesen sind.* Kiel/ bey Joh. Sebast. Micheli/ 1699. (1. Alphab. 6. plag. in 4.)

Prodiit etiam Liber, cui titulus: *Ἀποκατάστασις Act. III, 21. solida & orthodoxa Expositio, s. Scripturâ corroborata, Patrum isidem, & Theologorum testimonio confirmata; Fanaticis nostri temporis, & quibus adstipulantur, inprimis verò Dn. Petro Poireto, & Evangelii æterni Auctori M. D. P. H. G. opposita, & ab eorum Strophis vindicata, Auctore Christiano Gottlieb Koch. 1699. (1. Alphab. 8. plag. in 8.)* Tractatus hic in 5. Sectiones dispescitur, agitque Sectio I. de *heterodoxâ ἀποκατάστασις interpretationis auctoribus*; ubi Articulus 1. Fanaticos nostri temporis delineat. 2. Ortum & progressum heterodoxæ sententiæ in prioribus sæculis exhibet. 3. Inchoatam recensendi telam ad nostra usque tempora continuat. Sectio II. *ἀποκατάστασις orthodoxè & solidè exponit*; ubi Artic. 1. Homonymiam vocis *ἀποκατάστασις* & *ἀποκατάστασις* per-

perpendit. 2. *Ἀποκατάστασις* nec cum personis conjungi, neque per restitutionem propriè sic dictam exponi posse demonstrat. 3. Constructam autem *ἀποκατάστασις* cum τῷ χρόνῳ finem & consummationem sæculi denotare, eamque significationem hòc locò posse admitti, probatur. 4. *Ἀποκατάστασις* cum rebus prædictis constructam idem ac perfectionem, impletionem & exhibitionem esse, eandemque significationem nostro loco non repugnare, ostendit. 5. *Ἀποκατάστασις* per ἀνακεφαλáιωσις exposita, renovationem & innovationem denotat, & παλιγγενεσία æquivipollet. Sectio III. agit de P. Poireti & M. D. Ph. G. *sententiá*; ubi Artic. 1. Mentem illorum definitione quòdam tradit. 2. Definitionis exegesis, & ipsius quidem ἀποκαταστάσεως œconomiam proponit. 3. *Ἀποκαταστάσεως* medium s. purificationem piorum nondum perfectè purorum post hanc vitam futuram illustrat. Sectio IV. agit de *Orthodoxá Antithesi*, ejusque probatione; ubi occurrit Artic. 1. *Œconomix ἀποκαταστάσεως* à Poireto & Evangelii æterni auctore traditæ Elenchus, ejusdemque vindiciæ. 2. Purificationis piorum nondum perfectè purorum post hanc vitam futuræ Elenchus, ejusdemque vindiciæ. Sectio V. denique agit de *Heterodoxá ἀποκαταστάσεως Interpretationis fructibus*; qui sunt: 1. De resurrectione corporum neque piè neque orthodoxè sentire, eamque maximà ex parte vel planè negare, vel in allegorias mutare, & in meram spiritalem & mysticam resurrectionem convertere. 2. Libertinismum plerosque introducere, omnibusque fabularum sectatoribus, in quavis etiam sectâ viventibus, salutem promittere, nugis autem obicem ponentes contemnere. 3. Plerosque vel ipsas seditiones movere, vel periculose de Magistratibus loqui, vel earum auctores non detestari.

*Continuatio Porismatum D. Joh. Lud. Hannemannii
de Infinito.*

77. Fluor suam operationem in infinitum Dei jussu extendit.
78. Fluor infinitorum Mysteriorum thesaurus est, & fons, ex quo omnia in universo manant phenomena,

79. Fluor infinitatis caractere quoad extensionem à Deo donatus est.
80. Fluor est rerum omnium creatarum intrinsecum esse formale constitutum, & operativum.
81. Fluor est causæ materialis, formalis; & Efficientis, sed tamen dependentis, & instar immensi oceani ex actu primo in actum secundum scaturiens fons.
82. Fluor infinitis caracteribus æterni Numinis existentiam probantibus gaudet.
83. Fluor omnipotentis Dei creatis, conservatis, & tandem aliquando totum universum destruens organum est. Cum quo & per quod (licet omnia sine eo possit) omnia sapientissimè operatur, ac ei omnium suorum idiomatum characteres plenissimè imprescit.
84. Fluor omnium rerum vitæ, omniumque rerum vitæ conservatio non nisi à fluore dependet.
85. Fluor in quo, ex quo & per quem totius universi formalis essentia consistit, est Lux.
86. Lux est fluor spirituosus omnibus creaturis suam pulchritudinem abunde largiens.
87. Lux est fluor, qui & cum mentibus angelicis & hominum animabus se se communicat.
88. Lux est fluor, in quo & mentes angelicæ, & animæ hominum suum formale esse inveniunt.
89. Lux est fluor, cujus non nisi spirituales substantiæ quidditative, & constitutive primario participes sunt, & secundo corpora ejus fluoris nunquam non expertia sunt; vel esse possunt, quo si priventur, merum nihilum entitativum sunt.
90. Lux, quam Deus primo die suo omnipotenti verbo, Fiat, ex nihilo entitativo existere fecit, nullam aliam formalem rationem habet, quam fluorem essentialem.
91. Lux quæ est fluor spirituosus, rerum omnium creatarum, quas Deus diebus quinque subsequentibus creavit, est Basis.
92. Lux, quæ est fluor, omnium primo ex corporum familia sese inferuit in aquam, eique fluorem perennem splendoremque largita est.

93. Lux qva fluor est infinitæ extensionis, omnisqve interitus sua natura, nisi Deus destruat, in totum expers.
94. Omnis fluor, qvi heterogenietate caret, non nisi unicus, & infinitus est.
95. Omnis fluor nullum aliud intrinsecum formale habet, nisi lucem.
96. Lux est fluor, à qvo & omne fluidissimum, & liquidissimum, & abstractè acceptum, unicè & solitariè dependet, eoqve prior.
97. Qvod anima est in homine, hoc lux est in omni fluidissimo, & liquidissimo, & abstractè & concretè accepto.
98. Lux qva fluor, est omnium creaturarum tam spiritualium, quam corporearum indissolubilis nexus,
99. Lux qva fluor, jussu Dei in hominum corpora mortua tandem aliquando influet, ac viva sistet ritu simili, qvo in primæ creationis actu creaturas jubente Deo animavit.
100. Deus sine lucis floris spirituosi adminiculo corpora non resuscitaturus est.
101. Deus creatione lucis floris spirituosi ex benignitate sua hominum corporibus ex morte resurgendi indidit necessitatem absolutam.
102. Quoniam Deo benignissimo placuit animarum hominum formalem rationem in fluore purissimo i.e. luce collocare; eo ipso immortalitatem contulit.
103. Omnis fluor purissimus ac omnis heterogenietatis expers, non nisi æternus ac interitus expers (salva Deo omnipotentia, qva omnia annihilare potest) esse potest.
104. Sine fluore (humano concipiendi modo hoc Mysterium summi Numinis) nec creatio corporum facta, vel resurrectio mortuorum hominum fieri potest.
105. Solus rerum fluor lux omnis atheismi irogus est.
106. Solus rerum fluor, & gentes barbaras sine revelatione verbi Divini Numen aliquod summum existere docet, &, ut cogantur admittere, convincit.
107. Lumen naturæ & rationis nisi præsupponeret fluorem, eumqve existere, omniaqve pervadere animadverteret, Numinis

alicujus existentiam non crederet, aut credere posset.

108. Totius naturæ, artiumq; omnium industriæ nil quicquam ultra fluorem potest.
109. Inane & vacuum Mosaicum carebat fluore actuali sed non potentiali.
110. Deus ex nihilo negativo creans, omnium primo creavit fluorem potentialem.
111. Dei jussu i. e. verbo fiat! fluor potentialis transit in fluorem actualem, purissimum nitidissimum..
112. Qui fluor actualis purissimus, nitidissimus fuit lux.
113. Lux propter fluorem suum à Deo dicitur bona.
114. Lux & tenebræ inter se nullam aliam habent differentiam, quam quod hæc sit fluor spirituosus purissimus omnis heterogenietatis expertus: Tenebræ è contra sunt fluor impurus aliqua heterogenitate inquinatus.
115. Lux quæ fluor purus, non potest inquinari ullius rei impuritate, ut res impurissimas penetret, tamen sartam & testam suam servat puritatem primigeniam.
116. Omnes Dei apparitiones, quibus hominibus piis suam essentiam manifestavit, fuerunt in fluore, aut aliqua essentia florum analogæ.
117. Omnia Dei miracula præstantissima non nisi in fluore purissimo fuerunt peracta.
118. Deus ipse non nisi in fluore aliquo sese manifestare desiderat.
119. Quemadmodum omnia Dei miracula non nisi in fluore purissimo fiunt; sic è contra diaboli actiones non nisi in fluore aliquo impuro & heterogeneo, purissimo flori opposito, fiunt.
120. Purissimus fluor, diabolo diros cruciatus affert, ac eo non nisi per obliquum & in suum gravissimum cruciatum fruitur.
121. Damnatorum cruciatus non nisi impurus, ac heterogeneus fluor erit.
122. Quemadmodum modo numero unus datur fluor purissimus, ita eodem modo numero una datur Magia, quæ ex purissimo fluore fluit, & in purissimo fluore, & per purissimum fluorem (concurrente Deo) operatur,

VTHINI

Concio funebris, quam *Johannes Daniel Büttemeister* / Episcopatus Lubecensis Superintendens, & Concionator Aulicus Vthinensis, superiori anno in funere Seren. Principis CHRISTIANAE, Conjugis Reverendissimi Principis ac Domini AVGVSTI FRIDERICI, (cujus obitum & sepulturam an. 1698. p. 144. memoravimus) ex Joh. XVII, 24. habuit, typis excusa est, hęc titulõ: Der letzte Wille des vom Vater geliebten Wittlers Christt / betreffend das herrliche Erbe derer / welche ihm sind gegeben / worin die weiland Durchleuchtigste Fürstin und Frau / Fr. Christina / Herzogin zu Schleswig / Holstein / Stormarn und der Dümarschen / gebohrne Herzogin zu Sachsen / Jütich / Eley und Berg / &c. Gräfin zu Oldenburg und Delmenhorst / &c. so wol im Leben / als bey dem letzten Abschiede / die vergnügte Seelen-Ruhe gesucht und gefunden ; aus dem 24. Vers des 17. Capituls Johannis / bey ansehnlicher Versammlung in der Bischoffl. Schloß-Capelle zu Euthien / in einer reich-Rede erkläret und vorgestellt / als Dero verblichener Körper nach dem Fürstl. Begräbniß in der Dom-Kirche zu Lübeck / am 13. Julii An. 1698. mit Christl. Fürstl. Solennitäten abgeföhret wurde ; nachgehends zum schuldigen Ehrengedächtniß / auff Begehren dem öffentlichen Druck übergeben / von *Johann Daniel Büttemeister* / des Bischoffthums Lübeck Superintend. und Hoff-Prediger zu Euthien. Plöen / gedruckt bey *Tobias Schmidt* / Fürstl. Hoff-Buchdr. 1698. (a. Alphab. 7. plag. in fol. reg.)

LVBECÆ

Die 18. Maji (qui hęc anno memorię Dominicę Ascensionis sacer fuit) è vivis excessit *Johannes Salomo Hattenbach*, Med. D. & Practicus felicissimus. Is ante hos 47. annos in Thuringiã natem vidit, patre (adhuc superstite) *M. Johanne Hattenbach*, Pastore & Superintendente Waltershusanõ, matre verõ *Glasia*, quod celebre inter Theologos nomen est. Variis Germaniã Academiis literis innutritus, in almã demum Juliã, an. 1674. sub præsidio *D. Henrici Meibomii* Disputationem inauguraalem habuit de *Colica*; ibidemque

demque Doctoris titulò auctus, Bojzenburgi primum, deinde verò apud Lubecenses, & aliquantisper etiam Lero lini, praxin Medicam feliciter exercuit. Vxorem bis duxit, & quidem primò paulò ante laudati Meibomii sororem, clarissimi Lubecensis poliatri filiam; postea autem Vennighusiam genere, quæ inter plurimos *Βραχυβίαις* liberos, filium cognominem adhuc superstitem ipsi peperit.

Scriptum posthumum B. D. *Augusti Pfeiffers* Superintendentis, prodiit, cui titulus: *Augusti Pfeiffers*/ SS. Theol. D. und Lübeckischen Kirchen Superintendentis, *Anti-Calvinismus*, das ist/ kurzer deutlicher/ aufrichtiger/ und bescheidenlicher Bericht und Unterricht von der Reformirten Religion, wie weit die Reformirten oder insgemein genante Calvinisten/ in ihrem Glauben und Lehre von uns Evangelischen abgehen/ und welcher der richtigste Weg zur gewünschten Eintigkeit sey. Lübeck/ bey Peter Wöckman, 1699. (2. Alphab. 1½. plag. in 8.) Quindecim Capitibus hic Liber constat, quorum 1. agit de usu rationis in rebus fidei. 2. De Providentia Dei circa malum. 3. De Communicatione Majestatica. 4. De Omnipræsentiâ carnis Christi, & præcipuè præsentia gratiosâ. 5. De Gratiâ Dei universali. 6. De universalitate meriti Christi. 7. De Vocatione universali. 8. De æternâ Prædestinatione. 9. De absoluto Decreto Reprobationis. 10. De gratiâ Conversionis, an sit irresistibilis? 11. De amisibilitate fidei, seu possibili apostasiâ sanctorum. 12. De efficaciâ & necessitate Baptismi. 13. De præsentia corporis & sanguinis Christi in S. Coenâ. 14. De Adiaphoris. 15. De fundamentali Calvinianorum à nobis dissensu.

Studio *Pauli Jacobi Marpergers* (p. 32. & 87. memorati) Tractatus vernaculus de *Laude sexûs fœminini & Conjugii*, nec non de *ritibus Nuptialibus Romanorum*, prodiit, cui titulus: *Lob des Frauenzimmers und des Ehstandes/ sampt denen bey Anrührung desselben unter den Römern gebräuchlichen Ceremonien/ in Teutscher Sprache* beschriebenvon P. J. M. Lübeck / bey J. Wiedemeyer. (4. plag. in 12.)

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Julio, MDCXCIX.

SVERINI

Illustrissimi Regiminis & Cancellariæ Megapol. Advocatorum numerus nuper auctus fuit per *Henricum Gustavum Scheffel*, Wismariensem, L. V. D. & Supremi Tribunalis Regii Assessoris filium. Is per quinquennium in variis Germaniæ Academiis, Iennensi præsertim & Lipsiensi, literis incubuit; Aulæque Cæsareæ & Svecicæ visâ, Belgium petiit, ubi tandem in Gröningensi Aeademiâ, præviâ Disputatione inaugurali de *Iuramento incredulitatis supplementoriô*, hóc ipso anno 1699. d. 17. Aprilis sine Præside defensâ, supremos in utrôque Iure honores, seu Doctoris titulum adeptus est.

ROSTOCHII

Gerhardus Gerlingius, Sufato-Westphalus, Med. D. & Præcticus Rostochiensis, postquam ante paucos menses è patriâ huc appulit, *Prædromum Operis tripartiti* edidit, *in gratiam Medicinæ, ab origine Naturæ theologicâ usque ad praxin individualem concinnati*. (2. plag. in 8.) Opusculô hóc Auctor significat, post obtentum ante 22. & quod excurrit annos Lugduni Batavorum Doctoris gradum, ansam sibi datam esse stimulumque, Scientiæ evidentiam contra opinionis hypothesin ulteriùs proponendi, seqve id non tantùm intra primum Neo-Doctoratûs triennium publico scriptò fecisse, ac deinceps privatim continuâsse; sed etiam nunc in animum sumpsisse, ex hâc illustri ad Varnum Academiâ, cum Vniuersitatibus vicinis circa Balthicum Septentrionalibus, certatum Physices generalis tum Medicinæ themata communicare, eum in finem, ut Veritati abque lite litetur, &c. Id quod tripartitò Opere facturus est, cujus Partel. Res Macrocosmum consti-

tuentes exposuit, iudicium insuper tulit, aliorumque sententias contulit. Parte II. succinctè rerum Naturæ habitudinem inter se, itemque ad Corpus humanum, animadvertit; hujus etiam præternaturalem constitutionem, & restituendi modum, docuit. Parte denique III, terminis nonnullis *κατὰ τὸ μᾶλλον κρινόμενον καὶ ἰνδευκνικὸν τῶν ἀρχῶν* expositis, Vsum & Praxeos Specimen ad- junxit, ea scilicet, quæ in plurimis individuis applicata, & diversisimò eventu observata sunt.

Die 14. Iunii Præsìde *Iob. Nicolaò Qvistorpiò*, SS. Theol. D. & Prof. P. Past. Ni ol. & Min. Directore, *Collegii Disputatorii* soepius memorati Disputationem *Nonam* (de *Vitâ aternâ*, quâ fideles jam in hac vitâ fruuntur, ut & de *Conversione hominis* agentem) publicè defendit Auctor & Resp. *Iohannes Christianus Schaper*, Luccâ Lusatus, (D. *Iob. Ernesti Schaperi*, Prof. Med. & h. t. Rectoris Acad. Rostoch. fratris filius) 1. plag. in 4.

Die 17. Iunii *Johannes Klein* / I. V. D. & Prof. P. Consistor. Mecklenb. Director, & h. t. Facultatis suæ Decanus, Disputationem Juridicam *quartam*, *Annotationes Theoretico-Practicas ad B. Lauberbachii Compendium Digestorum*, & in specie ad Lib. 1. Tit. 1. & 2. exhibentem, ventilavit, Respondente *Wolthardo Stinde* / Rostoch. (3. plag. in 4.)

Die 28. Iunii sub præsidio *M. Zachariae Grapii*, SS. Theol. Doctorandi, Phys. ac Metaph. Prof. P. nec non Archidiaconi Jacobzi, *Jonas Johannes Phragmenius*, Rigâ-Livo, (jam super. an. 1698. p. 233. nobis dictus) *Rigam Literatam* publico placidoque eruditorum examini submitit, hoc est, Disputationem, quâ (post historicum de *Livoniâ*, ejusque metropoli *Rigâ*, *προάυλιον*) secundum seriem alphabeti, varii omnium ordinum Literati, qui ex Rigenibus vel olim vel hodie scriptis inclaruerunt, afferuntur. (4½ plag. in 4.) Hos inter cum & meritò *Iohannis Fischeri*, SS. Theol. D. & generalis per Livoniam Superintendentis, mentio fiat, nobis haud temperare possumus, quin Syllabum scriptorum ipsius, ab Auctore propositum, insigni prorsus opere, & ob Ecclesiæ commodum æternis laudibus

dibus dignò, augeamus, *Versione scilicet S. Scriptura V. & N. Testamenti Letticà*, quam dictus Præsul sociâ aliorum Cl. Virorum operâ, ante decennium Regiâ auctoritate adornavit, hòc titulò: *Ja Swehta Grahmata / jeb Deewa swehtais Wahrds / kas preefsch un pehza Kunga Jesus Kristus swehtas Peedfimschanas / no teem swehtem Deewa-Silwekem / Praweescheem / Ewangelisteem jeb Preezas-Mahjicajem / un Apustuleem / usrafsihes. Eahm Earweeschahm Deewa Draudfihahm par Labbu iscaisita. Riga / 1689. (13. Alphab. 13. plag. in 4.)*

GRYPHISWALDIAE

B. *Benjamini Pogernet* / haud ità pridem (ceu p. 67. memoravimus) defuncto, in ordinariâ *Logices & Metaphysices* Professione Incessit *Theodorus Hornius*, ac d. 3. Aprilis in Concilium fuit receptus.

Augustinus Baltasar, Stralsfundensis, d. 7. Aprilis Orationem Eucharisticam pro *cruentâ Redemptoris morte* habuit: ad quam benevolè audiendam *M. Brandanus Henricus Gebhardi*, S. Ling. Prof. P. suæque Facultatis h. t. Decanus, omnium ordinum eruditos Programmate invitavit.

Eòdem invitante, *Christianus Ruch* / Schlemminensis, d. 11. Maji Orationem recitavit de *Liberalitate Nobilium in Lsteras*.

Idem quoque *M. Brandanus Henricus Gebhardi* eam, quam nuper orsus fuit, telam continuaturus, mense Martio Disputationem *secundam* אַרְבֵּי עָשָׂר (seu *Munimini Fidei R. Isaaci Ben Abraham*, *Novum Testamentum oppugnanti, oppositam*, habuit Respondente *Thomâ Gadebusch* / Gryphisvvald. (4. pl. in 4.) De *primâ* hujus argumenti Disp. vid. N. L. h. a. p. 69. Vindicantur autem *secundâ* hac disputatione à cavillis & objectionibus Judæi Loca sequentia: Matth. IV, 13-15. 18. 19. V, 17-19. 43. VIII, 19. 20. X, 34. 40. XI, 13. XII, 31. 32. XIII, 55. XV, 17. XIX, 16. XX, 23. 28.

Die 4. Aprilis *tertia* hujus argumenti Disputatio ventilata fuit, Respondente *Christophoro Pyl* / Gryphisvvaldensi, (4. plag. in 4.) quâ vindicantur Loca: Matth. XXIII, 35. XXVI, 6. 30. XXVII, 9.

46. XXVIII, 18. Marc. II, 25. III, 31. XI, 12. XIII, 32. Luc. I, 31. 32. II, 6. 33. III, 23. IV, 17.

Die I. Maji successit *quarta* hujus argumenti Disputatio, Respondente *Christophorò Helviò*. Gryphisvvaldenfi, habita, (4. plag. in 4.) quã vindicantur Loca: Luc. VI, 27. XI, 37. 41. XVI, 23-25. XXIII, 34. Ioh. I, 21. II, 4. XIX, 26, II, 20. VI, 38. VII, 5. 15. VIII, 3. 40. X, 16. 30.

SEDINI

Prodiit Tractatus, cui titulus: *Sacrificulorum in Potzwalck* (vulgò *Pasevvalck*) *Tabernæ Cerevisariae, s. Domus Calendarum,* (des *Ealands*) *Dominorum & Fratrum Collationis Statuta,* de an. 1514. cum Notis edita. (2. plag.)

EX PRUSSIA

Hanc quidem Provinciam reliquit, & (ab an. 1696.) *Vratislaviæ* sedem fixit *Christianus Helwich* Phil. & Med. D. ac Acad. Nat. Curios. Collega; tantum verò abest, ut omnem profusus patriæ memoriam exuerit, quia potius varia ad Historiam ipsius Ecclesiasticam, Civilem & Literariam facientia opuscula meditetur, qualia sunt:

Vita Brunonis, Episcopi Qversfurtensis, qui labente sæculò X. Prusiam ingressus & ob annunciationem Evangelii trucidatus est.

Historia Episcopatum Prusiarum.

Vita Alberti Marchionis Brandenburgici, ex Magistrò Ordinis Teutonici Prusiarum Ducis.

Historia Universitatis Regiomontanae.

Historia Bibliothecæ Electoralis, quæ in Arce Regiomontana asservatur:

Continuatio Historiæ Ecclesiasticæ Cl. V. Christophori Hartknochii, eum nonnullis in hanc Animadversionibus.

Centuria Scriptorum Prussicorum; famam aliquam eruditionis adeptorum:

Idem præter Dissertationem inauguralem Medicam, de *Apoplexiâ,* an. 1695. in Academiâ Altorffinâ ventilatam) varias olim Regiomonti Disputationes habuit, quarum syllabus hic est:

Exer-

Exercitatio Academica, *quatuor Assertiones complexa*, Resp. *Iohanne Tilestó*, 1691.

Exerc. Rhetorica, *explicans elementa bonorum Confessorum*, Resp. *Frid. Lepneró*, 1691.

Exerc. Moralis, *de Verecundiá*, Resp. *Christianó Schvartz*, 1692.

Exerc. Acad. *de Quæstione, unde delicta delictis sint atrociora?* Auct. & Resp. *Ioh. Ern. Segeró*, 1693.

Exerc. Politica, *ostendens, quanam à Majestate Legibus definiti nequeant*, Resp. *Leonhardó Kroëhoff*, 1693.

Exerc. Histor. prior, *de Vitá S. Martyris Adalberti, Hungarorum Prussorumque Apostoli*, Resp. *Christianó Düring*, 1693.

Exerc. Histor. posterior ejusdem argumenti, Resp. *Frid. Stadlendero*, 1693.

Exerc. duæ, *explicantes rationem & methodum, promptè inveniendi Enthymemata*, Resp. *Godofredo Engelbrecht*, 1693.

Exerc. duæ Politicæ, *ostendentes tum ratione tum inductione antiquarum Rerumpubl. à Majestate Leg. s de victu, amictu & habitatione. ferendas esse*, Resp. *Ioh. Theodoró Strاسبurg*, 1694.

Exerc. Acad. *quâ aphorismus Politicus Salus Populi suprema lex, explicatur & vindicatur*, Resp. *Henr. Christoph. Hellvich*, 1694.

Exerc. Acad. *sistens curam Rerumpubl. circa Matrimonium*, Resp. *Ioh. Frid. Schienemanno*, 1694.

Exerc. Acad. *exponens sententiam Peripateticorum de Calido & Frigidó*, Resp. *Davide Vogel*, 1695.

Positiones Philosophica, Auct. & Resp. eadem.

THORVNII

M. Georgius Wendius, Gymnasii Thorunienfis Rector & Prof. P. Respondente *Ephraim Popradó*, Vratislaviensí, colloquendi autem provinciam in se suscipientibus *Henricó Laurentió de Stréll* Eqv. Pomer. *Jacobó Thomæ*, Morung. Pr. & *Andréá Bekier*, Schwvëtzensí Prusso, d. 27. Maji ex Mineralium doctrinâ curiosas quasdam de *Lapidibus selectioribus* Observationes cum Physicorum filiis communicavit, quibus agitúr: de Mirando Lapide, à *Thuanó* Hist. lib. VI, p. 124. descriptó, quem Auctor *ήλιόλιθου* vel *Solis oculum*,

appellat; de *Paderote* s. *Opalò*, in solà quafi Hungariâ prope *Epe-riensinum* hodie occurrente; De Lapide venenum è vulneribus extrahente, qui Gallis *Crapaudine*, Lusitanis, *Pietra della Cobra*, aliis *Serpentis ovum* dicitur; de Lapide *Nephriticò*; de Lapide *Bezoardicò* stupendæ magnitudinis, in Museo *Benjam. Herden / Med. D. & Prædici Thoruniensis*, cujus circumferentia 13. digitorum, pondus verò 51. lothorum est; de Falce messoria, petreæ cujusdam *Indicæ* affricu (si credere fas est) in purum aurum transmutatâ; de *Hysterolitho*, sexûs utriusque genitalia referente, in primis de *Priapò* Bezoardicò, quem *D. Christoph. Gottvald*, Physicus *Gedanensis* possidet; de *Catochite*, glutinis instar manibus adhærente, de Lapide *Violaceò*; de *Magnete* armatò, polò alterò ferrum attrahente, alterò respuente, ità ut nihil attineat, cum *Plinio Theameden*, omne ferrum abigentem, ex *Æthiopiâ* arcessere; de *Pantarbe* fictitiò, qui aurum, æque ac *Magnes* ferrum, attrahere dicitur.

ELBINGÆ

B. M. Ernesto Röntz / Gymnasii *Elbingensis* Rectori, superiori annò rebus mortalibus (cui p. 103. dictum est) exempto, mese *Majo* hujus anni surrogatus fuit *M. Johannes Sartorius*, hactenus *Gymnasii Thoruniensis* Professor, cujus mentio in his *Novis Liter.* facta est an. 98. p. 75. & 99. p. 144.

REGIOMONTI

In honorem Spiritûs S. promissi & effusi, ex *Joël. II, 28. 29. & Act. II, 16-18.* nomine Rectoris ac Senatûs *Academici* *Programma* publicè propoluitum est festò *Pentecostes*, quò *effusio Spiritûs S. non tantum quoad dona, sed etiam substantiam ejus*, asseritur, auctore *Gothofredo Wegnerò*, SS. *Theol. D. & Prof. Ord.* nec non *h. t. Collegii Theologici* *Decanò* (1½. plag. in 4.)

Idem *D. Wegnerus* die 19. Junii *Disputationem Theologicam* de *Ecclesiâ Invisibili* habuit, Respondente *Jacobò Henning*, *Salav. Prussò*, (qui etiam sub præsidio *M. Christophori Schultzen* / *Regiomontani*, nunc *Diaconi Haberbergensis*, respondendo se exercuit, & imprimis trium *Dissertationum* de *Spiritu familiari*, an.

1694. propositarum, mediam defendit) 9. plag. in 4,

Publicavit quoque dictus *D. Wegnerus* nuper *Volumen Philosopho-
sophematum*, quò complexus est Dissertationes, pridem & hóc
annò editas, quales sunt:

1. Pentades quinque *Miscellanearum Quaestionum*, quarum duas
priorés sub præsidio *M. Martini Babatii*, Regiomontani, nunc Archi-
presbyteri Bartensteinensis, proposuit; posteriores verò alii sub
ipsius præsidio ventilarunt Regiomonti an. 1665. 199.

2. *Theses Miscellaneæ Philologico-Philosophicæ*, quas pro Rece-
ptione in Facultatem Philosophicam an. 1668. proposuit, Respon-
dente *Ioh. Sperberò*, Memel. Prusò.

3. *Affertiones Ethico-Politicae*, Resp. *Benedictò Gerhardò Tieffen-
bach*, Berolinensi, an. 1667.

4. Disputatio *Physico-Geographica*, Thesium sesquidecadem de
Terraquâ exhibens, Resp. *Zachariâ Deipserò*, Prusò, 1667.

5. Dissertatio de *Origine Logices*, edita Olsnæ in Silesiâ 1667. in
12. auctior verò Francofurti 1689. 19. in 4.

6. Disquisitione de *Horu earumque varietate*, Berol. 1669. in 12. &
Francof. ad Viad. 1690. in 4.

7. Disquisitione de *Terraquis nocte carentibus*, Berol. 1670. in 12.
& Francof. 1690. in 4.

8. Schediasma Philologico-Historicum de *Storgu*, Francofur-
ti 1682. in 4.

9. Dissertatio Historico-Politica de *Romulò*, primò Imperii Ro-
manì conditore, hóc an. 1699. Regiomonti edita, in 4.

10. Tractatus curiosus Historico-Physicus, de *Rattu*, quibus Ne-
ostadium in Marchiâ initiò hujus sæculi liberatum est, 1699. in 4.

Die 23. Junii celebrata est Parænesis; quotannis circa festum S.
Johannis Baptistæ Oratione publicâ & concentu Musico iteranda, in
honorem Illustris Viri *Johannis Dieterici à Tettow*, supremi quon-
dam Prusicæ Ducalis Consiliarii, Cancellarii, Tribunalis Præsidis, &
rerum Feudalium Directoris, magni Academix Regiomontanæ Ev-
ergetæ; unâ cum memoriâ *Conjugis* ipsius, quæ nuper in vivis
esse desit.

Die 25. Junii pro obtentâ *Professione quarsâ Ordinariâ in Theolo-
gicâ*

gicâ Facultate, horis ante- & pomeridianis solemnem Disputatio-
nem habuit *Bernhardus von Sanden* / Junior, SS. Theol. D. e-
jusdemqve hactenus Prof. P. Extraordinarius, Respondente *M. Io-
hanne Ernestô Segers*, Regiomontanô, quâ verba Apostolorum ad
Christum: *Domine, ecce duo gladii hic*, & Chr sti responsum: *Suf-
ficiit*, Luc. XXII.38. explicavit & vindicavit, contra Pontificios,
temporalem Papæ potestatem ex illis elicientes. (6. plag. in 4.)

Eôdem D. von Sanden auctore sequentia hactenus scripta
prodierunt:

Disp. de *Cive*, Lipsiæ habita.

Disp. de *Cive in Republicâ Hebræorum*, Resp. *Ioh. Fridericô von
Sanden* fratre.

Disp. de *Modis recipiendi in Civitatem Hebræorum*, Resp. *Hen-
ricô von Sanden* fratre.

Disp. de *Symbolô Heroicô*, Respondente *Iohanne Ernestô Segers*.
Sub præsidio Parentis Disp. 1. *Theologia Positiva*.

Sub præsidio D. *Deutschii*; pro facultate habendâ Collegia Theo-
logica, Disp. de *Sapientiâ ab æternô à Deo possessâ*, ex Prov. VIII, 22.

Lectiones Curforiæ in Matth. XVI, 18. *Tu es Petrus* &c.

Disp. inauguralis, pro Licentiâ summos in Theologiâ honores
consequendi, super verba sequentia, v. 19. *Dabo tibi claves* &c.

Pro Locô Professionis Extraordinariæ in Theologiâ, super *Ioh,
XXI. Petre, amas me?* Disp. prior & posterior.

Disp. super verba Christi Luc. XXII, 31. sq. *Simon, Simon, &c.*

Programma in honorem Spiritûs S. *pluviæ illius voluntariæ* ex
Ps. LXVIII, 10. 11, nomine Rectoris & Senatûs propositum an. 1697.

Disp. de *cuobus Hircu* festô Expiationis Deo oblatis Lev. XVI.

Qvaternio *Thesium Theologicarum*.

Diè 30. Junii *Iohannes Christophorus Holz* / I. V. D. & Prof.
Ord. Seren. Elect. Brandenb. Tribunalis Consiliarius, Consistoriî
Sambienfis Præfes, & suæ Facultatis h. t. Decanus, Disputationem
trigesimam ad Pandectas Respondente *Fridericô Lepnerô*, juniore,
Regiomontanô, publicæ ventilationi subjecit, quâ Libri XXII. Tit. 1.
de usuris & fructibus & causis & omnibus accessionibus & morâ,
Tit. 2. de nautico fœnore, Tit. 3. de probationibus & præsumptioni-
bus,

bus, Tit. 4. de fide instrumentorum & amissione eorum, Tit. 5. de Testibus, Tit. 6. de juris & facti ignorantia, exposuit, principaliora quoque asserta Decretis Electoralibus aliisque Præjudicatis comprobavit, & sic librum XXII. ff. absolvit.

DORPATI

Andreas Erichson, Revaliensis, die 20. Aprilis Orationem habuit de *Laudæ Theologiae Moralis*, præviò Programmate iavicatoriò *Michaëlis Dau*, Eloqv. & Poës. Professoris P.

VPSALIAE

Sub præsidio *Iohannis Esbergii*, SS. Theol. D. & Græc. Ling. Prof. P. nec non Pastoris in *Almunæ/ d. 29. Martii Petrus Sæden/ grahn/ Dahlek*. publicæ censuræ submitit Exercitium Academicum, *Mulieres Philosophantes* leviter adumbrans. (3. plag. in 8.) Laudatur hæc Dissertatione *Theano Brotini Crotoniatæ uxor*, & *alia* ejusdem nominis, uxor *Pythagoræ*; *Aspasia Milefia*; *Laschenia Mantinea*, sive *Laftheneia Arcadica*; *Axiothea Phlafia*; *Areta Aristippi filia*; *Eumetæ Cleobulina*; *Gilberta*, ad summum Pontificatum enixa; *Maria Gornacensis*; *Christina Sveciæ*, & *Elisabetha Angliæ Regina*, *Vendela & Anna*, filix *Johannis Skytte*, quod celebre inter Svecos nomen est; *Anna Maria à Schurman*, & quamplures alix. Quarum agmen denique claudit *Catharina Wäth/ Baroneffa Svecica*, cujus Commentarios Genealogicos, ad pictis propriâ manu tesseriis familiarum gentilitiis illustres, sed adhuc ineditos, auctor prædicat. Non possumus autem inter cerera sequioris sexûs literati & philosophantis decora, quorum syngrammate isthòc mentio fit, silentiò præterire doctissimam *Cl. V. Ili Brenneri*, Collegii Antiquitatum, quod *Holmiæ* est, Assessoris, Conjugem *Sophiam Elisabetham*, quæ, uti dudum quamplurimis elegantissimi ingenii monumentis erudito orbi innouit, ità nitidam quoque ad auctorem hujus Dissertationis Epistolam scripsit, typis simul excusam, quæ hîc repeti, & ab exteris (Minervam istam Svecicam penitus cognituris) legi meretur. Ità verò habet:

*Eximio Juveni P. Hedengrahn/ S. P. D. Sophia
Elis. Brenner.*

Nimis raro, ut verum fatear, hæc mihi contingit felicitas, quod pro arbitrio, aut ea qua optarem tranquillitate, ut non dicam studiis incumbere, sed ad Amicorum literas responsa saltem dare, crebra sustineat occupatio; rebus enim æconomicis implicita aliisque quam plurimis intenta, ea quæ studiorum respectu pro nugis habeo ipsis antepone cogor studiis. Cave igitur existimes, Humanissime Domine, oblivione vel quadam incuria factum esse, si tardius respondeo ad literas tuas tam insigniter urbanas, quam pro expectatione fortasse tua, nec credas velim, has ulla ratione mihi oneri fuisse, quæ non nisi studii in me tui, niveique candoris veniebant testes, tantum enim abest, ut temeritatis eas damnem, quin potius quam gratissimas illas mihi fuisse publice declarem. Institutum illud tuum, quod præcipua nostri sexus literaria decora, in quadam quasi tabula depicta, orbi exponet literato, non mediocri sane voluptate animum perfudit meum, nam ut verbis utar Flacci,

*Paulum sepulcræ distat inertia
Celata virtus.*

Tibi autem, ornatisimæ Domine, non dissimulare velim, culpam, meæ in rescribendo moræ, maximè in eo residisse, quod dubia hæserim, an hanc, quam mihi imponis partem, susciperem necne, tantum enim mihi non sumo, ut vel tuo, vel aliorum acrioris iudicii virorum desiderio, me satisfacturam confidam. Verum, dum animum meum subeant quædam, meo quidem suffragio, me ipsa longe præstantiores, cum Fœminæ tum Virgines, quarum domi forisque vel inclaruit, vel inclarescere desiit fama, illas mihi viderer afficere injuria, si tam docta & venerabilia tibi significare nomina defugerem; Tuæ itaque petitioni concedens, prætermisissis duabus Catharinis, quas Celeberrimus Schefferus in sua commemorat Sveciæ literata, initium sumere constitui à doctissimis Virginibus *Vendela* & *Anna Skytte*, Illustri & incomparabili Herœ Regniqve Senatore, Dni *Joh. Skytte*, quam dignissimis filiabus, & licet longo temporis intervallo, vel potius eorum negligentia, quorum interesset, omnia interciderint, tam eultorum
in.

ingeniorum monumenta assertioni meæ fidem factura, Testimonium tamen profectuum, quos illæ in lingua præserim Romana fecerint, omni quidem ut arbitror exceptione majus suppeditant Tabellæ Testamentariæ excellentissimi Patris sui. Harum Tabellarum, quas ipsa seruo archetypas, ad te transmitto exemplar, ut tanquam doctrinæ non vulgaris dudum comparatæ præmium, uberiorisqve adhuc parandæ instinctum Filiabus suis jam memoratis eandem cum Filiis bonorum mobilium portionem à Patre legatam fuisse, inde perspicias. Quo illæ tempore vixerint, dicere superledeo, cum nemini non constet, quo tempore, inclytus suus vixerit Pater, cujus in Regem omnium Maximum, *Gustavum Adolphum*, & Reginam omnis memoriæ Eruditissimam *Christinam*, Patriamqve hanc nostram, & imprimis vestrum illud Upsaliense Athenæum, ingentia merita, nulla unquam tacebit ætas. *Ebba Maria de la Gardie*, Illustris Herois *Ponti Frid. de la Gardie* Filia natu major, quotiescunqve pangendis operam dabat carminibus Patrii Gallici, Germanici aut Belgici idiomatis, tanta felicitate, ut inter Elegantissimas Poëtrias non inum obtinuerit locum. Meditationes insuper quasdam composuit sacras sermone Germanico, opus prelo paratum, quod ante biennium, menses propemodum duos beatum ipsius obitum præcedentes, ipsa mihi monstravit. *Maria Aurora Königsmarck*, nec generis splendore, nec lingvarum peritia, nec carminum facilitate alteri cedit, & adhuc apud exteros vitali vescitur aura. Quanti Vir Excellentissimus *Otto Sperling*, *Luitzoviam* Danicam, & *Pucopiam Cornaram*, Italiam, ob editos in lucem doctissimos ingeniorum tactus, faciat, ex adjunctis illius, quas ad me dedit literis, quarumqve exemplar tibi non invidebo, facillimè judicabis. Sic & Gallia suas habet *Fabra*, *Scuderias*, & nonnullas alias, quarum gloriam jam dudum & tibi, & universo orbi patuisse erudito, non ignoro. Illustri huic ordini adnumerandas puto Antiquissimas patriæ Poëtrias vulgo *Staldmoer* dictas, quarum apud vetustissimos Septentrionis Historicos crebra occurrit mentio. Habes hic, Humanissime Domine, quantum de nominibus ac studiis Eruditarum hujus nostri ævi Fœminarum, mihi innotuit. Cæterum si laudatissimo hoc tuo proposito orbem illustrare

perges literarium, non modo de primariis hujus sexus ingenis, sed de toto etiam Aonidum choro, te optime meritum nemo non agnoscat. Plura me scribere cum non sinat temporis angustia, valere te quam optime jubeo.

Quod reliquum est, præsentem Academix *Vpsaliensis* faciem hæc accepimus:

Theologi:

Iesperus Suedberg, Theol. Prof. Prim. & Pastor *Vpsaliensis*,

N. Liung, Past. in *Örnåmål* *Vpsala*.

Laurentius Normannus, Past. in *Waxsala*.

Daniel Diurberg, Past. in *Högeby*.

Jurusconsulti:

Carolus Lundius.

Olaus Aurivilius.

Medici:

Olaus Rudbeckius.

Laurentius Roberg.

Philosophi:

Andreas Spole, Mathes. Prof.

Jacobus Arrbenius, Histor. Prof.

Andreas Goeding, Log. & Metaph. Prof.

Hemmingus Forelius, Poët. Prof.

Haraldus Wallerius, Mathes. Prof.

Johannes Palmroth, Oriental. Lingg. Prof.

Johannes Esberg, S. S. Theol. D. Grac. L. Prof. & Past.

Almung.

N. Vpmarck, Prof. Polit. *Skyttianus*,

Adjuncti:

M. Martinus Schütz, Theol.

Arnoldus Bellmann, Philos.

N. Celsius, Mathes.

N. Törner, Philos.

HOLMIAE

Constitutiones Medicae cum augmento prodierunt; nec non *Taxa Pharmaceutica*, Latinò, Svecicò & Germanicò idiomate edita.

Nomina Membrorum Regii *Collegii Medici* Holmiensis sunt sequentia:

Urbanus Hiarné, Med. D. Archiater Regius, & Collegii Praeses.

Ioh. Martinus Rotblöben, Med. D. & Archiater Regius.

Olaus Bromelius, Med. D. & Physicus Gothoburgensis.

Samuel Skragge, Med. D. & Physicus Arosiensis.

Laurentius Micrander, Med. D. & Physicus Holmiensis.

Andreas Vallant, Med. D. & Practicus Holmiensis.

Henricus Schmidt, Med. D. & Practicus Holmiensis.

Job. Gottsch. Trauers, Med. D. & Regiae Admiralitatis Medicus.

Johannes ab Hoorn, Med. D. & Practicus Holmiensis.

Georgius Himselius, Med. D. & Physicus Narvensis.

Johannes Lindelius, Med. D. & Physicus Scharenensis.

Jacobus Fridericus Below, Med. D. ejusdemque Professor Londensis.

Johannes Henricus Happel, Med. D. & Physicus Revaliensis.

Paulus Florianus Juchius, Ordinis Equestris per Esthoniæ Medicus.

Johannes Justus Döhnel, Med. D. & Physicus Narvensis.

Laurentius Roberg, Med. D. & Prof. Vpsaliensis.

Olaus Winge, Med. D. & Practicus Holmiensis.

Job. Jacobus Döbelius, Med. D. per Ducatum Scaniae Medicus Provincialis.

Conradus Rudolphus Hertß, Med. D. & Medicus Praesidiarius Rigenensis.

Andreas Lundelius, Med. D. & Physicus Jöncopiensis.

Mortuorum Nomina hæc sunt:

Zacharius Vvatrang, Med. D. Archiater Regius, ac Collegii Medici Præses.

Gustavus Löbremann, Med. D. Archiater Regius, & Collegii Præses.

Antonius Friderici, Med. D. & Archiater Regius.

Christianus Heræus, Med. D. & Præcticus Holmiensis.

Hermannus Molitor, Med. D. & Præcticus Holmiensis.

Josua Constantius, Med. D. & Physicus Jöncopiensis.

Benjamin Sjöfcher, Med. D. ac Medicus Præfidiarius Rigenfis.

Johannes Martinus Rothlöbius, Med. D. & Archiater Regius, *variorum Observadionum centurias duas* collegit, quas datò otio typis commissas cum eruditò orbe communicaturus est:

GOTHOBV RGI

Præfens *Gymnasii Gothoburgensis* facies hæc est:

M. Georgius Schröder, Gothoburgensis, primarius Theologiæ Lector, Historiam Evangelicam & Hebræam Linguam docet.

M. Olaus Otterdahl, Gothoburgensis, Theologiæ Lector secundarius, explicat Locos Communes Hafenrefferi, & Historiam Ecclesiasticam.

Elias Parnovius, Pernaviensis, Moral. Lector, Officia Ciceronis & Chronium Laurenbergii tractat.

Elias Bask, Kindensis, Mathes. Lector, Arithmeticam inculcat & Geometriam.

N. Gadelius, Græcæ Lingvæ Lector, Novum Testamentum aliosque Auctores profanos tradit.

Johannes Vallerius, filius B. M. Vallerii Episcopi, Logicam, & Physicam docet.

Johannes Florander, Gothoburgensis, Eloqv. & Poës. Lector, Virgilium & Orationes Ciceronis interpretatur.

Gymnasii hujus alumna Matrona nobilis, *Margaretha Hvitfelt*, Domina de Strömstad &c. eximia profus Legatà testamentò

reliquit, ita ut nonnulli, qui duplici stipendio fruuntur, quotannis 80. nummos imperiales accipiant, reliqui autem 40.

MALMOGIAE

*Ioannis Jacobi Döbelii, Med. D. ac Ducatus Scaniae
Medici Provincialis, Meletema de Fluore albo
gravidarum & Virginum, occasione
fluoris trimestrem infestan-
tis.*

Cum *Fernelius* lib. 6. de Morb. & Sympt. c. 16. octo annorum puellam, albo fluore graviter afflictam, & *Blankart* in Collectan. Medico-Phys. Cent. 1. obs. 81. infantem, cui statim à nativitate album fluxit, commemorent, rarioribus hinc observationibus meam de Trimestris albo adjunxisse, fortè haud ingratum erit, præsertim cum ad disquirendas nonnullas circa hunc morbum potiores controversias opportunè pariter faciat. Nimirum femina quædam honesta, 30. circiter annorum, triumque elegantissimorum puerorum mater, totò novissimæ gestationis tempore albi fluoris divexata fuit molestiis, æque etiam post puerperium, quo expectatissimæ filiolæ triumphans facta fuerat parens, continuabant. Terriò à partu mente puellulæ simili morbo correpta, ad hoc usque temporis, quò medium implevit annum, horum malorum sociæ extitit, quorum mater tam ante accessum ad thorum, quàm ante ultimam conceptionem fuerat inexperta. Quapropter rarus hinc puellarum morbus multam in parentibus admirationem, inque me huic conjunctam prolixius meditandi curiositatem excitabat. Morbus siquidem maternus non solum illis validissimam parit contradictionem, qui gravidas hoc fluore corripit negant; sed etiam prognosin de futuræ proliis sexu, ac sexus certitudine, quæ ex verbis *Roderici à Castro* formari potest, probabiliorém facit. Ita enim ille lib. 1. de Morb. Mul. part. 2. p. m. 88. *Vidimus*, inquit, *pregnantes fluore albo affectas, quæ nihilominus ad justum tempus futurum gestarunt, & vitales pepererunt, sed puellas.* Quod verò tellam attinet ægram, suò illa exemplo *Montanum* convincet, qui

restet

teste *Rodericò* d. l. p. 85. corruptas eas virgines judicat, quæ istò morbò laborant. Si namqve innocentissimæ virgines, infantes, ab hòc morbò non sint immunes, quì adultiores ab eòdem liberas pronuntiabit, nisi insimul quasdam puellas non virgines nasci, iniquè statuere velit? Equidem per associationem glandulæ uteri ac vaginæ muliebris relaxantur; attamen & in reliquis, & præprimis in infantibus, solam humorum redundantiam cujusvis partis glandulas turgidiores ac plorantes reddere, non solum pleriqve infantum morbi cutanei, sed etiam in specie mucus é naribus destillans, purulentus oculorum fluxus, & pyralismus probare possunt, quì affectus omnes non nisi locò & juxta loci conditionem differunt. Accedit, ut plures causas taceam, tam in maturis, quam in infantibus, genitalium refrigeratio, quâ, quando hæc abluuntur & absterguntur, glandularum genitalium tonus ab aëris per apertas ex adverso januas rapidioris accessu debilitatur, exque ad recipiendas & transmittendas corporis sordes aptiores redduntur,

HAFNIAE

Die 7. Junii septuagenario major obiit *Petrus Piper* Camera Consiliarius Regius, ejusdemque per multos annos Assessor, vir doctissimus, & singulari morum suavitate non civibus tantum, sed exteris quoque acceptissimus, cujus exuviae in templo S. Petri terræ mandatæ sunt.

Sequenti d. 8. Junii *Christianus Reitzer*, I. V. D. & Prof. P. ac Universtitatis hæctenus Rector, fasces Academicos Rectoris, munus *Olae Nömer* Justitiæ Consiliario & Mathematico Regio, &c. tradidit.

Die 9. Junii sepultus fuit *Severinus Banner*, quartæ Classis Scholæ publicæ Collega, ipsis Calendis hujus mensis mortuus; cujus locum iterum occupavit *Elias Matthia Bage*, tertiæ Classis Collega.

Die 14. Junii Hafniâ abiit Dn. *Menard*, Ecclesiæ Reformatæ Gallicæ Minister, Angliam petiturus, ac Londini fratris sui, quì Regi a Concionibus sacris est, Collega futurus; Vir facundus & exi-

eximii planè Rhetoris sacri donis præditus, quem sui extremum
 ipsis Vale die II. Junii dicentem non sine lachrymis dimiserunt.

Poëma Danicum typis exscriptum est, cui titulus *Harcnis
 Rlagemaal/ i. e. Leporum querela*, auctore, som ynster sig den Milo
 deLøfets Wellyndsefi. i. e. *munifici Lectoris benevolentiam sibi optante;*
 quorum verborum initiales Literæ M. L. W. *Martinum Laurentium
 VVuby* designant. (2. plag. in 4.)

Prodiit etiam *Georgii Hannæi*, Med. D. &c. (cujus obitum
 p. 125. & 155. a. c. recensuimus) *Physicotbeca*, s. *Catalogus rerum an-
 tiquarum & novarum, naturalium & artificialium, exoticarum & dome-
 sticarum*, quæ in Museo beati Possessoris asservantur, & magnò stu-
 diò nec minori sumptu heic dispositæ, ac in ordinem redactæ cernuntur,
 & jam post ejus obitum curiosum desiderant emptorem. Hafniæ, 1699.
 (1½. plag. in 4.)

Varia denique sub prælo calent, & inter hæc *Othonis Sperlin-
 gii*, I. C. & Consiliiarii Regii Tractatus de *Baptismo Ethnicorum
 veterum*, duodecim ferè plagulis constitutus, (in 8.)

Ex IVTIA

Catalogus Scriptorum *Francisci Michaëlis Wogelii*, Pastoris
 in Aasted & Scherum, Nomarchiæ Wenebergenfis in Wensaliâ,
 Dioecesis Aalburgenfis, hætenus ineditorum; pro emendandis &
 suppleendis iis, quæ mense Novemb. Novor. Literar. anni 1698. p.
 212. perperam atqve imperfectè relata sunt :

1. *Chronologia Gothica*, harmonica atqve historica, præsertim Ar-
 ctica, tergemini Borealis populi, *Danorum, Norvegorum, Svecorum*,
 ejusdemqve tergeminae stirpis, *Gothorum, Longobardorum, Normanno-
 rum*, emendatior. (in fol.)

2. *Chronologia universalis*, totius Orbis habitati & cognitæ (in fol.)

3. *Chronologia Historica novissimi & maximè omnium memo-
 rabilis Belli Europæi*, primò quidem *Turcici*, mox etiam *Gallici*, per-
 ducta ab an. 1683. ad an. 1693. inclusivè. (in 8.)

4. *Chronologia Fl. Josephi*, Scriptoris Jndaici integerrimi, ad
 normam S. Codicis & sanioris Antiquitatis examinata. (in 8.)

5. *Concordantiæ Librorum Vest. Test. Apocryphorum Græco-Danicæ*, Kircherianis perfectiores, utilioresque futuræ. (in 8.)
6. Apparatus præliminares *Concordantiarum Danicarum*, novæ & in usus quoslibet commodiore methodò adnotandarum.
7. *Herodoti Halicarnassæi* novem Musarum & vitæ Homeri Versio Danica. (in fol.)
8. *Thucydidis* octo Librorum de Bello Peloponnesiaco Danica Versio. (in fol.)
9. *Xenophontis Hellenicôn* septem librorum Versio Danica. (in fol.)
10. *Diodori Siculi Bibliothecæ Historicæ* decem Libri (ab undecimo ad viceesimum, inclusivè) ex Lingvâ Græcâ in Danicam translati. (in fol.)
11. *Joh. Cinnami* sex libri de Imp. Græcis, *Iohanno Comneno* & *Manuele Comneno*, ex Græco in Danicum idioma transfusi.
12. *Caroli Drelincourtii*, & *Bonifacii Strobelii* Precationes visitatoriæ, ex Germanica Lingva in Danicam translatae.
13. *Cogitata Joh. Napeir*, Equitis Anglicani, de *sine Mundi*, ex Commentariis ejusdem in Apocalypsin Johannis Anglicis, an. 1593. editis, Danico idiomate breviter excerpta.
14. Tractatus *Davidi Chytræi* de *Statu moderno Ecclesiarum Orientalium*, in Asiâ, Græciâ, & alibi, commutataeque cum Constantinopolitanis Epistolæ Græcæ, &c. Danicè reddita.

KILONII

Theodorus Dassovius, Hamburgensis, per duos & viginti hætenus annos Lingg. Oriental. Professor in Academiâ VVittebergensi, jam vocatus ad Professionem Theolog. & Lingg. Oriental. nec non primarium Pastoratum in Academiâ Christian-Albertinâ, quæ Kilonii floret, die 8. Junii Oratione solenni, de *Joannis Clerici in Philologiâ Hebræâ & Theologiâ Erroribus*, munus suum Academicum auspicatus, nec non d. 28. Junii ab *Henrico Mublio*, Ducat. Slesvic. Holsat. Superintendente generali, in Pastorem primarium Templi S. Nicolai ordinatus est, ipsoque Visitationis Mariæ festo Concionem inauguralem ex 1. Reg. VIII, 57. habuit. Scriptorum & Disputationum ipsius hæc est series:

Dia-

Diatribe, quâ Iudæorum de resurrectione mortuorum sententia, ex plurimis iisque magnæ apud illos auctoritatis Rabbinis, tam veteribus quam recentioribus, copiosè explicatur, examinatur & illustratur. VVitteb. 1675.

Dissertatio de Novi Anni ritibus, quæ ad Hebræam gentem pertinent. ib. 1689.

De Ingressu in Sanctum Sanctorum Pontificis Hebræorum summi, ad illustranda capp. Lev. XIII. & Hebr. IX. Resp. M. Gabr. Berger, Riga Liv. 1692.

Hermanni VVitsii Panes facierum, in Miscellaneis sacris an. 1693. publicatis ad pag. 417. delineati, ad illustranda capp. Exod. XXV. & Levit. XXIV. ventilati, Resp. M. Joh. Andr. Helvvigio, Berol. March. 1692.

Lustratio Hebræorum, ad explicanda commata Ps. LI, 9. & Hebr. IX, 13. 14. Resp. M. Georg. Haner, Schasburg. Transylv. 1692.

Suspendium hominis lapidibus obruti, ad illustranda commata Deut. XXI, 22. & Gal. III, 13. ex historiâ Hebræâ demonstratum, Resp. M. Georg. Rivio, Rotenburgo-Franco. 1694.

Signa Crucis Hebrææ gentis, partim ex Iudæorum descriptione eruta, partim Judæâ manu picta, Resp. M. Cass. Frider. Arnoldi, Reval. Livon. 1695.

Modi seminandi diversa semina Hebræorum veterum, ad illustranda commata Levit. XIX, 19. Deut. XXII, 9. &c. Resp. Theodorò Barro, Grimmenf. Pomer. 1695.

De Cænâ Hebræorum licitâ & interdicitâ, ad illustrand. commata Levit. XIX, 27. &c. Resp. Christiano Alten. Ecc. Holmiâ Svecb, 1695.

De rebus in Agris relictis Hebræorum veterum, Resp. M. Ionâ Krumbholz, Neostad. Misnicb, 1696.

Ad titulum CELIM nonnulla ex Hebræorum Magistris commentata & disputata, Resp. M. Theodorò Battò, 1696.

Consensus Iudæorum cum mente Lutheri, in locis mensis Iunii Observationum Bilbicarum Augusti Hermanni Francken / Gr. & Or. Lingg. Prof. Hallensis & Past. Glauchensis, impugnatis, 1696.

De Sepulturâ Animalium Hebræis usitatâ, Resp. M. Mich. Henr. Reinhard, Hilpershusâ-Franco, 1697.

Altare exterius Hierosolymitani Templi, ad mentem Hebræorum veterum delineatum, Resp. M. Ioh. Ehrensted Pffeffer, Misnensis. 1697.

De Ave ungue scētā, inque sacrificium oblatā, ad illustrand. comun. Levit. 1, 14. sq. & V, 7. sqq. Resp. M. Ioh. Christoph. Kirsteniō, Lignic. Silef. 1697.

De Accubitu ad Agnum Paschalem Hebræorum veterum, ad illustrandum accubitum Servatoris cum Discipulis, Resp. M. Samuele Gieringio, Ruthenā Silesio, 1698.

Infans Hebræus liberaliter educatus, ex Hebræis auctoribus declaratus, Resp. M. Dav. Gertmann, Hamburgensi, 1698.

Vidua Hebræa, Resp. M. Georg. Frommüllerō, Norib.

De Victimis Hebræorum gravidis, Resp. M. Paulo Berger, Rosenbürg.

Præter hæc VVittebergæ edita, Dn. Dassovius nunc Historiam sacram Hebræam meditatur.

Tres illæ *Henrici Muhlīi*, Superintendentis Generalis, Conclonatoris Aulici Gottorpiensis-Primarii, ac Professoris Theologi Kiloniensis, Dissertationes, de *Apodixi s. Demonstratione ac Probatione Scripturariā*, quas mense Apr. p. 121. memoravimus, uno nuper volumine (& quidem *Trigæ primæ* titulō) editæ suat; quibus Eiusdem *Parænesis de Studio Prophetico*, nostro nunc tempore maximè amplectendo excolendoque, accessit. (1. Alph. 4. pl. in 4.) In *Præfatione* Max. Rev. Auctor multa disserit de necessitate ac utilitate *Demonstrationis Scripturariæ*, sibi que decretum esse ait, *Apodixeos* hujus *didaxusψiv* præmittere Labori, quem in *Theologiā Biblicā* ex professo & ordinæ tradendā publicè ex Cathedra Academicā Kiloniensi, privatimque Slesvici in domesticō Auditoriō, Ecclesiæ emolumentō juventutisque bonō occupaturus est. Hinc & aliam *Dissertationum* istarum *Trigam* proximè subsequuturam spondet; & tandem *Mantissæ* loco, ad illustranda ea, quæ p. 160. de Auctoribus *Pericoparum Evangelicarum* atque *Epistolicarum* ipsi dicta sunt, *αυσουδολov Diploma Caroli M.* adjicit, quo is *Lectiones Dominicales à Paulo Diacono collectas Ecclesiis suis commendat.*

Reparando nuper templo *Lebranensi* intenti operarii, ca-
psulam ligneam rotundam altari insertam repererunt, cui præ-
ter Sanctorum reliquias membrana fuit inclusa, sequentem in-
scriptionem continens: Nos *Hinricus*, Dei gratia, *Lubicensis*
Ecclesiæ Episcopus, tenore presentium recognoscimus, quod anno
Domini M. CCC. XIX. die dominica, proxima post festum Corporis
Christi presens altare in honorem . . . consecravimus, Spiritus San-
cti gratia nos juvante. Fuit hic Episcopus *Henricus Bockholt*,
qui an. 1317. *Burchardo de Sercken* in Episcopatu *Lubecensi* succes-
sit, ac anno 1341. demum obiit, sepultus in choro interiori tem-
pli Cathedralis *Lubec.* ipsius sumptibus exstructo, ubi adhuc ho-
die ante summum altare effigies ejus orichalco fusa elevatæ ali-
quantulum tumbæ incumbit, his verbis circumscripta: Anno
Domini M. CCCXLI. Kalendis Martii obiit Dominus *Hinricus*, cogno-
minatus *de Bockholte*, hujus Ecclesiæ Episcopus duodecimus, orate pro eo
Dominum Iesum Christum. Iste fuit Magister in Artibus & in Me-
dicina, deinde hujus Ecclesiæ Decanus, postea Prepositus, ad ulti-
mum Episcopus, qui fecit construi hunc chorum, & instauravit tres pre-
bendas, & sex Vicarias in ista Ecclesia, multisque redditibus & bonis
ditavit eandem, quam etiam in Episcopatu rexit fere viginti qua-
tuor annis. Plura de hoc Episcopo vid. ap. *Albertum Crummedic-
kium* in Chron. Episcoporum *Lubecens.* quod extat Tomo II. Scri-
ptor. German. *H. Meibomii*, p. 398.

P L O E N A E

Literis & sumptibus *Tobiz Schmid*/ Typographi Ducalis, ex-
cuditur Versio vernacula Tractatus de *Inventariis*, quem olim
Johannes Suchs/ Consul *Kiloniensis*, an. 1672. Latine edidit. Titu-
lus operis ita habet: *Johannis Suchsen* / I Cti, und weil. Bürger-
meisters zu *Kiel*/ nützlicher und nöthiger Unterrichts von einem In-
ventario, wie solches nicht nur Richtern/ Advocaten; Notarien/
Actuarien / und andern/ welche in Gerichten umgehen / sondern
allen Rechnungs-Bedienten; so wohl Ampt-Sammer. und andern
D d 3. Schre-

Schreibern/als Verwaltern/ Pensionarien/ Vormündern/ Erben/ Kirchen-Waisen-und Armen-Vorsehern / auch allen denjenigen/ welche frembde Sachen und Güter in Verwaltung / und davon Rechnung zu thun schuldig / zu wissen von nöthen und dienstlich. Antezo mit einem nützlichen Anhang vermehret/und vollentkommenen Register versehen/ In unsre Teutsche Sprache übersetzet/ und beygefüget eine Anweisung / wie ein Vormund oder sonst ein Rechnungs-Bedienter sich in Einricht-und Ablegung seiner Rechnung zu verhalten/von N. G. S. Ploen/ 1699. in 4.

Caput 1. hujus libri agit de Etymologiâ , Synonymiâ , & Definitione Inventarii. 2. De Divisione Inventarii. 3. De Subjecto, seu personis, quæ Inventarium conficere & edere debent. 4. De personis, quæ Inventarii editionem petere possunt. 5. De Objecto, seu rebus inventandis. 6. De Formâ seu modo inventandi. 7. De Fine Inventarii. 8. De Effectu Inventarii. 9. De Specificatione, seu Descriptione bonorum privatâ, ejusque juratâ confirmatione. 10. De Defectibus Inventarii. 11. De Mediis in puncto omissi Inventarii usitatis. 12. De Processu in puncto edendi Inventarii. Accedit Appendix de Processu in puncto supplendi defectus Inventarii; item de iis, quæ Notarius circa Inventarium observare tenetur; nec non Instructio, quomodo Tutoraliqvis, vel similis, officii sui rationem reddere debeat,

LVBECAE

Splendidissimæ nostræ B. Virginis *Ærorôns* Basilicæ (post sumptuosum *Altare marmoreum*, an. 1697. ab eximia planè Ampliff. Viri, *Thomæ Fritedenhaagen* / Senatoris Lubec. apud Hesperios æquè ac Eoos inclyti, munificentia profectum) insigne nuper ornamentum accessit; Elegantissimum scilicet & non quotidianæ formæ impensæque è Pario marmore *Epithaphium*, Nobili quondam & Patriæ apud Lubecenses *Genti à Skiten*, quoad heredes masculos haud ita pridem extinctæ, piâ Magnifici & Generosi Viri, *Hieronyni à Dorne*, Reip. Patr. Consulis gravissimi, curâ positum, ejus Inscripçio ita habet;

MEMORIÆ GENTIS A STITEN ÆTERNVM MEMORANDÆ, QUÆ ORIGINE EX MEGAPOLITANO DVCATV NOBILIS, REIP. HVIC SEC. REP. SAL. XIV. NOMEN DEDIT PVBLICÆ FELICITATIS OMINE: COMPLVRES QVIPPE EDIDIT VIROS, QVI SEV CONSVLARI FASTIGIO, SEV SENATORIA DIGNITATE, ALIISQVE DOMI ET FORIS, TOGA SAGOQVE, ORNATI HONORIBVS; FORTITVDINI PRVDENTIAM, FORTVNAE MODERATIONEM, FELICISSIME IVNXERVNT: SED, EHEV! IN GENEROSO DNO. HARTVVICO A STITEN; PATRIÆ SENAT. AMPLISS. AN. CH. M DC XCII. ÆT. LII: PIE DEFVNCTO, POSTREMO SVÆ STIRPIS, QVAM INCHOASSE MERVERAT; HEREDE MASCVLO, IN GENTI PATRIÆ LVCTV DEFECIT, IMMORTALITATEM, QVAM INTER MORTALES VIS FATI INEXVPERABILIS VIRTVTI DENEGAVIT, EXTREMO REPARATIONIS DIE INTEGRAM ADEPTVRA:

Exuvia Serpentum India Orientalis eximia magnitudinis ex Physicotheca Jo. Jacobi Stölterfothi, Med. D. & P. P.

Fugite hinc, latet anguis in herba. In Ambona quippe Moluccarum Insula Mulierem gravidam ex improviso a Serpente apprehensam & deglutitam refert D. Andr. Cleyer. M. N. C. Dec. II. Ab II. Obs. VII. p. 18. Hoc reptillum genus plus quam viginti quinque pedes operarios longitudine superans, fame maceratum quibuscunque animalibus, quæ saltu petere & morfu apprehendere valet, insidiari, asserit. l. c. ubi ejus imaginem æri incisam curiosorum sistit oculis:

Duas hujus sortis at specie inter se differentes, in Museo nostro asservamus exuvias, quarum maxima præcisè capite, (quod à trunco solutum cum acutissimis quoque possidemus dentibus) octo ulnas cum dimidia longitudine sua, latitudine vero duas quasi spithamas superant, ac ab istis Cleyerianis macularum figura paululum abludentes conveniunt cum iis quas depingit *Adam. Olearius* in *der Gortorffschen Kunstammer Tab. XI. N. 3.* Cujusnam vero sit præcisè generis, an sc. *Boignacu* L. *Fiboya* *Pisonis* an *Cucuracin* &c. difficulter pronounciari posse existimamus cum *Æliano*, cum multa variaque sint serpentum genera, quorum species omnes persequi vel le infinitum foret, teste *Carolo Clufo Exotic. L. V. cap. XIX. f. m. 114.* Plura verò præter ea quæ ad *D. Cleyeri observ.* habet *Dn. D. Lucas Schröck. p. 22.* qui desiderat, evolvere poterit *Plin. H. N. Lib. VIII. c. XIV. & passim alibi: Georg. Marcgrav. L. VI. H. M. c. XIV. Sim. Majol. Dier. canicular. Colloq. VIII. Gass. Schott. Physic. curios. p. m. 1166. sq. A. Kircher. Mund. subterr. L. VIII. Sect. IV. c. 2. Joh. Henr. Seyfried. Medull. Mirabil. Natur. L. II. c. V. Robert. Knox. Relat. Historic. de Insul. Ceylon. Sect. I. Joh. Fomson. H. N. de Serpentib. & Draconib. Contr. Gesner. Histor. Animal. L. V. Vlyff. Aldrovand. Histor. Serpent. & Dracon. Carol. Clus. l. c. cap. XVIII. XIX. Georg. Andersen Itinerar. c. IV. Dapper. in descript. Americ. L. III. c. 4. Joh. Henr. Majö. Histor. Animal. L. I. c. IV. Joh. Raji Synops. methodic. Animal. Quadruped. & Serpentina generis. p. 284. sq. VVoffgang. Franz. H. A. P. IV. Museum VVormianum L. III. c. IX. f. m. 263. Dn. Oligeri Jacobei Museum Regium Sect. V. f. 23. &c. &c.*

Mirandum sane qui faucium angustia tantæ molis animalia, Cervum v. g. *Urobubalum*, quinin. o. hominem integrum eqvo insidentem, ut ex *Possidonio* refert *Excell. Dn. D. Lucas Schröck ad d. observ. Cleyerianam p. 22.* admittat, nisi per insuccionis modum id fieri concedamus. Rei veritatem, si parva magnis componere licet, propria testamur experientia. Nam cum ante aliquot annos *Dn. Laur. Gadebusch*, apud *Greiffsvvaldenses* Pharmacopoco integerrimo, à Rustico quodam Serpentes offerrentur venales, unus ex illis exigue quidem molis, ventre tamen ipsi vide-

videbatur prætumido ; quem dum dissecabat, en magæ molis murem sylvestrem integrum & incorruptum in cavitate ejus inveniebat : hunc extractum curiosis nostris consecrabat, inter quæ eundem in liqore balsamico adhuc custodimus. Idem testatur *Jo. Rajus l. c. p. 286.* qui e dissecti ventriculo tres mures adultos exemit, quos integros deglutiverat, cum collum vix minimum digitum ambitu æquaret. Quadrant huc verba *Dn. D. Christiani Menzelii*, „quæ extant in *Scholio ad observ. D. Cleyeri p. m. 21.* Quod ego cum „*Dn. Ottone Tachenio*, qui, ut notum, sal viperinum magno cum „quæstu ex iis parabat, Venetiis expertus sum, forsâ non omnibus erit perspectum. Viperæ, cum circa Euganeos & vicinos „montes incunte vere ex suis latibulis prorepunt, spoliūque deponunt, segnes valde reptando inveniuntur, & tunc à Rusticis capti urceis includuntur, ac per Italiam ad Pharmacopœos proficiendis trochiscis & paranda ex iis theriaca, venum portantur. Antequam vero id accidat, viperæ per totam hyemem sine omni victu latitante, famelicæ, jam ranas, bufones & quicquid ipsis est aptum morfu arripere possunt, simili modo, quo superius de Serpentibus maximis Indiarum narratum est, deglutiunt, &c. Viperam ejusmodi exsiccata & artificiose contorta, inde nobiscum deportare, ac reculis nostris hodie adhuc annumerare, non piguit.

Exuviarum altera species, quam in Museo tenemus, ad Serpentem quoque Indicum, at plane ignotum, spectat : nusquam enim genus hocce depictum aut descriptum invenio. Zicatlianæ aut Matrem Formicarum à *Nierembergio Hist. Exotic. L. XII. c. VII. Jonston. l. c. f. 22. Tab. VII. & Adam. Olear. in der Götterfischen Süssfammer l. c.* depictam ferme diceres, nisi hæc cubitum saltem unum cum dimidio, longitudine, digiti vero crassitiem peripheriâ æquaret, cum nostræ contrario quatuor ulnas cum dimidia, longitudine, & spithamam latitudine excedant, maculasque in dorso elegantissimas, serratas tamen magis, gestent. Harum respectu Serpenti peregrino Porretiano, quem describit et depictum sistit *Carol. Clusius l. c. cap. XVIII. f. m. 113.* fere eas tribue-

sem, nisi nostræ aurei planè essent coloris, clypeisque ferratis ac quasi studio delineatis; paulum verò obscurioribus ex utroque latere; & sub ventre maculis rotundis; artificioso quasi ordine inter se distinctis; oculi pariter ac mentis recreationem causarentur. Has verò ut data occasione æris incisioni committere decrevimus; ita nec ea quæ in Physicotheca nostra asservantur, curiosorum lustrationi invidemus.

Colophonem lineolis hæc imposituro in mentem recurrat; quam diversimode sentiunt Naturæ curiosi de *Serpentum coronis*. Nam penitus fabulosas esse easdem, haud unico evincere conatur exemplo eruditissimis Miscellaneis Médico-Practicis anno superiori adhuc admodum clarus Dn. *Rosinus Lentilius M. N. C. Dec. III. A. IV. obs. XXII. p. 48.* Nec fidem adeo denegamus testimonio Excell. Dn. *D. Jo. Ludov. Hannemanni*, Curiosorum, sit & omne! Nestoris Hidi, quod sistit *M. N. C. Dec. II. A. VII. obs. LXVIII. p. 129.* Cum enim Rostochii studiorum gratia commoraremur, in prædio *Ravenshorst* dicto aliquando apud Agnatorum meorum quendam pernoctavi. Fruerer hæc ut requie; umbrosi nemoris ad prædium pertinentis affectabam cum amicis, qui mecum erant, delicias, quas ante nos jam avium nidos fortassis perscrutandi animo quæsierat meus Famulus. Hic mox anhelus obviam nobis factus; mira se vidisse; servorum imploraturus opem, prædicabat. In miraculum inquirens id responsi accipiebam, serpentem se vidisse magnitudinis insolitæ; variegata pelle; cum corona quasi aurea in capite. Veritatem rei ut agnoscerem, ocyus ad locum a famulo indigitatum properabamus; at corona Angvem subdlexerat. Nebulonem mendacii reum arguebam, at se veritati minus vim intulisse juramento confirmabat. Rusticorum nonnulli idem a se visum testabantur animal; ac pro serpentinæ gentis Rege habebant. Cur non occidissent? instabam; nemo audet Regem tangere; regerebat supersticiosa ac credula Plebs; tota enim totius nemoris Serpentum cohors turmatim afflueret; ac crudelissimam in occisore vindictam exerceret; quod apum exemplo probare audebantur. Ridebam quidem stultam homuncionum timiditatem; dubius tamen inter tot Eruditorum digladiationes hærebam. Am-
 He-

Régés; aliosque, ex variorum itinerum relationibus notissimos. At hæc suas tamen armillas Dn. *Rhodiis* ex illarum numero esse dubitat; cum non tantum inter muliebria ornamenta repertæ fuerint; sed etiã multò angustiores sint; quàm quòd virile brachium superius supra cubitum stringere potuerint.

Quò sensu deniqve *Annulus* fig. 3. expressus pro armilla tali habeatur, quales foeminae circa carpum gerere solent, se non capere fatetur Dn. *Rhodiis*, cum ille quidem 8. spiris constet, sed non laxioribus, quàm ut minimum saltem digitum admittant.

Hæc poterant sufficere desideratis Borealibus; Verùm enim verò, ut majorem hisce lucem adhuc fœneremur, non pigramur alia nonnulla curiosa addere; quæ industriæ benevolentiaevqve Dn. *Rhodiis* debemus. Is die 19. Maji hujus anni mediocrem rotundæ formæ tumulum sepulchralem; prope pagum *Süßhorn* / dimidio milliari Barmstedio dissitum; perfodi curavit; in quò (mediò fere loco, superficièi terræ congruò; inter varios lapides, repertus fuit *Pugio* sive *gladius*, quoad laminam non tantum, sed & capulum, totus *anem*, 22. lothonum pondere notabilis. Ossa vero & urnæ cinerariæ fragmenta non juxta pugionem huic; sed aliò tumuli loco; orientem versus; sita fuerunt. Tam insigni igitur antiquitatis monumento allectus Dn. *Rhodiis* die 25. Maji alium rotundum; prioriqve majorem tumulum; inter Barmstedium & vicum *Etmeshorn* situm, ac 84. passus ambitu suo complectentem; aperuit; ex quò post vanum aliquot horarum laborem tandem *hæsta arca* parrem, septem pollices cum dimidio longam; duosqve latam; & 22½. lothones pendentem; nec non utrinque ligno (primò quiddem molliusculò; deinde verò solè induratò) circumdatam, extraxit; ut & *Gladium aneum*, (iis similem, quos *Histysfänger* appellare solemus) pedes duos cum dimidiò ac pollicem unum longitudine æquantem, capulò nigri coloris ligneo; utrinque æneis bullis sive clavis orbicularibus firmatò; & lignæ vaginae inclutum.

Tab. VII.

fig. 1.

Præterea autem nullus tumulò istò lapis inventus fuit, præter unicum, cui hæstæ supra memoratæ cuspis incubunt, nec ossa; vel urnarum fragmenta; unde fortè collis hic Hærois cujusdam, non tantum in bello casti, sed etiã perdidit; *Cenotaphium* fuit; vel *Tamulus*

Tab. VII.

fig. 2.

hottis

honorarius, quò arma ipsius condita sunt, cùm exanimati corporis copia haberi non potuerit. *Conf. Ol. Vvormium*, Monum, Dan. l. i. c. 6. existimantem, ejusmodi tumulos, nullis lapidibus refertos, in eorum mentem struatos esse, qui bellò rem fortiter gesserunt, &c. In cujus *Musèò* etiam, lib. 4. c. 1. p. 349. & c. 5. p. 354. de pugionibus & sicis æneis, terrà erutis, ac nonnunquam deauratis, plura invenies.

Tandem nuper admodum, hòc ipsò, quò nunc vivimus, mense, Dn. *Rhodium* eximium 93. passuum tumulum, magnis lapidibus circum, & ad majoris tormenti jactum à templò Barmstetensi (caurum versus) remotum, adaperuit. Qui licet trium saltim pedum altitudine, longitudine autem 24. & latitudine 12. ab Oriente versus Occasum perfolius fuerit, *Vrnas* tamen *triginta & unam* (vel earum fragmenta) jam edidit, quarum plurimæ coloris lutei & grisei fuerunt, aliæ verò interiùs nigrae & exteriùs flavæ, iterumque aliæ interiùs albicantes, exteriùs autem ruffæ, & quidem ita comparatæ, ut diversorum istorum colorum uterque mediam testarum crassitiem penetraverit. Imò una nigricans, licet argillacea seu fictilis extiterit, lævissimi tamen marmoris materiam mentita, & adeò depressa fuit, ut altitudo ipsius unà cum margine, ultra 5. pollices non assurrexerit. Præter ossa tamen & cineres *angulum digitalem ferreum* continuit, sed apertum, ad armillarum istarum modum, quas mense Martio descripsimus. Alioquin hæcenus antiquorum monumentorum nihil hìc occurrit, exceptà *fibulâ ferreâ*, & *informi alio ferramenti* cujusdam frustulò, nec non *Lapide* 2. pollicum, utrinque acuminatò, & fragmentò *terrae coctæ* flavescens, cui miræ aliquot figuræ impressæ sunt.

Hæc sunt, quæ nuperæ Relationi nostræ uberius declarandæ inservire posse credidimus; in quâ B. L. sequenti Errata typographica emendabit: Pag. 89. lin. 8. legendum: *aramenta tantum invenire liceat*. p. 92. lin. 18. 1689. p. 44. lin. 1. *cujus generis annulum B. Joh. Ristius &c.* p. 96. lin. 23. *Cotem unius pedis & quinque pollicum* &c., ibid. lin. 31. *Poss. ffori suo.*

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS;

Edita Mense Augusto, MDC XCIX.

ROSTOCHII

M. *Franciscus Albertus Epinus*, Mecklenburgensis, (cujus supra p. 35. & alibi mentionem fecimus) Programma publicavit de *Ignorantiâ Intellectus humani, ejudemq; causis*, quò Disputationes sub præsidio suo, super *Theses ex Philosophiâ Theoretico-practicâ selectas*, in Auditorio Philosophorum Boreali habendas, indixit: (1. plag. in 4.) Studiosorum septem, qui in Collegiò isthòc Disputatoriò Respondentium Opponentiumque vices in se susceperunt, nomina hæc sunt: *Daniel Christoph Ehrensten*/ Mecklenburg. *Daniel Joachim Mæke*/ Wismar. *Godofr. Gebauer*/ Ruthenas-Siles. *Henricus Westersheidt*/ Lubec. *Joh. Frider. Albrecht*/ Lubec. *Joh. Wolten*/ Wiltstriâ-Holfatus, *Ioach. Küß*/ Lubec. Harum Disputationum *prima* d. 30. Junii habita fuit, Respondente *Henrico Westersheidt*/ Lubecensi. (2. plag. in 4.)

Die 5. Julii Præside *Iobanne Fechtio*, SS. Theol. D. & Prof. P. &c. *Iohannes Nicolaus Langsdorffius*, Weilburgo-Nassovius, Scholæ Patriæ Conrector vocatus, Disputationem Theologicam de *Apparitionibus Christi, post Ascensionem ipsius factis*, Eruitorum examini submisit, quâ varias quidem exaltati Salvatoris nostri apparitiones hinc inde memoratas expendit, sed ità, ut præter Stephanicam (Act. VII, 52. sq.) & Paulinam (Act. IX.) reliqua omnia apparitionum Christi exempla vel falsa esse vel dubia, patetcat. (5. plag. in 4.)

Die 17. Julii ab Ampliff. Facultate Medicâ Visitatio *novi Pharmacopelii*, sub signò *Cervi*, facta est, quod Nobiliff. Civitatis Rostochii

stochiensis Senatus *Bernbardo Balthasari Qvistorpio*, (Celeberrimorum Theologorum Rostochiensium, *Iohannu* I. Nepoti, *Iohannu* II. filio, & qvi hodienu[m] superat, *Iohannu* Nicolai fratri) ex speciali concessione indulisit. Factâ Visitatione dictus *Qvistorpius*, eâdem Facultate Medicâ annuente, genuinum artis suæ specimen exhibuit, *Theriacam Andromachi senioris & Mithridatium Dammocratis* dispensando. Quod cum feliciter cederet, approbatione publicâ dignum fuit repertum, & Species, utriqve compositioni adhibitæ, typis consignatæ prodierunt. (1. plag. in 4.)

Die 24. Julii *Carolus Augustus à Bülow*, Nobilis Mecklenburgicus, (B. *Adami Henningi à Bülow*, Consiliarii Provincialis Mecklenb. filius) Ecclesiæ ad D. Petri hætenus per triennium Diaconus, in *Pastoratu* ejusdem Ecclesiæ successit *M. Georgio Niehenck*, qvem p. 66. ad munus Pastoris Templi primarii S. Mariæ vocatum esse diximus. .

Jam ante triennium quidem obiit *Georgius Henricus à Lebsen*, Consiliarius Intimus Mecklenburgensis, &c. at *Concio funebris*, memoriæ ipsius consecrata, nuper demum Rostochii lucem vidit, auctore *Michaële Blanck* / Verbi Divini Ministro *jur Sage* / ubi, anteqvam exuvix defuncti sepulchro gentilitio Rostochiensis conderentur, ista *Concio* ex Pl. XXXI, 6. habita fuit, cui titulus: *Die Glückseligkeit der Gerechten* / &c. (2. Alphab. in fol.)

Typis etiam exscripta est *Oratio funebris*, qvâ *M. Iohannem Ehrenfried Pfeiffer* / Misena Misnicum, beatis Manibus *D. Georgii Radovii*, Præpositi Syndicique Lubecensis, parentâsse, p. 164. memoraviimus. (7 plag. in fol.)

Disputationes, eodem B. *D. Georgio Radovio* Præside habitæ, sequentes nobis innotuerunt:

De *Retorsione*, Resp. *Celestino Friderico Buttermuth* / Silesio, 1662.

An factum *Servi procuratoris & Coloni*, aliorumqve alterius nominæ possidentium, atqve possessionem negligentium, vel dolosè prodentium, *Domino verove possessori nocent* ? ex L. ult. C. de acquir.

qvir. & rect. poss. Resp. *Ioh. Crügero*, Gultrov. 1664.

Disp. Inaug. de *Retorsione*, Resp. *Ioh. Barclajo de Folli*, 1668.

Disp. Inaug. de *Jure reluendi*, Resp. *Bernhardo Petri*, Slesvic. 1668

Disp. Inaug. de *Consumaciâ*, Resp. *Henrico ab Hatten*, Holfato, 1668

Disp. Inaug. de *Viâ*, Resp. *Hermanno Sibrand*, Rost. 1671.

Disp. Inaug. de *Absentiâ*, Resp. *Ioh. Godofr. Borelio*, 1671.

De *Pecuniâ Luftricâ*, vulgò *Gedatteren*. *Weld* / Resp. *Jacobo Lembke* / Rost. 1671.

Disp. Inaug. de *Instrumentis*, Resp. *Franc. Marquardo Berdes* / Rost. 1671.

Disp. Inaug. de *Actione redhibitoriâ*, Resp. *Conrado Rahne*, Rost. 1673

Disp. Inaug. de *Subfeudis*, Resp. *Laurentio Rahne*, Rost. 1673.

De *Testamento parentum inter liberos irregulari atque privilegiato*, Resp. *Ioh. Christ. Schröder* / Wism. 1674.

Disp. Inaug. de Regula: *Agere non valenti non currit prescriptio*, Resp. *Ioh. Ioach. Ziesche* / Rost. 1674.

De *Furtis*, Respondente *N. Boff* / 1675.

De *Delictis carnis*, Respondente *N. Welss* / 1675.

Analytica expositio *L. 6. C. qvor. appellat. non recip.* Disp. Inaug. Resp. *Casp. Henr. Guxmer* / Rost. 1675.

Disp. Inaug. de *Præscriptione delictorum*, Resp. *Ioh. Christoph. Schröder* / Wism. 1676.

Disp. Inaug. de *Horreis publicis*, ad *L. I. C. de conditis in Horreis publ.* Resp. *Simone Andr. Stenvrede*, Sverin. 1676.

De *Jure fratrum æquatorio*, Resp. *Hieron. Schabbel*, Wismar. 1676.

De *famosis libellis*, Resp. *Ioh. Alberto Wetss* / Hollando-Prusso, 1677

De *Archivis*, Resp. *Mich. Wutterer* / 1681.

Disp. Inaug. de quæstione: *Vtrum & quatenus Dominus gesta à falso procuratore in sui favorem, finita per sententiam instantia, objectaque è parte adversa jam de nullitate protestatione, possit rati habere?* Resp. *Henr. Conau*, Rost. 1682.

Disp. Inaug. de *fructuum præstatione*, ex *l. 12. C. de Rei vind.* Resp. *Ioh. Alberto Wetss* / Holland. Prusso, 1682.

De *Officio 3ctorum Sacerdotali*, Resp. *N. Klein* / 1683.

Denique *M. Johannes Hövet*, Stralsundensis, (*B. Philippi*

Henrici Friedlibii, SS. Theol. D. & Superint. Stralsundensis, ex filiâ nepos, ac filiorum *D. Christophori Redeckeri*, Consulis Rostoch. primarii, haftenus Ephorus) *Restoratum* Scholæ Oppidanæ Rostochiensis obtinuit, inque eo munere *Joachimo Ottoni*, nuper in Rectorem vicini Gultroviensis Gymnasii electo, successit.

STRALESVNDÆ

M. Philippus Christophorus Pyl / V. D. in Æde S. Nicolai Minister, *Concionem funebrem* vernaculam edidit, in funere *Alberti Pütters*, Mercatoris, ex Apoc. III, 11. habitam, cui titulus: *Der Christen geistlicher Rauffhandel bey ihrem zeitlichen Christen-Wandel.* (16. plag. in fol.)

Typis Mederianis denuò impressa est *Institutio Catechetica*, quam duabus partibus distinctam, & partim rudiorum, partim verò adultiorum usui dicatam, vernaculò sermone concepit *Johannes Vaudewien* / SS. Theol. D. & Eccles. Stralsund. Superintendens. *Prioris* partis titulus hic est: *Schlecht und Recht das ist/ gangkurtz- und deutlicher Catechismus-Unterrichtung Erster Theil/darinn denen Einfältigen nicht allein die Richtigkeit des Glaubens/ sondern auch die nothwendige Gottseligkeit des Lebens fürgestellt wird.* (4. plag. in 8.) *Posterior* autem pars inscribitur; *Die Fluge Einfalt/ oder des so genandten Schlecht und Recht Ander Theil/ darin die im ersten Theil fürgeragene Catechismus- Lehre mit völlig angeführten Sprüchen H. Schrifft bestättiget/ und also ein Christ auff den Schrifft-Beweis/ so wol des Christl. Glaubens/ als der Gottvolgefälligen Lebens-Pflicht/ geführt wird; dabey zugleich/ was im ersten Theil kurz berührt/ oder fürbey gegangen/ hin und wieder etwas weiter erkläret und ausgeführt ist.* (7½. plag. in 8.)

Iisdem typis prodit *Nucleus Precum* vernacularum, tam remissionem peccatorum, quam beatam ἀπόλυσι desiderantium, hóc tituló: *Kern brünstiger Seuffzer einer zu Gott umb Verggebung der Sünden/ und umb ein seliges Ende inniglich betenden Seelen woben dieselbe durch beygefügte Krafft-Sprüche der Erhörung ihres Sühens tröstlich versichert wird.* Stralsund/1699. (1½. pl. in 8.)

GRYPHISWALDIAE

M. Brandanus Henricus Gebhardi, Lingvæ S. Prof. P. Disputationem quintam, מונח מונח *f. Munimini Fidei R. Isaci Ben Abraham*, Novum Testamentum oppugnanti, oppositam, Respondente *Dionysio Hartvico Behrens*, Grimmâ-Pomerandò, superiori mense Juliò ventilavit. (5. plag. in 4.) Loca Scripturæ, quæ hac Dissertatione vindicantur, sunt sequentia: Ioh. X, 33-36. 38. XIII, 3. 34. XVII, 3. XVIII, 3. 4. 5. XIX, 15. XX, 17. Act. I, 6. V, 38. 39. VII, 4. 7. 14. 43. (de præcedentibus hujus argumenti Disput. vid. p. 69. & 195.)

SEDINI

Carolus Bogislaus de Mellin, Eques Pomeranus, die 24. Julii in Auditoriò majori Gymnasii Carolini Orationem de *Fatis Regni Hispanici* habuit, ad quam benevolè audiendam Gymnasii Regii Sedinensis Rector, *Johannes Georgius Röserus*, SS. Theol. D. & Prof. P. omnium ordinum Literatos Programmate publicò invitavit. (1. pl. in fol.)

STOLPAE

Gottselig Jacobi Colberg, I. V. D. & *Dicafterii Electoralis in Orientali Pomeraniâ Advocati*, *Relatio de Urnis Sepulcralibus, prope Stolpam d.*
2. & 3. Maji an. 1699.
repertis.

Dùm initio mensis Maji mons (arenosus dictus) qui extrema suburbii Stolpensis tangit, qualiquali munimine adaptari coepit, die 2. & 3. dicti mensis, operarii incauti in 4. incidere tumulos, rudi saxo exstructos. Horum quilibet concameratum exhibuit opus, grandiusculis saxis (quibus & pavementum erat stratum) in modum fornicis, nullò admixtò limò, nullà calce, sparsim solummodo interjectâ tellure, elevatum ac clausum; quodque, quò coibat, lapis quadratus, immensæ molis, ab aditu & quasi ab injuriâ vin-

dicavit. Cohæserunt tantâ firmitudine latera, ut non nisi ægrè dilacerari potuerint. Cameræ, terrâ arenosâ expletæ, ipsas absconderunt urnas, fletitque operariorum sententia, ditem in hisce adytis latere thesaurum. Hinc factum, ut spe lucri, dum ligonibus eas exhauerunt, urnas omnes confregerint; ex quibus præter testiculas, intûs nigri, extûs partim terrei, partim subrubicundi coloris, quæque digitis fuere terribiles, nihil remansit. Solum operculum mihi cæsit integrum; quippe obambulans, dum fortè fortunâ eò delatus sum, unam adhuc cameram, quæ major fuit tumulus, maximam partem dirutam inspexi. Dolui antiquitatis hujus triste fatum, hominumque incuriam, atque accepi, in istò tumulto circiter 8. vel 9. Urnas (reliqui pauciores incluserant) diversæ magnitudinis, unam verò ceteris grandiozem, in circulo fuisse dispositas. Ipse vidi cineres ex ollis ossuariis dispersos, pernigerrimos, ossaque semi-combusta friabilia, & plurimas ex his & testis particulas collegi. Ceterum me iudice Gentilismi hæ sunt reliquæ, quarum antiquitas ultra 6. secula (intra quæ & superstitio pagana, & corporum combustio cessavit) sese extendit. Auderem quoque dicere, his 4. tumulis reconditos in acie cecidisse Nobiles, quia unâ sepultos structura & superingesta humus arguit. En primas mihi cognitæ Pomeraniæ urnas; non enim memini, quempiam nostratium Historicorum earum mentionem injicere. Didici tamen hisce diebus, aliquot retrò annis in agrò Sclaviensi parilem urnam aratro extractam: & haud ita pridem in cœmeteriò Palæo-Stolpensi (res est planè diversa, sed quæ observationem curiosam meretur) à vespillone urceum, loculo sepulchrali vermicibus ferè exeso impositum, ac cerevisiâ boni adhuc saporis repletum, inventum fuisse,

GEDANI

Fridericus Christianus Bûcherus, ad D. Cathar. Minister, librum vernaculum de *Fundamentis Fanaticismi* edidit, cui titulus: *Hauptgründe des Fanaticismi, so in der Verführung unser ersten Eltern/und der Schwärmer zu der Apostel und Lutheri Zeiten / aus der N. Schrifft und der Christl. Antiquitat eröffnet/ &c.*
Dan-

Dankg/bey J. N. Plernern 1699. (1. Alph. 8. plag. in 4.) Tractatus hic (post Praefationem, de artibus Fanaticorum, mysteria sua occultantium) in quinque Capita distribuitur, quorum 1. Descriptionem Fanaticismi & originem Nominis, Causam principalem, Organum & Media, nec non Finem considerat. Cap. 2. Objectum Fanaticismi & capitales Errores exponit, quales sunt: Enthusiasmus, Perfectismus, Samaritanismus, Chiliasmus, & Scepticismus. Cap. 3. agit de Fanaticorum Conventiculis. Cap. 4. in Fanaticorum Originem, Doctrinam & Mores inquirat. Cap. 5. denique comparationem Fanaticismi cum Pietismo instituit.

Idem F. C. Bücherus *Epistolam Pietastri* cujusdam, qui circumcissione suscepta ad Iudaeos transit, publicavit, notasque addidit, Pietismum semina Judaismi fovere, ex illis ipsis Literis demonstrantes. Titulus hic est: *Sendschreiben eines gewissen Pietisten / der sich selbst Mosen Germanum nennet / und vor wenig Jahren ein Jude worden / mit nöthigen Anmerkungen publiciret.* 1699 (4. plag. in 4.) Vocatur is vero nomine *Johannes Petrus Speeth* / & Augustanus patriae est, contra quem scriptum aliud vernaculum extat, sequenti titulo; *Der Spinozismus im Jüdenshumb / oder die von dem heutigen Jüdenshumb und dessen geheimen Kabbala vergötterte Welt / an Mose Germano, sonsten Johann Peter, Speeth / von Augspurg gebürtig / befunden und wiedergelegt von Johann Georg Wachter.* Amsterdam / 1699. (17. plag. in 8.)

RËGIOMONTI

M. Daniel Hoynovius, Respondente Iohanne Friderico Starckel Regiom. Prusso, Pentada secundam nuper *Quaestionum Academicarum* proposuit, egitque quaestione 1. de Morborum origine; 2. de Artis Medicæ antiquitate; 3. de Medicorum & Artis Medicæ præstantiâ; 4. de variâ Medicorum fortunâ, & 5. de Morbis horrendis & insolitis. (4½. plag. in 4.) De *Priori* Pentade vid. *Nov. Liter.* an. 1698. p. 93.

Quatuor *Orationes* (singulæ 2. plagulis constantes) typis excusæ sunt, quas totidem Scholæ Lœbnicensis Alumni (omnes Regiomont.)

mont. Prusii) occasione Continuationis quintæ Sermonum de Passione Iesu, seu *Actus Oratorii*, præviò Programmæ (3. plag.) invitatoriò *M. Michaëlis Hoynovii*, Scholæ Loeb. Rectoris, de *variis modis Peccata expiandi Gentilibus usitatâ*, die 3. Martii (36. juvenibus horis ante- & pomeridianis declamantibus) instituti, recitârunt. Hos inter *Johannes Christophorus Kress* Encomium *novi Organi Musici Læbnicensis* (an. 1695. fulmine tacti, jam verò exeunte superiori anno 1698. multò elegantius reparati) Germanicâ Oratione instituit; *Andreas Sivertz* Latinò sermone Christum crucifixum *Soli tempore Josua stanti* comparavit; *Christianus Neumann* *Inventionem S. Crucis & Clavorum*, itemqve reliquias ex eis factas consideravit; & deniqve *Gerhardus Lübeck* de *Elia fabulosò adventu* peroravit.

Præside *M. Christianò Sabmiò*, Alumn. Elect. & Com. Conv.Inspectore secundariò, *Vilhelmus Dullo*, Goldappâ Prussus, mense Majò superiori Disputationem Ethicam de *Virtute Morali* publicè ventilandam exhibuit. (2. plag. in 4.)

Eòdem Præside *Johannes Martinus Bythnerus*, Lithuanus, Dissertationem Ethicam, de *Invitò & Spontaneò*, publicæ Eruditorum censuræ submitit. (1½. plag. in 4.)

M. Fridericus Stadlender Regiom. Prussus, Respondente *Henrico Godofredò Regiò*, Bauscâ-Semgallò, præcedente mense Juliò priorem Exercitationis Philosophicæ partem proposuit, quâ disquisitur: *Utrum Virtutes Morales in Deum cadant?* (2. pl. in 4.)

REVALIAE

Excerptum è literis M. Christiani Hoppii, Consistorii Ecclesiastici Regii Assessoris & Notarii.

E Novis Literariis (anni 1698. p. 99.) intellexi, B. D. *Majorem* gestisille, illum Septentrionis locum videre, ubi *acus Magnetica*, veriticitatis congruæ immemor, non immota Arcton monstret, sed *circumgyretur* perpetim; quod, si ita sese habeat, haud leve documentum cre-

credidit, non desperandum esse de obtinendo verò aliquo perpetuo mobili, &c. At talem locum dari, non modo certum est, sed ego quoque illum vidi, & circumgyrationem acús magnetica his meis usurpavi oculis. Cùm enim anno 1693. paucis post festum S. Michaëlis diebus, adverso ventorum flatu ad portum quendam Finlandiæ, *Iusala* dictum, (sedecim milliaribus Revaliæ, & sex ab Hangö-udde distantem) navi deferret, cum sociis illum intravi, orientem versus cursum dirigendo; ubi inter varios arboribus & gramine opertos scopulos, qui parvas insulas formant, aquæ (ut in perruptis Sveciæ Finlandiæque litoribus, in den Schwedischen und Finnischen Echeren / esse solet) non quidem acriter salæ, mariniæ tamen & non planè dulci, per noctem incubuimus. Altero mane, conducto Palinuro, qui securum nobis exitum monstraret, è portu isthòc diceessimus, & vehementi Boreà Scythico flante Austrum petentes, à nauclero illo sumus moniti, ut pyxidem nauticam observarem, singulare aliquid & extraordinarium ibi deprehensuri. Nec verbo fides defuit; sed tanto temporis spatio, quantum circiter 40. unitates numerando impenditur, *acum magneticam in gyrum torqueri* vidimus. Velocissimè enim ferebatur navis, & optassem sanè, hæc de remihi antea quidquam constitisse, ut cymbà vectus hæc atque illac pyxide nauticâ observationes potuissem instituere. Monstrabat mihi quidem Palinurus noster Finnicus ingentem scopulum, sub aquis conspicuum, quem ex magnete constare & circumgyrationis istius causam esse putabat; sed in eâ opinione me non habet consentientem. Interim non video, qualis hinc obtinendi *perpetui mobilis* spes affulgeat. Qui enim illud quærent, id non solum in animo habent, ut aliquid perpetim sese movens indagent vel excogitent; quod variis in locis obvium, variisque modis parabile est; Sed tale perpetuum mobile desideratur, quod machinis applicari, suaptibusque & laboribus Mechanicorum minuendis inservire queat. At hoc, quomodo ab acu magnetica in gyrum versâ sperandum sit, non liquet; & si vel maxime circumgyratio talis eam ad rem quidquam conferret, nullibi tamen locorum, quam *Iusala*, & ubi fortè similis Naturæ lusus obtinet, effectum aliquem posset habere vel producere.

Tab. VIII
Fig. 1. 2. His autem omisſis, delineationem exhibeo *Oſſis* cujuſdam, in *hepate Anatis marini* ſive *Mergi* (eius *Tauchers*) reperti. *Hepar* ipſum tantæ molis erat, ut integro huic *oſſi* (ſolâ parte ipſius duriori, quæ literâ *A.* ſignata eſt, excepta) contegendo ſufficeret. Firmiter etiam *oſſi* adhærebat, ita ut fruftillatim eſſet ſeparandum, quo ipſo factum, ut rupta loborum vaſa recognoſci non potuerint. Nec de ſitu monſtroſi hujus viſceris quidquam habeo dicere, cum *mergus* ille jam per aliquot horas eviſceratus fuerit, antequam *hepar* illud ad manus meas pervenit.

Tab. VIII
Fig. 3. Adde etiam aliquid è regno vegetabili: *Raphanum* ſcilicet, non ſupernâ tantùm ſed *infernâ* etiam parte (quâ terræ infixus fuit) *foliis* præditum, ceu ex Fig. 3. liquet. Superiora tamen folia inferioribus illis multò largiora & explicatiora erant, cujuſ rei cauſam puto, quod inferiora folia propter circumjacentis terræ renitentiam ſeſe non tam liberè explicare & protendere potuerint.

Ultimo denique loco rei nummarie meminiffe lubet. Notum eſt, *VValtherum à Plettenberg*, Equèſtris Ordinis in *Livonia* Magiſtrum, ex quo ſupremam hujus provincie Jurisdictionem certo pecunie pretio ſibi comparavit, in memoriam Principalis hujus dignitatis aureos Nummos ſignâſſe, qui tamen admodum rari nec ubivis obvii ſunt. Ejusmodi Nummum, 10. Ducatorum ponderi æqualem, hic exhibeo, cujuſ altera facies *S. Mariam* *Τεκνοφόρον* præfert, cum perigraphæ: *S. MARIA. CONSERVA. POPVLVM TVVM. (15) 25.* Alteri autem lateri ipſius Magiſtri loricati effigies impreſſa eſt; quæ dextra gladium, ſiniſtra autem clypeum tenet, quadripartitum ex ſymbolo *Ordinis Teutonici*, & gentilitiâ *Plettenbergiorum* teſſerâ; cum perigraphæ: *MONETA. NOVA. MAGIſTRI. LIVONIE.*

Scholion Jo. Jacobi Stolterfohni concernens præternaturalem Oſſium generationem in œconomia animali.

Si animalium ille functionum Præſul in Regno ſuo Lithogenefiam vel in quovis reſeſſu, modo alibi à nobis demonſtrato, tam feliciter

liciter toto quidem die exercet , quid impedit quo minus particulas terrestres atque salinas, mucilaginem osseam , juxta methodum à *Cloptone Hayers in Osteologia nova & Diderico Goodfobalck de Ossium generat.* aliisque Naturæ curiosis præscriptam, constituentes, quovis loco, pro meatuum atque pororum admittentium diversitate, deponere queat? In humano quippe Liene D. *Luques*, Chirurgus Albingensis peritus, os cruciforme invenit, quod vasorum orificia durefacta fuisse existimat *Petrus Borellus Cent. I. Obs. IV. p. 9.* ac ossi cordis cervi ob usum medicum hæctenus decantato quoque contingere, erudite pro more demonstrat Dn. D. *Lucas Schröck in Schol. ad M. N. Dec. II. A. III. Obs. XXXVIII. p. 109. sq.* & quidem à nutritii humoris gelatinosi majore, quam alias requiritur, siccitate ac coagulatione. Osseam ejusmodi molem in Hepate Scrophæ repertam curiosis nostris liberali nuper manu inserere Nobilissimo atque Experientissimo Dn. D. *VVagnero*, haud adeo quodidianis Observationibus Nova nostra Literaria summo passim optimorum applausu ornanti, placuit, ut publicas inde grates ipsi persolvere non dubitemus. Mammas osseas in Virgine observavit D. *Alard. Maurrit. Eggerdes M. N. C. Dec. II. A. VI. obs. CCX. p. 419.* Ex pelvi Renis sinistri canini duos folliculos ossis laminis, qualibus piscium ossicula auditus recondi videmus, constantes, produxit D. *Phil. Jac. Hartmann. l. c. A. VII. obs. XXI. p. 49.* Lienē in gibba parte omnino osseam exhibet D. *Joh. Zachar. Furstius l. c. A. X. obs. CLXXV. p. 342.* Ossiculum retro Laryngem natum ex cadavere defuncti viri 36. annorum Stutgardia detexit D. *Salom. Reifelius l. c. A. II. obs. CXVI. p. 275.* De ossiculis ex Sarcoccele suppurata prædeuntibus disserit Dn. D. *Lucas Schröck l. c. A. III. obs. XIX. p. 66.* idque contingere credit à sero extra vasa effuso, quod uti in statu naturali consistens, membranæ, cartilaginis, ossisve naturam assumere aptum esse, nutritio istarum partium docet, ita& hic gelatinosæ ejus particulæ, discussis aqvosioribus in ossea abire corpuscula potuerunt. In Bronchocele invenit D. *Joh. de Muralto* quatuor ossicula, *l. c. Obs. CXXXIV. p. 270.* Ossiculum coralliforme ex tumore steatomatico exemtum habet D. *Joh. Paul. VVurffbainius l. c. Obs. CLXXXII. p. 359.* Contumacem malæ tumorem & excretum inde ossiculum observavit D. *Godofredus*

fredus Henniken Practicus Erpacensis, l.c. A. V. obs. LXXX. p. 185. In Bone periosteum, & per statem etiam arterias & venas osseam duritiem contraxisse evincit *D. Job. Conrad. Peyerus l.c. A. VII. obs. CCV. p. 384.* Cum Patavii in denudandis cadaverum visceribus occupati essemus, sine ipsum oscicula in Mesenterio Viri convulsionibus mortuo hinc inde dispersa propriisque capsulis membranceis inclusa ingenti satis copia reperisse memini, quorum aliquot una cum integro ejusdem viri corio in Physicothecula nostra adhuc servamus. Ex causis vero breviter supra notatis osseam istam substantiam in Hepate anatis forsitan annoſæ à Celeberrimo *Hoppio* curiosa observatam, originem duxisse, ac ratione contenti hujus solidi parenchyma ipsum quantitate ordinariam transcendisse molem, haud temere credimus. Quoad reliqua de circumgyratione acus magneticæ, & succi nutritii, foliorum productionem infra se per fibras tubulosque transversim in Raphano constitutos tentantis, suffocatione, quominus in perfecta se expandere folia potuerit, ob vim ipsius terræ renitentem, facile pollicem Nobilissimo Viro præmimus, nec porro curiosas suas speculationes nobis invidet, sedulo rogamus.

HAFNIAE

Ipsis Calendis Junii elata sunt hæc urbe (Gisselfeldensi sacrario inferendæ) exuvia Ill. V. *Adami Levini de Knuth*, Domini de Gisselfeld & Assendrup / S. R. M. Consularii intimi, Ordinis Danebrogici Equitis aurati, supremi Cubiculo & territorio Hafniensi Præfecti. Is in Ducatu Mecklenburgico è domo *Seizen* an. 1648. Calendis Martii prodiit, ac an. 1664. in Daniam delatus, inter Ephobos Seren. Principis CHRISTIANI, tunc temporis Regnorum Borealiæ Hæredis, hodie Regis potentissimi, cœpit numerari. Deinde illi ipsi fuit à Cubiculis; postea Equitis Danebrogici, ac Consularii intimi axioma obtinuit, & tandem die 13. Januarii hujus anni 1699. asthma & catharrho suffocativo fuit mortuus.

Die 12. Junii *M. Christianus Willichius*, Respondente *Petro Christiani Kragelund*, in Collegio Medicæo disputavit de *Lumine Oculi & Mentis*. (1½. plag. in 4) In primâ hæc argumenti istius
Dis-

Dissertatione Auctor agit de Luce primigeniâ, & §. 3. sqq. refellit eorum sententiam, qui vel Solem ipsum, vel aliud lucidum corpus istius lucis causam asserunt; §. 7. illos refutat, qui vel nubem luminisam, vel corpus aliquod orbiculare cylindri instar condensatum, vel denique ipsum aërem, subjectum & vehiculum printæ lucis statuunt; §. 8. sqq. Cælum aquis adhuc immersum luminis hujus subjectum fuisse negat, & tandem §. 13. ad suam hypothesein progreditur, quam novam quidem, at novitate sua non taxandam vocat, & *secundæ* Dissertationi (mox sequenturæ) reservat.

Die 14. Junii *Ericus à Moimichen*, Iani filius, defendente *Heningio Jacobi*, in eodem Collegio proposuit Dissertationem Medico-Physiologicam, de *Homine nascente, accrescente & decre-scete*. (1½. plag. in 4.) Caput I. hujus Dissertationis Hominem nascentem considerat, refutatque §. 1. Leuvenhoeckii sententiam, qui ova & ovaria mulierum rejicit, tanquam imaginaria, & ad generationem non magis quam papillas in mammis virorum utilia; §. 2. autem ovum muliebrem materiam ex qua Embryonis esse demonstrat. Cap. II. Hominem accrescentem expendit, docetque §. 1. & 2. quomodo accrescant homines, eorumque vires & memoria; §. 3. non dari ætatem præcisè consistentem asserit; §. 4. sqq. autem iis se opponit, qui statam crescendi metram fibris aut tendinibus, & non duritiæ ossium deberi existimant. Cap. III. denique de Homine decrescete agit, & §. 1. inquit in causas senectutis proximas; §. 2. autem in remotas, ad quas abusus aëris, cibi & potus, excretorum & retentorum, somni & vigiliarum, motus & quietis, nec non passionum animi, refertur:

Die 15. Junii *Elias Thillignerus*, Elie filius, Respondente *Johanne Christophoro Nicolai* filio, in Auditorio Collegii Regii ventilavit Dissertationem Critico-Physicam, de *Anima rationali*, (2. plag. in 4.) Cap. I. hujus Dissertationis agit de immaterialitate animæ, & quidem §. 1. exhibet erroneam Aristotelis & aliorum de mente humanâ sententiam, eiqve præcipuas animæ facultates opponit, quæ immaterialem esse animam demonstrant; §. 2. idem ex creatione evincit, ubi testimonio Scripturæ additur Naturæ testimo-

nium, & diversitas animæ hominum & brutorum ex diversâ harum creatione docetur; §. 3. explicat indivisibilitatem, quæ immaterialitatem præsupponit. §. 4. differit de immortalitate animæ, quæ immaterialitatis consequens est, & errorem Toleti, Mendozæ, Svarzii, Pacii, ac aliorum refellit, qui apodicticam immortalitatis animæ demonstrationem è rationis lumine exsculperè conati sunt. Cap. II. agit de propagatione animæ per semen, & §. 1. quod anima actu sit in semine, ex seminis naturâ & constitutione demonstrat: §. 2. ex animæ operationibus in infantulis evincit operationes ejus in semine; §. 3. explicat animæ propagationem generatione univocâ, quæ in parentibus habet se ut causa efficiens ad effectum, nec ingreditur effecti essentiam, sed ad effectum concurrat constituendum.

Die 16. Junii *Torchillus Erasmides Granovius*, Respondente *Theodoro Rosenstand*, in Collegio Medicæo proposuit *Controversias extantiores circa Gadarenos Marc. V. & Luc. VIII. collat. Matth. VIII.* (1½. plag. in 4.) Docetur hæc dissertatione, per Gergefenos à Matthæo Cananæorum partem intelligi, quorum primaria urbs Gadara fuerit, unde nominis diversitas, ipsos autem gentiles, & aquas, quibus porci eorum suffocati sunt, lacum Genesareth fuisse probatur.

Die 19. Junii *Martinus Braem*, Respondente *Johanne Georgii Hürningio*, in Collegio Medicæo Disputationem *secundam de Libertinis ex Act. VI. 9.* habuit, quâ materiam hanc superiori anno coeptam prosequutus est, *tertiâ* demum similis argumenti Dissertatione absolvendam. (1½. plag. in 4.) De *primâ* vid. N. L. an. 1698. p. 114.

Die 9. Julii *M. Ludovicus Stød*, hætenus Præpositus & Pastor primarius Ecclesiæ S. Canuti apud Othonienses in Fionia, quem nuper p. 148. *Episcopum Christiansandensem* (sive Stavangerensem, in Norvegiâ) constitutum fuisse diximus, ad sacrum illud munus in Templo S. Mariæ à D. *Henricô Bornemannô*, Seelandiæ Episcopô fuit inauguratus.

Die 31. Julii *Johannes Trelund*, in Academiâ Regiâ Hafniensi designatus Professor, & SS. Theologiæ apud Christianienses Lector, Re-

Respondente *M. Severino VVinthero*, solenni publicæq; Ordinis Professorii disquisitioni, *pro Cathedrâ Theologicâ, Exercitatione Historico-Theologicâ de Felicis Urgelitani & Elipandî Toletani Hæresi, vulgò Adoptianâ*, submitit. (8. pl. in 4.) Dissertatio hæc in tres Sectiones dividitur, quarum I. Præliminaria quædam continet, ad originem hujus erroris indagandam spectantia. In primis §. 1. Auctor docet, quod nullus ferè in religione error gravioris momenti salutarem de Christo doctrinam incorruptam reliquerit; §. 2. quod inter cæteros Sabellianorum, Nestorianorum, & Eutylichianorum errores (quorum alter alterum nimiam oppositionis vehementiam peperit) geminant; §. 3. sqq. quod Nestorius Felicianorum proavus & *Χριστολόγος* princeps sit, cujus tamen præcursores Cerinthus, Ebion, Valentinus, Basilides, Paulus Samosatenus; Diodorus Tarfenus, Theodorus Mopsvestenus, Leporius, Anastasius presbyter, aliiq; fuerint. §. 8. quod Nestorius plurimos olim in Oriente discipulos habuerit, hodieq; habeat; nec non in Occidente, ad quos Felix & Elipandus referendi sint. De his autem plura habet Sectio II. quæ auctores Hæreseos, & distincta ejusdem capita perlustrat. Nam §. 1. sq. disquiruntur, quinam Felix & Elipandus fuerint, ac quando & quomodo Ecclesiam turbare cœperint? §. 3. docetur, quod illi à multis, ipsoq; Concilio Senonensi, erroris iconoclastici falso insimulati sint; §. 4. quod ab aliis nimis liberaliter fuerint excusati; contra fidem historiarum, Synodorum auctoritatem, ipsamq; Felicis confessionem. §. 5. quod inter veros ipsorum errores emineat dogma de *Adoptione*, Christo homini sensu planè Nestoriano adscripta; quod probatur §. 6. ex Confessione Elipandî, & orthodoxæ Antiquitatis de eodem judicio; §. 7. ex disertis Felicis Urgelitani verbis; Alcuino, Paulino & Agobardo notatis; §. 8. ex aliis veterum testimoniis. Hinc §. 9. afferitur contraria Vasquezii & Dorfschei sententia, nec non §. 10. Petavii in hoc argumento inconstantia. §. 11. de alterâ quæstione *Servitutis* sententia Dorfschei laudatur, sed ex veterum de Felice & hujus contra se ipsum testimoniis §. 12. adductis §. 13. corrigitur, & genuina Adoptianorum de *Servitute Christi* sententia probabiliter exponitur. §. 14. docetur,

quo sensu orthodoxi etiam reatum lapsus Adamitici Christo incubuisse dicant, & §. 15. sq. non contemnendum esse Svarezii de Felicianâ Servitute iudicium, durius autem Cabreæ & Binii, cujusdam apertè falsum, nec satis accaratum non neminis; Petavium verò nec Felicianam de hâc quæstione heterodoxiam enucleasse, nec suam nobis orthodoxiam pervasisse. §. 17. crassus Adoptianorum error de *nuncupativâ* Christi hominis *Deitate* clarissimis veterum testimoniis demonstratur, qui Nestorianismi lacunas graviter olere dicitur. §. 18. continet censuram quæstiunculæ de tribus in Christo substantiis inutiliter à Felice motæ, ut & immeritas aliorum censuras contra ignorantiam Christo exinanito ab ipsi tributam. Sectio III. processum Adoptiani certaminis & diversa Hæreseos fata complectitur; & quidem in §. 1. refertur Beati & Heterii contra Elipandum in Hispaniâ oppositio, sed frustranea, & annectitur iudicium de personis & scripto ipsorum; §. 2. docetur, quibus mediis propagatio hæreseos facta sit; §. 3. adducitur refutatio ejus à Paulino in Synodo Aquilegensi tectius instituta, cujus locus in explicatione Symboli expenditur; §. 4. recensetur apertior ipsius damnatio in Concilio Ratisbonensi, & Felicis palinodia Ratisbonæ & Romæ cantata, quâ occasione Baronius & Natalis Alexander notantur; §. 5. disquiritur, cur lenius primò cum Elipando quàm Felice actum; §. 6. notatur altera Felicis apostasia, & tertia in Concilio Francofurtensi damnatio; §. 7. referuntur Acta istius Concilii, & iudicium de quatuor ejus capitulis, nec non gemina Adriani Pontificis confessio; §. 8. habentur argumenta Synodi, observatio B. Dortchéi, & confirmatio veteris sententiæ de mente genuinâ Francofurtensium; §. 9. mors Adriani, Epistola Alcuini ad Felicem, & hujus responsum, non tantum ab Alcuino, sed & à Paulino refutatum; §. 10. altera Felicis in Synodo Aquisgranensi & Romanâ abjuratio, ex peculiari ejus post abjurationem scriptâ Confessione, ad novam pristinæ hæreseos declarationem; §. 11. de perpetuâ Felicis impenitentia tristiora Adonis, Ambr. Mori, Marianæ, Vasquezii, & ipsius Agobardi Lugdunensis judicia, de servatâ autem dignitate nimis liberalis Aventini assertio; §. 12. de Elipandi conversione imbecilles Mori, Marianæ & Vasquezii con-

conjecturæ; §. 13. Epistola Alcuini ad Elipandum, ex qua iterum scopus disputationis cum Adoptianis illustratur; §. 14. inhumanum Elipandi responsum, inepta contra intentatam hæresin protestatio, & insulsa tot convitiis excusatio; §. 15. Epistolæ ejusdem ad Felicem, & Satyræ per 4. Alcuini libros refutatio; §. 16. Testimonium Eutrandi Subdiaconi Toletani pro Elipandi conversione, creditâ etiam Aventino & Gvilielmo Cave, qui tamen circa pœnitentiam Felicis fluctuat; §. 17. Felicianæ hæreseos per Folmarum resuscitatio, ejus persona, errores & antagonista, nec non Gv. Cave parachronismus; tandem §. 18. dicitur, à Petavio Gilbertum Porretanum huc referri, sed assertum non probari, imò potius improbari.

Eodem die 31. Julii, horis pomeridianis *Johannes Iohannides Whit*, Respondente *Petro Joh. Musæo*, in Auditorio Collegii Regii proposuit Dissertationem Physicam, de *Sensu externo, nempe Tactu latè sic dicto*. (2. plag. in 4.) Caput I. hujus Dissertationis agit de Tactu in genere, docetque §. 1. animam, quatenus in cerebro sentire; §. 2. tres gradus in facultate sensitiva hominum considerat; §. 3. imperfectum esse brutorum sensum demonstrat; §. 4. explicat, quomodo peragatur sensus humanus juxta antiquos; §. 5. probabilem de tactu latè sic dicto sententiam affert; & tandem §. 6. indicat, quomodo tactus s. sensus brutorum peragatur. Caput II. agit de tactu speciatim considerato, & quidem §. 1. de quinque speciebus Tactus, à se invicem sub uno genere differentibus, ut §. 2. de Auditu, §. 3. de Visu, §. 4. de Olfactu, §. 5. de Gustu, & §. 6. de Tactu strictè sumpto, quæ denique §. 7. quomodo in brutis se habeant, demonstrat.

Bibliothecæ Vniversitatis Hafniensis, ad Turrim Astronomicam, insigne nuper ornamentum fuit additum, octo scilicet *Tabula Geographica Insularum Regni Daniæ*, cunctas hætenus editas tantotore, quàm accuratâ rerum omnium etiam minimarum observatione, multis parasangis superantes, quæ sumptibus & industriæ B. *Petri Resenii*, S. R. M. quondam Consilarii Statûs, Justitiæ & Cancellariæ, Præsidis Hafniensis, Consistorii Assessoris, & J. V. Professoris Regii, debeatur.

Prædiit etiam *Iohannis Brunsmani, Nidrosiensis, Diei Exordium & Exodiū, sive Dissertatio, usitata diei tam civilis quàm naturalis initia finesq; ostendens. Accessit de Bestia quarta apud Daniele m. c. VII. decem Cornibus Dissertatiuncula.* Havniæ, apud Christianum Gerhardi, Bibliop. 1699. (14. plag. in 8.) Opusculum hoc in duas partes dispescitur, quarum prior initia & fines diei civilis, posterior autem diei naturalis, considerat. Cap. I. agit de Diei civilis naturâ, nominibus & partibus. 2. De initiis Diei civilis in genere. 3. De initio Diei civilis matutino. 4. & 5. De contrariâ eorum sententiâ, qui in hexæmeri primi diebus lucem præcessisse noctem negant. 6. De Ante-Diluvianis, Diei civilis initium quoque à luce sumptum usurpantibus. 7. De Post-Diluvianis Hebræis eodem modo diem inchoantibus. 8. 9. & 10. De argumentis eorum, qui huic sententiæ adversantur. 11. De aliis post-Diluvianis gentibus, diem civilem à tempore matutinò inchoantibus. 12. De initio Diei civilis à vesperâ sumptò. 13. De iis, qui Diem hæc modo inchoarunt. 14. De initio Diei civilis à meridie. 15. 16. 17. De initio Diei à mediâ nocte, apud veteres Romanos aliosque, etiam Hebræos interdum. 18. De fine diei civilis. 19. De Die naturali, quid & quotuplex sit. 20. de initio & fine Diei naturalis, qui inter ortum & occasum Solis intercipitur. 21. De ejusdem initio & fine, qui inter principium diluculi & finem crepusculi intercipitur. Auctarium, de decem Cornibus quartæ apud Daniele Bestiæ, quatuor capita complectitur, quorum 1. demonstrat, decem illa cornua veteris Romani Imperii decem potiores Præfecturas partesque significare. 2. & 3. docet, quænam ex illis Præfecturis in Oriente, quænam in Occidente fuerint. 4. denique asserit, omnes illas Præfecturas ad decem verè revocari posse, factò simul indicio, quænam ex illis Papa Romanus sibi subjecerit.

Tandem quoque Libellus Havniæ lucem vidit, cui titulus: *Epigrammata sacro profana, & serio-jocosa Rudolphi Burennei, Scholæ Bergensis Correctoris.* Literis Viduæ I. Ph. Bockenoffer. 1699. (3. plag. in 12.)

Reinholdi Wagneri D. Observationes Anatomicae.

In ædibus S. R. Majestatis fusoriis, vulgò *Sießhaus* / operaris quidam sexagenarius, circa tormenta validissima aliasque machinas bellicas versans, nervos ac musculos intendendo, potissimumve illos pectoris intercostales conqvassando, morbum pleuriticum aliquoties sustinuerat. Tandem Tabæ, diuturnioreque marasmo confectus, mensibus abhinc duobus clinicus factus, de dolore sub costis spuriiis punctorio intensissimo, simulac pertinacissimâ alvi obstructione conqvasebatur, quæ ultra octiduum perseverans, cum nullis clysteribus emollientibus nec acrioribus cederet, ita ut passionem Iliacam ex parte referret, frustra propinato quoque Electuario Lenitivo Burri, oleum amygdalarum dulcium cum auro fulminante & Arcano duplicato combinatum ægro propinavi optimo successu. Ast dolores punctorii circa diaphragmatis regionem sub costis spuriiis febrilisque æstus minimè remittebant, nec antipleuriticis Remediis ex oculis cancri & spermate Ceti, Decoctisve Pectoralibus exhibitis sputum ullum apparebat, quia potius facta suppuratione empyema, sine ulla tamen inflammatione Cutis, locum affectum dextri lateris occupabat; proin, quia magno malo vix sine ferro mederi licet, juxta Celsi L. 7. c. 1, idem docente Hip. 8. Aph. 6. quodsi medicamentum non sanat, ferrum sanabit; hinc tumore, simulac erat conspicuus, sequenti die apertò, ingens materiæ purulentæ foetidissimæ copia de vulnere emanavit. Inde doloribus mitigatis, sanitatis quidem recuperandæ spes affulsit, obstructionesque antea pertinacissimæ in levem diarrhoeam convertebantur; ast ulcus illud cacœthicum, & fistulosum costas carie ita affecerat, ut nullo modo immedicabile vulnus resarciri atque restaurari posset. Cadaver itaque an. 1699. d. 7. Junii cultro Anatomico examinandò, Pulmones inveni integros, præterque spem ab omni corruptione immanes, reliqua viscera itidem sana. Musculos verò intercostales cum Diaphragmatis parte musculosâ, ipsosque musculos abdominis unâ cum tunici, & involucris propriis propter contusionem Phlegmone affecto, fuisse sicque morbo fomitem dedisse, ipsa docebat ocularis inspectio. Ex hisce itaque patet, (1) quod non in omni pleuritide & Tabæ, juxta quorundam sententiam, Pulmones afficiantur, nec pleura

solummodo in morbo pleuritico in consensum trahatur; Sed contra Anatome hæc docet, quod pleuræ musculorumque intercostalium læsio doloribus pleuriticis tusique occasionem præbuerint. Dein (2) quod Diaphragmatis inflammatio, contusionesque tendinum abdominalis costis incumbentium similem dolorem puncturium producere possint, qui tamen sub costis spurilis versus hypochondria magis tendendo, doloribus hypochondriorum simulat obstructionibus alvi pertinacissimis, propter denegatam, ex dolorifica exculceratione, musculorum contractionem, abdominisque compressionem, causam suppeditare possit. In quò ergo casu loco purgantium potius lenitiva ex oleo amygdalino &c, conducunt. Denique (3) memini quidem me vidisse unicum empyemate Pectoris laborantem, sanitatiq; citra sectionem restitutum, qui tumore hoc externo scirrholo leviter saltem emollito, purulentam materiam cum sputo cruento per os rejecerit; plures tamen numerare licet, qui expectatione & reformatione à sectione, insanabiles evasere, quando scilicet purulenta acris materia ipsam pleuram perfodiendo cavitatem pectoris ingressa fuerit. Ideoque cum in hæc ipsa memorata domo nuperrime Juvenis pleuriticus pectus, & quidem sternum similis occuparet, absque inflammatione pariter externâ, tumor pugni magnitudine; Chirurgus primò advocatus propter terrorem Panicum, ac si aneurisma aortæ subesset, (quale quatuor abhinc annis in Pistore Aulico mammæ mulieris magnitudine per Anatomem ostendi) tumorem aperire recusabat; hinc accersitus Chirurgorum Senior Dn. v. Blanckenheim svasu meo tumorem aperiendo, pus concoctum, cavitatem pectoris mox subitutum, egredi fecit; sicque æger intra dierum aliquot spaciū pristinae sanitati per Dei gratiam fuit restitutus.

KILONII

Præfide Nicolao Martini, IC. & Antecessore primario, Pand. & Phil. Civ. Prof. P. Georgius Christianus Luther, Vratislaviensis Silcius, *Positionum Juris controversi Specimen primum*, ad Libri ff. 1. Tit. 1. de *Justitia & Jure*, d. 3. Junii publicè defendit. (1. plag. in 4.)

Succesit mense Julio *Specimen secundum*, ad Libri ff. 1. Tit. 2. 3. & 4. de *Juris Romanorum Civilis Origine & Partibus*, quod

eodem Præsidi defendit *Augustus Simon Lindboltz*, Kiloniensis Hofatus. (1. plag. in 4.)

Johannes Clausen, hactenus per 24. annos in Academia patriâ Kiloniensi Logices & Metaphysices Professor, vitam nuper Academicam cum Aulicâ commutavit, ac apud Serenis, Cimbriæ Ducem *Consiliarius Camera* fuit constitutus.

LVBECAE

G. G. L. ad Dnm. Collectores Novorum Literariorum
Maris Baltici.

Rem valde gratam eruditis faciet doctissimus *Sperlingius*, si continuabit vobis Schediasmata mittere, qualia nuper de Gallis se Dite patre progenitos apud Cæsarem ferentibus, Junio vestro inseruistis. Fieri potest, ut *Thiod* quod genus, tribum, gentem Septentrionalibus, regnum Ulfilæ significat, populo deinde proprium factum fuerit, cui hoc sensu usurpabatur, id est Teutonibus: ut *Sambia*, *Zembla* &c. *Sarmatis* & aliis quibusdam *Seythis* regionem in genere significat, apud alios verò de regione ipsorum accipitur. Et suspicor, *Mugals*, *Mogores*, *Madgiars* in genere populos, homines, viros, significare Orientalibus Septentrionis nationibus; ut *Madur* hominem significat Occidentalibus. Sed postea nomen gentis in genere transit in nomen gentis ipsius. Unde & Hungari ex interiore illa *Scythia* & vicinia *Mugalum* venientes hodieque se *Magiars* vocant. Etiam *Mannus* Taciti est nostris vir, ut *Allmannos* virorum collectionem significasse constat. *Madyas* quoque *Scytharum* Rex apud *Herodotum*, fortè ut *Mannus* & *Theodo* nomen appellativum: prorsus ut *Brennus* Celtis judicem vel principem (testibus hodieque *Cambrovallis*) significavit, mox creditum est nomen viri proprium. Et *Elva* vel *Alva* Scandinaviis Fuvium quemvis notat, nobis hodie unum prae cæteris in hoc tractu inclutum. Et *Hils* Anglis & antiquis Saxonibus mons vel collis in universum, nunc in tractu *Brunsvicensi* certi montis nomen habetur. Aliquando & in lingvis vir & foemina simpliciter, abeunt in virum magnum & foeminam primariam, ut indicant non tantum

Mannus & Madyas, & (de quo mox) *Theodo*. Sed & *Baro* & *Queen*. Nam Varones sunt viri, homines, *Wannen/Vassalli κατ' ἐξοχὴν*; (unde *hominum*) *Queen* autem congruit cum voce *γυνή*, & aliis *sexum* notantibus; ut *Trau* & mulierem significat & domesticam. Fieri igitur facile potest, ut *Theut*, quod gentē, virosq; designabat, postea notaverit Magnos Heroas, aut etiam gentis illius principes, quandoquidem *Thradans* in Codice Evangeliorum argenteo est Rex, & *Theodones* principes vel Reges Bajoariorum leguntur. Quid si ergo aliquis magnus Princeps Theut Dux Germanicæ gentis, antiquissimis temporibus latē per Europam & Asiam circumtulit arma? Quemadmodum & suspicor quendam fuisse magnum Heroa *Irminum* vel *Hermannum* (nisi is cum Theute, ipsoque forte Mercurio seu *Hermete* idem) *Hermimorum* seu *Germanorum* Ducem, longē cognomine *Arminio* vetustiore, in *Irminulā* cultum. Sane Tacitus hujus nominis filium *Manno* assignare videtur. Nec *Teutates* Gallorum apud Lucanum aliunde credo quam ab illo *Theut*.

Quod ait Vir Cl. lucos potius, fontes, astra Germanis culta olim, quam homines, aliquā moderatione indiget. Credibile est enim occinisse antiquos Heroas, ut *Othinum* postea Septentrionales; inde facilis transitus in quendam *θεοθεωριον*. Certē nullam rationem video Teutatē Lucani à Theodone vel *Tuiscone* sejungendi. Etiam quendam Gallicum vel Celticum *Herculem*, id est ad *Herculis* instar magnum virum illis populis celebratum habet *Lucianus*.

Cæterum *Taran* Cambrovallis hodieque fulmen. Itaque *Deus Taran* idem qui Septentrionalium *Tor Jovi* Tonanti respondens; & versus *Lucani* lib. 1.

Teutates, horrensque feris altaribus *Hesui*
Et *Taranis* Scythicæ non mitior ara *Dianæ*,

facilem explicationem habent, nempe aram Dei *Taranis* (aliqui legunt *Tarani*) *Scythicæ* vel *Tauricæ* *Dianæ* (scilicet aræ) non mitiorem fuisse. Quidam *Taramis* legunt, quod etsi ferre posset, tamen cōdices sequi malim plures & magis nomen *Celtium* exprimentes, Magis adhuc à *Codicibus* pariter ac sensu autoris, si quid iudico, re-

cedit vit Cl. qui versum ita interpungit legitque :

Et Tharamis , Scythica non mitior ara, Dianæ.
quasi ara cujusdam Dianæ Taramis non fuerit mitior Scythica.

De *Afis* quæ memorant sagæ seu narrationes Septentrionalium nescio an liceat trahere ad Asiaticos. Nam & *Asiæ* nomen vix olim notum illic , & *Asiâ* a Pompejo pulsos in Scandinaviam se effudisse parum verisimile. *Aeser* Heroas aut Deos significasse Germanis & Celtis facilius largior. Nam consentit *Hesius* (vel ut quidam codices habent *Esius*) Lucani, iisdem in versibus nominatus ; ut Herta Tacito, pro *Erda*. Et *Aeser* jam Hetruscis Deum fuisse ex *Svetonio Octavio* discimus. Cæterum cum *Sagæ* illæ plerumque sint valde recentes & somniis plenissimæ, nec inter se aut cum *Saxone* consentientes, non multam illis in antiquis Septentri-
onis rebus tribuendum existimo.

Celtæ, id est, antiquos habitatores, homines minus politos, ab advenis *Asiis* id est Asiaticis prætos, & hinc hodie *Keltæ* vilem in Septentrione significare, nescio, an satis verisimiliter dicatur, aut simplici illi nominis allusioni (quam in aliis improbat vir Cl.) in-
dificari possit. Nescio etiam an *Celtarum* nomen notum olim in Scandinavia. Et, si id concedamus, an ideo vox, quæ hodie contem-
tum hominem significat, petenda ab antiquis Celtis tam remotis tempore & situ? præsertim cum conjectura non aliunde adju-
vetur. *Keltæ* (sic enim pronunciandum) nihil aliud fuisse pu-
to, quam *Galatæ* aut *Galtæ*. Itaque *Celtarum* & *Gallorum* no-
men unum idemque, commune & Germanis & illis, qui strictus
Galli ; sed apud Græcos credo magis adhibitum, quam apud
iplos. Propius illis sensu & situ locorum, Germanum *Held*; quod
fortem significat, quam Septentrionale *Kelt*, quod vilem.

Ab *Asia* venisse homines in Europam largior, sed majores eor-
um, qui nunc *Daniam* & *Svediam* & *Norvvgiam* habitant, non
aliunde puto illuc transgressos quam ex *Germania* nostra & occu-
paris melioribus ac vicinioribus antiquiores incolas *Finnolappici*
generis ad interiora & asperiora pepulisse. Est vicissim colonias

ex Septentrione in Germaniam seriùs rediisse non negem.

Mirum, qui scire potuerit Gudmundus Andreæ Islandorum Lexicographus, *Thiod* speciatim popularibus suis significare regnum Hellepontiacum, cujus homines parum eruditos & tam remotos distinctam notitiam habuisse non temere credas, non magis quàm Asiæ Geographorum sensu. *Theodicum* magnum magna gente significare ait auctor doctissimus. An potius principem magnum fortem, divitem? Nam *rik* porrigi ad hæc omnia satis constat. Hodie enim divitem significat, *reckè* accipitur de homine magno, seu gigante, & *recken* extendere est, & *Chilpericus* Venantio Fortunato explicatur

Adjutor fortis, si interpres barbarus adsit.

Hæc festinans ad Viri Cl. Schediasma adspensi, magis animo disquirendi, quam in re tam rubrica definiendi.

*Francisci Wörgeri Scholion ad I. à M. Seriem
Regum Hungariae è Nummis
aureis.*

Valde me affecit in *Serie Regum Hungariae è Nummis aureis* collectâ, p. 57. *bipertitus*, quem in aureo *Ferdinandi* depingis, *Clypeus*, sub effigie *S. Mariæ* τρυφοφός Lunam calcantis radiisque cinctæ conspicuus, ea intentione procul dubio excusus, ut Turcis sit terrori, notante *Joachimo Hildebrando*: *Festum Visitationis Mariæ Concilium Basileense anno 1431. Sess. 43. confirmavit (ab Urbano VI. antea constitutum, contra Anti-Papam Clementem) ad invocandam beatam Virginem, ut sua ipsa pedibus Turcarum eo tempore grassantium insultus protegeret, quemadmodum suâ pedibus in itinere ad cognatam suscepto montana conculcasset.* Et vanè exultat hic de concordia Lutheranorû cum Mariæ cultoribus *Georgius Scherer*, haud secus ac *Dezius* in *Consensu de Misâ*, (solidè à Cl. V. *Ioh. Fechtio* nuper refut.) *Die Lutherische seyren und halic dieselbes Fest mit uns unangeschê/dass weder vō Christo noch Aposteln/weder von der erstē Kirche noch Alten Lehrern oder Conciliè geordnet und zu seyren geboten worden/ &c.*
Sed

Sed & Festi & Nummi dicti longè alia apud nos veneratio est. De priori rectè observat *Matthew Dresser*, quod per *Mesiam* res Deus omnium maximas Mariâ prophetante effecerit, Diabolum destruens cum superbis cunctis hostibus, humilibus verò & sitientibus æterna bona impertiens, secundum promissiones suas ante secula multa editas. Sic etiam longè aliter habet cum laude posterioris atque explicati-
one nummi nostri, licet haut negemus, ad Turcæ destructionem accommodari posse, *semi-Lunam* in signis militaribus præferentis, ut docet *Lipsius*, l. 1. *Epist. quæst.* 16. & nos ipsi eò alluserimus anno 1683. in *Epigrammate* Viennam misso:

Auftriacis Stahrnberg Mavortia lumina campis

Viderat eos obtenebrare faces,

Isthòc enim Lunæ cultu Turcæ idololatriam Asiaticorum turpiter renovavit, quod, cum plurimis possem, solius jam juvat illustrare verbis *Apuleji* lib. XI. *princ. metamorph.* Lunam reginam cœli adorantis: *Video præmicanti Luna candore nimio completum orbem, commodum maris emergentem fluctibus nactusque opaca noctu silentiosa secreta, certus etiam summam Deum præcipua majestate pollere, resque prorsus humanas ipsius regi providentiâ: nec tantum pecora & ferina, verum inanimata etiam divina ejus lumina numini que nutu vegetari: ipsa etiam corpora terrâ, cœlo, marique, nunc incrementis consequenter augeri, nunc decrementis obsequenter imminui.* Si igitur Mariæ Ecclesiæ personam sustinet idololatriam omnem calcantis, nulla sic talis cum *Schereri* ficta nobis hoc quidem nomine, intercedit convenientia, & dudum istud ad *Apoc. XII, v. 1.* observavit *Johannes Rabinsonus* (in Lapide ad altare 1656. Londini) Ecclesiam hæc depingi pessundantem omnem idololatriam, cujus princeps tunc erat *Diana*, quamvis plurimi tunc colerentur Dii Deaque, hæc tamen, quod expansâ magnificentiâ esset præclara, synecdochicè sumitur pro omnibus; ejuoque Luna inter gentes erat emblema, & maximi idololatriæ etiamdum est vexillum non leve ad bellas in Turcam suscipiendum viro Christiano invitamentum.

Porro cum eodem librò de Nummis aureis Regum Hung. p. 53. legerem, calcamenta sive ocreas inter alia vestimentorum genera plu-

rimis abhinc seculis in solenni Regum inauguratione fuisse adhibitas, cæpi sollicitius, unde ille mos derivatus fuerit, inquirere. Ad Romanos divertere, alienum videbatur ab instituto, de quibus Johannes Crocius super Epist. ad Ephes. c. 6. *Milites ocreis, quas κνημίδας vocabant, adversus frigus & alias novas tuebantur tibias, & ipsos pedes si vellent, suas etiam κνημίδας Græci milites gerebant, & Israëlita ex Aegypto per eremum in Cananæam profecti, calceatis pedibus vescebantur agno.* Hæc licet loco Paulino illustrando faciant, ad nostras tamen ocreas minus pertinent, uti videre est apud Lipsium, de Militia Romana lib. 3. dialogo 7. nam longè diversa est figura ocreorum, quam quæ gestatæ sunt à Germanis, Bohemis, Hungaris & Polonis. Cf. *Bangertus* ad originem aliam hujus ritus digitum intendere videri possit ad cap. 53. *Helmoldi l. 1. Chronici Slavorum. Prono* deastrum Wagriorum depingens *ocreatum.* *Albertus* quidem *Krantzius, Vandalia l. 4. c. 11.* frustra est descriptione suâ: *Mirum, si non à Græcis hoc nomen est traductum; qui prone vocant providentiam, quæ gubernatur mundus.* Verùm alii corruptum à scriptoribus vocabulum Slavonicum *Prone* putant, & ad cultum ignis frequentatum à Scythis pertinere, vel etiam, si Germanica obtinet dictio *Prove* / à probando nominatum illud idolum volunt, quia ferrum tale manu dextrâ prætulit, etn *Provesfen* / quod ignitum criminis alicujus postularos tangere oportebat. Dum verò ocreæ memorati deastri similes apprimè sunt ocreis Hungarorum atque Sarmatarum, rectè habet tua sententia: *Voluerunt Hungari vigilantia hic & industriæ symbolum denotare.* Et quia dictus *Prono vexillo contum quatiebat*, præcipua cura fuit populorum istorum vigilare in armis, & ad quemlibet incursum adjacentium hostium paratos esse, cui bono ocreæ ad manum fuere semper equitaturis, testante *Pomponio Mela, semper castra habitasse bellatricem, liberam, indomitam gentem.* *Quin & Sarmatarum fœminas Amazonibus comparat lib. VIII. Plato, de Legibus*, eademque viris Sauromatis mixtas fuisse, *Dionysius Alexandrinus, in Periegesi*, & ex *Dionysio refert Johannes Tzezes, Chiliad. XII, 450.* Ita nec ipsæ ocreis militantes caruere mulieres Hungarorum, Sarmatarum, atque antiquo-

rum

rum Germanorum , & in Vendâ hodieqve istud suâ ostentant Sarmatæ, in Libusâ Bohemi, in Ola Roxolani. In tuam ergo pedibus eo sententiam, quantum licet è scriptoribus conjicere, à *Slavum indumentum ocrearum ad alias porrò nationes esse devolutum*. Neque dubium est, quin figuræ ipsæ idolorum, quomodo habuerint pleræque omnes, à Carolo M. aliisque heroibus Christianis penitus sint deletæ, de quo *Marsibalcus Thurium, in desolatione antiqv. ab origine mundi, l. 5.* & alii memorarunt.

*J. J. S. D. Historico-Physica Descriptio Cladis
nupera Wismaricnsis.*

Nova quæ sunt non semper adeo jucunditatis specie Curiosorum animis se insinuare certum est. Vix enim trimestre excurrit spatium, cum infesto Fulminis igne peterentur ædes sacræ tribus diversis in Rugiæ locis; quæ elades hoc post se notatu dignum reliquit, quod ignis iste ætherei vindicis numerum septenarium horologii publici, non tantum apud *Trentenses* sed & *Gingstenses*, lambendo quasi deleverit, intactis reliquis horarum indicibus. Vix inquam tali infausto nuncio affecti terroris sensum deposuerunt, & ecce Rugianorum mentes tanto qui torquebat metu sacer ignis, reollectas quasi vires uno vahl momento in vicinia nostra super magnifica Wismaricnsium tecta haud adeo diu maximo cum boatu evomebat. Cum enim d. XXVIII. Julii horrendi Fulminis flammam per nubila spargi viderent, quilibet Patrum familias convocatis domesticis pia conferebat vota pro declinenda summi Nummis ira. At mox ex improvviso insolitis trepidare motibus conclavia sentiunt, adeo ut firmare gressum prohiberentur, fœminæque turrita capitis ornamenta vix manibus in statu retinere potuerint,

- - - - - *tum longo limite fulcus*
Dat lucem , & late circum loca sulphure fumant.

Formido pectora constringens mox in omnes eadem versat partes. Lucem mundi ultimam ingruere maxima pars credebat, usque dum gravis mali nuntius per plateas cursitat, unum fulminis ictum uno momento tres turres pyrii pulveris custodes ad umbras

bras adegisse, tanta quidem vehementia, ut accensus iste pulvis eandem radicitus extirpaverit non tantum, sed & in auras secum vexerit, ubi mox disceptæ in infinitas quasi evanere particulas. Lapides vero murarii, contignationes, ferramenta &c. totum occupabant civitatem, adeo ut nullum reperiatuŕ ædificium quod tantæ cladis non gerat vestigium. Frustum ferri ingentis sane magnitudinis, quod Pharmacopolium per fenestras intraverat, propriis contrectavimus manibus; ne dicam de saxis l. ipsis quadris, ut dicunt, fundamentalibus, quæ divulsa hinc inde magna satis copiâ colligi potuissent. Nostre sufficiebat curiositati frustulum cum vestigiis adusti pulveris, quod in eodem Pharmacopolio fenestras fregerat, in funesti memoriam excidii servasse. Platea turribus vicina, à Lubeca nomen gerens, Advenarum merito lumina solvit in lachrymas, illorum præsertim, qui elegantissimam structuram in sue sunt admirati antea splendore. Vix umbram tantæ jam vides magnificentiæ, ita funditus ex parte superba ædium moles everſa jacet. Nec adibus sacris pepercit æthereus ille vindex, quo minus ornamentis suis denudatæ triste sistant spectaculum. Quot quæſo saxorum grandine obruti cum sanguine vitam fundere non sunt coacti, quotve trunca gerentes membra non hinc vagantur? Tacemus reliqua, nam

- - - quæ talia fando

*Myrmidonum Dolopumye aut duri miles Vlyſſis
temperet à lachrymis?*

Dilacerata interim Portæ rudera Sveonum Monarchæ insignia adhuc integra omnium sistunt oculis, ad subditorum vota leges Fatorum quasi aperientia, fore, ut invictissimam mentem Regiasque actiones, pulsus semper difficiliorum temporum nubilis perpetuæ felicitatis sol sit illustraturus!

Hoc quidem & nostri quoque voti summa est, non quasi præſagia semper ex meteoris ducamus, probe conscii, quemadmodum in singulis corporibus, sic & in aère quæ contingunt certis absolvi Naturæ legibus, quas & miraculis efficiendis pares credimus. Summus interim rerum Arbiter, qui nutu omnipotentis cuncta dirigit, vindictæ suæ executionem (conf. Excell. Dn. D. F. L.

Han-

Hannemann. M. N. C. D. II. A. IV. obs. LIX. p. 133. Majol. Dier. canicular. colloq. 1. p. 18. haud raro creaturis tanquam Ministris suis committit, non turbato Naturæ cursu, quippe quæ ordini suo obstinatè quasi studio est alligata, cui conveniens maxime videtur, quod excelsa loca, turres videlicet, arborum proceritates, tecta Templorum, montium cacumina &c. sæpius assentur Fulminis alis, quam humiliora. Nam ut Nubes facta vi caloris exhalatione nitroso-sulphurea, fulgurum sunt genitrices, nec adeo præcise juxta computum *Fromondæ L. 1. Meteor. c. 2. artic. 1.* à terra 52. milliariibus Italicis sive 13. Germanicis elevata hospitantur in æthere, sed vaporibus gravidæ deorsum tendere coguntur, ubi loca eminentiora descensui obsistunt, ventisque oblique per aërem meantibus ingressum parant, quo factò particulæ sulphuræ atque nitrosæ ad motum concipiendum aptissimæ, subito circumaguntur, ac eo ipso flammam concipiunt; vicinasque partes simul in consensum vocant. Hoc vero fieri nequit, quin simul subita & violenta aëris insequatur explosio, tympanoque auditorio sonitus sensum excitet. Phœnomenò huic analogum est, quod cum auro fulminante sit experimentum cuilibet obvium. Quod vero tanto murmure æther reboare & quasi per fornices ferri videatur, ita fieri cum *Joh. Clerico Physic. L. III. c. IV.* credimus, quod flamma accendatur inter nubes, quarum aliæ inferiores; aliæ superiores sunt, inter quas aër concussus fertur; quemadmodum videmus propter inæqualitates telluris, si tormentum explosum è longinquo exaudiatur, infractum etiam sonitum ad aures nostras pervenire. Magis evidens ratio patet, cur pulveris pyrri conditoria tanto feriat impetu. Si enim de ventorum natura est, quod oblique per aërem ferantur, excitatoque motu particularum inflammabilium vim ignivomam in occurrentia corpora torqueant; adeo ut quemadmodum *καταιύτης* Græcis fulmen vocatur, sic & in Epiro montium Juga usque ad mare Adriaticum *Ceraunia* s. *Acroceraunia* dicantur, quia fulminibus sæpius eadem peti, experientia docet, de his vero ita *Naso Eleg. VI. de Pont. canit*

*Quum poteram recto transire Ceraunia velo,
Vt fera vitarem saxa, monendus etiam;*

quanto magis, inquam, juxta perpetuam Sympathiæ normam qua simile simili gaudere videmus, ejusmodi turres ferient, in quibus pulvis pyrius servatur. Hic enim constat Nitro, sulphure & carbonibus, quæ partes, mediante exhalatione, ab hujus farinæ corporibus facta, Nubes imprægnant, moxque in motum redactæ, disrupto continente, cum mugitu horribili, flammam paulo compactiorem, ob impediens simul particulas terreas, carbonibus in pulvere tormentario analogas, in proxima testâ vi summa detrudunt. Hinc eadem experiri Fata videmus loca bituminosa aut metallifera, ob alimenti & effluviiorum analogiam; nec raro contingere docemur, quod Nubes fulminiferæ ejusmodi locis ac turribus ad aliquot sæpe dies quasi inhæreant, tantoque mox fragore fœtum edant. Asserti veritatem cladæ suæ haud adeo diu confirmabat Augusta Taurinorum, quæ instructissimum *πολεμικὴν ἑρῖον* suum infausto tali ictu perdidit, Cum A. M. D. LXXXVI. Turcarum Imperator 1600. tonnas pulveris pyrii in conditorio Temesvariensi magnis coacervasset sumtibus, fulminis flamma mox receptaculum hoc, una cum tota civitate, suæ vix venustatis relinquente vestigium, consumsit, teste *Valentin. Bajer. Diar. Histor. p. 57. De clade Mechlinensium huic simili ex Huetero Delphio in Vit. Caroli V. & Camerar. Medit. Histor. Cent. III. c. 86. vid. Pl. Rev. Dn. Franc. VVürgeri Symbol. Theol. & Hist. de Juda Proditor. c. VI. p. m. 60. quæ Anno Domini 1546. 8. Id. Augusti accidit, referente Surio in commentar. conf. Majol. Diar. Canicular. Colloqv. 1. p. m. 17. De Fulmine Narvæ Livonum pulverem accedente vid. Arthuf. Mercur. Gallo-Belgic. T. IV. L. 1. ad Annum 1593. p. 82. 83. De Turre Rheinfeldenfi eodem modo in auras abeunte cum 40. tonnis pyrii pulveris scribit *Matth. Hammer. Historisch. Rosenqarten c. XXX. p. 369. qvi & mentionem injicit stragis Mechlinensis l. c. p. 366. & Avenionensis l. c. p. 367. Alia hujus generis exempla vide ap. Christianum VVurfsisen, VVästter Chron. l. VIII. ad an. 1526. c. XIV, p. 611. & laudatum Dn. Franc. VVörger. Histor. Hamelens. c. XII, p. 93. quibus addendus Nicolaus Polius, im Feuer. Spicgel p. 134. & 191. Zeilerus im Handb. buch. tit. Wetter. p. 573. 199. Ortelii Ungar. Chron. ad an. 1596. p. 513. Zvingeri Theatrum, p. m. 485. col. 1. &c.**

Inter plurima passim obvia exempla hæc adduxisse malorum
 socia, triste solamen Wislariensibus afflictis ferentia, sufficiant.
 Hæc autem via non urendo quod incedit fulmen, qui discutiens, aut
 Germanice einen Wasserchlag oder Wasserstrahl forsan cum *Excell.*
Dn. Sturmio D. de Fulmine ejusque cognatis Fulgure & Tonitru Phanom.
IX. aliisque, appellare vellet, nos non habebit contradicentes. An
 vero ejus vis querenda sit in lapide quodam, quem *Ceraunium* s.
Fulminarem vocant, res tantæ videtur esse indaginis, ut specialiori
 disquisitioni, occasione data, eandem submittere decreverimus. Re-
 mittimus interim B. L. ad eos, qui Fulminis indolem variaque e-
 jus phaenomena exacta trutinarent lance, quorum non ultimi nostrâ
 quidem sententia sunt, modo laudatus *Dn. Joh. Christoph. Sturmius*
in Diss. occasione cladis Templi Ægidiani Norici, viciniquæ Gymna-
sii habit. Altdorff. 1696. Joh. Bilberg Diss. de Fulguribus. habit. Vpsal.
1686. Joh. Daniel. Major. Diss. de Tactu Fulmine. habit. Kil. 1673. Phi-
lipp. Lobmeier. Diss. de Fulmine. habit. Rintbel. 1676. Georg. Casp.
Kirchmeier. D. de Fulmine ejusdemque adjunctis, habit. VVittenb. 1672.
Fort. Liceti Pyronarcha. Aristotel. L. III. Meteor. text. IV. §qq. Fromond.
Meteor. L. II. c. 3. Paracelsus de Meteor. c. XX. Sim. Majol. diæ. canicu-
lar. Colloqv. 1. Plinius H. N. L. II. c. 20. Cardanus de Variet. L. VIII. c. 43.
Scaliger ad subtilit. Cardan. Exerc. XIII. Christian. Adolph. Balduin.
Venus aurea in App. Ephem. Germ. D. I. A. VIII. Gasp. Schoft. Physic. cu-
rios. L. XI. Phil. Jac. Hartmann Exercit. de Generatione mineralium
Vegetabilium & Animalium in Aere. in App. Ephem. Germ. D. II. A. VII.
Georg. Reisch. in Margarit. Philosophic. L. IX. c. 20. Ferrand. Imperat.
H. N. L. X. Joh. Bapt. du Hamel. de Meteor. L. I. c. IV. Paul. Zachias
Quæstion. Medico-Legal. L. I. qv. XV. f. m. 186. Joh. Magir. Physiol. Pe-
ripat. L. IV. c. 4. Joh. Henr. Alsted. Encyclop. L. XIII. Phys. P. III. c. 9.
Renat. Cartes. Princip. Philosoph. P. IV. p. 236. §qq. Joh. Jonston. Tauma-
tograph. Nat. Class. III. c. 5. Anshelm. Boët. de Boët. de Gemm. & La-
pidib. L. II. Gesner. de Figuris Lapid. p. 62. Joh. Frider. Treubler. E-
phem. Nat. Curios. D. I. A. II. obs. XXXVII. p. 64. §qq. Sim. Schultez. l. c.
A. III. obs. CCLX. p. 468. §qq. Joh. Theodor. Mæren. l. c. D. II. A. IV.
obs. XLVIII. & XLIX. p. 116. §qq. Georg. Everhard. Rumph. l. c. A. X.
obs. CLXXXVI. p. 562. &c. &c.

Ingens illa concussio *Terræ motui* non fuit absimilis, in quo solent

Sub pedibus mugire solum & juga celsa moveri.

quemadmodum enim partes bituncinosæ atque sulphureo-nitrosæ in cavernis terræ coagmentatæ, vel levi accedente vento, ut vocant subterraneo, facile in motum cieri queunt, ita ut exillarum allisione mutua flammam concipiant, quæ includi nescia maximo sæpe fremitu exitum quærit, tantaque calamitatis vestigia post se relinquit, qualia describit in novissimo illo *Terræ motu Siciliæ D. Sylvius Bocca Annot. curios. c. VI. sqq.* Pulverem istum tormentarium Turribus inclusum huic analogum quid efficere potuisse, lugubri docemur eventu. Quod vero flamma cœlitus demissa latius fundere incendium non potuerit, ipsi pyrio pulveri tribuendum credimus, cum incendere eundem & extinguere ignem ipsa evincat experientia, Potior tamen istius phœnomeni vis in Nitro latet, quia tanquam subiectum quoddam rei admirandæ aquam in se & ignem penitissime juncta continet; quod experimento quodam curioso ad mentem *Theophrasti in sua Apocalypsi Hermetica & D. Hugonis à Barma in Tr. Saturnia Regna disto §. 19. sqq.* demonstrat *B. Dn. D. Joh. Georg. Volckammer. M. N. C. Dec. I. A. II. obs. CLXXXIII. p. 424.*

Sat prata biberunt. Rivulos claudat pium illud *B. Dn. D. Joh. Dan. Majoris* votum, quod annectit *Dissertationi Academicæ de Tactu Fulmine cap. ult.* ubi disquirunt de *Insulminabilitate, an ulla artificio paranda?* Omnium certissimum, saluberrimum & probatissimum Fulminis remedium est *Mutatio animi impii in pium, & Preces*, non quidem ad Fulmina, aut Fulgetras, ut olim, sed ad Deum ipsum fervide directæ, ut tum igneum iræ suæ gladium, cœlesti manu fabricatum, tum fulmina belliterrestria, quæ cladem minantur Gentibus, gratiose procul à jugulo nostro arcere, & discussis discordiarum nubilis, gratam pacis auroram aliquam, nisi plenum inconcussæ tranquillitatis solstitium, periclitanti toti Europæ largiri velit.

Fiat!

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS

Edita Mense Septemb. M DC XCIX. 1

ROSTOCHII

D. *Andreas Daniel Habichborst*, Fac. Theol. Senior, hodieque Decanus, *Rostochio* hæctenus *Literato* occupatus, (quod superiori mense Febr. p. 33. promissum) extra *Rostochium* vivere per aliquot menses fuit visus, dum neque in *Isaianis* nec in *Antipapisticis*, ex *Jure Canonico* deductis, aliisque *Disputationibus* perrexit; - Eò enim liber iste excrevit, ut non modo (ceu nuper definivimus) 12. quaternionibus constet, sed jam 25. vel 26. plagulas impleverit, propediem volente Deo in lucem proditurus.

Curante *D. Johanne Fechtio*, SS. Th. Prof. & *Districus Rostoch.* Superintendente, *B. D. Justi Christophori Schomeri* *Lectiones privatae & Observationes exegeticae in Epistolae Pauli ad Romanos & Corinthios* proximè typis exscribentur.

Die 30. Augusti sub præsidio *Johannis Petri Grünberg* Phil. & Theol. D. hujusque Prof. P. *Consistorii Ducalis Assessoris*, ac *Districus Mecklenburgens.* Superintendentis, *David Henricus Kapkenius*, *Luneburgensis*, ventilavit *Disquisitionem Theologicam*, quæ *Jesum* τὸν Ναζωραῖον *Capite II. Matthæi v. 22. 23. repertum in Prophetis etiam scrutatur.* (7½. plag. in 4.) *Πρόσφυρον* hujus *Disertationis* negat, *interpretationes*, ab *Ecclesiæ Patribus* nobis relinquantur, adeò pleno consensu approbandas esse, ut meliores iis tutioresque accipere non debeamus. Hòc fundamentò positò *Caput I. Matthæi* verba affert, docetque ea non tantum de *Christo θεανθρώπῳ* agere, sed etiam ita comparata esse, ut circa *veritatem illorum* nihil desiderari possit. *Cap. II. diversas Matthæani loci expositiones* proponit; & quidem *Segmento I. exhibetur Sententia*

prima recurrentium ad vocem נצח vel solam vel connexam cum aliâ. Segmento 2. ventilatur sententia altera respicientium ad טעם נורים & quidem (α) ad Simlonem, (β) ad Josephum & Simlonem, (γ) ad Josephum, Simlonem ac Samuelem, vel ad Nazareos in genere, ob ignominiosâ mortis votum, propter sanctitatem, separationem e Judeâ, vilem & abjectam Christi formam, dignitatem, nativitatem &c. quæ tamen sententia dubiis rationibus niti docetur. Segmentum 3. affert sententiam tertiam diversâ connectentium, & 4. denique quartam fluctuantium sententiam; quibus omnibus modeste refutatis, quid de vexatò dubiòque hoc N. T. locò Auctor noster sentiat, alterâ Dissertationis hujus parte expositurus est.

GEDANI

Die 30. Julii Præsidi D. *Johanne Godofredo à Dieffeldorf*, Juris & Historiarum Prof. P. ac Athenæi Inspectore, Auctor & Respondens *Johannes Jacobs*, Gedanensis, *Probabilia Juridicamiscellanea* Disputationi solenni subjecit. (2. plag. in 4.)

Die 20. Augusti. moderante & Programme hospites invitante *Christophoro Behrio*, Eloqv. & Poës. Prof. P. *Carolus Godofredus Schmieden*, Gedanensis, Orationem valedictoriam habuit de *Paralogismis Politicis*.

Die 2. Septembris *Constantinus Wolfius*, Græcæ hætenus & Hebrææ Lingvæ in Athenæo patrio Gedanensi Professor Publicus, ad munus Ecclesiasticum in *Æde Corporis Christi* obeundum vocatus est. Eo auctore diversæ de *Ratione statûs in Religione Pontificiâ* Dissertationes prodierunt, quarum *prima* an. 1683. Gedani sub præsidio D. *Samuelis Schelvigii* fuit ventilata, egitque Cap. 1. de generalibus, nec non de ratione statûs Religionis Turcicæ. Cap. 2. de Bibliorum prohibitionem, ad alendam plebis in rebus divinis ignorantiam, contra *Nicolaum le Maire*. Cap. 3. de Traditionibus, sacrâ illâ ad falsitates probandas anchorâ. Cap. 4. de Fide implicitâ, ad avaritiæ & ambitionis articulos faciliùs instillandosexcogitatâ. Cap. 5. de Communionem Eucharistiæ sub unâ specie, ad prærogativam Sa-

Sacerdotum evhendam, haud dissentibus Tridentinis. Cap. 6. de Transubstantiatione, ad Presbyteros Creatori ipsi exæquandos. (6. plag. in 4.)

Secunda hujus argumenti Disputatio eodem Præside Gedani an. 1684. fuit habita, egitque Cap. 7. de Misæ Sacrificio, & de quæstionibus in limitandâ ejus efficacîâ dogmatibus. Cap. 8. de usu linguæ Romanæ in sacris, Papalis imperii stemmate & indignæ servitutis argumento; ubi simul aperitur ratio, cur Liturgiæ vernaculæ Armenis, Maronitis, aliisque, etiam Romæ, permittantur. Cap. 9. de Dispensationibus & auctoritate causarum conjugalium melle, post extensas usque ad quartum gradum sacramenti prohibitiones. (7½. pl.)

Tertia Lipsiæ an. 1685, sub præsidio *D. Valentini Alberti* fuit proposita, egitque Cap. 10. de Cœlibatu Clericorum, triplicique ejus ratione statûs, scilicet Conservatione bonorum sacrorum, Potentia Curiæ Romanæ, & dignitate Clericorum. (3½. plag. in 4.)

Quarta Wittebergæ an. 1686. sub præsidio *Christiani Röhrensee* / Moral. Prof. habita fuit, egitque potissimum de Pœnitentiâ, per Satisfactiones & Casus reservatos in pecuniæ aucupium conversâ. (2. plag. in 4.)

Quinta denique eodem annò Wittebergæ fuit ventilata, Respondente *Tobiâ Berstetter* / Radeb. Misnicò, egitque de illicitis investigandi hominum secreta rationibus, eumque in finem requisita à contentibus peccatorum omnium enumeratione. (2. plag. in 4.)

Præter has Dissertationes idem *C. Volfius* edidit *Galliam Concilio Tridentino repugnantem*, duabus disputationibus, Respondente *Sixto Heinsel* / Ulmenfi, Wittebergæ an. 1687. & 1688. habitis, quarum prior agit de contestatione Henrici Galliæ Regis per Amiotum Oratorem in conventu facta; posterior verò de Judiciis variis contestationem infecutis, & de remediis majorum Henrico post contestationem adhibitæ. (4. plag. in 4.)

Succesit eodem anno 1688. (cùm Facultati Philosophicæ Wittebergenfi esset adjunctus) *Curia Romana à Concilio Tridentino abhorrens*, Respondente *Eliâ Brünenberg* / Güstrov. Mecklenburgico. (3. plag. in 4.)

An. 1689. Wittebergæ diseruit de *Photio Ephemeridum Eruditissimum inventore*, Resp. *Ioh. Georgio Philippi*, Reval. Livonô; egrtq; Cap. 1. de Photii muneribus civilibus, eruditione & *μουσιβίελας*, Cap. 2. de methodo Photii in auctoribus recensendis. (3½. plag. in 4.)

An. 1692. scripsit Programmata de *Peregrinationibus Philologorum in Orientem*. (1. plag.)

*Observatio Iridis Lunaræ, ex Epistola D. Samue-
lis Schelgvigii ad M. Fridericum
Büthnerum, Matthesos
Prof. P.*

Cum Fratrem meum germanum *Danielem Schelgvigium*, Supremorum Judiciorum in Ducalibus Borussia Regiomonti Advocatum, nuper visitarem, die 11. Augusti à Generoso Protribuno militari, Viro non pietatis minus, quam fortitudinis laude inclyto, *Raphael de Boy*, Toparchâ Gamsaviensi, in hocce prædium ipsius, duobus miliaribus Regiomonte distans, invitatus veniebam. Note autem, post horam decimam, coeli explorandi gratiâ, domo exeuntes, iridem omnibus numeris perfectam, nec ab iride, qualis interdum conspici solet, ullatenus, nisi in colore, qui pro rubro albescebat, differentem, oriri, crescere & compleri animadvertimus. *Φαινόμενον* hocce ultra horam durabat: postea quæ admodum à sinistro cornu se in semicirculum diffundere inceperat, ita à dextro cornu usque ad prima initia sensim dissolvebatur. Beneficus Hospes noster, quamvis militiam longè ultra viginti annos lectatus fuisset, negabat, se in nocturnis itineribus, aut castris, unquam simile quid spectasse. Tu verò, celeberrime Vir, si meteorum illud alicujus momenti esse censes, quid de causâ, significatione &c. sentiendum sit, in gratiam Dnn Lubecensium, imò Lectorum cujuscunque nationis aut conditionis, expone. Quod si feceris, & me & illos Tibi beneficio hoc obstringes, &c. 24. Aug. 1699.

Responsio M. Friderici Büthneri ad D. Samuelem Schelgvigium.

Accepi literas Tuas, & quid in itinere in prædio Gramsau contigerit,

gerit, & observatum fuerit, legi. Recte conjectas, fuisse Iridem. Quod autem Lunaris fuerit, Color albus id indicat. Cum Solares Irides, propter splendidum fulgorem ☉is, rubro colore, ceterisque per refractionem tingantur, Lunares verò ob splendoris Cæ debilitatem, non nisi circa plenilunium apparere, & tantum colore albescente formari valeant. Tempus observati Phænomeni fuit 12. Aug. st. n. hora 10. vesp. biduo ferè post plenilunium. Sol isto die, h. 7. 2' 8. apud nos occidit: Luna autem aliquanto etiã posterior, oritur. Versatur C in signis Meridionalibus, Latitudine quidem Septentrionali, sed quæ ad ☿ adeoque Meridionalem Latitudinem tendit, Humilem igitur Lunam fuisse oportuit, in Plaga Orientali tamen stetisse, cui Iris alba in Plaga Occidentali opponebatur, ut Luna, Oculus & Iris alba, in unâ recta Linea, more similitum Solarium. & Diurnarum Iridum constituerentur. Præcesserat die 11. Augusti, $\Delta \odot \zeta$ in $\Omega \nearrow$, quorum & ζ & $\nearrow$ properabant. $\Delta \odot \zeta$ poliebant Aerem, & æstare faciebant, quos $\nearrow$ & ζ adjuvabant. Phænomenon ultra horam stetisse, postea verò uti à sinistro cornu se in semicirculum formare inceperat, ita à dextro cornu usque ad initia dissolutum, defuisse observatum esse, Vir Excell. scribis. Phænomenon certè, & Observatio admiratione & memoriâ dignissima, quod Observatio ab initio usque ad finem optimè sane capi potuerit, cum talia spectacula rarissimè in Cælo contingant.

Si quærat, quid Phænomenon portendat? Respondeo 1. Mutationem Aeris variabilem. Fuit enim hæc Iris Lunaris Meteorum Euphaticum in Aere generatum, unde die anteriori 11. Aug. & coipso 12. Aug. æstuosum & sudum Cælum, ☉ lucidus, pluvia, Tonitru, fulgur, grande, observabantur. Secuti postea dies & Venti frigidiores, ☉ lucidus, pluviz, grando mixtim.

2. Politicè. Observo An. 1660. die 30. Martii Phænomenon observatum, die 3. Maji pacem Olivensem esse insecutam, quam & nunc, Deo fortunante, in Prutenicis Terris, sine conflictu & sanguine, omni læto, sperabimus.

Gedani die 26. Augusti Ao. 1699.

*Relatio de Templo SS. Trinitatis apud Gedanensiss,
fulmine nuper tacto.*

Die 3. Septembris st. n. die jam vesperascente, non multò post horam 5. insolito stupendoque fulmine, sed (quæ Dei gratia erat) sine magnò damno, Templum SS. Trinitatis tangebatur, Fragor audiebatur terribilis: Ictus autem tres eodem momento simul cælitus videntur emissi. Primus in muro aqvilonari, quæ templo ædificium aliud multo humiliter contiguum est, ab imbricamento super parietem intergerinum lateres aliquot avulsit, tanto calore, ut vix manibus tractari possent, imbutos: Domus etiam ipsa, è qua ad canalè ligneum, qui pluviam ab utroque tecto confluentem excipit, ascenditur, in alterâ contignatione fumo sulphurei odoris omninò repleta erat, ut tamen nec canalis ille, nec tectum aut quicquam sub tecto adureretur. Imbricamento quod diximus, fenestra imminet, per quam fulmen excussis duobus discis vitreis in templi caveam se demisit, altarique minori, è quo pericopæ Evangelicæ & Epistolicæ cum antiphonis prælegi solent, incubuit, quod cum duplici operimento tegeteretur, desuper sericeo & subtus lineo, illud ex parte disruptum est, hoc integrum mansit, in eo etiam angulo, ubi manipuli aliquot calcis infra operimentum ab altari decutiebantur. Alter ictus in eodem muro templi aqvilonari per aliam fenestram, incurvato sublatoque, haud tamen liquefacto, plumbo, quo disci vitrei conjunguntur, per angustum foramen scrinio instrumenta musica asservanti se insinuavit. Hoc aperto fumus sulphurei fœtoris erumpebat, ignis tñ. effectus apparuit nullus. Alicubi segmentum latitudine digitem vix excedens à resinoso scrinii pariete abruptum pingvedineque nativâ spoliatum visebatur. Ex instrumentis solæ panduræ vim tempestatis expertæ sunt. Una, manubrio excepto, quod illæsum mansit, penitus contracta est. Ex reliquis particulæ, latitudinis exiguæ, multò autem longiores quasi scalpello admoto exsectæ conspiciuntur; sed chordarum ovillarum ne una quidem periiit. Infra panduras tubæ ductiles ex orichalco, lituique & tibiæ ex ligno nihil detrimenti acceperunt. Ad tertium ictum quod attinet,

tinet, ille in adverso templi muro, meridiem spectante, vestigia flavi coloris reliquit. Cæterum ardore suo filum ferreum, quo campana horologii muro admota regitur, liqvefactum abruptit & in subjectum pavementum ligneum, in quo etiamnum levia quædam adusionis signa reperiuntur, projecit. Clementissimo Numini, à quo templum hocce in præsentissimo periculo servatum est, pro auxilio præstito humillimæ gratiæ aguntur.

REGIOMONTI

Typis Berolinensibus prodiiit *Succincta Succini Prusici Historia & Demonstratio*, auctore Philippo Jacobo Hartmanni Phil. & Med. D. Professore Medicinæ Extraordinario, Historiarum Ordinario. S. R. I. Naturæ Curiosorum Collegâ (qui etiam an. 1677. *Succini Prusici Physicam & civilem Historiam*, cum demonstratione ex autopsiâ & intimiori rerum experientiâ deductâ, in 8. edidit) Berolini, impensis Joh. Mich. Rüdiger, 1699. (7. plag. in 4) Sectio I. hujus Tractatus *Regiones* exhibet, in quibus per universum terrarum orbem Succinum generatur; & quidem Cap. 1. *Regiones Africæ, Asiæ & Europæ*, in quibus antiqui Succinum generari crediderunt 2. *Recentiores*, qui in Asiâ, Africâ & Americâ Succinum generari asseverarunt. 3. *Docet*, Europæ regiones esse succiniferas, sed nec omnes, nec æque; prærogativâ ad Mare Germanicum & Balticum sitarum. 4. *Inter regiones succiniferas ad mare Balticum principem esse Prusiam*, & ab hac secundam Pomeraniam. 5. *In Prusicæ orâ maritimâ litus Sudavicum succinis abundare*; cujus facies exterior & interior describitur. Sectione II. *Matrix Succini, vena ex ligno fossili*; *Succiniqve in eadem generatio* consideratur. Hinc cap. 1. docetur, quod matrix non sit quærenda in omnibus, in quibus Succinum invenitur, e. g. non in alga, arena, vitriolo, terra flava, sabulo, aut luto cæruleo. 2. *Quod lignum, matrix Succini, non vegetabile sit sed fossile*. 3. *Generatio ligni fossilis*; quod sit bituminosum & variis salibus prægnans. 4. *Prussia bituminosa*; vera succini generatio primùm ab Auctore demonstrata, & his quidem præcipuè verbis: *Bituminoso itaque*
Li-

1. Litoris Sudavici solo, calor subterraneus, quicumque iste fuerit,
 2. bituminis exhalationes, per interanea disperfas, undique confo-
 3. ciat, & in guttas cogit, præprimis ex *corticoſa* aut lignoſa matrice
 4. easdem congregat; quod dum agit, ſimul vicina ſalia pervadit,
 5. ipſorumque effluvia ſecum abducens bituminolis guttis immiſcet;
 6. ſalina ſpicula intra matricem adacta fluorem bituminolum ſi-
 7. ſtunt, & ſi nullæ ſuppætiæ bituminolarum guttarum à calore
 8. ſubmittuntur, gleba pro modulo incunabuli, quod intra lignum
 9. ipſi conſeſſum, formam ſubit, omni que exhalationum motu
 10. ſopito, caloreque evanefcente, ſalinæ particulæ rigorem recu-
 11. perant, bituminolis ſuperfluum humorem exhalantibus; ſocia-
 12. tæque ſuccineam gemmam producunt, nitidiorẽ ſplendidio-
 13. rem, fragrantiorẽ, firmiorẽ, ex puritate & proportione ex-
 14. halationum bituminolarum ac ſalinarum. 5. Eadem hauſtilium
 ſuccinorum generatio: Succinum in animalium ventriculis reper-
 tum. Sectione III. exhibetur *rudu Succini, & illorum, quæ in eo-*
dem apparent, aut ipſi adherent, vel includuntur, conſideratio; &
quidem Cap. i. Collectio Succini; an molle vel durum ex matrice
prodeat? 2. Varia ſpecies rudium glebarum; Phænomena; ex-
terius annata. 3. Animalculorum ſuccino incluſorum accuratior
demonſtratio. 4. Vegetabilia ſuccino incluſa; mineralia itidem,
& aqua. Sectio IV. diſquiri, ad quam claſſem Succinum ſit re-
ferendum & quot modis à reliquis differat mineralibus? Hinc caput 1,
docet, Succinum non ad metalla, nec ad terras, aut ſalia, nec ad
bitumina aut ſulphura, eſſe referendum. 2. Quod Succinum ſit
gemma; virtus attrahendi levia & humores corporis humani.
3. Odoꝝ, Sapor, Color, & levitas Succini. 4. Aliæ Succini virtutes,
quibus à gemmis differt; uſus in medendo citra præparationem
artis Pharmaceuticæ. 5. Uſus ſuccini in medendo per præparatio-
nem artis Pharmaceuticæ. Sectione V. ſiſtitur Chimica & Pharma-
ceutica Succini analyſis cum matricis lignæ aliorumque litoru Sudavici
mineralium examine; & exhibetur Cap. i. Succini deſtillatio.
2. Aliæ Succini præparationes Pharmaceuticæ. 3. Matricis lignæ
deſtillatio. 4. Matricis lignæ poſt deſtillationem examen doxi-
maſticum; 5. Vitrioli Pruſſici examen. 6. Terræ corticoſæ flavæ;

luti cærulei examen. Sectio tandem VI. agit de *Prudentiâ civili*, *quomodo hæc succinum in rem suam vertat.* Hinc Cap. 1. sistitur Succinum regale, quomodo curetur. 2. Lucrum Fisci ex rudi Succino. 3. Lucrum Privatorum ex Succino rudi & elaborato. 4. Lucrum Fisci ex lucro privatorum civium; & demum 5. Muszum Electorale Succineum.

Die 13. Augusti *Bernhardus von Sanden Junior*, SS. Theol. D. & Prof. P. Respondente *Henricô Oelmannô*, Colbergâ Pomeranô, *Quaternionem Thesum Theologicarum* ventilavit. (1. plag. in 4.)

Die 25. Aug. *Bernhardus von Sanden Senior*, SS. Theol. D. & Prof. P. Ord. Concionator Aulicus Primarius, Consistorii Assessor, ac Facultatis suæ Senior, *Theologia Positivæ* Disputationem *decimam sextam de VI. & VII. Præcepto Decalogi* habuit, Respondente *Daniele Mafecorio*, Fridenb. Prusso. (2½. plag. in 4.)

Die 27. Aug. *Johannes Stettin* V. J. D. & Prof. Ord. terr. Disputationem *Feudalem decimam* respondente Johanne *Wolff* Regiom. Prusso, publicæ ventilationi subjecit. In ejusdem *cap. XX. consensum in alienatione feudi necessarium* explicuit, & in §. 1. docuit, quod consensus Domini directi expressus requiratur, ita tamen ut nihil intersit, an consensus alienationem præcedat an sequatur §. 2. item an generalis an specialis sit §. 3. modò hoc casu limites præscripti strictè observentur §. 4. Dominus imploratus ad consensum præbendum cogi nequit. §. 5. In illo impetrando non est opus scripturâ §. 6. Ita autem explicandus est, ut Seniori salvum maneat dominium directum. §. 7. & 8. Agnatorum consensus in feudo veteri distrahendò jure feudali communi non Prutenico necessarius est. §. 9. Dicitur Disputationis *Cap. XXimum* exhibet *jus revocandi feudum alienatum.* Quod duplex est, vel *procuratoris*, vel *successionis.* Illud, quod juri divino originem debet, in quibusnam casibus jure Civili, feudali & Prutenico locum habeat, docetur in §. 1. competit vel ex conventionem vel lege §. 2. domino directo feudum non aliter retrahere permissum, quàm illis casibus, quibus citra ipsius consensum vasallus feudum alienare potest. §. 3. Ut & agnatis feudum revocare tunc demum conceditur,

ditur, si sine ipsorum consensu venditum. §. 4. Ita tamen ut proximior præferatur §. 5. Sive feudum in extraneum, sive in remotiorem agnatum fuerit translatum. §. 6. Si proximus juri suo renunciavit, edicto successorio locus est §. 7. neque jus retractus ad certum gradum restringendum. §. 8. Requiritur ad hoc exercendum (1) ut agnatus retrahens sit legitime natus & gradu proximus. §. 9. & 10. (2) feudum sit antiquum. §. 11. (3) per venditionem alienatum. §. 12. (4) pretium, quod extraneus emptor solvit. §. 13. 14. nec non expensæ in priorem emptionem factæ §. 15. (5) intra annum §. 16. utilem §. 17. refundantur. Actio, quæ retractus nomine competit, condictio ex lege vel ex moribus appellanda §. 18. cessat in quibusdam casibus §. 19. *Jure Successionis* vasallò alienante cum liberis mortuò feudum antiquum revocat proximus agnatus §. 20. non filius vasalli alienantis §. 21. Intra triginta annos §. 22. qui demum à tempore successionis delatæ currunt §. 23. In nonnullis casibus jus successionis exulat §. 24. quibus tamen non annumeratur, si agnatus vasallo alienanti consensum dene-gavit §. 25.

Die 29. Aug. *M. Christianus Sabmius*, Alumnor. Elector. & Com. Conv. Inspector secund. Respondente *Daniele Lepack*, Lyccâ Prusô,, de *Proaresi & Voluntate* disputavit. (2. plag. in 4.)

RIGAE

Quod dudum CAROLVS XI. gloriosissimæ memoriæ Rex in animo habuit, scilicet ut *Dorpatensem Academiam*, à GVSTAVO ADOLPHO olim fundatam, suisque auspiciis, postquam per Moscovitarum motus eversa fuerat, restauratam, commodioris situs causâ *Pernoviam* transferret, id Potentissimum Sveciæ Regem, qui nunc imperat, CAROLVM XII. perfecturam, novæque *Pernoviensis Academia inaugurationi diem XXVIII. Augusti* dicatum esse, peculiari nuper Programme Germanico S. R. M. Senator, Belli Dux, & Generalis Livoniæ urbisque Rigen-sis Gubernator, nec non Academiae Dorpatensis Cancellarius, *Ericus Dahlberg*, Comes de *Echenâß* / Liber Baro de *Stroppsta* / & Dominus in
Wâr

Wärder / indicavit, simulqve monuit, ut Studiosa Livoniæ, Esthonia & Ingermanniæ Juventus non tantum huic actui Inaugurationis interesse, sed etiam novæ isti Academiæ nomen dare velit; Clementissimi Regis loco fidem faciens, fore, ut ii, qui per biennium & ultra Pernoviæ literis incubuerunt, si digni fuerint, præ cæteris ad munia ecclesiastica & civilia promoveantur. Et quid vetat, ipsa Comitum verba afferre? quæ ita habent:

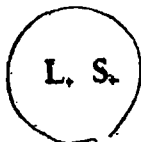
Ihrer Königl. Maytt. zu Schweden / Kaht/
Feld-Marschall und *General Gouverneur* über Liefland
und die Stadt RIGA/wie auch Cansler
der *Academie* zu Dorpt.

ERICH DAHLBERGH,
Graff zu Schenäß; Freyherr auff Stroppsta/
und Herr auff Wärder.

Wie unter andern die Gelegenheit des Ohres nicht geringe An-
derung zum Anwachs und Aufnehmen der von Ihrer Königl.
Maytt. Gustapho Adolpho Glorwürdigsten Andenkens gestifteten
und Anno 1699. von Ihrer Höchstsseel. Königl. Maytt. Carolo XI.
unsterblichen Gedächtnisses gleichsam aus der Aschen/darin Sie eine
Zeitlang durch schwere und unglückliche Kriegesläuffte gerahren/re-
staurirten Academie zu Dorpt bisher verurtheter; So haben Ihre
Königl. Maytt. unser iezo glücklich regierender Allergnädigster Kö-
nig und Herr die von Ihrer Königl. Maytt. Glorwürdigsten Herrn
Vatern bereits vor gut befundene Transportirung dieser Academie
von Dorpt nach Pernau zu desto besserer commodität, insonderheit
vor frembde Jugend/ zum wirklichen effect zu befördern Befallen ge-
tragen / und dahero mit den Actum Inaugurationis allergnädigst
aufgetragen. Zur unterthänigsten Erfüllung dieses Ihrer Königl.
Maytt. allergnädigsten Befehls/ und Beforderung eines so erspriechli-
chen Wercks/ habe nunmehr/ nachdem so wohl das Gebäu / als
andere Nothwendigkeiten auff Königl. Kosten zu rechte gemacht/
und aptiret worden/ den 28. Augusti lauffenden Jahrs dazu im Nah-

wen des Höchsten angefehet. Solches wird hienite allen und jeden kund gemacht/insonderheit aber die in Hes. Ebst. und Ingermanland/ wie auch in denen benachbarten Provinzien und Städten/ den Studiis gewidmere Jugend gehöriger massen invitiret, daß Sie sich nicht allein zu diesem Actu Inaugurationis einfinden/ und dessen Lustre durch ihre Gegenwart vermehren/ umb das Gedenken dieser Höhen Schule / und der darunter zur Ausbreitung der Ehre Gottes/ nützlicher Künste und Wissenschaften/wodurch der innerliche Wohlstand aller Länder am meisten befördert wird/ zielende Intention, dem Höchsten / als die einzige Brunquell aller Weißheit und Erkenntniß/ herzlich anrufen heißen/sondern auch an dem Ohre sich eine Zeitlang zur Fortsetzung ihrer Studien und Exercitien niederlassen wollen / gestalt denn diese Academie nebst ihren andern Privilegien auch mit diesem herrlichen Vorzuge begnädiget / daß diejenige/welche bey derselben sich 2. Jahr oder mehr aufgehalten/ und sich in nützlichen Wissenschaften und Künsten zum Dienst des gemeinen Wesens / so wohl in geistl. als weltlichem Stande/ geschickt gemacht haben / vor andern mit Beförderung angesehen / und zu publicquen Ämptern gezogen werden sollen. Begeben anff dem Königl. Schlosse zu Wiga den 17. Junii 1699.

ERICH DAHLBERGH.

DORPATI

Præside *Gabriele Stöberg* / Philos. Morak. & Civil. Prof. Ord. simulq; Academiæ Rectore, *Iohannes Örn* / Vice-Pastor Ecclesiæ Rappinensis, superiori anno 1698. d. 26. Nov. pro Gradu *Magisterii* disputavit de *Cultu Dei Naturali*. (3. plag. in 4.)

Die 28. Novemb. ejusdem anni *Christianus Corssvants*, *Pomeranus*, designatus Pastor Ecclesiæ Georgio - Burgicæ, sub præsidio
Lauren-

Laurentii Molin, SS. Theol. Licentiati & Professoris Ordinarii, nec non utriusque Consistorii Regii Assessoris, & Pastoris Ecclesie Nyggenfis, 20. *Positiones Theologicas* publicæ ventilationi submisit. (1. plag. in 4.)

Die 14. Decemb. *Paulus Mey*, Rigensis, Orationem habuit de *Officio boni Oratoris*, invitante Auditores ad hunc Actum *Michaële Dau*, Eloqvntiæ & Poëseos Professore P.

Sequenti die 15. Decemb. paulò ante dictus *Gabriel Siöberg* Rectoris munus, quod hæctenus gesserat, *Svenoni Cameen*, Historiarum Professore, tradidit.

Hoc ipsè, quò nunc vivimus, anno 1699. die 13. Februarii *Laurentius Braun*, Med. D. & hæctenus Academiæ Aboënsis Professor Publicus, variisqve insuper in Classe Regiæ, & Emporiò Calmariensi ante officii functus, *D. Jacobo Friderico Belovio* (quem anno superiori p. 110. in Academiam Londinensem evocatum esse diximus) in publicà *Medicinæ Professione* successit, præviâ Oratione fulenni de *causis, cur Medicorum nemo Hippocrati sit anteferendus*.

Die 22. Februarii Præside *Daniele Sarcoviò*, Logices, Physicæ & Metaphysicæ Prof. Ord. *Boëtius VVernberg*, Lycæi Dorpatensis Con-Rector, pro Gradu *Magisterii* disputavit de *Philosophiæ Theoreticæ in Theologia usû*.

Die 13. Junii *M. Daniel Eberhard*, Mecklenburgensis, quem p. 71. *B. Iohanni Vppendorffio* in publicà *Græcæ ac Orientalium Linguarum Professione* successisse diximus, munus illud Oratione solenni de *Fatis Lingvæ Hebrææ* auspiciatus est. Patrem habuit is *Augustinum Eberhard*, Ecclesiarum *Prillwitz & Hohenztritz* in Ducatu Mecklenburgico Pastorem, & *Lubecæ* literis imbutus, Academiam primò *Gryphisvaldensem* studiorum causâ petiit; inde verò *Hamburgum* concessit, ut *Celeb. Ezardi & Anckelmanni* informatione in LL. OO. frueretur, ac porrò *Kiloniensem* non tantùm, sed etiam *Wittebergensem* Academiam adiit, in quâ summos honores *Philosophicos*. *Magistri* gradum assumpsit, & paulò post sub præsidio

D. *Deutschmanni* de *Ascensione Christi in Caelos & descensu ad inferos, ex Ps. LXVIII, 19.* disputavit. (7. plag. in 4.) Hinc Lipsiensi, Jenensi, Erfurtenfi, aliisque Academiis ac urbibus Iustratis, *Scholæ Regiæ Rigenfis Conrector* fuit constitutus; Biennio post *Michaëli Dau* in *Rehoratu Scholæ Regiæ Dorpatensis* succesit, simulq; in *Ecclesiâ Germanicâ* istius loci *Diaconi* munus obtinuit, quod nunc auctoritate Regiâ cum ordinariâ *Græcâ & Orientalium Linguarum Professione* commutavit.

Die 23. Junii *Andreas Iohannes Stræthovius*, Austro-Gothus, Illustr. Comit. *Dahlbergii* apud Rigenfes Legionis Pastor, sub Præsidio *Gabrielis Etöbergi* Phil. Moral. & Civ. Prof. Ord. ac Facultatis suæ hodie Decani, pro Gradu *Magisterii* publico eruditorum examini ventilandam proposuit *Disertationem Politicam, de Prærogativa Honoris.* (4. plag. in 4)

Tandem *Michaël Dau*, Eloquentiæ & Pœeseos Professor, occasione *Translationis Academiæ*, die 28. Augusti (ceu p. 266. dictum) instituentæ, ipso S. Iacobi festo, quod in diem 25. Julii incidit, *Orationem valedictoriam* habuit de *Migratione Literarum*, ad quam Academiæ Rector, *Sveno Cameen*, Histor. Prof. Ordinarius Programmate publico non tantum Auditores invitavit, sed indicavit etiam, Academicas Lectiones jam *Dorpati* cessare, ac in posterum *Pernoviæ* continuandas esse. Cujus novæ sedis inauguratio, cum Magistrorum promotione decoranda sit, simul providere jubentur, quibus expedit huic actui interesse, ut justo tempore illic conspiciantur.

ABOAE FINLANDORVM

Præfens *Academiæ Aböensis* facies hæc est: *Procancellarii* munere fungitur *Iohannes Gezelius*, SS. Theol. D. & Episcopus Aböensis, ac Consistorii Præses. *Theologi* sunt: *Iohannes Flachsenius*, SS. Theol. D. & Prof. Primarius. *M. Andreas Wanochius*, SS. Theol. Prof. Ordinarius. *M. David Lund*, SS. Theol. Prof. Ord. *M. Andreas Hasselqvist*, SS. Theol. Prof. Extraord. *M. Iohannes Rungius*, SS. Theol. Prof. Extraord. *Ius* docet *Matthias Svederus*, Juris Svecani & Romani Prof. *P. Medicinam* Proficitur *Nicolaus Wallerius* Med. D. & Prof. P. *Philosophi* sunt:

M.

M. Simon Tolpo, Metaphysicæ & Logicæ Prof. P. *M. Petrus Hahn*, Physicæ Prof. P. *M. Torstanus Rudeem*, Poëticæ Prof. P. *M. Christiernus Alander*, Eloquentiæ Prof. P. *M. Johannes Bernhardus Munster*, Philof. Practicæ & Histor. Prof. P. *M. Isaacus Pyhlmann*, Hebrææ & Græcæ Lingvæ Prof. P. *M. Laurentius Tammelin*, Matheseos Prof. P.

VPSALIAE

Præside *Carolo Lundio*, Juris Prof. P. *Olaus Benzelius*, (Dⁱ *Erici Benzelii*, Episcopi Stregnesiensis, filius) d. 4. Martii disputavit de *Sveonum cum Gentibus Europæis, secundum leges & pacta, Commerciis*. (9½. plag. in 8.) Capitis I. hujus Disputationis Membrum 1. agit de Origine Commerciorum; 2. de Incrementis Commerciorum; 3. de Mercibus importandis & exportandis. Capitis II. Membrum 1. agit de Mercaturâ Wisbuensî; 2. de commerciis cum Russis; 3. de commerciis cum Polonis; 4. de commerciis cum Germanis, imprimis Lubecensibus; 5. de commerciis cum Belgis; 6. de commerciis cum Danis; 7. de commerciis cum Anglis; 8. de commerciis cum Gallis; 9. de commerciis cum Hispanis; & 10. de commerciis cum Græcis.

STREGNESIÆ

Paulò ante dictus *Ericus Benzelius*, SS. Theol. D. & Episcopus Stregnesiensis, Consistorii Præses, ac Gymnasii Ephorus, novam nuper adornavit *Historia suæ Ecclesiasticæ* editionem, quæ primâ vice prodiit Stregnesiæ 1695. in 8.

HAFNIAE

Non huic tantum Regiæ, sed universo etiam Septentrioni, & singulis quæ eò spectant provinciis, insignem nuper moeroris causam præbuit luctuosus Potentissimi quondam Clementissimique Danorum ac Norvegorum Regis, CHRISTIANI V. obitus. Fuit is primogenitus *Friderici III.* Regis ex *Sophia Amalia* Brunsvico-Luneburgensi filius, an. 1646. d. 15. Aprilis in hanc lucem editus, & Patre

Patre an. 1670. vivis exempto, hereditario Jure Regnorum Borussiae realium habenas capessivit, quas fortiter æquè ac feliciter per undetriginta annos moderatus est. Conjugem duxit an. 1667. d. 25. Junii *Charlottam Amaliam*, *VVilhelmi* Landgravii Hassiæ ex *Hedvige Sophia* Brandenburgica filiam, quæ octies mater facta Augustam domum pulchrâ prole auxit. Ex hac tamen duo filii totidemque filiarum in cælis triumphant, quatuor autem reliqua familiæ Regiæ columina in terris adhuc supersunt; quorum agmen ducit FRIDERICVS IV. Hereditarius hæctenus Princeps, jam verò Patris successor & Daniæ Norvegiæque Monarcha, an. 1671. d. 11. Oct. natus, & ab an. 1695. d. 5. Dec. *Luisæ* Mecklenburgicæ maritus. Unica huic Soror est *Sophia Hedvigis*, an. 1677. d. 28. Aug. felici partu edita; Fratres autem bini sunt, *Carolus* scilicet & *VVilhelmus*, quorum alter an. 1680. d. 25. Octobr. alter verò an. 1687. d. 21. Febr. in hanc lucem prodiiit. Sed istis Genitor, Viduæ Marius, subditisque Rex & Patriæ Pater optimus, postquam nuper die 25. Augusti horâ pomeridianâ quintâ augustum Spiritum cælo reddidit, adeoque votum illud ultimò nummò genethliacò expressum (ac à nobis mense Jun. p. 171. allatum) VTINAM NON POSSET MORI! miserè sefellit, triste sui desiderium reliquit.

In Præfecturâ Academiæ Illustris Regiæ & Equestræ Hafniensis Dn. *Christiano Lente*, in locum Dn. *Harboe'* ad munus Secretarij Supremi Bellici promoti) successit Ill. Comes *Carolus ab Alefeld*, Serenissimi Principis CAROLI nuper ad externos Hodegus,

Quam mense Aprili p. 109. sub prelo calere diximus, de *Energumenis Tistedensibus* Relatio typis jam exscripta est, hęc titulo; Kort oc sandfærdig Beretning om den viid-udraabte Desetterse udi Tistad / til alles Esterreming / af original acter / og troværdige Documenter / uddragen og sammen skreven. Kiøbenhavn / 1699. (5 $\frac{1}{2}$ plag. in 8.) Libellò hęc fraudes & imposturæ recensentur, quæ in oppido Jutiæ Tistad / per *Olaum Biornonius* Pastorem, & aliquot Studiosos, occasione duodecim vel tredecim fictitiorum aut imaginariorum Energumenorum commissæ sunt, quapropter etiam dictus Pastor ab officio fuit remotus, ceu anno superiori, p. 81 memoravimus.

Torchillus Badenius, Iacobi filius, Rector Scholæ Holbecensis in Selandiâ, librum edidit, cui titulus: *Roma Danica, harmoniam atque affinitatem lingvæ Danicæ cum lingvâ Romanâ exhibens*. Hafniæ, literis viduæ I. P. Bockenhoffer, 1699. (13. plag. in 8.) Opusculum hoc in quinque Classes dividitur, quarum 1. agit de Nominibus, tam substantivis quam adjectivis; 2. de Pronominibus; 3. de Verbis; 4. de Adverbiis & Conjunctionibus; ac 5. denique de Præpositionibus, quibus in utraqve lingvâ notabilis intercedit affinitas.

M. Nicolai Petreji, Præpositi quondam in Synderaas & Pastoris in Aas, *Cimbrorum & Gothorum Origines, Migrationes, Bella atque Colonia*, anno 1695. Lipsiæ latinè editæ, in Germanicam nuper lingvam translata sunt, hęc titulo: *Die von Japhet herstammende Cimbrer / oder gründlicher und vollkommener Bericht von der alten Cimbrischen und Gothischen Völcker ihrem uhrsprünglichen Herkommen / gethanen Zügen / geführten Kriegen / und gebräuchlichen Lebens-Arten / auch was sonst merckwürdiges vorgefallen; alles mit beglaubter historischer Feder in zweyen Büchern dargestellt von M. Nicolao Petrejo, gewesenem Probste zu Synderaas / und Pastore zu Aas. Vor diesem in Lateinischer Sprache vom Authore selbst geschrieben / nunmehr aber auff vielfältiges Ansuchen ins Deutsche übersezet. Verlegt von J. M. Siebe 1699. (8 $\frac{1}{2}$. pl. in 8.)*

Propediem quoque lucem videbit *Q. Curtii*, celeberrimi rerum ab Alexandro M. gestarum Scriptoris, *Versio Danica*, adornata à *M. Magno Wynardo* quem p. 16. & 109. hujus anni laudavimus. Natus fuit is an. 1639. d. 9. Decemb. in parochiâ Diocæses Wiburgensis Nörholm / patre cognomine, loci istius Pastore, & in Scholâ primùm Aalburgensi, deinde verò Academiâ Hafniensis literis incubuit; ubi variis Disputationibus se exercens, non tantùm Baccalaureatûs gradum, sed etiam supremos in Philosophiâ honores consequutus est. Anno 1666. Scholæ Aalburgensis Conrector fuit designatus, & biennio post Præceptor olim suo, *M. Christiano Martini*, in Rectoratu successit, cui muneri per 15. annos & quod excurrit, præfuit.

Nooffgaard in Provincia Wensyffelenfi, vixit, & tandem Hafni-
am se contulit, ubi varia hactenus ingenii monumenta edidit, quo-
rum hic est Syllabus :

Vindemiæ Theologica-Ontologica, Hafn. 1690. in 8.

Handeltge Tacter paa Hiirens Strengeleeg, Hafn. 1692. in 8.

Vindemiæ Theologico-Ontologica, & *Historico-Chronologica*,
Hafn. 1695. in 8.

*Jovis Tarpei Custos til Iffve restitueret/ eller / den Samme Gaaff
affin Krop/ Duun og Btinger commenderet*. Hafn. 1696. in 8.

Trophæum perpetuum in Illustriff. Heroëm, Dn. *Nicolaum Juel*,
Aylo Lapidari. Hafn. 1697. in fol.

Cœli Epinicum, Soli Epicedium, Tumbæ Epitaphium, in
Illustriff. Heroëm, Dn. *Marcum Gide*, stylo Lapidari. Hafn. 1698. in
fol. (vide N. L. a. c. p. 16. ubi loco *Aarbusiensis* legendum *Aal-
burgensis*.)

Florus fordansket, Hafn. 1700. in 8. (vid. p. 109. & pro *Tiffe-
densis* lege etiam *Aalburgensis*.)

Reinholdi Wagneri, D.

*Observatio de Dracunculo sive Vena
Medinensi.*

In Tibia dextra Viri cujusdam *Lamperti Thademari*, Indiam sæpius
proficiscentis, sub Cute animadverti corpus quasi nerveum crassit-
ie minimi digiti, miris modis inflexum atqve contortum, exter-
nâ specie lumbrico terrestri simillimum; quod circa extremitatem
suppuratum cutem cum acerbissimis doloribus aperuisse ab hoc ipsô
accepi, qui Methodum simul recensebat Indorum, Dracuncu-
los ligneolis ex tibiis aliisque locis extrahendi, qualem Chirurgi-
cam administrationem Persarum prolixius in peculiari Exercitatio-
ne de Vena Medinensi sive Dracunculis Veterum, literato Orbi
communicavit Nestor ille Celeberrimus *Georgius Hieronymus Vel-
schius*.

Scholion Jo. Jac. Stolterfohti D.

Dracunculus pro nervosa quadam substantia habetur juxta *Sora-
ni* mentem, quam explicat *P. Ægineta de re Med. L. IV. c. LIX*. Per
cor-

corpusculum nervosum, frequentius in tibiis genitum, colore crassitudineque Lumbrico simile, in Arabiæ locis familiare describitur à Galeno L. VI. de loc. Aff. c. 3. Sed animal esse, præfens evincis elegans observatio, quæ congruit cum illa quam habet D. Ioh. Ia. VVepfer. in *Ephem. Nat. Curios. D. II. A. X. obs. CLXXI. p. 315. sq.* de Antonio Cronero, tum temporis recenter ex India Orientali & Gviæa reduce, qui hujus generis duos sub cute Dracunculos enutrivit, unum in Tibiæ sinistra parte externa, juxta poplitem, alterum sub malleolo externo in pede dextro. Methodum illam Dracunculos ligneolis extrahendi confirmat D. Fridericus Lachmund. M. N. C. Dec. I. A. IV. & V. *obj. CLXXIV. p. 221. sq.* Referebat nobis Chirurgus quidam in arte sua non rudis, qui per septennium inter Americanos degerat, sectione se multos inde liberasse. Dono dedit nobis portiones aliquot, Lumbricis latis sole induratis haud absimiles, quas inter reculas nostras recondimus. *Dracunculus* dicitur, quod per sinuosos anfractus Draconis aut Serpentis in morem se divaricet. Vocatur itidem *Vena Medena* l. *Medinensis*, Germ. *Drach-Geschwür* / *Drach-Wurm*. vid. *Georg. Hieron. Velsch. Exercit. de Vena Medinensi ad mentem Ebn sina* l. *de Dracunculis veterum. Amat. Lusitan. Cent. XII. curat. 64. Petr. Forest. L. XX. obs. LXIV. Avicenn. L. IV. Fen. 3. Tr. 3. c. 21. Theophil. Bierling. Thesaur. Theoretico-Præct. p. m. 202. Jac. Pancrat. Bruno in Castell. renovat. p. 469.* Huic affectui correspondent *Crinones* s. *Comedones*, die *Witteffer* / qui sunt vermiculi subcutanei capillares Infantum, ac similiter *Dracunculi* vocantur; de quibus vid. *Ambr. Paræus Oper. Chirurg. L. VII. c. XXI. Joach. Tankius Nosol. Herm. Galen. Disp. XXI. Joh. Jonston. Id. Medic. Pr. L. IX. Tit. V. c. 4. Casp. Amthor. Nosol. Infant. l. c. III. Langius L. II. Ep. XLII. Sennert. L. V. Pr. P. I. c. XXIV. Petr. Borell. Cent. I. obs. LXXX. Gottfr. VVesih. Hebammen-Buch / P. 3. c. 60. p. 848. Joh. Hartmann. Prax. Chimiast. p. 142. Joh. Steph. Strobelberg. Manuduct. ad Pueril. Aff. curand. c. 4. Mich. Ettmüll. Oper. T. II. f. m. 122. ejusd. Valetudin. Infant. c. 2. S. 33. Joh. Franc. Lövy de Morb. Infant. c. XX. p. 334. sq. aliiqve Practici quamplurimi.*

OTHONIAE in FIONIA

Matthias Rostock / Ecclesiastes Templi S. Canuti, Erotemate

Mm 2

168

vernaeula s. Danica in Evangelia Dominicalia & Festivalia prælo commisit, quæ titulò Catechismi in Evangelia brevi lucem publicam visura sunt.

KILONII

Præfide *Nicolao Martini*, IC. & Antecessore Primario, Pand. & Phil. Civ. Prof. P. *Zodocus Laurentius von Aschwede*, Schlesvicensis, *Positionum Juris Civilis Specimen tertium de Jure Romanorum Civili Justiniano*, d. 5. Aug. publicè defendit. (1. plag. in 4.)

Die 15. & 16. Augusti *Johannes Thomas Schwermann*, Tunderensis, Præfide *Wilhelmo Holderico Waldschmidt*, Med. D. ejusdemq; & Philos. Experimentalis Prof. P. O. pro Licentia summos in Medicina Honores ritè consequendi, Disputationem Medicam inauguralem habuit, de *Mictione cruenta, ex suppressione Haemorrhoidum*. (5. plag. in 4.) Ad quam benevolè audiendam, Actumque hunc solennem cohonestandum, dictus Præfex, idemque Facultatis suæ Decanus, Viros Literatos, Literarumque Fautores peculiari Programme invitavit, de *Miraculis circa Corpus Humanum*, quæ occasione *Evangelii Medici*, à *Bernardo Connor* Anglo concinnati, breviter expenduntur, & sententiæ ejus ad examen modestum revocantur. (2½. plag. in 4.) idem Programma docet, Candidatum, de quo nobis sermo est, Tanderæ in Ducatu Slesvicensi an. 1670. d. 10. Aug. natum esse, patre *Johanne Svermanno*, Pharmacopœo, ac in ludo patrio literis imbutum, Kilonii, Lipsiæ & Lugduni Batavorum Medicinæ operam dedisse; unde Amstelodamum profectus studiis Anatomicis vacasse & Chirurgicis, nec non Ultrajecto salutato Germaniam repetiisse, Iustratisque mineris Hercyniis & Misnicis per Bohemiam, Silesiam, aliasque regiones in patriam reversus, à biennio praxin ibi Medicam exercuisse dicitur.

Christianus Gottlieb Koch (de quo p. 186.) peculiari nuper libro *Justini Martyris Dialogum cum Tryphone Judeo suppositium esse docuit*. Titulus libri hic est: *Justini Martyris cum Tryphone Judeo Dialogus, secundum Regulas Criticas examinatus, &*

ἡ θύσσεως seu falsitatis & suppositionis suspectus ac convi-
ctus, opera & studio Christiani Gottlieb Koch. Kiloni, sumptu
 Ioh. Seb. Riechelii, 1700. (17. plag. in 8.) In præfatione Auctor
 temeritatis & audaciæ suspicionem à se amolitur, quod hunc Dialo-
 gum, ab ingenti auctorum numero constanter Justino adscriptum,
 inter factus *ὑποθεσιμὰς* vel supposititios referre non erubescat,
 imprimis cum eà in re non tam aliorum consensu nitatur, quam pri-
 mus solusque sit, qui arduum hoc & à nemine tentatum opus hu-
 meris suis suscepit. Prout enim nemini se invidere testatur, si
 spreto omni novitatis studio, omniqve rationi nuncio misso, aucto-
 rum suorum se delectet dictis; ita eundem ejus quoqve modestiæ
 fore sibi persuadet, ut alios animi sui conscientiæ morem gerentes,
 & veritati studentes, non statim atro carbone sit notaturus, sed
 potius eandem, quam ipse expetit, libertatem aliis sit concessu-
 rus. Liber ipse 5. Sectionibus absolvitur, quarum I. Procæmi-
 alis est, agitqve Cap. 1. de Nævo Chiliasmi, Justino intentato,
 ubi §. 1. & 2. Suppositionis genus antiquissimum, & Chiliasmi,
 Iustini auctoritatem prætextentibus, usitatum, docet; §. 3. respon-
 det Dallæo, qui omnes Catholicos illo errore infectos, solos-
 que hæreticos immunes fuisse, affirmat; §. 4. fictam ejus in Ju-
 stino contradictionem elidit; §. 5. mendum, quod irrepsisse præ-
 tendit, nullum esse ostendit. Cap. 2. agit de Regulis Criticis præ-
 batis & illustratis, secundum quas Dialogus examinabitur; ubi
 §. 1. institutum hujus operis indicatur, simulqve §. 2. candor fi-
 desqve promittitur; §. 3. ipsæ regulæ Criticæ, à Dupinio præscri-
 ptæ, afferuntur, variisque §. 4. exemplis illustrantur. Sectio
 II. agit de *κρίτησι* 1. seu Tempore, quo dialogus scriptus est; &
 quidem Cap. 1. exhibentur variorum sententiæ, ut: §. 1. Senten-
 tia Pearsonii, qui illum sub initium Antonini 1. scriptum affirmat;
 §. 2. notatur Tenzelius; §. 3. Pearsonio ad stipulatur Dupinius, cuius
 ambiguitas §. 4. notatur. Cap. 2. agit de Tempore, quo A-
 pologia 1. scripta; Hæc §. 1. adscribitur anno Chr. 140. §. 2. nu-
 merus in Edicto Antonini corruptus restituitur; §. 3. objectio de 150.
 annis in Apologiâ hæc memoratis solvitur; §. 4. Magdeburgen-

tes, circa inscriptionem hujus Apologiæ hæsitantes, notantur. Cap. 3. agit de Tempore, quo Apologia II. scripta est; ubi §. rejectâ Eusebii sententiâ, Valesii (ad Antoninum Pium eam referentis) sententia eligitur; §. 2. Martyrium Justini, quo Apologiam ob- signavit, recensetur; §. 3. Error Calvisii, tres commemorantis A- pologias, notatur. Cap. 4. agit de Tryphone Judæo, cum quo colloquium hoc habitum dicitur; ubi §. 1. Nomen Judæi; §. 2. Judæorum & primorum Christianorum in imponendis nominibus pium studium; §. 3. & 4. Tryphon nomen gentile, & Græcum, Hebræis inusitatum; §. 5. Cavei conjectura de R. Tarphone refel- litur; §. 6. Sæc. II. nullum Judæum Tryphonem fuisse, ostendi- tur; §. 7. latet sub larvâ Judæi Tryphon potius, Origenis discipu- lus; §. 8. cum Judæo enim colloquium instituire obstitit Justino Hebrææ lingvæ imperitia; §. 9. ex qua aniles promanant fabulæ; §. 10. dubitatio Dupinii, num hoc colloquium verè habuerit, aut num tantum finxerit; §. 11. inscribendus potius dialogus Tryphonis cum Judæo; §. 12. error in inscriptionibus Dialogorum Maximi exemplo probatur; §. 13. unde pleriqve fermè Patrum Dialogi sunt suspecti; §. 14. Eusebii aliorumqve testimonia objicientibus re- spondetur. Sectio III. agit de *κρίτησις* 2. seu Dogmatibus & Re- bus in Dialogo contentis, & quidem Cap. 1. de Erroribus refu- tatis, post Justini obitum demum ortis; ubi §. 1. *κρίτησις* certi- tudo & usus; §. 2. de Hæresi Valentinianorum, stante Epiphaniî calculo; §. 3. in primis Marcionitarum, diu post Justinum exor- torum; §. 4. objectio de Commentariis Justini contra Marcio- nem solvitur; §. 5. Locus Apologiæ 1. de Marcione perpenditur; §. 6. infartum esse, probatur; §. 7. loci hujus cum illo Eusebii, ex commentario Justini adducto, parallelismus; §. 8. Eusebii fraus & fallacia detegitur; §. 9. Irenæi locum corruptum & inser- tum esse, probatur; §. 10. ipsum hoc *κρίτησιον* Spanhemii ver- bis obsignatur. Cap. 2. agit de Dogmatibus ipsi, post Justinum demum traditis; ubi §. 1. *κρίτησις* certitudo & usus; §. 2. Ori- genis error de finiendis damnatorum poenis observatur; §. 3. Ire- næi locus, ab Huetio objectus, enucleatur & illustratur; §. 4. Dialogi verba constringuntur, & Origenianismi vincuntur; §. 5.

§. 5. Origenes Christum Legislatorem agnovit, §. 6. quem auctor Dialogi imitatus, eundem *καινὸν νομοθέτην* appellat; §. 7. *Νομοθέτης* significatio; §. 8. doctrina hæc sæc. II. ignota; §. 9. Origenianismo succedit Arianismus; §. 10. doctrina sæculi II. & imprimis Iustini Martyris de Christo, ejusque *ὁμοσία* cum Patre; §. 11. 12. 13. de Ministerio Filii Dei in Creatione Patri factò; §. 14. Molleri de interpretandis Patribus observatio; §. 15. τῆ *ὑπηρεσίῳ* significatio; §. 16. ab ipso Justino Martyre probata; §. 17. Servitium Christi, cum inferioritate conjunctum, infert; §. 18. doctrina hæc à Sæc. II. Doctoribus planè aliena; §. 19. & Zonarà teste Ariana; §. 20. Canones Concilii Syrmionensis afferuntur; §. 21. ut Arianii concilii rejiciuntur; §. 22. duplex Sagittarii error notatur, & §. 23. ex Ariani Dogmatibus, ad imitationem Petavii, supposititium esse, concluditur. Cap. 3. agit de Dogmatibus contrariis illis, quæ in Apologiis, ipsoque Dialogo reperuntur; §. 1. *Κριτηρίῳ* certitudo & usus; §. 2. locus, in quo Chiliasmus traditur, contrariatur Apologiæ I. §. 3. ejusdem contra non-neminem vindiciæ; §. 4. 5. 6. Objectiones & Responsiones; §. 7. 8. 9. 10. Contradictionis in ipso Dialogo repertæ Loca 4. §. 11. instantia de benevolâ consensione admittitur & probatur; §. 12. *παρεκβάσεως* significatio; §. 13. τὸ *ὑπωμένεσθαι* quid? §. 14. prodit ipse auctor benevolam illam consensionem; §. 15. hujus cum illo loco, in quo Chiliasmus traditur, collatio; §. 16. ejusdem expositio; §. 17. Petersenii negatio benevolæ consensionis; §. 18. Salvâ hac consensione Justinus Chiliasmum non tradidit; §. 19. quod confirmat Hieronymus; §. 20. probat ipse Justinus in Apologiâ I. §. 21. sententiæ de pœnis damnatorum finiendis contradicit Apologiæ I. §. 22-25. de Ministerio Christi, Deo Patre in Creatione cum inferioritate factò, loca 4. contraria. Sectio IV. agit de *κριτηρίῳ* 3. seu Stylo Iustini Martyris; & quidem Cap. I. de Stylo Patrum in genere; ubi §. 1. quid per Stylum intelligatur; §. 2. & 3. *Κριτηρίῳ* certitudo & usus; §. 4. re autem verâ incertum; §. 5. ob diversitatem argumenti; §. 6. diversam ætatem; §. 7. cujus rei exemplo Hilarius & alii; §. 8. quam explorare difficile

& impossibile; §. 9. ob diversam constitutionem; §. 10. diversam itidem elaborationem; §. 11. cujus exemplo est Bernhardus; §. 12. ob imitationem aliorum; §. 13. quare quid animadvertit Erasmus; §. 14. re ipsa præstitit Vigilius Tapsensis; §. 15. denique ob studium partium, hæc in re usitatum. Cap. 2. agit de *Κριτηριῶν* usu circa examen dialogi; ubi §. 1. Stylus, ejusdemque vel diversitas vel conformitas hic attendi nequit; §. 2. ob diversum argumentum; §. 3. notantur Magdeburgenses, eandem gravitatem & vehementiam in Dialogo, quam in Apologia I. affirmantes; §. 4. ob diversum, totiesque mutatum, Philosophiæ studium; §. 5. diversam quoque dispositionem; §. 6. & elaborationem; §. 7. & denique ob imitationem. Cap. 3. agit de Stylo Justinii Martyris in specie; ubi §. 1. admittitur *Κριτηριῶν* 3. §. 2. character sæculi II. §. 3. Dupinius illustratur, & aliorum de Stylo Justinii adducuntur judicia; §. 4. tractatio Grammatica, ejusdemque certitudo; §. 5. verbum *ὡμνηστῶν* de Christo usurpatum, sæc. II. inusitatum; §. 6. Objectio de durâ & condonandâ locutione solvitur; §. 7. Sandii aliorumque impietas rejicitur; §. 8. Bullus tres generationes Christi in Patrum scriptis extorsurus, notatur; §. 9. vocabulum *καὶνὰ νομώματα* de Christo sæc. II. fuisse dictum, dubitatur; §. 10. Rhetorica tractatio, & quid per illam intelligatur; §. 11. variat illa in Apologia & Dialogo; §. 12. diversa quoque in Dialogo & Apologiis tractatio Logica invenitur. Sectio V. agit de *Κριτηριῶν* externis; & quidem Cap. 1. de Manuscriptis; ubi §. 1. quid per Manuscripta intelligatur; §. 2. *Κριτηριῶν* certitudo; §. 3. reverà incertum; §. 4. requiritur enim *ἀνοψία*; §. 5. cui obstat illorum caritas & raritas; §. 6. quæ æstimatur ex materiâ, in qua scripta sunt; §. 7. scribendi modo; §. 8. quælibet monumenta in Bibliothecâ Scorialensi asservantur; §. 9. characteribus itidem, seu literis uncialibus, §. 10. fallacia in inscribendis etiam supposititiis; §. 11. defectus probandi adversariorum. Cap. 2. agit de Testimonio Veterum; ubi §. 1. *Κριτηριῶν* certitudo & usus; §. 2. incertum & fallax; §. 3. Silentium Irenæi de Dialogo cum Tryphone; §. 4. objectio de Eusebii, Hieronymi & Photii testimonio solvitur; §.

5. instantia de Monarchia Dei alia, ac à Justino scripta est, eliditur;
 S. 6. ipsa denique examinis conclusio.

Ab eodem supra laudati libri Auctore Kochio brevi alia plura ingenii monumenta expectanda sunt, videlicet:-

Manus invertens, seu Auctores corrupti & depravati, quorum non tantum maculatæ editiones, sed ipsa etiam corrupta notantur loca, magnâque ex parte pristinae integritati restituantur.

Stephanus Curcellam in Variantibus N. T. Lectionibus Sociniani accusatus atque convictus.

Cyriacus Papa Martyr non Martyr, piè creditus à majoribus, præfractè autem à recentioribus negatus, quem ex vetusto quodam Monasterii Bordesholmensis monumento aliisque delineat, & Magdeburgenses contra iniquam Baronii censuram vindicat.

Sacra Pontificiorum Priapeja, seu obscenæ Papiistarum in auricularibus Confessionibus Quæstiones, quibus S. Confessionarii innocentes puellas foeminasque ad lasciviam sollicitant.

Incivilitas Memoriae, seu Clarissimorum Virorum Memoriae Lapsus, diligenter collecti, modestèque notati.

*Continuatio Porismatum D. J. L. Hannemanni
 de Infinito.*

123. Magia divinatricis, & operatrix non nisi in fluore, ex fluore, & per fluorem purissimum etiam ad fluorem purissimum procedit.
124. Diaboli non datur attingere fluorem purissimum; hinc & diaboli actiones ad veram Magiam, quæ modo unica, & sancta est, non pertinent.
125. Diaboli Magia est floris impuri effectus, hinc fascinatricis, præstigiatrix ac superstitiosa est.
126. Quemadmodum purissimus fluor omnis heterogenietatis nunquam non in infinitum manet expers; ita & Magia ex eo fluens nec fascinatricis, nec præstigiatrix, nec & superstitiosa est, vel & esse potest.

127. Purissimus fluor, ut ut per omnium creaturarum œconomiam fluat, eamque constituat; ac omnes motus, qui in ea sunt, efficiat, causaque sit, nulla tamen heterogenietate quoad suum formale inficitur, vel & infici potest.
128. Cui homini Deus purissimum fluorem cognoscere concedit in hac vita, huic omnia naturæ mysteria sunt revelata, ac quasi in speculo nude conspicua.
129. Summa totius Sapientiæ Salomonæ ipsi à Deo concessæ nihil aliud fuit quam cognitio floris purissimi naturæ.
130. Purissimus fluor humanæ mentis nectar vivificum est, cujus impuri homines non sunt capaces vel & participes.
131. Fluor purissimus non patitur contigui solutionem, habetque in se nexum indissolubilem.
132. Omnis fluor qui nunc est potentialis, omnium primo fuit actualis.
133. Omnium creaturarum perfectio vel in fluore potentiali, vel fluore actuali consistit.
134. Purissimus fluor est Lux, ut quæ in quantum fluidissima substantia nulla heterogenietate inquinari potest. vide perism. 126.
135. Tenebrarum, quæ opponuntur Lucei, formale quoque consistit in fluore fluidissimo, sed heterogenietatis capaci, estque horroris domicilium.
136. Tenebræ sunt fluor impurus, itaque Magiæ Dæmoniacæ principium.
137. Caloris & Frigoris actiones non nisi fluor.
138. Calor suo juri relictus est fluor in infinitum tendens.
139. Frigus est suo juri relictus quoque in infinitum vim suam exferens.
140. Calor est fluor conservans, ac corpora ex fluido conflata médullitus penetrans.
141. Calor est fluor ex fluido igne prodicens, & rursus in eum remeans.
142. Calor est fluor nunquam motus velocissimi expers.
143. Caloris fluor non sisti, quin in suum remeet fontem fluidum ignem, potest.

144. Calor nihil aliud est, quam fluor ignis.
 145. Nullus Calor, quoniam fluor, non abit in nihilum.
 146. Calor, quia fluor, est spiritus architectonicus.
 147. Calor, quia fluor, ciet omnem motum in corporibus physicis.
 148. Calor, quia fluor, est sympathiæ & antipathiæ principium activum.
 149. Calor, quia fluor, est fons Magnetismi.
 150. Calor, quia fluor, non agnoscit magis & minus.
 151. Calore, quia fluor, & frigidissima corpora non carent, vel carere possunt.
 152. Frigus est fluor à quo rerum naturalium corporietas unice dependet.
 153. Frigus est fluor, non secus ac ipse calor, nunquam non in motu perseverans.

LVBECAE

*D. Jo. Jacobi Stolterfothi Observatio de Grano
 Hordei LXXII. culmis fructi-
 ficante.*

Quod Excellentissimus ille Nat. Curiosorum Nestor II. *Joh. Ludovicus Hannemannus* de futura annonæ caritate vel vilitate ex ramorum numero radicibus secalis annatorum, *Mense April. hujus anni p. 126.* nobiscum communicavit, Rusticorum vaticinium, fundamento non carere, eventus ipse docuit. Discussa enim vindictæ Divinæ, quæ vertici nostro imminabat, nube, Terras iterum Baccho hilares, ac femina data multo cum foenore redentes, aspicere nobis contigit. Nam cum inter arva beata Colonisqve respondentia *Neostadium* *Holfatiæ* oppidum ante aliquot Septimanas peterem, amicaque manu in tecta non solum, sed & Florum varietate fructuumque ubertate halantem Hortum suum nos duceret *Pl. Rev. Dn. Johannes Langemak*, Pastor ejus loci optime meritis, Consanguinitatis jure pariter ac officiorum promittitudine animo meo commendatissimus, ostendit nobis *Hordei granulum*, quod casu quodam terræ inciderat, ac in præsentia nostra extrahebat, Hoc, mirum dictu, *LXXII. culmis*

totidemque aristis granorum maxime feracibus progerminaverat. Spectaculo jucundam segetem cum venia Agnati abduximecum, & curiosis apposui. En gratiæ Divinæ Vatem! Animalitatis functiones non sine ingenio Vegetabilibus tribuunt B. Dn. D. Seb. Viridig in *Medicin. Spirit. L. 1. c. 2. Marcell. Malpigh. Tr. de Semin. vegetat. nec non de Anatom. Plantar. Nebem. Grevv. Anat. vegetabil. in App. M. N. C. Dec. I. A. VIII. it. in Idea Historiæ Phythologic. in App. Dec. I. A. IX. & X. D. Rudolph. Jac. Camerarius de Sexu Plantar. in App. D. III. A. 3. B. Gvern. Rosinc. Tr. de Vegetabil. L. II. c. VI. sqq.* Dodonæi nemoris plantas non modo loquaces, sed & Fatidicas fuisse ferunt: quamvis in fando perceptum, sed factio non probatum credat *Gv. Rosinc. L. c. L. 1. c. 1.* Sic & Solis Lunæque Arbores vocales & immortales aduisse Alexandrum tradunt, quæ ipsi interitum prænunderunt. Parum videtur *Apoſtonio* Arbores locutas; hinc vidisse se doctas easdem in obsequium, reverentiæ causa ad humum sese inclinantes, ac interrogantibus respondentem. Sit fides penes autorem. Miracula interim nonnunquam contingere intererum Natura passim obvium est. Sic Corallia à quibusdam Vates appellantur, quod futura prælagiant: si quis enim ea colloget morbo affectus, vel jam moriturus, activo colore amisso palleſcunt, teste *Joh. Ludovico Gansio Histor. Corall. c. X. p. m. 121.* Rei veritatem ipsimet experti sumus, dum optime tincta ægroto suspendimus, non sine coloris amissione, quem tamen recuperarunt statim ac sanæ collo eadem applicavimus, cujus causam *Cardanus* hanc reddit, quod vapor iste adstantibus nondum molestus, substantiam Coralli teneriorem adffigat. At probabilis magis ratio nobis videtur quærenda in acido sanitatis offendiculo, quod Tincturam coralliorum subvertere Chimia docet. Mirum autem quomodo Corallia, quæ colorem perdiderant in corpore quoad sensum sano, in cacheetico eandem recuperarint? notante Dn. D. *Rosino Lentilio M. N. C. Dec. II. A. IV. p. 301.* nisi ratio illa valeat quam suppeditat idem in *Schol. ad L. c. p. 303.* quod nimirum in Salsicibus & viripetis, udor lymphaticus Lasciviæ fœmininæ auctor, in ἐργασμὸν & effervescentiam quandam actus, sero multas aiva-

*Squamosæ salinas volatiles communicet, quæ per glandulas cutaneas expirantes, Corallia calco rubori reddere potuerunt. Succinum quoque Morborum esse indicem, vulgo notum est. Bruta animantia futurorum Vates nonnunquam existerent, Exempla passim obvia docent. Piscium copiam sterilitatis fuisse prænunciam observat D. Marcus Gerbez. M. N. C. Dec. III. A. I. obs. CXXXII. p. 226. Sunt etiam qui autumant, quando Pacis tempore in locis infolius belluæ monstrosæ reperiuntur, prælagium esse bellorum subsequendum, ut exemplis probare conatur D. Phil. Jac. Sachs in App. M. N. C. Dec. I. A. I. p. 7. Bestias incendii Vates nonnunquam fieri testatur D. Christian. Franc. Paullin. in App. M. N. C. Dec. II. A. VI. obs. LVIII. p. 74. Culices Dysenteriam Epidemicam antegressos notat D. Joh. Conr. Brunner. Dec. II. A. VI. obs. CXC. p. 388. Mulcas culiciformes, pediculosas & Grylliformes Pestem Lipsiensem præcedentes describunt D. Christian. Menzel. & D. Joh. Abraham. Thle Dec. II. A. I. obs. XXX. p. 71. Pediculorum abortum prælagientium mentionem facit Excell. Dh. D. Joh. Dolani Encyclop. Med. L. II. p. 299. conf. D. Joh. Petr. Albrecht M. N. C. Dec. II. A. IX. obs. LXXXVIII. p. 151. Meminit Thurnhäuser von kalt- und warmen Wassern L. VI. c. 56. f. 269. Piscis *κολιωρα* dicti XXV. ped. longitud. sed Anguilliformis, cum rostro olorio, in Lacu Ulmensi, cujus præsentia futuris Dominis Arcis *Vlmen*, & præsentibus etiam, mortem portendit. conf. D. Christian. Francisc. Paullin. Angvilla Sect. I. c. II. p. 66. 67. Bestias fuisse Terræ motus, qui contigit Siculis A. 1693. interpretes, narrat D. Sylvius Boco in Euriôs. Anmerck. c. VI. Canes ululatu suo funera prædicere, vulgo itidem notum est, idque beneficio sensus olfactorii, quo effluvia putrida corporum morti vicinorum sentiunt: Rapis enim viventi B. Dh. D. Olao Borrichio visus est canis civis cujusdam *Georgii Harboe*, qui toto septennio, quo ibi comoratus est, nunquam falsus fuit in denuncianda latratu nocturno tempore ægrorum morte; vid. *Aff. Med. Hassn. Vol. V. p. 135.* Hisce effluviis quoque D. Marcus Gerbez. M. N. C. Dec. Dec. II. A. IX. obs. LIX. tribuit, quod cœcitate corvorum interitus jumentorum sit prælagus. Aves quomodo sunt Tempestatum immi-*

pentium Prophetæ, explicat D. Rosinus Lentilius M. N. C. Dec. II. A. VI. pbs. IV. p. 6. sqq. conf. ejusd. Miscell. Medic. P. 1. p. 283. Ne dicam de vagitu uterino mali ominis, cujus meminit D. Balthasar Tim. à Ghildensiee L. IV. Cas. Medicinal. XXIV. Esse vero Creaturas haud raro Divinæ voluntatis indices, Cometæ non tantum, sed & alix res sub classe naturalium contentæ docent. Sed quo rapior? Experti sumus hactenus illud Joël I. 17. sqq. jam verò clementius nobis affulgere lumen videtur, juxta illud Hof. II. 21. Aperuit enim Jehovah Cœli fenestras, & benedictione nos implevit ab alto Malach. III. 10. Pingve solum, quod merces suas multo cum fœnore credidit jam horreis nostris, Divino canebat omine וְהוֹשַׁעְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל טִמְאוֹתֵיכֶם וּקְרָאתִי אֶל-הַדָּגָן וְהִרְבֵּיתִי אֹתוֹ : וְלֹא-תֵתֵן עֲלֵיכֶם רֶעֶב Ezech. XXXVI. 29. sit nomen Domini benedictum!

J. à M. Descriptio antiquissimæ cujusdam Luci, superstitiosæ gentilium Cimbrorum Sacrificiis destinati; ex benevolâ communicatione V. Pl. Rev. Christiani Dehlevi Rhodii, Pastoris Barmstettensis.

Antiquissimos olim Germaniæ nostræ, vicinarumque regionum incolas, non in delubris & Templorum ædificiis, sed in Sylvis potius & Lucis sacra sua fecisse, est notissimum. Deos enim suos neque templis includere, neque ullâ humani oris specie assimilare, ex magnitudine & dignitate cœlestium arbitrati sunt; Lucos & nemora consecrantes, deorumque nominibus appellantes, secretum illud solâ reverentiâ contemplabantur; cœu M. Adamus Bremensis refert, Hist. Eccl. c. 6. Plurima hanc in rem exempla, auctorumque testimonia collegit V. Pl. Rev. & antiquitatum patriarum callentissimus, M. Trogillus Arntzel Præpositus Apenradensis, libro vernaculo, quem vocat Cimbrische Heyden-Religion, parte 1. cap. 30. p. 231. sqq. ubi varia notatu digna de sacris Wagriæ nostræ, Stormariæ, Jutiæ, Hel-

Helgelandiæ, aliorumque locorum Lucis legas, nec non de Altari-
 bus, rudi opere structis, & immensæ plerumque molis Saxæ,
 aliquot minoris ponderis lapidibus superingestis, constantibus.
 Sed adhuc multa alia, eaque non obscura, antiquissimi hujus
 gentium ritus vestigia passim in vicinâ nostrâ supersunt. Impri-
 mis notabilis est sacer ille, veterumque procul dubio superstitioni
 dicatus locus, qui in Ditmarsia australi, ad vicum Albersdorff/
 in confiniis Holsatiæ, & quidem Præfecturæ Rendsburgensis, visi-
 tur. Haud procul enim à vico isto, orientem versus, ager est
 vulgò de *Witt-Kamp* / i. e. *Sponse Campi* appellatus, cujus Tab. IX.
 medium Sylva sive Lucus occupat, collem ambiens, qui an-
 trum quoddam magnis lapidibus septum ostendit. Quinque au-
 tem præcipuè lapides sunt, minores ceteros, qui ipsis firman-
 dis inserviunt, mole suâ superantes, quorum primus quinque
 pedes cum dimidio; secundus quatuor ferè, tertius sex; quartus
 quinque, & tres insuper pollices; quintus denique iterum quatu-
 or pedes, latitudine suâ æquat. His aliud majoris adhuc mol-
 lis Saxum incumbit, ambitu suo 36. pedes (duobus saltem polli-
 cibus demtis) continens, cujus superficies ad duodecim pedes
 eum dimidio se extendit, crassities autem quatuor pedibus cum
 quadrante absolvitur. Inferior hujus saxi pars superiori pla-
 nior est, ac medio loco striam canaliculi instar excavatam ha-
 bet. Integra sub hoc lapide antri latitudo septem pedes, al-
 titudo autem tres cum dimidio, binosque pollices complectitur.

Sacrificiis olim & deorum cultui hunc inservisse locum, in
 præputulo est. Ita enim veterum Cimbrorum aliorumque
 Septentrionalium populorum Aras comparatas fuisse, docet O-
 laus *Vormius* Monument. Danic. l. 1. c. 3. nec alii auctores ablu-
 dunt; quos inter *Ioh. Riffium* laudasse juvat, qui (in *der aller-
 edelsten Zeit-Versûrung* / sive Colloquiorum Menstrual. Dial.
 6.) ejusmodi aram, quæcibus ordine plantatis stipatam, &
 horto suo in vico *Wedel* (ad *Albim*) proximam, fusè de-
 scribit, sequè eo in loco, ubi horrendis olim sacrificiis, imò
 fortè humanis victimis, Dæmoni litatum fuerat, gratâ quâdam
 cul-

cultus vicissitudine, cibus sumptis, hymnos sacros in honorem veri & supremi Numinis cecinisse, memorat; id quod *Erasmus Francisci* noster (im *Geschicht. Kunst- und Sitten-Spiegel* lib. 1. c. 17.) repetit. Quàm falsò igitur de Germanis eorumque vicinis Borealibus *Jul. Cæsar* (de Bello Gall. 1. 6.) dixerit: *Neque Druides habent, neque sacrificiis student*, ex his & similibus sacrificiorum locis, hodiernum obvium, abunde patet; unde etiam *Glareano* (in Annotat. ad l. 4. de Bello Gall.) meritò vapulat, & negligentiz accusatur.

Sed quæris forsan, quodnam olim gentilium superstitionum genus hoc veterum Dithmarforum lucò viguerit? Si quid ex superstite in hunc usque diem nomine *Drus. Romy* hariolari licet, haud incongruum videtur dicere, novos hic fortè nuptos, sive Sponfos Sponfasque, pro obtinendo fortunato & felici conjugio sacra fecisse. Nam apud *veteres neque uxor duci, neque ager arari sine sacrificiis poterat*; ceu dudum *Servius Honoratus*, celeberrimus ille majorum gentium & veteris ævi interpres, ad lib. 3. *Æn.* Virgilio observavit. Unde etiam *Val. Flaccus* lib. 8. Argonaut. de nuptiis Iasonis & Medæ:

*Inde ubi sacrificas cum conjugè venit ad aras
Æsonides.*

Tanta cæteroquin hujus Luci olim fuit religio, ut nemini (primà minimum vice) illum invisenti absque munusculo ibidem relicto inde recedere licuerit, quod è grandævus loci sui incolis se audivisse memorat *Iohannes Mefner*, Ecclesiæ Albersdorffensis Pastor, simulque addit, famam esse, quoties aliquis antro (quod descripsimus) everrendo operam impenderit, toties nummum quendam ibi repertum fuisse.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Octob. M DC XCIX.

ROSTOCHII

Præside *Iohanne Fechtio*, SS. Theol. D. & Prof. P. Consistorii Ducalis Assessore, & Districtus Rostochiensis Superintendente, *M. Iohannes Gottlieb Hoffmann* Lipsiensis, Auctor & Respondens, die 6. Septembris Disputationem Theologicam habuit de *Termino Gratiae Divinae*, occasione locorum Scripturæ S. ex Es. XLIX, 8. coll. 2. Cor. VI, 2. 3. conscriptam; cuius tamen Sectionem *primam Exegeticam* hac vice saltem proposuit, eaque dictâ nonnulla Biblica, quibus temporis vel termini gratiæ fit mentio, explicavit; Sectionem *secundam Didacticam*, quâ thesin ipsam *ἀνασκευαστικῶς & κατασκευαστικῶς* examinaturus est, alii temporis reservans. (4. plag. in 4.)

Die 9. Septemb. sub Præsidio *Iohannis Petri Grünenberg* Phil. & Theol. D. huiusque Prof. P. Ord. Consistorii Duc. Assessoris, Districtusque Mecklenburgensis Superintendentis, *David Henricus Kærhenius*, Luneburgensis, Auctor & Respondens, Disquisitionem Theologicam, quæ *Jesum τὸν Ναζωραῖον Matthæi capite II, v. 22. 23. repertum, in Prophetis etiam scrutatur*, continuavit; adeoque, postquam Cap. 1. & 2. nuper (ceu Mense præcedenti p. 257. dictum) Matthæi verba, variasque eorundem expositiones attulit, jam capite 3. probabilem magis & veriorum vexatissimi huius loci sententiam explicavit, his quatuor propositionibus inclusam: 1. Verba: *Ναζωραῖος κληθήσεται*, Evangelistæ sunt, non allegati Prophetæ. 2. Particula *ὅτι*, hic neque directè est *μιμητική*, neque indirectè citativa seu enarrativa. 3. Eo, quod dictum

stum est per Prophetas, hinc probatur illustraturque ingressus & subsequens inhabitatio non Nazaretis in specie, sed partium Galilææ in genere. 4. Dictum per Prophetas reverâ in Scripturis V. T. uti est quærendum, ita etiam inveniri potest. (v. g. Esa. VIII, ult. IX, 1. Deut. XXXIII, 18. 19. Pl. LXVIII, 28. &c.) 2½. plag. in 4.

Die 26. Septemb. *Carolus Fridericus Belov*, Holmensis Suecus, Præside *Johanne Ernesto Schapero*, Med. D. ejusdemque Prof. P. Facultatis suæ Decano, nec non h. t. Academiæ Rectore, pro Licentia summos in arte Medicâ honores & Doctoralia Privilegia more majorum legitime & solenniter impetrandi, Disputationem inauguralem habuit, de *Caduco Muliebri*, vulgò *Mutter-Beschwerung* oder *Weiber Schlag*. (plag. 6½. cum Progr. in 4.) Natus fuit hinc Candidatus Holmiæ, quæ celeberrima Regni Svecici metropolis est, an. 1673. d. 10. Octobris, patremque habuit *Bernhardum Belov*, Med. D. trium Sveciæ Regum, *Christine* scilicet, *Caroli Gustavi* & *Caroli XI.* Archiatrum, fratrem verò *Jacobum Fridericum Belov*, Med. D. & Derpatensis olim, jam Londinensis Scaenorum Academiæ Professore P. Bonis literis in patriâ innutritus, Vpsaliensem primò Academiam petiit, inde Lugdunum Batavorum, Amstelodamum, & Trajectum ad Rhenum salutavit, ibidemque studiis Medicis strenuè incubuit. Tandem Rostochium delatus, cœptum graviter pertexit filium, habitaque superiori anno labente, Disputatione de *Digitu manus dextræ in quadam fœminâ per conqvassationem nodositate spinâ ventosâ & atheromate monstrifis*, (quam mense Januar. h. a. p. 6. laudavimus) publicum diligentia & profectum specimen exhibuit.

STRALESVNDÆ

Die 8. Septembris solenni pompâ funebri elatus est *B. Johannes Nicolaus Kempe*, SS. Theol. Studiosus, *Johannu Kempe*, Collegæ de Gymnasio Sundensi ultra 26. annos meritissimi, filius, in Academia Rostochiensis d. 2. Septemb. fato functus. Is eo ipso, quo nunc vivimus, anno Wittebergæ Disputationem Theologicam habuit, in qua ipse Auctor & Respondens, sub præsidio *D. Johannu Georgii Neumannii*, d. 12. Maji *Perfectissimum Regenitû attributum* ex Rom. VII, 14-25. oppugnavit. (4. plag. in 4.)

Pro-

Prodiit quoque *Engelberti Busmanni*, Pastoris Sagardensis in Insula Rugia, *Examen Catecheticum* vernaculum, cui titulus: *Kürzere Catechismus Verhörunge / nach den ersten Buchstaben Göttlicher Vorschriſt verfaſſet / und damit dieselbe in halbjähriger Frist süglich könne zu Ende gebracht werden/ abgetheilet in XXV. Examina, von E. B. P. S. Straßfund/ bey ſect. W. Meders Erben/ 1699. (8. plag. in 12.)* Epitomæ hæc est majoris operis Catechetici, quod idem Auctor an. 1684. edidit, hoc titulo: *Die ersten Buchstaben Göttlicher Catechismus. Worte/ nach der Original-Vorschriſt der heiligen Gottes-Männer/ vermittelst Handleitung vornehmer bewehrter Evangelischer Lehrer/ zur Ehre Gottes/ gründlicher Unterweisung/ und Sonntäglicher Haus-übung / mit der hochlöblichen Theologischen Facultät zu Greiffswald Consens, in LII. Examinibus seiner Christlichen Gemeine vorgemahlet von Engelbert Busmann, Past. Sag. (19: plag. in 12.)*

GRYPHISWALDIAE

M. Hercules Wendt, Gryphisvaldenſis, ipſis Calendis Septembris *Orationem* ſolemnem habuit, de *Ornamentis Carolorum Suevicorum*; ad quam benevolè audiendam, *M. Brandanus Henricus Gebhardi*, S. Lingvæ Prof. P. & h. t. Collegii Philoſoph. Decanus, præter eos, quos Gryphisvaldia fovet, omnia Ordinum literatos, inprimis Regiæ (ad *Viſitationem* Academiæ deſtinatæ) Commiſſionis Præſidem & Aſſeſſores Programmata invitavit.

STARGARDIAE

Daniel Crügerus, Med. D. ac Potentiſſ. Electoris Brandenburgici Archiater, nec non Poliater Stargardiensis, Acad. Nat. Curioſorum Argus Illuſus, Ampliſſimo Collegio ſuo tranſmiſit haud adeo diu hætenus denegatum per ignem Philoſophis verum *Aurum Potabile*, quod peracta ſolutione centrali, caput mortuum argentei coloris in fundo ſiſtit, nil niſi Mercurium ſulphure ſuo denudatum, fugâ ignis ſatis ſuperque demonſtrans. Idem quoque Artis

Spagiricæ Amatoribus promittit LX. descriptiones *Auri Potabilis* indefesso studio collectas, quarum summa 5. adimplebit plagulas. Quicquid etiam præter varia ingenii specimina nuper commentatus est super *Morbum Gallicum* ut & *Febrem Petechialem*, sub prelo adhuc sudat. *Perpetuum Mobile* a se felicissimè inventum, Magnatumque gratiola Munificentia dignum, inter secretiora adhuc servat.

STOLPAE

Die 16. Jul. Anni currentis, Matre aliquoties infelici Puerperâ, Patre vero Sutore, *monstruosus* editus est in *lucempartus*, absque Palato, bregmate insigniter perforato, duplicique quasi naso. Ex vola manus dependebant pendulæ aliquot carnis excrescentiæ, molis haud exiguæ. Dies à nativitate tertius misericulo pusioni, non sine Parentum solamine, fuit extremus.

THORVNII

Mirandi, sed ænigmatici *Lapidis à Thuano* (L. IV. Hist. p. 124. a. 1.) *descripti*, Analysis Philosophica, Præside M. *Georgio Wendio*, Gymnas. Thorun. Rectore & Professore P. d. 29. Iulii ad disputandum fuit proposita, à Respondente *Laurentio Christiano Sttege* / Belgart. Pomerano, Opponentium munia in se suscipientibus, *Friderico Grossmann* / Gynæcopolit. Polono, *Casparo Gideone de Ettow* / & *Iacobo Wittt* / Passenheimensi Prusso. (1. pl. in 4.) Præmittitur isthâc dissertazione *Lapidis* illius Historia, cujus summa hæc est, Henrico II. Gall. Regi Bononiæ oblatum fuisse Lapidem, stupendâ specie & naturâ, mirò lumine & fulgore coruscantem, terræ (si qua injecta esset) impatientissimum, summè purum, angustoque loco contineri aut includi nescium, figurâ tamen nullâ certâ præditum, sed inconstantem & momento commutabilem, nec impunè sese contrectari patientem, immò nihilo minorem, licet enixius conando ipsi aliquid detractum fuerit, &c. In Analysis ipsâ relationis hujus veritas primùm adstruitur, deinde negatur, Lapidem istum fuisse naturalem mineram, Asteriten vel Asteriam, artis opus purissimis auri argentique venis oppletum, inventum Magicum, Saggdam Chaldaicam, aut denique

que Fernelianum Phosphorum; sed potius ænigmaticum esse Lapidem, ac nihil aliud, quam *ignem & flammam*, Chymicorum Lapidem Lydium, per illum designari, docetur.

REGIOMONTI

Die 16. Julii *Bernhardus von Sanden* Senior, SS. Theol. D. & Prof. Ord. Concionator Aulicus Primarius, Consistorii Sambienis Assessor, ac Facultatis suæ Senior, ex *Theologiâ Positivâ* Disputationem XIV. de II. & III. *Præcepto*, Respondente *Iohanne Engelbrecht* Regiomont. habuit. (3. plag. in 4.) Succesit d. 21. Julii Disputatio XV. de IV. & V. *Præcepto*, Respondente *Christiano Mascovio*, Regiom. (3½. plag. in 4.) & die 25. Aug. Disputatio XVI. de VI. & VII. *Præcepto*, Respondente *Samuele Mascovio*, Fridenh. Pr. (2½. plag. in 4.)

Idem quoque D. *Bernhardus von Sanden* edidit *Concionem funebrem*, in memoriam *Mariæ Luise Wallenrodæ*, filix uniæ *Ioh. Ernesti à VVallenrod*, Supremi Provinciæ Magistri, & Conjugis *Christophori à VVallenrod*, Supremi Prusix Mareschalli, ex P. LXXIII, 23. 24. habitam, causasque proponentem, propter quas fideles semper Deo adherere debeant. (24. plag. in fol.)

Præside *Philippo Iacobo Hartmanno*, Med. D. & Prof. P. *Michaël Kirchdorff* Regiom. Prussus, die 28. Augusti de *dubiâ generatione viviparorum ex Ovo* disputavit.

Calendis Sept. *Johannes Stein* V. I. D. & Prof. Ordin. tertius, disputationem *Feudalem undecimam*, respondente *Theodoro Wolf* Regiom. Prusso, examini publico subiecit, & Cap. XXII. debita feudalia exposuit, quibus agnatus in feudo succedens non est regulariter obnoxius, §. 1. filius autem, post fata patris feudum retinens, omne æs alienum à patre contractumolvere tenetur, §. 2. exceptis 7. casibus, de quibus §. 3. Ex fructibus tamen à defuncto vasallo relictis creditoribus satisfaciendum, §. 4. Nonnunquam agnatus æs alienum pendere tenetur, si feudum hereditarium, §. 5. vel æs alienum onus feudi est, §. 6. ut (1) si cum consensu Domini in feudo novo & agnatorum in antiquo contra-

Cum §. 7. & 8. Quod Jure Feudali communi in subsidium, Jure Saxonico & Prutenico ex feudo simpliciter, etiam si bona allodialia adsint, solvendum §. 9. (2) pecunia in utilitatem feudi conversa, §. 10. (3) residuum pretii, quo feudum comparatum, §. 11. (4) dotalitii constitutio, §. 12. modò vasalli vidua dotem illatam esse probet, §. 13. vel secundum juris Putenici sanctionem intra tres menses post obitum mariti dotem adhuc inferat, §. 14. versio dotis in rem & utilitatem feudi in Saxoniâ quidem, non autem in Prusfiâ est necessaria, §. 15. (5) Æs alienum, ad elocandam filiam vel sororem contractum, in Saxoniâ, Marchiâ & Prusfiâ oneribus feudi annumeratur, §. 16. Legitima tamen filiabus ex feudo non debetur, §. 17. nisi pater omnes suas facultates vel maximam illarum partem novorum feudorum emptionibus exhausserit, §. 18. (6) Si pecunia studiorum vel militiæ causa mutuò accepta, §. 19. Casus similes non excluduntur §. 20. In subsidium ex feudo præstantur alimenta liberis animi vel corporis vitio laborantibus, nec non expensæ in funus vasalli erogatæ, §. 21. Si agnatus defuncti vasalli heres existit, vel ad feudum novum ex pacto & industria primi acqvirentis vocatur, vel feudum regale est, & æs alienum Principatûs vel Comitatus intuitu contractum, agnatus ab illo se liberare nequit, §. 22. (3½. plag. in 4.)

Theodori Pauli, V. I. D. & Prof. primarii, Consiliarii Electoralis & Judicii Criminalis Præsidis, Tractatus theoreticus, *de veris Juris & Jurisprudentiæ principiis*, sumptibus Pauli F. Rhoden, Bibliopolæ Regiomontani, in lucem prodit. Methodus per quæstiones Authori placuit, ut lectorem tædio liberaret, quo capi solet, quoties res plurimæ uno velut contextu sine intercapedine recensentur. Tractatus ipse in tres partes divisus est, quarum primâ de *Justitiâ*, secundâ de *Jure*, & tertiâ de *Jurisprudentiâ* agitur. In primâ sequentes reperiuntur quæstiones: (1) Quid sit Justitia? (2) An sola Justitia divina perfectæ & plenæ Justitiæ nomen mereatur? (3) Quænam ex humanæ seu Politicæ Justitiæ speciebus perfecta seu primæ significationis dicatur? (4) Quomodo ista definiatur? (5) An Justitia in mediocritate consistat? (6) Quid

Grotio, tam virtutem in genere, quàm in primis Justitiam in mediocritate consistere neganti, sit reponendum? (7) An requisita Justitiæ, ejusdem contrariò nempe Injustitiæ competant? (8) Quotuplex Justitia plena & perfecta? (9) Quid de divisione Justitiæ in Universalem & particularem sentiendum? (10) Quid de subdivisione Justitiæ particularis in commutativam & distributivam dicendum? (11) An Justitia luculentius possit dividi? (12) Quid sit Justitia Legislatoris? (13) Quàm utatur proportione in Legibus, pœnis & præmiis constituendis? (14) Quid Justitia Judicis vel Jcti? (15) Quàm utatur proportione in applicatione Juris in pœnis & præmiis sibi præscripti? (16) Quid sit Justitia civis? (17) Quàm Justitia imperfecta? (18) Quàm ultima imperfectæ & leqvioris Justitiæ species? (19) Quodnam contrarium Justitiæ legalis? (20) Quàm ex Justitiæ speciebus finis Jurisprudentiæ? (21) Quid de rationibus illorum, qui Justitiam universalem finem Jurisprudentiæ esse contendunt, sentiendum? (22) Quid illi de fine Jurisprudentiæ sentiant, qui illam tantummodò partem Politicæ, & infimam quidem, circa judicia, legum latarum interpretationem, applicationem & executionem occupatam esse statuunt? In *parte secunda* quæstiones sequentes ventilantur (1) Jus unde derivetur? (2) Quot modis dicatur? (3) Quomodo dividatur? (4) Quàm sit potissima juris species? (5) Cur hæc seculò multi tam operosè & intricatè de Jure Naturæ scripserint, ut materia illa merito crux seu lapis offendiculi eruditorum dici mereatur? (6) Propriè an impropiè Imperator Jus Naturæ de brutis prædicarit? (7) Quinam ex Juris interpretibus mentem Imperatoris & Jctorum melius sint assecuti? (8) Utrumne Imperator Jus Naturæ malè tradiderit? (9) An distinctio Juris Gentium in primævum & secundarium fundamentum in Juris textibus habeat? (10) Quàm sit causa tot Disputationum circa Jus Naturæ motarum? (11) utrum laudes & gratias mereantur, qui discusis supremorum temporum nebulis, modum demonstrandi Jus Naturæ à priori tradiderunt? (12) Quid illis respondendum, qui vel ex dictaminè rectæ rationis vel ex Socialitate, vel cum Hobbesio ex statu belli & discordiæ, vel amore & conservatione sui ipsius

ipsius, vel ex Paradiso, item Decalogo & lege Moÿsis &c. Jus Naturæ à priori & scientificè demonstrare satagunt? (13) Quomodo Jus Naturæ melius explicandum? (14) Quænam sint virtutis omnis & Justitiæ in primis principia? (15) Quid sit honestè vivere, quid suum cuique tribuere? (16) Quomodo Jus Naturæ definiendum? (17) An Jus Naturæ sit mutabile? (18) An in matrimoniis, pœnis, contractibus & rebus subditorum quædam Jure Naturæ tantâ necessitate definita sint, ut ab eo, qui summa potestate præditus, immutari nequeant? (19) Quid sit Jus Gentium? (20) Quomodo hoc sit mutabile? (21) Jus divinum quotupliciter dicatur? (22) An leges Mosaicæ toti orbi, an Judæis tantum datæ sint? (23) Quomodo novi fœderis, seu Evangelii lege obstringamur? (24) Quid de Juramentis & uluris ex Christi præcepto statuendum? (25) Quid de esu sanguinis & suffocati lege Novi Testamenti sancitum? (26) An pœna homicidii capitalis in N. T. repetita? (27) Quid de illorum curiositate sentiendum, qui inquirunt, an religio Christiana conveniat statui politico? (28) Quid Jus Civile? (29) Quisnam leges Civiles condere possit? (30) Quot modis Majestas legem constituat? (31) An & alii, penes quos summum non est imperium, leges civiles ferre possint? (32) Utrum Judicia in primis suprema jus facere possint per Decreta & sententias, quas pronunciant? (33) An tacitus utentium consensus jus vel legem faciat? (34) An error communis jus faciat? (35) Quotuplex sit jus Civile seu positivum? (36) An lex civilis extra territorium constituentis valeat? (37) An testamentum, quod alicubi ritè sit coram Parocho & duobus testibus, in illis etiam locis valeat, ubi septem testium solennitas præcisè requiritur? (38) An lex civilis ipsum Legislatorem obliget? (39) Cum Princeps ipse in præjudicium agnatorum ex imperfecto testamento aliquid capere non solet, an inde sequatur, quod nullius testamenti imperfecti defectus in causis privatorum ex plenitudine potestatis supplere unquam possit? (40) An lex Civilis mutari possit? (41) Quot modis mutatio fiat? (42) Quibus ex causis leges Civiles mutandæ? (43) An frequens legum positivarum mutatio Reip. expedit? (44) An

liceat contra juris constituti rationem in Rep. disputare? (45) Qvæ & qvalis origo Juris Romani? (46) An in Scholis illud utiliter doceatur? (47) An in foro vel judiciis juris vim habeant leges Justinianæ? (48) Quid de Jure Feudali notandum? (49) Quid de Jure Canonico sentiendum? (50) An Ecclesiæ ulla ratione competat, leges, qvalicunqve etiam nomine veniant, eondere & qvasi peculiarem Politiam vel Hierarchiam in Rep. civili formare? (51) Qvinam & qvot sint libri Juris Canonici? (52) An ejus juris supersit aliqua autoritas vel utilitas, tam in Scholis qvàm foris Protestantium? (53) Quid sit Jus Publicum? (54) qvotuplex Jus Publicum? (55) An illud in Scholis vel Academiis doceri debeat? (56) An planè doceri possit? In *parte tertia* qværitur (1) Quid sit Jurisprudentia? (2) An illa per scientiam definiri possit? (3) Qvæ ratione res divinæ objectum Jurisprudentiæ constituant? (4) Quid de definitione Celsi dicendum, qvi Jurisprudentiam in *leg. i. pr. ff. de l. & l.* definit per artem æqui & boni? (5) Qvotuplex sit Jurisprudentia? subjicitur index. (36. plag. in 4.)

Idem *D. Theodorus Pauli*, h. t. Academiæ Rector, die 15. Sept. Disputationem Juridicam, *de Consensu Parentum ad nuptias Liberorum*, Respondente *Johanne Georgio Lauginger*, Gedanensi, eruditorum ventilationi exposuit, & sequentes examinavit Qvæstiones: (1) In qvonam consistat ratio Juris Civilis, consensum parentum in nuptiis liberorum exigentis? (2) Utrum nuptiæ absqve consensu parentum initæ Jure Civili penitus nullæ sint? (3) Quid *Antonio Guiberto Castano* respondendum, qvi Qvæst. Jur. I. i. cap. 12. nuptias filiorum familias absqve consensu parentum initas, non tantum non ipso Jure Civili nullas esse, sed ne qvidem à parentibus irritari posse statuit? (4) Qvomodo consensus iste interponendus? (5) In qvo consistat ratio naturalis, de qva Imperator in pr. l. de nupt. loquitur? (6) An matrimonium absqve Parentum consensu initum & consummatum etiam jure Naturali irritum & nullum sit, quemadmodum est Jure Civili? (7) Quid Jure divino hac in re statuendum? (8) Quid Jus Canonicum huc definiverit? (9) An nuptiæ liberorum absqve parentum consensu initæ atqve consum-

summatæ hodiè in foro & praxi dissolvi possint? (10) Quid ad rationes Pontificiorum & quorundam nostratorum respondendum, quorum illi ne sponsalia quidem perfecta parentum dissensu solvunt, hi verò sponsalia quidem sed non nuptias? (11) Quid de ipsorum rationibus sentiendum, qui conjugia liberorum in vitis parentibus contracta Jure divino & naturali non esse nulla, asserunt? (12) Quid obtineat in liberis, minorennibus, parente orbatis, i. e. vel sub matris vel Curatorum directione viventibus? (13) An si tutores vel Curatores soli sint, illorum consensus ad nuptias pupillorum vel curandorum exigatur? (14) Quid sentiendum de remedio restitutionis in integrum, quod minoribus lapsis & deceptis aliis quin competit? (15) An majorenes vel qui emancipati sunt, suo arbitrio nubete possint.

Die 17. Septembr. *Johannes Christophorus Wolz*, V. I. D. & Prof. Ordin. Serenissimi Electoris Brandenburgici Tribunalis Consiliarius, Consistorii Sambiensis Præses, ac p. t. Facultatis suæ Decanus, Disputationem XXXIam *Pandectarum*, Respondente *Johanne Hammel* / Regiomont. Prussia, publicè defendit & Lib. XXIII. Tit. 1. de *Sponsalibus* explicuit, potiora quoque asserta præjudicatis corroboravit.

Idem d. 24. Septembr. Respondente *Petro Thamm* / Regiom. Prussia, Disputationem XXXIIam publici juris fecit, & in eadem lib. XXIII. tit. 2. de *ritu nuptiarum* enucleavit, adjectis sententiis Consistorialibus & Decretis Tribunalitibus.

RIGÆ

Typis Johannis Georgii Wilcken, Typographi Regii, denuò impressus est *Catechismus Letticus*, ab *Ernesto Stück* / Præposito Mariæburgensi, adornatus, & variis nunc accessionibus, in primis autem S. Scripturæ dictis auctior; cujus titulus ita habet: *Swehta Wehrnu-Mah jiba/ ta deewa Kalpa Luterus/ ar dauds Jautaschnahm un Aibí Ideschjanahm reem Wid-Semmes Larweescheem parlabbu wairon un isposhschara. Riga / 1699. (9½. plag. in 8.)*

HOLMIAE

Apud T. Gothardum Wolgenau Bibliopolam prostat *Novum Dictionarium Latino-Sueco-Germanicum, Sueco-Latinum, & Germanico-Latinum, in gratiam Latinae Svecicae & Germanicae Linguae studiosorum, non sine magno labore collectum, Neues Dictionarium Lateinisch/Schwedisch und Teutsch/ wie auch Schwedisch und Lateinisch/ungleichen Teutsch und Lateinisch/ &c. quod Hamburgi sumptibus Gothofredi Hebegeti / Bibliopolae, excusum est. (5. Alphab. in 8.)*

MALMOGIAE

Johannes Jacobus Döbelius, Med. D. ac per Ducatum Scaniae Medicus Provincialis, Librum Germanicum nuper edidit de Erroribus Vulgi circa Medicinam & Medicos, Die vertheidigte Arzney-Kunst/ und der vertheidigte Arzt / wider die heutige Unart und Verächter derselben. Lunden in Schonen/ bey Abr. Haberegeter/ 1700. (6. plag. in 8.) Capite 1. hujus Libri disquiritur, utrum is, cui Deus vitam concessit, absque usu Medicinae in statu sanitatis permanere aut eandem amissam recuperare queat? Cap. 2. Quid de Medicina statuum sit, cum (α) Medici ipsi haud raro in ipso aetatis flore morbis mortique succumbant; (β) ii, qui nequaquam medicè vivunt, multò saniores sint; (γ) aegroti pauperes absque Medici & Pharmacopolae opera sanitatem recuperent; nonnulli autem (δ) Medicinae adeò advescant, ut illà postmodò quotidie uti cogantur? Cap. 3. Vtrum à medicamentis Chymicis periculi quidquam timendum sit. Cap. 4. quæritur (α) an quilibet homo peculiari naturæ constitutione gaudeat? (β) an istam naturæ constitutionem indagare sit difficile? (γ) an Medicus in curationibus morborum certus esse possit? (δ) quid statuendum sit de Consultationibus Medicorum? (ε) an Medicus possit esse certus in colligendis Prognosticis? Capite 5. disceptatur, utrum Medicinæ & Medico tribuendum sit, quod aegri non reconvalescant, vel ipsam mortem oppetant? Capite 6. denique disquiritur, utrum veritati congruum sit, nullam artem plures habere Simias vel operarios clancularios (Wönhasen) arte Medicà? P p 2 Idem

Idem D. *Döbelius* occasione *monstri* illius *Suilli*, cujus mense Aprilis p. 109. sq. mentionem fecimus, *Porcellos binos*, pariter *monstrosos*, accuratè delineatos, nobiscum communicavit. Ii superiori anno haud procul Christianopoli (Christiansbad) ex Scrofa cujusdam *Iöns Iönson*, in Onestad & Gioninge-Hærad, unò partu editi sunt. Ac primus quidem, Tab. X. fig. 1. delineatus, totus glaber fuit, capite prægrandi, dentibus anteriùs exsertis, oculis lymphâ tumentibus, auribus solito majoribus, & cornù ex fronte porrectè, quod ossicula minuta, filamentis ferreis similia (wte eiserne Drat) continuit. Pedes insuper, locò unguarum bisulcarum, quinque singuli digitos, humanis similes, ac unguibus præditos, habuerunt. Porcellus alter, fig. 2. expressus, præter aures grandiusculas, tumorem insignem fronte gesfit, duriori materiâ sangvinolentâ repletum. Eòdem cum his duobus partu quidem tertius adhuc porcellus fuit editus, sed ille *monstri* nihil habuit.

HAFNIAE

Reinholdi Wagneri, D. Observatio de Verme Fasciali duodecim ulnarum & quod excurret longitudine, innoxie per album excreto.

Haud ita pridem de longis rotundisve corporis humani Vermibus, lumbricis terrestribus simillimis, ingvina innoxie perforantibus, mentionem feci; jam alia observatio prostat de Latis vel fasciis sive Teniis, qui, cum ex partibus plurimis compositi, quarum singulæ semen cucurbitæ referunt, cucurbitini quoque dicuntur. Tale aggregatum vermiculorum sibi connectentium corpus geniculis distinctum, cum capite verrucosè & in mucronem tanquam subulam desinente, sex ulnarum longitudinæ, nondum tamen integrum, sed appendice destitutum, sine ullis torminibus, citraque ullum incommodum, Mense Majo hujus anni à Milite quodam, sub Regimine Militari Sereniss. atque Potentissimi Principis ac Domini

mini N. Hæreditarii, per alvum dejectum, mihi conspicere licuit. Posterio rem verò paulò post excretam partem longitudine superasse priorem, juxta Militis Chirurgiqve Dni Key relatum, refero; qualem Vermem ex fasciis aliquando XL. pedum longitudine excretum Lectoribus propalavit *Joh. Jonstonus* in Syntagm. Universæ Medicinæ Practicæ L. V. Tit. III. Cap. I. Art. 3. p. 969. Præterea observare licuit Regiomonti ductu Celeberrimi D. *Phil. Jac. Hartmanni*, Præceptoris atqve Fautoris mei ad cineres summè devenerandi, peculiare aliquod foramen perforatum, instar oculorum, in capite mucronato similis Vermiculi fascialis ulnæ saltem longitudinem exsuperantis.

Scholion Jo. Jac. Stolterfohti D.

Ita sane semper cum Macrocosmo analogiam prodit Microcosmus, ut quemadmodum ille undiqve insectorum scatet agmine, pariter & hic quotidie faciem haud ab similem induat, cum nulla quasi corporis detur pars, in qua non animata reperiatur putredo. In hac detegenda oculos suos strenue armavit *Antonius van Leuvenhoek*, ut Jure suo haud postremum in Societate Curiosorum Angliæ acquisiverit locum. Quamvis vero verminosa hæc soboles admodum differat specie, ad tria tamen genera commode refertur à Doctoribus nostris, adeo ut dentur *Lumbrici* vel *teretes*, *Lati*, & *Ascarides*; inter hos frequentissimos esse *teretes*, qui Lumbricos terrestres æmulantur, optime censet Jeneensis ille Hercules Dn. D. *Georg. VVolfsg. VVedelius* in *Pathol. Med. Dogm. S. 2. c. V. p. 231*. Intra octidui quippe spatium in Praxi nostra duo numeravimus nuper exempla eorum, qui ejusmodi vermem vivum per vomitum rejecerunt maximo cum levamine. Rariores, molliores ac curatu difficiliôres *Lati* putantur, s. *cucurbitini*, quod æmulentur semen cucurbitæ, qualem observavit laudatus modo Dn. D. *VVedelius* in duobus Lanionibus, in fœmina hypochondriaca, & quibusdam aliis. Huc quadrat ille quem in Milite observavit Nobiliss. Dn. D. *Reinholdus VVagnerus*, duodecim ungarum, & quod excurrit. *Fascia lata* alias dicitur, & describitur ab *Olao Borvichio* *Act. Med. Hassn. Vol. II. obs. XLVII. p. 148*. At non unicum esse

esse vermem, sed plures sibi invicem inarticulatos, cucurbitæ semen referentes, nervose docet noster *Wagnerus*, unde frustulatum excerni eisdem ipsemet in nonnullis subjectis vidi. conf. *Adrian. Spigelius* in *Tr. peculiari de Lumbrico Lato*. Dn. D. *Michael Fehr*. sub signo *Ærii Hier. Picr.* p. 125. *Casp. Theophil. Bierling. Thesaur. Theoret. Pract.* p. 981. *Rosin. Lentil. Miscell. Med. Pr. P. II.* p. 422. D. *Benjamin Scharff. descript. juniper.* c. XVII. p. 230. *Joh. Schenck. Observ. L. III.* f. 358. *sqq.* &c. Tertium genus *Ascarides* constituunt, instar vermiculorum casei, in ano præsertim conspiciendi; quamvis & in utero nonnunquam delitescant, notante D. *Nicol. Gvilielm. Becker. Ephem. Nat. Curios. D. I. A. VIII. obs. LXXV.* p. 121. Figura interim enumeratæ species varie discrepant, & in omnibus fere corporis partibus nidulantur. vid. *Marcell. Donat. L. IV. de Hist. Med. mir.* c. 26. *Athanasj. Kircher. Scrutin. Pectus Sect. 1. p. m. 91. sqq.*

In Cerebro ferocissimam haud raro Cephalalgiam causantur, vid. *Casp. Theoph. Bierling. Thesaur. Theoret. Pract.* p. 398. *Joh. Henr. Schlet. Diff. de Cephalalg. particular. §. 30.* p. 12. §. 77. p. 26. §. 100. p. 31. *Fabric. Hildan. Cent. I. obs. VIII. Laur. Foubert. de Capit. Affect. c. IX. Conr. Victor Schneider. de Oss. Cribrif. p. 440. Thom. à Veiga Comment. ad c. 5. L. 4. de Loc. Affect. Galeni. Nicol. Tulp. L. IV. obs. I. Avicenn. Fen. Tr. 2. c. 3. Thom. Bartholin. Cent. 2. Ep. 74. de Medicis Poëtis p. 24. D. Joh. Ferdinand. Hertsd. M. N. C. Dec. I. A. II. obs. CXLVII. p. 231. D. Joh. Georg. Volckammer. l. c. A. III. observ. CCLXVI. p. 480. D. Joh. Georg. Schmid. l. c. A. IX. & X. obs. L. p. 127. D. Luc. Schröck. in Schol. ad D. II. A. I. obs. XCIX. p. 229. D. Christian. Franc. Paullin. in App. D. II. A. V. obs. CI. p. 63. D. Joh. Frider. Kbern jun. D. III. A. II. obs. LIII. p. 62. D. Joh. Laur. Fehr. D. III. A. III. obs. CXLVI. p. 261.*

In Oculis vermes generari, nemo quantum memini, præter Excell. Dn. D. *Joh. Nicol. Pechlin. observ. Medico-Physic. L. 2. c. XXXV. p. 299.* hæcenus vidit, nisi quod in oculorum angulo prognatos sistat *Joh. Schenck. obs. Medic. de Cap. Hum. obs. 294.*

In Auribus hospitari, testes sunt D. *Carol. Rayger. M. N. C. Dec. I. A. IV. & V. obs. V. p. 7, D. Christian. Menzel. l. c. D. II. A. II. obs. LVII. p. 93. sqq.*

In *Dentibus* tanquam in solido & durissimo corpore generari vermes, rem supra fidem fore, inquit Excell. Dn. D. Jo. Nicol. Pechlin., at postquam lapidum quoque corruptelas & detrimenta ab iisdem excitari innotuit, etiam de verminosa *Dentium* carie observata narrantibus fidem negari non posse scribit *Obs. Medico-Physic.* XXXVI. p. 301. conf. M. N. C. Dec. I. A. IX. & X. *obs.* XXIV. p. 95. Adstipulantur Practici in Affectu odontalgico explicando solliciti, passimque extantes curiosorum observationes, v. g. *Oliger. Jacobai Act. Med. Hassn. Vol. V. obs.* CVIII. p. 281. *Phil. Salmuth. c. III. obs.* XXXII. D. *Gothofr. Schulz. M. N. C. Dec. I. A. IX. & X. obs.* CLXXXVII. p. 433. D. *Gabriel. Clauder. l. c. D. 2. A. V. obs.* CXCII. p. 383. conf. l. c. A. VII. *obs.* CLXXIV. p. 332. D. *Theod. Zyringer. l. c. A. VI. obs.* CCXXXIII. p. 534.

In *Intestinis* frequentius generantur, eademque haud raro perforant. vid. D. *Christian. Vater. Disp. de Vermibus intestinorum, habit. VVitteb.* 1687. Excell. Dn. D. *Georg. VVolfsg. VVedel. Disp. de Morbis à Fascino, habit. Jen. A.* 1682. t. IV. p. 26. Dn. D. Jo. Nicol. Pechlin. l. c. *obs.* LXIV. p. 154. D. *Joh. Jac. Harder. Apiar. obs.* LXVIII. D. *Christian. Frider. Garmann. M. N. C. Dec. I. A. I. obs.* CXLV. p. 283. D. *Phil. Marcus Marci l. c. D. II. A. I. obs.* CXX. p. 308. D. *Joh. de Muralto l. c. A. III. obs.* CXLI. p. 282. D. *Ern. Sigism. Grass. l. c. A. V. obs.* XLV. p. 87. D. *Frider. VVil. Clauder. l. c. A. VI. obs.* CXCI. p. 381. conf. *Joh. Schenck. observ. Medic. f.* 355. *sqq.* *Joh. Georg. VValth. Sylv. Medic. p.* 927. *sqq.*

In *Renibus* vermes observarunt *Vidus Vidius de Curat. Memb. L. X. c.* 14. Excell. Dn. D. *Georg. VVolfsg. VVedel. Act. Medic. Hassn. Vol. III. obs.* LVIII. p. 96. *Thom. Bartholin. Cent. I. Ep. 2. p. 5. D. Sim. Schulz. M. N. C. Dec. I. A. III. obs.* CLXI. p. 471. quinimo in *Renibus* praesertim *Canum* haud semel nos vidisse *Lumbricos* contestamur.

De Verme *Cordu* extat D. *Christian. Ludov. VVelsch. Disp. pro Loco habit. Lips.* 1694. conf. D. *Gothofr. Sam. Polissus M. N. C. Dec. I. A. IX. & X. obs.* XIII. p. 50. & quotquot adducit D. *Christian. Franc. Paullin. in App. M. N. C. Dec. II. A. IV. obs.* XIII. p. 18.

De Verme *Pericardii* Affectu maxime raro vid. D. *Mich. Ettmüller. Oper. T. I. f. m.* 509. *sq.*

In *Ventriculo* vermes notant D. Anton de Pozzù M. N. C. Dec. I. A. IV. & V. *obs.* XXXVIII. p. 33. D. Joh. Jac. VVeffer. l. c. D. II. A. VIII. *obs.* I. p. 1. *conf.* A. IX. p. 455. Thom. Bartholin. Cent. III. Ep. VIII. p. 36.

In *Pancreate* vermem non parvum vidit idem Th. Bartholin. Cent. I. Ep. LXII. p. 254.

In *Vesica Vrinaria* Aloysius Mundella Dial. IV. p. 43. Remb. Dodonæus in *Annot. ad c. LXXVII. Benivenii de Abditis. D. Balthaf. Timæus à Gûidentlee Caf. Medicinal. XXXVIII. p. 174. D. Joh. de Muraito M. N. C. Dec. II. obs. CIV. p. 246.*

In *Vesicula fellea* Lumbricos reperiri, docent D. Phil. Jac. Sachs in *Schol. ad obs. L. Dec. I. A. I. p. 129. D. Joh. Jac. VVeffer. D. II. A. VII. p. 31.*

In *Hepate* vermes demonstrant Thom. Bartholin. *Anat. ref. L. I. c. 14. D. Joh. Christoph. Frommann. M. N. C. Dec. I. A. VI. & VII. p. 245. D. Aug. Hauptmann. de Vivis mortuorum imaginib. p. 211. Petr. Borell. Cent. III. obs. XXXIII.*

In *Mammis* vermiculos nasci testantur D. Christian. Francisc. Paullin. in *App. M. N. C. Dec. II. A. VI. obs. XLVI. p. 29. D. Petr. Rommelius D. III. A. II. obs. CCXIX. p. 341. conf. D. III. A. IV. obs. XVII. p. 37.*

In *Ulcerebus* atque *tumoribus* generari vermes rarum non est. vid. B. D. Mich. Ettmüll. *Oper. T. I f. 207. Excell. Dn. D. Vvedel. D. sp. de Morbis à Fascino, c. 1. p. 8. Thom. Bartholin. Cent. II. Ep. LVI. p. 592. D. Carol. Reyger. M. N. C. Dec. I. A. IV. & V. obs. V. p. 7. D. Sim. Schulz. l. c. A. VI. & VII. obs. CXLIV. p. 202. D. Christian. Franc. Paullin. in *App. M. N. C. Dec. II. A. V. obs. XXXIX. p. 25. conf. A. X. obs. CLXXXIX. p. 368. D. Joh. Jac. VVeffer l. c. A. VII. in Schol. obs. XVI. p. 52. Fallop. de Tumorib. p. n. cap. IV. Nicol. Tulp. L. III. obs. III. Joh. Cosmus Bononus in *observ. circa corporis humani Teredinem à Josepho Lanzonio Latinis. donat. in App. M. N. C. Dec. II. A. X. p. 35. D. Petr. Rommelius D. III. A. II. obs. CCXX. p. 343. conf. D. III. A. IV. obs. XVIII. p. 39.***

Vermes in *Variolus* latentes viderunt D. Ehrenfr. Hagendorn. M. N. C. Dec. I. A. III. *obs. XXVIII. p. 44. D. Joh. Schmid. l. c. A. VIII. obs. LXXX. p. 142. Ifibord. ab Amelunxen Breviar. rer. memorabil. c. 4.*

Morbillos verminosos sistit Christian. Franc. Paullin. in *App. M. N. C. Dec. II. A. V. obs. LXXXIV. p. 54.*

In *Scabioforum* quoque *pustulis* reperiri notat *Joh. Cosmus Benonus* l. c. p. 34.

Vermiculationem in *Peste* demonstravit *Athanas. Kircherus* in *scrutin. Pestis. conf. D. Seb. VVirdig. Medicin. spirit. L. l. c. XXVIII. §. 12. sqq. p. m. 176. sqq.*

Salivam verminantem vidit *Excell. Dn. D. Joh. Dolau M. N. C. Dec. I. A. IX. & X. obs. CXXX. p. 306. conf. Bonet. Medicin. Septentri- on. L. II. Sect. III. c. 3.*

Vermes intra *Lingvæ venam* stabulantes sistunt *Dn. Collectores Ephem. Germ. D. I. A. VIII. obs. c. p. 187.*

In medio *Gulæ Lumbricum* vivum invenit *D. Olaus Borrich. in Ep. ad Bartholin. Cent. III. Ep. XC VII. p. 470.*

De *Sanguine* verminoso vid. *Th. Bartholin. M. N. C. Dec. I. A. I. obs. L. p. 128. conf. App. p. 83. Joh. Jac. VVepfer. in Schol. ad obs. XVI. M. N. C. Dec. II. A. VII. p. 32. &c.*

Et quis singula enumerare vellet, quæ passim notant *Artis nostræ periti*? qui ut in *Vermibus Sanationis*, ita & *Symptomatum* variam experiuntur *Fortunam*, dolosa haud raro ludentem specie vel exercitatisimum *Medicum*.

Sic *Febrium* frequenter larva incedunt, earumque causa existunt: quæ vero exclusa hostili turba solvuntur. vid. *D. Caspar. Theophil. Bierling. M. N. C. Dec. I. A. II. obs. CLIV. p. 242. D. Emanuel König. Dec. II. A. V. obs. XCIX. p. 207. D. Joh. Theod. Moeren. Dec. III. A. I. obs. LXXI. p. 104. D. Marc. Gerbez. l. c. obs. LXXVI. p. 114. conf. l. c. obs. CXXXVI. p. 229. D. Jac. Augustin. Hünerrvolff. D. III. A. II. obs. CXVI. p. 121. Zacut. Lusitan. L. II. Prax. admir. obs. XLII. & L. IV. Med. Pr. Hist. XLVI. Qv. XLII. Horst. Epist. Medic. Sect. XVIII. Forst. L. VI. obs. Medic. IV. & V. Vit. Riedlin. Cent. I. obs. serv. Medic. LXIX. p. 65. &c.*

Pleuritis quoque à *Febr* verminosa haud raro oritur. vid. *Joh. Jac. Harder. Apiar. obs. XCVI. p. 366. Christian. Franc. Paullin. in App. M. N. C. Dec. II. A. V. obs. LXVIII. p. 40. Joh. Schenck. L. II. obs. XCII. River. Cent. I. obs. LXXV.*

Morbum vermicularem epidemice grassantem observat *B. Dn. D. Georg. Hannam M. N. C. Dec. II. A. V. obs. CLXIX. p. 345.*

Arthritici doloris causam ex vermibus declarant D. Andr. Stiffer. Exam. Aqvæ. Hornhusan. §. 12. D. Theod. Zvyinger. M. N. C. Dec. III. A. II. obs. CVI. p. 141.

Maniam ac Rabiem induxisse verminosam sobolem docent Excell. Dn. D. Vvedel. Diss. de Morbis à Fascino. p. 29. D. Christian. Franc. Paullin. in App. M. N. C. Dec. II. A. VI. obs. LX. p. 78. Anton. de Pozzu, Dec. I. A. IV. & V. obs. XXXVII. p. 33-

Vermes Nymphomania autores probat D. Christian. Franc. Paullin. l. c. obs. LXVI. p. 40. qvi & inde Choream S. Viti lunaticam tradit ortam l. c. in App. ad A. V. obs. VIII. p. 10.

De Asthmate a vermibus vid. D. Petr. Rommel. M. N. C. Dec. III. A. IV. obs. XIX. p. 41.

De Incubo à vermibus vid. Sennert. L. I. Prax. P. II. c. XXIX.

De Italo verminoso Germanice loquente , quod tamen nunquam didicerat, vid. Cardan. de variet. rer. L. VIII. c. XLIII.

De Catalepsi ex vermibus vid. Schenck. L. I. obs. CVII.

De Obmutescencia à vermibus vid. Excell. Dn. D. Georg. VVolfsg. VWedel. Diss. de voce. p. 38.

Cæcam & mutam ex vermibus restitutam notavit B. Dn. D. Hannæus M. N. C. Dec. II. A. V. obs. CLXX. p. 346. conf. D. Godefr. Tomasius D. III. A. III. obs. CXCI. p. 321. D. Carolus Schræter. Dec. III. A. IV. obs. LXVII. p. 125.

Paralyseos causam existere hos Nebulones notarunt D. Phil. Salmuth. Cent. I. obs. XLIV. p. 29. D. Christian. Franc. Paullin. in App. M. N. C. Dec. II. A. V. obs. XIX. p. 15. Joh. Victor Jäger Schmid. Dec. III. A. III. obs. CIV. p. 195.

Contracturam universalem aliaque mira symptomata sistit D. Christian. Franc. Paullin. M. N. C. Dec. I. A. VI. & VII. obs. CCXXXVI. p. 342.

Epilepsiam & Convulsionès à vermibus, vid. Vir. Riedlin. Cent. III. obs. XLII. p. 329. D. Andr. Stiffer. Aët. Laborator. Chemic. specim. II. c. IV. D. Joh. Christian. Frömmann. M. N. C. Dec. I. A. VI. & VII. obs. CLXXXVII. p. 244. D. Phil. Marc. Marci. D. II. A. I. obs. CXX. p. 307. Rosin. Lentil. Miscell. Medic. Practic. P. II. p. 364. Joh. Schenck. obs.

obs. Medic. f. 356. D. Gothofr. Thomaf. M. N. C. Dec. III. A. III. obs. CXCI. p. 321.

De vermibus *Horrorem* continuum inferentibus vid. *Christian, Frider. Garmann. M. N. C. Dec. I. A. I. obs. CIV. p. 311.*

De *Cardialgia* ex vermibus vid. *Thom. Bartholin. Act. Med. Haffn. Vol. I. obs. XXXIV. p. 118. Joh. Schenck, l. c. f. 363. Ehrenfried Hagedorn. Hiftor. Medico-Physic. IV. p. 160. D. Ambros. Stegmann. M. N. C. Dec. III. A. I. obs. VII. p. 22.*

De *Dysenteria* castrensi, ejusque causa verminosa & curatione, vid. *Thom. Bartholin. Act. Med. Haffn. Vol. V. obs. XXXV. p. 96.*

Iliacam passionem à vermibus in Puerpera misera, vidit D. *Joh. de Muralto M. N. C. D. c. II. A. V. obs. CXVIII. p. 300.* in alia Muliere D. *Jac. Augustin. Hunerwolff. D. II. A. V. obs. XIX. p. 32.*

Vigiliarum diurnarum causam esse vermes, vid. D. *Georg. Hieron. Vesch. M. N. C. Dec. I. A. VIII. obs. XXXVI. p. 66. Beniven. de Abditis cap. XCII. &c. &c.*

Sic furit in miseros homines animata putredo

Extremumque ferunt vulnera tecta diem.

Plura huc quadrantia desiderantem B.L. remittimus ad D. *Christiani Francisci Paullini Astibulsum Nobilem Dynastam ab Ilfeld, tanquam Synopsis Nosologia animata, in App. M. N. C. Dec. II. A. VII. p. 103. sqq.*

Ludit, uti diximus, haud raro dira hæcce soboles Medicorum solertiam, & in possessione hospitii adeo pertinax est, ut vel maxime tritis non propellatur remediis; quinimo tam arcte nonnunquam cum pituita intestinali membranisque coalescit, ut non ante dimoveatur sede, quam in ramenta frustillata, & in speciem Tabi sapiosi redacta fuerit. Quod Lunæ phasium non magis sint observantes quam Solis aut aliorum Planetarum, erudite, ut solet, evincit perspicacissimus ille Holfatiæ Æsculapius *Joh. Nicol. Pechlin. Observ. Physico-Medic. L. I. c. LXIV.* ubi se vidisse asserit animatam hancce putredinem ad Lunæ deliquia frustra exagitatam ad novam s. plenam lucem vel sponte sine magno adeo labore produisse. Quemadmodum autem non una eademque omnium Lumbricorum est indoles, sic quoque ratione fermenti ex quo generantur,

specifica anthelmintica esse varianda, maxime credimus; ne dicam de aliis obstaculis optima media fallentibus, quorum catalogum pagina non capit. conf. *Anton. van Leeuwenhoek Arcan. Nat. cap. LXXVIII p. 402. 404.* Inimico autem tacti halitu, aut aliam vel latentem sæpe antea ob causam, quia data porta ruunt. Freqventius vero per *Alvum*, ut toto die observamus. Rara est illa Excell. Dn. D. *Joh. Ludovici Hannemanni* de Homine verminoso observatio in *Act. Med. Hassn. Vol. III. c. XI. p. 20.* quam habet ex relatione Pastoris cujusdam. Is postquam de annium vel ultra, mutatione aëris imminente ac instante tempestate immanes sustinuerat cruciatus, tandem maxima vermium caterva ipso vel in strato decumbente, vel sedente, vel ambulante, vel aliud quid agente, ordinaria via, non admixtis aliis excrementis, ex corpore ejus prodierunt. conf. *l. c. obs. LVI. p. 18.*

Vomitu excretos vermes bis nuper intra octidni spatium nos vidisse, supra dictum. conf. *Balthas. Tim. à Stüdenflee Ep. Medicinal. L. II. Ep. V. p. 551. Excell. Dn. D. Georg. VVolffg. VVedel. Disp. de Morbis à Fascino p. 30. Act. Med. Hassn. Vol. III. obs. XI. p. 21. Joh. Helvig. observ. Physico-Medic. LXXX. p. 242. Remb. Dodon. observ. Med. p. 103. 174. Vit. Riedlin. Cent. III. obs. XXXIX. p. 324. D. Sim. Schulz. M. N. C. Dec. I. A. III. obs. CCLVIII. p. 460. conf. A. VIII. obs. XIV. p. 22. D. Joh. Peterson Hain. l. c. A. IV. & V. obs. LXXX. p. 64. D. Christian. Paullin. D. I. A. VI. & VII. obs. CCXXXIV. p. 342. D. Gothofr. Sam. Polif. D. II. A. IV. obs. XXXIX. p. 96. D. Marc. Gerbez. D. III. A. I. obs. LXXVI. p. 114. Rosin. Lentil. D. III. A. IV. obs. XXIII. p. 51. sqq. conf. ejusd. Miscell. Medic. Practic. P. I. p. 81.*

Vermium copiosam at salutarem *αὐτὸν καὶ χάρω* excretionem observat D. *Joh. Laur. Fehr. M. N. C. Dec. II. A. I. obs. CLXIV. p. 389.*

Per Nares vermes excretos notant D. *Joh. Jac. Harder. Apiar. obs. XCVIII. p. 368. D. Anton de Pozzis M. N. C. Dec. I. A. IV. & V. obs. XXXVII. p. 33. D. Joh. Georg. Ernst. D. II. A. I. obs. XCIX. p. 228. D. Christian. Menzel. D. II. A. II. obs. LVII. p. 93. Thom. Bartholin. Cent. II. Ep. LXXIV. p. 641. Ep. LXXXV. p. 681. D. Joh. Mich. Fehr. in Hier. Picr. p. 79. Fernel. L. V. Pathol. c. VII. Petr. Borell. Cent. II. obs. LXX.*

D. *Conr. Victor. Schneider. de osse cribriform. p. 440. sqq. Nicol. Tulp. L. IV. obs. I. Fœrest. L. XXI. obs. XXVIII. Jac. Holler. L. I. de morb. int. c. LIV. Gril. Fabric. Hildan. Cent. I. obs. VIII. & Cent. V. obs. I. Theod. Kerkyng. observ. Anat. XLIII. Remb. Dodon. observ. Medicinal. p. 193.*

Per *Aures* exclusos tradunt D. *Phil. Jac. Sachs in Schol. ad observ. CXLVII. M. N. C. Dec. I. A. II. p. 232. D. Job. Georg. Volckammer. l. c. A. III. obs. CCLVII. p. 481. Remb. Dodon. observ. Medicinal. p. 206.*

Vermes ex Abdomine repentes vidit D. *Christoph. Ræster. M. N. C. Dec. I. A. III. obs. CCCXLIV. p. 553. conf. Thom. Bartholin. de Morb. Bilibic. p. 81.*

Vermium per umbilicum excretorum mentionem faciunt Dn. D. *Job. Dolæus Ep. III. ad B. Dn. D. Job. Jac. VValdschmid. p. 219. D. Salom. Reifel. M. N. C. Dec. II. A. VII. obs. XV. p. 25. D. Christian. Franc. Paullin. in App. M. N. C. Dec. II. A. V. p. 58. conf. de Verme umbilicali Sennert. L. III. Prax. P. X. de Morb. Abdom. c. IV. p. 984. Phil. Salmuth. C. II. obs. LXI.*

Per *Vrethram* cum Urina prodeuntes vermes notant D. *Job. Jac. Harder. Apiar. obs. XCVIII. p. 368. Dn. D. Job. Nicol. Pechlin. l. c. obs. XVIII. p. 42. sqq. D. Ehrenfried Hagendorn. M. N. C. Dec. I. A. III. obs. XXVIII. p. 44. D. Job. Schmid. D. I. A. IV. & V. obs. CLVI. p. 189. D. Sim. Schulz. D. I. A. VIII. obs. XIV. p. 22. D. Gothofr. Sam. Polifus A. IX. & X. obs. XIII. p. 51. Dn. D. Job. Ludov. Hannemann. D. II. A. VI. obs. XXXI. p. 85. D. Ernest. Sigum. Grausius D. II. A. X. obs. LIX. p. 106. D. Job. Christian. Menzel. D. III. A. III. obs. CXVII. p. 207. Generosus atqve Excell. Dn. D. Georg. Franc. de Frankenau D. III. A. IV. obs. II. p. 4. Gy. Fabric. Hildan. Cent. V. obs. L. D. Job. Georg. VValther. in Sylv. Med. p. 1407. Phil. Salmuth. Cent. I. obs. XLIX. Job. Schenck. obs. Medic. f. 501. Holler. de Morb. int. L. I. Cap. L. p. 336. Job. Matth. Hess. obs. Med. Cas. III. p. 130. Theod. Craan. Tr. de Homine c. X. p. 81. & ad h. l. Dav. Grubener. in Medicin. vet. restit. p. 81. &c.*

Cum *Semine* ejaculatos vermes oculo armato observavit supra laudatus Anton. van Leeuwenhoek, conf. Thom. Bartholin. jun. Act. Med. Hassn. Vol. V. obs. VII. p. 24. D. Christian. Francisc. Paullin. in App. M. N. C. Dec. II. A. V. obs. i. p. 6.

Per uterum rejectos vermes viderunt *Cornel. Scalp. van der Vviel. obs. rar. Cent. II. obs. XXIX. p. 310. Christian. Franc. Paullin. Tr. de Angvilla Sect. I. c. II. p. 80. Balthaf. Tim. v. Gündentlee L. IV. Caf. Medicinal. VI. p. 204. D. Nicol. Gvil. Becker. M. N. C. Dec. I. A. VIII. obs. LXXII. p. 120. Benjamin. Scharff. Dec. I. A. VIII. obs. XXIV. p. 72. conf. A. IX. p. 457.*

Lachrymas verminosas in Anu lippiente Maritum in exequiis deflente vidit D. Jac. Augustin. Hünervvolff. M. N. C. Dec. II. A. V. obs. XX. p. 32.

Menstrua verminosa observat Dominic. Panarol. Pentec. IV. obs. XII. conf. Christian. Franc. Paullin. observ. Medico-Physic. XV. p. 13. in App. M. N. C. Dec. II. A. V.

Ita stupendum illud omnipotentiae Divinae Exemplar Homo, cui non sine tacito quidem mysterio *ἄνθρωπος ἐπιγυεῖς* nomen impositum fuit, variis calamitatum myriadibus obruitur, ut merito ei praefigeres illud *Lotharii* Imperatoris symbolum; *ubi Mel, ibi Fel.* Totus enim quantum nil nisi Morbus est: quinimo *אנוש רמה* : *ובן אדם חולעה* *Adam Putredo, & Filius Hominiū vermis*, iuxta illud *Job. XXV. 6.* quorum verborum interpretem se sinit *Athanas. Kircherus L. de Peste Si. Et. II. c. IV. & de Mund. Subterr. L. XII. Sect. II. c. VII h. m. Omnis Homo tam vivus quam mortuus, innumerus, licet insensibilibus vermiculus scatet, omnesque morbi tam inquam externi, vermibus obnoxii sunt.* In hujusmodi vero vermiculis funestae malignitatis incunabula latere, esseque illa infecta nil nisi meram & funestam malignitatum officinam spiracula vitae truculenter oppugnantem, credit *Augustus Hauptmannus in Ep. ad Athanas. Kircher.* Causam animatae hujus putredinis ingenio magis quam naturalis Philosophiae legibus, quarum subtilissimus alias est interpres, pomò vetito a Protoplastis comesto tribuit *Job. Marcus Mar. à Kronland,* quasi invidiae Diabolicae instrumento, quo Mortis Candidatus factus est Homo natura sua alias inexterminabilis. In eo enim forte radicem illam vivae mortis imaginis delituisse & demum in chylo, sanguine ipsaque corporis substantia superstitem mansisse, ac in posteros cum semine esse propagatam credit,

dit: in qua thesi stabilienda mentis acumen exercet in *Philosoph. Vet. refut. P. IV. subsect. IV. p. 467.* Aut enim Ideas seminales exitiosæ sobolis fructui arboris veritæ ab initio implantasse summum rerum opificem, aut eo momento, quo execrabile desiderium excitavit serpens impostor, gustandi fructus dulcedinem in Primævorum Parentum animis, nutu divino se explicasse easdem, statuendum foret; de quo cum sacræ taceant paginæ, doctam profiteri ignorantiam absque turpitudinis nota quemlibet posse, credimus. At jussa Creatoris exules factos extra Paradisi pomæria, cum herbis ac fructibus varia insectorum seminia deglutivisse immortalitatis jure privatos, veritati cur repugnet, non videmus. Hinc iis non adstipulamur, qui *Vermes* malignorum affectuum aut putredinis causam credunt, cum ejus tantum sint productum, quod ex principiis fermentationis chemicæ acido cuidam calido tribuit *David von der Befe in Experiment. circa Natural. rer. principia p. m. 170.* Sic ex putredinis ulcerum acido animatam hancce sobolem generari quotidie docemur: quinimo, quod Infantum præsertim corpuscula *Lumbricorum* sint Hospitia cum in ventriculis illorum lac acescat facillime & verminosum evadat, adstipulante *Athanas. Kirhero Mund. subterr. L. XII, Sect. I. c. X. f. 352. Sect. II. c. I. f. 357.* qui lac vermibus refertum, præcipue si sit acidum, ope Microscopii observavit, concedimus. *conf. Borell. Obs. Micr. 2.* Ita vero unius corruptionem alterius esse generationem, largiremur Peripatheticis, ac iis qui in horum iuto adhuc voluntur, nisi putredini per se illam vermium generationem tribuerent, quam tamen instar menstrui occasionabiliter tantummodo ad dissolutionem mixti concurrere credimus: sequeretur enim alias Ideam hancce verminosam esse partem Ideæ humanæ, cum singula ex proprio generari seminio sana ratio tot experimentis roborata evincat. Horum specimina sistunt *Fr. Redi de Gener. Insect. p. 135. Joh. Cleric. de rebus Corporeis L. V. c. 3. Hook. in Micrograph. Anton. Le Grand. P. VII. Instit. Philosoph. c. XXII. Phil. Bonannus in observ. circa Viventia quæ in rebus non viventibus reperiuntur, it. in Micrograph. curios. aliisque.* Generationis modum juxta naturæ leges si explicare sustinerem, in volumen abiret commentariolus; legi ex multis & præter jam cit-

tatos interim possunt pro sententia hacce stantes Dn. D. *Christiani Vateri Diss. de Vermibus intestinor. habit. VVitteb. 1687. Georg. VVolfgg. VVedel. Pathol. Medico-dogmatic. Sect. II. c. 5. Christian. Frider. Gar-mann. Oolog. curios. dissert. II. conf. M. N. C. Dec. I. A. VI. & VII. p. 246. D. II. A. VIII. p. 345. Joh. Goedart. de insectis Just. Cellar. Diss. de viventibus & sponte nascentibus habit. Helmst. 1679. Joh. Bapt. v. Hel-mont. Tumulus Pestsus. Auctor. Philosoph. vet. & Nov. Physic. P. III. Dissert. 3. Mich. Estmi II. Oper. T. I. f. m. 690. T. II. f. 177. Christian. Lang. Pathol. animal. p. 472. sq. Joh. Marcus Marci à Kronland. Philos. vet. restit. P. IV. subsect. 4. Marsell. Malpigh. Tr. de Gallu. Joh. Schryammerdam. Hi-stor. Insector. Melch. Frider. Geüder. Dissert. de ortu Animalium sub-ject. Diatriba de Fermentis variarum corporis animalis partium specifi-cis & particularibus. Athanas. Kircher. Scrutin. Pestsus Sect. I. cap. VII. Christian. Franc. Paullin. Tr. de Angvilla. Sect. I. c. 2. p. 57. 80. Joh. Cosm. Bonom. Observ. circa humani corporis Teredinem. in App. M. N. C. Dec. II. A. X. p. 35. sqq. D. Sim. Schulz. Dec. I. A. III. obs. CCLXI. p. 471. Dn. D. Luc. Schröck in Schol. ad obs. XCIX. Dec. II. A. I. p. 230. conf. Ejusd. Schol. ad obs. CX. A. II. p. 265. it. ad obs. XXXIX. A. IV. p. 98. it. ad obs. LIII. Dec. III. A. II. p. 63. D. Joh. Laur. Febr. Dec. II. A. I. obs. CLXIV. p. 389. &c. &c. Mittimus reliqua: Generationem Murium, Lacertarum, Serpentum, Scorpionum &c. in corpore Hu-mano, alio tempore explicaturi,*

Die 19. Septembris *Daniel Maday*, Nobilis Hungarus (an. 1668. Modræ natus, ac Cremnitij, Thorunii, Regiomonti literis imbutus) sub moderamine *D. Casparis Bartholini*, pro obtinendis summis in Medicina honoribus, Dissertationem inaugura-lem de *Ascite Hydrope* publico eruditorum examini submisit. (4. plag. in 4.)

Prodiit etiam *Concio funebris*, ante aliquot annos in funere *Otkthonis Scheel*/ Eqvitis, &c. ab *Henrico Bornemanno*, SS. Theol. D. & Selandiæ Episcopo, habita, cui titulus: Guds hos de Gode / i deris Belmagt/ signuende og ledende, og i deris Af-magt styrkende og opholdende Haand/forestillet af Davids XXXVII. Psal-

Psalmes 23. og 24. vers / hvilcke Ord ved Guds Naade blefve efter
 Begjæring forklarede / der den Høyædle og Velbaarne / nu hos Gud
 Salige Herres / *Sl. Hr. Otto Steel, Christensøns / til Valløe /*
Ridders / Konigl. Majest. for dum høyrberode Geheime / Eskaz og
Justis-Raads / &c. Hans salige Kig og Ægome udi een Høys Adelig
og af alle Stånder. Høy-afeltig meget Gode-rlig Forsamling udi sit
Eosves Kammer og Hvilte-Stad udi Valløbye Kirke / udi Diesverø
skov-Herrede; den 26. Junii 1695, heel præctigen blef nedersat: Af
Henric Bornemann / D. Biscop ofver Sälands Cist. Rid-
benhafn / hos J. J. Bornheimrich / 1699.

KILONII

Præside *Nicolao Martini*, IC. & Antecessore primario, Pand.
 & Phil. Civ. Prof. P. *Christianus Henricus Vveidemann*, Lipsiensis,
Positionum Juris Civilis Specimen quartum, de Jure Personarum,
 d. 2. Septembris publicè defendit. (1. plag. in 4.)

Præside *Johanne Friderico Mayero*, Augustissimi Regis
 Sveciæ per universas Germaniæ Provincias, & Reverendiss. Ab-
 batissæ Quedlinburgensis Consiliario in sacris Primario, SS. Theol.
 D. ejusdemque Prof. Ord. ac Facultatis suæ h. t. Decano, nec non
 Pastore ad S. Jacobi apud Hamburgeniæ & Scholarcha, de
Doctoratu Theologico Miscellanea, Eruditorum examini exposuit
VVernerus Ericus Tonnemacher, Verdensis. (3. plag. in 4.) Dispu-
 tationis hujus Argumentum 1. docet, Lutherø Romæ an. 1527.
 Papalem dignitatem testamento legatam fuisse; quod à militibus
 Germanis factum, in ludibrium obsessi in arce S. Angeli Clemen-
 tis VII. Pontificis, histriónico gestu Papam atque Cardinales refe-
 rentibus. Argumentum 2. narrat, in Sorbonâ Doctorem Theo-
 logum Lutheranum à Facultate Theologicâ Tubingensi aliquando
 renuntiatum fuisse; scilicet *M. Balthasarum Bidembachium*, quem
D. Jacobus Beurlinus, designatus Academiæ Tubingensis Cancellar-
 rius, præsentente *D. Jacobo Andrea*, aliisque, Lutetiæ Parisiorum è
 Cathedrâ Collegii Theologici Sorbonæ, Doctorem creavit. Ar-
 gumentum 3. agit de Ritibus & impensis circa Doctorem Theolo-
 gicum,

gicum, de quibus partim *VValdensium*, partim verò *Martini Bucerii*, citra omnes ceremonias & sumtus ab Academiâ Cantabrigiensi Doctoris titulo ornati, sententia expenditur. Argumentum 4. disquirat, quare *Philippus Melancthon* abstinnerit à gradu sive dignitate Doctoris Theologiæ, asseritque, id nequaquam ad exemplum *Carolo-Stadii*, sed potius metu oneris, nimiâque modestiæ & dissidentiæ sui factum. Argumentum 5. disceptat, an Fœminæ Doctoris Theologiæ gradu ornandæ sint? ubi exemplum *Helena Lucretia Piscopiæ Cornaræ* affertur, quæ licet lauream Philosophicam an. 1678. obtinuerit, summis tamen honoribus Theologicis fuit prohibita. Interim ICTos hac in parte olim haud difficiles fuisse, & non tantum axioma Doctoris, sed & Professoriam dignitatem fœminis contulisse, *Beltiziæ Gozadiniæ*, superiori sæculo Doctoris & Professoris Bononiensis, exemplo docetur. Immo etiam honores supremos Theologicos aliquando fœminis haud negatos fuisse, exemplo *Isabelle Lose*, Cordubensis, evincitur; allatis simul Scriptorum Pontificiorum testimoniis, qui fœminis, eruditione & sapientiâ præstantibus, munus publicè docendi concedi posse contendunt. Quod tamen negatur, simulque fœminas summorum in Theologiâ honorum neutiquam capaces esse asseritur. Argumentum 6. denique refert, *Jacobum Mazonium* non amplius sex mensium spatio studio Theologico vacasse, & Doctoratûs deinde honores esse consequutum. At tantum abest, ut Auctori illud mirum videatur, quin potius cum non paucioribus mensibus Theologiæ Pontificiæ cursum absolvisse miretur.

Die 30. Septembris *M. Johannes Albertus Fabricius*, Lipsiensi, Philosphiæ Moralis & Eloquentiæ in Gymnasio Hamburgensi Professor Publicus, (postquam die 27. Sept. & sq. *Lectioibus Cursoriis* Loca ab Apostolo ex Poëtis adducta Aët. XVII, 28. 1. Cor. XIV, 33. Tit. I, 13. explicavit) Præside paulò antè dicto *D. Johanne Friderico Mayo*, Exercitationem Theologicam Inauguralem de *Recordatione Anima humana post fata superstitis*, pro Licentiâ impetrandi summos in Theologiâ honores, publico examini subjecit.

jecit. (8. plag. in 4.) Dissertatio hæc in duas partes dispelcitur, ac Partis I. Sectione 1. docetur Recordationem animæ post fata ex Rationis scitis à priori demonstrari non posse, & satis esse Theologo, si ostendatur, à Philosophis non posse demonstrari contrarium. Sect. 2. Recordationem animæ humanæ post fata Rationi non repugnare, per partes ac distinctè ostenditur. Sect. 3. Nullà certâ experientiâ constare, quod animæ humanæ post fata non recordentur; ubi agitur de pacto eorum, qui amicis superstitibus post mortem se de statu animæ suæ rationem reddere promiserunt, nec sunt reversi. Sect. 4. Probabilius esse, ac tutius credi, quod animæ humanæ post fata recordentur, si vel maximè ex Scripturarum divinarum testimonio de hoc nobis non constaret. Partis II. Sectione 1. docetur, etiamsi non probabile videretur rationi, animos post diuisionem à corpore recordari, tamen hoc firmâ fide tenendum & certissimo assensu complectendum esse, quia in sacris Literis disertè traditur. Exhibetur simul brevis conspectus præcipuorum argumentorum, quibus probatur, Scripturæ testimonium esse divinum & omni exceptione majus. Sect. 2. Ex Oeconomia generali Religionis ante-Legalis, Mosaicæ & Christianæ, tum ex variis locis utriusque fœderis clarissimè confirmari testatumque esse, quod animæ humanæ post fata recordentur. Sect. 3. Qvalis sit, & circa quænam versetur memoria animæ humanæ, tum à corpore separatæ, tum in resurrectione ipsi iterum unitæ. Sect. 4. de affectibus ex memoriâ isthac in mente orientibus, & num recordatio illa beatis pudorem morosemque, damnatis gaudium movere possit, Tandem Sectione 5. De usu ac momento hujus doctrinæ agitur. Ad audiendam hanc Disputationem Inauguralem, laudatus antea *D. Job. Frid. Mayerus*, curioso Programmate, de *Pactò Adparitionis post mortem*, Auditores invitavit, quò non solum varia pacti illius exempla recensuit, sed etiam de moralitate ipsius commentatus est. (3 $\frac{1}{2}$. plag. in 4.) Eodem Programmate teste, Candidatus hic an. 1668. d. 11. Novembris Lipsiæ lucem vidit, patre *VVernero Fabricio*, Musico literato & Poëtos peritissimo, matre verò *Corthumiâ*, quæ

gens illud prorsus singulare habet, quod vicinæ Bergërdorffien-
 si Ecclesiæ, à Reformationis tempore, ad hunc usque diem, rarò
 exemplò, non interruptà serie Pastores dederit. A primis pu-
 eritæ annis utroque parente orbatus, at Dei Providentiâ & Mæ-
 cœnatum favore suffultus, in patriâ non tantum, sed & Quedlin-
 burgenſi Scholâ literarum fundamenta posuit, ac inde redux Lip-
 ſienſi Academiæ nomen dedit, quæ ipsum an. 1686. *Baccalaureatis*
 gradu, & biennio post *Magistri* titulo ornavit. Varias quoque
 in hac Academiâ patria ipse Præses Dissertationes Philosophicas
 ventilavit, unam de *Numero Septuagenario*, duas verò pro lo-
 co in Facultate Philosophicâ obtinendo, quarum prior de *Cavilla-
 tionibus Stoicorum*, posterior de *Platonismo Philonũ Iudæi, ad ver-
 sus Joh. Fonsium*, egit. Binas insuper ibi *Orationes* in Tem-
 plo Paulino habuit, alteram in *festo Reformationis Lutheri*, alteram
 verò de *Resurrectionis Christi evidenti veritate*. In Theologicis
 quadruplici vice Respondentis partibus publicè functus est, sen-
 tel sub præsidio B. D. *Mæbii*, bis sub B. D. *Alberti*, & semel sub B. D.
Carpzovio. Ab an. 1693. Hamburgi apud D. *Joh. Frid. Mayerum*
 commoratus, per quadriennium & trimestre integrum, singulis
 Mercurii diebus in æde S. Jacobi verba sacra fecit, & conciones
 matutinas habuit. Isto Hospite suo Præsede etiam an. 1695. Kilo-
 mii (in præsentia duorum Cimbricæ Principum ac Brunsvicensis
 Ducis) de *alogo sive irrationali Logicâ Pontificiorum* disputavit, ac
 eundem an. 1696. in Sveciam comitatus, non tantum viris litera-
 tis istius regni, sed ipsi quoque Regi innouit. Editis etiam vari-
 is ingenii monumentis de publicò bene mereri cœpit, utpote:
Centuriâ Plagiatorum, & *Exercitatione de Lexico Græcũ*, quæ bre-
 vi longè auctior in Belgio lucem iterum adspiciet, sub titulo *Historiæ
 Lexicorum Græcorum; Notis brevibus ad Historiam Aristæ de LXX. In-
 terpretibus*, quæ extant ad calcem novæ editionis Operum *Jose-
 phi*, Lipsiensis; Libro *Judith, Tobie, Sapientia & Sirachidis*, cum
Prolegomenis; in primis autem *Bibliothecâ Latinâ*, sive Notitiâ vete-
 rum Scriptorum Latinorum, in quâ primus ingentem lacunam *Eu-
 stathii ad Dionysium Periegetem*, supplevit. Tacemus alia, partim ad
 præclum parata, partim verò sub eo jam sudantia, ut: *Marinum*
 de

de vitâ Procli, alterâ parte auctiorem, qui jam Hamburgi excuditur, cum versione & notis; *Bibliothecam Græcam*; *Eunapium* ex pluribus MSS. emendatum; *Chalcidium*, ad MSS. & veterem editionem Parisiensem recensitum, Græcisque auctorum locis, animadversionibus ac figuris Mathematicis illustratum; *Dicaearchi de Monte Pelio* fragmentum, nunquam hucusque editum; *Isidori Characeni Stathmos Parthicos* è MSS. auctos & emendatos, qui jam Oxonii excuduntur in Tomo II. Geographorum minorum Græcorum V. Cl. 30. *Hudsoni*; Spicilegium ad *Mauethonem*, brevi unâ cum *Marino* proditurum; Poëma *Maximi ἠσπὶ καταρχῶν*; Anonymi Christiani Dialogum de *Astrologiâ*, qui inscribitur *Hermippus*, &c. Tandem sub initium hujus anni Professionem Logicæ & Metaphysicæ in Gymnasio Hamburgensi ambiens, *Specimen Elencticum Historiæ Logicæ* publicâ Disputatione proposuit, ac paullo post B. *Vincenzio Placcio* rebus humanis exempto, Amplissimi Scholarcharum Collegii suffragiis, in publicâ *Philosophiæ Morali atque Eloquentiæ*, Professione successit, quam die 29. Junii solenni Oratione de *ratione & Præstantiâ eloquentiæ Epicteti* auspiciatus est.

Solutio quæstionis, cur ær' medio æstatis tempore æque frigidus quandoque sentiatur, ac in gelidissima hyeme esse solet?

per

*Wilhelmum Huldericum Waldschmidt / Med. Dejusdemque
& Philosophiæ Experimentalis Professore in Academia Kiliensi Ordinarium.*

Quemadmodum *Africa* novi semper quid alere per proverbium olim dicebatur, ita de *Galliâ* meritò dicere possumus, varii generis *Nova* eruoitis suppeditante, hoc nostro præsertim tempore, quo si usquam alibi, apud Gallos certe *Artes & Scientiæ Regiâ* suffultæ magnificentiâ florent & maximè vigent. Loquuntur hoc ipsum & luce meridianâ clarius ostendunt, *Academiæ* variz, quæ ut augendis scientiis curam omnem impendunt atque solertiam, ita collatis suffragiis & undique conquisitis votis, de abstrusis rerum naturalium causis

placide inter se differunt, ut quid vero magis sit consentaneum evidens fiat, & abstrusa τῶν Φαινομένων causa, è tenebrarum puteo in lucem trahantur. Et laudabilem hunc nec ullis encomiis deprædicandum satis scopum, proposuisse sibi videtur inclita *bonarum literarum Societas Tholosana*, quæ promulgato haud ita pridem Programmata theorema physicum tanquam Eridis pæmum, eruditissolvendum objecit: *cur nempe aër medio æstatis tempore aqvè frigidus quandoque sentiat, ac in gelidissimo hyeme esse solet?* Quamvis verò nullus dubitem, fuisse jam inter Eruditos quos Gallia fovet, à quibus huic quæstioni satisfactum sit, nec spes avara obtinendi præmii, argentei scilicet nummi aut medallionis ut vocant, isti cessuri, qui acu rem tetigerit, sollicitum me teneat, qui probè novi Philosophos Gallos non facile extra Regni limites id ipsum concessuros Germano; malui tamen subortas mihi circa hanc quæstionem cogitationes publici juris facere, quàm silentio easdem premerè, ut si fortè (quòd in re tam abstrusa facile fieri potest) à scopo longè aberraverim, hoc saltem laudis reportem, quòd aliis in causam ejus inquirendi occasionem præbuerim, ne Philosophiam inter Germanos penitus nunc exulare existiment Galli. Et ut sententiam meam, quantum quidem fieri potest stabilire queam, removendas necessariò censui celebriores præ reliquis hypothetibus alias, quarum illa, aërem particulis plurimis salinis, & in specie nitrosis refertum esse multis rationibus probare nititur cum *Johanne Mayovv* in *Tr. de Spiritu nitri-aëreo*, quique has nitro-aëreas particulas summè tenues & volatiles superiori aëris regioni incumbentes, pro diverso earum statu sive ignis & caloris, sive frigoris elementa constituere l. c. p. 113. pluribus docet. Hæc verò magnetismum quendam in aëre fingit, ex sole calorem, ex aliis verò planetis, frigidioribus scilicet, frigus attrahentem, & regioni aëris inferiori communicantem.

Priorem quòd concernit opinionem, speciosa satis primo intuitu illa videtur, præsertim cum per experimenta plurima constat, ex salium nonnullorum solutione in aqua facta, extemporaneum, & artificiale frigus vel media æstate produci, qualem quid observare licet, si magna salis ammoniaci copia in aqua solvatur. Sed quis quæso probabit, tantam salis sive nitrosi, sive ammoniacalis quan-

quantitatem contineri in aëre? Salia enim, nitrum præsertim, ob fixitatem & partium crassitiam vix ac ne vix quidem ignis vehementia per alembicum cogi possunt, quis credat elevari eadem in aërom, eidemque commixta per atmosphæram circumferri? Et licet concedamus inesse aëri salia ejusmodi, frigore suborto præcipitabuntur, & solutis viâculis in terram decident, nec frigoris causa esse poterunt; sicut enim aqua marina tempore hyberno circa fundum magis salsa, nec proinde frigidior quàm in superficie reperitur, quod eleganti experimento probavit Mathematicus insignis, *Dn. Samuel Reyher, Juris & Mathem. Prof. Collega noster honoratissimus*; præcipitatis nempe à frigore particulis salinis, dum aquæ moleculæ ob frigus ambiens tardius agitatae, quas sinu suo fovebant particulæ salinas secum deferre nequeunt, unde hæc propriâ gravitate fundum petunt, haud secus ac salia è lixivii in locum frigidum positis præcipitantur, & elegantes crystallos in vasis fundo constituunt; ita aëris partes ob frigus in minori motu positæ, salia, siquæ aëri insunt, secum rapere amplius nequeunt, hinc ille deturbantur & præcipitantur. Circa alteram de magnetismo aëreo, nunc calorem nunc frigus attrahente, nihil habeo quod moneam, cum obscuritate suâ se ipsam satis refutet hæc sententia: displicent enim, & suo merito displicent cordatis Philosophis sympathiæ illa, antipathiæ & magnetismi vocabula, non facile intelligibilia, quæ si speciosa ignorantæ asylo quis vocare velit, cum occultis qualitatibus ad Anticyras releganda, per me quidem facile licebit, qui claras distinctas & evidentes rerum, per causas suas proximas deductiones, quantum quidem fieri potest in physicis requiro. Hæc igitur rationes, cum mihi satisfacere non potuerint, animo sedulo perpendi, annon aliam prædicti phænomeni causam invenire liceret, & quando calor aëris à sole ejusque radis unice dependet, nulla hic subesse videbatur frigoris, media æstate aërem occupantis ratio alia, quam impeditus radiorum solarium ad regionem nostram transitus, quæ cum in omnibus climatibus obtineat, huic quidem phænomeno explicando sufficiet. Quod si probavero, posse nonnunquam aërem tempore æstivo ita disponi, ut radii solares non perpendiculariter sed refracti ad nos

dirigantur, haud invitus quis inde eliciet, esse illud unicam hujus rei causam. Ut verò sine ulla prolixitate sententiam meam proponere queam, methodus placuit Mathematica, quæ ex præmissis conclusionem sequentem in modum elicio.

Definitio 1. Calor est agitatio particularum minimarum secundum omnes dimensiones.

2. Frigus est minor particularum agitatio, vel etiam eandem quies.

3. Aër est corpus circa tellurem, in quod incidentes radii pro variâ ejus constitutione refringuntur.

Postulatū 1. Aërem in æstate nunc tenuem, nunc verò crassum æquè ac in hyeme esse posse.

2. Refractionem à diversâ particularum aërem constituentium crassitie dependere.

3. Partes aëris superiores inferioribus quandoque crassiore esse posse.

Axioma 1. Omnis calor aëris est à sole tanquam causa efficiente.

2. Radii solares quò magis accedunt ad perpendicularem, eò magis particulas aëris exagitant.

3. Et quo magis à perpendiculari recedunt, eò minus aëris particulas exagitare solent.

Dico igitur :

Cùm aëris regio media crassior quandoque fiat (per post. 1.) tempore æstivo, quàm inferior telluri proximè adjacens (per post. 3.) radii solares ex aëris regione mediâ tanquam medio densiori, medium rarius, inferiorem nempe regionem subeuntes, refringuntur, (per post. 2.) magisque recedunt à perpendiculari. Sin hoc fiat, radii verò solares perpendiculariter incidentes, aëris particulas minimas vehementius exagitant (per axiom. 2.) majoremque excitent calorem (per def. 1.) qui verò obliquè incidunt, & à perpendiculari recedunt, minus aëris particulas agitent (per axiom. 3.) & frigus vel minorem saltem calorem producant (per def. 2.) calor autem aëris à sole dependeat (per axiom. 1.) sequitur, aëris regione mediâ existente magis crassa quàm inferiore tempore æstivo, aërem qui nos ambit proximè, in æstate æquè frigidum esse posse ac in hyeme. Q. E. D.

** **

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Novemb. MDC XCIX.

SVERINI

H*enricus Masius*, Scholæ Cathedralis Rector, Meditationes vernaculas de gloriosissimâ *Mannu Dei*, sive *Providentiâ, Bonitate & Ope divinâ*, ad ductum Loci Sirac. L. 24. super LIII. S. Scripturæ dicta, ex voto edidit, quibus titulus est: *Die Prethwürdigste Hand Gottes / in seiner heiligen Vorsehung / auch väterlichen Güte und Hülffe / nach Anleutung des edlen Denck. Spruchs Sir. L. 24. Tu dancket alle Gott / &c. in Form einiger seligen Gedancken und Person. Gespräche über LIII. erlesene Sprüche d. Schrift / bey seligen Blicken ins Heiligthum in vergönneten und Gott-geheilgten Nebenstunden / seinem Ehöpfer zu gelobter Danck. Abstattung / und zu Christ-geziemender E. edlen. Labung / erwogen von Henrico Masio, Rectore der hochlöbl. Cathedr. Schulen zu Schwerin. Lübeck / bey Peter Döckman / 1699. (3. Alphab. 2. plag. in 8.)* Dicta Scripturæ, sacris hujus libri meditationibus occasionem, divinæque laudis materiam præbentia, hæc sunt: Apoc. IV, 9. Psalm. CL, ult. Pf. XXXIV, 1-4. Pf. XXXIV, 1. Ies. LXVI, 2. Exod. XV, 6. Pf. LXXX, 18. Sir. X, 4. 1. Sam. VII, 13. Sap. X, 20. Num. XI, 23. Pf. CXI, 7. Pf. LXXVII, 11. Ezech. XX, 22. Pf. XXXI, 16. Amos. VII, 7. Dan. V, 24. Hab. IV, 4. Amos. IX, 12. Pf. LXXXIX, 5. Zach. XIII, 7. Ies. XLIX, 2. Sap. XIV, 6. Pf. LXXIII, 23. Dan. V, 23. Iob. V, 18. 1. Sam. VI, 5. Iob. XXXVI, 32. Sir. II, 21. Pf. CXIV, 7. 2. Paralip. XXX 8. 9. Iob. X, 8. Sap. VII, 16. Sap. VII, 17. Pf. CXLV, 6. Ies. XLII, 6. Act. XI, 21. Luc. XIV, 39. Matth. VIII, 3. 15. Deut. XXXI, 6. Ies. XLIX, 16. Act. IV, 27. 28. Pf. XX, 7. Ies. LXV, 2. Marc. X, 13. Cant. II, 6. (VIII, 3.)

Ioh. X, 28. Baruch. III, 5. Cant. V, 4. Luc. XXIII. 26. Marc. V, 41.
Ief. LXVI, 14. Prov. XXIII, 26.

VVISMARIAE

*Johannis Gröningii, I. V. D. Experimenta nova de Radiis
Solaribus ad pondus reducendis.*

De radiis Solaribus scriptum reliquit *Digbaum* diligentissimus quondam apud Anglos rerum naturalium Indagator, quod in rubicundum pulverem ita eos convertere callcat, ut sub tactum cuiusvis cadant. Sed cum unde fidem huic paradoxo aucupetur, non constat, parumque exploratum, quia ratione illud nitatur, dubius hæreo, an serio rem egerit Vir magnus, temerariæque Doctrinæ. Suspectum enim, ut mihi quidem videtur, vel inde se reddit, quod in rubicundum pulverem eos convertere velit, quod fieri nullo modo potest. Cæruleum si dixisset, aliqua specie incrustatum dogma palliasset. Posito enim, haud tamen concessio, potuisse *Digbaum* radios luminosos in pulverem quendam redigere, tamen natura rei expostularet, pulvis ut sit cæruleus. Nam quamquam vel maxime concedam, radiorum Solarium colorem in suprema aëris regione esse rubeum, sanguineum, purpureum, tamen cum partes illæ superiores ad centrum suum tendunt, ac atmosphæram pertranseunt, jucundâ quâdam metamorphosi mutant antiquum cum proprio aëri colore cæruleo. Vti id evidentissime evincitur sequenti Experimento (quo refellitur simul Philosophantium turba, colorem aëri perperam disputans: plus enim valet unum Experimentum, quam centum ratiocinia). Collige Lunæ Lumen nocturno serenoque tempore in chartam, itidemque Candelæ radios, eo modo ut Luna unam partem chartæ irradiet, alteram Candela, quod factum facile est. Et pars illa radii Candelæ exposita, rubea apparebit, altera vero, quæ Lunæ, cærulea, quippe lumen ejusdem, uti jam antea monitum, aërem pertransire debuit, quâ viâ colorem ejus sibi copulavit deposito antiquo amictu. Videtur inde vel eadem ratione joculari voluisse Noster, ac illi naturalis Magiæ Scriptores, qui docent, so-

nos

nos articulatos vasi includere, quod alio transportatum, ibique apertum, verba sibi commissa reddat. Quæ tamen

Vix pereri credunt, nisi qui nondum ære lavantur.

Magis autem ingenio humano digna disquisitionis viâ est, quæ aliquando me occupatum tenuit, an non ullâ arte ac invento radios Solares liceret in quodam corpore colligere, collectos ponderare, ponderatos demum quasi sub tactum eo modo reducere Pondus radiis Solaribus inesse statuminavi semper, dum pro comperto erat radii aliquam crassitiam esse, quanquam hanc acie oculorum cognoscere propter summam ejus tenuitatem nemini forsan hucusque licuerit. Constat in super pondus radiorum ex pondere aëris, nam cum tot sint radiosæ pyramides, quot sunt in aëre puncta, in quibus radii à Sole prodeuntes colliguntur, inde ponderato aëre, ponderari etiam aliquo modo radios solares, more Scepticorum dubitare non licet. Verùm enim verò eos solos & abstractivè ponderabiles reddere, & ad legem Stateræ reducere, hic Rhodus, hic saltus erat. Atque eo difficilius mihi hoc

phenomenon visum, cum in Anglia Illustrissimus *Boylius*, aliaque Regiæ Societatis Membra non minori cura, quam ingenio ad illud detegendum aliquoties quidem accesserint, sed nunquam eo successu, ut hunc *isthmum perfodere* potuerint. Ipsum *Boylium* de his loquentem dabo, ne gratis quidpiam dixisse videar.

Ita ille in *Præfat. Experim. de Pond. Ign. & Flam.* de instituto tentamine fatur: *Non modò ipsa anni tempestas minus favebat, sed & cælum continuè nubibus obductum, adeò, ut licet bonæ notæ speculis ustoris instructus essem, & aliquoties experimenta capere aggressus in corporibus diversis, plumbo, argento vivo, antimonio, crebra tamen nebularum & nubium interpositiones tentaminibus obstiterunt, &c.* Et forsan ipsemet tum temporis, cum institutum meum primùm menteolvebam, vix feliciora fata expertus fuisset, nisi occasionem subministrasset aliud Experimentum cum Phosphoro Bononiensi susceptum, quod superiori anno meâ Febr. in his Novis Literariis Erudito orbi communicavi. Lapidem enim hunc, cum ex pororum figuratione eâ virtute gaudere

αυροψία edoctus essem, ut radios Solares fortiter imbiberet, op-

- portunum satis judicabam, eò explorandi radiorum pondus. Nec spes fefellit audentem, nec successu caruit propositum. Suggestit majora postea ætas, ut fieri solet, nam *δευτέρα Φροντίς σοφώτεραι*. Sed hâc vice, cum brevitati studendum, sequentia indicasse suffecerit. Ope Phosphori Bononiensis duplici ratione res confici potest. (1) Vel Lapide solo absqve alio admittitur. (1) Hoc modo Lapis, cujus pori per ignem jam aperti præsupponuntur, exponendus saltem Lumini Solari, & non solum Lumen concipit, sed & radios Solares sibi junget. Vel (2) Experimento huic speculum ustorium convexum jungendum, quod ob figuram suam dispositionemqve faciliori methodo radios Solares Lapidi Bononiensi communicabit. Seligendus autem est Lapis exquisitus & ponderosior aliis, & ante Experimentum Librà examinandus, ut postea de rei veritate concludere detur. (3) Sumatur Magnesia (de quâ exactissimè pertractarunt *Cabem & Cirkerus* in suâ Philosophiâ Magneticâ) & in aquâ solvatur: Liquor infundatur vitro, aëri postea exponendo; Exponatur itidem Soli Speculum ustorium convexum optinæ notæ, ita ut cum pervaditur à radiis Lucis, hos iterum ad vitrum refringere possit; tunc radii Solares poros vitri permeabunt, seque cum dicto liquore amicabilem quasi consortio jungent, quod faciliè exinde constabit, si vitrum cum liquore ante & post experimentum librâ examinetur, reperta enim differentia ponderis veritatem sponte indicabit. (4) Similiter res succedet, si loco dicti liquoris Mercurius vasi includatur, cum quo utpote naturâ suâ squamoso radii Solares vi speculi ustorii se faciliè copulabunt. Plura pro Expertis addere putidum foret. Quæ interea subministrata, ansam dare possunt inquirendi majori studio in ea, ad quæ humanæ operationis industria pertinere hucusqve non potuit; in quibus & voluisse nunquam non laudatur, & excusari rei difficultas

*In nova surgentem majoraqve viribus ausum,
Nec per inaccessos metuentem vadere saltus.*

ROSTOCHII

Albertus Joachimus de Krakevitz, Eqves Mecklenburgicus, Hebraicorum & Cateches. Christ. Professor Ducalis designatus in Academiâ Rostochiensî, sub Præsidio *D. Andrea Danielis Habichborstii*, SS. Theol. Prof. P. & Seren. Ducis Mecklenb. Consiliarii Consistorialis, Collegii Proff. Ducal. & Facultatis suæ Senioris, ejusdemque h. t. Decani, ad impetrandos honores in Theologiâ *Doctorales*, die 5. Octobris Dissertationem inaugralem apologeticam, de *Statutis non bonis, Israëlî à Deo datis*, ex: locò *Ezech. XX, v. 25. in Apologiâ Augustana Confessionis* p. 283. adducto, exhibuit & contra Pietistas defendit. Dissertatio hæc in duas Sectiones dispelcitur, quarum I. *Exegetica* genuinum loci istius sensum indagat, simulque quæstionem: *an ille ab Apologiâ. A. C. (Statuta hæc de Lege divinâ explicante) sit perversus?* examinans, id factum negat, ex fontibus maximè & coherentiâ capituli ostendens, *Scaturus ista non bona de Lege divinâ Ceremoniali* intelligenda esse. Sectio II. *Practica*, loci illius usum paucis indicat. (5: plag. in 4.) Candidatus hic (teste Præsidi Programme) an. 1674. die 28. Maji Gevezini (quod in districtu Stargardiensi Ducatus Mecklenburgici nobile feudum est) lucem vidit, patremque habuit V. Gen. *Bartholdum Fridericum de Krakevitz*, Hereditarium in Gevezin, Legionis quondam militaris in hospitio designandis Præfectum; Avum *Albertum*, Proavum verò *Bartholdum de Krakevitz*, SS. Theol. D. ejusdemque in Acad. Gryphisvvaldensi Prof. primarium, & Pomeraniæ citerioris Superintendentem Generalem, nobilem ex Insulâ Rugiâ Pomeranum, qui an. 1607. ætatis 21. præviâ Disp. inaug. de *Primatu Papæ*, Decano *Eilhardo Lubino*, Rostochii summos in Theologiâ honores obtinuit. Vestigiis hisce verè generosis à teneris insistens Noster, in Scholâ primùm Fridlandensi, ut & Rostochii, & in Colbergensi Lyceò, literis incubuit, deinde altioribus studiis animum adjungens, Rostochiensî Academiæ, nec non Hafniensî & Lipsiensî, nomen dedit; ubi non ex Historicis tantùm, sed etiam Theologicis aliquoties publicè disputando, varia eruditionis edidit specimina,

quorum in his *Novis Literariis* superiori an. 1698. p. 52. & 198. mentionem fecimus. Tandem ad honores Theologicos aspirans, pro *Baccalaureatûs* gradu haud ita pridem (ceu p. 66. h. a. dictum) de *non speranda extra Ecclesiam Lutheranam salute* disputavit; ac inde Serenissimi Ducis Regentis Mecklenburgici decreto, ad *Professionem Hebraicorum* in Academia Rostochiensis vocatus, eâ ipsâ, quam memoravimus, Dissertatione inaugurali apologetica ad *Doktorale* etiam fastigium eniti voluit.

Die 10. Octobr. *Actus Promotorius Doctoralis* in tribus superioribus Facultatibus fuit celebratus, & primò quidem in Facultate *Theologica*, Decano & Promotore paulò antè laudatò D. *Andréa Daniele Habichhorstio*, (qui & Convivium Promotoriale in ædibus suis paravit, totumque ad eò Actum direxit) Procancellariò autem ad hunc Actum D. *Joh. Nicolao Qvistorpiò*, SS. Theol. Prof. & ad D. Nicol. Pastore, &c. nobilis Candidatorum Biga supremos in Theologiâ Doctoratûs honores obtinuit, sc. *Bogislans Gütcher* / Patritius Colbergenfis, in Patriâ ad D. Nicol. & Georgii Pastor, (absens tanquam præsens,) cujus Disputationem inauguralem p. 4. h. a. memoravimus; & quem modo diximus, *Albertus Joachimus de Krakevitz*, Eqves Mecklenburgicus, Hebraicorum in hâc Academiâ designatus Professor. Oratio Decani Promotoris (occasione Disputationis inauguralis Krakevitiæ) egit de *ingratis atque irritis Pietistarum conatibus*, circa *symbolicos Ecclesiarum nostrarum libros deprehensis*; Procancellarii autem Thema fuit *Præcedentia Clericorum*. Quæstio novello Doctori præsenti, *Krakevizio*, proposita, ex loco Amos. V, 25. de *Moloch & Kijun*, (cujus ipse in Disputatione inaugurali mentionem fecerat) fuit petita, qualia nempe hæc idola fuerint, & quomodo locus Act. VII, 43. ubi idolum *Remphan* vocatur, cum hoc locò conciliari debeat?

Deinceps in Facultate *Juridicâ*, Decanò & Promotore D. *Johanne Kleimiô*, Pand. Prof. & Consistorii Duc. Mecklenb. Directore; Procancellariò autem D. *Joh. Joachimò Schæpfferò*, Codicis Prof. & Consist. Assessore, nec non Comite Palat. Cæsareò, Di-

Dignitas Doctoralis fuit collata *Johanni Adolpho Krohn*, Lubecensi, cujus Disputationem inauguralem superiori anno 1698. p. 70. recensuimus. Oratio Decani Promotoris egit de *harmonicò trium superiorum Facultatum concentu*; Procancellarii autem de *Rescriptis Principum gratiosis*. Quæstio, novello Doctorei proposita, hæc fuit: *An Sponsalia de præsentì publica mutuò desponsatorum consensu rectè dissovantur?*

Tandem in Facultate Medicâ, Decanò & Promotore D. *Joh. Ernestò Schaperò*, Medicinæ Practicæ & Chymiz Prof. Ducali, nec non Academiæ h. t. Rectore (cujus tamen, ut Rectoris, vices in hoc Actu sustinuit D. *Johannes Fechtius*, SS. Theol. Prof. P. &c.) Procancellariè autem D. *Georgiò Dethardingiò*, Anatomiz & Botanicæ, ac superiorum Mathematicum Prof. P. Doctoris gradu ornatus fuit *Carolus Fridericus Belovius*, Holmiâ Svecus, cujus Disputationis inaug. p. 290. mentionem fecimus. Thema Orationis Decani Promotoris fuit: *Felix Humani Corporis per mentem cura*. Procancellarius verò (occasione ternarii Decanorum, & quaternarii Candidatorum numeri, ex quibus exurgit septenarius) de *Numerò Septenariò* peroravit, & generatim quidè disquisivit, an *Septenarius in Arte Medicâ* quid possit? Speciatim verò, an argumentum, tum pro adstrucndâ *Partus Septimestris* vitalitate, tum pro stabiliendâ *Annorum Climætericorum* fatalitate, inde peti solitum, aliquid ponderis habeat? Quæstio novello Doctorei proposita fuit: *An Divinationes Astrologicæ, & Mathematicorum Ephemerides, Medicis, in agrorum curâ sint observanda?*

Die 14. Octob. Præside supra memoratò D. *Joh. Nicolao Qvisstörpio*, Collegii Disputatorii, Theses ex universa Theologiâ selectas exhibentis, Disputationem X. de *Dilectione Inimicorum*, defendit Auctor M. *Nicolaus Lüstens*, Hamburgensis. (1. plag. in 4.)

Die 17. Octob. paullò ante dictus & promotus D. *Albertus Joachimus de Krakevitz*, Rectore D. *Ernestò Schaperò*, ad publicam *Hebrææ Lingvæ Profesionem* fuit introductus, habuitque Orationem inauguralem de *Hebræâ Lingvâ Theologo necessariâ & usili*.

Die 28. Octob. Præfide *D. Job. Kleinio*, supra laudatò, *Conradus Georgius Frantzke*, Hollatus, Auctor & Respondens, Disputationem de *Testatore cauto.*, publicæ Etuditorum censuræ submisit.

STRALESVNDÆ

Die 5. Octobris obiit *Petrus Marci*, Scholæ Stralsundensis per 17. annos Collega. Is an. 1643. d. 20. Sept. in vico Pomeraniæ ulterioris *Wöllen* haud procul *Cöslino*, natus fuit, patre *Joachimo*, loci istius Pastore; avo *Samuele*, Pastore & Præposito *Wolgastensi*; proavo autem *Joachimo*, Theologiæ Professore & Pastore in Academia & Ecclesia *Gryphisvaldensi*. Iactis in Schola *Cöslinensi* ac *Colbergensi*, ut & *Stargardensi Collegio*, literarum fundamentis, *Gryphisvaldiæ* studiis Philosophicis Theologicisqve incubuit; dein Parenti hemiplexiâ correpto in obeundis officii partibus, in primis concionibus sacris habendis, operam suam commodavit; Iuventutis etiam nobilis, tam *Brockhusiæ* quam *Augustinæ*, studiis præfuit; & tali privatâ informatione quoque *Stralsundensium* primoribus intersuens, ab Ampliss. hujus urbis Senatu tandem an. 1682. Scholæ publicæ fuit præfectus, in quâ sedulo & fideliter rudimenta pietatis & Latinæ Lingvæ tradidit.

Die 29. Octobris *Johannes Boudewten* / SS. Theol. D. & Ecclesiarum *Stralsundensium* Superintendens, post 8. dierum decubitus, vitam cum morte commutavit.

GRYPHISWALDIAE

Sub Præsidio *Johannis Schacken* / I. V. D. Profess. P. Ord. & Consistorii Regii Assessoris, d. 11. Octobris *Magnus Johannes de Schrader* / Nobilis Pomeranus, Disputationem Juridicam, de *Simplici Quærelâ*, habuit. (3. plag. in 4.)

Seqventi 12. Octob. Præfide *Jacobo Henningio*, SS. Theol. D. & Prof. P. Facultatis suæ Seniore, Regii Consistorii Assessore, & ad D. Jac. Pastore, Respondente verò *Johanne Georgio Ditten* / *Gryphisvaldensi*, *Ecclesiæ Reformatae Hypotheses*, *Justitiæ Divinae*

vine essentiali adversa, ad disceptandum proposita fuerunt ubi ostensum, quomodo partim Hypotheses illæ iusticiam divinam directe impugnent, partim per eam sic debilitatam alia fidei dogmata in periculum conjiciant. (3. plag. in 4.)

Die 17. Octobris Præside *Conrado Friedlieb de Friedensberg*, ICto & Eqvite, S. R. M. Svec. Iustitiæ Consiliario, Placitorum Feudalium & Juris publici Professore Ord. ac Facultatis Juridicæ Assessore, *Johannes Fridericus Reimer*, Nobilis Pomeranus, Tractationem Juridicam publicæ Eruditorum ventilationi obtulit, de *Jure, ejus rectâ docendi, discendi & applicandi ratione, usu & abusu*, vom Rechte / dessen rechten Art es zu lehren und zu lernen / wie auch wahren Gebrauch und Mißbrauch. (4. plag. in 4.)

Die 19. Octobr. *M. Brandanus Henricus Gebhardi*, Lingvæ S. Prof. P. & h. t. Collegii Philos. Decanus, Respondente *Philippo Christiano Cratzio*, disputavit de Quæstione: *An Donum Interpretationis Linguarum & Scripturæ in Doctore Ecclesiæ improbo ac irrogenito sit revera donum administrans Spiritus Sancti?* (1½ plag. in 4.)

Die 26. Octobr. Præside *Johanne Philippo Palthenio*, Moraliæ & Historiarum Prof. O. Respondente verò *Adamo Henrico Pries*, Gryphisv. Pomerano, ad disputandum proposita fuit Quæstio Moralis: *Quatenus Conscientiæ judicium errare possit?* (3½ plag. in 4.)

M. Theodori Pyle / Ecclesiastæ Templi primarii D. Nicolai, Observatio Eclipsæ os Solaris, quæ 2 $\frac{3}{4}$. Septembris contingit.

Quamvis observandæ insignis, quæ nuper contigit, Solis defecti-

tionis unusquisque fuerit cupientissimus, initio tamen per turbidas spissasque nubes voti compotem fieri haud licuit; adeò, ut perspiciendæ ejusdem non antè copia fuerit, quàm cum ipsius quantitas jam ad duos cum dimidio pollices excreverat, quod pro no-

tatâ Solis altitudine horâ IX, 37. accidit, foretque primordium Ec-

lipseos ad horam IX, 23. referendum, si ejus incrementum ex sequenti deminutione suppurare velis. Deinde, cum Procerum aliquis Horologium Anglicum, temporis minuta ostendens, nobis in camerâ obscurâ Observationi intentis suppeditaret, circa ho-

ram X, 22. totum ferè Solem obscuratum deprehendimus, ita ut nihil penè lucis residuum fuerit, præter quatuor tantummodo (quæ & fasti notant) minuta, in exiguo disci Solaris obscuracionem non patiente limbo conspicienda. Nec obstat, quod lucidum quoddam jubar circa oppositum Soli tenebrosam Lunarem globum fuerit perceptum; cum id nil aliud fuisse potuerit, quam radii solares per aërem sese spargentes, Sole ipso interim, seu accuratâ observatione certò constat, præter exiguam supra dictam particulam, lucis nihil ostendente. Quamobrem tanta fuit caligo, ut exarandi & legendi literas non extiterit facultas, imò Stellæ quædam, præcipuè Venus, à boreali Solis latere, fuerint conspicuæ. Alii quatuor Stellæ vidisse volunt, quas præter memoratam Venerem, Mercurium, caudam Leonis, & Spicam Virginis fuisse necessum foret, ut pote vicinam tum temporis locum occupantes. Post ocularem hanc cœli contemplationem, ad Cameram obscuram denuò properantibus observatum est, eam Solis partem, quæ primum obscuracioni fuerat obnoxia, è tenebris jam esse eluctatam, simulque notatum fuit, eclipse jam ad 4. pollices deficiente, & Sole

tantum 8. pollicum spatio amplius obscuratò, horam fuisse X, 49. Sic porrò

Sole ad	7.	-	-	-	-	X, 53.
	6.	-	-	-	-	XI, 0.
	5.	-	-	-	-	XI, 9.
	4.	pollices obscurato, Hora fuit				XI, 15.
	3.	-	-	-	-	XI, 22.
	2.	-	-	-	-	XI, 29.
	1.	-	-	-	-	XI, 36, 30.

Tandem omni obscuratione præcisè in 28. 30. Limbi Solis (à Dia-
metro orientali versus australem) cessante, hic loci (ubi Ele-
vatio Poli est 54. 18.) hora fuit XI, 40. 30.

GEDANI

Mense Octobri prodierunt *D. Samuelis Schelgwigii Hypomne-
mata Hutteriana*, id est, *Analysis & Observationes, Compendio Lo-
corum Theologicorum Hutteriano succinctâ methodò accommodata*. E-
ditio secunda. Apud Io. Zach. Stolle, Athenæi Typographum. -
(16. plag. in 12.)

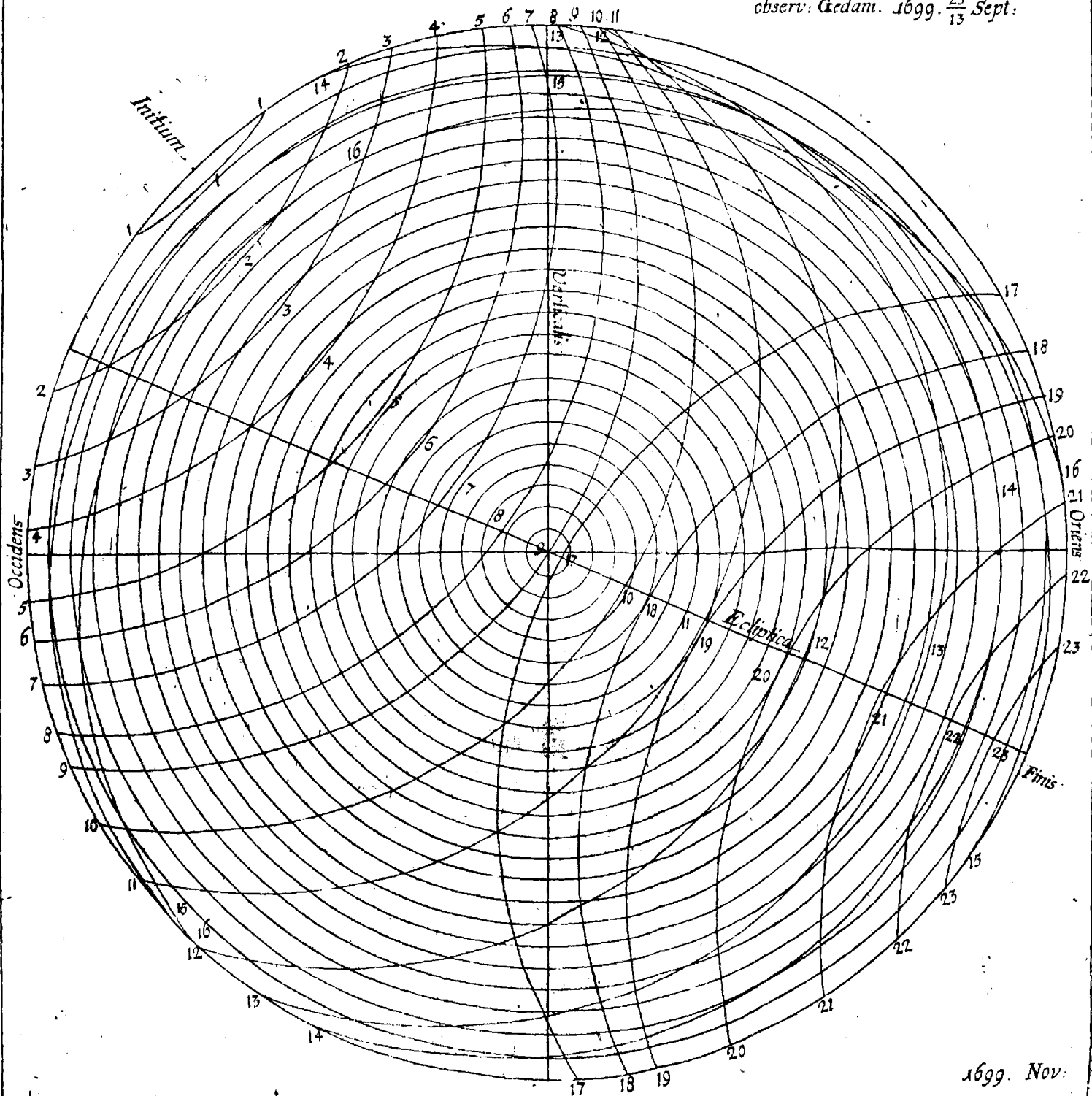
Eodem mense quoque edita fuit *Davidis Czerniewski Exopta-
ta Pacis Oliva, è felici Comitiorum Polonicorum eventu, cum
certâ omnigena felicitatis spe, Gedano progerminans*. Ty-
pis Simonis Reinigeri, (13. pl. in 4.)

Eclipsis Solaris,

Observata Gedani an. 1699. d. $2\frac{2}{3}$ Septembr.

à Constantino Gabriele Heckero,

(Cel. Mathematici Io. Heckeri, Scabinorum Palæopolitanorum, cum
viveret, Senioris, filio.

Tab. XI.

Vid. Schema Tab. XI.

Altitud. ☉	Temp ^o jx. Horolog.	T. ex altit. correctū	Temp ^o diff.
0 / //	H. / //	H. / //	/ //
28. 21. 0.	9. 29. 30.	9. 40. 10.	10. 40.
29. 50. 0.	9. 46. 34.	9. 56. 19.	9. 45.
31. 7. 0.	10. 3. 10.	10. 12. 8.	8. 58.
32. 48. 0.	10. 28. 44.	10. 36. 29.	7. 45.
Moment. Initii	9. 26. 20.	9. 37. 9.	
- - Finis	12. 2. 50.	12. 5. 58.	
Tota Duratio		2. 28. 49.	

Ratio Diametri apparentis ☉ ad Diametrum ☾ observata ut 30. ad 29.

Ordo Phasii	Temp ^o Horol. correspondens	Ordo Phasii	Tempus Horol. correspondens	Ordo Phasii	Tempus Horol. correspondens
	H. / //		H. / //		H. / //
1.	9. 27. 20.	9.	10. 6. 24.	17.	11. 24. 4.
2.	9. 33. 50.	10.	10. 11. 16.	18.	11. 31. 48.
3.	9. 37. 48.	11.	10. 18. 38.	19.	11. 38. 0.
4.	9. 42. 10.	12.	10. 25. 30.	20.	11. 43. 24.
5.	9. 45. 20.	13.	10. 33. 50.	21.	11. 51. 42.
6.	9. 50. 38.	14.	10. 39. 46.	22.	11. 58. 42.
7.	9. 55. 44.	15.	10. 45. 6.	23.	12. 0. 48.
8.	10. 1. 40.	16.	16. 48. 20.		Phasis 15. est Phasis maximæ Obscurationis.

Animadvertenda.

Cum $\frac{2}{3}$ Septemb. maxime notabilis instaret Eclipsis ☉, operæ pretium fore existimavi, ex suppellectili Astronomicâ hæreditatis paternæ, quibusdam Instrumentis Observationi Eclipsæ necessariis altum abstergere pulverem, eaque hunc in finem ritè disponere.

Nec irritus fuit labor; Cælum enim initio Obscurationis

ex voto nostro omninò erat sudum, ita ut summà cum delectatione totum Deliquii incrementum, imò & initium decrementi, nullatenus impediti, denotare potuerimus, deinde verò obductæ cælo nubes ultra dimidium horæ condidere Solem, ita ut intra hoc temporis spatium nullæ potuerint observari Phases. Rediit tamen post nubila Phœbus, ut finem Eclipsos & decrefcntis ejusdem complures adhuc Phases (ut ex Schemate Tab. XI. apparet) accuratè denuò describere nobis haud fuerit vetitum. Usus fui, ad introducendam ☉lis imaginem in Cameram nostram obscuram, duarum lentium convexarum Tubo trium pedum, in hunc præcipuè finem à me elaborato: ad manus quoque erat Quadrans Altitudinis, quo iteratis vicibus durante Deliquio altitudines solares cæpi, ex quibus corrigendum fuit tempus, quod suppeditabat Horologium oscillatorium Anglicanum, Minuta prima & secunda monstrans; Perpendicularum ejus, longitudinistrium pedum, qualibet vibratione, ab uno extremo ad aliud, dupla indicabat Minuta secunda, quod ipsam unà vices (ut arbitror) sustinuit separati Perpendiculari, quod solitus fuit Hevelius in Observationibus suis adhibere, & quod hanc ob causam planè omisimus. Neque tacendum, Cæ Diametrum apparentem multò minorem, quam Rudolphinæ eam promiserant, extitisse, id quod Hevelius etiam in Obs. Eclips. anni 1684. (vid. ejusdem Anni Climaterici pag. 186.) annotavit; quapropter inutilis redditus fuit circulus, quem ex spissiori chartâ, ut Cæ orbem apparenterâ secundum Rudolphinas, ad designandas umbræ Phases, representaret, elaboraveram. Correxì itaque hunc circulum, ex pluribus Observationibus trium Punctorum in apparenti Peripheriâ Cæ, cujus Diametrum minorem repperi Diametro ☉lis, (ut ex adjectis Figuræ liquet); Magnitudinem Phasum addere, inutile duxi, cum ex solâ inspectione Schematis earundem quantitas faciliè cognosci queat.

REGIOMONTI

M. Johannes Engelbrecht, Respondente Christiano Sigismundo

I t 3

Heer,

Heer, Regiom. Prusso, d. 9. Sept. Disputationem tertiam habuit de *Chrematistica, quæ est præter & contra Naturam.*

Die 26. Septembr. *M. Fridericus Stadtsänder* partem posteriorem quæstionis: *Utrum Virtutes Morales in Deum cadant?* Respondente *Michaële Neumann*, Scharnoviâ Prusso, ventilavit.

Die 8. Octobris *Johannes Amsel* / I. V. D. & Prof. Extraord. Respondente *Vverno Augusto von Caltm* / Brunsvic. de *Causis inappellabilibus* disseruit, hisque Causis annumeravit (1) alimenta, (2) Salaria ecclesiasticis aliisque personis debita, (3) Decimas, (4) transactionem, (5) Juramentum, (6) damnum infestum, (7) demolitionem ædium, (8) causas momentaneæ possessionis, (9) executionem (10) causas criminales, quæ poenam corporis afflictivam continent, (11) suspensionem ab officio, (12) rationum redditionem, (13) summam inappellabilem. Frivolam quoque Appellationem rejicendam esse, idem Præses deduxit (1) in examine Testium in perpetuam rei memoriam, (2) si nuda citatio præcesit, (3) si terminus tantum præfixus, (4) si conductor post tempora conductionis lapsa rem conductam evacuare recuset, (5) si depositarius rem depositam restituere jussus, (6) si res moram non patitur, &c.

Eodem die 8. Octob. *Paulus Pomian Pesarovius*, SS. Theol. D. ejusdemque Prof. P. Extraord. Pastor Ecclesiæ Cathedralis, & Consistorii Sambiensis Assessor, Scholæque Kniphofianæ Inspector, Respondente *M. Daniele Hoynovio*, proposuit *Theses Theologicas.* (1. plag. in 4.)

Idem *D. Pesarovius*, Respondente *Georgio Hein*, Regiom. die 22. Octob. *Theses Theologicas selectiores* continuavit. (1. plag. in 4.)

Reliquarum *D. Pesarovii* Disputationum Syllabus hic est;

Disp. Logica de *Categoriis in genere*, Resp. *Christ. Mantey*, Regiom. 1677. (3. plag.)

Disp. Logica de *Categoriâ Substantiæ*, Resp. *Ioh. Christ. Ising*, Prusso, 1679. (4. plag.)

Disp.

Disp. de *Naturâ Ethices*, Resp. *Christ. Sabnio*, Regiom. 1681. (1½. plag.)

Disp. Inaug. pro honoribus & privilegiis Doctoralibus habita Rostochii sub præsidio *D. Andr. Dan. Habichhorstii* de *Paradiso Infernali*, 1694. (7½. plag.) Quo Promotore is ibidem an. 1696. Theol. Doctor fuit renunciatus.

Disp. pro Receptione in Facultatem, *Bella infinita eaqve interestina Ecclesiæ Romanæ* proponens, Resp. *Mich. Stobæo*, ProR. Palæopolit. 1696. (2½. plag.)

Disp. pro Loro Professionis Extraordinariæ, *Pacem dolosam Ecclesiæ Romanæ* exhibens, Resp. eodera, 1696. (4. plag.)

Disp. prima de *fugiendo cum Pontificiis Syncretismo*, Resp. *M. Daniele Hoynoviô*. Milcâ Prussô, 1697. (7½. plag.)

Programma Natalit. ex *Luc. I, 39.* de *Christo secundum humanam Naturam* vero Dei filio, non adoptivo. 1697. (1½. plag.)

Programma Paschale ex *1. Cor. XV, 20-22.* 1698. (1½. plag.)

Die 27. Octob. sub præsidio *Bernhardi von Sanden* SS. Theol. D. & Prof. P. Ord. Concionatoris Aulici primarii. & Consist. Sambienfis Assessoris, Auctor & Respondens *Christophorus Persun* Disputationem Theologiam habuit, de *Resurrectione eorundem numero Corporum.* (1½. plag. in 4.)

Die 29. Octob. *Johannes Theodorus Straßburg* / Med. D. pro Receptione in Facultatem XXX. *Theses Medicis miscellaneas* publicæ eruditorum ventilationi subjecit, Respondente *Johanne Friderico Starck* / Regiom. Prusso. (1. plag. in 4.)

Natus fuit hic Præses Regiomonti an. 1673. d. 30. Januarii, patre *Ioh. Georgio Straßburg* / Med. Prof. P. Ordinario, ibidemqve primùm Literis incubuit, ubi etiam sub præsidio *M. Christiani Helwigii* Thema, *quod in Republ. Leges de Viâu & Amicâ feri debeant*, duabus vicibus defendit, nec non Præsidi *Adamo Harveck*, Med. D. & Prof. P. ex Medicis de *Milo Hypochondriaco* disputavit. Deinde Francofurtum ad Viadrum petiit, & per duos ferè annos ibi substitit. Tandem Lugdunum Batavorum delatus, cùm per 8. men-

mensis ibi studiis invigilasset, præviâ Disputatione inaugurali de *Cachexiâ*, an. 1696. d. 26. Maji *Doctor* Medicinæ creatus est.

RIGAE

Moderante *M. Adriano Preißmann*/ Lycæi Regii Rigenfis Rectore, Actus Oratorio-Progymnasticus fuit habitus, de *4. Conciliis Oecumenicis*: & quidem Prologus, *Otto Magnus Boc*/ Eqves Livonus, Orationum habendarum summam proposuit; *Claudius Gustavus Nothheffer*/ Livonus, Historiam Concilii Oecumenici I. *Niceni* enarravit; *Jacobus Beck*/ Rigenfis, res gestas in Concilio Oecum. II. *Constantinopolitano* recensuit, simulque Academiam petiturus valedixit; *Eusebius Schönland*/ Rigenfis, Historiam Concilii Oecum. III. *Ephesini* exposuit, & tandem *Johannes Wackmann*/ VVolmaria-Livonus, de Actis Decretisque Concilii Oecum. IV. *Chalcedonensis* peroravit.

Ab eodem *M. Adriano Preißmann* R. cum nuper *Catalogus Lectorum*, per annum proximum in Regio apud Rigenfes Lycéo habendarum, ederetur, isque fortè in manus *Legati M. Ducis Moscoviæ* (hâc transeuntis) incideret, Principi huic Latinè docto adeò placuit, ut non modo ipse Catalogum istum in Lingvam *Rusfam* transtulerit, sed illum quoque in Moscoviam Aulamque semissurum fuerit pollicitus, ut ibi ratio docendi discendique in his nostræ cultiori; Europæ Scholis innotesceret. Quod sanè memoratu dignum est, cum vel inde pateat, quanto ardore Mosci jam id agant, ut inveterata longè barbaries ipsorum terris animisque profugetur, & quid imposterum de illis indies magis magisque, literis artibusque humanioribus operam navantibus, sperandum sit.

VPSALIAE

Mense Junio, jussu *Olai Svebilii*, SS. Theol. D. Regni Sveciæ Archiepiscopi, Academ. Vpsal. Pro-Cancellarii, & Consistorii Ecclesiastici Præsidis, Disputatio Synodalis fuit habita, in Articulorum Smalcaldicorum partis tertiæ articulum ultimum, de *Humanis Traditionibus*, quam Præside *Johanne A. Esbergio*,
SS.

SS. Theol. D. & Græc. Lit. Prof. Ord. nec non Districtus Allmu-
genſis Præpoſito, reſpondendo defenderunt: *Laurentius Schalin*, Pa-
ſtor in Enånger & Njutånger; *Stephanus Geſler*, Paſtor in Wad-
ſunda & Laga; ac *Andreas Wåſſberg* Comminiſter in Nådla.
(5. plag. in 4.)

Johannes Eenberg / Academiae Vpſal. Vice-Bibliotheca-
rius, Reſpondente *Axelio Wåſe* / Roſlag. Liberi Baronis *Samue-
lis de Puſendorf* *Librum de Officio Hominiſ, in Quaſtiones &
Reſponſiones reſolutum*, publicæ diſſertationi ſubmiſit. (6
plag. in 8.)

Inſignem nuper jaçturam fecit hæc Academia, per obitum
Andree Spole, Mathel. Profeſſoris celeberrimi, cujus *Emenda-
tionem Calendarii* p. 13. h. a. laudaviſimus. Ex reliquis ipſius Scri-
ptis nobis innotuerunt ſequentia :

Emerologia, ſ. de Die ejuſque partibus. 1683. in 8.

Diſſertatio de *Stellis fixis*. 1683. in 8.

Diſſert. de *Lycanthropia*. 1685. in 8.

Diſſert. de *Eſſuviis*. 1688. in 8.

Diſſert. de *Immutabilitate Naturæ*. 1688. in 8.

Diſſert. de *Teſcopiis*. 1688. in 8.

HOLMIAE

Prælo typographico nunc liberatus eſt elegans ille *Peringskiöldi-
anus* Liber, cujus mente Febr. h. a. p. 41. mentionem fecimus, ſci-
licet *Vita Theoderici Regis Oſtrogothorum & Italia*, auctore
Joanne Cochleao Germano, cum *Additamentis & Annotatio-
nibus*, quæ *Sveo-Gothorum ex Scandia expeditiones & com-
mercia illustrant*; operâ *Johannis Peringskiöld*. Stockhol-
miæ, literis Enæanis, 1699. 3. Alphab. 16. plag. in 4.)

Idem *Johannes Peringskiöld* plura alia excellentis ingenii monu-
menta nobis parat, de quibus ipſe (in Dedicatone præcedentiſ,
„Libri) ait : Brevi publico Sveciæ decori prodibunt *Monumenta Sveo-
Gothorum antiqua & recentia*. His fanè deſcribendis poliendisq; inde-
ſſo labore & vigiliis per complures annos opera inſumpta mihi,

„ac tri partim, ligneisque tabulis incisæ millenæ aliquot figuræ, ju-
 „stis voluminibus nonnullis, addita commentatione materiem præ-
 „bituræ sunt illustrem, Patriæ nostræ gloriosam. Interea, dum
 „hocce ornamus, dum perpolimus opus, *Historia Hialmari Regis*,
 „characterè Runico, cum geminâ Versione nostra et annotationi-
 „bus sub prelo sudat. Luculentum hæc præbebit testimoni-
 „um de usu ac ratione veteris Scripturæ Runicæ, vigente per
 „orbem paganismo maximopere usitatæ. *Sturionidæ* Volumen
 „alterum, maximam partem jam impressum operâ nostrâ, aincenita-
 „te tuâ etiam delectabit: itemque *Historia Vilkini*, vulgò dicta *The-*
 „*oderici Veronensis Regis*, cujus ultra duo jam excusa sunt alphabe-
 „ta, testis erit non supervacanei laboris. Tradit hæcce posterri-
 „or Regum Gothicorum Pugilumque insignium gesta, per Rus-
 „siam, Hungariam, Italiam, Burgundiam, atque Hispanias. Se-
 „quentur succenturiatâ curâ ejusdem sermonis vetusti *Historiæ aliæ*,
 „*Regis Rolfonis Krake*, atque *Adili Vpsalensium*, *Hialmteri atque*
 „*Olveri, Volsungi sive Sigurdi Fosnubanii, Ragneri Loobrok Danorum*
 „*ac Ostenii Vpsalensium, Knitlingorum, Sverronis Regis & Haqvini Ve-*
 „*tusti, Haldani Ostenfonii Gongio Rolfii, Frithiosii cognomento. Freknæ,*
 aliorumque.

Olaus Hermelin, Eloquentiæ primùm & Poëscos, deinde
 Juris in Academia Dorpatensi Professor, jam verò Historiographus
 Regius (ceu mens. Mart. h. a. p. 72. dictum) constitutus, *Sveci-*
am Novam & Antiquam, à B. Petro Lagerlöf exceptam, continu-
 are jussus est, in quâ accuratissima totius Sveciæ Descriptio exhibe-
 tur, ducentis amplius Tabulis & figuris æneis à Celsissimo Comite &
 Senatore Regio, Erico Dahlbergio, illustrata. Colligendis etiam
 præstantissimorum è gente Svedicâ Poëtarum Carminibus occupa-
 tur, quæ volumine uno alterove comprehensa edentur.

Idem antehac varias Dorpati *Dissertationes* typis evulgavit, qua-
 rum argumenta hæc sunt:

De Columnis Herculis.

De Igne Subterraneo.

De Varietate Ingeniorum.

De Ludis Circensibus.

De Studio Honoris.

De Aquis corrivandis, Isthmisque perfodiendis.

De Origine Livonorum.

De Neutralitate, seu Adiaphoria in Bello.

De Caritate Annona ejusque remedio.

Dissertatio ad verba Curtii lib. VIII. c. 8. v. 8.

De Fato Literarum.

De Transfugis.

De Jure acquisitionis originariae.

De Processu summario.

De Communione bñnorum inter Conjuges.

Carmina quoque scripsit varii argumenti Latina, quæ cum alibi editis computata Centuriam excedunt, olim conjunctim edenda; nec non aliquot *Programmatum* Decades.

Moralera etiam *Sylvestri du Four* libellum è Gallico in Svedicum idioma transtulit, Holmiæ 1683. in 8. impressum.

Ex *Orationibus*, quæ in Solemnibus Academicis ab ipso habitæ, nondum tamen typis commissæ sunt, hæc indicantur:

De Felicitate Livoniæ sub Imperio Sveonum.

Panegyricus Carolo XI. Regi Svec. dictus.

De Incrementis Literarum per Septentrionem.

Vindiciæ pro Ingeniis Septentrionalium, quod studio literarum non minus, quam armorum, sunt apta.

Laus gentis Livonicæ.

De Dignitate Ordinis Academici.

In Funere *Vdalricæ Eleonoræ*, Reginæ Svec.

De Studio Juris Romani & Patrii conjungendo.

Oratio de *Viburgo*, urbe Careliæ, Dorpati an. 1694. in 4. edita est.

Inter inedita ad umbilicum ferè perducta sunt: *Hecatompolis Svecorum*, sive centum urbes Sveciæ, Carmine elegiaco consignatæ: *Historia Academiæ Dorpatensis: Vermis Nova & Antiqua: De antiquo Sveonum imperio & Jure in Livoniam: De Infantibus expositis Tractatus: Syntagma de Tropæis veterum.*

Affecta verò tantum sunt : *Heroës Specie*, seu Vitæ excellentium Virorum , quorum consiliis armisque res Svedica hoc sæculò crevit : *Epistole Heroïdum Svecicarum*, rhythmis vernaculis &c.

STREGNESIAE

Iteratæ nuper editionis *Historiæ Ecclesiasticæ D. Erii Benzeli*, Episcopi Stregnesiensis , mentionem fecimus ; Hujus libri integer titulus ita habet : *Erii Benzeli, Th. Doct. & antehac Professoris Ordinarii in Academia Upsalienfi, Breviarium Historiæ Ecclesiasticæ Veteris & Novi Testamenti, discentium usui destinatum, iteratis vicibus juventuti Academica propasitum, multorum desiderii expetitum, secundâ curâ typis descriptum, & cum Privilegio Regio evulgatum, Stregnesiæ 1699. impensis Io. Rönberg. (I. Alph. 5. plag. in 8.)*

HAFNIAE

Die 11. Octobris, *Natali Regis FRIDERICI IV.* quo is *vigesimum nonum* ætatis annum auspiciatus est ; *Olaus Römer*, Universitatis Regiæ Hafniensis Rector , Orationem gratulatoriam solennem habuit.

Die 12. Octob. *M. Severinus Wintherus*, Respondente *Jacobs Frommio*, in Collegio Medicæo, *Thaumantiadis*, sive tractatûs Physico - Theologici de *Arcu cœlesti*, Sectionem *primam* ventilavit. (2½. plag. in 4.) Dissertationis hujus §. 1. docet, Clementiam & Justitiam Dei pari passu ambulare, arcumque cœlestem utriusque testem esse. §. 2. & 3. Historiam Diluvii compendiosè repetit. §. 4. Noachum, arcâ egressum, Iride divini fœderis sigillo confirmatum fuisse, asserit. §. 5. singularem Ambrosii de arcu cœlesti sententiam rejicit. §. 6. Gentilibus diluviûm, & mysticam iridis significationem innotuisse, dicit. §. 7. Fabulas ethnicorum de Iridis natalibus & functionibus recenset, quæ §. 8. Theologiam & Physicam sapere dicuntur. Tandem §. 9. Iridem, bonum apud Onirocriticos omen, variis Paganorum & Chri-

Christianorum elogiis ornât. Accedit Appendix, de *Eclipsi Solis*, die emortuali Servatoris observatâ.

Die 25. Octob. *Johannes Nicolaides Beemius* in Auditorio Collegii Valkendorffiani *Senarium Quaestionum Philosophicarum* proposuit; quarum 1. Muscam Sole præstantiorem & nobiliorẽ non esse demonstrat. 2. Nonnulla animalia perfecta esse, nonnulla imperfecta; ac non absolutè, sed comparatè, docet. 3. Mundum asserit extensione in longum, latum & profundum non esse infinitum. 4. Talpam non esse cæcam, perluber. 5. Octo Græciæ Sapientes numerat, & 6. denique Thaletem Milesum inter hos Sapientes Philosophum fuisse contendit. ($\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Die 31. Octobris Regia Univerſitas Hafniensis, per *Christianum Wormium*, Wilh. filium, solenni Oratione Jubilæa memoriam *Reformationis B. D. Martini Lutberti* celebravit.

Eodem die *Clemens Jessenius*, Respondente *Johanne Fone Schanbio*, in Collegio Medicæo disputavit de *damnatione ad metalla*; egitque (post Præfationem de variis suppliciorum, quibus Christiani olim affecti fuerunt, generibus) §. 1. de discrimine inter damnationem ad metalla, ad opus metalli, & ad ministerium metallicorum, §. 2. de auctore hujus supplicii, §. 3. de S. Johanne Evangelista, utrum is ad metalla damnatus fuerit, §. 4. de usu hujus supplicii circa finem sæculi secundi, §. 5. de numero damnatorum, §. 6. de viris non tantum, sed & foeminis, puerisque, ac militibus ad metalla damnatis, §. 7. 8. de suppliciis quibus Christiani ante damnationem istam affecti sunt, §. 9. de Doloribus damnatorum, §. 10. de tempore, §. 11. de loco damnationis, & tandem §. 12. de cessatione hujus supplicii, Maximiani edicto sublaci.

Prodiit etiam *Paraphrasis Psalmorum* rhythmica, auctore *Elia Naur*, cum præfatione encœmia & versiones ligatas Psalmorum recensente, hęc titulõ; *My Srengte paa Davids Harpe/ eller alle Davids Psalmer / paa de letteste Kirck. Melodier udsarte / og paa mange Steder forklarede; med hver Psalms Indhold og Meening. Naavn og Myttee / ndt alle Tilfælde / for alle sande Christe / for de Suckende og Sörgende / som for de Løffningendes Guds*

Dion / men for alle Ting Guds hellige og herlige Navn til nogen Brev
og berømmelse / af E. E. Naar. Kiøbenhavn / 1699. (in 8vo.)

*Reinholdi Wagneri, D. Observatio, de Abscessu Hepatis
feliciter per Urinam & alvum
evacuato.*

Puer duodecim annorum à milite quòdam Antesignanò pedibus
conculcatus gravativum sub costis spuris in regione Hepatis pa-
tiebatur dolorem cum respiratione difficili, tussi, ac summà inqui-
etudine. Tandem ciborum fastidio laborans post crebras alvi de-
jectiones cruentas putridasve, incidit in summum totius corporis
langvorem, ita ut indies magis magisque contabescens curis vix
osibus hæreret, sceletiqve proin formam potius quar: hominis re-
ferret. Ego à Chirurgo Fortalitii militaris Regiò accersitus, quan-
tum judicare licuit, Hepar potissimum Scirrho affectum, inque
tumorem elevatum inveni, hinc propter contusionem, hepatis
obstructionem in ulcus sive abscessum degeneraturam, feci prognosti-
con. Dictum; factum. Pensitavi ergo aliorum sententi-
am, an è regione ulceris in hypochondriò dextro institienda fo-
ret sectio, quo per vulnus pus evacuetur; verum pars hujus
loci affecta partim, partim metus infeliciois curationis, hujus-
que exempla plurima, sectionem penitus dissuadebant. Quapro-
pter in hoc casu desperatò potius remedia polychresta quædam, &
quidem internè balsamum sulphuris terebinthinatum, dein Deco-
ctum vulnerarium abstergentibus, diureticis & laxantibus mix-
tum e. g. ex Herb. Agrimonix, Veronicæ, Chamædryos, flor. Hyperic.
Baccis Junip. Ligno Sassafr. Rad. Chinæ & Polypodii
quæri: Externè verò Cataplasma emolliens simulque resolvens
applicandum svasi. H. s adhibitis Urina tenuis, aquosa, pu-
rulenta, odore violacèò, pusque simul cum urinà flavum, abs-
que omnibus exulcerationis signis in vesicâ vel renibus, prodiit.
Præterea simile pus sanguine mixtum quotidie per alvum magnâ in
copiâ excernebatur; sicque morbus primò intuitu incurabilis visus
Crisi

Crisi salutari per excretionem Urinæ purulentæ & diarrhœâ felicitèr
per Dei gratiam solutus.

*Johannis Jacobi Stolterfohe, D. & Prof.
Scholion.*

QVod Natura morborum Medicatrix optima vias sibi interdum
fabricet insolitas, nec adeo semper cognitæ exploratas, ejicien-
dis sibi molestis, non sine Medentium stupore exempla loquuntur
Lac, Menses, Lochia &c. per aliena loca excernentium. Qvis-
ve non miratur abortum per vomitum rejectum? ejus meminit
*Juslin. Ortolph. Marold. Ephem. Nat. Curios. Dec. I. A. I. obs. CVIII.
p. 215. sqq. conf. Thom. Bartholin. de Insolit. Partus viis. Frumentum
ex oculis Aët. Medic. Hæffn. Vol. I. obs. III. p. 10. Vertebra piscium
ad os sacrum hominis excretas vidit D. Olaus Borrich. l. c. Vol. II
obs. L. p. 153. Portionem costæ leporinæ quam Pirenzo cujusdam in-
hæsisse referebat nobis Generosus atqve Excell. Dn. D. Georg. Franc.
de Franckenau, qui jucundam mihi nunc dat recordationem eru-
ditissimi istius discursus summæ humanitatis sale conditi, quo men-
tem nostram recreabat, cum Physicotheculam nostram Magnifi-
ca sua præsentia ante aliquot annos honoraret. Calculum per
ingvina prodeuntem notavit *Cornel. Stalp. van der VViel C. I. obs.
XCI. p. 379. conf. obs. LX. p. 260. obs. XC. p. 376. Petroselinum
per mammas cum Lactè excretum narrat Magnificus Dn. D. Georg.
VVolf. VWedel. Diss. de Casu ab alto p. 19. Fæces ex umbilico præ-
deuntes vidit Phil. Salmuth. Cent. I. obs. LXXXVIII. qvi & pueri per
foramen accidentarium mingentis mentionem facit. l. c. obs. LX. de
Turunda per nasum emissa vid. *Cornel. Stalp. van der VViel C. I. obs.
XIII. p. 61. qvi & glandem plumbeam deglutitam per vias urinari-
as iterum exclusam vidit. C. II. obs. XVIII. p. 200. Urinam circa os
sacrum proflientem observavit D. Olaus Borrich. Aët. Medic. Hæffn.
Vol. II. obs. LI. p. 154. Urinam calculosi ad alvum conversam vidit Ex-
cell. Dn. D. Nicol. Pechlin. l. I. obs. XI. p. 23. sqq. Miratur haud immeri-
to hic Vir in scrutandis rerum causis nemini alias secundus, qua-
potissimum via compendiaria Urina ad vesicam perveniat, cum-*
de-**

deducendis potorum phænomenis sufficere posse haud credat ambagiosam illam perque tot circulos quæ sitam Urinarum viam, siquidem multi liquores ut assumti sunt actutum reddantur per vesicam, nihil immutato colore vel genio; unde suspicio incidit B. D. *Olao Borrichio* de aliis Urinæ ductibus, quam qui vulgo cogniti sunt *Act. Medic. Hassn. Vol. V. obs. LVII. p. 148.* nec abnuvit B. Dn. D. *Michaël Ettmüll. Opp. T. I. f. m. 124.* adstipulantibus *Bilfo, VVilliso, Bartholino & aliis.* Quis vero pressioem auctam per crebras ingurgitationes secretionem accelerare, absque notabili alteratione negaret. Naturam interim non semper eodem, sed interdum inverso, interdum luxuriante, interdum miraculoso ordine in suis procedere operibus, toto die exemplis edocemur, præter naturam, ut dicunt, contingentibus, quibus annumerari quoque metetur præsens Observatio Nobiliss. Dn. D. *VVagneri*, & quicquid pro illustranda eadem conferunt Artis Nostræ Periti. Pariter quippe Abscessum hepatis per Urinam & alvum excretum notat *Phil. Salmuth. Cent. I. obs. XXVIII. p. 29.* Saniem in Brachio per alvum expurgatam vidit D. *Pyrrhus Maria Gabriel. M. N. C. Dec. III. A. 2. obs. II. p. 6.* Pus ex abscessu per alvum emissum observat *Cornel. Sta. p. van der VViel. C. I. obs. XXXIV.* qui quoque pus è pectore proveniens per Renes vesicamque emissum testatur *l. c. obs. XXXV.* Ulcus Renum per Mulebria fluens obiervavit *Rosin. Lentil. Miscell. P. II. p. 362. sqq.* Abscessus abdominis recidivipus per umbilicæ excretum vidit D. *Joh. Georg. Grübel. M. N. C. Dec. II. A. VIII. obs. XXXIV. p. 96.* De Abscessu infimi ventris per umbilicum evacuato vid. D. *Carol. Rayger. l. c. Dec. I. A. III. obs. CCLXXXVII. p. 505. conf. obs. CCCXXXV. p. 547.* De Abscessu ex intempeltive suppressa steri Hamorrhagia subotto & per umbilicum sponte rupto, magna vi puris excreta vid. D. *Christian. Schuchmann. l. c. D. III. A. I. obs. CIII. p. 163.* De pure in coxæ tumore collecto per alvum expurgato vid. D. *Joseph. Lanzonei. l. c. Dec. II. A. IX. obs. XLIX. p. 82.* Purulentam Variolarum materiam critice per Urinam excretam vidit D. *Frider. VVilhelm. Clauder. M. N. C. Dec. II. A. VII. obs. CLXXXI. p. 344.* Ex Pleuritide Lotium purulentum observavit D. *Joh. Georg. Grübel. D. II. A. IX. obs. CX. p. 182.* Ex Abscessu Renum substantiam per Urinam

nam vidit expurgatam D. *Joh. Petr. Albrechts. l. c. D. II. A. I. obs. LXXXIII. p. 195.* Pus ex Abscessu ad exteriorem colli partem per nares emissus notat *Cornel. Stalp. van der VViel. C. I. obs. XXVII. qvi & Puris ex abscessu Hepatis per pulmones, atqve hinc per fauces tussi ejecti mentionem injicit l. c. obs, XLVI. p. 202.* De Abscessu infimi ventris per umbilicum evacuato vid. *Carol. Rayger. M. N. C. Dec. I. A. III. obs. CCXLVII. p. 505.* De fœcibus alvinis ex Abscessu inguinis predeuntibus vid. *Excell. Dn. D. Joh. Ludov. Hannem. Dec. II. A. III. obs. LV. p. 142, conf. D. Carol. Offred. Dec. II. A. I. obs. CXXVI. p. 318. Joh. Viëtor Jägerschmidt. Dec. III. A. II. obs. CLVI. p. 245. &c. &c.* Quomodo vero pus remeando juxta circulationis regulas recipiatur in vasa? docent supra laudatus D. *Cornel. Stalp. van der VViel. l. c. D. Frider. VVilh. Clauder. M. N. C. Dec. II. A. VIII. obs. CCXIX. p. 541. D. Christian. Schuchmann. D. III. A. I. obs. CIII. p. 163. conf. Excell. Dn. D. Lucas Schröck in Schol. ad l. c. p. 166. D. Pyrrhus Maria Gabrielus D. III. A. II. obs. II. p. 6. sqq. Magnific. Dn. D. Geor. VVolfsg. VVedel. Disp. de Casu an alto. p. 19.* ubi non sine Prognostico ejusmodi ægros relinquit. Non possumus interim non laudare optimam *Nobiliss. Dn. D. VVagneri* madendi hoc in casu methodum, ejusque porro honestissimis cenatibus prospera quævis serio apprecari.

WIBVRGI in IVTIA

Henricus Gernerus, SS. Theol. D. & Episcopus Wiburgen-
 gensis, (qvi Hafniæ an. 1629. d. 9. Dec. natus, ibidem ab an.
 1650. literis incubuit, postea Baccalaureus Soranus, & Scholæ
 Nobilium Herlovianæ Collega, an. 1654. Angliam & Belgium iustra-
 vit, an. 1656. Ecclesiæ Bircherodianæ Pastor, an. 1680. Philoso-
 phiæ Magister, an. 1690. Nomarchiæ Cronenburgicæ Præpositus, &
 tandem an. 1693. Ecclesiæ Wiburgen-
 sis Episcopus fuit constitutus)
 varia hætenus Scripta edidit, quorum Catalogus hic est:

De VVistis (i. e. Sapientum) *Oeconomia Practico-sacra*, 1661.
 in fol. Danicè.

De VVistis *Politica Practico-sacra*, 1662. in fol. Danicè.

Hesiodus paa Danske vers verticet (in versus Danicos translatus) cum notis mythologicis sacris, politicis, æconomicis, 1670. in 12.

Orthographia Lingvæ Danicæ, 1679. in 8.

Expeditiones Serenissimi Regis Christiani V. sub titulo *Iliados & Ulyssiæ*, metrò Danicò Alexandrinò, 1681. in fol.

Expositio Evangeliorum Dominicalium & Festivalium, 1684. in fol. & 4. Danicè.

Expeditiones Seren. Regis Christiani V. pacificæ quinquennales, sub titulo, *Ilias secunda*, 1685. in fol. metrò Danicò.

Epitome Philologiæ Danicæ, 1693. in 8.

Expositio Epistolarum Dominicalium & Festivalium, 1693. in fol. & 4. Danicè.

Scripta autem inedita preloque matu-
ra sunt :

Expeditionum Seren. Regis Christiani V. quinquennalium Ilias tertia, in folio, metrò Danicò.

Norum I. C. Testamentum, cum Notis, in fol.

De Virtutibus Ethicis pratico-sacra, in fol.

OTHONIAE

Liber ille *Matthiæ Kostock* / cujus nuper p. 275. sq. mentionem fecimus, typis Hafniensibus impressus est, hoc titulo: *Catechismus over Evangelieterne / eller en liden og ensfoldig Huns- og Reysse Postill / over de sedvante Søn og Helligedagers Evangeliske Dexter / i ensfoldige Spørmaal og Stenstvar / baade i henseende til Ordets rette Meening / saa og fattge Brug / ensfoldige Guds børn til Opbyggelse og Saligheds Forfremmelse / paa det forreste forfatter / af Niels Peterstøn Kostock / Med-tiener i det hellige Embede til St. Knuds Kircke i Odense. h. e. Catechismus in Evangelia, aut parva & simplex domi & in itinere utilis Postilla, in usitatas dierum Dominicalium & Festivalium pericopas Evangelicas, per simplices quæstiones & responsiones verborum verum sensum & salutarem usum inculcantes, pium Dei filium ad ædificationem & salutem studium*

um quam brevissimè proposita, à *Matthia Petri Rostocki Symmysta ad eadem S. Canusi, Othonic. Hafniæ, 1699.* (3. Alph. 2. plag. in 8.)

SVNDERBVRGI

M. Petrus Brand / Ecclesiastes Sunderburgensis, & Ministerii ibidem Senior, prælo paratam habet Dissertationem Theologicam de *Passionibus Corporis Christi mystici, ad Locum Coloss. I, 24.* cum Judicio Dn. *Bartholdi Botsacci*, SS. Theol. D. & Professoris Regii Hafniensis, nec non Pastoris Petrini celeberrimi. Præfationis loco in hac Dissertatione explicatur Locus Gal. VI, 17. Tractatio autem ipsa tribus Sectionibus constat, quarum I. Philologica est, II. Analytin Logicam exhibet, & III. Porismata complectitur.

Idem Auctor (præter Sunderburgensè patrium, nec non Flensburgensè & Lubecensè Gymnasium, in Academiâ Ienensi, Lipsiensi, Hafniensi, aliisque, literis imbutus, ac per 22. hælenus, & quod excurrit annos, in Patria Ecclesiastes) Ienæ an. 1672. sub Præsidio *Caspi. Posneri* Dissertationem Physicam habuit, de *Terre motibus*, & seorsim illis, qui *Morte & Resurrectione Christi acciderunt.* (6½. plag. in 4.) Kilonij verò an. 1677. Præsidi *Henrico Opitio*, pro capeffendis supremis in Philosophiâ Honoribus, de *Vsq̄ Accentuationis geminæ in genuinâ divisione Decalogi* disputavit. (6½. plag. in 4.)

FLENSBVRGI

Johannes Mollerus, inter varias de Scriptoribus Danicis observationes curiosas, à V. Rev. & antiquitatum patriarum callentissimo, *Petro Zani Lucoppidano*, Pastore Diocæseos Landensis in Insulâ Thorning prope Fioniam, se cum communicatas, singularem nuper LEONIS X. Papæ Romani *Bullam* adeptus est, quam, si obtinuisset citius, Præfationi *Bibliothecæ suæ Septentrionis Eruditi* (pag. 24. & 156. h. a. memoratæ) inferuisset, probaturus inde, paucitatis ac penuriz veterum apud Septentrionales monumentorum literariorum causam *Italu* quoque adscribendam, qui ea fortè sub initium superioris sæculi per emissarios suos undiq̄

conquisita avexerint. Id enim è Bulla istà Pontificià, sive *Leo-
nis X.* ad CHRISTIERNVM II. Daniæ Regem Epistolà, ad ocu-
lum patere existimat, cujus copiam publico non invidens, hoc
faltim monet, *Callundburgi* olim vetustum Regni Daniæ Archivum
sive Tabularium fuisse, quamvis locus ille, non (ut Bulla habet)
ad Dioccesin Othoniensem seu Fronicam, sed potius ad Roeskil-
densem vel Selandicam, pertineat; & licet Pontifex Regi monu-
mentorum veterum ab ipso impetratorum restitutionem promittat,
eam tamen ob insequutum paulò post Regis exilium, quin & mu-
tationem Religionis, aliasque varias Septentrionis turbas, nunquam
factam fuisse, videri verisimile. Bulla ipsa ita habet:

*Carissimo in Christo Filio CHRISTIERNO, Dacie,
Norwægie & Gothie Regi
Illustri.*

LEO PP. X.

Carissime in Christo Fili, Salutem & Apostolicam Benedictionem tibi
Retulit nobis dilectus Filius, Ioannes Heymers de Zonalben,
Clericus Leodiensis Dioceseos, Commissarius noster, quem du-
dum ad inquirendum Libros vetustos, ad inclytas Nationes Ger-
manie, Dacie, Svecie, Norwægie & Gothie, miseramus, in
Regno tuo, in Castro videlicet Callenburgenfi, Ottoniensis
Dioceseos, alias repertos Libros nonnullos vetustos Auctorum
clarissimorum, Romanas præsertim Historias continentes, illos-
que tuo iussu diligenter custodiri. Magnum nos desiderium in-
vasit, & ab ipso primo Pontificatus nostri initio, Viros quoque vis
virtutum genere insignitos, præsertim Literatos, quantum cum
Deo possumus, fovere, extollere & juvare. Ea de causa, licet
& nobis nonnihil dispendiosum sit, curamus indies diligentissime,
ut nostra impensa antiqui Libri, qui temporum malignitate peri-
rent, in lucem redeant. Quocirca Majestatem tuam ea, qua
demum possumus, affectione hortamur, monemus, & enixi-
us in Domino obtestamur, ut, in quantum nobis rem gratam
fa-

facere unquam animo proponit, tam dictos, quam alios quosvis antiquos libros sui Regni dignos, & quj desiderentur, ad nos transmittere curet, illos statim receptura, cum exscripti hic fuerint, juxta obligationem per Cameram nostram Apostolicam factam, seu quam dictus Joh: Heytmers, ad id mandatum sufficiens habens, nomine dictæ Cameræ denuo duxerit faciendam. Quod si Majestas tua fecerit, & ingens non en apud Viros Literatos consequetur, & nobis adeo rem gratam faciet, ut nihil supra. Mitimus autem in præsentia Majestati tuæ Confessionale, in forma Principum, tam illi, quam suæ Consorti, & duodecim Personis, per vos nominandis concessum, Munus si ad cælum respicere volueris, maximum. Non minora etiam pollicemur, & Majestati tuæ offerimus, quæ illi grata esse indies cognoscemus. Dat. Romæ, apud S. Petrum, sub Annulo Piscatoris, octava Novembr. an. M D XVII. Pont: nostri anno quinto.

Fac. Sadolemus:

EX DITHMARSIA

Mauritius Kramer, Pastor Marnensis in Dithmarsia, Librum vernaculum de *Resstitutâ in Germaniâ aliisque Provinciis*, imprimis autem *Dithmarsia*; *Evangelicâ Veritate*, edidit, cui titulus: *Die Wiederbringung der Evangelischen Wahrheit / in Teutschland und andern Ländern / insonderheit in Dithmarschen / in zwei Historischen Busypredigten; woben noch zum Anhang, eine Catechismus Predigt / der Christlichen Gemelne zur Warne vor Augen gekaget / von Mauricio Kramer / Pastore daselbst. Glückstadt bey D. Jarßen / 1699. (10 $\frac{1}{2}$ plag. in 8.)* Tres Librè hâc Conciones continentur, quarum prima memoriam B. D. *Martini Lutheri*, ejusdemque gestorum ac factorum, recolit: Secunda exhibet *Dithmarsiam* è Papatûs tenebris ad Lucem Evangelii *conversam*, ubi martyrium Fratris *Henrici de Zutphaniâ* & *Adolphi Klarenburgensis* zelus & industria utriusque *Nicolai Bojen*, tam *Melldorffensis* quam *Wesingburenensis*, aliaque notatu digna recensentur. Tertia denique,

occasione Visitationis Ecclesiæ Marnensis an. 1697. habita, summam doctrinæ Evangelicæ secundum singula *Catechumi* capita complectitur.

KILONII

Die 2. Octobris *Christophorus Oberius*, Iunecopiâ Svecus, pro consequendis summis in Philosophiâ Honoribus, sub præsidio *Nicolai Mölleri*, Historiæ Ecclesiasticæ & Antiq. Prof. Ord. nec non Facultatis suæ h. t. Decani, *Theses in Historiâ & Antiquitate sacrâ fundatas, ab iniquis autem rerum antiquarum & sacrarum arbitris in controversiam vocatas*, publicæ ventilationi exposuit, (2. plag. in 4.)

Die 3. Octobris Prorectore *Job. Burchardo Majò*, Eloquentiæ & Historiarum Professore P. Procancellariò verò *Christophorò Franckio*, SS. Theol. D. & Professore Primariò, *Actus solennis Promotorius* in Templo S. Nicolai fuit habitus, quò bini *Theologiæ*, tres *Medicinæ*, totidemque *Philosophiæ* Candidati, supremos Facultatum suarum Honores & Privilegia adepti sunt. *Theologi* fuerunt: 1. *Henricus Mublius*, Bremensis, SS. Theol. in ipsâ hæc Academicâ Christian-Albertinâ Prof. P. Ord. Ecclesiarum ac Scholarum Slesvico-Holsaticarum Superintendens Generalis, Concionator Aulicus Primarius, ac Præpositus Holsatiæ; 2. *Johannes Albertus Fabricius*, Lipsiensis, Philosophiæ Moralis & Eloquentiæ in Hamburgensi Gymnasio Prof. P. quibus *Job. Fridericus Mayer*, D. S. Regiæ Maj. Svec. Consiliarius in Sacris per Germaniam Svecicam Primarius, S. Theol. Prof. Ord. & Facultatis Theol. h. t. Decanus, supremos in Theologiâ Honores & axiomata *Doctoralia* contulit. *Medici* fuerunt: 1. *Tobias Thomas Michaël Hannemann*; 2. *Bartholomæus Johannes Otto Hannemann*, fratres, (D. *Johannus Ludovici Hannemanni*, Professoris Kiloniensis, filii) ac Practici Hamburgenses. 3. *Fridericus Ionssus*, Rendsburgensis quos *Wilhelmus Huldericus Walde*

Waldschmidt / Med. D. hujusque & Phil. Exper. Prof. Ord. nec non Collegii Med. h. t. Decanus, supremis in Medicinâ Honoribus & Doctorum titulis ornavit. Philosophi denique fuerunt- 1. *Matthias Lobetantz*, Femariensis Hollatus; 2. *Sebastianus Korbold*, (B. D. *Christiani*, Theologi filius) Kiloniensis; 3. *Christophorus Oberius*, Iunecopiâ Svecus; quos *Nicolaus Möller*, Hist. Eccles. & Antiq. Prof. Ord. ac Facultatis Philos. h. t. Decanus, supremis in Philosophiâ Honoribus, ac *Magistrorum* titulis auxit.

Die 5. Octobris *Johannes Burchardus Majus*, Eloqv. & Histor. Prof. Ord. ac Cimbricæ hæctenus Academiæ Prorektor, *Magistratum Academicum* deposuit, eundemque in *Theodorum Dasfovium*, SS. Theol. Lic. ejusque & Orient. Literarum Prof. Ord. nec non Templi D. Nicolai Pastorem primarium, solenni ritu transtulit.

Præside *Nicolao Martini*, IC. & Antecessore primario, Pand. & Phil. Civ. Prof. P. *Christophorus Henricus Anthor*, Stolbergâ Saxo, d. 14. Octob. *Positionum Juris Civilis Specimen quintum*, ad Libri ff. primi Titulum 8. de *Rerum Divisione & Qualitate*, publicè defendit. (1. plag. in 4.)

Johannes Ludovicus Hannemann, Med. D. & Phil. Nat. Prof. Ord. Leopoldinæ Societatis Nestor II. *Apologiam Astrologia, Metoposcopia & Chiromantia*, &c. haud ita pridem contra Mathematicum Gvelfherbytanum, *Leonhardum Christophorum Sturmium*, (ceu p. 122. h. a. diximus) editam, Scriptè vernaculò *continavit*, cui titulus: *Johann Ludewig Hannemanns/ Med. D. &c. 1. Continuation oder Fortsetzung der Vertheidigung der Astrologie, Metoposcopia und Chiromantie, &c. gegen die Abfertigung Bileams und Antwort darauf, welche geschrieben durch den HochEdlen Hochgelahrten Herrn Leonhard Christoph Sturm/ Hochverdieneten und weltberühmten Professore Mathemat. auff der Hochlöbl. Wolfenbüttelschen Academie. Hamburg / 1699. (10. plag. in 4.)*

*Continuatio Porismatum D. Io. Lud. Hannemanni
de Infinito & infinitis.*

154. Frigus qva fluor in infinitum sese diffundit.
155. Frigus qva fluor est spiritus corporum architectonicus.
156. Aer est substantia fluida, liquida, spirituosaf, infinita in longum latum & profundum extensionis.
157. Aer qva spiritus fluidus in corporum abditissima loca penetrans, est infinita imaginationis capax.
158. Aer, qva spiritus est instar spongiae omnium proprietatum tam superiorum quam inferiorum corporum per modum effluvi-
viorum recipiens.
159. Aer, qva spiritus fluidus est omnium rerum corporearum dotium & proprietatum panspermion.
160. Aeri, qva spiritus fluidus, omnes substantiae corporeae suas dotes nobiliores debent unicé.
161. Aer, qva spiritus est infinitarum mutationum in mundo sublunari evenientium archæus.
162. Aer, qva spiritus est Mundi inferioris archæus archæali mundi superioris indole animatus.
163. Aer, qva spiritus omnium rerum idearum caractere signatus est.
164. Aer, qva spiritus quotidie innumeras ideas ab ideis ideantibus suscipit.
165. Aer, qva spiritus omni momento res novis ideis signat.
166. Aer, qva spiritus in perenni motu est & non nisi ut fluor sese movet,
167. Aer, qva spiritus propter continuum effluviarum affluxum in perpetua lucta est.
168. Aeris, qva spiritus anima & forma est fluor purissimus.
169. Aer, qva spiritus tanquam fluorem heterogeneum tenebras admittit.
170. Aer, qva spiritus & fluor omnium morborum genitor & curator.

NOVA LITERARIA

MARIS BALTHICI ET SEPTENTRIONIS,

Edita Mense Decemb. M DC XCIX.

ROSTOCHII

Præfide *M. Zachariâ Grapio*, SS. Theol. Doctorando, Physices & Metaphysices Prof. P. & ad D. Jacobi Archidiacono, Auctor & Respondens *Daniel Joachimus Make*, Wismaricnsis, Controversiam recentissimam Historicam, *an Circumcisio ab Ægyptiis ad Abrahamum fuerit derivata?* à *Io. Marshamo*, Anglo, potissimum, & *Io. Spencero* motam, examinavit, eamque die 1. Novemb. publicæ ventilationi exposuit. (2 $\frac{1}{2}$ plag. in 4.)

Syllabus Disputationum *Iohannis Nicolai Qvistorpii*, SS. Theol. D. & Prof. P. nec non Pastoris Nicolaitani & R. Ministeriæ Directoris, hic est:

Disp. inaug. de *Sanctissimâ & omni tempore sufficientissimâ Christi Satisfactione*, Gryphisvaldiæ an. 1682. 12. Maj. Præfide *D. Augustino Balthasare* ventilata.

Disp. de *Beharmini in Ecclesiam Nostræ non notis*. Rostochii, 1682

De *Principio Theologiæ cognoscendi unico*, 1683.

De *Privatâ Confessione*, 1684.

De *Pœnitentiâ*, 1685.

De *Qvæstione, an Peccatum Originis formaliter sit merè privativum an positivum simul?* 1685.

De *Arcanis Statûs in Religione Muhammedanâ*, 1685.

De *Iubilæis*, 1685.

Disp. exhibens *Ideam Studiofi Theologiæ*, 1686.

De *Bonis Operibus*, 1688.

De *Certitudine Salutis nostræ*, 1689.

De *Cena Dominica eminentia*. 1689.

De *Migratione Clericorum*, 1690.

De *Sororibus dilectis & subintroductis*, 1692.

Dispp. 5. quæ exhibent *Aphorismos universam Theologiam 4. plagulis comprehendentes*, Resp. *Petro Beckero*, nunc Math. Prof. 1694.

Theses super universam Theologiam, Disputationibus 36. & Respondentibus 18. ventilatæ, 1695. & 96.

Quæstiones *B. D. Dorschæi in primam & secundam Epistolam S. Iohannis*, 8. Disputationibus propositæ, 1697. (vid. N. L. 1698. p. 6.)

Collegii Disputatorii publici *Theses ex universâ Theologâ selectæ*, à Respondentibus conscriptæ & ad collationem Academicam exhibitæ, 1698. & 99. (quarum frequens in his N. L. mentio.)

Disp. de *Christo, unicâ Spe nostrâ*, Resp. & Auctore *Alb. Ioach. Krakevitio*. Eqv. Mecklenb. 1698.

Disp. Inaug. *Bogislai Liebeherrii*, Colb. Pomerani, nunc SS. Theol. D. & in Patriâ Pastoris, de *Propagatione fidei per ferrum & flammam*, 1698. (vid. N. L. 1699. p. 4.)

Disp. Inaug. *Alberti Ioach. de Krakevitz*, Eqv. Meckl. nunc SS. Theol. D. & Prof. Hebr. Rostochiensis, pro Baccalaureatu, de *non sperandâ extra Ecclesiam Lutheranam salute*, 1699. (vid. supra, p. 66.)

Dissertatio Juridica, sub Præsidio *D. Joh. Kleinii*, à *Conrado Georgio Frantzkiø*, ventilata, de *Testatore Cauto*, von der fürsichtigen Errichtung eines Testaments (cujus nuper p. 328. mentionem fecimus). 13. plagulis constat, & post Præfamen; 4. Capitibus absolvitur; quorum 1. generalia circa cautum Testatorem exhibet; 2. Cautum Testatorem sistit; respectu ad ejus personam habito; 3. agit de cauto Testatore, respectu ad ejus Bona habito; & 4. denique cautum Testatorem, respectu ad formam Testamenti toleanem habito, considerat.

STRÆLESVNDÆ

Die 5. Nov. terræ mandatum fuit funus *Johannis Baudewini*, SS. Theol. D. ejusdemque in Gymnasio Professoris, Ædis Cathedralis, quæ *D. Nicolao* sacra est, Pastoris, Assessoris Consistorii,

Scho-

Scholarchæ, & Superintendentis, cujus obitum nuper p. 328. nunciavimus. Natus fuit is Stralesundæ an. 1641. d. 9. Nov. patre cognomine Oenopolâ, avô verò maternò *Johanne Slekerò*, Eccles. D. Nicol. Pastore. Studiis incubuit primùm in patriâ ac Gedanensi Gymnasiò, deinde in Rostochiensis & Kiloniensis Academia; quæ posterior ipsum quoque sub D. *Kortholto* de *Vnione Personali* disputantem audivit, nec non (præviâ inaugurali Disputatione de *Impositione manuum*) an. 1668. supremis in Philosophiâ honoribus ornavit. Hinc *Correctoris* Spartâ in Scholâ *Rostochiensis* ab an. 1669. functus, sequenti statim an. 1670. in patriam fuit revocatus, ad obeundum in *Ecclesiâ D. Nicolai* sacrum *Diaconi* officium; a quò, sexenniò elapsò, ad *Archidiaconatus* gradum ascendit, & tandem an. 692. B. D. *Bernhardo Gosmanno* in *Superintendentis* manere successit. Id quantâ pietatis, eruditionis, facundiæ, fideique in commissum gregem laude gesserit, abundè constat; Testatur etiam singularis gloriozæ memoriæ Regis *Caroli XI.* gratia, quâ Nostro tale nihil opinanti, in solenni Regni *Sveciæ* jubilo o Evangelico, an. 1693. insignis *Doctoru Theologi* titulus fuit decretus, & d. 26. Febr. in *Academiâ Vpsaliensi*, *Promotore D. Rudbeckio*, collatus. Testantur etiam Scripta publica à B. Superintendente profecta, quæ hæc sunt: *Erlährungs-Fragen über die Form zu beichten; Eltern- und Kinder-Seelen-Nerung; Glaubens- und Lebens-Lehre; Eblecht und Recht; Kluge Einfalt; & Kern brünstiger Seufzer*; quorum partem p. 228. recensuimus. Vixit in conjugio filiz *Christiani Schwarzen* Reip. *Straliundensis* olim *Protonotarii*, ex quò (præter filiam, *Mercatori* desponsatam) filius unicus *Christianus* superat, qui per septennium *Lipsiæ*, *Vittebergæ* & *Rostochii* studiis incubuit, jamque apud exteros moratur. Tandem memoratu dignum, B. Superintendentem, nihil adhuc morbisentientem, ultimâ, quam habuit, concione, prælagâ quâdam mente, instantis sibi fati fuisse nuncium. Dum enim ex 2. Reg. XX, 20. sq. de exitu vite R. *Hiskie* egit, hos subinde ingeminavit versiculos:

1. Meine Zeit ist meist dahin/
Seligkeit liegt mir im Sinn.
Y y 2

2. Ein anderer kommt an unser Stat/
Dawieder ist kein Hülf noch Rath.
3. Wer weiß/wie bald? so muß ich fort/
Und kriege ein anderer metnen Ort.

Ipsam verò Concionem obsignavit notissimis cantilenæ ecclesiasticæ verbis: *So fahr ich hin zu Jesu Christ / &c. ac triduo post morbo correptus, die 29. Octob. obiit.*

*M. Jacobus Wolff / Gymnasii Sundensis Rector, die 17. Novemb. Χρωματομαχίαν ἠντορικήν sive Colores in palastrâ Oratoria, super Quaestione: Quis Color vestitus Juvenis Scholastici convenientissimus sit? de Primatu inter se contententes, unâ cum digressiunculis quibusdam ad luctuosissimum B. D. Baudervini obitum, exhibuit, ad quem Actum Oratorum Auditores Programmate (3. plag. in 4.) invitavit. Præconis vicem in Panegyri isthâc sub Mercurii habitu sustinuit Frid. Christophorus Willich / Stralsundensis, quem excepit Joh. Christophorus Dackemeister / Daffov. Megapolitanus, Causæ Proloquutor, circique Oratorii Diribitor. Colorum ad hunc scopum delectorum Patroni fuerunt sequentes: Nivei seu albi, *Ioh. Ehrenfridus Hagemeister / Stralsundensis; Anthracini seu nigri, Jacobus Gabriel Wolff / Gryphisvaldensis; Smaragdini seu viridis, Georg. Christianus Willich / Stralsundensis; Purpurei seu rubei, Christianus Ike, Stralsundensis; Sapphirini seu caerulei, Henricus Richard / Sundensis. Tandem litem oratione decisoriâ composuit Bernhardus Kutephoff / Sundensis. His omnibus post octiduum ἐκ τῆ παρακλήσεως responderunt: Georg. Bernhardus Pansew / Strals. Matthias Wilhelmis von Ehienen / Gadebusch. Megapol. Georg. Vilh. Zewelng / Sundens. Balthaf. Henning: Brandenburg / Sundens. Christophorus Lemmius, Sundens. Ioh. Nicolaus Schütze / Spiker. Rugian. Ioh. Christianus Vahr / Endigenf. Pomer. Fridericus Dellgendorff / Stralsundensis. Singuli, singulis apostrophis, ad immatura B. D. Baudervini, Præfulis Stralsundensis, fata, & ad posthumam Viri gloriam digressi, suos, quisque, Colores piis Ejusdem Manibus dederunt.**

GRYPHISWALDIAE

Præside *M. Theodoro Hornio*, Logices & Metaphysices Prof. P. Ord. die 31. Octob. *Jacobus Baltasar*, Stralsundensis Pomeranus, de *Radice & causâ possibilitatis rerum* disputavit. (2. pl. in 4.)

Die 2. Novemb. sub præsidio *Jacobi Henningii*, SS. Theol. D. & Prof. P. Facultatis suæ Senioris, Consistorii Regii Assessoris, & Templi Iacobæi Pastoris, *M. Abraham Henricus Deutschmannus*, Wittebergensis, (celeb. Theologi *D. Johanni* filius, & *B. D. Calovii* nepos) Facultatis Philos. in Academiâ patriâ Adjunctus. Theses Theologicas de *Verâ Pœnitentiâ, eiqve annexis Confessione & Absolutione*, publicè defendit. (3. plag. in 4.)

Die 16. Novemb. sub præsidio *Alexandri Carocii*, I. P. O. *Daniel Siegfried Flesche*, Stolpâ Pomeranus, Schediasma Disquisitionis de *Foro Advenæ contrahentis*, ad L. XIX. §. 2. π. de *Ur. dic.* ventilavit. (5. plag. in 4.)

Eodem menie *Matthæus Clemasius*, D. Prof. Med. Ord. & Civitatis Physicus, Respondente *Christiano Ernesto Klein*, Insulâ Marianâ Borusso, Disputationem de *Præfagiis, quæ vulgo Cordis vocantur*, publico examini submitit. (1. plag. in 4.)

REGIOMONTI

M. Daniel Hoynovius, Respondente *Christiano VWilhelmo Pantzer*, die 21. Novembris Quæstionem Politicam: *An Mendici in Republicâ sinitolerandi?* publicè ventilavit. (4½. plag. in 4.)

PÉRNAVIAE

Academiâ Regiam Gustavo - Carolinam, - quæ hæctenus *Dorpati* floruerat, auspiciis Potentissimi Sveonum Monarchæ CAROLI XII. *Pernaviam* esse translata, supra p. 266. & 270. dictum est. Jam, quibus cærimoniis novæ huius, totoqve hodie orbè recentissimæ, *Pernaviensis Academia Inauguratio* facta sit, memorandum venit. Peregit illam nomine Regio, Illustrissimus Heros, *Ericus Dahlberg*, Comes de *Schenâß* / Liber Baro de *Stropsta*, & Dominus in *Wårder* / Senator Regius, Belli

Dux, & Livoniæ Gubernator generalis, ac ut olim Dorpatensis, ita nunc etiam Pernaviensis Academiæ Cancellarius. Is convocatis die 28. Augusti Patribus Civibusque Academicis, frequentive exterorum undique affluentium coronâ, in Auditorio Majori elegantem sermone patrio (h. e. Svecico) Orationem habuit, quâ S. R. Majestatis de erigendâ novâ hâc Academiâ consilium exposuit. Respondit ipsi Latino idiomate *Sveno Cameen*, Hist. Prof. P. & Dorpatensis hæctenus Academiæ Rector. Hôc factô universa Concio, inter Musicos applausus, per utrinque dispositos militum, Civiumque armatorum ordines, Templum Germanicum petiit, ubi paullo ante dictus *Sveno Cameen*, fascis Academicos solenni ritu deposuit, fuitque primus Academiæ Pernaviensis Rector creatus *Michaël Dau*, Eloqv. & Poës. Prof. Ord. Sermonem inde sacrum inauguralem è suggestu habuit *Daniel Eberhard*, Græcæ ac Orient. Lingg. Prof. P. ex Pl. LXXXIV, 1-8. quô finitô Hymnus Ambrosianus, *Te Deum laudamus*, ac repetitus tormentorum fragor, perlonuit. Hinc Illustrissimus Comes pari prosequentiumpompâ domum deductus, Academiæ & reliquorum Ordinum proceres splendidô Convivio excepit. Sequenti die 29. Aug. *Gabriel Skragge*, SS. Theol. Prof. in amplissimâ Panegyri Orationem Latinam habuit; idemque die 30. Aug. sed ligatô sermone fecit *Daniel Sarcovius*, Logices, Physices ac Metaphysices Professor. Sequuti sunt die 31. Aug. bini elegantiorum literarum in novô hôc Parnasô Livonicô alumni, quorum alter, *Paulus Fridericus Thumb à Weingart*, Eqves Livonus, horâ decimâ antemeridianâ, de *Laudibus Regum Sveciæ* supremorum utriusque Academiæ Conditorum, dixit; alter verô *Petrus Haal*, Dorpatensis, horâ pomeridianâ tertiâ, de *Dignitate Literarum* peroravit.

Series Professorum Academiæ Pernaviensis hæc est:

Theo-

Theologi.

Olaus Moberg, SS. Theol. Prof. Primarius.

Laurentius Molin, SS. Theol. Licent. & Prof. Ord.

Gabriel Skragge, SS. Theol. Prof. Consistorii Ecclesiastici Assessor & Pastor Cavvelectensis.

Jurisconsulti munus vacat.

Medicus

Laurentius Braun, Med. D. & Prof. Ord.

Philosophi :

Gabriel Ståberg, Philosophiæ Moralis & Civilis Prof.

Sveno Cameen, Historiarum Prof.

Sveno Dimöberg, Mathem. Prof. P. O.

Michaël Dan, Eloqv. & Poës. Prof. Ord. ac hodie Academiæ Rector.

Daniel Sarcovius, Logices, Physices & Metaphysices Prof. Ord.

Daniel Eberhard, Græcæ & Orient. Lingg. Prof. P.

Ex his *Olaus Moberg*, SS. Theol. Professor Primarius, pro con'eqvendô summô in Theologiâ Gradu, Respondente *Andræ Erichson*, Revalensi, die 1. Septemb. Disputationem Theologicam inauguralem habuit, *Legis Moralis, Evangelii, & utriusque Discriminis*, brevem *diáxonē* exhibentem. (7½. plag. in 4.)

Die 4. Septemb. *Gudmundus Krook*, Austro-Goth. Svecus, pro obtinendis Honoribus Philosophicis, Præside *Daniele Sarcovio*, Phil. Theoret. Prof. Disputationem Pneumatologicam proposuit, de *Mente Humanâ in statu separatô*. (1½. plag. in 8.)

Die 6. Septemb. sub moderamine *Michaëlis Dan*, Eloqv. & Poës. Prof. P. *Abrahamus Carstenius*, Viburgensis, Auctor & Respon-

spondens, Exercitationem Physicam, de *Sensibus Brutorum*, defendit (5. plag. in 4.)

Die 9. Septemb. *Henricus Meurch*, Pastor Torgelensis, pro Honoribus Philosophicis consequendis, sub praesidio *Gabrielis Siöberg* Phil. Moral. & Civ. Prof. P. Disputationem Politicam, de *Juris Principis circa Sacra*, habuit. (4. pl. in 4.)

Die 11. Septemb. *Gabriel Himmel*, G. F. similium Honorum Philos. impetrandorum causâ, Praeside *Svenone Cameen*, Hist. Prof. P. & Facultatis Philos. h. t. Decano, *Prudentem Peregrinationem*, breviter delineatum, cuius rectè judicanti conspicendum & examinandum fuit. (3. plag. in 4.)

REVALIAE

M. Gothofredus Stecher / ad D. Nicolai Pastor & Consistorii Regii Assessor, edidit *Concionem funebrem*, in funere L. Baronis & Chiliarchæ *Ludovici VVilhelmi Zaube* habitam cui titulus: *Die geistliche Zaube in den geistlichen Stein-Dingen und Heißig-thern* / aus einem schönen Morgen-Gebet. &c. 1699. (7. plag.)

Reliquarum *Concionum funebrium* ab ipso editarum Syllabus hic est:

1. *Flos, Symbolum Vitæ humanæ*, ex Pl. CIII, 15. 16. in funere *Fabiani VVilhelmi à Ziesenhause* / Locumtenentis Praefecti militaris 1669. (6. plag.)

2. *Treuer Lehrer und frommer Christen Erlösung von allem Ubel* / 2. Tim. IV, 18. in funere *M. Gotthardi à Kersch* / Pastoris Reval. ad S. Nicol. 1671. (5. plag.)

3. *Creutz-Becher* / ex Ezech. XXIV, 16. in funere *Anna Jernstedt* / uxoris *Erdvini Erdmanns* / portuorum administratoris Regii. 1673. (6. plag.)

4. *Der Christliche Ritter* / ex 2. Tim. IV, 7. 8. in funere Tribuni Equestris & Senatoris Provincialis, *Hans Enades* / 1676. (7. plag.)

5. *Vanitas Vanitatum*, ex Eccles. I, 2. 3. 4. in funere Legati Chiliarchæ *Arnoldi Johannis Westfaken* / 1676. (7. plag.)

6. *Cip-*

6. *Cippus pii Magistratus*, ex Ies. LVII, 1, 2. in funere *Georgii Witte* / *Consulis Revaliensis*. 1677. (9. plag.)

7. *Goutseiger Kindbetterinnen kräftiger Trost*, ex 1° Tim, II, 15. in funere *Anne Margaretha à Wollfeld* / *uxoris Eberhardi à Guntersberg* / *Præfæcti militaris*. 1684. (7. plag.)

8. *Das verlegte und verbundene Herz*, ex Hiob. VI, 17. sqq. in funere *Majoris Evaldi Gustavi à Schüh*. 1685. (6. plag.)

9. *Ehren-Krone der Alten* / ex Sir. XXV, 8. in funere *Anne Wachsmeyers* / *Viduae Tribuni Equestris & Senatoris Provincialis*, *Johannu Brakels*. 1686. (8. plag.)

10. *Argnen wieder Herzens Angst* ex Ies. XXXVIII, 17. in funere *Petri Aulini*, *Pastoris Ecclesiæ Svecicæ Revaliensis*. 1687. (6. plag.)

11. *Freudiger Sterbens-Wuth* / ex Phil. I, 21. in funere *Margareta Stampehl* / *uxoris Johann Engelhardi Wenders* / *Pastoris & Præpositi*. 1688. (7. plag.)

12. *Das Ruhmwürdige Alter* / ex Ps. LXXI, 17, 18. in funere *L. Baronis*, *Majoris generalis & Senatoris Provincialis*, *Bernhardi Raube*. 1698. (7. plag.)

VPSALIAE

Olaus Rudbekius, Senior, Med. D. & Prof. Honorarius, ad *Tomum III. Atlanticæ*, non ita pridem publici Juris factum, *Indicem* nuper annecti curavit, qui cum hoc fructu legi potest, ut velut in brevi tabula, præter memorandas in antiquitate res, habeatur juxta notitia veterum Historicorum, Poëtarum aliorumque Scriptorum, qui florere apud Græcos, Latinos, Ægyptios & Atlanticos. Ad hoc *Opus Botanicum*, orbi erudito diu desideratum jam sub typis habet.

Carolus Lundius, Juris patrii Antecessor, *Legibus VVestrogothicis*, & in easdem *notis* ante quadriennium editis, *Commentarium in Jus Vplandicum* pari industriâ jam evulgari curavit. In quo inter alia maximè memorabilia disserit, 1. de *Titulis veterum Sveonie Regum*, ab ultima antiquitate in hæc usque tempora. 2. De

re nummaria veterum Gothorum; solide demonstrans ex antiquissimis Imperii Sveonici constitutionibus, quinam istorum temporum verus numismatum fuerit valor. Quâ occasione ab eo simul notantur quorundam errores maxime fundamentales, qui hæc de materia scripsere. 3. De veteri Vpsalarum situ, adeo ut invictis argumentis ex Platone aliisque & veterum monumentorum fide probet & demonstret, ab antiquo fuisse veram priscorum Regum sedem, cultumque Deorum iis in locis, ubi jam conspicitur templum Gamla Vpsala, Apollini olim dicatum. Præter hæc opera plura alia elaboravit, propediem evulganda, scilicet. 1. Tractatum de *Jure Attico & Gothico*, in quo, instituta utriusque collatione, evidenter docet, Leges Græcorum, & singillatim Atheniensium, ex Gothicis esse desumptas. 2. De *Processu Judicario*, quem adornavit hoc consilio, ut demonstret, Legum vicinarum gentium cultiorum convenientiam cum processu in foro patrio in hæc tempora usitata. 3. De *Jure Naturæ & Gentium*, ad leges & mores Christianorum.

HÖLMIAE

Nicolaus Keder, Regii Antiquitatum Collegii Assessor, Tractatum parat, cui titulus: *Eximia raritatis Nummus bilinguis, nempe hinc Latinus, inde Gothicis literis, sive Runis, insignitus, & nonnulli alii variarum gentium Nummi, non ita pridem è solo Ostro-Gothico una effossi, quos in æ incisos ac commentario illustratos, cum Rep. literaria è suo communicat Museo Nicol. Keder, Holmensf. in 8.*

Idem quoque, si per valetudinem (sæpius adversam) liceat, integrum curiosis *Museum suum*, typis commissum, pandet, quo varia non tantum Romana antiqua ex argento & ære Numismata, sed Orientalia etiam ex omni metallo, Anglica item & Russica eximia, nondum publici juris facta, continentur.

Dignum verò, Antiquarii hujus (indiciè de Nummis tam colligendis, quam describendis, optimè merentis) memoriam effigiendam *Nummo* conservari, quem celeberrimo Sveciæ Monetario *Karlsteen* debemus, altero latere ipsius vultum nomenque: NI-

COLAUS. KEDER. HOLMIENSIS. ANTIQVARIUS; altera verò Stellam exhibentem, cum epigraphæ: IN. TENEBRIS. LVCEM. & anni 1697. numero.

D. Christiani Kortholti, Theologi Kiloniensis, Tractatus de occulta Funerum curatione, vel corporum humatione clandestinâ, Svecicè translatus est, operâ S. I. P. C. (quæ initiales literæ compendium sunt nominis Simonis Isogai, Pastoris ad S. Claram, cujus Orationem funebrem vernaculam habemus, in obitum Seren. Reginae Ulricæ Eleonoræ, editam, in fol. cum fig. æn.)

MALMOGIAE

*Visus proximè ante mortem septuagenario
rediens, Observatio Ia. Jacobi
Döbelii, D.*

QVI senectutis, graviumque morborum senes affligentium naturam mecum considerat, meritò quoque mirabitur mecum, quod Vir quidam, non minus ætate venerabilis quàm officio reverendus, quatuordecim dies ante beatum suum ex hac vita discessum, oculi sinistri visum, ultra annum jam amissum, ita recuperarit, ut etiam redeuntis luminis excellentiam visui alterius oculi ipse præferret. Multis antea afflictus erat ægritudinibus: Nunc laborabat tumore quòdam inflammatoriò, nunc diarrhoea senile exsiccabat corpus, nunc copiosus ex hæmorrhoidalibus exstillabat sanguis, hisque feliciter superatis malis, viribusque parùm recollectis, ultimum ab ætate experiri debuit malum. Suâ enim & appetentiâ & digestionem denuò ventriculus deficiebat, indeque membra quotidie langvescebant, omnesque cujusvis ordinis facultates. Mirum, inquam, hisce ingruentibus malis unicum visum quasi renovatum fuisse, atque ad agonem usque perennasse, qui tamen non solum spiritum debitam quantitatem, sed & puritatem ac subtilitatem requirit. Verum enim vero, ut ut oculorum morbi, hosque inter Amaurosis vel Gutta serena omnem plerumque eludat præsertim in senibus operam humanam; nihilo tamen minus mihi nonnunquam exemplò fuit obser-

vatum, omnibus frustra adhibitis, vel per morborum supervenientium insultus, vel per corporis extenuationem miseris rediisse lumen. Ita enim *Velschius* in Obs. Med. Episcopi. XX. feminae cujusdam meminit, quae postquam à partu febre vehementiori correpta fuisset, oculorum usum recuperavit; testaturque *Riverius* ex observatione XXIX. *Formis*, juvenem mulierem, gutta serena laborantem, dum cibi abstinentiam mortem sibi inferre voluit, ad extremam naciem fuisse deductam, eaque (absumpta nimirum vel humorum oculos turbante, vel nervos obstruente materia) ad pristinam pervenisse felicitatem. Hisce affinis aliorum quoque sensuum amissionum, sed vel ob metum, vel ob iracundiam, terrorem, laborem, quin imò crapulam recuperatorum afferri possent historiae, sed cum ipsi Lectori, quid adhuc dici debeat, subleat, absque ulteriori illustratione, hanc de praesenti casu addo sententiam: Absumpto scilicet per morbos continuè succedentes, & praesertim Diarrhoeam serò corporis superfluo, imminutam quoque quin imò absumptam fuisse oculo infixam materiam, quae ablatà spiritibus, radiisque luminaribus reclusa fuit via, visusque tam diu viguit quamdiu actioni huic sufficientes inservire poterant Spiritus.

HAFNIAE

Die 2. Novemb. Potentissimi quondam gloriosae memoriae Dan. ac Norveg. Regis CHRISTIANI V. Funus solenni pompa Roeschuldiam deductum fuit, ut Augusto Decessorum sepulchro inferretur. Innumerae hac occasione per universum Regnum Conciones funebres habitae sunt, ex 1. Reg. II, 1-4. quarum tertio die in Arce Regia Hafniensi, diversis totidem lingvis, personaverunt; Latinam recitante *Henrico Bornemanno*, SS. Theol. D. & Seelandiae Episcopo; Danicam *Petro Caspari*, SS. Theol. D. & Regi à Confessionibus sacris; Germanicam verò *Hectoris Gothofredo Masio*, SS. Theol. D. & Prof. P. nec non Concionatore Aulico. Praeterea Universitatis nomine Manibus Regiis

parentavit *Johannes Wandalinus*, SS. Theol. D. & Prof. P. Aca-
 demiae Equestris autem nomine *Olaus Wormius*, Prof. P.

*Nobilissimis & Excellentissimis ac Reverendis
 & Clarissimis Dnm. Collectoribus
 Novorum Literariorum Lubec-
 ens. Ottho Sperling
 S. P. D.*

Video Mensis Augusti Nova Vestra Amplissimi & Celeberrimi
 Dni. G. G. L. Viri omnibus modis amicissimi mihi, Disquisi-
 tionem super mea de Dite Gallorum attulisse. Lætatus valde fui
 eruditissima Viri istius summi commentaciuncula lecta. Pergat
 censuram & limam adhibere, hâc enim indigent omnia mea, quod
 nonnunquam effundantur mihi potius quam scribantur.

Placet Ipsi, a Thiodo potius vel Theut, aut Teutone quo-
 dam Teutonas & Teutiscos derivari, quam a *Thiod* Septentriona-
 lium, ista magna gente: quod & mihi non displicet, modo
 talem *Theut* antiquitas ulla prodidisset. Multi sunt Thiodi &
 Theuti tam in Septentrionalium historiis, quam eorum, qui
 ex Romanis & Græcis de Septentrionalibus scripserunt, sed nemi-
 nem reperio adeo celebrem, qui genti Teutonicæ nomen fe-
 cerit: Hæc mihi causa fuit, cur a decantatissimo Septentrio-
 naliū nomine *Thiod*, quod *magnam gentem* significat, Teutones
 arcessere satius duxerim, qui ipsi magna gens fuit, siquidem ab
 illo nomine cætera omnia propria nomina, tam Thiodi quam
 Theuthi, & Teutatis, & Svythiod, & Thiodkonnings, & Thudans,
 & infinita alia descenderunt, ergo & *Teutiche* & Teutones.

Heroes quidem veteres Septentrionales coluerunt carmini-
 bus & anniversariis ad lucos & fontes, & saxa; sed non imagini-
 bus: nec reperio ante Othini & Thori adventum ad *ιδωλολα-
 τρείαν* Septentrionales accessisse, hoc est imaginum & simula-
 chrorum cultum.

Asas & Asiaticos quod non credat Septentrionalibus nostris

cognitos Nobilissimus Vir, longè aliter testantur illorum Saga & Historiæ, illorum in Asiam peregrinationes, commercandi studia, & rursus Asiaticorum in Septentrionem coloniarum deductæ, invitantibus etiam Septentrionalibus quandoque, nonnunquam arcentibus illorum aditum.

Sagas ego illorum magnæ fidei, multoque honore Antiquitatis solidæ munitas existimo, & longè digniores, quàm ut inter somnia & fabellas rejiciantur. Habent earum nonnullæ hæc commune cum Græcis & Romanis Germanorumque histeriis, & quibusvis antiquis, ut sine fabulis non sint, *πρατολογῶντες* nonnunquam. Sed si comparentur inter se Græcæ, Romanæ, aliæ, cum *Sagu*, præferam ego *Sagas*, quod & simplicitatis innocentissimæ sint, & falsa facile se prodant, tum & quod veritatis plus habeant. Distingvendæ quoque veniunt *Saga*, postquam Christiani illas scriptis comprehenderunt. Primæ enim eâ curâ sunt contextæ a probatissimæ vitæ hominibus, in quibus vix aliquid *ἀπιβέας* historiciæ desiderare queas; sunt enim scripta illa examinatissima, ac si ad Polybii limam, quando qualis esse historia debeat & Historicus, præscribit, exacta essent; qualia sunt (ne me mentiri, aut in gratiam Septentrionalium scribere credatis) Aræ sacerdotis Islandici scripta; Chronicon Norvegicum, vulgò Snorroni Sturlæo adscriptum: Landnama Saga, seu Origines Islandiæ, & multæ aliæ Sagæ, quarum fidem nemo in dubium vocare possit, quod fabulosa maxime caverint & ejecerint, nucleum ipsum Historiarum promentes; de quibus longâ serie nobis edisseret Thormodus Torfæus Historicus Regius Norvegiæ in suo de serie Regum Daniæ scripto doctissimo quod nunc sub prælo versatur.

At Saxo Grammaticus non est is, qui tam accuratè versatus est, sed quasvis Sagas & relationes de rebus Septentrionalium ad se perlatas consignavit, quamvis subinde moneat se cunctis istis non credere sed relata referre. Credat igitur certissimè Nobiliss. Dn. G. G. L. Asiaticus colonias in Septentrionem non semel deduxisse, nec ad Hæsum aut Aesar Hetruscum opus esse confugere. Credat quoque, si placet, Celtas in Septentrionem se infudisse & que

que acin Gallias, ubi duntisimè Celtarum nomen remanet; & in Hispanias, ubi Celtiberiz, & in Illyricum, & in Germaniam & in Septentrionem reliquum, ubi Celtho-Scythæ appellati sunt: quod jam ante me doctisimè & accuratissimè Cluverius in Germania suâ ex optimis & antiquis Scriptoribus probatum dedit; Verum tamen esse fateor, nisi Græci Scriptores has migrationes nobis ostendissent, haud de Celtis in Germania & Borealioribus nos scire potuisset. His itaque probatis, Celticum nomen in paucis vocabulis apud Danos & Islandos vim Asiaticorum subterfugisse, quis negare velit? in *Kelnu*, *Kelstubarn*, *Kelstube*, *Kelstringer* & similibus; saltem ut videatis, non meram conjecturam esse aut allusionem quam de his vocabulis attuli; sed suis rationibus munitam & in ipsa antiquitate fundatam. Ubi enim Celtæ fuerunt, ibi quoque Celticum nomen viguit, donec illud in contempum quem dixi post longissima tempora Asiatici illi magnifici adducerent, cum Othini & Thori ejusque comitum, ac Principum adventu qui *Asaguder* nuncupantur, h. e. *Dii Asiatici*.

Nam Celtas *Galias* appellatos nusquam reperio. *Γαλάται*, quidem Græcis audiunt; Romanis & Gallis ipsis antiquo vocabulo *Guallia*, unde *Guallæ*: quod adhuc ex Septentrione nomen est, Belgisque notum de *VValen* & *VValonen* & Wallia Britannia testatur & *Dei* Island Germanorum. Et *VValste* Septentrionalibus peregrini omnes dicuntur, ex Gallia vel Italia. Atque nihil magistritum, quam V. & W. Gallis sapius & Romanis cum G. prefixo scribi ac pronuciari, quæ de re plura possem commentari, si hic locus id ferret.

Jam quod putat, *maiores eorum, qui nunc Daniam, Suediam & Norvegiam habitant, non aliunde transgressos quam ex Germania nostra* &c. Hoc sane si probare posset Ampliff. ille Vir, erit mihi magnus etiam Apollo. Ego hoc sanè nusquam nisi a *veortegimoi*, quibusdam assertum legi, quorum rationes non satisfaciunt. Mores quidem multi transierunt ex Germania in Septentrionem hæc plurimis seculis, & transeunt quotidie, at de hominibus & coloniis deductis mihi planè non constat. Septentriona-

les contra Vandalos, Gothos, Herulos, Teutonas, Burgundos, Langobardos, & quos non? per Germaniam in exteras quasque regiones transfretasse norunt & docent; idque non serò, sed multis ante Christum seculis, omnes hac de re Historiæ antiqva plenz sunt tam Romanorum quàm Græcorum, consentientium hac in re Septentrionalibus, superluat Burgundiæ, Lombardia, nomina antiqva retinentes, ne nunc de Vandalia dicam. Nemo antiquorum, quod sciam, ex Germania in Septentrionem populos ullos transmigrasse scripsit. Hoc igitur doceri cupio. Et hæc habui quæ ad Nobiliss. & Ampliss. Viri *διηγησι* respondere me debuisse credidi, si Vestro favore locum aliquem in Novis merebuntur. Valete. Dabam Hafniæ a. d. XXVIII. Octob. Ann. c. l. c. XCLX.

BARMSTEDII in Comitatu RANZOVIO

Christiani Dethlevi Rhodii P. B. Descriptio singularis cujusdam Tumuli sepulchralis, prope Barmstedum in Comitatu Rantzovio,

INeam quidem se abduci passus est opinionem Celeberrimus quondam Polyhistor & Antiquarius B. Dn. D. *J. Dan. Major*, ut statuerit, quo propius ex Septentrione Hamburgum veneris, eò pauciores Tumulos Veterum sese offerre; hæc scilicet ratione etiam *ὑπόθεσι* suam, migrationem Cimbrorum ex Asia per Septentrionem in Germaniam, probatam dare volens. Vid. Ejusd. Cimbr. c. 27, pag. 39. Sed contrarium salva hujus doctissimi Viri autoritate, inter alia loca testari videtur Comitatus Rantzovius, & imprimis Parochia Larimstettensis; quæ, etsi tria tantum, vel quatuor milliaria Hamburgò distet, pluribus tamen sepulchris veterum Ethnicorum, quàm multæ aliæ, Septentrioni propiores regiones, superbit: his suis monumentis clare edocens, se plures etiam olim aluisse incolas.

Inter has venerandæ antiquitatis reliquias eminent Collis quidam

dam sepulchralis, à *Dun. Colles* & *Coribus Nov. Lit. M. Jul. p. 224.* notatus, qui ad majoris tormenti iactum à templo *Barrastetten*si, & æquali spatio ab *Aula Rantzovia* remotus, in circuitu nonaginta tres passus, versus Orientem autem viam *Regiam*, quæ ducit *Izehoam* vel *Breitenburgum*, habet, magnis insuper lapidibus cinctus.

Hunc mense Julio hujus anni adaperientes, in universum sexaginta quinque urnas, vel ad minimum fragmenta earum, ex eo effodimus, non numeratis illis, quæ à *Rusticis*, cum terram ex hoc tumulo ad aggerem quendam construendum peterent, detectæ & pessundatæ sunt; quarum etiam 5. vel 6. fuisse comperimus. Quotquot vero hic inveniebantur, Earum respiciebant omnes, & quidem ad utrumque latus *Aquilonem* & *Notum* versus dispositæ, nec altius unò, duobus, aut tribus pedibus terra coopertæ: *Ustrina* versus *Zephyrum* se ostentante, de qua infra. Pleræque harum non adeo benè lapidibus munitæ, sed tantum unò alterove supernè tectæ erant. Quo factum, ut paucissimæ manserint illæ; imò penè nulla sit effossa, quæ non aliquam egerit rimam.

Forma & figura earum haud facile describi potest; siquidem hæc ita differunt, uti hodiernum ollæ nostræ culinariæ quomodocumque solent: nec certi aliquid hic cum aliis definire audeamus. *Experientia* enim, nullum à *Veteribus*, imprimis *plebejæ* sortis hominibus, hic observatum fuisse discrimen, satis docet; quin potius urnas, prout occasio tulerit, sumsisse; sicut nec olim *Romani* certo se alicui adtrinxerunt generi, quemadmodum studiosè inter cæteros id observavit *Dn. Butnerus* *Tract. cujus tit. Beschreib. des Leichenbrandes und der Todten-Krüge/* cap. 16. pag. 89. Idem de colore hærum urnarum esto iudicium; nam iste etiam multifarius.

Interim notari præcipuè meretur, quod ad extimam tumuli versus *Austrum* oram minima totaque nigra & adeo depressa, ut altitudo ipsius ultra 5. pollices non exsurgat; versus *Aquilonem* verò altissima omnium, mensuram totius pedis æquans, reposita fuerit.

Hinc magna nos admiratione affecerunt, quæ *D. Joh.*

Krafft Hægelius in Specim. I. Antiq. de duabus vel tribus urnis fœpulchralibus, prope Moguntiam inventis, refert, eas ad altitudinem 4. pedum ascendere. Majori autem ac graviori dignæ sunt admiratione, quæ Vir πολυμαθής *Dr. VVilh. Ern. Tenzelius* Colloq. Menfr. A. 1698. M. Jul. p. 613. de urna Arnstadenfi Max. Rever. *Dn. Olearii* narrat, quod nempe illa in altitudinem 8. pedum usque asurgat, & sic meritò suo à modo laudatò Auctore Avia omnium urnarum salutatur. Quamvis enim nolimus inficiari magnas nonnunquam reperiri urnas; asseverare tamen possumus, nos in Holsatia nostra inter tot centenas in lucem productas, vix unam & alteram, quæ aliquantulum pedis mensuram superarit, e terra eruisse.

Materiam quod spectat, ea etiam valdè discrepans est. Nam nigræ illæ, cæcæ optimæ & perrarò obviæ, è levisima subtiliq; fusca terra coctæ, non solum exterius, sed etiam interius talis nitore & lævore super inductæ sunt, ut jures ex pulcherrimo factas esse marmore. Aliæ & quidem plurimæ è crassiore materia & dubio procul ex lapide arenario pulveratò, argillâ misto, factæ sunt; quæ varii coloris, & modò intrinsecus nigræ, extrinsecus flavæ: iterumque intrinsecus albicantes, extrinsecus autem rufæ; &c. Vid. sup. M. Jul. p. 224. Nonnullas etiam ex parte tum exteriori, tum interiori nigricantes, vel rubicundas videmus, cum tamen in medio argilla ab utroque illo diversam exhibeat colorem. Ex quibus sane liquet, artem vasula incrustandi & perliniendi etiam Majoribus nostris cognitam fuisse.

Ex nigris illis rarioribus duæ, striis hinc inde deductis, ornatae sunt, & quidem una quinque, altera vero sex semper juxta se invicem positas habet lineolas. Præter has autem simile quiddam in paucis appareret.

Unica in fundo exteriori Cruce solum signata erat, utrumque mysterio aliquo, an lusu, quod malleum, siguli, penes alios sit judicium. Interim non planè negligenda, quæ Celeberr. *Dn. Rudbeck* P. II. Atl. cap. XI. pag. 661. ex *Pignorio* notat, Ægyptiis sci-

licet,

licet, aliisque gentibus profanis signum Crucis etiam ante CHRISTI tempora cognitum, usurpatumque fuisse; nec illa, quæ ex *Svida v. σωφίς* prodit: *Theodosio M. imperante*, inquit *Svidas*, cum fana gentilium diruerentur, inventæ sunt in *Serapidis templo Hieroglyphicæ literæ*, habentes Crucis formam; quas videntes *Græci*, qui Christo additi jam erant, crucem apud peritos hieroglyphicarum notarum agebant significare vitam venturam, &c. Quod etiam confirmat Appendix ad veterem, (modo non supposititiū) librum, *Ori Apollinis Niliaci*, de sacris Ægyptiorum notis Ægyptiacè expressis, postea in Latinum & Gallicum sermonem conversis. *Parif. 1574. p. 102. Ad demotandam* (sic habent verba) *vitam futuram aut salutem speratam duas lineas ducunt, unam transversam, cadentem in perpendicularem alteram, in formam crucis, nullam aliam hujus rei rationem assignantes, nisi quod id esset significatio divini mysterii. Conf. Tertull. Apolog. c. 6. & Erasim. Franc. Australiæ. Sittens. Ep. l. 2. c. 29. p. 690.* qui ex illo evincit, Crucem etiam ante natum Salvatorem Hispanorum vel Cantabrorum fuisse insigne.

Altissima omnium urnarum nostri tumuli versus Septentrionem, cen supra monuimus, locata, eximium quoddam intra ambitum colli sui continebat operculum, impediens, ne terra exterior ad cineres decideret, cumque his misceretur; cujus latitudo in diametro septem, altitudo perpendicularis autem trium pollicum cum dimidiō est. Habetque hocce *λείψωνον* supra octo, ad latus verò duo foramina, quorum usus docente Viro Amplissimo, accuratissimoque Antiquitatis Investigatore, *Dn. D. Sperlingio*, in Epist. ad *Dn. Jac. à Mellen*, (Virum omnis elegantioris Literaturæ laude undique clarissimum) in *Nov. Lit. M. Jul. p. 220.* publicatà, hic fuit, ut cineres uligine pleni, quam bibunt, evaporare possint facilius. Quamvis cum lapide illo perforato, quem *M. Martio Tab. III, n. 8.* exhibuimus, aliter se res habeat, quippe in magnitudine sua naturali ibidem delineato, nec ad ejusmodi usum satis apto. Operculum autem nostrum, quia illæsum mansit, raritate sua se commendat, non multum dissimile aliàs illis existens operculis, quæ nunquam satis laudatus *Dn.*

à *Mellen* in Urna sua Sarmat. fin. & Dn. *Bütnerus* in frontispicio Tract. supra citati, Curiosorum exposuere oculis.

Vid. Tab. XII. Arma aut pretiosa in hoc colle nulla, sed tantum annuli, acus fibulatoriæ, & id genus alia, nullius momenti, *ἱεραλεῖα*, n. 1. 2. 3. omnia ferrea, reperta sunt: quibus singulis certa quædam frustula subinde adhærent. Num verò illa resinosa, an picea, 4. 5. 6. an alterius materiæ ex igne ferali residua sint, (quale quid de clavis ferreis *Hegeli* Dn. *Tenzel* in Colloqv. Menstr. A. 1698. p. 683. & 655. commemorat) de hoc merito dubitamus; ex nonnullis confractis edocti, ferrum longinquitate temporis, & humiditate terræ pari modo intumuisse, quò culter ille ferreus in *Nov. Lit.* A. 1699. M. Mart. p. 92. descriptus.

7. 8. 9. Peculiare est, quod hic Tumulus dederit 3. parvos lapides: primum rotundum, & lævigatum, sed absque foramine in medio; secundum oblongum & utrinque acuminatum; tertium flavescens ex terra cocta, longitudinem unius pollicis cum dimidio, crassitiem autem dimidii tantum; habentem, signis præterea idololatricis ab utraque parte, & ab una fortè Arbore sacra, notatum, quales divino cultu Majores nostri profecvuti sunt, ceu notissimum, & nuperrimè a prælaudato Dn. *Sperlingio*, in Ep. ad Dnn. Collect. *Nov. Lit.* & ab his M. Jun. p. 180. cum Eruditis communicata, monitum est.

10. Accedit, quod interiori ejusdam urnæ fundo frustum ferri, simile A majusculo Romano adhæreat, dubio procul ferruginis auxiliò: mysterium autem quoddam hic iterum fingere volumus; quin potius ferrum ardenti in rogo hanc induisse formam censemus. Memorabile tamen est, hocce ferrum non inter cineres & ossa, ut plerumque ejusmodi reliquæ solent, sed subter ossa, ipso in fundo collocatum fuisse.

Inventa quidem etiam sunt in collis summitate quatuor pondera, & in his duo foliò urticæ & tribus turribus signata; verum ex iisdem manifestum est, illa non adeo diu ibidem recondita, sed præteritò decum vel hoc labente seculo & forsan tempore bellicò, quod vocant, Cæsarei, a mundinatore quodam, postea extin-

Etò, aut has terras linquere coactò, defossa fuisse. Etenim ea tempestate Diocesis nostra, sub qua plus viginti pagi numerantur comprehensi, suis ita orbata est habitatoribus, ut non ultra triginta, aut quadraginta membra Ecclesiæ nostræ manserint.

Humus ipsa sub hoc colle, quantum nobis perspicere licuit, lapidibus ubiqve strata erat. Ad latus Notolibycum autem tria ingentia saxa, aliis ejusdem generis imposita, & ad decem pedes in longitudinem, & quinque in latitudinem se extendentia, visuntur, super quæ Ethnicos suas *χολας* fudisse, Manibusque sacrificasse, credibile est. Sicuti Sibylla Cumana apud *Virg.* l. 6. *Æn.* v. 377. seqq. Palinurum *Æneæ* de tumulo ipsi struendo, h. m. alloquitur:

Nam tua finitimi longè latèqve per urbes
Prodigiis acti cœlestibus ossa piabunt,
Et statuent tumulum & tumulo solemnia mittent.

Conf. *VVorm.* Monum. l. 1. cap. 6. *Helvad.* Encolp. l. 3. f. 265. *Hunnium* de Apostas. Eccl. Roman. cap. 4. n. 448. seqq. qui demonstrat, his Ethnicorum sacris Missatica Pontificiorum sacrificia suam debere originem.

Versus Zephyrum in tumulo nostro, & quidem ex opposito aræ, congeries lapidum minorum circularis, & quatuor pedes alta, duodecim verò in diametro lata comparebat; carbonum copiam cum particulis ossium in fundo suo tegens. Quæ sine dubio focus, seu ustrina illa dicenda est, intra quam omnia cadavera, quorum ossa & cineres hic asservabantur, cremata fuerunt.

Confirmat autem hic collis denudò illa, quæ in *Nov. Lit. A.* 1699. M. Mart. p. 91. adduximus. Sed cum primis de eo quæritur, qualis & cujus sit, & qua occasione tot Urnæ in eodem repositæ fuerint?

Si aliquam ex *B. D. Majoris* Cimbrïa, cap. 28. p. 40. petere velimus responsionem, dicendum: Hunc tumulum fuisse *κοινωνήριον* certæ alicujus nobilis familiæ. Ita enim ille: *Es wurde ein Ort da zu auff freyem Felde an der Deerstrassen / oder unweit vom*

dom Hofe des verstorbenen Edelen außerssehen / &c. Quod utrumque in hunc nostrum tumulum quadrat. Est enim & ad viam Regiam, & non procul à villa seu Aula Rantzovia, olim Barmsted dicta, à multis certè seculis culta atque inhabitata. Siquidem superioris adhuc stantis ædificij fundamenta jam A. 1270. ab Ottone Comite Holsat. Schaumburgico jacta sunt.

Quicquid autem sit, persuadere nobis non possumus, Germanos veteres, qui ante vel paulò post natum CHRISTUM vixerunt, & quorum omnis in fortitudine & virtute bellica consistebat nobilitas, villas amplas, & splendidas incoluisse aulas. Quod ex Jul. Cæs. & aliis Autoribus patet. Ita enim ille l. 6. de B. G. cap. 5. *Nemo agri modum certum aut fines proprios habet: sed Magistratus, ac Principes in annos singulos gentibus, cognationibusque hominum, qui una coiorunt, quantum eis & quo loco visum est, attribuant agri, atque anno post aliò transire cogunt. Ejus rei multas afferunt causas: ne assidua consuetudine capri, studium belli gerendi agriculturà commutent: ne latos sineu parare studeant, potentioresque humiliores possessionibus expellant: ne accuratius ad frigora atque aestus vitandos ædificent: ne qua oriatur pecunia cupiditas, qua ex re factiones dissensionesque nascuntur; ut animi aqritate plebem contineant, cum suas quæque spes cum potentissimè agrari videat.* Hæc Cæsar. Hinc sæpe memoratus B. D. Major in Cimbria sua cap. 34. pag. 52. ipse faterur: *Et haben den wenigsten ebenen Platz zu ihrer beständigen Wohnung zu vielen Jahren gehabt; sondern haben in dem Lande herum gewallet; bald da, bald dorten ihre Hütten aufgeschlagen; und das Vieh geweidet;*

Si porro ea, quæ Tacitus de Mor. Germ. cap. 7. scribit: *(Præcipuum fortitudinis incitamentum est, non casus, nec fortuita conglobatio turmam aut cuneum facit, sed familiæ & propinquitates, & in proximo pignora: unde feminarum ululatus audiri, unde vagitus infantium. Hi cuique sanctissimi testes, hi maximi laudatores. Ad Matres, ad Conjuges vulnere ferunt; nec illa numerare aut exsurgere plagas parent. Cibosque & hortamina pugnantibus gestant)* paulò attentius consideremus, credas, hunc tumultum fuisse

Comunitate receptaculum eorum, qui ex una eademque familia & cognatione in acie simul occubuerunt.

Verum enim vero perpendentibus nobis, 1. nulla omnino arma ex hoc colle eruta: 2. nihil aris aut pretiosi effossum: 3. omnes ferme urnas tumultuario nimis repositas, nec adeo probe munitas fuisse; concludendum potius videtur, hunc Tumulum esse complurium plebeje sortis hominum, tempore pestis, aut alius morbi contagiosi una extinctorum, incitate crematorum, cursumque sepulorum.

Nec obstat, Dnum *Adami* in Delictis Bibl. A. 1691. super Genes. 23. 4. seqq. statuere, nigricantes illas urnas non esse infimorum, sed primorum ac precipuorum gentis nostrae hominum, tali colore inductas, non solum ad decorem aliquem conciliandum, sed etiam ad discrimen ab urnis hominum vilioris conditionis indicandum.

Quamvis enim haud inviti haec concedamus, excipi tamen facile potest, nigricantes in hoc tumulo urnas fuisse conditoria primorum, ac precipuorum, non simpliciter, sed tantum relative, ut ajunt, talium, non hujus vel illius Principis aut belli Ducis, sed Patrisfamilias, Heri, Progenitoris plurium liberorum &c. Salvo tamen rectius sentientium judicio.

Addere liceat Coronidis loco observatu dignissima, quae Vir magni inter Antiquarios nominis & Maximè Rev. Dn. *Arnkjel*, in *Embrischer Heyden Rel.* c. 42. §. 4. p. 344. ex *Saxone Grammat.* aliisque Auctoribus deducit: Defunctorum Uxores, Amicos, Clientes superstites, non semper una cum istis crematos, sed aut vivos, aut prius occisos illorum tumulo illatos fuisse. Conf. etiam *Saxon.* l. 5. p. 91. Haec enim non exiguae conjecturae nostrae, de colle M. Martio p. 89. descripto, lucem foenerantur, in hoc scilicet & Cremationis & Humationis apparuisse indicia, dum sub strato illo lapideo in superiori tumuli parte forsitan corpus vel Uxoris, vel Clientis, vel Amici sepultum, cineribusque Mariti, Patroni aut Familiaris, in inferiori parte repositis adjunctum fuit.

KILONII

Præside *Nicolao Martini*, IC. & Antecessore primario, Pand. & Phil. Civ. P. P. *Jodocus Laurentius von Aschwege*, Schlesvigen-
 gensis, *Positionum Juris Civilis Specimen sextum*, ad Libri ff. se-
 cundi Tit. 1. 2. & 3. de *Jurisdictione*, *meroque & mixto Impe-*
perio, materiam per excerpta continens, die 29. Novembris pu-
 blicè defendit. (1. plag. in 4.)

D. Johannis Ludovici Hannemanni, P. P. *Solutio*
Questionis, *qui fiat*, *vel quanam causa*
sit, *quod in mediâ æstate æque fri-*
gidus appareat aer, *ac in*
ipsa hyeme?

Notum est, quomodo per hoc seculum modo in his modo in
 istis Europæ regnis & provinciis societas sint institutæ, eo fine,
 ut abdita naturæ mysteria scrutentur, eorumque causas reddere
 annitantur, & ita quasi postliminio veritatem ex puteo Demo-
 criti extrahere conentur; inter has societas haud postremo lo-
 co collocanda est illa illustris societas, quæ Tolozæ in Gallia est in-
 stituta. Hujus societatis indefessum studium & laudabile cona-
 men, quo naturæ scrutatur arcana, patet, quod scilicet sub
 præmio proposuerit problema oppido rarum & curiosum, quod
 scilicet fiat, quod in ipsa mediâ æstate aer non raro tam frigidus
 appareat, ac in ipsa bruma vel hyeme? Hoc problema habet
 re vera aliquam difficultatem, quod scilicet tempore eo, quo
 sol maximam suam exerit vim in calefaciendo terraqueo globo,
 hoc calorem non obstante nihilominus tantum frigus in aëre a-
 nimadvertatur, quale ut plurimum hyems læviens præ se ferre
 solet, quippe idem videretur, ac si in hypocausto calefacto
 subito aurâ quædam frigida animadverteret. Itaque, uti
 dictum, hoc problema non caret difficultate. Brevi responso
 sese expedire queunt Peripatethici, dicentes, est occulta quali-
 tasi;

tas; verum an hæc responsio satisfaciatur rerum naturalium scrutatoribus, valde dubito. Ne itaque eadem chorda oberremus & obscurum per obscurum definiamus, alia via aliaque methodo solutionem hujus problematis aggressuri sumus.

Quod si eam sententiam amplectamur, quæ aër in tres regiones dividi solet, scilicet in Infimam, Mediam, & Supremam; Media regio est illa ipsa regio, in qua nubes aliaque meteora generantur, hæc regio omnium frigidissima statuitur a Philosophiæ naturalis scrutatoribus, cum primis ab iis, qui Aristotelicæ Philosophiæ sunt mancipati; Suprema regio aëris, ut quæ omnium primo excipit solis radios, ea est calidissima; Infima regio, quæ est terræ proxima, etiam valde calet propter radiorum solarium repercussionem, quæ repercussio non pertingit ad mediam regionem, hinc illa regio est frigida, & necesse est, ut sit frigida, cæteroquin in ea non possent generari nubes aliaque meteora.

Quod si nunc contingat, frigidus aër appareat tempore æstivo, hujus rei ratio est, quod media aëris regio frigus suum nativum communicet cum infima regione aëris, & ita accidere potest ardente Syrio vel urente sole aër sit gelidus.

Solutio problematis, quam juxta mentem Peripatheticorum dedimus, satis quidem est sufficiens pro iis, quibus volupe est militare in castris Aristotelicorum, aut qui se certæ alicui sectæ Philosophorum manciparunt, verum minime sufficiens solutio est iis, qui eclecticam sectantur Philosophiam, ac in nullius verba jurant.

Proinde hæc solutio laborat aliquibus difficultatibus indissolubilibus. Prima est illa difficultas, quod non bene expriment formalem rationem, vel essentiam frigoris, nec etiam satis explicant, quæ fiat, quod inquam media regio aëris interdum frigus suum in tanta copia cum infima regione aëris communicet.

Secundo non indicant usum, quare hoc frigus cum infima aeris regione communicetur. Tertio neque hoc pacto indicant, quoniam sit fons frigoris, vel undenam frigus originaliter oriatur.

Cum itaque hæc solutio hisce laboret difficultatibus, alia methodo aliaque via solutionem istius proble-

matis aggrediamur, erit operæ pretium, eodemque labore & studio istas difficultates tollamus.

Ut itaque ulterius constet, in quonam cardo veritatis in solutione hujus problematis vertatur, juxta Philosophiæ clecticæ methodum, quæ libertatis amans est, & nulla præjudiciorum aut præconceptorum opinionum servitute premitur; in confesso est, apud omnes Philosophos, quibus videlicet Phæbus veritatis lucet, quod omnia quæ fiunt in mundo, imo in toto universo, vel fiant per potentiam cogitantem, vel per potentiam moventem, vel quod perinde est, quod cuncta fiant vel per cogitationem, vel per motum, de actionibus per cogitationem jam nunc agamus, minime opus, ut de quibus tractationem sibi vendicat Metaphysica. Itaque solummodo de motu nostrum erit agere. Motus omnis, qui in toto universo fit, duntaxat duas agnoscit causas, scilicet calorem vel frigus. Hinc quoque hæc duo à Philosophis, salutantur duo spiritus architectonici, qui cuncta opera vel potius cunctorum operum genesin & analysin absolvunt. Hæc duo & peculiarem habent fontem, ex quo scaturiunt, ita calor fontem habet, ex quo in hoc universum manat, Solem immensum oceanum ignis. Hic Sol in tanta copia, quanta opus est, rebus sublunaribus calorem suum suppeditat, & ut calor in rebus sublunaribus conservari possit, placuit Deo ter optimo Maximo, creare certum magnetem caloris, qui calorem attrahit & calorem in se conservat, & caloris pabulum est, & hic calor tam diu in vigore suo perseverat, quamdiu ejusmodi materia calorem fovens suppetit, hoc ipsum est sulphur. Itaque nil potest accendi vel incendi vel inflammari vel comburi, nisi quod ex sulphure est compositum.

Quemadmodum gloriosissimo Deo placuit fontem creare ignis & caloris, ita & eodem placuit juxta benignitatem creare fontem aliquem frigoris, ex quo frigus in sublunarium systema emanat, & operationes suas, ad quas a Deo destinatum est, magno obsequio exsequitur. Primaria autem actio frigoris est, quod condenseret & addenset, & rebus corporeitatem aliquam conferat.

rat. Fons autem frigoris duplex est, vel ipse altissimus Planeta Saturnus, hinc enim vim frigefactivam omnes Mathematici tribuunt uno ore; Secundo frigoris quoque fons est Luna, & hæc habet vim frigefaciendi efficacissimam, ejus etenim fluxu & radiis corporibus in genesi confertur corporeitas. Sicut nunc caloris est magnes sulphur, ita etiam frigus magnete suo gaudet, qui frigus attrahit, frigus in se conservat, frigus cum aliis operibus communicat, vel in alia quoque corpora infundit. Hujus autem frigoris magnes situs est in salibus, ita sal & quicquid est salius, etiam naturæ frigoris est amans, præprimis sal nitrum vel sal petrae. Sal nitrum originaliter in se gignit aër, & per se nonquam non nitrum dispersum habet, cum primis tempore hyberno, verum tunc nitrum est adeo inflexile & acutum, ut corpora nostra valde pungat & aërem addentet. Nitri quoque copia magna est in aëre tempore æstivo, verum interdum magis, interdum minus, quando nunc præ cæteris vel præprimis aër magna nitri copia turget tempore æstivo, quod & fieri potest sole maxime urente, tunc aër non minus frigidus apparet, ac in ipsa hyeme, sed nitrum æstivum, quod aër in se gignit, magis flexile est. Quod autem frigus in salibus existat, multis experimentis probari potest, sicque in medio sole beneficio Nitri & Salis Ammoniaci potest comparari glacies: vel etiam probet hoc experimentum, si scilicet libra salis Ammoniaci immittatur in duas vel tres libras aquæ, aqua sit tam frigida, ut manus in ea contineri non possit, & hoc pacto calidissimum vinum frigefacere possumus. Hæc est solutio problematis, primo juxta Philosophiam Peripatheticorum, secundo secundum Philosophiæ eclecticæ dictamen.

Non opus est, ut hoc Phænomenon frigoris in medio aëris apparentis adeo demiremür, norunt quippe coquorum servi, quomodo fundus lebetis, quando pisces coqui solent, & aqua fervidissima est, è contra frigeat, ut tactu explorari possit. Hic figimus pedem, salvo aliorum rectius sentientium iudicio, cui nos nostrum submittimus discursum, qui de eo pro lubitu arbitrentur.

*Ejusdem D. Hannemanni Continuatio ultima
Perisमतum de Infinito &
infinitis.*

171. Aer, qva spiritus & fluor nullas proprietates ingenitas habet, sed ad omnes recipiendas in infinitum est indifferens.
172. Aer, qva spiritus animalium vegetabilium, munerariumque pabulum in se vehit.
173. Aer, si ab eo tollatur fluor, cuncta in chaos ruant, facit.
174. Aer, qva Spiritus in infinitum prodest toti universo.
175. Aer, qva spiritus est vitæ in igne & aqua conservator.
176. Aer, qva spiritus est unicum in animalibus & vegetabilibus vitæ principium.
177. Aer, qva spiritus est archæus à quo generationis & corruptionis rerum œconomia dependet.
178. Aer, qva spiritus potest esse medium, cujus beneficio in longinquis locis habitantibus hominibus quicquid volumus significare annunciare possumus.
179. Aer, qva spiritus est Musices harmonicæ director.
180. Aer, qva spiritus propter purissimum fluorem quæ nunquam non cum informat, omnes colores gignit.
181. Aeris, qva spiritus beneficio & imaginantur vegetabilia.
182. Aer, qva spiritus licet omnes colores gignat tamen nullo signatus est colore.
183. Aer qva spiritus habet indissolubilem nexum cum aqua.
184. Aer qva spiritus est arca thesauraria miraculorum Dei naturalium.
185. Aer qva spiritus est meteororum omnium futurorum vates.
186. Aer licet spiritus, tamen in quodam minerali metallico sese corporificavit, corporisque formam assumpsit.
187. Minerale hoc in quo sese aer spiritus corporificavit vel formam corporis assumpsit, est summum artis & naturæ mysterium.
188. Aer in minerali corporificatus junctus cum fluore purissimo corporificato est materia mysterij maximi philosophorum.

189. Aer qva spiritus nec humidus, nec siccus, nec calidus, nec frigidus, omnium tamen istarum proprietatum conservator in infinitum.
190. Aqva est centrum aëris.
191. Aqva, qva in se habet fluorem purissimum est totius universi speculum.
192. Aqva qva fluida liquida & humida habet vim fecundandi in infinitum.
193. Aqvæ vita consistit in motu & in commercio cum aere indissolubili.
194. Aqva & aer sese junctim corporificant in quodam minerali, cæterum alias nullibi corporealem formam conjunctim præ se ferunt.
195. Aqvæ fecundans vis non nisi in odore & contagio solo qværenda.
196. Aqva ab aere in infinitum alteratur.
197. Aqva unione aeris non ad momentum carere potest.
198. Ut aqva est centrum aeris sic aliquod minerale est centrum aeris & aqvæ simul.
199. Aqva nunquam non effluvia emittit, & in infinitum recipit.
200. Aqva vim & principium sese multiplicandi in se habet.

L V B E C A E

*D. Jo. Jacobi Stolterfohtii Observatio de
Viro. LIV. annorum fluxum mens-
struum per Genitalia
patientis.*

Civis quidam Lubecensis manuum operam fideliter exercens, per satis longam annorum seriem Hæmorrhoidum fluxu periodico non sine euphoria corripitur, usque ad ætatis annum quinquagesimum, à quo hic desinit, aliamque se exonerandi viam, per virgam se. quæsitivis sanguinis oceanus; quem naturæ cursus à dicto tempore ad hunc usque diem menstruatim se absque ul-

lo quidem incommodo sentire , adstipulante virium robore, testatur.

Humores ejusmodi stagnantes aliorum nonnunquam redundare fato testantur mulierculæ , quibus ipsos per oculos prorupisse menses testantur *Dodonæus observ. Medicinal. c. XV. p. 34. Harder. Apiar. observ. LXXXII. p. 314. Ludovicus Mercatus de Mulier. Affect. L. I. c. VII. Schenckius L. 4. obs. 257.* Per os rejectos notant *Roderic. à Castro de Morb. Mulier. L. I. c. III. Vit. Riedlin. Cent. I. obs. 2. & 95. Thom. Bartholin. Cent. V. Hist. 32. Tulpius L. III. observ. 23. Harder. Apiar. observ. LXXXII. p. 314. Joh. Langius L. I. Ep. 40. Georg. Horstius observ. Medic. L. I. c. 33. Joh. Rhodius Cent. II. obs. 64. D. Daniel. Vvinclerus Ephem. Germ. D. I. A. VI. & VII. obs. XLIX. p. 81. D. Benjamin Scharfius l. c. D. II. obs. Cl. p. 251. D. Alhard. Hermann. Cummius l. c. D. I. A. I. obs. XCV. p. 197. Rosin. Lentilius Parallelum. ad observ. Dec. I. A. p. 58. Miscell. Medico-Prætic. P. I. p. 119. D. Sim. Schultz. M. N. C. Dec. I. A. IV. & V. obs. LXXV. p. 59. Cornel. Stalp. van der VViel. Cent. II. obs. XVII. p. 196. Baltbas. Timæus von Guldentlee Cas. Medicinal. XII. L. 4. p. 211. Per aures excreta Menstrua observat *Harderus Apiar. obs. LXXXIII. p. 316.* Per nares excurrentia docet *Olavus Borrichius Act. Medic. Hassn. T. V. obs. LXXIV. p. 174.* Per mammas effluentia in medium producit *Cornel. Stalp. van der VViel. Cent. I. obs. LXXIX. p. 342.* Per anam manantia *Excell. Dn. D. Georg. VVolfg. VVedelius M. N. C. Dec. I. A. III. obs. XXIV. p. 41.* Per minimum manus digitum ter se vidisse, & per annularem sinistrae manus singulis mensibus sanguinem profundi non quidem copiosum, in religiosa quadam foemina, cui Natura menstruam purgationem per uterum denegaverat, observasse testatur *Ludovic. Mercatus de Mulier. affect. L. I. c. 7.* Per digiti vulnus effluxisse *Samuel. Ledelius M. N. C. Dec. II. A. VIII. p. 199.* Hæmorrhagiam menstruam per Talum in gravida observavit *Alhard. Hermann. Cummius. l. c. D. I. A. I. obs. XCVI. p. 197.* Per ulcus Tibiæ prodicens Lunare tributum vidit *D. Michaël Bernhard Valentinus l. c. A. VI. obs. LXXXII. p. 187.**

Tanta igitur particularum sanguinis sphaëricarum sese invicem
pro

propellentium, totumque circulationis punctum absolvendum vis in œconomia animalis canaliculis ac filamentis deprehenditur, ut obstructis illis ductibus, quos pro exonerando superfluo suo elegerat spirituum Rector, qua data porta aliorum demandet, ac facili negotio Lunare illud tributum, quod per Hæmorrhoides alias hic noster civis solvere solebat, per arterias spermaticas juxta circuli leges abductioni destinatas, protrudere valeat. Observations huic socias habent *Excell. Dn. D. Joh. Ludov. Hannemann. Act. Med. Hassn. Vol. III. obs. XVIII. p. 30. Ephem. Germ. D. II. A. I. obs. LXX. p. 171. D. Ehrenfried Hagendorn. l. c. D. I. A. II. obs. CXCII. p. 294.* Menstruum ejusmodi per penem profusum in duobus viris observavit *Cornel. Stalp. van der VViel. Cent. I. obs. LXXX. p. 344.* ubi plura hujus farinae exempla videre poterit B. L. Pro illustrando autem hocce themate Physiologiam *μεταδίσεως* morborum evolvere possemus, nisi coactis hac vice limitibus includenda esset materiae ubertas.

*Excerptum è Literis supra laudati D. Joh. Lud.
Hannemanni, ad passillo ante dit-
tum D. J. J. Stollers-
fohr.*

Corona Serpentum mentionem vestra *Nova Literaria* mense Julio faciunt. Cui relationi addo, me tres Coronas Serpentinae vidisse. Alteram habebat quidam officialis Magister Equitum; alteram ostendebat quidam Aurifaber, Quedlenburgensis, hic apud nos (peste in eam civitatem sævientē) commorans, dicebatque hanc ipsi dono datam à quodam amico, qui eam secum ex Indiis attulerat. Tertiam Generosissima quædam Baronissa monstravit, cujus maritus Baro eam secum ex Indiis advexit, eam etiam vidit meus filius *Petrus Johannes Christ-Frid-Reich Hannemann.* Ea, ut & aliæ, habebat multas protuberantias figurâ conicâ gaudentes. Mirum, homines existere, qui negant, Serpentum aliquam dari coronam, cum tamen hoc Naturæ non sit impossibile. Quod si in Homine, aliis-
que

que animalibus, quorum natura non est, quod cornua ferant, cornua Natura gignat, eadem potentia & coronam in Serpentum capitibus gignere potest, verum arbitramur naturam quibusdam Serpentibus inditum, ut capita sua coronis ornata habeant. Sed dicunt esse molares Dentes cujusdam animalis. Resp. 1. Nullus molaris Dens tales habet prominentias, quibus hæ coronæ gaudent. 2. Molares dentes habent æqualem latitudinem; verum hæ coronæ in parte quadam magis latæ, & in parte quadam minus latæ sunt. An autem ad corneam materiam, vel an ad materiam, quam Paracelsus Dulech vocat, ad quam refert oculos Cancris, referri debeant? hoc alii definiant malim, Contra Epilepsiam & venenum præsentissimum esse remedium, est mihi persuasissimum, &c,

Figimus hic pedem, & Itineris nostri eruditi, ad indaganda *NOVA Mæra Baltici & Septentrionis* LITERARIA suscepti, Annum *secundum* claudimus. Haud diffitemur quidem, eo, quem emensum sumus, ambitu, nonnulla geri vel accidere potuisse, quæ in his Novis nostris non leguntur; At ne quis nobis illud imputet, rogamus. Aut enim talia Amicorum nostrorum, ut ut accuratissimorum, (quorum literis omnes ferè relationes nostras debemus) diligentiam effugerunt; aut ipsi etiam Eruditi, quod opera & lucubrationes eorum hic non occurrant, in culpam sunt. Hi enim memores esse debuissent moniti nostri, quo annum superiorem obsignavimus, eos scilicet, qui Novis hæc Literariis aliquid insertum cuperent, curaturos, ut Libri, Dissertationes, Inventa, Observationes, Relationes & similia, ipsorum sumptibus Lubecam, ad unum alterumve Novorum istorum Collectorem, perferrentur. Quod hic repetendum, simulque indicandum duximus, ne quid Operi nostro desit, singulis in posterum (uti nunc fit) annis peculiarem tam Personarum quam Rerum *Indicem alphabeticum* fore subnectendum, quæ etiam de superiori anno 1698. potest haberi.

*

*

*

INDEX